ERIC FRATTINI

SFÂNTA ALIANȚĂ

500 DE ANI DE SPIONAJ LA VATICAN

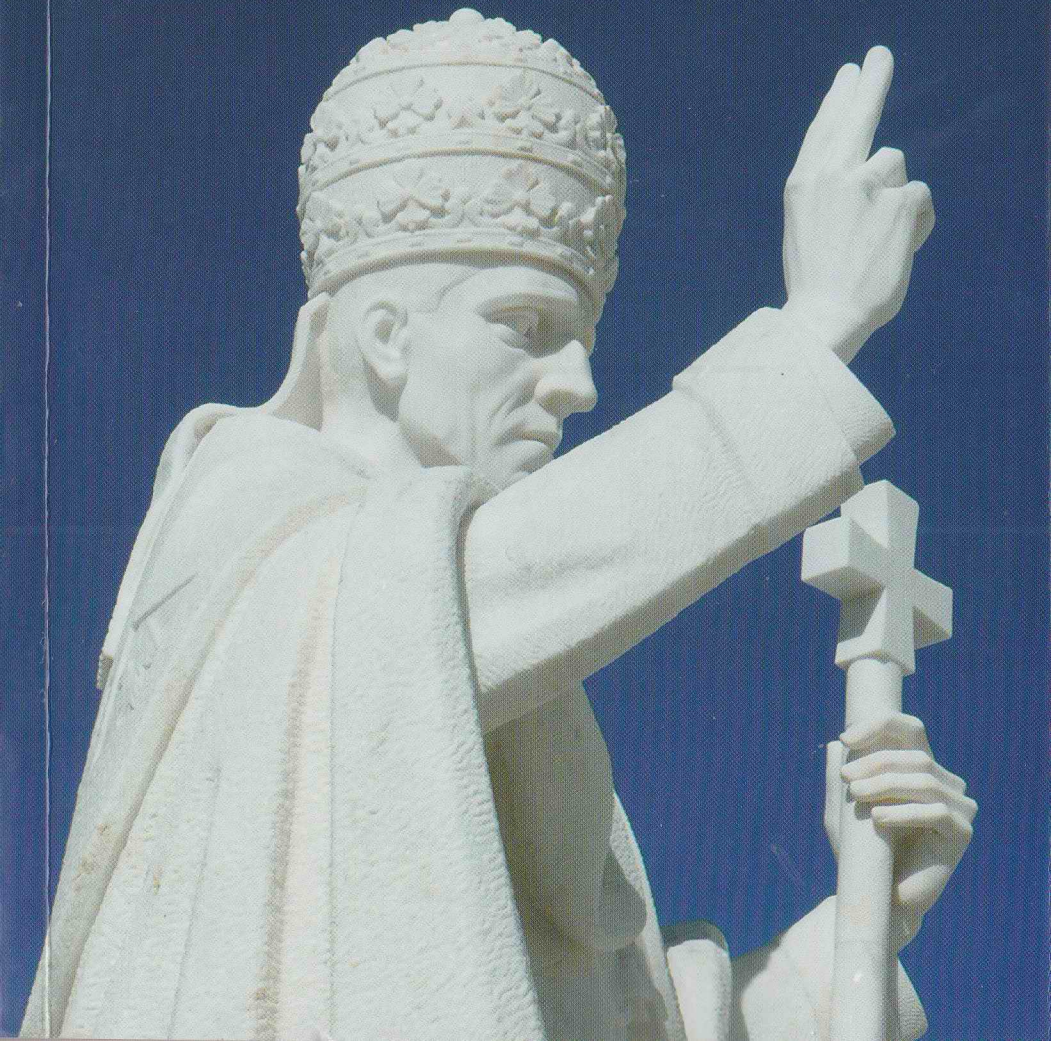

ERIC FRATTINI

Sfânta Alianță

500 de ani de spionaj la Vatican

Ediție îngrijită de RĂZVAN DOLEA

Traducere de ZULLY MUSTAFA

t...
TRITONIC

© Eric Frattini 2004
tradus după ediția franceză
La Sainte Alliance
La véritable histoire des services secrets du Vatican (Flammarion, 2006)

© COPYRIGHT TRITONIC
BUCUREȘTI / ROMÂNIA 2008
e-mail: editura@tritonic.ro
tel./fax.: +40.21.242.73.77

Toate drepturile asupra acestei ediții în limba română aparțin editurii.

www.tritonic.ro
www.tritonic.ro/blog

355
788

Colecția SENS

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FRATTINI, ERIC
Sfânta Alianță / Eric Frattini ; trad.: Zully Mustafa. - București : Tritonic, 2009
ISBN 978-973-733-375-9

I. Mustafa, Zully (trad.)

94(4)"1815/1849"

BIBLIOTECA V.A. URECHIA GALAȚI

1107304G

Coperta: ALEXANDRA BARDAN
Redactori: BOGDAN HRIB și ALEXANDRA DOLEA
Tehnoredactor: OFELIA COȘMAN

Comanda nr. T 453 / mai 2009
Bun de tipar: mai 2009

I.A.

Tipărit în România

„Pentru fiecare operațiune de spionaj, există o misiune oficială și alta secretă, ascunsă cu mare măiestrie. Misiunea oficială trebuie să se pună de acord cu regulile societății și să le respecte. Dar ceea ce se află ascuns, motivul real al misiunii, trebuie să-și găsească maniera potrivită în care să fie dusă la îndeplinire."

John Le Carré, *Spionul perfect*

Eric Frattini s-a născut pe data de 15 decembrie 1963 la Lima mutându-se mai apoi cu familia (soția Silvia și fiul Hugo), în Spania. A început cariera ca jurnalist, fiind reporter de teren participant în diverse conflicte de amploare, iar mai apoi, după nașterea fiului său Hugo, alege cariera de scriitor, căreia i-a dedicat și îi dedică o mare parte din timp.

A trăit în mai multe locuri: Tahiti (Polinesia), Asunción (Paraguay), Beirut (Liban), Nicosia (Cipru) și Ierusalim.

Este membru al „Asociației de Presă din Madrid", „Organizației corespondenților străini în Israel", „Asociației Jurnaliștilor Palestinieni în Teritoriile Ocupate"

A luat parte la mai multe conflicte internaționale: sfârșitul războiului din Liban, războiul iraniano-irakian, conflictul din Fâșia Gaza, războiul din Golf, războiul din Kurdistan și cel din Cecenia.

A realizat diverse documentare pentru Televiziunea spaniolă, Tele 5, Antena 3 TV și Canal Historia și a intervievat figuri proeminente precum: Yasser Arafat, Isaac Rabin, Shimon Peres, Ariel Sharon, Hosni Mubarak, Nelson Mandela, Colin Powell, Henry Kissinger, James Baker și Jimmy Carter.

Participant activ în dezbateri politice la diferite programe și canale de televiziune precum: „Jurnalul de noapte" — de la Telemadrid, „Lacos X Madrid" — Ondas X TV și „Cuarto Millenio" — Cuarto.

În 1988 a traversat Oceanul Pacific, de la Peru până la Insula Nukuhiva (Arhipeleagul Marchizelor). A străbătut Australia într-un Land Rover (de la Cooktown la Darwin și Insula Borneo, de la Balikpapan la Kalimatan) și Africa Subsaharianã (de la Argel la Dakar) într-un camion.

A participat la curse de automobile clasice precum MG Classic (2004 — ocupând locul I, respectiv 2005 — locul II) și la Mini Cooper (în 2006 obținând locul II).

A fost câștigătorul trofeului *Polo Postoloboso* în octombrie 2003.

Este recunoscut datorită expertizei sale în spionaj internațional și problemele Vaticanului.

Oferă astfel cititorilor o scriitură clară, provocatoare și bogată în detalii și informații interesante și cu o mare doză de intrigă și suspans.

Înainte de atentatul de la 11 septembrie 2001 a fost singurul interesat de multimilionarul care proclama „Jihadul" și terorismul internațional — Osama Bin Laden (personaj complet necunoscut și neinteresant până la momentul atentatului). Astfel, cu 4 luni înainte de 11 septembrie 2001 apare o biografie a lui Bin Laden, devenită bestseller abia după atentat.

La Tritonic au mai apărut, de același autor, *A cincea poruncă*, *Mafia* precum și *MI6*, *KGB*, *CIA* și *Mossad*.

INTRODUCERE

Papalitatea, autoritatea supremă a Bisericii Catolice, este cea mai veche organizație din lume, singura care a fost odată o instituție înfloritoare în Evul Mediu, un actor privilegiat în perioada Renașterii, una din protagonistele Reformei și contrareformei, a Revoluției franceze și a erei industriale, dar și a ascensiunii și decăderii comunismului. De-a lungul secolelor, papii, agățându-se de faimoasa lor „infailibilitate", au jucat un rol important și au avut un mare impact social asupra faptelor istorice. În studiul său asupra istoriei protestantismului, istoricul Thomas Babington afirmă că papii au știut să așeze în centru Biserica, dar și să atenueze, chiar să ascundă influența lor asupra evenimentelor istorice, și insistă pe abilitatea lor de a se adapta la diferitele mișcări sociale apărute de-a lungul timpului, și de a și le însuși.

Napoleon Bonaparte considera papalitatea „una dintre cele mai frumoase meserii din lume", iar Adolf Hitler spunea despre ea că este „una dintre cele mai periculoase și delicate profesii a lumii politice". Napoleon compara forța unui singur papă cu cea a unei armate de două sute de mii de bărbați. Este adevărat că de-a lungul istoriei, papalitatea a avut întotdeauna două fețe: una a Bisericii Catolice din lumea întreagă, și una a celei mai mari puteri politice de pe planetă. În timp ce pe de o parte papii binecuvântau oamenii simpli, pe de alta, primeau ambasadorii și șefii de stat ai altor țări, sau își trimiteau reprezentanții diplomatici și delegații în misiuni speciale.

Această putere a dus ca foarte mulți oameni să-i privească pe papi înainte de toate ca pe „părinți ai prinților" și-abia apoi ca „vicari ai lui Christos". Suveranii pontifi au cerut pentru actele lor, și aceasta încă din secolul VIII, întâietatea și jurisdicția universală; acestea le-au fost acordate în 1931, în urma creării postului de Radio Vatican, care le-a permis stabilirea unui contact permanent cu lumea. În timpul Reformei, Luther, referindu-se la papalitate, a calificat-o ca fiind un rău uman superfluu. Istoricul catolic lord Acton critică centralizarea excesivă a papalității și, după o călătorie la Roma, afirmă că: „puterea corupe și puterea absolută corupe la modul absolut".

Istoria Sfintei Alianțe — serviciul de spionaj al Vaticanului, nu poate fi adusă la lumină independent de istoria fiecărui papă în parte, iar aceasta, la rândul său, nu poate fi rostită independent de istoria Bisericii catolice. Este foarte clar că fără catolicism, niciun papă n-ar fi existat și, așa cum a scris Paul VI în *Ecclesiam Suam*, „fără papă Biserica catolică n-ar mai fi fost deloc catolică". Este absolut sigur însă că fără puterea reală pe care papii au avut-o, Sfânta Alianță n-ar fi existat și cu atât mai puțin gruparea Sodalitium Pianum[1]. Amândouă fac parte din angrenajul la construirea căruia au contribuit: Sfânta Alianță de la fondarea sa în 1566, din ordinul lui Pius V și Sodalitium Pianum (SP), de la înființarea sa în 1910, din ordinul lui Pius X.

Un alt istoric, Carlo Castiliogni, autorul uneia dintre cele mai bune enciclopedii despre papi, scrie: „Tripla tiară purtată de pontifi simbolizează fără nicio îndoială puterea pe care o au în ceruri, pe pământ și în lumea clandestină (*underworld*)"[2]. Această afirmație se explică foarte simplu: în Cer papa îl are pe Dumnezeu, pe pământ, pe el însuși, iar în lumea clandestină (*underworld*) are Sfânta Alianță.

Deși autoritatea papală s-a schimbat încetul cu încetul, în funcție de modernizările și transformările politicii și economiei actuale, spionii Vaticanului n-au avut ca singură preocupare decât interesele Bisericii. Experții Vaticanului afirmă că Biserica și structurile papale n-au renunțat niciodată la imaginea lor imperială, observând că acele caracteristici ale unui cult consacrat unei persoane imperiale au fost pur și simplu transferate asupra celei papale.

Cei 40 de papi care au guvernat, sau mai exact „au domnit", de când a fost creată Sfânta Alianță, începând cu Pius V până la Ioan Paul II, s-au confruntat cu decreștinizarea și schismele, revoluțiile și dictaturile, colonizările și expulzările, persecuțiile și atentatele, războaiele civile și mondiale, asasinatele și sechestrările. Sfânta Alianță a fost un puternic instrument folosit în realizarea obiectivelor politicii papilor.

Între secolele XVI și XVIII, papalitatea și Sfânta Alianță au avut de înfruntat inamici care purtau numele de: liberalism, constituționalism, democrație, republicanism, socialism. În secolele XIX și XX, acești inamici s-au transformat în: darwinism, americanism, modernism, rasism, fascism, comunism, totalitarism, revoluție sexuală. În secolul XXI, ei vor fi intruziunea științelor în problemele religioase, blocul politic unic, suprapopularea, feminismul, agnosticismul social.

---

[1] Serviciul de contraspionaj al Vaticanului, numit Sodalitium Pianum (Asociația lui Pius), sau SP, va fi creat oficial în 1910 din ordinul lui Pius X.

[2] Cuvântul englez *underworld* are mai multe sensuri: infernul, lumea de dedesubt, zona interlopă, periferia societății.

Aceasta arată că politica Vaticanului și serviciul ei secret au funcționat întotdeauna în paralel, utilizând diferite metode pentru atingerea unui singur scop. Pe de o parte, papa negocia paralizarea măsurilor contrare Romei, iar pe de altă parte, Sfânta Alianță și Ordinul Negru interveneau în distrugerea dușmanilor papalității.

David Rizzio, Lamberto Macchi, Roberto Ridolfi, James Fitzmaurice, William Parry, Marco Antonio Massia, Giulio Alberoni, Alessandro de Medici, Giulio Guarnieri, Tebaldo Fieschi, Charles Tournon, John Bell sau Giovanni DaNicola au fost câțiva dintre agenții Sfintei Alianțe ale căror operațiuni au schimbat cursul istoriei începând cu mijlocul secolului XVI până în zilele noastre.

Ludovico Ludovisi, Lorenzo Magaloti, Olimpia Maidalchini, Sforza Pallavicino, Paluzzo Palluzzi, Bartolomeo Pacca, Giovanni Battista Caprara, Annibale Albani, Pietro Fumasoni-Biondi sau Luigi Poggi au fost câțiva dintre cei mai puternici patroni ai spionajului pontifical, care au decis și au ordonat, întotdeauna în numele credinței, operațiuni secrete, asasinate politice și de stat sau simple „lichidări" de personaje secundare, care interferau cu politica papei sau cu cea a lui Dumnezeu pe pământ.

În cadrul diplomației pontificale, au fost asasinați regi, au fost otrăviți diplomați, au fost susținute facțiuni în conflict, s-au închis ochii asupra catastrofelor și holocaustului, au fost finanțate grupări teroriste și dictaturi sud-americane, au fost protejați criminali de război și au fost spălați bani ai mafiei, au fost manipulate piețe financiare și au fost provocate falimente bancare sau au fost condamnate conflicte, în timp ce se vindeau arme beligeranților; toate acestea în numele Domnului, al Sfintei Alianțe și al Sodalitium Pianum, instrumente ale acestei diplomații.

De când închizitorul Pius V a fondat spionajul Vaticanului în sec. XVI, cu singurul scop de a se debarasa de eretica Elisabeta I a Angliei și de a o pune pe tron pe catolica Maria Stuart, Statul Vatican nu a recunoscut niciodată existența Sfintei Alianțe sau a Sodalitium Pianum, chiar dacă operațiunile lor au fost un „secret al lui Polichinele". Simon Wiesenthal, celebrul vânător de naziști, a declarat într-un interviu: „Cel mai bun serviciu de spionaj din lume și cel mai eficace pe care-l cunosc este cel al Vaticanului". Cardinalul Luigi Poggi, supranumit și „spionul papei" (Ioan-Paul II) a adus una dintre cele mai mari moderniări Sfintei Alianțe, grație strânselor sale contacte pe care le-a întreținut cu Mossadul israelian. A permis serviciilor secrete israeliene să dejoace un atentat împotriva primului ministru Golda Meir, în timpul uneia dintre vizitele sale în Italia. Poggi a mai fost însărcinat, trecând prin IOR-ul („banca Vaticanului") lui Paul Marcinkus, să îndrepte fondurile Vaticanului spre finanțarea sindicatului „Solidaritatea", în

fruntea căruia era Lech Walessa — operație condusă de Sfânta Alianță împreună cu CIA, reprezentată de William Casey.

De-a lungul celor cinci secole de existență, imensa umbră a Sfintei Alianțe a planat deasupra numeroaselor evenimente și aspecte ale istoriei; luptele împotriva Elisabetei I a Angliei; masacrul din noaptea Sfântului Bartolomeu; aventura Invincibilei Armade; asasinatele lui Wilhelm de Orania și Henric al IV-lea; războiul de succesiune la tronul Spaniei sau criza cardinalilor Richelieu și Mazarin în Franța; atentatul împotriva regelui José I al Portugaliei; Revoluția franceză, apoi Austerlitz; ascensiunea și căderea lui Napoleon; războiul de secesiune din America și războiul de independență din Cuba; relațiile secrete cu împăratul Wilhelm II din timpul Primului Război Mondial sau cele cu Adolf Hitler din cel de-al Doilea Război Mondial; „Aurul Croației" și organizația „Odessa"; lupta împotriva grupării teroriste „Septembrie Negru", a lui Carlos *Șacalul* sau împotriva comunismului; finanțele obscure ale IOR și relațiile sale și mai obscure cu francmasoneria, mafia și traficul de arme; și, în sfârșit, crearea de companii în paradisurile fiscale sau finanțarea dictatorilor de dreapta, precum Anastasio Somoza sau Jorge Videla.

De-a lungul celor cinci secole, societățile secrete care au depins de Sfânta Alianță, ca Cercul Octogonus sau Ordinul Negru, au realizat operațiuni secrete pentru serviciile de spionaj al altor țări, cum ar fi Mossad sau CIA. În timp ce acestea luptau cu un dușman definit, terorismul arab sau comunismul „malefic", Sfânta Alianță a știut să se adapteze epocilor și situațiilor marcate de suveranii pontifi. Întrucât, cum a zis într-o zi prea-puternicul cardinal Paluzzo Paluzzi, capul Sfintei Alianțe pe la mijlocul secolului XVII: „dacă un papă ordonă ca cineva să fie lichidat în numele credinței, acest lucru se va face fără discuție. Este vrerea lui Dumnezeu, iar noi (Sfânta Alianță), brațul său executiv".

Această carte nu este decât o trecere scurtă prin „lungul" parcurs de cinci secole al istoriei operațiunilor ascunse ale puternicului serviciu de spionaj al Statului și al Cetății Vatican. Preoții-agenți ai serviciului de spionaj papal — Sfânta Alianță — și ai serviciului de contra-spionaj — Sodalitium Pianum — au ucis, furat, conspirat și trădat în numele lui Dumnezeu și al credinței catolice, din ordinul suveranului pontif. Spionii papei au fost simbolul perfect al devizei: „Prin cruce și spadă". Toate faptele relatate în aceste pagini sunt reale; toate personajele semnalate au existat cu adevărat.

El Tamaral, 2004

1

Între Reformă și o Nouă Alianță (1566-1570)

„Căci v-am spus de multe ori, și vă mai spun și acum, plângând: sunt mulți care se poartă ca vrăjmași ai crucii lui Hristos"

Filipeni 3, 18

Există mai multe versiuni în ceea ce privește identitatea adevăratului fondator al Sfintei Alianțe, serviciul de informații al Vaticanului. Dar cel care a înființat și a organizat în 1566 primul serviciu de spionaj pontifical a fost Papa Pius V (1566-1572), cu scopul de a lupta împotriva protestantismului reprezentat de Elisabeta I a Angliei.

Protejat de puternicul cardinal Gian Pietro Carafa (viitorul papă Paul IV), Antonio Ghislieri (viitorul Pius V) este convocat la Roma pentru a-și asuma conducerea unei misiuni speciale și este însărcinat să creeze un fel de serviciu de contraspionaj. Acesta trebuia să culeagă informații despre toți cei care violează preceptele papale și dogmele Bisericii, ca mai apoi Inchiziția să îi poată judeca.

Tânărul preot este atras de societățile secrete și, în ochii săi, Sfântul Oficiu este unul dintre cele mai puternice la acea vreme. Munca depusă de agenții lui Ghislieri în regiunile Como și Bergamo a atras atenția puternicilor Romei. În mai puțin de un an, aproape o mie două sute de oameni, agricultori și nobili, au fost judecați de tribunalul Inchiziției. Mai mult de două sute au fost declarați vinovați, după ce au fost supuși unor torturi îngrozitoare și apoi executați.

Tortura cu funia, foarte folosită pe vremea aceea, consta în a prinde mâinile presupusului eretic la spate de o funie fixată de tavan și apoi a-l ridica pe prizonier. O dată corpul suspendat în aer, era lăsat brusc să cadă la un metru de podea, astfel încât violența cu care se scutura trupul condamnatului îi disloca extremitățile.

O altă tortură, foarte des utilizată, era cea a apei. Călăii întindeau victima pe o suprafață de lemn în formă de canal, apoi introduceau o

cârpă fină pe gât, înmuiată în apă, în timp ce-i blocau nasul, victima nemaiputând să respire. Apoi îi turnau apă pe gură și în nări, deși nefericitul nu putea să respire. Până când medicul Inchiziției lua decizia să pună capăt acestei torturi, mulți acuzați sucombau deja.[1]

În 1551, ca mulțumire pentru serviciile aduse, Antonio Ghislieri este propus de Carafa inchizitor general la Roma, sub pontificatul lui Iulius III (1550-1555). Cu Ghislieri la conducere, congregația Sfântului Oficiu are toate posibilitățile să-și atingă obiectivele pe care și le-a propus. În primul rând, este dusă la bun sfârșit o reformă a Consiliului Suprem, iar Papa numește un grup de cardinali însărcinat să-l controleze. Acești prelați dețin, la nevoie, funcțiile de judecători și de consilieri ai papei atunci când trebuie judecate personaje eminente ale societății romane.

Ghislieri este cel care, la începutul anului 1552, stabilește cele șapte delicte susceptibile de a fi judecate de tribunalul Sfântului Oficiu: erezia; suspiciunea de erezie; cei care îi protejau pe eretici; magia, vrăjitoria și farmecele; blasfemia; cei care se împotriveau autorităților sau agenților Inchiziției; cei care distrugeau, ultragiau sau violau sigiliile sau simbolurile Sfântului Oficiu.

Începând cu acel an, Ghislieri a organizat în întreaga Romă o adevărată rețea de spioni. Aceștia operau din bordelurile orașului până în bucătăriile palatelor nobililor romani. Toate informațiile culese de agenții Inchiziției erau personal transmise lui Ghislieri, prin două metode: fie prin viu grai, fie prin ceea ce se chema *Informi Rosso* („Raportul roșu"). Acesta din urmă era un mic pergament, rulat într-o panglică roșie, care purta însemnele Sfântului Oficiu. După legile de-atunci, ruptura pecetei era pedepsită cu moartea imediată. Agenții lui Ghislieri scriau în el toate informațiile care acuzau, deseori fără nicio dovadă, un cetățean al Romei de violarea regulilor Bisericii — informații susceptibile de a fi studiate după aceea, în fața tribunalului Inchiziției. În acest scop, *Informi Rosso* era depus într-o cutie de scrisori din bronz, de dimensiuni mici, la sediul roman al Sfântului Oficiu.

De-a lungul timpului, inchizitorul general instaurează una dintre cele mai vaste și mai eficace rețele de spioni și constituie cele mai bune arhive, care centralizează datele personale ale cetățenilor Romei. Nimeni nu vorbește fără permisiunea lui Ghislieri și nimic nu mișcă pe străduțele orașului fără ca inchizitorul general să fie pus la curent. Asemenea se întâmplă și în interiorul Vaticanului, nimeni nu scoate un cuvânt fără ca inchizitorul general să fie informat.

La 23 mai 1555, după scurtul pontificat al papei Marcel II, care a durat mai puțin de o lună, cardinalul Gian Pietro Carafa, fără nicio

[1] L. GALLOIS, *Historia general de la Inquisición*.

BIBLIOTECA V.A. URECHIA GALAȚI

opoziție din partea sectorului imperial sau a celui francez a fost ales de conclav. Ambasadorul Veneției, Giacomo Navagero, a definit astfel noul pontif în vârstă de 79 de ani: „Carafa este un papă cu un temperament violent și aprig. Este prea impetuos în felul în care tratează afacerile Bisericii și, bineînțeles, bătrânul pontif nu tolerează ca cineva să-l contrazică".[1]

Carafa, devenit Papa Paul IV, se temea de puterea incredibilă a lui Ghislieri. La Roma, populația îl poreclise pe inchizitorul general „papa din umbră", dar aceasta nu l-a împiedicat pe pontif să-i acorde lui Antonio Ghislieri demnitatea de cardinal. Odată cu aceasta, Inchizitorul Ghislieri va deveni din ce în ce mai puternic și mai periculos. Dar tot mai mulți membri ai Colegiului cardinalilor nu mai erau dispuși să permită ca acesta din urmă, din postul său de șef al teribilei Inchiziții, să conducă destinele Bisericii Catolice.

Între timp, agenții lui Ghislieri își făceau de cap prin Roma, semănând teroare printre cetățeni. Spionii cardinalului, cunoscuți și sub numele de „monahii negri", alegeau o victimă oarecare și așteptau ca ea să se afle singură pe o străduță pustie. Acolo era atacată, luată pe sus și introdusă într-o caleașcă închisă ermetic, apoi transportată într-o anexă a Inchiziției. Sosirea sechestraților la palatul Sfântului Oficiu a fost descrisă astfel de un monah, mărturie pe care Leonardo Gallois a publicat-o în 1869:

„Victima era abandonată într-un subsol în curtea din față. Aproape de poarta principală. Acolo, victima trecea printr-un proces de inițiere într-o cameră circulară, unde zece schelete lipite de perete îl anunțau că în acest han, uneori, se țintuiau musafirii de vii și erau lăsați să-și aștepte moartea în liniște. După un avertisment atât de sfânt, victima era introdusă într-o galerie învecinată, unde se găseau alte două schelete umane, care de data asta nu mai erau așezate în picioare, ca și cum ar fi primit o vizită, ci întinse pe un catafalc. În aceeași galerie, putea să distingă foarte clar în partea dreaptă un cuptor mânjit de grăsime în mai multe locuri și folosit în secret pentru a înlocui rugurile din piețele publice, căzute în desuetudine din pricina răutății din secolul corupt. În acest corp al clădirii se găseau puține celule în adevăratul sens al cuvântului, în schimb, la al doilea nivel, pe partea dreaptă, era sala Sfântului Tribunal, încadrată de două uși. Pe fiecare dintre ele era fixată o pancartă pe care scria *stanza del primo padre compagno*, iar pe a doua *stanza del secondo padre compagno*. Astfel erau numiți cei doi inchizitori însărcinați cu o dublă misiune: să ajute

[1] J. PREDES, M. BARRIO, D. RAMOS-LISSON, L. SUAREZ, *Diccionario de los Papas y Concilios*.

1107304

Consiliul Suprem să descopere criminalii, apoi să-i convertească definitiv pe inculpați."[1]

Dar situația avea să schimbe foarte curând pentru cardinalul Ghislieri, deoarece în noaptea de 18 august 1559, Papa Paul IV a murit subit. La aflarea veștii morții sale, răzmerița se răspândi pe străzile Romei, iar vânarea și capturarea agenților lui Ghislieri deveni una dintre principalele distracții ale poporului. Mulți dintre cei care au servit Sfânta Inchiziție cu fidelitate au fost asasinați de populație și cadavrele lor aruncate în canalele de scurgere. Tulburările nu s-au oprit aici. Locuitorii Romei au luat cu asalt palatul care găzduia tribunalul Inchiziției și au sfărâmat statuia suveranului pontif defunct.[2]

Cardinalul Ghislieri și câțiva dintre oamenii săi au mai apucat să salveze o mare parte a arhivelor secrete, care, încărcate în opt trăsuri, i-au însoțit în fuga lor din Roma.

În sfârșit, situația a revenit la normal când, la 25 decembrie 1559, cardinalul Gianangelo de Medici, dușmanul papei precedent, a devenit noul pontif sub numele de Pius IV.

Papa era un bărbat cu un caracter ferm, un diplomat abil, dispus să curețe Biserica catolică de urmele fostului pontif. Pentru această sarcină, el și-a alăturat doi cardinali fideli, nepoții săi, Marco Sittich de Altemps și Carlo Borromeo. Primul era maestru în mânuirea spadei și în arta războiului; al doilea, în arta diplomației.

Borromeo a fost numit arhiepiscop de Milano, legat al papei la Bologna și în Romagna, responsabil cu guvernarea statelor pontificale și, în fine, secretarul privat al papei. Ca primă măsură, au fost ordonate detenția și reținerea cardinalilor Carlo și Antonio Carafa la castelul Sant' Angelo, dar și a lui Gian Carafa, duce de Paliano, și a altor cavaleri din suita sa, acuzați de a-i fi asasinat soția.

Următoarea măsură luată de Pius IV, la sfatul lui Carlo Borromeo, a fost reabilitarea cardinalului Morone și a episcopului Fiescherati, acuzați de erezie de Sfântul Oficiu la ordinul lui Paul IV. A treia măsură a fost să ordone exilul celui care a fost până atunci inchizitor general,

[1] L. GALLOIS, *op. cit.* În 1873 au fost făcute săpături la palatul Sfântului Oficiu din Roma. În pivnițe au fost descoperite resturi de îmbrăcăminte din epoci diverse, păr de om și chiar obiecte cu efigia papei Pius VII (14 martie 1800 — 20 august 1823) ceea ce dovedește că agenții Inchiziției operau încă la Roma sub pontificatul acestuia.

[2] W. GOETZ, P. JOACHIMSEN, E. MARCKS, W. MOMMSEN. H. HEINRICH, *La época de la revolutión religiosa, la Reforma y la Contrareforma.*

cardinalul Antonio Ghislieri, și dizolvarea „monahilor negri"[1]. Eminența sa, refugiată într-o mânăstire izolată, și-a reluat slujbele pastorale într-o episcopie veche, lucru care a făcut să fie privit favorabil atunci când conclavul s-a reunit după moartea lui Pius IV, survenită la data de 9 decembrie 1565. În mod curios, și doar la trei săptămâni de la deschiderea conclavului, cardinalul Carlo Borromeo, omul de încredere al defunctului papă, decide să apere candidatura cardinalului Ghislieri, care conta pe sprijinul regelui Filip al II-lea. De-a lungul anilor, Ghisileri primea de la capetele încoronate ale Spaniei o subvenție de opt sute de ducați [2].

La 7 ianuarie 1566, cardinalul Ghislieri este ales papă și își ia numele de Pius V. Cel care la vremea aceea era ambasadorul Spaniei declara: „Pius V este un papă de care epoca noastră are nevoie". Filip al II-lea aprobă, de asemenea, sosirea unui aliat pe scaunul Sfântului Petru. Alegerea sa presupunea victoria celor care-și doreau un pontificat auster și pios dar, în același timp, capabil să lupte și să acționeze cu cea mai mare energie împotriva Reformei protestante.

Ceea ce se va întâmpla, în orice caz, este că papa Pius V își va folosi întreaga sa experiență de cap al Inchiziției pentru a crea un serviciu de spionaj eficace, implacabil și supus orbește ordinelor suveranului pontif.

Prima funcție a agenților Sfintei Alianțe, nume dat chiar de papă serviciilor sale secrete în onoarea alianței dintre Vatican și regina Maria Stuart, constă în a obține informații despre eventualele mișcări politice și despre intrigile de la curtea Angliei. Rapoartele lor erau adresate puternicilor monahi, care susțineau catolicismul și puterea pontificală împotriva protestantismului, care se dezvolta din ce în ce mai mult. Principala misiune a spionilor papei era să pregătească și să dea o mână de ajutor reginei Maria Stuart în încercarea de a reinstaura catolicismul în Scoția și să lupte împotriva protestantismului (țara trecuse la presbiterianism din 1560). Pius V considera că principalul său dușman era Biserica schismatică a Angliei, reprezentată de regina Elisabeta, fiica lui Henric VIII și a Annei Boleyn.

Regele Henric VIII a rupt legăturile cu Biserica catolică în 1532, atunci când papa Clement VII (19 noiembrie 1523 — 25 septembrie 1534) i-a refuzat autorizarea divorțului de regina Ecaterina de Aragon,

[1] „Monahii negri" operau cu fețele acoperite ca să nu fie recunoscuți. Nu țineau cont decât de suveranul pontif și, timp de câteva secole, ei au fost brațul executor al Sfintei Alianțe.

[2] M. FERNANDEZ ALVAREZ, *Felipe II y su tiempo.*

fiică de regi catolici și mătușa împăratului Carol Quintul (Carol I al Spaniei), pentru a se căsători legal cu amanta sa, Anna Boleyn.[1]

După ce a studiat misiva adresată de regele Angliei — un vechi pergament de 60 pe 90 cm, semnat de 75 mari personalități ale regatului, cu sigiliile de ceară aferente și cu cele 75 de panglici de mătase atașate — pontiful a refuzat cererea de divorț, provocând astfel furia regelui Henric VIII și ruptura cu Biserica catolică. În ciuda refuzului, regele Angliei a decis să anuleze căsătoria sa cu Ecaterina și să o ia de soție pe Anna Boleyn.

Ruptura definitivă a avut loc la data de 15 ianuarie 1535, sub pontificatul lui Paul III, când, pentru a da o bază juridică noii sale supremații ecleziastice, Henric VIII a convocat savanții din toate universitățile țării, deopotrivă și clerul, și a declarat public că papa nu are niciun drept divin și nicio autoritate asupra Angliei. Bazele reale ale noii Biserici sunt cele ale unei Biserici catolice anglicane sub autoritatea Coroanei.

Cei cinci ani de domnie ai Mariei Tudor până la moartea sa, survenită la 17 noiembrie 1558, au fost destul de agitați. Războaie, execuții, rebeliuni interne, lovituri de stat și conflicte religioase au jalonat domnia sa. Chiar în noaptea morții reginei, sora sa, Elisabeta, fiica lui Henric VIII și a Annei Boleyn, a fost proclamată regina Angliei.

O mare parte a populației a primit cu bucurie sosirea noii regine pe tron, în parte și din cauza tristei amintiri pe care Maria Tudor, numită de popor și Maria Sângeroasa (*Bloody Mary*), a lăsat-o în urmă. Încă de la urcarea sa pe tron, Maria s-a arătat hotărâtă, cu sprijinul lui Paul IV și în ciuda opoziției ambasadorului Spaniei, să implementeze catolicismul, începând prin a lua capetele tuturor celor care luptaseră pentru Reformă.

Numeroși episcopi protestanți, pe care Maria Tudor i-a calificat drept „pastori răi care și-au condus turmele spre pierzanie“[3], au fost primii care au pierit pe rug ca eretici. Vechiul episcop al Londrei, Ridley, care ceva timp mai înainte o proclamase pe Jane Grey regina Angliei și pe Maria Tudor, bastardă, a fost ars de viu la 16 octombrie 1555 într-o piață din Oxford. Pe același rug l-a însoțit fostul episcop de Worchester, Latimer. O altă execuție ordonată de regină, care a surprins până și Roma și Parlamentul englez, a fost, la 21 martie 1556, cea a lui Thomas Cranmer, episcop de Canterbury, care în trecut pronunțase anularea mariajului regelui Henric VIII cu Ecaterina de Aragon, conducând prin aceasta la ruptura definitivă cu puterea papală din Roma.

---

[1] Opera colectivă, *Dictionary of Beliefs and Religions.*
[2] E. FRATTINI, *Secretos Vaticanos.*
[3] Opera colectivă, *op. cit.*

La 15 ianuarie 1559, Elisabeta I este încoronată regină și, la 8 mai, inaugurând sesiunea Parlamentului, cere aprobarea legilor ce vor permite restabilirea protestantismului în toate țările de sub dominația sa. Roma și Biserica catolică, conduse de un episcop în vârstă de 83 de ani, papa Paul IV, nu aveau forța să facă presiuni împotriva schimbărilor religioase care se anunțau din nou în Anglia.

Ceea ce știa pontiful era că singurul mijloc de a păstra o insuliță catolică în Anglia protestantă, consta în a o susține pe regina Scoției, Maria Stuart. De-a lungul anilor care au urmat, aceasta din urmă a fost o simplă marionetă în mijlocul conspirațiilor ce s-au dus între papa Paul IV (apoi succesorii săi), puternicul monarh Filip II al Spaniei, capriciosul Carol IX al Franței, insignifiantul și incultul Ferdinand al Austriei și moștenitorul tronului scoțian, trădat de propria sa mamă, prințul Iacob.

Menghina a început să se strângă asupra Mariei Stuart din momentul în care doi dintre cei mai apropiați oameni ai ei au devenit spioni în slujba puterilor, care aveau propriile lor interese în Scoția. La 29 iulie 1565, ea se căsătorește cu Henry Darnley, catolic de confesiune. Noul rege, consort al Scoției, este un bărbat înalt, solid și blond, care are succes la femei, dar niciun pic de cultură. Darnley, noul monarh scoțian, care împarte patul cu regina, nu este altceva decât o altă marionetă în mâinile lui sir Francis Walsingham, șeful spionilor Elisabetei și cele al nobililor scoțieni. În esență, Darnley este un laș.[2]

Pe de altă parte, la sfârșitul lui 1565 Maria Stuart înnoadă legături amicale cu un tânăr piemontez cu pielea tuciurie, David Rizzio. Acesta face parte din suita ambasadorului de Savoia, marchizul de Moreta, cu prilejul vizitei acestuia în Scoția.[3] Are doar 28 de ani și ochii mari și verzi, lucru care nu lasă deloc indiferentă o regină sensibilă la frumusețea bărbaților. Rizzio este muzician și poet, cântă la lăută și scrie versuri, dar în aceeași măsură este preot și unul dintre spionii cei mai activi ai Sfintei Alianțe, abia născută.[4]

Maria Stuart îl roagă pe ambasadorul de Savoia să i-l cedeze pe tânărul Rizzio pentru propria sa distracție. Încetul cu încetul, tânărul piemontez urcă pe scara ierarhică: din simplu cântăreț devine, în numai câteva zile, „valetul de cameră“ al reginei și primește 65 de livre pe an pentru serviciile sale. Grație postului său și fiind atât de apropiat reginei, el are acces direct la documentele cele mai secrete.

---

[1] S. DORAN, *Monarchy and Matrimony: the Countership of Elisabeth I.*
[2] J ELLIOT & L. BROCKLISS, *The World of the Favourite.*
[3] S. ZWEIG, *Maria Stuart.*
[4] A. WEIR, *Mary, Queen of Scots and the Murder of Lord Darnley.*

Regina găsește la italian ceea ce n-a găsit la soțul său, Henry Darnley. Rizzio este inteligent, are o cultură artistică, cunoaște latina, vorbește fluent în franceză, italiană și engleză, cu mare ușurință. Chiar dacă beneficiază de suportul regal, spionul continuă să ia masa cu servitorii; dar ocazia schimbării acestei situații apare atunci când regina îl revocă pe secretarul său particular. Raulet, omul în care regina avea cea mai mare încredere până atunci, este înlocuit de Maria Stuart, care descoperă că este surd la continuele denunțuri ale mai multor nobili scoțieni, în ceea ce privește acțiunile de corupere întreprinse de englezi.

Walsingham, șeful spionilor Elisabetei, folosește o mare parte a fondurilor Coroanei pentru finanțarea mitei de care aveau nevoie spionii infiltrați la curtea scoțiană. Biroul lui Raulet era acum ocupat de David Rizzio. Acesta, ca un adevărat apărător al Contrareformei, îl informa pe Pius V despre toate mișcările engleze sau scoțiene, consacrându-se în același timp, trup și suflet, serviciului reginei Maria.

Spionul Sfintei Alianțe avea din ce în ce mai multă putere și Darnley o știa. Soțul reginei nu ascundea faptul că ar fi vrut să se debaraseze de Rizzio, dar ar fi trebuit pentru asta să-l consulte mai întâi pe Walsingham, iar acesta, la rândul lui, pe Elisabeta. Darnley știa că aceasta este singura modalitate de a fi acoperit, în cazul în care asasinatul piemontezului ar fi fost descoperit de regină, soția sa.

Rizzio și fratele său, Giuseppe, pe care-l adusese din Italia, făceau parte din cercul spionilor Sfintei Alianțe din Scoția. Misiunea lor, sub ordinul papei, era cea de a culege informații despre John Knox, un elev al lui Calvin, mai ortodox și mai integrist decât maestrul său. Pentru Pius V, Knox este, fără îndoială, singurul obstacol care poate să împiedice Scoția de a se reîntoarce sub mantia protectoare a Bisericii catolice din Roma. După rapoartele spionajului papal, Knox era un fost preot catolic de mai puțină importanță, care decisese să se alăture Reformei. Calvin și George Wishart au fost maeștrii lui, ghizii spirituali; ori regența Scoției l-a condamnat pe Wishart la arderea pe rug, act care l-a apropiat pe Knox și mai mult de integrismul pe care oricum îl practica dinainte, și în mod egal a provocat ura sa profundă și viscerală pentru casa Stuart.

La moartea maestrului său, John Knox devine liderul „răscoalei împotriva regentei". Trupele franceze, care debarcă în Scoția pentru a o sprijini pe Maria de Guise, îl capturează pe Knox și-l trimit la galere.[1] După eliberarea sa, el se refugiază pe teren calvinist, unde învață să mânuiască discursul și prinde o dușmănie implacabilă pentru tot ce strălucește; cu greu reîntors în Scoția, el sfârșește prin a-i ridica pe nobili și pe cei din popor pentru reînvierea Reformei. Giuseppe,

[1] S. ZWEIG, *op. cit.*

fratele lui Rizzio, îl informează pe papă de mișcările lui Knox. Iată ceea ce scrie într-un mesaj:

„În fiecare duminică, de la amvonul bisericii Sfântul Egidiu, devenit un profet scoțian, el tună și blestemă împotriva celor care nu-i ascultă predica. Celebrează într-o manieră infantilă în defavoarea catolicismului sau a altei religii diferite de credințele lui. Pentru că un dușman a fost asasinat, Knox vorbește de mâna și voința lui Dumnezeu. În fiecare duminică, terminându-și discursul, îl laudă pe Dumnezeu și-i cere să pună capăt domniei uzurpatoare a Stuarzilor și domniei unei regine care ocupă un tron ce nu-i aparține."[1]

David Rizzio a fost cel care l-a pus la curent pe papa Pius V de întâlnirea lui John Knox cu regina Maria Stuart.

„Întâlnirea a avut loc la Edinburgh, între regina Scoției de credință catolică și fanaticul protestant John Knox. Predicatorul s-a arătat nepoliticos și a tratat Biserica catolică romană ca pe o târfă, ce nu poate fi logodnica lui Dumnezeu. Aceste cuvinte au ofensat-o pe regina Maria".[2]

Sfânta Alianță ordonă fraților Rizzio să-și ia măsuri de securitate; se pare că și-au făcut o sumedenie de dușmani într-un timp foarte scurt, iar serviciul de spionaj al papei nu vrea să piardă astfel de agenți prețioși. Doi dintre principalii dușmani ai italienilor și ai Contrareformei din Scoția sunt cancelarii reginei: Moray, fratele vitreg bastard al suveranei și William Maitland, care sunt protestanți și unul și altul.

Curând, spionii Sfintei Alianțe descoperă, în urma unei trădări, că regina Elisabeta I a Angliei l-a mituit pe cancelarul Moray, ba chiar și pe alți lorzi, pentru a pune la cale în Scoția revolta împotriva Mariei. Papa n-a trebuit decât să-l avertizeze pe regele Spaniei, Filip II; acesta a însărcinat un ambasador la curtea Angliei să spună că, dacă această revoltă va avea loc, este nevoit să aibă grijă de regina catolică. Deși a luat cunoștință de acest lucru, ambasadorul ajuns la curtea Angliei, nu a făcut nicio aluzie la misiva pe care papa Pius V o adresa reginei Maria Stuart la 10 ianuarie 1566: „Scumpa mea fiică, am luat cunoștință cu mare bucurie de faptul că domnia voastră și soțul domniei voastre ați dat dovada strălucitoare a zelului vostru pentru a reinstaura în regat un adevărat cult al Domnului."[3]

Dar legătura strânsă pe care Maria Stuart o întreține cu secretarul său, David Rizzio, începe să devină jenantă pentru un număr destul de mare de nobili care o înconjoară pe regina scoțiană. Căsătoria sa cu Henry Darnley scârțâie. Darnley se simte dat la o parte de soția sa, nu numai în calitate de soț, ci și ca rege. El este decepționat că nu

[1] W. GOERTZ și al., *op. cit.*
[2] A. WEIR, *op. cit.*
[3] M. DUCHAIN, *Elisabeth Ier d'Angleterra*; W. MacCAFFREY, *Queen Elisabeth and the Making of Policy.*

poate fi proclamat regele Scoției decât cu titlu onorific și nu cu drepturi depline.

Într-o scrisoare către ambasadorul Guzman de Silva, Filip II cere acestuia „să aducă la cunoștința reginei Scoției că trebuie să fie mai moderată față de Rizzio și să evite să o mai irite pe regina Angliei". Acest text cade în mâinile reginei Elisabeta, grație unui personaj infiltrat în casa ambasadorului spaniol și fidel lui Randolph, ambasadorul Angliei. În realitate, Filip II nu are nici cea mai vagă idee despre temperamentul Mariei Stuart, lucru care-l pune pe spionul papei într-o serioasă dificultate. În timpul unei întâlniri în pat între Rizzio și Maria a Scoției, italianul îi dezvăluie că englezii îi plăteau pe rebelii scoțieni.[1]

Cât despre ambasadorul englez, acesta ignoră că David Rizzio și fratele său sunt cei care au descoperit, la începutul lui februarie 1566, rolul său intermediar în finanțarea evadării rebelilor scoțieni care au încercat să se răscoale împotriva reginei cu un an înainte. Având în mâini raportul redactat de Rizzio, pe 20 februarie același an, regina Maria Stuart îl cheamă pe Randolph pentru a compărea în fața ei.

Grație spionilor italieni, Maria Stuart posedă un raport voluminos asupra rolului jucat de diplomatul englez în tulburările scoțiene întâmplate cu un an înainte, din care reiese sprijinul pe care acesta l-a acordat. Dacă în zilele noastre, să expulzezi un ambasador nu este un lucru atât de simplu, atunci, în secolul XVI, era chiar mai greu, mai ales dacă se impunea a fi evitate tot felul de consecințe negative. Maria Stuart nu le luase în calcul. A doua zi după expulzare, ea trimite Elisabetei o scrisoare care o disculpă de tot, chiar dacă știa că ambasadorul Randolph era brațul executor al operațiunii, iar Elisabeta creierul. Mai știa că cei trei mii de scuzi folosiți de oamenii lui Walsigham pentru a-i mitui pe cei care i-au ajutat în revolta lor pe rebelii scoțieni veneau din cuferele personale ale reginei Angliei; dar suverana Scoției ținuse minte vorbele regelui Spaniei: că nu trebuie să facă nimic s-o irite pe Elisabeta.[2]

Maria Stuart scria pe 21 februarie 1566 reginei Elisabeta:

„Doamnă, scumpa mea soră, cu toată sinceritatea pe care am avut-o mereu față de dumneavoastră, am crezut de cuviință să vă scriu următoarele rânduri, prin care țin să vă informez de relele uzanțe ale ministrului Randolph. Am fost avertizată (de Rizzio și Sfânta Alianță) că oricât de multe probleme au creat rebelii mei, lucrul acesta a fost

[1] A. WEIR, *op. cit.*

[2] R. NAUNTON, *Fragmenta Regalia or Observations on Queen Elisabeth, Her Times and Favourites.*

posibil din cauza sprijinului pe care l-a acordat Randolph, dându-le suma de 3000 de scuzi pentru a mitui unele persoane și pentru a le întoarce împotriva mea; în consecință, refuzând să păstrez acest spin în picior, l-am chemat pe Randolph să se confrunte cu mine și Consiliul și să confirme acuzația prin care se făcea vinovat de sprijinirea rebelilor. Cutez să sper că, așa cum el a trimis către domnia voastră bunele sale servicii, dar a acționat contrar voinței dumneavoastră, vă veți simți indignată de faptul că se refugiază sub protecția mandatului dumneavoastră; în același timp, nu vreau să folosesc un ton mușcător împotriva lui în misivile mele, dar vă voi transmite pe larg acuzația mea."

La 1 martie 1566, ambasadorul Randolph părăsește Scoția împreună cu suita sa, nu fără a pune la cale, în urma sa, o lovitură împotriva spionilor papei Pius V. Unul dintre cei mai buni aliați ai răzbunării sale era chiar propriul soț al reginei, Henry Darnley.

În timpul călătoriei sale la Londra, Randolph a făcut o oprire în orașul Bestwick în așteptarea ordinelor suveranei sale. De acolo a expediat o scrisoare Elisabetei:

„(...) evenimente grave se pregătesc în Scoția. Lordul Darnley (soțul Mariei Stuart) este foarte mânios pe regină, căci aceasta din urmă îi refuză coroana matrimonială; de asemenea, este pus la curent cu comportamentul reginei (legătura sa cu David Rizzio), comportament ce nu-l mai poate tolera. (...) Acesta (Darnley) a decis să se debaraseze de cauza scandalului (agentul Sfintei Alianțe). Acesta ar dori să fie adus în fața sesiunii Parlamentului"[1].

La momentul respectiv, Darnley nu era invitat la sesiunile speciale ale Consiliului Statului, i se refuzase folosirea însemnelor regale sco-ține și fusese retrogradat la simplul statut de prinț consort. Dar disprețul pe care-l avea Maria Stuart pentru soțul său nu era singurul fapt care-l enerva; mai era și cel al celui mai apropiat dintre curtezanii reginei. David Rizzio, ca secretar privat al reginei, nu-i mai arăta documentele oficiale și folosea un sigiliu numit *Iron Stamp*, semnătura regală, fără a-l consulta. Ambasadorul englez nu-i dădea demnitatea de *Maiestate*, monedele care purtau efigiile și legenda, *Henricus et Maria fuseseră* scoase din circulație și înlocuite cu o nouă legendă, *Maria, Regina Scotiae*. La toate acestea se adăugau zvonurile în legătură cu relația Mariei cu secretarul său, spionul David Rizzio, devenit de-acum înainte *maître de plaisir* al reginei.

În virtutea obiceiului său de a oferi plăcere Mariei Stuart, agentul Sfintei Alianțe are maniere de prinț și exercită cu aroganță cea mai

[1] J. ELLIOT și L. BROCKLISS, *op. cit.*

înaltă funcție din stat, deși cu câteva luni înainte își lua mesele cu servitorii și dormea în grajduri. Nobilii, dintre care mulți erau protestanți, știau că Rizzio nu era altceva decât un pion al papei Pius V pentru a face din Scoția o națiune catolică, în vastul plan al Contrareformei elaborat de Roma.[1] Aparent, Maria Stuart se angajase în fața lui Pius V ca Scoția să fie prima țară care abandonează Reforma și revine sub protecția Bisericii catolice.

Pontiful a dat ordine clare agenților săi să o protejeze pe Maria Stuart de orice pericol ce ar putea împiedica acest pas important.

Nobilii scoțieni îl văd pe David Rizzio ca responsabil neoficial al acestei alianțe. Ambasadorul Randolph o înștiințează pe suverana lui într-o scrisoare trimisă de la Bestwick: „Ori Dumnezeu îi acordă (lui David Rizzio) un sfârșit rapid, ori le promite (nobililor scoțieni protestanți) o viață insuportabilă".

În ciuda urii pe care ei o poartă spionului italian, nobilii nu vor s-o înfrunte pe regina Maria. Știu duritatea și cruzimea cu care ea a reprimat ultima revoltă și nu au absolut nicio intenție să-l urmeze pe Moray în exilul său în Anglia. Știu că dacă obțin sprijinul lui Henry Darnley, o simplă crimă pe fond de gelozie și deci un gest de revoltă împotriva reginei, asasinarea lui Rizzio va deveni un act patriotic în apărarea adevăratei credințe, cea protestantă.

Conspiratorii vor să se folosească de un lucru atât de simplu precum gelozia lui Henry Darnley împotriva italianului, pentru a-l câștiga de partea lor. Ceea ce ignoră ei, însă, este că Rizzio, la ordinul papei, a împiedicat-o pe Maria Stuart să-i acorde lui Darnley dreptul la regență (*matrimonial crown*). Pius V dorea să evite cu orice preț ca, dacă i se întâmplă ceva reginei, regentul (Darnley) să poată reveni asupra deciziei de a face din Scoția o națiune catolică. Dar ceea ce lui Darnley îi era foarte greu să admită era că soția sa, Maria Stuart, i se refuza fizic, în timp ce spionul Sfintei Alianțe își petrecea serile în camera ei.

Maria Stuart rămâne însărcinată: ea îl așteaptă pe cel care va deveni mai târziu regele Iacob VI al Scoției și Iacob I al Angliei. Nobilii conspiratori obțin, pentru prima dată în istoria Scoției, autorizarea unui rege pentru a se revolta împotriva suveranei lor. Promit să retragă puterea din mâinile Mariei Stuart și să-l pună pe Darnley ca nou rege al Scoției. Acesta din urmă, pe de altă parte, promite să-i mulțumească prin împroprietărirea cu domenii, o dată coroana obținută. Spionii lui Walsingham raportează că „regina (Maria Stuart) regretă mariajul ei cu Henry Darnley. Se vorbește că i se va da coroana Scoției (lui Darnley), chiar dacă asta îi convine sau nu reginei. Știu că dacă acest lucru se

[1] S. ZWEIG, *op. cit.*

va întâmpla în următoarele zile, Rizzio va fi înjunghiat cu consimțământul regelui".[1]

Darnley nu dorește moartea spionului papei din rațiuni politice, ci doar din motive de gelozie, față de omul care i-a răpit încrederea soției sale și sigiliul regal. Moray își pregătește, la rândul său, întoarcerea în Scoția, odată ce lovitura este stabilită, iar fanaticul John Knox a scris deja predica sa în legătură cu moartea sau, mai exact, cu execuția unui catolic mizerabil.[2]

Suntem acum în după-amiaza zilei de 9 martie 1566, la castelul Holyrood. David Rizzio a primit în aceeași zi, dis-de-dimineață, un avertisment de la unul dintre spionii lui, dar n-a ținut cont de acesta. El știe că-și va petrece toată ziua cu suverana și că nimeni nu-l va deranja. Nimeni nu va cuteza să ridice mâna sau arma împotriva lui în prezența reginei; dar se înșeală.[3]

După-amiaza trece foarte repede. Maria Stuart citește în camera sa, situată la etajul patru. Henry Darnley îi propune lui Rizzio o partidă de cărți. Italianului nu i se pare nimic suspect. Mai mulți nobili iau loc la masă, în camera regală, de față este și sora vitregă a reginei, iar în fața ei, secretarul Rizzio îmbrăcat cu o vestă din damasc. Conversația este agreabilă și o muzică învăluie micul salon. În fundul camerei, ascunsă după o perdea, se află o ușă. Se deschide și intră Darnley, care se așază lângă soția sa. Ușa este lăsată special deschisă, fără ca zăvorul să fie tras.

Câteva secunde mai târziu, perdeaua se ridică brusc și conspiratorii năvălesc în încăpere, înarmați cu spade și pumnale. Primul care a intrat cu spada scoasă și pe care regina l-a recunoscut, a fost lordul Patrick Ruthven.

Regina se ridică, răsturnând scaunul pe care era așezată, și îi reproșează lui Ruthven că a apărut în fața ei cu spada scoasă din teacă. Nobilul scoțian îi spune că n-are de ce să se teamă; prezența sa acolo nu-l privește decât pe spionul italian. Rizzio se ridică și el, dar nu e înarmat. Numai regina poate să-l protejeze. Darnley se dă în spate și se îndepărtează de învălmășeala care este pe punctul de a începe. Maria Stuart stă în fața lui Ruthven și îi ordonă să depună arma. Scoțianul îi răspunde prin aceste cuvinte: „Întrebați-l pe soțul dumneavoastră". Regina se întoarce către acesta care, ascuns în spatele unei perdele, apucă doar să bâlbâie: „Nu știu nimic despre această afacere".

[1] J. ELLIOT & L. BROCKLISS, *op. cit.*
[2] M. CARBONERO Y SOL, *Fin funesto de los perseguidores y enemigos de la Iglesia, desde Herodes el Grande hasta nuestros dias.*
[3] S. ZWEIG, *op. cit.*

Ceilalți nobili conspiratori se alătură lui Ruthven, cu spadele în mâini, sosind pe scara strâmtă și spiralată care urcă spre salonul reginei. Rizzio încearcă să fugă, dar Ruthven îl reține.

Rebelii țipă la regină că Rizzio este spionul papei și că trebuie să moară din pricina asta. Maria Stuart răspunde că, dacă este ceva de reproșat lui Rizzio, aceasta se va face înaintea Parlamentului. Ruthven îl ține pe italian de brațe, în timp ce conjuraților îl leagă cu o funie. Târât pe podea, Rizzio se agață de rochia reginei, care se deșiră sub degetele crispate.

Maria continuă să lupte; unul dintre rebeli o țintește cu pistolul. O lovitură dată de Ruthven face ca glonțul să treacă peste capul reginei și să se înfigă în perete. Darnley o ține pe regina care se prăbuși de spaimă. Trupul lui Rizzio fu târât pe scări, în timp ce capul lui lovea treptele.

O dată ieșiți din camera regală, conspiratorii se aruncă asupra spionului Sfintei Alianțe. O primă lovitură de pumnal pătrunde în partea stângă a corpului; o a doua îi taie mâna dreaptă atunci când încearcă să-și protejeze fața cu ea și se oprește în gât. Se ridică ametit și plin de sânge, dar o nouă lovitură de cuțit îi secționează vena jugulară. Un țipăt strangulat de propriul sânge încearcă să-i iasă pe gură. Ruthven îi dă lovitura de grație cu spada pe care i-o înfige în inimă. Rizzio este mort.[1]

Maria Stuart, în brațele soțului său, nu încetează să urle, blestemându-i pe conspiratori, dar și pe soțul care a trădat-o. Darnley îi reproșează la ureche reginei că l-a înșelat în propriul său pat, aducându-l pe Rizzio, în timp ce Ruthven intră în salon cu sabia încă plină de sânge. Cu o voce joasă și profundă, adresându-se nobililor scoțieni, dar și soțului trădător, Maria Stuart repetă în mai multe reprize că și-au semnat condamnarea la moarte. Că răzbunarea ei va fi teribilă.[2]

Țipetele și zgomotul spadelor încrucișate au fost auzite de James Bothwell, omul din fruntea gărzii de corp a reginei; el încearcă să intre în cameră, dar ușa este închisă. După ce au făcut un ocol, Bothwell și Huntley, secundul său, au reușit să intre printr-o săritură, pe fereastră, cu spadele în mâini. Henry Darnley îi liniștește, anunțându-i că nobilii n-au făcut nimic altceva decât să ucidă un spion al papei Pius V, care avusese misiunea să faciliteze debarcarea trupelor spaniole în Scoția. Prin acest act, Maria Stuart a fost îndepărtată de la conducerea Scoției, iar asasinarea lui Rizzio a arătat legătura directă dintre regină și papă.

[1] *Ibidem.*
[2] R. NAUNTON, *op. cit.*

La 19 iunie 1566 se naște Iacob, moștenitorul coroanei Scoției, Maria devenind mamă. Asta însemna că pruncul fusese conceput în septembrie 1565. În acea lună avusese loc rebeliunea din Scoția și, de câteva săptămâni bune, Maria Stuart încetase să se mai culce cu Henry Darnley, cu care se căsătorise cu două luni mai devreme, în iulie.

David Rizzio a apărut la curtea Scoției pe la jumătatea lui septembrie, era deci mult mai probabil ca Iacob VI să fie fiul spionului Sfintei Alianțe.

Folosindu-se de inteligența și de diplomația sa, Maria Stuart și-a cerut iertare de la Darnley. În urma acestui fapt, și-a recuperat coroana și libertatea și a cerut întoarcerea lui Moray la Edinburgh; dar Sfânta Alianță nu era dispusă să treacă cu vederea asasinatul unuia din membrii săi fără să se răzbune.

Papa a dat ordin expres agenților săi să descopere identitatea conspiratorului care a dirijat asasinarea lui Rizzio; Henry Darnley a apărut printre primii pe lista suspecților.[1]

Există mai multe versiuni în ceea ce privește identitatea celui care a ordonat execuția răzbunării împotriva asasinilor lui David Rizzio, dar oricine ar fi fost, a ignorat că acesta va fi un pas important spre căderea Mariei Stuart de pe tronul său din Scoția.[2]

Elisabeta I a Angliei a trebuit să susțină în fața Parlamentului legea succesiunii, prin care se va decide numele persoanei care-i va moșteni tronul după moartea sa. Maria Stuart era convinsă că acest loc îi revenea de drept, dar pentru asta nu trebuia să comită nicio eroare care să-i compromită această dorință. Din ce în ce mai mulți cetățeni ai celor două națiii vedeau în Iacob viitorul prinț al Scoției și al Angliei, în detrimentul Elisabetei; cât despre Maria, ea nu se gândea decât la un singur lucru: cum să rupă cercul dușmanilor care o înconjoară și să răzbune moartea lui Rizzio, fidelul său servitor.

Henry Darnley, trădătorul său soț, știe că nu poate să pună în pericol copilul pe care Maria Stuart îl poartă în pântece; în definitiv, acest copil va fi viitorul rege al Scoției și, dacă șansa îi surâde, viitorul rege al Angliei. Din această cauză, a pus capăt recluziunii reginei și i-a permis să fie asistată de către un medic și două infirmiere. Maria s-a servit de una dintre ele pentru a comunica cu cei doi oameni de încredere, Bothwell și Huntley. Cercul conspiratorilor s-a redus mai mult în clipa în care Maria Stuart a părut să-l câștige pe Darnley de partea sa.

Patruzeci și opt de ore după asasinat, totul părea uitat. Spionul Sfintei Alianțe a fost înmormântat într-un loc secret, iar regina Maria s-a văzut obligată să semneze actul de iertare al asasinilor. Acela a

[1] A. WEIR, *op. cit.*
[2] M. DUCHAIN, *op. cit.*

fost însă momentul în care regina a început să elaboreze planul de răzbunare.

Primele patru ținte erau Ruthwen, nobilul care-l ținuse pe Rizzio de brațe; Fawdonshide, care a țintit și a tras cu pistolul asupra reginei; John Knox, predicatorul radical care a numit-o pe regina Scoției bastardă și, bineînțeles, Moray. Niciunul dintre cei patru nu ignoră faptul că n-au avut niciodată parte de iertarea regală. De asemenea, își dau seama că nobilii nu vor mișca niciun deget pentru a-i ajuta, știind că pruncul pe care-l poartă Maria va fi viitorul monarh al regatului format din Scoția și Anglia reunite.

Papa Pius V nu are nicicum intenția să accepte o astfel de situație fără să răzbune asasinarea lui Rizzio de către cei patru protestanți. Are autoritatea supremă a pontifului. Fostul șef al Inchiziției ordonă să se prezinte în fața lui preotul Lamberto Macchi.

Tânărul veronez, fiul unei familii nobile, a fost încă de la 14 ani printre iezuiți — ordinul religios fondat cu 26 de ani mai devreme, în 1540, de către Ignațiu de Loyola, pentru a constitui o forță rapidă, o armată de soldați pregătiți să moară pentru credință și pentru papă, a căror onoare era trecută sub deviza celor patru cuvinte latinești: *Ad Majorem Dei Gloriam* (Spre mai marea slavă a lui Dumnezeu[1]).

Două cerințe erau impuse de Ignațiu de Loyola: prima, iezuiții erau mereu pregătiți să răspundă la apelul papei, în orice moment, în orice loc. De aceea, erau numiți „oamenii papei". A doua cerință: membrii săi se pregăteau să fie oameni pioși, dar și soldați ai Domnului.

Iezuiții erau spânzurați în piețele publice din Londra, îi vedeai cu măruntaiele smulse în Etiopia, mâncați de vii de irochezii din Canada, otrăviți în Germania, flagelați de moarte în Țara Sfântă, crucificați în Siam, lăsați să moară de foame în America de Sud, decapitați în Japonia sau înecați în Madagascar. În ciuda tuturor acestor teribile fapte, spiritul aventurii în numele lui Dumnezeu l-a împins pe tânărul nobil Lamberto Macchi să se alăture trupelor iezuite.

Pentru Ignațiu de Loyola era foarte important ca discipolii săi din serviciul pontifului să fie polivalenți. Papa și fondatorul au nevoie de intelectuali; au nevoie de chimiști, de biologi, de zoologi, de lingviști, de exploratori, de profesori, de diplomați, de confesori, de filosofi, de teologi, de matematicieni, de artiști, de scriitori și arhitecți; totodată de comandanți, de agenți de informații, de spioni și de curieri speciali.

[1] M. MARTIN, *The Jesuits. The Society of Jesus and the Betrayal of the Roman Catholic Church.*

Și în toate aceste discipline, Macchi este expert. Educat ca un fiu al unui bogat comerciant, a deprins arta spadei studiind în același timp și filosofia; utilizarea explozivilor — în același timp cu studiul teologiei; arta asasinatului — deopotrivă cu învățarea mai multor limbi.

Papa i-a ordonat lui Lamberto Macchi să plece la curtea Scoției, să ancheteze și să descopere care sunt asasinii lui Rizzio. Însoțit de alți trei iezuiți, Macchi știe ce are de făcut din clipa în care are lista cu numele asasinilor spionului Sfintei Alianțe. Pentru el, să pună capăt vieții celor patru protestanți este mai mult o chestiune religioasă decât personală; și-apoi, mai presus de toate, ordinul venea chiar de la papă. În bagajele sale, el transporta un *Informi Rosso* (Raport Roșu), care îi dădea mână liberă pentru toate acțiunile pe care le va întreprinde în numele credinței. Denumirea acestui document întorcea în timp la epoca în care papa era inchizitor general la Roma.

Contactul lui Macchi la curtea din Scoția n-a fost altul decât contele Bothwell, comandatul gărzii reginei Maria, ce avea în prezent funcția de asistent între consilierii reginei, într-o anumită măsură regent al regatului, lucru care displăcea cumplit englezilor, în general, și reginei Elisabeta, în particular.[1] Câțiva nobili din interiorul regatului se plângeau de faptul că Bothwell era încă mai arogant decât italianul Rizzio; diferența era că acesta știa cine-i sunt dușmanii. Și printre aceștia, soțul reginei, Henry Darnley. Căci Bothwell era acum aliat cu Moray, ceea ce-l opunea pe față lui Darnley, care, la rândul lui, trimitea misive pline de acuzații către regina Elisabeta: el afirma că soția sa, Maria Stuart, este o regină prea puțin sigură pentru cele ce țin de credință și că ea oferă Scoția lui Filip II, care se voia adevăratul protector al catolicismului.

La sfârșitul lui septembrie, Darnley ia decizia să părăsească Scoția, pentru că i s-a refuzat condiția de rege. Această situație o pune pe Maria într-o poziție extrem de dificilă. Henry Darnley nu poate părăsi Scoția decât după botezul moștenitorului în castelul Stirling, deși zvonurile nu încetau să se răspândească în legătură cu adevărata paternitate a prințului Iacob. Cel care era în continuare soțul reginei nu decisese încă sub ce protecție să se refugieze: sub cea a reginei Elisabeta I a Angliei sau cea a Ecaterinei de Medici din Franța. Pentru a para lovitura, Maria Stuart a trimis reginei Ecaterina o scrisoare diplomatică în care îl acuza pe soțul ei de o posibilă trădare.

În tot acest timp, agentul Sfintei Alianțe, Lamberto Macchi și cei trei însoțitori ai săi au găsit refugiu într-o casă din Edinburgh, sub protecția oamenilor lui Bothwell, așteptând momentul potrivit pentru a trece la acțiune. Cu puțin înainte de sfârșitul anului 1566, Maria Stuart,

[1] R.NAUNTON, *op. cit.*

sfătuită de Moray și Bothwell, semnează iertarea conjuraților care l-au asasinat pe Rizzio; dar Macchi nu este deloc dispus să ierte. Iezuitul are de la papă un ordin expres pe care trebuie să-l îndeplinească fără discuție și fără pic de ezitare. Pentru el, un ordin pontifical este o dogmă a credinței.

Moray se găsește și el pe lista iezuitului, iar Darnley știe că în ciuda publicității care s-a făcut la curte în legătură cu clemența regală, el va fi prima victimă a răzbunătorilor, drept pentru care soțul reginei decide să se retragă în castelul tatălui său, la Glasgow.[1]

Singurul rol al lui Bothwell era să-i trimită pe conspiratori în calea trimișilor papei, iar aceștia din urmă se vor ocupa mai apoi să-i execute. Dar știa, de asemenea, că el însuși va fi responsabil de crime în fața lui Dumnezeu, a reginei și în fața poporului din Scoția — un risc și o sarcină pe care era pregătit să și le asume.

La 22 ianuarie 1567, Henry Darnley cade grav bolnav de sifilis, dar rămâne ascuns la Glasgow sub protecția tatălui său, contele Lennox.

Cu toate că este încă în convalescență, Maria Stuart pune să fie căutat și adus la Edinburgh, punându-i la dispoziție o escortă personală. Chiar și așa, Darnley știe că poate fi atacat în orice moment de partizanii lui Bothwell, de către trimișii papei sau de către foștii participanți la conspirație, care rămăseseră în Scoția după ce au primit clemența regală, cei pe care el îi părăsise la nevoie.[2] Și, în fapt, întoarcerea sa în Edinburgh însemna condamnarea la moarte, căci era clar că nu va mai ieși viu din capitala Scoției.

Răzbunătorii Sfintei Alianțe trebuie să termine cu soțul Mariei Stuart, dacă vor să se debaraseze de toți ceilalți participanți la complotul împotriva lui David Rizzio. Locul pe care l-au ales n-a fost altul decât casa lui Darnley, o reședință tipic elisabetană, izolată în cartierul Kirk O'Field, la care accesul se făcea printr-un drum îngust și sumbru, cunoscut sub numele de „poteca bandiților".[3]

Interiorul casei era ornat cu o frumoasă galerie, decorat cu șeminee, cu excelente tapiserii, având tacâmuri elegante din argint, purtând blazonul regal al Scoției, covoare persane și un pat confortabil pe care Maria de Guise îl adusese din Franța.[4] Lamberto Macchi și ai săi, neputând să se apropie de Darnley, voiau să folosească explozivi. Momentul ales pentru primul act al răzbunării a fost într-o noapte de duminică, spre luni, 9-10 februarie 1567.

[1] S. ZWEIG, op.cit
[2] M.DUCHAN, op. cit
[3] A. WEIR, *op. cit.*
[4] Sir B. FLETCHER, *Historia de la arquitectura por el metode comparado.*

În acea seară, Maria Stuart a dat un mare bal și un banchet în onoarea căsătoriei a două dintre cele mai fidele servitoare. Desigur, lordul Darnley și oamenii săi de încredere au fost invitați, lucru care a permis răzbunătorilor să pregătească atacul, pentru că rezidența din Kirk O'Field a rămas nesupravegheată.[1]

Consilierul Moray a dispărut în mod misterios din Edinburgh, iar Bothwell n-a apărut deloc, lucru care a fost sesizat nu numai de către nobilii care participau la banchet, dar și de Darnley, încă slăbit de boala pe care o avea. Puțin după ora unsprezece, epuizat, Henri Darnley se retrage, dar regina nu-i acordă permisiunea de a rămâne peste noapte în reședința regală de la Holyrood, astfel că Darnley trebuie să se întoarcă în reședința sa friguroasă din Kirk O'Field.

Executorii Sfintei Alianțe, ajutați de Bothwell, au plasat o încărcătură mare de praf de pușcă în stâlpii care susțineau construcția.

Către ora două noaptea, pământul Scoției s-a cutremurat. Unda șocului s-a resimțit până în spatele pereților groși ai reședinței regale. Deodată, ușa camerei Mariei Stuart s-a deschis violent și un servitor a năvălit înăuntru: extenuat, a informat-o că reședința regelui de la Kirk O'Field a zburat în aer.[2]

Escortată de o gardă înarmată până-n dinți, Maria se îndreaptă cu viteză în fruntea acestei trupe, spre locul în care, câteva ore mai devreme, era înălțată o frumoasă casă seniorială înconjurată de verdeață și unde acum nu se mai vedea decât un crater imens, în jurul căruia pământul fumega înnegrit. Trupurile sfârtecate ale servitorilor erau aruncate la o sută de metri de locul exploziei. Cadavrul regelui a fost găsit la câțiva metri de un pârâu, alături de cel al unui servitor, în mijlocul resturilor sfărâmate ale patului, dintre care multe bucăți erau în carnea sa. Rănile provocate de explozie pe trupul regelui consort al Scoției nu permiteau să se vadă urmele lăsate de fina cordelină cu care fusese strangulat.

Nodul utilizat pentru uciderea lui Darnley și a servitorului său era același pe care îl foloseau membrii sectei *Hashashin*[3] din munții Alborz, din nord-vestul Teheranului și nord-estul Quazvinului. În 1273, exploratorul Marco Polo vizitase castelul din Alamut, unde își aveau reședința cei din *Hashashin*. Secretele lor, modul și maniera lor de a asasina, cele treizeci și două de moduri de strangulare pe care le foloseau, au fost descrise într-unul din jurnalele de călătorie ale

[1] S. ZWEIG, *op. cit.*
[2] A. WEIR, *op. cit.*
[3] Această sectă legendară a Hashashinilor este cea care a dat numele actualilor „asasini".

exploratorului[1]. O parte din aceste texte fuseseră recuperate de iezuitul Mateo Ricci, când întreprinsese o călătorie pe urmele venețianului în această parte a lumii.[2]

Patru bărbați aparținând Sfintei Alianțe, printre care și Giuseppe Rizzio, fratele lui David, se îndepărtau de Edinburgh călare, după ce aprinseseră fitilele. Deflagrația nu i-a făcut să se întoarcă. Lamberto Macchi știa cu exactitate care va fi rezultatul.

Prima parte a răzbunării a fost executată cu succes și a fost adusă la cunoștința suveranului pontif la Roma.

La 15 mai 1567, deși în doliu, Maria Stuart se căsătorește cu Bothwell, pe care toți îl desemnează ca fiind „creierul" asasinării lui Henry Darnley. La 6 iunie, un grup de lorzi se ridică împotriva eventualității ca Bothwell să fie încoronat rege al Scoției; nouă zile mai târziu, după o ciocnire confuză pe dealul Carberry, Bothwell o ia la goană, iar Maria Stuart este luată prizonieră[3].

O serie de evenimente au înveninat relațiile dintre Elisabeta I și Filip II, iar raportul lui Pius V primit la curtea de la Madrid n-a contribuit în niciun fel la împăcare: era un raport în care el îl informa pe puternicul monarh despre implicarea coroanei engleze în evenimentele survenite în Scoția și care se încheiaseră prin răsturnarea reginei catolice, Maria Stuart.[4] Un lucru era sigur, 1568 este *annus horribilis* al domniei lui Filip II, iar acțiunile întreprinse de Sfânta Alianță nu duceau la ameliorarea lucrurilor. Cel mai mare protector al creștinității a considerat această afacere drept „o complicație engleză".

Este evident că protestanta regină Elisabeta I nu-și dorește să ridice mâna împotriva catolicei Maria, când, foarte aproape de ea, la Bruxelles, se găseau trupele spaniole comandate de ducele de Alba. Filip II își arată astfel puterea față de celelalte națiuni.

Lamberto Macchi și ceilalți tovarăși ai săi sunt ocupați cu căutarea celorlalți conspiratori. În buzunarul lui Macchi încă se găsește, înfășurat în catifea roșie, documentul papal care îi protejează pe toți și care conține ordinul misiunii. Pergamentul trebuie distrus imediat ce răzbunarea este dusă la bun sfârșit. Lordul Patrick Ruthven, lordul Fawdonshide, care a țintit-o pe regină cu pistolul, lordul Moray, fugitivul

---

[1] E. BURMAN, *Assasins: Holy Killers of Islam*.

[2] Textul despre călătoria lui Marco Polo la castelul din Alamut în 1273, ca și jurnalul iezuitului Matteo Rici au rămas sub supravegherea papală, iar în 1557, din ordinul lui Paul IV, au fost integrate în *Index Librorum Prohibitorum*. Cele două texte au fost în mod misterios recuperate sub pontificatul lui Pius V.

[3] M.DUCHAIN, *op. cit.*

[4] M. FERNANDEZ ALVAREZ, *op. cit.*

și abilul frate vitreg al Mariei Stuart, și John Knox, predicatorul radical, sunt următoarele ținte ale prelaților Sfintei Alianțe.

Următoarea victimă va fi Fawdonshide. De data aceasta, Lamberto Macchi și cei trei însoțitori ai săi nu au avut mult de căutat. Fawdonshide, cel care a avut curajul să ridice arma împotriva reginei, este ascuns într-o căsuță din împrejurimile orașului Lochleven, unde își așteaptă liniștit moartea. Fără să opună vreun pic de rezistență, el este condus de cei patru răzbunători lângă un copac și spânzurat.[1] Nobilul scoțian încă se zbătea la capătul frânghiei, când cei patru cavaleri ai Sfintei Alianțe se îndreptau spre viitoarea victimă. Numele lui Fawdonshide a fost bifat cu sânge pe *Informi Rosso*.

Moray va cădea la 11 ianuarie 1570, victimă a unei lovituri de spadă care-i va secționa gâtul. Macchi își înmoaie degetul în sângele lui și-i taie numele pe pergament.

Asasinarea lui David Rizzio n-a fost încă în totalitate răzbunată. John Knox și Patrick Ruthven sunt încă în viață, motiv pentru care *Informi Rosso*, care poartă însemnele pontificale, pe care Lamberto Macchi îl avea de la Roma și-l purta în buzunarul său, nu putea fi încă distrus.

O lună mai târziu, la 25 februarie, Pius V a făcut publică o bulă papală pe care a numit-o *Regnans in Excelsis*, prin care se declară excomunicarea ereticei Elisabeta I a Angliei.[2] Această sentință pontificală constituie o măsură de o gravitate extremă în Europa secolului XVI și afecta mai mult poporul englez decât pe suverana lui. Catolicii englezi s-au văzut prinși între loialitatea pe care o datorau reginei lor și cea pe care o datorau credinței și, în consecință, pontifului Romei. Protestanții englezi, pe de altă parte, pot de-acum înainte să-l acuze pe papă că este „Anticristul din Roma".[3] Ceea ce o preocupa mai mult pe Elisabeta, nu era valoarea în sine a documentului emis de papă, ci că în spatele semnăturii papale se ascundea, probabil, mâna lui Filip II al Spaniei și cea a lui Carol IX al Franței.

Totuși, monarhul spaniol trimite o scrisoare către ambasadorul său la curtea din Londra, Guerau de Spes, în care își exprimă surpriza:

„(...) Sanctitatea Sa a promulgat o bulă fără să mă fi consultat. Aș fi putut să-i dau, cu siguranță, cele mai bune sfaturi. Mi-e teamă că toate acestea, departe de a îmbunătăți situația catolicilor englezi, vor conduce la intensificarea persecutării lor de către regină și de către consilierii săi."

Pentru regele Spaniei, bula lui Pius V reprezintă un amestec grav în afacerile politice europene. Filip II știe foarte bine că era revoltă

---

[1] A. WEIR, *op. cit.*

[2] E. FRATTINI, *op. cit.*

[3] M. DUCHAIN, *op. cit.*

epoca în care un papă (Grigore VII) putea obliga un împărat să se umilească în fața lui, iar un alt papă (Urban IV) să ofere regatul Siciliei unui prinț. Pentru monarh, nu mai exista nicio îndoială că Pius V a greșit secolul.[1]

Documentul papal reprezenta, în consecință, martiriul a mii de catolici englezi și sfârșitul oricărei posibilități de a face o apropiere între Londra și Roma. Pe termen scurt și mediu, principala victimă a acestei bule papale nu era regina Elisabeta I a Angliei, ci însuși catolicismul. Capetele încoronate ale Europei știau asta, dar Pius V, călugăr inchizitor, inventator al serviciilor de spionaj pontifical, nu avea intenția să dea înapoi, chiar dacă pentru aceasta ar fi trebuit să recurgă la asasinii Sfintei Alianțe, mereu pregătiți să apere credința. Ani cenușii urmau să vină.

[1] W. GOETZ și alții, *op. cit.*; M. FERNANDEZ ALVAREZ, *op. cit.*

2

ANII CENUȘII (1570-1587)

„Căci voia lui Dumnezeu este ca, făcând ce este bine, să astupați gura oamenilor neștiutori și proști."

I, Petru 2, 15

Pentru Franța și Spania, marile puteri catolice ale vremii, și pentru capetele lor încoronate, nu existau decât două politici clare de dus față de Anglia, plecând de la excomunicarea Elisabetei I. Prima consta în a ajuta pe cât e posibil pe catolicii englezi să se debaraseze de suverana eretică și, în această eventualitate, de a pune pe tron pe catolica Maria Stuart. A doua consta în a se preface că nimic nu s-a întâmplat și de a păstra în continuare bunele relații diplomatice cu curtea din Londra.

În Franța era pe cale să izbucnească un război civil, partidul huguenoților exercitând mari presiuni asupra Coroanei.[1]

Cât despre regina Scoției, ea nu avea altă soluție decât să se întoarcă spre Spania, unica aliată susceptibilă de-a o scoate din situația în care era.

Între timp, Maria Stuart se arată sub forma unei foarte bune catolice în mesajele pe care i le trimite lui Pius V și lui Filip II, o protestantă moderată în mesajele sale către Elisabeta și de o prietenie îndatoritoare atunci când i se adresează lui Carol IX.

Papa Pius V are nevoie de cineva care să-i dirijeze conspirația împotriva ereticei Elisabeta și pentru asta îl alege pe Roberto Ridolfi. De-a lungul anilor, acest bancher din Florența, a fost agent al Sfintei Alianțe, intrigant în anturajul celor două regine, a Scoției și a Angliei. Bondoc, un partener de conversație foarte fin, cultivat și întreținând relații sus poziționate de cele două părți ale Canalului Mânecii, Ridolfi este un prieten apropiat al lui Guerau de Spes, cu care împărtășea necesitatea susținerii politice și economice a unui eventual partid catolic

[1] W. GOETZ ș.a., *op. cit.*

din Anglia.[1] Agentul Sfintei Alianțe și diplomatul spaniol erau mari profesioniști ai corespondenței secrete și al întâlnirilor în locuri obscure sau izolate pentru a-și dezvolta stratagemele.[2]

Planul imaginat de Roberto Ridolfi, aprobat de Pius V, consta în a organiza o revoltă împotriva reginei Elisabeta în propria-i țară, având ca sprijin debarcarea spaniolă în diverse puncte ale coastelor engleze. Trebuiau să se concentreze asupra Londrei și s-o elibereze pe Maria Stuart cu ajutorul agenților Sfintei Alianțe și a oamenilor care-i erau fideli, cu scopul de a o aduce pe tronul Angliei în locul ereticei Tudor.

Filip II știe că a venit momentul să forțeze lucrurile, chiar dacă nu era cea mai bună perioadă pentru a o face. Spania nu-și revenise încă de pe urma revoltei moriscilor din Granada și era pe cale să negocieze crearea Sfintei Ligi în Mediterana împotriva turcilor, care puseseră stăpânire pe insula Cipru. Poate că suveranul spaniol se baza pe faptul că la curtea Londrei circulau printre nobili zvonuri conspiraționiste împotriva Elisabetei.[3] Ducii de Norfolk, Westmoreland, Arundel și Northumberland erau cei mai interesați, din diferite motive, să pună capăt domniei reginei Elisabeta.

Norfolk, cel mai decis dintre cei patru să întreprindă o acțiune care ar putea-o elimina pe suverana engleză, tocmai fusese eliberat din Turnul Londrei. Chiar dacă este atent supravegheat, spionul florentin al Sfintei Alianțe și ambasadorul spaniol văd în el omul cel mai apt să dirijeze întregul complot. Norfolk a arătat de-a lungul timpului un interes aparte pentru Maria Stuart. I-a dat asta de înțeles lui Ridolfi: el credea că regina Scoției era capabilă să-și asume coroana Angliei, și dacă puterile catolice, adică Pius V, ar sprijini mariajul cu ea, el ar obliga-o să restaureze religia catolică în toată țara conform planului Contrareformei.[4]

Înainte de a se lansa în aventură, Filip II îl consultă pe ducele de Alba, la 21 ianuarie 1570. Strălucitul general spaniol judecă drept absurdă „aventura engleză" de pe celălalt mal al Canalului Mânecii, dar aceasta nu-l împiedică să-i răspundă lui Filip II:

„Și pentru a veni în întâmpinarea a ceea ce Majestatea Voastră îmi comandă în această depeșă, spun că există trei moduri de a invada regatul Angliei: primul de a ne alia cu regele Franței. Al doilea, lansându-ne singuri în această aventură. Al treilea, având în Anglia și Scoția câțiva subiecți care să atâțe o revoltă și să deschide drumul".[5]

---

[1] *La Stampa a Firenze, 1471-1550: Omaggio a Roberto Ridolfi.*
[2] M. DUCHAIN, *op. cit.*
[3] M. FERNANDEZ ALVAREZ, *op. cit.*
[4] W. GOETZ și alții, *op. cit.*
[5] Această scrisoare figurează în M. FERNANDEZ ALVAREZ, *op. cit.*

Ridolfi a creat deja o veritabilă rețea de spioni care circulă de la Edinburgh la Londra, de la Glasgow în Țările de Jos. Primul contact al spionului papal cu ducele de Norfolk a avut loc la sfârșitul lui noiembrie sau începutul lui decembrie 1570. Florentinul pretinde angajament ferm că, după ce totul va fi rezolvat și după ce Norfolk se va căsători cu Maria Stuart, aceasta fiind regina Angliei, va avea obligația să impună sau să ordone impunerea confesiunii catolice tuturor cetățenilor patriei sale.[1] Pius V vrea, înainte de a-și da binecuvântarea pentru întreaga operațiune, un angajament al lui Norfolk față de cauză, și dorește ca acest angajament să fie unul scris.

Acest document face din Norfolk un prizonier al papei de la Roma și al agenților Sfintei Alianțe. Dacă este semnat, el va fi legat cu trup și suflet de complotul împotriva Elisabetei și știe că de data asta își pune capul în joc.

Primul rol al lui Norfolk trebuie să fie acela de intermediar în trimiterea a mari sume de bani partizanilor Mariei Stuart, încă reținută la castelul din Dumbarton. Ridolfi deplasează pionii ca și cum ar fi vorba despre un joc de șah. El trimite scrisori ducelui de Alba, regelui Filip II, episcopului de Ross și papei Pius V. Însoțit de mai mulți agenți ai Sfintei Alianțe, printre care și Lamberto Macchi, „executorul" lui Darnley, Fawdonshide și Moray, pleacă într-un turneu secret în Țările de Jos, în Italia și Spania.

Misiunea prevede debarcarea între șase și zece mii de bărbați venind din Țările de Jos, o parte a trupelor ducelui de Alba.

Ambasadorul Spes consideră misiunea ca o operă capitală de ingi-nerie, dar ducele de Alba, mult mai priceput în materie militară, vede lucrurile total diferit. Pentru el, Roberto Ridolfi este un italian căruia îi place să vorbească prea mult. În ciuda scrisorilor de avertizare trimise de redutabilul general regelui său, Filip II ia decizia să ia în serios rapoartele agentului Sfintei Alianțe.[2] Suveranul spaniol prezintă, chiar în fața Consiliului, posibilitatea asasinării Elisabetei I. Cu această decizie, Filip II dă în plin secol XVI ceea ce mai târziu, în secolul XXI, vom numi „un ordin executiv".

Problema este că în acea perioadă era foarte complicat să faci să funcționeze toate piesele angrenajului, în parte din pricina distanței care îi separă pe conspiratori și a dificultăților de comunicare. Serviciile secrete ale Elisabetei începură și ele să detecteze primele zvonuri în legătură cu „conspirația Ridolfi". Suverana engleză a luat cunoștință de primul avertisment în luna mai, când marele duce de Toscana, protestant de confesiune, a informat Londra de un posibil complot

---

[1] N. WILLIAMS, *All the Queen's Men: Elisabeth I and Her Courtiers.*
[2] M. DUCHAIN, *op. cit.*; W. MAC CAFFREY, *op. cit.*

împotriva ei din partea celebrului agent florentin al Sfintei Alianțe, pe nume Roberto Ridolfi.[1] Mai mulți agenți englezi descoperă apoi un cufăr conținând 600 de livre, care fusese trimis de către ducele de Norfolk reginei Maria Stuart.[2] Un spion al Sfintei Alianțe, purtătorul unui mesaj codat, este oprit la 11 aprilie la Dover, în timp ce în Scoția, după căderea lui Dumbarton, au fost găsite documente foarte compromițătoare pentru conspiratori.

Se mai confiscă de la un mesager și alte documente și scrisori semnate de ducele de Alba către regina Navarei, Jeanne d'Albret, care locuiește în Franța sub protecția Coroanei. Documentele sunt trimise Elisabetei. În august 1571, spionajul englez se află în posesia numelor tuturor participanților la complot și cunoaște rolul pe care-l joacă fiecare în toată această poveste. Filajul este pe cale de a se încheia.

În mod curios, în aprilie același an, regina Elisabeta a făcut un pas, sau cel puțin a fost tentată să-l facă, în direcția unei libertăți religioase. Ea convocase Parlamentul pentru a dezbate o idee revoluționară cu tema „Libertatea religioasă, dar înainte de toate loialitate față de regină". Documentul supus dezbaterii spunea:

„Majestatea sa dorește să se știe că supușii săi, atât timp cât se vor supune legii și nu vor comite vreo infracțiune, nu vor fi nici deranjați, nici supuși vreunei pedepse. Maiestatea sa nu dorește să violeze conștiința nimănui, dar nici să renunțe la clemența sa naturală."[3]

Dar pentru o decizie finală, are nevoie de Parlament, majoritar anti-catolic. Documentul comunicat de Cameră lasă foarte clar să se întrevadă care va fi poziția sa:

„Ideea că oamenii pot avea dreptul să aibă alte opinii în ceea ce privește religia este periculoasă pentru stat. Un Dumnezeu, un rege, o credință sunt necesare pentru menținerea unei monarhii. Diversitatea slăbește, unirea întărește".

Elisabeta își manifestă nemulțumirea, dar acest document rezolvă problema și o leagă de mâini pe regină.

Descoperirea „conspirației Ridolfi" și a manevrelor Sfintei Aliante pentru detronarea Elisabetei I o pun pe Maria Stuart în mare pericol. Cel care închide cercul conspiratorilor este corsarul John Hawkins[4]. Bărbatul l-a făcut pe Roberto Ridolfi să creadă că este dispus să lupte în favoarea lui Filip II și a Mariei Stuart, conducând flota catolică engleză. Ridolfi vedea în această alianță o lovitură strălucită, care ar putea fi utilizată pentru a face să se creadă că o rebeliune civilă

[1] J RESH THOMAS, *Behind the Mask: The Life of Queen Elisabeth I.*
[2] N. WILLIAMS, *A Tudor Tragedy: Thomas Howard, Fourth Duke of Norfolk.*
[3] S. DORAN, *op. cit.*
[4] H. KESLEY, *Sir John Hawkins: Queen Elisabeth's Slave Trader.*

împotriva Elisabetei e pe cale să se declanșeze în Anglia. Ceea ce nu lua în calcul însă, era faptul că Hawkins era, în realitate, în slujba serviciilor de informații engleze sub ordinele lui Cecil, favoritul reginei.

Elisabeta I a Angliei citește raportul lui John Hawkins:

„Am fost însărcinat să-mi unesc flota cu cea a ducelui de Alba și cu o alta pe care ducele de Medina o pregătește în Spania. Împreună trebuia să invadăm Anglia și s-o înscăunăm pe regina Scoției. Cu ajutorul lui Dumnezeu, acești trădători au căzut în propria lor capcană. Semnat: John Hawkins, fidel servitor al Maiestății Sale regina Elisabeta, pe care Domnul o păzește de ani de zile. 4 septembrie 1571."[1]

La 7 septembrie, ducele de Norfolk este arestat; pe 9, episcopul de Ross; a doua zi, Maria Stuart este închisă într-o cameră întunecată din castelul Sheffield.

Întemnițat în Turnul Londrei, Norfolk continuă să nege cu vehemență implicarea sa în „conspirația Ridolfi" și chiar respinge autenticitatea scrisorilor semnate cu mâna sa către spionul papei. Însăși regina a interzis torturarea lui Norfolk, interogatoriile concentrându-se asupra episcopului Ross.[2]

Acesta din urmă, între două ședințe de tortură, urla că nimeni nu are dreptul să atingă un ambasador al unei țări străine (Scoția). Dar pentru englezi, episcopul nu era decât un intrigant care reprezenta interesele unei regine detronate (Maria Stuart) și nu mai beneficia de imunitate diplomatică. Cu unghiile smulse, cu carnea tumefiată de tortură și cu picioarele arse în urma probei focului pe care episcopul a suportat-o, până la urmă a cedat și a mărturisit că regina Scoției l-a otrăvit pe primul său soț (regele Francisc II al Franței), că a fost de acord cu asasinarea celui de-al doilea soț (lordul Henry Darnley), că s-a căsătorit cu instigatorul acestei crime (lordul Bothwell) și că a dorit să-l ia de bărbat pe trădătorul duce de Norfolk.

Atunci când conținutul declarației *motu proprio* a episcopului Ross a fost adus la cunoștința Mariei Stuart, ea a afirmat: „Episcopul este doar un preot înspăimântat și torturat. Am cutezanța unei regine și încrederea că prietenii mei din Spania și Franța vor veni să mă elibereze."

Filip II, care nu mai era așa de convins de bunul mers al planului lui Ridolfi — ducele de Alba cu atât mai puțin — decise să-l abandoneze în voia soartei, la fel ca și pe ceilalți conspiratori. Singura măsură de represalii luată împotriva Spaniei a fost expulzarea, în decembrie 1571, a ambasadorului la Londra, Guerau de Spes. Norfolk, Arundel, Southampton, Cobham și Lumley sunt încarcerați și ei în Turnul Londrei,

[1] *Ibidem.*
[2] M. DUCHAIN, *op. cit.*

așteptându-și judecata. La 16 ianuarie 1572, Camera Lorzilor îl condamnă pe Norfolk la spânzurătoare. O dată sentința pronunțată, regina Elisabeta trebuie s-o ratifice. Al treilea duce de Norfolk a fost decapitat de către tatăl său, regele Henric VIII, iar acum, regina trebuie să semneze sentința la moarte a fiului, al patrulea duce de Norfolk.[1]

Lunile trec, dar regina nu se grăbește să confirme ordinul de execuție. La 8 mai 1572, Parlamentul se reunește cu o singură problemă pe ordinea de zi: execuția ducelui de Norfolk. Elisabeta primește mesajul și, în sfârșit, pe 1 iunie, cere să-i fie adus ordinul de execuție.

Cu o pană, regina semnează *Elisabeth R*, apoi, lângă semnătura ei, Lordul Protector al Sigiliilor picură ceara pe care imprimă pecetea regală.[2]

Pe data de 2 iunie, dis-de-dimineață, Norfolk este escortat până în curtea principală a Turnului. Încă de la început, el își afirmă loialitatea sa față de suverana Elisabeta I și, de asemenea, față de adevărata sa credință, protestantismul. Apoi pune o monedă de argint în mâna înmănușată a călăului. Îngenunchează, cu brațele la spate, și, cu o singură lovitură de topor, este decapitat.

Roberto Ridolfi reușește să fugă din Anglia pe o corabie gata de plecare spre Franța, pentru a se salva în cazul în care conspirația ia o întorsătură proastă.[3]

Nu mai sunt decât două săptămâni până când cardinalul Ugo Boncompagni, grație susținerii puternice a regelui Filip II, va fi ales papă în conclavul ținut după decesul intrigantului Pius V, la 1 mai 1572.[4]

Boncompagni este fiul unei familii înstărite din Bologna, oraș în care a studiat dreptul. După ce a terminat Universitatea, a fost chemat la Roma de către cardinalul Parisio, sub protecția căruia și-a început cariera la Curia Romană. În ciuda formării sale de jurist și a caracterului său mai degrabă rezervat, nu a rămas insensibil la modul de viață de-atunci al unei Rome renascentiste.

Papa Pius IV (25 dec. 1559 — 9 dec. 1565) a fost cel care l-a trimis pe Boncompagni ca delegat papal la curtea din Madrid, unde a stabilit excelente relații cu monarhul spaniol; după moartea lui Pius IV și venirea lui Pius V pe tronul Sfântului Petru, cardinalul a fost chemat la Roma, unde i s-a încredințat sarcina secretariatului corespondenței papale.

---

[1] N. WILLIAM, *op. cit.*

[2] Susan DORAN, *op. cit.*

[3] Roberto Ridolfi s-a întors în Florența, unde a continuat să-și exercite meseria de bancher și să finanțeze operațiunile Sfintei Alianțe. Câteva surse afirmă că a murit asasinat de către agenții englezi în septembrie 1600, în timp ce altele ne asigură că a murit de febră în 1601. Ambele versiuni sunt contestate.

[4] H. POCHIA, *The World of Catholic Renewal 1540-1770.*

La moartea lui Pius V și grație sprijinului necondiționat al lui Filip II, Ugo Boncompagni este ales papă în timpul unui conclav, care a durat mai puțin de 24 de ore. Alegerea lui a avut loc la 13 mai 1572 și și-a luat numele de Grigore XIII, în cinstea Sfântului Grigore cel Mare, la sărbătoarea căruia a fost numit cardinal.[1]

Noul papă reformează trinitarienii din Spania și Portugalia, confirmă reforma carmelitelor desculțe promovată de Sfânta Tereza de Avila și aprobă bazele congregației Oratoriului a sfântului Filip Neri; tot el este cel care organizează, cu ajutorul iezuiților, prima forță de șoc a Sfintei Alianțe, spionajul papal fondat de precedentul pontif. Această forță este formată dintr-un mic grup ales din Companie și din fideli ai autorității papale, care au misiunea și unicul obiectiv de a o asasina pe regina Angliei, capul bisericii protestante.

Operațiunile privind detronarea Elisabetei I cu ajutorul lui Filip II și a catolicilor irlandezi sunt abandonate după eșecul a două tentative de invadare și a unei conjurații interne, dar Sfânta Alianță nu vrea să renunțe la proiectul său de eliminare a reginei eretice.

„Conspirația Ridolfi", excomunicarea pontificală și rebeliunea din Nord au spart unitatea cetățenilor din Anglia față de regina lor. Elisabeta știe că numai o alianță cu Franța ar pune capăt tentativelor lui Filip II de a interveni cu forța militară în Anglia. Regele Carol IX acordă din ce în ce mai multă libertate cultului protestant, iar pacea civilă cu hughenoții este consolidată după ordonanța din Saint-Germain-en-Laye în 1570, lucru care la Madrid nu este văzut cu ochi buni. Carol IX știe și el, la rândul lui, că o uniune cu Elisabeta I a Angliei i-ar fi permis să facă față tentativei de intervenție spaniolă și, în consecință, aceasta ar fi fost o lovitură pentru papa Grigore XIII.

Hughenoții se gândesc și ei la o posibilă alianță anglo-franceză pentru a lupta împotriva ducelui de Alba în Țările de Jos. Exaltat de sfaturile fidelului său Coligny, Carol IX aprobă dispozițiile sale de conciliere cu Elisabeta I, semnând un tratat la Blois pe 29 aprilie 1572. Regina engleză a obținut ca în acest document să nu apară nici numele, nici eliberarea, nici restaurarea Mariei Stuart ca regină în Scoția. De-a lungul anilor, această chestiune a umbrit relațiile dintre Londra și Paris[2]. Aventurile și trădările politice, ca și amestecul papei și al agenților Sfintei Alianțe în treburile politice, aveau să schimbe scenariul. Apar noi spioni pentru noi situații.

În timp ce se negocia tratatul anglo-francez, Elisabeta nu înceta să supravegheze Spania, mai ales după expulzarea ambasadorului Guerau de Spes pentru participarea sa la „conspirația Ridolfi". Afacerile

---

[1] J. PAREDES și alții, *Diccíonario de los Papas y Concilios.*

[2] W. MACCAFFREY, *Queen Elisabeth and the Making Policy.*

coroanei spaniole la Londra sunt pe mâinile unui secretar fără puteri diplomatice, Antonio de Guaras.

La sfârșitul anului 1572, acesta este racolat de spionajul pontifical, cu scopul de a informa despre fiecare mișcare a reginei Elisabeta I, în așteptarea momentului propice ca Sfânta Alianță să infiltreze alți agenți în anturajul suveranei. De când cu „conspirația Ridolfi", serviciile secrete engleze au capturat și executat vreo zece agenți de-ai papei, dar iezuitul Lamberto Macchi încă era activ, de data aceasta operând la Londra.

Prima mișcare a venit din partea Elisabetei în întâmpinarea lui Filip II, când a decis să expulzeze din toate porturile engleze corsarii olandezi, cunoscuți sub numele de „Cerșetorii mării", corsari care se aprovizionau aici după 1566. La origine, ei erau negustori olandezi și flamanzi care luaseră calea mării pentru a fugi din calea ducelui de Alba și pentru a pune mâna pe importante prăzi de război luate de pe navele spaniole. Echipajele lor erau formate din corsari englezi, scoțieni, irlandezi, fideli Elisabetei, chiar și hughenoți francezi. Toți posedau „patentele de corsar", acordate de Wilhelm de Orania în calitate de prinț suveran de Orania al Provinciilor Unite.[1] „Patentele de corsar" sunt documentele prin care o putere beligerantă le dădea dreptul marinarilor să atace pe cont propriu navele dușmanilor.

Expulzându-i pe olandezii care o deranjau, Elisabeta urmărea două obiective: să-i mulțumească pe spanioli și să pună capăt, odată pentru totdeauna, contrabandei practicate de acești marinari. Dar mișcarea a provocat o reacție contrară celei așteptate. Sfânta Alianță a adus la cunoștință că Wilhelm de La Marck, comandantul corsarilor, trebuie să găsească de urgență un port pentru a se aproviziona, și era clar că neputând s-o facă în Anglia sau în Franța, va trebui să găsească un port în Țările de Jos, iar pentru asta va trebui să atace spaniolii. Roma a dat instrucțiuni speciale agenților săi, cu scopul de a-i alerta pe spionii ducelui de Alba, infiltrați în diferite orașe de pe coastele engleze, ca la rândul lor să aducă la cunoștință întreaga mișcare a navelor de război.

Într-adevăr, pe 1 aprilie 1572 corsarii au ocupat portul și orașul Brielle, de pe insula olandeză Voorne, la gura râului Meuse. Sfânta Alianță anunță din nou că corsarii lui La Marck nu vor să stea prea mult acolo: câteva zile mai târziu, navele au ridicat ancora și au ocupat orașul Vlissingen, pe insula Wacheren, de unde controlau gura râului Escaut. Au înfipt acolo steagul lui Wilhelm de Orania.[2]

Agenții Sfintei Alianțe îi raportează ducelui de Alba că un val de bucurie a invadat Anglia protestantă și că deja se vorbește de înfrângerea spaniolilor în Țările de Jos. Această bucurie a provocat înrolarea

[1] R. FAGLE, *William of Orange and the Revolt of the Netherlands.*
[2] M. DUCHAN, *op. cit.*

voluntară a mii de soldați englezi și de hughenoți francezi, care s-au alăturat corsarilor lui Wilhelm de La Marck la Vlissingen. Valul de bucurie s-a amplificat, ridicând populația Flandrei, Olandei și Zeelandei, cea din Gelderland și Friesland împotriva autorităților spaniole. Strălucitul spion Lamberto Macchi a informat Vaticanul, din Londra, că sosesc neîncetat misive de la Wilhelm de Orania și Ludovic de Nassau către regina Elisabeta, în care cer ca Anglia să ia conducerea mișcării de independență a Țărilor de Jos, sub stindardul protestantismului. Macchi scrie papei:

„Elisabeta nu are decât două opțiuni: să rămână neutră sau să intervină într-un război deschis împotriva Spaniei pe uscat. Ea știe că este un risc foarte mare. Dacă ducele de Alba ajunge să preia controlul orașelor rebele, armatele sale nu se vor opri acolo și vor mărșălui până-n Londra, cu acordul regelui Filip. Elisabeta nu se poate pune singură într-un asemenea pericol. Nu are absolut niciun interes să strice relațiile cu puterea spaniolă de pe celălalt mal al Canalului Mânecii și să-i permită lui Wilhelm de Orania să-i devină un vecin puternic."

Spionul Sfintei Alianțe știe, de asemenea, că deși Leicester și Walsingham, acum ambasador la Paris, sunt pentru intervenție, opinia lui Burghley, în favoarea unei poziții de genul „așteptăm și vom vedea", are mai multă trecere la Curte.[1]

Coligny, favoritul lui Carol IX, îl sfătuiește pe regele Franței să ia conducerea protestanților și a catolicilor în războiul împotriva Spaniei, pentru a uni regatul și pentru a-l numi pe ducele de Anjou vice-regele Țărilor de Jos. Această idee grandioasă îi surâde lui Carol IX. Până la începutul lui iunie, pe tot continentul se crede că se pregătește o mare răsturnare a puterilor în Europa și că protestantismul va pune capăt puterii catolice a Spaniei. La aceasta se adaugă plecarea a peste 1500 de voluntari englezi care, împreună cu „Cerșetorii Mării", au cucerit orașul Bruges. Acest lucru o va pune în dificultate pe regina Elisabeta în fața lui Filip II.

Primele victorii ale apărătorilor Reformei se transformă în veritabile bătălii, apoi în masacre comise de apărătorii Contrareformei. Pe la jumătatea lunii iunie, Wilhelm de Orania este respins în Germania de armatele spaniole, cu pierderi enorme. Orașul Mons capitulează, fără să știe de trupele de hughenoți care soseau din Franța în ajutor, sub conducerea generalului De Genlis, rudă cu Coligny, intrigantul consilier al regelui Carol IX; sunt masacrați cu toții la trecerea prin orașul Quievrain. Ducele de Alba a dat ordine clare trupelor sale să nu ia prizonieri.

Wilhelm de Orania este noua țintă a Sfintei Alianțe. Grigore XIII a dat ordin să fie eliminat, cu aprobarea monarhului spaniol, în timp

[1] W. MACCAFFREY, *op. cit.*

ce hughenoții vor fi țapii ispășitori ai înfrângerii protestante din Țările de Jos. Pentru a evita represaliile spaniole, Carol IX a aranjat un mariaj între Francisc, duce de Alençon, și regina Elisabeta. Știe mai ales că, dacă această uniune este dusă la bun sfârșit, Filip II nu va risca să pună în pericol fragila stabilitate a relațiilor dintre Londra și Madrid, atacând Franța.

Francisc de Alençon este dispus să îmbrățișeze credința protestantă, aceasta permițându-i să se apropie de Elisabeta. Îl trimite deci la Londra pe ambasadorul său, Bonifaciu de la Mole. Regina și ambasadorul ignoră pentru moment că masacrul protestanților a început la Paris.

Încă de la începutul lunii august, Carol IX se scaldă în două ape, iar Gaspard de Coligny continuă să-l sfătuiască să înceapă un război împotriva lui Filip II. Regele primește, de altfel, presiuni contrare din partea mamei sale, Ecaterina de Medici, din partea fratelui său, Henric de Anjou, ambasadorului Spaniei, Zuniga și din partea reprezentantului lui Grigore XIII la curte. Prințul Henric, moștenitorul coroanei Franței și catolic practicant, își dă seama că, dacă vrea ca fratele lui să-și stăvilească pornirea de a-l înfrunta pe Filip II, va trebui să-l elimine pe Coligny. Moștenitorul tronului mai știe că nu trebuie să-și murdărească mâinile cu sânge și-atunci convinge un bărbat trimis de nunțiul papal să execute această treabă în locul lui. Bineînțeles, bărbatul trimis este un agent al Sfintei Alianțe. În noaptea de 22 august, Coligny traversează străzile Parisului într-o caleașcă descoperită când, la o intersecție, două trăsuri acoperite îi taie calea. Din ele sar patru bărbați care îl înconjoară cu săbiile pe deranjantul consilier regal, dar intervenția rapidă a gărzilor lui de corp îi pune pe fugă. Gaspard de Coligny a fost rănit pe față și la brațul drept. Era evident că de-acum încolo trebuia să fie foarte atent, pentru că persoane foarte apropiate de rege îi doresc moartea.

Henric și Ecaterina de Medici știau că Coligny ar fi putut ridica hughenoții din toată țara împotriva regelui, de aceea încearcă să-l convingă pe acesta din urmă să desființeze forțele armate în tot Parisul. În noaptea de 23 spre 24 august, sărbătoarea Sfântului Bartolomeu, începe în capitală o adevărată baie de sânge. Între 5 000 și 8 000 de hughenoți, după sursele vremii, au fost asasinați la Paris în decurs de două zile.[1] Oamenii miliției catolice și-au făcut de cap fără nicio restricție. Au intrat în casele hughenoților, au asasinat bărbații, au violat femeile, au tăiat beregata copiilor. Cadavrele au fost apoi îngrămădite pe ruguri uriașe.[2]

---

[1] PH. ERLANGER, *Le Massacre de la Saint-Barthélemy, 24 août 1572.*

[2] N. SUTHERLAND, *The Massacre of Saint-Bartholomew and the European Conflict 1559-1572.*

Amiralul Gaspard de Coligny a căzut în aceeași zi. După atentatul eșuat, s-a refugiat în castelul familiei de la Chatillon. Și-a dat seama că, dacă nu intră în contact direct cu Wilhelm de Orania, poate fi în orice clipă asasinat.

În noaptea de 26 august, trei bărbați au pătruns în apartamentele sale și l-au ucis cu nouă lovituri de cuțit. După toate aparențele, Coligny a fost executat de spionii Sfintei Alianțe, dar se pare că varianta aceasta este o legendă.

În capitalele protestante, opinia publică a văzut imediat că ceea ce s-a numit de-atunci *Masacrul din noaptea Sfântului Bartolomeu* a fost rezultatul unei conspirații între Filip II, Ecaterina de Medici, ducele de Alba și papa Grigore XIII. Un lucru este sigur: de luni de zile, spionii Sfintei Alianțe n-au încetat să trimită mesaje către Roma, în care se vorbea despre posibile repercursiuni ale revoltelor pariziene, afirmând că toate acestea vor conduce la un masacru al protestanților. Roma n-a avertizat pe nimeni; până la urmă, victimele acestei zile, bătrâni, femei și copii au fost doar niște eretici.

Rapoartele ambasadorului englez Walsingham asupra evenimentului erau foarte clare: „Nu înțeleg decât că această tragedie n-a impresionat deloc regatul". Diplomatul a fost protejat împotriva miliției de garda regală trimisă de la palat de Carol IX. Aceasta a permis ca englezii care erau la Paris în acea zi însângerată să fie protejați. Printre ei se afla și Walter Raleigh. Pentru a se apăra de lovitură, Ecaterina de Medici a inventat ea însăși o versiune care să-l apere pe rege în fața Parlamentului din Paris și care a fost răspândită de către agenții Sfintei Alianțe în toată Europa: „Gaspard de Coligny își făcuse un plan să-l ucidă pe rege, frații săi și întreaga familie regală. Guvernul a fost avertizat la timp (de către spionii papei, se crede) grație bunătății divine și, în virtutea unui ordin al regelui, amiralul (Coligny) și complicii săi au fost executați, pentru a evita o lovitură de stat și mai sângeroasă". Astfel a fost rezolvată o problemă care a însemnat moartea a mii de oameni.

Maria Stuart este încă regina Scoției, dar numărul partizanilor ei scade, pe măsură ce trec zilele. Intervenția sa în „complotul Ridolfi" a plasat-o într-o poziție foarte delicată față de Elisabeta. Franța, pe de altă parte, nu mai era dispusă să o susțină, din cauza unui proiect de apropiere între Paris și Londra. Soția lui Carol IX, Elisabeta de Austria, a pus-o nașă pe Elisabeta I fiicei căreia urma să-i dea viață. Foarte tânărul Iacob al Scoției este recunoscut, cu fiecare zi ce trece, ca fiind rege cu drepturi depline.

Din Londra, Macchi îl informează pe Grigore XIII că englezii sunt pe cale să întreprindă ceva împotriva Scoției catolice. Elisabeta îl trimite pe Henry Killigrew la Edinburgh cu instrucțiuni concrete:

„S-a dovedit că prezența reginei Scoției este în acest moment periculoasă pentru Maiestatea sa (Iacob) și pentru regatul său, așa că trebuie să ne debarasăm de ea. Și cu toate că justiția poate să facă același lucru, din diverse motive, pare totuși de preferat s-o trimitem în Scoția pentru a o preda în mâinile regentului (Morton) și să luăm împotriva ei măsuri judiciare, în așa fel încât nimeni să nu poată, mai târziu, să fie pus în pericol din cauza ei"[1].

Aceste rânduri vin să demonstreze foarte clar de ce era în interesul Elisabetei s-o trimită pe Maria Stuart la moarte. Dar Morton explică trimisului Londrei că dacă ei vor într-adevăr să ajute Scoția, nu au decât să le dea o mână de ajutor pentru a termina cu acest spin catolic plantat în Scoția: castelul din Edinburgh, tot timpul în mâinile partizanilor fostei regine Maria. În ochii englezilor, să-l recunoști pe Iacob VI drept rege era un lucru, dar să intervii în mod deschis în Scoția era cu totul altceva.

Carol IX este ocupat la fortăreața La Rochelle, iar Filip II este absorbit de conflictul din Țările de Jos. Elisabeta este sigură acum că niciunul dintre cei doi nu-și va da osteneala să vină în ajutorul Mariei Stuart. La 17 aprilie 1573, un batalion englez traversează frontiera anglo-scoțiană. Lamberto Macchi trimite un mesaj urgent la Roma, anunțând că un mare număr de ostași și artilerie se regrupează la frontiera scoțiană.

Raportul agentului ajunge la Roma pe 28 aprilie; este deja prea târziu. În dimineața zilei de 17 mai începe bombardarea fortăreței din Edinburgh. Douăsprezece zile mai târziu, asediații se predau.

În cursul următorilor zece ani, situația este foarte incertă în Europa, încă sub efectul „conspirației Ridolfi", a masacrului din noaptea Sfântului Bartolomeu și a asaltului englez asupra castelului din Edinburgh. Franța, Spania și Roma rămân pe aceeași linie. Elisabeta I a Angliei, Filip II al Spaniei, Grigore XIII la Roma și Henric III, suit pe tronul Franței în 1574, după moartea lui Carol IX, vor marca politica de la sfârșitul secolului XVI și începutul secolului XVII.

La sfârșitul lui 1573, ducele de Alba este înlocuit de Luis de Requeséns y Zuniga, din ordinul regelui Filip II. Requeséns nu rămâne la putere decât trei ani, până la moartea sa în 1576. Monarhul îl numește apoi pe don Juan de Austria, care moare în 1578. Acestuia îi succede locotenentul și omul său de încredere Alessandro Farnese, duce de Parma.

[1] M. DUCHAIN, *op. cit.*

Din baza lor de la Vlissingen, „Cerșetorii mării" fideli lui Wilhelm continuă să atace vasele engleze care navighează pe Canalul Mânecii. Elisabeta l-a avertizat deja pe Wilhelm de Orania că dacă aceștia vor continua să atace navele engleze, ea va fi obligată să se alieze cu spaniolii pentru a-i pedepsi. În 1578, din cauza presiunilor militare la care l-au supus armatele spaniole, Wilhelm de Orania îi oferă Elisabetei coroana Țărilor de Jos, dar aceasta știe că dacă acceptă, va pune în pericol alianța și-așa instabilă dintre Londra și Madrid.[1]

De altfel, moartea lui Ignațiu de Loyola la 31 iulie 1556 lăsase Compania lui Iisus fără conducere fermă pentru a dirija destinele a aproape 5 000 de membri repartizați în întreaga lume. În 1581, alegerea italianului Claudio Acquaviva, în vârstă de 37 de ani, ca superior general al Companiei, marchează debutul a ceea ce va numi „epoca de aur" a iezuiților. Acquaviva și Grigore XIII au încheiat una dintre cele mai bune alianțe din întreaga istorie a Bisericii catolice.[2]

Iezuiții au înțeles de mult timp că, din punct de vedere militar, Irlanda catolică ocupă o poziție strategică pentru cine proiecta o tentativă serioasă de recucerire a Angliei protestante. Papa este convins că având sprijinul lui James Fitzmaurice, nepotul contelui de Desmond, ar putea face să înainteze cauza catolică pe insulele engleze.

Ideea pe care au avut-o iezuiții a fost să organizeze o expediție militară în Munster (zona de sud și sud-vest a Irlandei), de unde Fitzmaurice credea că poate să ia conducerea revoltei împotriva Elisabetei a Angliei.

Pentru a duce acest proiect cu bine până la capăt, iezuiții și agenții Sfintei Alianțe îl aleg pe Thomas Stukeley, un adevărat bădăran, fost pirat, care se proclama fiul bastard al lui Henric VIII și era foarte cunoscut de spionajul englez. Stukeley, devenit un apărător acerb al catolicismului, s-a instalat sub protecția curții de la Madrid, unde Filip II i-a acordat titlul de marchiz al Irlandei. Înainte de a pleca spre Irlanda, Stukeley, avid de aventură și onoare, decide să se înroleze într-o ridicolă cruciadă împotriva necredincioșilor din Maroc, alături de regele Sebastian al Portugaliei. La 4 august 1578 a fost decapitat în bătălia de la Alcazarquivir. Sfânta Alianță este nevoită să caute un nou lider pentru revolta irlandeză.

Fitzmaurice se găsește acum în fruntea aventurii. Grigore XIII este pregătit să finanțeze misiunea irlandeză și să-i dea binecuvântarea. Ordonă ca un membru al Alianței să-l însoțească pe Fitzmaurice în expediția sa militară. Este ales pentru asta clericul Nicholas Sanders.[3] Acest englez a devenit foarte celebru sub domnia reginei Elisabeta I, din pricina textelor sale împotriva ereziei anglicane.

[1] R. FAGLE, *op. cit.*
[2] M. MARTIN, *op. cit.*
[3] N. CANNY, *Making Ireland British 1580-1650.*

La 27 iunie 1579, sub steagul pontifical, James Fitzmaurice și Nicholas Sanders ridică ancora în portul El Ferrol și pornesc în direcția pământurilor irlandeze. Echipajul este format din 50 de bărbați, italieni și spanioli în cea mai mare parte. La 17 iulie, debarcă în peninsula Smerwick, unde se retrag în așteptarea întăririlor spaniole. Foarte rapid, operațiunea lor începe cu mari pierderi. James Fitzmaurice este răpus de tirul trupelor engleze, dar contele Desmond, revenit în Irlanda după o condamnare și o ședere în Turnul Londrei, trece la comanda rebeliunii. În câteva săptămâni, întregul Munster se revoltă pe față împotriva englezilor.

În tot acest timp, Nicholas Sanders, cu textul bulei papale în mână, în care era decretată excomunicarea Elisabetei, trece prin toate bisericile din Irlanda, cerând irlandezilor să se ridice împotriva reginei eretice. Protestanții se refugiază la Dublin și la Cork.

Contele de Ormond conduce trupele irlandeze fidele Angliei. În final, la sfârșitul lui septembrie 1580, trupele spaniole de susținere sunt trimise, dar în ajunul sosirii lor Elisabeta expediază întăriri și o flotă importantă pentru a zdrobi insurecția. În noiembrie, fortul este asediat dinspre mare și dinspre uscat.

După câteva zile de negociere, comandantul spaniol prezintă lordului Grey de Wilton, comandantul forțelor engleze, care sunt condițiile de capitulare. Wilton arată, în schimb, ordinul prin care regina Elisabeta în persoană dorește să obțină capitularea și totala nimicire a rebelilor.

La 10 noiembrie 1580, porțile se deschid în fața trupelor engleze și irlandeze fidele Elisabetei. Mai mult de 50 de bărbați sunt executați în piața publică, o dată cu catolici irlandezi, bărbați, copii și femei, refugiați în interiorul fortului. Treizeci de ofițeri spanioli sunt cruțați: li se permite să se reîntoarcă în Spania în schimbul unei răscumpărări. Un catolic englez și doi irlandezi, veniți din Spania alături de James Fitzmaurice, sunt torturați și executați.[1]

Nicholas Sanders, care nu se găsea în interiorul fortului când se petreceau toate astea, și-a urmat sarcina sa clandestină de agent al Sfintei Alianțe în Irlanda până în 1581, anul în care a și murit de foame și frig.[2]

După „operațiunea Munster" urzită de Sfânta Alianță, Elisabeta I a Angliei protestează în fața lui Mendoza, ambasadorul Spaniei. Suverana engleză acuză spaniolii și pe regele Filip II de acte de

[1] J. O'BEIRNE RANELAGH, *A Short History of Ireland*; N. CANNY, *op. cit.*

[2] Catolicii irlandezi îl consideră pe Nicholas Sanders un martir al credinței, iar în câteva biserici ale Republicii Irlanda încă se mai celebrează, o dată pe an, o comemorare la data când acesta a murit.

ostilitate, pentru că debarcaseră trupe pe un teritoriu aflat sub suveranitate engleză. Diplomatul spaniol explică în acest moment că Spania nu are niciun amestec în această aventură și că toată operațiunea a fost finanțată și condusă de papa Grigore XIII.

Iată explicația oficială a curții de la Madrid:

„Navele pontificale, ca și trupele lor, au toată libertatea de a trece pe teritoriul și prin porturile regelui Spaniei, prinț catolic și apărător al credinței". Indignată, Elisabeta amenință Spania că va trimite trupe engleze în Țările de Jos. Din nou, ambasadorul Mendoza răspunde într-o manieră foarte puțin diplomatică suveranei engleze:

„Pentru propriul dumneavoastră interes, trebuie să știți că dacă regele Spaniei decide să se războiască cu voi, o va face cu o asemenea forță, încât nici nu veți avea timp să vedeți lovitura."[1]

După acel fiasco irlandez, papa Grigore XIII își mută atenția, ca și Elisabeta și Filip II, asupra problemei scoțiene mereu aflată în suspans.

De la căderea castelului Edinburgh, șapte ani mai devreme, Maria Stuart nu mai are nicio putere în Scoția. Protestanții și regina Elisabeta o țin în frâu grație regenței lui Morton, așteptând ca adolescentul Iacob VI să devină un rege bun. Dar norii grei ai furtunii revin deasupra Scoției, reducând-o la starea de pion într-un joc de șah religios.

Iacob VI intră triumfător în Edinburgh la 17 octombrie 1578. Aclamațiile pe care le primește de la poporul său îl fac să prindă gustul pentru putere. Tânărul monarh este inteligent și știe ce fel de responsabilități îi revin ca rege; dar știe, de asemenea, că va avea nevoie și de un bun consilier pentru a-l ajuta să ducă dificila politică scoțiană. Alesul lui este Esmé Stuart, senior de Aubigny, vărul francez al monarhului și descendent pe linie maternă al familiei, instalată în Berry, în timpul Războiului de 100 de ani.[2]

Catolic fervent, Esmé de Aubigny a jurat loialitate papei Grigore XIII. El este, mai degrabă, un soi de agent liber al Sfintei Alianțe în Scoția. Având o poziție privilegiată, mult mai bună decât a fostului agent David Rizzio, pe care acesta din urmă a ocupat-o lângă Maria Stuart, el ar putea să-l convingă pe tânărul rege să facă din Scoția o națiune catolică — cel puțin așa se gândesc cei de la Roma. Rizzio, până la urmă nu avea în sarcina sa decât să afle și să cotrobăie prin secretele de alcov ale unei regine, în timp ce Esmé de Aubigny va conduce afacerile politice ale unui rege.

[1] M. DUCHAIN, *op. cit.*

[2] A. PAKENHAM, *King James VI of Scotland, I of England.*

Francezul a sosit la curtea Scoției în 1579; un an mai târziu, a îmbrățișat protestantismul, pentru a trece neobservat în mijlocul nobililor lui Iacob. Nu numai că monarhul l-a numit conte de Lennox și duce în 1582, dar Iacob VI a văzut în îndepărtatul său văr un posibil moștenitor al Coroanei.[1]

Regii și miniștrii curților Europei s-au întrebat de ce Esmé de Aubigny poartă un asemenea interes Scoției și lui Iacob VI.

Wilhelm de Orania se gândește că este vorba de un pion al Franței; Elisabeta I vede în el un agent al lui Grigore XIII și o carte jucată de iezuiți. În realitate, francezul nu este altceva decât un aventurier în căutarea norocului. Aubigny poate să fie în aceeași măsură un perfect catolic înaintea papei și a lui Filip II, dar și un bun protestant în fața Elisabetei I și a lui Iacob VI.

Sfătuit de Sfânta Alianță, Esmé de Aubigny știe că dacă va deveni într-o zi rege în Scoția, trebuie să se debaraseze de puterea contelui Morton, regentul. La 31 decembrie 1580, o gardă specială îl arestează pe Morton chiar în momentul în care acesta se pregătea să intre în rezidența regală. A fost acuzat că a participat, 14 ani mai devreme, la asasinarea lui Henry Darnley. Cel care fusese până atunci regentul Scoției este închis într-o celulă întunecată a castelului din Edinburgh, așteptându-și procesul.

Luând cunoștință de asta, Elisabeta decide să-l trimită pe ambasadorul Thomas Randolph pentru a pretinde eliberarea imediată a lui Morton. Suverana engleză bănuiește că Iacob VI și Aubigny sunt manipulați de o nouă conspirație papală. Ceea ce era adevărat.

Walsingham, care deține nu numai funcția de secretar de stat al Angliei, dar și de șef al spionajului englez, propune atunci reginei două opțiuni: fie trimite o flotă de război în fața coastelor scoțiene pentru a-l înspăimânta pe Iacob VI și obține astfel eliberarea lui Morton, fie ordonă pur și simplu asasinarea lui Esmé de Aubigny. Elisabeta alege a doua variantă, dar cere ca asasinatul asupra agentului Sfintei Alianțe să nu aibă loc în prezența regelui.[2]

Într-o seară de martie a anului 1581, patru bărbați trimiși de către Walsingham au urmărit fiecare pas al lui Esmé de Aubigny, duce de Lennox. Îndemânatic spadasin, francezul lovește pe unul dintre atacanți rănindu-l de moarte, în timp ce un alt agent englez îl rănește ușor la braț. Auzind garda care alerga în ajutorul consilierului regelui, spionii lui Walsingham o iau la sănătoasa. Misiunea eșuează, dar

[1] Esmé de Aubigny, duce de Lennox, este vărul german al lui Henry Darnley, presupusul tată al regelui Iacob VI; ar putea deci să moștenească coroana Scoției ca Stuart-Lennox.

[2] M. DUCHAIN, *op. cit.*; R. STRONG, *Gloriana: The Portraits of Queen Elisabeth I.*

Aubigny nu lasă lucrurile să rămână așa. Pentru a preveni un alt atac, puternicul consilier ordonă executarea lui Morton la 2 iunie, același an.

În tot acest timp, Iacob VI și Esmé de Aubigny pun la cale un vast complot care o vizează direct pe Elisabeta I, complot pe care îl numesc „conspirația Throckmorton". Intriganții sunt numeroși: Filip II, Henric III, Grigore XIII și Maria Stuart. Mereu același obiectiv: s-o dea jos de la putere pe eretica Elisabeta și s-o înlocuiască pe tronul Angliei cu Maria Stuart.

De-a lungul primelor luni din 1583, Thomas Morgan, secretarul ambasadei reginei Scoției în Franța, recrutează un englez catolic, Francis Throckmorton, în vârstă de 28 de ani, apărător al papei și mare amator de intrigi.

Trimis în Anglia, acesta din urmă se angajează să adune cât mai multe informații posibile asupra apărării Angliei: linia țărmurilor, punctele de apărare, posibilele locuri de debarcare etc. Are două contacte principale pe continent: Charles Paget, un alt membru al Sfintei Alianțe la Londra, care-și petrece timpul călătorind la Paris cu mesaje cifrate și ambasadorul Franței la curtea Elisabetei, Michel de Castelnau de Mauvissière.

Rapoartele lui Throckmorton au ca destinație ambasadele Spaniei la Londra și Paris, și cea a Franței la Londra.[1] Ambasadorul Mendoza în Anglia și ambasadorul Juan Bautista de Taxis în Franța îl informează pe regele Filip II de punerea la cale a unei conspirații la care ei nu prea au chef să participe.

În primăvara anului 1583, o mare parte din plan se află pe biroul lui Walsingham, cu numele complotiștilor și spionilor Sfintei Alianțe. Throckmorton ignoră în acest moment că englezii sunt infiltrați în legația franceză din Londra. Walsingham are un spion în ambasada Franței încă de la începutul lui 1583, cu numele de cod *Fagot*. În realitate, și nu vom afla asta decât mulți ani mai târziu, nu este altul decât celebrul filosof italian Giordano Bruno, cum precizează istoricul John Bossy în magnifica sa carte: *Giordano Bruno și afacerile ambasadei*. Se crede că trădătorul care a dejucat „conspirația Throckmorton" a fost secretarul ambasadorului, Jean Arnoult, senior de Cherelles.[2]

Grație informațiilor dominicanului Bruno, trimise chiar lui Walsingham, Throckmorton a fost arestat pe 12 octombrie. Înainte de arestarea sa, un slujitor care lucra la ambasada Spaniei reușește să ascundă documente importante care-i acuzau direct pe diplomații

[1] J. BOSSY, *Giordano Bruno and the Embassy Affair.*

[2] M. DUCHAIN, *op. cit.*

spanioli și chiar pe regele Spaniei de participare la conspirație. Spionul Sfintei Alianțe, Francis Throckmorton va fi executat pe 10 iulie 1584.[1]

Giordano Bruno, sau mai exact *Fagot*, continuă să lucreze pentru spionajul englez până-n 1586, dată la care încetează să mai locuiască la ambasada Franței din Londra.[2]

Intrigile dirijate din Madrid și Roma au contribuit în mod clar la mărirea tensiunii în Scoția. Ideea era să se creeze o forță militară catolică care, după ce va debarca în Scoția, îl va prinde de viu pe regele Iacob și-l va conduce în Franța. Acolo, va fi convertit la catolicism, de bunăvoie sau cu forța. În afara acestei operațiuni, mai mulți membri ai Sfintei Alianțe, ajutați de catolicii englezi, o vor elibera pe regina Maria Stuart și o vor pune pe tron.[3]

Agenții spionajului papei sunt preoții iezuiți Crichton, Holt, Edmond Campion și Robert Parsons. Crichton, mai degrabă fidel generalului iezuiților Claudio Acquaviva decât papei Grigore XIII, va deveni o veritabilă legendă în sânul Sfintei Alianțe, până la capturarea sa la 3 decembrie 1584. Campion este foarte cultivat, un abil vorbitor și diplomat. Cât despre Parsons este un adevărat războinic, priceput în mânuirea sabiei și un orator senzațional.[4]

Prelații au ca misiune să se ducă la Edinburgh, pentru a discuta cu lorzii. Aceștia trebuie să acorde întregul lor suport cauzei Mariei. Întreprinderea aceasta va fi finanțată de papă și de Filip II. Henric III, care s-a autoproclamat general al misiunii, pregătește o mare operațiune militară. Pe o hartă a Scoției el răspândește aproape 20 000 de bărbați, fapt greu de crezut la acea vreme. Maria Stuart, pe de altă parte, se gândește să-și trimită fiul, detronatul Iacob VI, în Spania, sub „protecția" sau mai degrabă sub supravegerea lui Filip II, ca să îmbrățișeze cauza catolicismului.

Pentru a evita ca lucrurile să se agraveze și mai mult, Walsingham întreprinde o operațiune ce are ca scop eșuarea complotului. Capul spionajului englez ordonă contelui Gowrie, dușmanul lui Esmé de Aubigny, să-l captureze pe Iacob VI și să-l închidă la castelul Ruthven, până când protestanții vor prelua puterea la Edinburgh.

La o săptămână după arestarea monarhului, Esmé de Aubigny, duce de Lennox, fuge din Scoția și se refugiază în Franța. Agenții lui

[1] J. BOSSY, *op. cit.*

[2] Șase ani după ce a pus capăt „conspirației Throckmorton", dominicanul și filosoful născut la Napoli, Giordano Bruno este ars pe rug de către Inchiziție. Bruno s-a îndoit de dogma Trinității și din această cauză a fost ars în 1600 pe Campo dei Fiori la Roma.

[3] A. PAKENHAM, *op. cit.*

[4] M. MARTIN, *op. cit.*

Walsingham reușesc să-l aresteze pe preotul iezuit Holt. După ce l-au torturat pentru a dezvălui participarea sa și cea a Sfintei Alianțe la conspirație, îl spânzură fără să-l mai judece. Părintele Crichton reușește să scape și să se întoarcă la Roma.

Părintele Parson se refugiază în Franța, de unde continuă să opereze pentru Sfânta Alianță. Părintele Campion reușește de asemenea să fugă din Scoția, dar este curând arestat în Anglia. Închis în Turnul Londrei, este torturat, apoi executat la Tyburn, pe 1 decembrie.

În cursul întregului an 1583, problema scoțiană continuă să facă valuri în politica Europei de la sfârșitul secolului XVI. Pe 29 iunie, Iacob urcă pe tronul Scoției. Din acest moment, știind că mama sa este implicată în conspirația care trebuia să-l detroneze, decide să rupă orice contact cu ea. În mod oficial, și înainte de Anglia, Scoția a rupt legăturile cu fosta regină Maria, din ordinul propriului său fiu.

Grigore XIII, papă cu o sănătate de-acum fragilă și care a ajuns deja la 83 de ani, are încă energie pentru a provoca o nouă lovitură de teatru înainte de a muri: dă ordin Sfintei Alianțe să-l asasineze pe prințul Wilhelm de Orania. Doi ani mai devreme, prințul protestant scăpase dintr-un atentat. Dar este foarte adevărat că asasinatul politic este o practică curentă în Europa sfârșitului de secol XVI.

Pentru a duce operațiunea la bun sfârșit, pontiful îl alege pe părintele iezuit Crichton, care reușise să fugă din Scoția și se adăpostea la Roma. Olandezul și regina protestantă a Angliei trebuiau să moară în numele adevăratei credințe. Încă de la sosirea sa în Olanda, în luna aprilie 1584, părintele Crichton a stabilit strânse relații cu Balthazar Gerard și Gaspard de Albrech, doi catolici fanatici din Burgundia.

Ambii sunt pregătiți să pună capăt vieții eroilor protestanți, înțelegându-se prin asta o misiune de sinucidere. Ocazia apare pe 10 iulie 1584 în orașul Delft. În acea dimineață, Wilhelm de Orania a venit cu câțiva membri din suita sa în piața principală pentru a se întâlni cu autoritățile. Olandezul a putut să se ferească de primul atac venit din partea lui Albrech, dar nu și de cel al lui Gerard. Lovitura sa de sabie îi traversează plămânul și moare în aceeași seară din cauza rănilor.[1]

Provinciile-Unite plâng moartea comandantului lor, căci războiul impotriva Spaniei este departe de a se fi sfârșit. O nouă țară, Olanda, este pe cale de a se naște, într-o Europă devastată de războaie și conflicte religioase.

În dimineața zilei de 6 septembrie 1584, corsarii olandezi iau cu asalt o corabie care naviga în Marea Nordului fără pavilion. După ce au ucis o parte din echipaj, iar restul l-au luat prizonier, piraților olandezi au

[1] R. FAGLE, *op. cit.*

inspectat nava și au descoperit un bărbat care a refuzat să se identifice. Era preotul iezuit Crichton. După asasinarea lui Wilhelm de Orania, el a reușit să se îndepărteze de posibilele represalii ale protestanților. Predat englezilor, preotul este închis în Turnul Londrei din ordinul lui Walsingham, pentru a fi interogat.[1]

Corsarii olandezi l-au predat pe iezuit comandantului spionilor englezi, împreună cu documente compromițătoare. Crichton s-a aruncat mai întâi în mare, dar olandezii au reușit să-l recupereze. Walsingham a intrat deci în posesia unor documente care dezvăluiau intenția de a invada Anglia cu o mare forță armată catolică, de a o salva pe Maria Stuart și de a o pune pe tronul Angliei în locul ereticei Elisabeta.[2]

S-a mai găsit asupra iezuitului o scrisoare semnată de către cardinalul Galli, episcop de Como și secretar de stat al Vaticanului, adresată lui Crichton:

„Pentru că această femeie este vinovată și cauza principală a răului în credința catolică și se face vinovată de asemenea de pierderea a milioane de suflete, nu mai există nicio îndoială că, cel care va reuși s-o scoată din această lume cu pioasa intenție de a servi Domnului, nu numai că nu va păcătui în vreun fel, dar va fi acoperit de merite eterne."

Parlamentul s-a reunit la 23 noiembrie 1584. De-a lungul acestei ședințe, mai mulți deputați au invocat *Legea complementară împotriva iezuiților, preoților seminariști și a altor persoane asemănătoare și nesupuse*, promulgată în 1559, care îi obligă să părăsească pământul Angliei într-un interval de 40 de zile, altfel vor fi pedepsiți cu moartea.

William Parry, deputat cunoscut pentru simpatiile sale față de catolicism, atacă acest text de lege și pe cei care vor să aprobe punerea lui în practică, argumentând că în Anglia trăiesc numeroși catolici gata să moară pentru regina Elisabeta. Puțini știu că Parry a lucrat pentru serviciile de spionaj englez în Europa, dar se ignoră de asemenea și că actualul deputat a dorit asasinarea Elisabetei I patru ani mai devreme, renunțând în final din rațiuni de conștiință.

La sfârșitul ședinței, William Parry este arestat, acuzat de trădare și condus în Turn. Regina ordonă însă punerea lui în libertate. El și-a salvat astfel capul, dar nu pentru mult timp.[3]

---

[1] Părintele iezuit Crichton este eliberat și expulzat din Anglia, cu amendamentul că dacă va mai fi prins pe pământ englez, va fi executat. Agentul Sfintei Alianțe scapă de spânzurătoare pentru că nu este un supus englez și pentru că a fost prins în afara teritoriului Angliei. Crichton se întoarce la Roma, unde va muri la vârsta de 86 de ani.

[2] M. DUCHAIN, *op. cit.*

[3] G. PARKER, *Success Is Never Final: Empire, War and Faith in Early Modern Europe.*

Odată cu ieșirea lui din închisoare, deja începe să urzească un complot pentru asasinarea Elisabetei. Unul dintre cei implicați în acest atentat, Edmond Neville, duce de Westmoreland, decide să se retragă din proiect și să meargă să-l informeze pe Walsingham. Afacerea are efectul unei bombe printre membrii curții, care au încă în minte asasinarea lui Wilhelm de Orania. William Parry apare acum ca șeful conspiratorilor catolici; din nou se arată mâna bătrânului papă Grigore XIII și, în spatele lui, cea a Sfintei Alianțe.

Ideea era să se tragă asupra trăsurii regale în timpul sărbătorilor de Anul Nou. Planul fusese elaborat de Thomas Morgan, unul dintre oamenii de încredere ai Mariei Stuart. În cursul interogatoriului lui Parry apar tot felul de ramificații cu catolicii scoțieni refugiați în Franța sub protecția lui Henric III, el însuși catolic. Procesul lui William Parry este foarte rapid, la fel și execuția sa pe 2 martie 1585; Thomas Morgan va fi întemnițat la Bastilia pentru participarea sa la complot și eliberat patru luni mai târziu; Edmond Neville este eliberat deoarece nu s-a reținut nicio acuzație împotriva lui, dar este obligat să părăsească Anglia. Moare la Roma în 1619, sub protecția papei Paul V.

La 24 aprilie 1585, cardinalul și franciscanul Felice Peretti a fost ales pontif, după moartea lui Grigore XIII, cu două săptămâni înainte. Peretti, care ia numele de Sixt V, a fost un apropiat al lui Pius V. Grație sprijinului acestuia din urmă, a fost chiar consultant al Congregației Inchiziției. În spatele acestei alegeri, ghicim din nou mâna lui Filip II.

Acest papă este cel care ia decizia să stabilească legături foarte strânse cu congregația iezuiților și să-i folosească precum o forță de șoc în toate împrejurările în care vor fi trimiși să apere credința, oricare ar fi misiunea lor.[1] Sixt V vede cu ochi foarte buni utilizarea iezuiților ca forță militară, dar nu le aprobă conceptele teologice.

Generalul Claudio Acquaviva o știe: Sixt V, dacă vrea să-i păstreze pe iezuiți ca pe o forță de șoc pentru „misiuni speciale", va trebui să cedeze în privința concepțiilor lor teologice.

Pe partea sa, Sixt V este conștient că dacă va continua să facă presiuni asupra Ordinului, Acquaviva va contraataca cerând membrilor opinia lor asupra problemei supunerii față de papă și asupra punctelor de vedere ale Sfântului Părinte.

În 1590, acesta din urmă, ca un avertisment, îi ordonă generalului iezuiților schimbarea numelui din „Societatea lui Iisus" în „Ordinul lui Ignațiu". Sixt V găsește în folosirea numelui lui Iisus de către iezuiți o ofensă. Aceasta este și părerea a numeroși cardinali ai epocii, care trebuie să-și descopere sau să plece capul atunci când pronunță

---

[1] M. MARTIN, *op. cit.*

numele puternicului ordin în care figurează și numele de Iisus. În ciuda deciziei papale, niciodată vreun general sau vreo congregație generală nu va adopta acest nou nume.

În primăvara anului 1586 debutează „conspirația Babington", având ca scop repunerea Mariei Stuart pe tronul Scoției, dar și asasinarea Elisabetei I, pentru ca imediat după aceea, regina catolică să-și asume puterea ambelor regate. În fapt, pentru englezii și pentru scoțienii de la sfârșitul secolului XVI, atât catolici cât și protestanți, ridicarea mâinii împotriva unui cap încoronat reprezenta mai mult decât o crimă, un sacrilegiu. Acest sacrilegiu, Maria Stuart îl comitea față de Elisabeta participând la „conspirația Babington". Același sacrilegiu îi va comite Elisabeta dacă o va executa pe Maria Stuart, odată conspirația descoperită.

În august, toți conspiratorii au fost băgați la închisoare. Ballard, Savage și Babington au fost încarcerați în Turnul Londrei. Procesul Mariei Stuart s-a ținut pe 14 octombrie 1586, la castelul Fotheringhay, în comitatul Northampton. La 25 octombrie, este judecată și găsită vinovată de înaltă trădare, insurecție și sprijin acordat conspiratorilor care au vrut să pună capăt vieții reginei Elisabeta. Tribunalul pronunță sentința pentru ex-regina Scoției: moartea.

Reacțiile privind această decizie rămân destul de indiferente. Henric III al Franței era prea ocupat să lupte împotriva celorlalți doi Henri: Henri de Navarra și a protestanților săi, plus Henri de Guise și partizanii săi catolici. Filip II se luptă în Flandra, papa Sixt V decide să privească în altă parte, căci Iacob VI al Scoției l-a lăsat să înțeleagă posibilitatea că, odată ce va fi desemnat moștenitorul tronului Angliei și va purta coroana Scoției și a Angliei deopotrivă, după moartea Elisabetei, va restaura catolicismul în țară. În fața unei astfel de perspective, pontiful preferă să-și retragă agenții Sfintei Alianțe din Anglia.[1]

La 1 februarie, Elisabeta își pune semnătura pe documentul care autorizează execuția Mariei Stuart. O săptămână mai târziu, în dimineața zilei de 8 februarie 1587, regina Scoției pătrunde în marele salon al castelului Fotheringhay, în mijlocul căruia a fost ridicat un eșafod. Maria Stuart, regină de la naștere, are intenția să se comporte ca atare în timpul execuției sale. Conții de Shrewsbury și Kent sunt acolo ca martori ai reginei Angliei.

După o scurtă rugăciune în latină, în care s-au pronunțat cuvintele „In te domine, confido, ne confudar in aeternum", regina își pune capul pe bușteanul de care se agață cu ambele mâini. Călăul lovește gâtul alb al Mariei Stuart și securea îi atinge o parte din craniu. A doua

[1] G. PARKER, *op. cit.*

lovitură îi lovește ceafa în plin, dar abia a treia lovitură îi desparte capul de trup. Călăul apucă țeasta și încearcă să o ridice. Dar se trezește cu o perucă în mâini, în timp ce capul aproape pleșuv al unei femei bătrâne alunecă pe podeaua de lemn. În fața unei astfel de viziuni, cineva țipă: „Dumnezeu a salvat-o pe regină".[1]

Elisabeta I a Angliei a pus capăt chestiunii scoțiene, dar Filip II și Sixt V nu se vor resemna atât de repede și de ușor în fața execuției unei regine catolice. Invincibila Armada și asasinii Sfintei Alianțe vor fi puși în slujba credinței, împotriva reginei eretice. Se anunțau vremuri aventuroase.

[1] S. ZWEIG, *op. cit.*

3

Vremuri aventuroase (1587-1605)

„...și va fi întuneric..., așa de întuneric încât să se poată pipăi"

Exodul 10, 21

De-a lungul anilor, mai precis începând cu 1570, data excomunicării Elisabetei, putem vorbi de probabilitatea unui atac deschis al Spaniei împotriva Angliei. În mediile de spionaj, se înțelege și cel englez, posibila operațiune militară era cunoscută sub numele de cod „Entreprise". Adepții unui atac condus de regele Filip II erau numeroși: mai întâi din motive pur religioase, papa Sixt V și iezuiții; apoi fidelii reginei Maria Stuart, catolicii scoțieni, care doreau să-și înscăuneze din nou regina pe tron; și, în sfârșit, catolicii englezi care își doreau să o proclame pe Maria suverana Angliei și să restaureze catolicismul o dată ce se debarasau de regina eretică. O altă persoană interesată de această operațiune era nimeni altul decât don Juan de Austria, fratele vitreg al lui Filip II, care-și dorea să se căsătorească cu Maria Stuart pentru a deveni regele Angliei și al Scoției.

În ceea ce-l privește pe Filip II, acesta nu avea nicio intenție să satisfacă vreuna dintre părți prin luarea unei decizii greșite; monarhul spaniol nu era prea convins că ar trebui să instaleze pe tronul Angliei o regină pe jumătate franceză; nici să permită accesul la un atât de puternic regat unui frate în care avea atât de puțină încredere; nici, desigur, să dea satisfacție pontifului, căci mulți ar fi putut atunci să creadă că deciziile lui ar fi putut fi dictate de la Roma.[1]

Neîncetatele războaie din Țările de Jos îl costau foarte mulți bani pe Filip II, iar Roma mereu cerea sume considerabile fără să dea în schimb mare lucru. Ceea ce nu știau cei de la Londra este că monarhul spaniol o vedea pe Elisabeta ca pe un agresor, în consecință, ușor de atacat pe planul politic. Elisabeta era în mod deschis implicată în

[1] M. DUCHAIN, *op. cit.*

afacerile Țărilor de Jos, odată cu semnarea tratatului de la Nonsuch; ea dăduse mână liberă navelor corsarului Francis Drake pentru operațiunile lui de piraterie pe coastele spaniole.

Sfânta Alianță l-a informat pe papă că, odată cu execuția Mariei Stuart, Elisabeta s-a gândit să facă să dispară punctul de unire posibil între catolicii scoțieni și englezi și că nimic nu l-ar fi incitat pe regele spaniol decât să se angajeze într-o aventură militară, al cărei scop ar fi fost eliberarea Mariei. Aceasta dispărută, Elisabeta n-a mai lăsat nicio portiță deschisă Romei pentru restabilirea catoliscismul în Insule. Iacob VI va rămâne un apărător al protestantismului, în ciuda mesajelor timide trimise lui Sixt V, în care el mărturisea că n-a intervenit deschis împotriva Elisabetei în momentul execuției mamei sale.

Iacob VI contează pe faptul că el va fi moștenitorul legitim al Elisabetei și, odată ea dispărută, va deveni regele Scoției și Angliei. Îl convinge pe Sixt V să nu ridice catolicii până nu va fi desemnat ca și succesor legitim la tron; pontiful trebuie să îndepărteze de Elisabeta și, în consecință, de la curtea Londrei, toți agenții Sfintei Alianțe care urmăreau să o elimine pe regină. Iacob VI, în mod discret, a înștiințat agenții papei că, atunci când va purta cele două coroane, va fi posibil să instaureze catolicismul în ambele regate sau, cel puțin, să acorde o mai mare libertate religioasă catolicilor din Scoția și Anglia — ceea ce nu se va petrece niciodată.

Primele informații despre „Entreprise" datează de pe la sfârșitul lui 1585, dar abia la începutul anului 1586 serviciile engleze de spionaj iau cunoștință de această operațiune, grație diverselor rapoarte despre formarea unei mari flote, destinată a fi lansată împotriva Angliei.[1]

Ambasadorul englez la Paris îi scrie lui Walsingham:

„Partidul spaniol se laudă pe aici, prin Franța, că în mai puțin de trei luni Anglia va fi atacată și că o mare flotă înarmată se pregătește în acest sens. Mi-e greu să cred, este vorba totuși de un timp prea scurt".[2]

Walsingham, de asemenea, nu crede decât jumătate din informațiile transmise de către diplomat. Șeful spionilor Elisabetei îl suspectează pe Filip II că și-a adunat flota nu atât pentru a ataca Anglia, ci Țările de Jos, pentru a-l susține pe ducele de Parma; în cazul în care exista însă cea mai mică posibilitate ca flota spaniolă să se îndrepte către Scoția sau Irlanda, Anglia va fi nevoită să riposteze militar.

Filip II se gândește și el că, odată ce marea flotă va ataca Anglia, Elisabeta, intimidată, se va vedea obligată să negocieze o ieșire onorabilă cu Madridul. Monarhul spaniol nu avea însă nici cea mai mică idee despre temperamentul reginei Angliei.[3]

[1] N. HANSON, *The Confident Hope of a Miracle: The Real History of the Spanish Armada.*
[2] M. DUHAIN, *op. cit.*
[3] C. MARTIN & G. PARKER, *The Spanish Armada: Revised Edition.*

În primăvara lui 1587, la numai două luni de la execuția Mariei Stuart, Walsingham este pe de-a-ntregul ocupat cu apărarea Angliei și cu pregătirile pentru asta. Agenții săi l-au informat din diferite puncte strategice ale Europei că Filip II e gata să ducă misiunea „Entreprise" până la capăt.

Elisabeta ripostează autorizându-l pe fidelul său Francis Drake să plece cu o escadră, compusă din aproape 20 de nave, având misiunea de a împiedica concentrarea flotelor spaniole în porturile lor. Navele engleze trebuie să întrerupă aprovizionarea cu alimente a flotei spaniole, să o urmărească și, în final, să o gonească, astfel încât să nu atingă niciodată țărmurile Angliei sau ale Irlandei. Agenții Sfintei Alianțe au comunicat Spaniei că flota lui Drake este gata să părăsească portul Plymouth și că, după toate informațiile lor, se îndreaptă către porturile și coastele apropiate de El Ferrol, cu intenția de a le ataca.[1]

În noaptea de 2 aprilie, fără niciun avertisment, cele 20 de corăbii iau calea mării, cu toate că Elisabeta pare să se căiască de decizia pe care a luat-o. Suverana cere lui Walsingham să-i trimită un mesaj urgent lui Drake pentru a-l informa să nu atace porturile spaniole. Primul dintre mesaje ajunge la Plymouth în dimineața zilei de 3, când la orizont se zăreau încă pânzele navelor engleze. Al doilea mesaj al lui Walsingham este interceptat de către agenții papei.

Luând cunoștință de ceea ce se întâmplă, ei informează de urgență Madridul și Roma, dar pentru Elisabeta, ca și pentru Filip II, este deja prea târziu. Drake și-a schimbat planurile și, în loc să atace Antilele, un port al Galiciei sau unul din golful Biscaya, el decide să vireze și să atace orașul Cadiz.[2] La bordul navei amiral, „Elisabeta Bonaventura", înconjurat de celelalte corăbii care-l escortau, Drake se îndreaptă spre orașul fortificat și intră în port. În câteva ore, el ajunge să scufunde aproape 30 de corăbii spaniole care se pregăteau să se alăture Armadei. În timpul celor două ore cât a durat operațiunea militară, navele lui Drake distrug depozitele marine și magaziile cu muniție.[3]

În timp ce sosește vestea atacului împotriva Spaniei, papa Sixt afirmă: „Îl admirăm pe acest Drake care a obținut atât de mult, cu atât de puține mijloace!"; dar la Madrid această acțiune n-a fost văzută la fel. Pe străzi se vorbea: „Regele nostru deliberează, în timp ce regina eretică acționează".[4]

---

[1] H. KESLEY, *Sir Francis Drake: The Queen's Pirate.*
[2] M. LE BRIS, *D'or, de rêves et de la sang (1494-1588).*
[3] H. KESLEY, *op. cit.*
[4] M. DUCHAIN, *op. cit.*

Din câteva puncte de vedere, „Operațiunea Cadiz", organizată de Francis Drake, este de o măiestrie absolută, dar în ciuda loviturii dure dată Spaniei, atât pe plan material, cât și în mândria ei, Invincibila Armada nu s-a retras decât pentru un an. În tot acest timp, agenții Sfintei Alianțe continuă să opereze în mod deschis în Țările de Jos, protejați de ducele de Parma, atotputernicul guvernator al lui Filip II.

Una dintre cele mai frumoase operațiuni ale lor este cea de la Geertruidenberg. În timp ce negociază tratatul de pace, în primăvara anului 1588, agenții papei reușesc să declanșeze o rebeliune a mercenarilor olandezi care protejează fortăreața din Geertruidenberg, punct strategic pe râul Meuse. Prima linie de apărare se compune din mercenari germani, a doua din mercenari olandezi, iar a treia, și cea mai importantă, din mercenari englezi și irlandezi protestanți. Spionii Sfintei Alianțe au reușit să slăbească moralul garnizoanei prin faptul că mercenarii nu-și mai primiseră solda de vreo patru luni. Agenții papalității își pronunțau discursurile în piața orașului olandez împotriva „acestor puteri care-și odihnesc fesele pe tronurile Europei și-și întorc fețele de la cei care ar trebui să fie plătiți pentru că le păzesc aceste tronuri".

Anglia refuză să plătească datoriile de două sute zece mii de florini — aproape douăzeci și două de mii de lire sterline — mercenarilor de la Geertruidenberg, susținând că această afacere privește Provinciile Unite; acestea, la rândul lor, întorc replica și spun că mercenarii recrutați de Anglia servesc mai mult cauzei Elisabetei, decât celei a protestantismului din Țările de Jos. Walsingham știe că în spatele rebeliunii se ascunde mâna lui Sixt V și, în consecință, a ducelui de Parma și a lui Filip II.

Șeful spionilor englezi este conștient că, mai devreme sau mai târziu, va trebui să plătească mercenarii, dacă nu vrea ca orașul să cadă în mâinile spaniolilor. Într-un final, deși termenul de plată era practic depășit, iar mercenarii se pregăteau să cedeze orașul spaniolilor pe motiv de neplată a soldelor lor, a sosit un mesaj al Stărilor olandeze, care-i anunța că vor fi plătiți de către acestea. Era oricum mai ieftin decât ca armata spaniolă să pună mâna pe un important punct strategic fără a trage un singur foc de armă, și asta grație agenților Sfintei Alianțe.

Filip II nu dorea să uite atât de ușor lovitura dată de Elisabeta I la Cadiz, așa că începe să accelereze la maxim organizarea misiunii „Entreprise". Planul era simplu. Plecând din Lisabona, o mare flotă militară trebuia să pună cap compas Canalul Mânecii, să evite întâlnirea cu galioanele engleze, să traverseze strâmtoarea Calais și să debarce la Margate, in nordul comitatului Kent, unde aveau să se intersecteze cu trupele ducelui de Parma, îmbarcate deja în porturile spaniole din

Țările de Jos. În total, treizeci de mii de bărbați trebuiau să înfrângă slaba armată engleză și să intre în Londra.[1] Pe hârtie, planul părea foarte simplu, dar în practică, mai ales la sfârșitul secolului XVI, era o cu totul altă poveste.

Agenții deplasați în zonă arătau o anumită reticență față de operațiunea militară. Într-un document trimis papei, unul dintre agenți se întreba cum va transporta ducele de Parma trupele din Țările de Jos în Anglia. La rândul său, Sixt V îl întreabă pe Filip II ce se va întâmpla o dată ce Anglia va intra în mâinile spaniolilor. Nimeni nu avea răspunsuri la astfel de întrebări.

Ducele de Parma a lăsat să se înțeleagă că va putea să-i concentreze pe cei cincisprezece mii de oameni ai săi la Dunkerque, Nieuport și Sluis, dar că, fără protecția Armadei, va fi imposibil să traverseze Marea Mânecii, pe care mișunau galioanele corsarilor olandezi și galioanele engleze ale lui Drake. Guvernatorul spaniol cerea regelui, pentru a proteja trupele sale, să-și desfășoare navele Armadei pe coastele Țărilor de Jos înainte de a le dirija către Anglia.

Ori, aceasta era imposibil dacă ele nu ajungeau înainte să pună mâna pe un port sigur din Anglia, de exemplu Dover[2]. Această problemă va deveni, după istoricul Garret Mattingly, în cartea sa „Înfrângerea Armadei Spaniole", punctul slab al întregii operațiuni militare.

Sfânta Alianță are instrucțiuni de la papa Sixt V să caute ajutoare în rândul populației care locuia pe coastele engleze, putând astfel să organizeze o revoltă împotriva autorităților locale în momentul în care vor apărea primele pânze ale Armadei la orizont. Agenții papei mai au ca misiune secundară să stabilească o mare linie de comunicare ce ar trebui să se întindă de-a lungul coastei orientale engleze, a celei occidentale din Flandra și Franța, cu scopul de a informa spaniolii de tot ceea ce se întâmplă în Anglia.

Unul dintre agenții cei mai activi ai Sfintei Alianțe, genovezul Marco Antonio Massia, dă raportul papei:

„Aici, în Anglia, se crede că spaniolii vor aduce o încărcătură de spânzurători pentru a pedepsi bărbații, biciuri pentru a bate femeile și patru mii de doici pentru a alăpta bebelușii ce vor fi duși în Spania pe corăbii. Se mai spune, de asemenea, că toți copiii între 7 și 12 ani vor fi marcați cu fier roșu. Aceste zvonuri fac ca populația să reziste împotriva spaniolilor."

La Roma, ca și la Madrid, se știe că aceste zvonuri, răspândite printre locuitori de către oamenii lui Walsingham, au un impact asupra

[1] N. HANSON, *op. cit.*
[2] G. MATTINGLY, *The Defeat of Spanish Armada.*

oamenilor simpli și inculți de la sfârșitul secolului XVI. Un lucru este sigur, Filip II nu are un plan cu adevărat viabil pentru succesiunea tronului Elisabetei — de altfel, după dispariția Mariei Stuart nici nu s-a mai gândit serios la asta.

Pentru monarh, moștenitorul Iacob VI al Scoției, de confesiune protestantă, nu este un candidat acceptabil pentru succesiunea Elisabetei. Ar putea să încerce să-l excomunice cu ajutorul papei, dar papa era din ce în ce mai des în dezacord cu Filip II, agenții săi de la curtea Madridului informându-l de dorințele monarhului de a fi declarat rege al Angliei, în calitate de descendent pe linie maternă al casei Lancaster.[1]

Sixt V nu va permite niciodată ca un rege spaniol să adauge coroana Angliei la cele ale Spaniei, Portugaliei, Siciliei și Neapolelui, fără a mai număra celelalte domenii care se găseau sub domnia lui Filip II în 1588.

Pentru a comanda Armada, regele l-a desemnat pe amiralul Alvaro de Bazan, expert militar și lup de mare, care avea ca palmares înfrângerea flotei franceze din 1582, în bătălia din insulele Azore. Dar amiralul, aflat la o vârstă destul de înaintată, s-a epuizat cu pregătirea Armadei și a murit la 9 martie 1588. Filip II l-a înlocuit cu ducele de Medina Sidonia. Acest nobil nu era decât un bogat senior, de o mare loialitate pentru rege. Așa cum avea s-o demonstreze istoria, el este un pesimist, un ezitant și un fricos, trei defecte care vor aduce mari prejudicii unui militar care conduce o acțiune atât de importantă ca cea a Armadei. Filip II cunoaște foarte bine eșecurile militare și lipsa de experiență a amiralului său, de aceea decide să conducă el personal misiunea de război, avându-l pe Medina Sidonia doar ca brațe executant în fruntea flotei.[2]

Spionii papei îi comunică neîncetat progresele Angliei în ceea ce privește pregătirile de război în așteptarea Armadei. Elisabeta l-a numit lord amiral pe Charles Howard, unul dintre fidelii săi și fratele mezin al ducelui de Norfolk, executat în 1572.

Escadra engleză ancorată la Plymouth va fi condusă de Francis Drake, care are ca misiune să oprească pătrunderea galioanelor spaniole pe Canalul Mânecii. Howard, la rândul său, va trebui să bareze trecerea navelor lui Filip II în drumul lor spre Marea Nordului.

Genovezul Marco Antonio Massia îl informează din nou pe papă, din Anglia de această dată, că englezii au pus la punct un sistem de semnale pe coastă, prin aprinderea rugurilor care anunțau sosirea Armadei. Trupele ducelui de Parma vor fi oprite de flota olandeză, compusă din treizeci de vase sub comanda amiralului Justin de

[1] Dinastia Lancaster a domnit în Anglia secolelor XIV și XV.
[2] C. MARTIN & G. PARKER, *op. cit.*

Nassau. Sfânta Alianță semnalează o mișcare neîncetată a trupelor și a galioanelor în mai multe porturi din Flandra și Zeelanda. La începutul lunii iulie, curtea din Londra ia cunoștință de plecarea marii Armade spaniole; zarurile au fost aruncate.

În cursul săptămânilor precedente, poliția lui Walsingham s-a pus pe vânarea și capturarea spionilor papei. Numeroși dintre ei, cei mai mulți nobili, au fost reținuți la castelul Wisbech, aproape de mlaștinile din Cambridgeshire.

Pe frontul diplomatic, Elisabeta era sigură că Franța nu va fi un aliat pentru Spania. Henric III i-a adus deja la cunoștință lui Filip II că nu-l va putea sprijini într-un atac împotriva Angliei, din pricina angajamentelor pe care și le-a luat. Pentru Iacob VI al Scoției însă, era altă treabă. Elisabeta nu avea absolut nicio certitudine că fiul Mariei Stuart nu-l va sprijini pe Filip II și că acesta nu-l va ajuta după aceea să preia tronul Angliei ca moștenitor legitim. Iacob avea nevoie de o armată care să-i afirme curajul într-o confruntare deschisă cu Elisabeta, iar Armada ar fi putut fi această armată.[1]

Walsingham o sfătuiește pe Elisabeta să ordone o desfășurare de trupe la frontierele Scoției, explicându-i lui Iacob că nu este vorba despre o agresiune împotriva țării sale, ci de o linie de apărare în cazul în care spaniolii își dirijează invadarea Angliei prin Scoția. Ceea ce este sigur însă, este că Elisabeta I se teme de o posibilă alianță spaniolo-scoțiană. Potrivit spuselor istoricilor Neil Hanson, Colin Martin, Geoffrey Parker și Garret Mattingly în operele lor (cf. bibliografiei), englezii au luat aproape ca pe o joacă apărarea regatului înaintea sosirii spaniolilor. Walsingham scria atunci: „Maniera noastră de a proceda este atât de rece și atât de calmă, că numai grație lui Dumnezeu și a unui miracol am mai putea fi puși la umbră de un asemenea pericol"; putem spune în acest caz că miracolul a avut loc.

Cifrele Armadei sunt incredibile pentru acea epocă. O sută treizeci de galioane formând opt escadre care transportau treizeci de mii de oameni, la care se mai adăugau cei cincisprezece mii care așteptau sub comanda ducelui de Parma în porturile Flandrei, gata să fie îmbarcați pentru Anglia.[2] Flota defensivă engleză era compusă din treizeci și patru de vase și de șase mii șapte sute de ostași. Spania ar fi zdrobit Anglia pe plan naval, cu un număr de patru ori mai mare de nave și de șapte ori mai mare de soldați. Toată lumea știa că lupta care avea să se ducă era ca cea dintre cinci Goliați spanioli împotriva unui David englez pitic și rahitic.

[1] A. PAKENHAM, *op. cit.*

[2] Raportul cardinalului arhiduce Albert, vice-rege al Spaniei și al Portugaliei, către papa Sixt V prin intermediul unui agent al Sfintei Alianțe.

Marea flotă părăsește Lisabona la 7 iunie. O furtună puternică ce suflă pe Atlantic dispersează o mare parte a Armadei. Ea se regrupează la La Coruña, într-o stare jalnică. Apa din rezervoare este stătută, carnea plină de viermi și mai mult de o sută de bolnavi sunt debarcați. La 22 iulie, Armada ridică din nou ancora de pe coasta galiciană în direcția nord și, pe data de 29, sosește aproape de coastele engleze.

Spionii lui Walsingham zăresc pânzele corăbiilor Armadei în Cornwall în timp ce sufla un vânt puternic din vest. În formație de semicerc, cu nava amiral în frunte, flota trece prin fața coastei de la Devon.

La 31 iulie, corăbiile lui Drake și Howard încep să atace navele din coadă.[1] La 4 august, unul dintre galioane, conținând importante documente, naufragiază pe coasta franceză. Două zile mai târziu, vântul se schimbă, iar Medina Sidonia ia o decizie proastă: el ordonă ca toată Armada să se refugieze la Calais; ori golful este prea strâmt pentru a adăposti toate corăbiile și o parte a flotei rămâne descoperită.

Drake și Howard decid din nou să-și lanseze atacul asupra navelor spaniole care se chinuie să rămână ancorate pentru a nu fi antrenate de curenți către Marea Nordului. Trupele ducelui de Parma nu se arată atunci când flota anglo-olandeză împiedică retragerea spaniolă. În acest moment, numeroase corăbii ale lui Medina Sidonia sunt incendiate, scufundate, distruse și pierdute.

La 8 august, amiralul Howard lansează ultimul său mare atac împotriva Armadei, spulberând toate posibilitățile de contraatac ale galioanelor spaniole. Operațiunea militară condusă de Filip II era ratată din start, cum semnalează spionul Marco Antonio Massia într-un raport către papă. Monarhul spaniol a privit întreaga operațiune militară ca pe o mare debarcare urmată de invazia Angliei, niciodată ca pe o bătălie navală. Tunurile lui Drake și ale lui Howard au făcut restul.

Zece zile după înfrângerea decisivă, Filip II citește un mesaj trimis de ambasadorul său din Londra care-l informa că Medina Sidonia a scufundat 15 corăbii ale lui Drake, printre care și nava amiral. Sixt V, de pe tronul său din Roma, este primul care, grație eficacității agenților săi din Sfânta Alianță, află toate detaliile despre înfrângerea spaniolă. Istoria este scrisă pentru posteritate; echipajele naufragiate pe coastele scoțiene sunt salvate, apoi repatriate din ordinul lui Iacob VI; naufragiații în Irlanda sunt masacrați. Doar 27 de corăbii se întorc

[1] H. KESLEY, *op. cit.*

în Spania. Cât despre Medina Sidonia, chiar dacă a fost acuzat de incompetență și lașitate, Filip II i-a arătat în continuare încredere.

În schimb, în Anglia a fost proclamată victoria asupra puternicei Spanii și a adevăratei religii asupra întunericului întruchipat de papism. Din ordinul reginei Elisabeta s-a bătut o monedă pe care apare un galion spaniol luptând împotriva valurilor, pe care scrie: „Venit, Vidit, Fugit" („A venit, a văzut, a fugit").

Pedro de Valdes, unul dintre locotenenții lui Medina Sidonia, luat prizonier de Francis Drake, va rămâne închis cinci ani în casa piratului englez și arătat musafirilor săi ca un animal umilit.[1]

Armada, pe care englezii au supranumit-o sarcastic „Invincibila", a intrat în legendă, ca și participarea agenților Sfintei Alianțe, cum ar fi genovezul Marco Antonio Massia, înainte, în timpul și după operațiunea militară. Numeroși spioni ai papei au fost folosiți ca simpli curieri, alții ca agenți în porturile dușmane, alții ca salvatori ai numerosilor naufragiați ai flotei spaniole. Massia însuși a negociat cu regele Iacob VI repatrierea a aproape șase sute de marinari și soldați spanioli, naufagiați pe coastele scoțiene.

Oricum ar fi fost, foarte repede, învingătorii au devenit învinși, iar învinșii s-au transformat în eroi. În timp ce poporul și regele Filip II și-a tratat supraviețuitorii spanioli ca pe niște eroi, învingătorii englezi demobilizați s-au văzut decimați de tifos, foame și de epuizare, fără ca regina Elisabeta să vină cu o măsură de ajutor pentru apărătorii Angliei. Învingătorii își uită rapid eroii, în timp ce învinșii îi glorifică pe ai lor. Filip II își poate regenera rapid finanțele, care sunt acum într-o stare jalnică, grație corăbiilor încărcate cu aur și pietre prețioase care sosesc din America, în timp ce Anglia trebuie să se consacre pirateriei și jafurilor.

În ultimii ani ai deceniului al nouălea se numără morții. Contele de Leicester moare pe 4 septembrie 1588 în urma unei răceli; în 1589 se stinge Walter Mildway, omul de încredere al Elisabetei I, ministru de Finanțe și flagelul spionilor Sfintei Alianțe — moare otrăvit, din câte se pare, de către spionii papei. În 1590 dispare Francis Walsingham, maestrul spionilor și un veritabil fondator al spionajului englez, iar la 27 august, la 87 de ani, însuși papa Sixt V, vrăjmașul său. Acest pontif este cel care a utilizat Sfânta Alianță ca pe un instrument de spionaj și de operațiuni speciale, incluzând și asasinatul ca formă de rezolvare a problemelor.

În numai 15 luni, trei papi ocupă tronul Sfântului Petru: Urban VII, Grigore XIV și Inocențiu IX. În timpul acestei scurte perioade, nu se cunosc operațiunile concrete ale Sfintei Alianțe, sau cel puțin ele nu

[1] M. LE BRIS, *op. cit.*

sunt înregistrate. Alegerea unui nou papă, la 30 ianuarie 1592, a cardinalului Ippolito Aldobrandini, care adoptă numele de Clement VIII, repune în mișcare operațiunile de spionaj pontifical. Noi intrigi se pregătesc în Sfânta Alianță, pentru a pune capăt vieții ereticei Elisabeta I.

Noul papă, fiul al unei nobile familii florentine, a stabilit contacte bune cu spionii lui Filip II, încă de când făcea parte din suita cardinalului Michele Bonelli, delegat *a latere*[1] al Vaticanului la curtea din Madrid. Timp de doi ani, în 1571 și 1572, Aldobrandini a fost un fel de agent stabil al Sfintei Alianțe în capitala imperiului spaniol, informând în mod direct pe papa Pius V care, șase ani mai devreme, înființase spionajul pontifical.

După moartea lui Pius V, sub pontificatul lui Grigore XIII care privilegia exercițiul unei activități juridice, cariera spionului Ippolito Aldobrandini a cunoscut o bruscă întrerupere, dar aceasta până la accesiunea lui Sixt V pe tronul lui Petru. Noul pontif a devenit protectorul său; nu numai că i-a acordat purpura cardinală, dar l-a și însărcinat cu misiuni speciale.[2]

Sixt V știa că Aldobrandini avea experiență în lumile atât de diverse ale spionajului, diplomației și religiei, și, cel mai important, că întreținea excelente relații cu anturajul regelui Filip II.

Prima misiune specială a spionului Ippolito Aldobrandini s-a derulat în mai 1588, când papa l-a trimis în Polonia. Agentul Sfintei Alianțe a avut rolul de a se interpune între facțiunile care-i susțineau pe cei doi pretendenți la coroană după moartea regelui Ștefan I Bathory și să facă în așa fel ca cei doi moștenitori, Sigismund de Vasa și Maximilian de Habsbourg, să ajungă la un acord de pace; el trebuia să le smulgă angajamentul ferm de a păstra Polonia în lumea catolică și sub ascultarea papei.

Nu numai că Sigismund de Vasa a preluat coroana Poloniei, dar el a stabilit și un acord de pace fix și durabil cu Maximilian de Habsburg la 9 martie 1589.

Rezultatul operațiunii din Polonia a făcut din Aldobrandini unul dintre membri Colegiului cardinal, bucurându-se de un mare prestigiu.

Moartea subită a papei Inocențiu IX, la 30 decembrie 1591, obligă din nou, pentru a patra oară în mai puțin de 17 luni, să fie convocat conclavul. Presiunea spaniolă, ca de atâtea ori în precedentele conclave, este puternică. Filip II vrea de această dată un papă mai docil decât

[1] Cei care erau numiți *legati a latere* erau într-un fel trimiși itineranți ai papei care îndeplineau misiuni diplomatice speciale și beneficiau în consecință de imunitate diplomatică. Vezi de asemenea E. FRATTINI, *Secretos Vaticanos.*

[2] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*

a fost Sixt V, pe care-l califica drept „un intrigant prea independent". Într-un final, și grație sprijinului monarhului spaniol, Ippolito Aldobrandini, fostul spion, este ales papă la 30 ianuarie 1592.

Clement VIII sosește pe tronul lui Petru într-un moment de mare confuzie în Europa. Țările de Jos sunt în foc și în sânge, în timp ce Mauriciu de Nassau apare ca un veritabil lider al luptei împotriva spaniolilor.

Cu un an înainte, trupele lui Filip II au pierdut Zutphen, Deventer, Hults și punctul strategic Nijmegen. De atunci, flancul meridional al viitoarei Olande e bine protejat. În decembrie 1592, situația ia o turnură neașteptată o dată cu moartea ducelui de Parma, Alessandro Farnese. Curtea din Madrid numește diverși succesori care nu pot decât să asiste la ineluctabilul marș spre sfârșit — printre ei, contele Mansfeld, arhiducele Ernest, contele de Fuentes și arhiducele Albert.[1] Puțin câte puțin, viitoarea Olandă își consolidează frontierele sale la Nijmegen (în 1591), Groningen și Geertruidenberg (reluat în 1593 după un îndelung asediu al trupelor lui Mauriciu de Nassau).

În același an și în foarte scurt timp, un nou front se deschide în Franța. Henric IV se urcă pe tron după fuga din Paris a lui Henri III de Valois. Regele depus a fost asasinat în 1589 de un călugăr iacobit, în același timp și agent al Sfintei Alianțe după anumite rapoarte. Se pare că papa Sixt V nu-și dorea niciun fel de obstacol pe drumul lui Henric IV și al Franței spre catolicism, iar Henric III era unul.[2]

Henric de Bourbon, rege al Navarei și calvinist, a fost unul dintre cei mai mari apărători ai protestantismului, condamnat de papa Sixt V. Dar ceea ce nu se așteptau Filip II și Clement VIII era că un mare număr de catolici francezi îl recunoșteau drept regele lor.

Henric IV a ordonat atunci ca primă măsură retragerea totală a trupelor spaniole din Paris. Filip II înțelege aceasta ca pe un serios avertisment care ar putea declanșa un război deschis între cele două țări. Agenții Sfintei Alianțe au fost sfătuiți de papa Clement VIII să nu se amestece, știind că Henric IV este pregătit să se lepede de calvinism și să îmbrățișeze confesiunea catolică, cum se va și întâmpla până la urmă. Conștient că nu va pune capăt divizării regatului decât lepădându-se de protestantism, Henric IV decide să îmbrățișeze catolicismul la 25 iulie 1593, așa cum prevăzuseră agenții Sfintei Alianțe.

[1] M. FERNANDEZ ALVAREZ, *op. cit.*
[2] E. BURMAN, *op. cit.*

În același an, noul rege al Franței trimite un reprezentant la Roma cu intenția de a-l convinge pe papă să revoce interdicțiile și pedepsele mari pe care Sixt V le impusese, dar Clement VIII rămâne indecis. Cardinalii se arată dispuși să-i acorde absolvirea lui Henric IV și, pentru a sancționa reconcilierea între Roma și Paris, relațiile diplomatice rupte în 1588 sunt acum restabilite.

În loc să acorde sprijin Madridului, Clement VIII intervine pentru ca Franța și Spania, țări catolice, să semneze pacea de la Vervins la 2 mai 1598 și să pună astfel capăt războiului care le opunea de trei ani. Filip II îl recunoaște pe Henric IV ca rege și-i oferă cuceririle spaniole din nord-vestul Franței. Calais revine deci în Franța după numeroși ani de dominație spaniolă. În același timp, prin Edictul din Nantes, Henric IV stabilește libertatea religioasă în tot regatul.

Elisabeta continuă să se teamă de reconcilierea franco-spaniolă calificându-l pe regele Franței „un Antichrist ingrat". Refuzul ei de a instaura o pace stabilă o aduc din nou în atenția agenților Sfintei Alianțe; într-un final, Clement VIII trebuie să apere adevărata religie, chiar dacă va trebui pentru asta să aprobe operațiuni de asasinare împotriva reginei eretice.

Pentru a demonstra că mâna ei nu tremură când este vorba să reprime catolicismul, Elisabeta I se arată de o cruzime fără precedent. La începutul anilor '90 ea ordonă execuția a 61 de preoți și a 47 de laici. În 1593, Parlamentul votează „Legea împotriva țărilor papistașe", care interzice catolicilor de a se îndepărta la mai mult de 20 de kilometri de casa lor.[1] După execuția Mariei Stuart, catolicii englezi s-au calmat, sau poate au înțeles care trebuie să fie rolul lor în istorie; dar iezuiții, fideli papei și lui Filip II rămân cei mai periculoși dușmani ai ereticei Elisabeta.

În 1593, un iezuit trimis de Sfânta Alianță, venind din Țările de Jos, sosește în Anglia cu intenția să lanseze „o mașină de foc" la trecerea caleștii regale și să pună capăt vieții Elisabetei.[2] Se pare că agenții lui Walsingham au reușit să evite atentatul. Dar un bărbat aproape reușește s-o ucidă pe Elisabeta a Angliei: doctorul Rodrigo Lopez.

La începutul anului 1594, curtea engleză intră sub zodia suspiciunii și a zvonurilor înșelătoare ca urmare a unei afaceri care-l implica pe contele de Essex, favoritul reginei.

De opt ani, Elisabeta I angajase ca medic personal un portughez de origine evreiască convertit la creștinism, doctorul Rodrigo Lopez.

[1] S. DORAN, *Elizabeth I and Religion, 1558-1603.*
[2] Această tentativă de asasinat este semnalată în cartea lui M. DUCHAIN, *op. cit.* Nu avem alte informații despre acest subiect.

Medicul, destul de bine văzut printre nobili încă de când s-a instalat la Londra în 1558, număra printre clientela sa cele mai distinse figuri: lord Burghley, contele de Leicester, Robert Cecil și Essex însuși. Ca o recunoaștere a serviciilor pe care acesta i le adusese reginei, i s-a acordat monopolul importului de anason, lucru care l-a îmbogățit. Nimeni nu s-a mirat atunci când medicul a fost văzut pătrunzând în palat în toiul nopții, încărcat de valijoare negre, în care-și purta medicamentele.

Având origini portugheze, el făcea parte din cercul amicilor lui don Antonio, pretendentul la coroana Portugaliei. În realitate însă, el era atât spion al papei, al regelui Spaniei, cât și al lui Burghley, șeful spionilor englezi. În luna decembrie 1593, Essex începe vânarea spionului, acuzându-l de intenția de a o ucide pe regină în numele papei Clement VIII și al lui Filip II. În ianuarie 1594, lordul Essex îi trimite un raport lui Anthony Bacon, unul dintre oamenii de încredere ai Elisabetei I:

„Am descoperit o trădare periculoasă și abominabilă. Este vorba de asasinarea Maiestății Sale prin otrăvire. Executorul trebuie să fie doctorul Lopez. Posed toate elementele pentru a demonstra asta într-o manieră clară ca lumina zilei."[1]

Scrisoarea sosită ajunge în mâinile lui Burghley. Șeful spionilor Elisabetei pune la îndoială veridicitatea acuzațiilor lui Essex: ce motive ar fi putut avea Lopez s-o asasineze pe regină, în condițiile în care aceasta n-a făcut altceva decât să-l acopere cu atenții și favoruri?

Ceea ce ignora Essex era că doctorul Rodrigo Lopez îl informa pe Burghley de mișcările și conspirațiile de la Roma și Madrid împotriva reginei. Pentru mai multe precauții, lui Lopez i s-a fixat reședința la el acasă. I s-a spus reginei că este bolnav și pentru a evita contaminarea este izolat. Londra fiind răvășită de ciumă, curtea este transportată la Hampton Court. Văzând că acuzația sa împotriva lui Lopez nu este luată în considerare, Essex decide să-i spună direct reginei bănuielile lui. Aceasta însă îl reduce la tăcere, acuzându-l de rea voință, din simplă gelozie, pentru a se debarasa de un om fidel.[2]

Essex nu cedează și persistă. Lopez este în secret transferat în Turnul Londrei pe data de 29 ianuarie pentru a fi interogat de Essex și Robert Cecil. Torturat în mod brutal, el sfârșește prin a mărturisi că aparține Sfintei Alianțe, că lucrează sub ordinele papei Clement VIII și că i s-a propus s-o otrăvească pe suverana Angliei. Ca probă, le arată

[1] J. ELLIOT și L. BROCKLISS, *op. cit.*; R. NAUNTON, *op. cit.*
[2] M. DUCHAIN, *op. cit.*

lui Essex și Cecil inelul de aur trimis de către Filip II ca dar pentru viitorul „serviciu", inel pe care el însuși l-a dăruit reginei Elisabeta. Aceasta din urmă i l-a dat înapoi medicului, refuzându-l.

Dar ceea ce era foarte clar, și ceea ce s-a demonstrat ulterior în proces, era că Lopez a încercat să obțină bani din două părți. Avea să primească, de la Filip II, 50 de mii de coroane o dată ce regina avea să fie moartă. Burghley a sfârșit prin a-l întreba pe medic de ce n-a denunțat mai devreme întreaga conspirație. Lopez știa însă că dacă ar fi denunțat conspirația, conform legilor din „epoca" Mariei Stuart, tot ar fi fost condamnat la moarte.

Procesul lui Rodrigo Lopez și Claude Tinico, spionul Sfintei Alianțe care făcea oficiul de intermediar între Lopez și Roma, s-a derulat la 14 martie. Au fost condamnați la moarte, dar în mod curios, regina Elisabeta nu și-a pus pecetea regală pe documentul de ratificare al sentinței decât pe 7 iunie. În acea noapte, Lopez și Tinico sunt trimiși în curtea centrală din Turnul Londrei, unde sunt spânzurați și trupurile le sunt sfârtecate. Chiar și după moartea lui Rodrigo Lopez, regina continuă să creadă că el a fost nevinovat. Cu toate că delictul comis de Lopez era cel de înaltă trădare, s-a ordonat ca toate bunurile sale să fie trimise văduvei lui și i s-a oferit acesteia chiar o pensie pe viață.

Elisabeta va păstra inelul pe care Filip II îl oferise medicului și îl va purta pe degetul său până în ziua morții ei.[1]

La sfârșitul lui iunie 1598, Filip II ordonă mutarea curții la Escorial, în ciuda protestelor medicilor, Juan Gómez de Sanabria și Cristóbal Pérez de Herrera. Frigul din *sierra* madrilenă nu este bun pentru sănătatea sa. La 1 septembrie, regele, deja foarte slăbit, abandonează în mod oficial toate îndatoririle de stat. Din acea zi, numai confesorul său, fratele Diego de Yepes, îi va da asistență spirituală. La 13 decembrie 1598, la trei dimineața, Filip II se stinge liniștit în patul său din mânăstirea San Lorenzo din Escorial.[2] În acea zi a dispărut unul dintre principalii stâlpi spirituali și financiari ai serviciului secret pontifical, Sfânta Alianță, fondată cu 32 de ani mai devreme. Dar moartea principalului susținător al Alianței nu va ameliora situația Elisabetei, nici nu o va pune la adăpost de alte intrigi; cu atât mai puțin cu cât papa Clement VIII nu era dispus să renunțe la ele. Mai rămân încă multe intrigi de țesut și multe conspirații de organizat împotriva reginei eretice.

[1] În timpul procesului se insistă asupra originilor iudaice a lui Rodrigo Lopez, ceea ce provoacă un puternic val de anti-semitism în toată Anglia, până când regina i-a pus capăt. Să ne mai amintim să William Shakespeare s-a inspirat din povestea doctorului Lopez pentru a-l crea pe Shylock, comerciantul evreu din *Negustătorul din Veneția*.
[2] M. FERNANDEZ ALVAREZ, *op. cit.*

Complotul împotriva Elisabetei I este de data aceasta pregătit
Țările de Jos, sub mantia protectoare a guvernatorului său, arhiduc
Albert, fost cardinal, în prezent căsătorit cu fiica mult-iubită a
Filip II, infanta Isabela Clara Eugenia. Trei iezuiți, printre care
părintele Carew, traversează Canalul Mânecii la bordul unei bărci
pescuit. O dată ajunși pe teritoriul englez, toți trei se îndreaptă sp
Londra. Intenția lor este să plaseze un puternic explozibil sub pat
reginei. Pentru a putea să se apropie de aceasta, cei trei trimiși ai Sfint
Alianțe au luat legătura cu un servitor catolic angajat în palatul regal.
Câteva zile înainte de atentat, doi dintre iezuiți sunt arestați în han
unde se instalaseră. Al treilea, părintele Carew, reușește să se fac
nevăzut. După toate aparențele, servitorul a decis să-i denunțe
Robert Cecil.[1] Cei doi iezuiți vor fi executați și sfârtecați în Turn
Londrei în aprilie 1602; părintele Carew, arestat mai târziu, este d
asemenea executat în februarie 1603.

În luna iulie 1601 spaniolii asediază Ostende, în timp ce forțel
engleze se văd nevoite să ducă un război cu Irlanda. Două fronturi
este deja prea mult pentru armata engleză, destul de prost pregătită.
Elisabeta decide atunci să negocieze cu Henric al Franței asupra
menținerii supravegherii strâmtorii Calais, pentru a evita ca spaniol
să invadeze Anglia.

Henric IV îl trimite pe prietenul său intim, ducele de Biron, ca s
vorbească cu regina Elisabeta și să-i promită că el nu va permite c
forțele spaniole să utilizeze Calais-ul ca platformă a unei eventuale
invazii spaniole în teritoriile engleze.

În martie 1602, Henric IV ia cunoștință prin serviciile sale secrete
că ducele de Biron, cel mai bun prieten al său și tovarăș de arm
lucrează sub acoperire ca spion al Sfintei Alianțe, în serviciul lui
Filip III. Intenția ducelui era să predea Spaniei întreg sudul și estul
Franței în schimbul numirii sale ca rege de Burgundia și de
Franche-Comté. Probele sunt concludente. Unul dintre spionii presupuș
ai papei, angajat de duce pentru a transmite mesajele sale, muncea
de fapt pentru spionajul francez, astfel că toate comunicatele destinate
lui Clement VIII și Filip III cad în mâinile lui Henric IV. La 31 iulie
1602, ducele de Biron este executat la Bastilia, implorând îndelung
milă de la rege, prietenul său.

La începutul anului 1603, Elisabeta se apropie de sfârșitul domnie
sale, care a durat 45 de ani. La 14 martie, ea se simte mult mai bine
și poate chiar să-l primească pe ambasadorul Giovanni Scaramelli,
trimis de dogele Veneției pentru a restabili relațiile diplomatice între
Anglia și Republica Serenissima. Bătrâna doamnă, în vârstă de 70 de

[1] M. DUCHAIN, *op. cit.*

ani, se arată chiar cochetă cu venețianul. Dar cade din nou la pat pe 16 martie și nu-și va mai reveni. În primele ore ale dimineții de joi 24 martie 1603, Elisabeta a Angliei moare în liniște în patul său, ca și Filip II, fostul ei inamic istoric, cinci ani mai devreme, lăsând ca moștenitor legitim pe Iacob VI al Scoției, care va lua numele de Iacob (James) I al Angliei.[1]

Prima sa măsură luată ca monarh a fost să transfere rămășițele pământești ale mamei sale, Maria Stuart, din îndepărtatul cimitir din Peterbourough în cripta regilor Angliei, din abația Westminster. De acum înainte, Elisabeta și Maria se vor odihni împreună pentru eternitate.[2]

La Roma vestea a fost primită cu bucurie. Marea inamică a catolicismului este moartă, iar Clement VIII ordonă să sune clopotele. Bucuria sa însă a fost de scurtă durată, căci imediat descoperă că Iacob I, rege al Angliei, al Irlandei, al Franței și al Scoției, al 24-lea rege al Angliei după Wilhelm Cuceritorul, nu are absolut nicio intenție să-și transforme țara într-un regat catolic.

Papa ordonă atunci crearea la Roma a unui colegiu pentru preoții scoțieni și confirmă seminariile engleze fondate de Filip II la Sevilia și Valladolid; li se acordă importante privilegii și conducerea lor e încredințată iezuiților. Din aceste centre vor ieși numeroși agenți ai Sfintei Alianțe gata să-și dea viața în numele adevăratei credințe și să-l asculte cu sfințenie pe suveranul lor pontif. Putem spune că papa Clement VIII a făcut din spionajul pontifical un veritabil serviciu secret și din membrii săi, iezuiți în cea mai mare parte, agenți din ce în ce mai experimentați în misiunile lor „executive".

Pontiful a susținut în mod egal evanghelizarea Americii și a Extremului Orient prin crearea de noi dioceze și extinderea asupra tuturor ordinelor monahale a privilegiului lui Grigore XIII, rezervând evanghelizarea Chinei și Japoniei pe mâna iezuiților, forța sa de șoc.

La 5 martie 1605 moare la Roma, dar lasă succesorilor săi, în acest început de secol, noi orizonturi de descoperit, noi spații unde Sfânta Alianță ar putea opera. Ereticii englezi nu mai sunt un obiectiv primordial.

[1] A. PEKENHAM, *op. cit.*
[2] S. ZWEIG, *op. cit.*

4

NOI ORIZONTURI (1605-1644)

„Gura lor este dulce ca smântâna, dar în inimă poartă războiul; cuvintele lor sunt mai alunecoase decât untdelemnul, dar când ies din gură, sunt niște săbii."

Psalm LV, 21

Alexandru de Medici va rămâne în istorie, mai degrabă pentru calitățile sale strălucitoare de spion decât pentru rolul său de papă. Aparținând unei ramuri secundare a celebrei familii florentine, el devine spionul perfect, mai întâi în serviciul vărului său, marele duce de Toscana, Cosimo I, iar câțiva ani mai târziu în serviciul papei Clement VIII.

În 1596, pontiful îl trimite în Franța cu misiunea de a obține de la Henric IV punerea în aplicare a înțelegerilor cu Roma din momentul convertirii sale la catolicism; reorganizarea Bisericii din Franța și stabilirea păcii în termeni definitivi cu Filip II, pace care vedea lumina zilei la 2 mai 1598, odată cu semnarea tratatului de la Vervins, punând capăt războiului care a devastat cele două țări încă din 1595.[1]

Cardinalul de Medici se ocupă doi ani de supravegherea trecerii Franței la catolicism și de stabilirea unei ample rețele de spioni care să informeze, din întreg teritoriul, Sfânta Alianță. La întoarcerea sa în Roma, el este primit de populație și de către papa Clement ca un veritabil erou. Sărbătorile în onoarea lui au durat șase zile, cu vinuri din belșug, cu banchete în cel mai pur stil al Renașterii.

După moartea lui Clement, conclavul s-a divizat în trei facțiuni puternice; spaniolă, franceză și cea a cardinalilor numiți de către defunctul papă. Candidatul ales dintre aceștia nu obține suficiente voturi, spre deosebire de cel al spaniolilor și francezilor, care la 11 aprilie 1605 îl aleg pe Alexandru de Medici, sub numele de Léon XI. Șaizeci

[1] vezi capitolul 3.

de zile mai târziu, în urma unei puternice răceli pe care a contactat-o după consacrarea de la Lateran, papa se stinge din viață. Pentru istoria Sfintei Alianțe, el a lansat o puternică amprentă mai mult în calitatea de cardinal decât în cea de papă, căci a pus la punct una dintre cele mai bune rețele de spioni în Franța, rețea ce va dura practic până în epoca napoleoniană.[1]

Succesorul său la tronul Sfântului Petru este cardinalul Camillo Borghese, care adoptă numele de Paul V. Originar din Sienna, Borghese, din pricina vastelor sale cunoștințe juridice, a fost trimis la Madrid de către Clement VIII în 1593; a stabilit relații foarte bune cu Filip II și cu înalții săi demnitari de la curte. Grație serviciilor aduse în Spania, papa i-a acordat purpura cardinală iar, în 1603, el a devenit cardinalul vicar al Romei. După moartea subită a lui Léon XI, conclavul era din ce în ce mai divizat. Spaniolii, sprijiniți de francezi, își prezintă propriul lor candidat, dar un alt grup de cardinali îl resping. Într-un final, Camillo Borghese, care primise o pensie de la Filip II și care s-a ținut departe de discuțiile privind preluarea scaunului pontifical, a apărut ca singura soluție de consens. Este ales la 16 mai 1605. Noul papă este un bărbat care prețuiește timpul de reflecție, iar deciziile importante sunt întârziate până la limite de necrezut, lucru dificil de înțeles într-o Europă frământată de conflicte.

Politica noului pontif se sprijină pe un soi de neutralitate între Madrid și Paris, chemând în mod continuu catolicii francezi și spanioli la unitate. În Anglia, în tot acest timp, catolicii se văd obligați să presteze jurământ regelui Iacob I, iar în Germania se produc tot felul de conflicte interreligioase care vor duce spre Războiul de 30 de ani.

În Franța, lucrurile nu se văd prea bine pentru cauza catolicismului. De-a lungul timpului, monarhul reușește să mențină în întregul stat o „antantă cordială" între confesiuni. Hughenoții sunt prietenii săi, iar el al lor dintotdeauna; protestanții sunt recunoscuți, asemenea și cultul lor, după semnarea Edictului de la Nantes, în 1598, prin care se stabilește libertatea cultelor sub clauza de fidelitate față de rege.

Bătrâna Biserică, în numele Contrareformei, obține o mare victorie în Franța: regele, care expulzase toți iezuiții, îi admite din nou în 1603.[1]

Henric IV face eroarea să încerce să adune în jurul lui, în 1610, o mare forță protestantă în Franța catolică și să lupte împotriva unui dușman istoric, Spania. Paul V trimite un mesaj clar regelui Franței, presându-l să adopte o poziție mai puțin războinică față de Filip III; căci Madridul rămâne una dintre puținele surse de finanțare a

[1] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*
[2] D. BUISSERET, *Henri IV, King of France.*

aventurilor catolice întreprinse de Roma și Sfânta Alianță, devenită la vremea respectivă un veritabil braț armat.

Henric IV scăpă în 1594 dintr-o tentativă de asasinat a unui călugăr trimis de la Roma, în cea mai pură tradiție a asasinatului politic – arma efectivă a Sfintei Alianțe pentru a schimba direcțiile politicii europene. Monarhul a fost rănit la braț; lama mică a pumnalului nu a atins organele vitale.[1]

În 1604, Denis Lebey de Batilly, înalt funcționar al regelui și președinte al tribunalului din Metz, a publicat un tratat de 64 de pagini: *Tratat al originilor vechilor asasini cu arme albe*, cu subtitlul: *Cu exemplele tentativelor lor și omuciderilor asupra anumitor regi, prinți și seniori ai Creștinătății.*

Lucrarea este un studiu foarte precis al istoriei „asasinilor" și „asasinatelor". O notă insolită asupra originii „asasinilor", datorată lacunelor cunoștințelor istorice ale lui Lebey de Batilly, îi descrie ca pe o sectă premahomedană și afirmă că ei existau deja încă din timpul lui Alexandru cel Mare. În ciuda erorilor sale, ne asigură istoricul E. Burman, Lebey de Batilly permite, grație observațiilor și revelațiilor sale, să ne facem o idee despre ceea ce etalau asasinii Europei secolului XVII.

Partea cea mai interesantă a manuscrisului se concentrează asupra modului în care asasinii își ucideau victimele, alese atât din rândul comercianților cât și a nobililor. Funcționarul lui Henric IV face următoarea analiză:

„E sarcina cititorului să compare istoria asasinilor cu evenimentele propriei sale epoci și a mizerabilelor efecte pe care oamenii au trebuit să le suporte de-a lungul timpului. Căci există din nefericire, se înțelege în epoca fiecăruia, religii care au asasini cu arme albe la fel de dăunători ca și acei fanatici medievali care, stimulați de alții, de conducători de false credințe sunt pregătiți să ucidă regi și prinți care nu aparțineau aceleiași secte ca a lor"[2].

Unul dintre acești conducători va fi papa Paul V. Atunci când era încă doar cardinalul Camillo Borghesse, vicar de Roma, a reușit să pună mâna, grație ambasadorului Spaniei la curtea din Paris, pe o copie a manuscrisului lui Denis Lebey de Batilly, editată la Lyon. Un an mai târziu, devenit Paul V, el transformă Sfânta Alianță într-o unitate specializată în asasinate selective.

Ideea lui Paul V a fost de a înființa o unitate a Sfintei Alianțe gata să ucidă în numele credinței și să răspundă fără ezitare ordinelor transmise în mod expres de suveranul pontif al Romei. Papa a fost

[1] E. BURMAN, *op. cit.*
[2] *Ibid.*

subjugat de istoria *fida'i*[1] relatată de către Lebey de Batilly. În spiritul unui papă aparținând secolului XVII, faptul că un catolic fervent poate să dea o valoare atât de mică propriei sale vieți și chiar să și-o dea de bunăvoie în încercarea de a elimina un eretic este perfect scuzabilă, iar dacă acest eretic este un prinț care se opune adevăratei religii sau intereselor sale, asasinul catolic va ajunge desigur în cer (paradisul musulmanilor). Papa Paul V este dispus să creeze în toată Europa propria sa unitate de *fida'i* catolici.

Paul V încearcă de asemenea o mare fascinație pentru legendele relatate de către Gerhard de Strasbourg în 1175, la întoarcerea dintr-o misiune diplomatică în Siria din ordinul împăratului Frederic Barbarossa. Iată extrasul unei scrisori adresate de diplomat împăratului:

„O sectă cunoscută sub numele de *heyssessini* s-a instalat între Damasc și Alep. Șeful lor, prințul Sinan, trăiește pe un munte înalt în care se găsesc palate magnifice, bine protejate de ziduri înalte. Prințul Sinan trăiește înconjurat de servitori de la care a învățat diverse limbi precum latina, greaca, romana, sarazina și multe altele. Stăpânii îi iau pe acești tineri încă din fragedă lor pruncie și până devin adulți îi educă în așa fel încât să-i asculte pe de-a întregul; li se spune că dacă sunt ascultători, el, marele prinț, care are puterea asupra tuturor lucrurilor vii, le va permite accesul la bucuriile paradisului. Li se spune că nu vor avea parte de astfel de delicii dacă se vor revolta într-un fel sau altul împotriva voinței sale. Li se aduce la cunoștință încă din momentul din care sunt luați, că nu vor vedea pe nimeni altcineva decât pe profesorii și maeștrii lor și că nu vor primi alte instrucțiuni de la altcineva decât în ziua când vor fi chemați și trimiși de însuși prințul Sinan pentru a asasina pe cineva. Când se găsesc în fața prințului, acesta îi întreabă dacă sunt pregătiți să-i asculte ordinele, pentru a ști dacă le poate oferi paradisul. Apoi, cum au fost învățați și fără cea mai mică obiecție sau îndoială, ei se aruncă la picioarele lui și-i răspund cu fervoare că-l vor asculta orice va catadicsi să le ordone. Apoi prințul dă fiecăruia un pumnal de aur și-i trimite să asasineze un prinț pe care el însuși îl indică."[2]

Cinci secole mai târziu, Paul V se simte foarte apropiat de istoria povestită de către Gerhard de Strasbourg în secolul XII și se imaginează ca un prinț Sinan al secolului XVII; călugării Sfintei Alianțe sunt *fide'i* săi gata să-și dea viața executând un ordin al suveranului pontif. Camillo Borghese se vede ca un fel de „bătrân" al muntelui Alamut, leagănul asasinilor.

[1] Cuvântul *fida'i* înseamnă „autosacrificare". Un asasin gata să se sacrifice în numele adevăratei credințe, credința catolică, pentru îndeplinirea obiectivului reprezentat de o misiune.
[2] E. BURMAN, *op. cit.*

Borghese apreciază în mod special pasajul în care prințul Sinan, în timp ce galopa pe calul său, era precedat de un bărbat care striga: „Fugiți de omul care ține în mâinile sale moartea regilor și a prinților“; în fapt, papa Paul V își dorește cu ardoare să fie, sau cel puțin să simbolizeze, acest prinț al asasinilor în numele credinței.

Prima moarte va fi cea a regelui Franței, Henric IV. Până-n 1609, monarhul a condus o politică externă bazată pe înțelegere, dar la începutul lui 1610, Henric întreprinde pregătiri de război pentru a interveni în Germania împotriva dinastiei catolice a Habsburgilor, fapt care deranjează câțiva catolici francezi.[1]

Monarhul se teme să nu fie asasinat de luni de zile, motiv pentru care hotărăște ca manifestațiile și sărbătorile să aibă loc în stradă. Cele mai obscure presentimente ale sale sunt pe punctul de a se realiza.

În dimineața zilei de 14 mai, regele se întâlnește cu ducele de Vendôme, ambasadorul Franței la curtea din Madrid și cu fidelul său secretar de stat, Villeroy. În timpul unei plimbări prin grădina Tuileries, Henric IV se confesează ducelui de Guise că știe că va muri curând: astrele i-au indicat asta, iar regele crede în astre.

Îndreptându-se spre apartamentele sale, Henric găsește o scrisoare fără sigiliu. După ce o deschide, citește următoarele: „Sire, nu ieșiți în această după-amiază sub niciun pretext.“ Regele nu ține cont de avertisment și iese din palat, refuzând protecția comandantului secund din garda sa personală, căpitanul Pralin.

Mai mulți curteni sunt în caleașca regală: ducele de Épernon stă în dreapta sa, Montalban și Laforce sunt la stânga, Mirabeau și Lancourt sunt în fața lui. O escortă îl urmează pe cai și câțiva servitori merg pe jos alături de caleașcă. Ajungând pe colina de la palatul Logueville, regele scoate capul și-i spune vizitiului să se îndrepte spre cimitirul Inocenților. Este un loc cam straniu pentru vizita unui rege, dar vizitiul se supune și se îndreaptă spre locul indicat. Chiar în acest moment, nimeni nu realizează că un bărbat robust și înarmat cu un cuțit cu o lamă dublă urmărește pe jos caleașca regală.[2]

După câteva minute, vehiculul încetinește intrând pe strada Ferronnerie. Este o stradă îngustă și un grup de cetățeni se oprește să-l salute pe rege. Vizitiul continuă să biciuie caii, dar deodată caleașca se poticnește între o căruță încărcată de butoaie și alta plină cu fân. Încercând să întoarcă, caleașca regelui își înfundă o roată într-o brazdă a drumului și rămâne pentru un moment imobilizată.

Servitorii o iau pe o scurtătură ca să ajungă la cimitir înaintea trăsurii, în timp ce escorta rămâne în fața mulțimii care îl aclamă pe

[1] E.F. LANGLEY, *Henry of Navarra: Henry IV of France.*
[2] *Ibid.*

rege. Henric IV, cu brațul rezemat pe umărul lui Épernon, citește o hârtie oficială. În acest moment, bărbatul care i-a urmărit înaintează rapid, se înalță pe scara caleștii și, cu cea mai bună tehnică *fida'i*, dă o primă lovitură de cuțit regelui. Nu-l atinge decât foarte superficial la piept.[1]

Regele își dă seama că este rănit după sângele de sub vesta sa. Asasinul mai aplică o a doua lovitură de pumnal care de data asta traversează plămânii și secționează aorta lui Henric IV. Acțiunea a fost atât de rapidă că nimeni nu a reușit să reacționeze la primul atac.

Monarhul n-a putut decât să exclame: „Nu e nimic“, înainte de a cădea peste Montalban, cu gura plină de sânge. Era ora patru, după-amiaza, 14 mai 1610. În loc să profite de confuzia creată și să fugă, cel care a comis regicidul rămâne în picioare, în fața caleștii, cu pumnalul însângerat în mână.

Deodată, trei bărbați parcă apăruți din neant ridică spadele și se aruncă asupra ucigașului regelui strigând: „Moarte asasinului!“. Membrii escortei regelui îi înfruntă pe cei trei bărbați misterioși și-i pun pe fugă. Ducele de Épernon ordonă ca asasinul să nu fie ucis, să fie escortat într-un loc sigur, inaccesibil furiei mulțimii care începe să se strângă în jurul caleștii.

Regele este rapid transportat la palat, unde este examinat de către medicul privat al monarhului, doctorul Petit. Nu mai este însă nimic de făcut pentru a-i salva viața. Suveranul a murit deja după cea de-a doua lovitură de cuțit.[2]

Arestatul este condus de către soldații Gărzii regale la palatul Retz, chiar lângă Luvru. Se găsesc în buzunarele lui opt monede de argint, o hârtie pe care este scris numele Beillard și o misterioasă bucată de pergament de formă octogonală cu numele lui Iisus scris pe fiecare parte și o frază în mijlocul pergamentului: „Pregătit pentru durere prin tortură, în numele lui Dumnezeu“. Cel care a comis regicidul este un anume Jean-François Ravaillac, care afirmă că vine din orașul Angoulême și că este în vârstă de 32 de ani. Ravaillac este un bărbat robust, roșcat, cu ochii înfundați în orbite și cu un nas mare; bărbatul pare mai bătrân decât vârsta sa.[3]

Cel mai straniu fapt era că Épernon îl cunoscuse pe Ravaillac în vremea în care fusese guvernator de Angoulême. Jean-François Ravaillac fusese trimis la Épernon de către d'Aubigny, un preot iezuit. Iezuiții și-au dorit să-l facă să intre în serviciul guvernatorului pe post de gardă de corp și în același timp ca spion al Sfintei Alianțe.

[1] R. MOUSNIER, *L'Assassinat du Henri IV (14 mai 1610).*
[2] D. BUISSERET, *op. cit.*
[3] R. MOUSNIER, *op. cit.*

În timpul interogatoriului, condus de către seniorii Jeannin, Buillon și Loménie, i s-a spus asasinului că regele este doar ușor rănit și că este nevoie să dea numele conspiratorilor. Ravaillac nu deconspiră pe nimeni și-atunci, legat de mâini și de picioare cu fiare grele este transportat în turnul Montgomery de la Conciergerie. Asasinul nu încetează să repete: „Niciun francez sau roman (partizani ai papei) nu au participat la această acțiune sau m-au ajutat în vreun fel". Ravaillac este confruntat cu părintele d'Aubigny fără niciun rezultat. Fiind tradus în justiție, este condamnat la moarte.

După execuția lui Ravaillac apar noi piste. O servitoare a marchizei de Verneuil o acuză pe aceasta, pe ducele de Épernon și pe ducele de Guise că sunt împreună cu iezuiții instigatorii asasinatului lui Henric IV, afirmând că i-a auzit urzind complotul cu o săptămână mai devreme de moartea regelui.

Servitoarea a dispărut imediat după acuzațiile aduse, chiar în momentul în care regina văduvă era numită la regența Franței până la majoratul Delfinului, viitorul Ludovic XIII. La Roma, papa Paul V ține o slujbă religioasă în memoria defunctului rege, în timp ce într-un loc secret, în catacombele Orașului Etern se ținea o altă slujbă religioasă pentru martirul catolic Jean-François Ravaillac.

Dar câteva întrebări rămân în suspans, fără răspuns, cum ar fi: de unde au apărut cei trei bărbați înarmați și învăluiți în mantii negre atât de repede după atentat? Cine erau ei? De către cine fuseseră trimiși? Pe cine serveau ei? Au vrut oare să-l reducă la tăcere pe executantul crimei pentru a evita să se descopere adevăratele creiere ale complotului? A fost implicat ducele de Épernon? Ce rol au jucat iezuiții în acest complot? Cine a lăsat biletul de avertisment regelui?

Oricum ar fi fost, ani mai târziu, poliția franceză descoperă că Jean-François Ravaillac a făcut parte dintr-un straniu grup mistico-catolic numit „Cercul Octogonus"[1] sau „Cercul celor opt". În fapt, membrii săi erau fanatici catolici care ascultau orbește de papa de la Roma, cu o pregătire militară, în particular pentru folosirea armelor speciale și gata să-și dea viața în numele adevăratei religii. Simbolul lor era un octogon care purta numele lui Iisus pe fiecare parte și o frază care sintetiza deviza organizației: „Pregătit pentru durerea prin tortură, în numele lui Dumnezeu": aceeași pe care o purta asupra sa asasinul lui Henric IV.

[1] Acest grup de asasini va reapărea mai târziu, în special în epoca napoleoniană. S-au găsit documente asupra câtorva dintre atentatele lor în mai multe lucrări, dar nu s-a putut niciodată proba implicarea lor concretă în niciuna dintre loviturile, asasinatele sau atacurile de care s-au făcut responsabili, nici n-a putut fi probată existența lor. A fost de asemenea imposibil de demonstrat relația lor cu Sfânta Alianță.

Mai multe documente și lucrări au stabilit legătura dintre misteriosul cerc Octogonus și Sfânta Alianță, serviciu de spionaj pontifical, dar aceasta n-a putut fi demonstrată într-o manieră sigură. Până în zilele noastre activitatea și existența acestei organizații rămâne un mister, ca și originea și numele fondatorului său.

Regina decide să-l concedieze pe precedentul ministru principal, ducele de Sully și să-l înlocuiască cu aventurierul florentin Concino Concini, care devine rapid favoritul ei.

Italianul reușește să-și pună amprenta asupra vieții politice din deceniul al doilea al secolului XVII, în timp ce contemporanii săi recunosc în unanimitate că el exercită o putere considerabilă, aproape de neconceput pentru un străin la curtea Franței.[1]

Concini este, de asemenea, una dintre cele mai bune surse de informație ale papei Paul V, la Paris. El nu face parte din Sfânta Alianță, dar este cu siguranță unul dintre cei mai importanți spioni pe care un papă i-a avut vreodată în secolul XVII.

Câțiva istorici ne asigură că Concino Concini a servit sub ordinele cardinalului Alexandru de Medici, viitorul papă Leon XI, în timpul misiunii sale în Franța și a ajutat la constituirea rețelei franceze de spioni ai papei; în orice caz, sub această regență florentinul și-a făcut un loc printre cei mai celebri spioni ai papei. Alte surse afirmă: Concini nu servește decât intereselor lui Concini și operațiunile sale de spionaj în Franța au unicul scop de a-și mări puterea în structura politică a regenței.

Putere care, după istoricii John Elliot și Laurence Brockliss, s-a dezvoltat în trei etape principale: între 1610 și 1614, între 1614 și 1616 și, în sfârșit, în 1617.

În cursul primei etape, Concino Concini și soția sa, Leonora Galigai, se consacră înainte de toate strângerii unei mari averi, dobândirii de pământuri și funcții grație strânselor legături întreținute de Leonora cu regina. Influența pe care o are soția lui Concini asupra Mariei de Medici aduce un mare beneficiu economic spionului florentin. În foarte scurt timp, Concino Concini a reușit să-și facă auzită vocea în nominalizările pentru înaltele funcții din casa regală și la desemnarea episcopilor Franței. Beneficiile economice îi permit să obțină marchizatul de Ancre în 1610 și funcția de mareșal în 1613. În numai trei ani și în parte grație soției sale, italianul este trecut de la „rangul" de simplu mesager al cardinalului de Medicis și spion nu foarte important al lui Paul V, la cel de mareșal al Franței.[2]

[1] J. ELLIOT & L. BROCKLISS, *op. cit.*
[2] S. JANSEN, *The Monstruous Regiment of Women: Female Rulers in Early Modern Europe.*

În acel an, Delfinul atinge vârsta majoratului și devine rege, în timp ce Maria de Medici conduce guvernul. Soții Concini își păzesc sfera lor de putere, iar în anul 1616 ating apogeul.

Concino Concini și soția lui manipulează politica Franței după bunul lor voință. În această vreme circulă zvonul conform căruia Concini întreține relații foarte strânse cu papa Paul V. Mișcarea de cârmă făcută de florentin antrenează destituirea tuturor miniștrilor lui Henric IV și punerea în loc a unui nou guvern, pe placul lui Concini și al Vaticanului. Barbin este ales ministru de Finanțe, Mangot, păzitorul sigiliilor, iar Richelieu, ministru al Afacerilor externe.[1]

Italianul se înfige din ce în ce mai mult în marea nobilime grație unei rețele de spionaj instalată în bucătăriile marilor familii din Franța, spioni care în cea mai mare parte deja serviseră intereselor cardinalului Alexandru de Medici înainte ca acesta să devină Leon XI.

Concino Concini, fiu și nepot de miniștri ai marelui duce de Toscana, este partizanul absolutismului, iar sfaturile sale date regelui Ludovic XIII tind să întărească sistemul de guvernământ. Datorită faptului că se afla în anturajul cel mai apropiat al regelui, toate afacerile mari și mici treceau prin mâinile lui Concini, care era interesat de numirea unui nou episcop sau de documentele care tratau posibilele alianțe cu alte state.[2] Toate aceste informații sunt transmise Romei prin intermediul vastei rețele de spionaj creată de Paul V în Franța.

În realitate însă, nu Concino Concini este cel care a stabilit conexiunile cu Sfânta Alianță, ci soția lui. Începând cu 1601, în timp ce era damă de companie, Galigai avea o relație foarte strânsă cu regina Maria de Medici. Anumiți istorici au afirmat că soția lui Concini nu era decât un simplu agent de legătură între regină și Sfânta Alianță a papei Clement VIII, dar această speculație nu a putut fi niciodată dovedită.[3] Concini a intrat în cercul de încredere al reginei abia în 1605, apoi într-un interval de nouă ani aventurierul florentin a trecut de la prim cavaler la prim șambelan al regelui în 1617, anul căderii sale.

În cursul primelor etape ale regenței, Concino Concini s-a ocupat numai de numirile în funcții având legătură cu finanțele Franței. Odată cu formarea unui nou guvern în 1616, sub ordinele lui Ludovic XIII, Concini intră cu totul în politica regatului. Din acea vreme datează scrisoarea nunțiului Bentivoglio, la Roma, care se găsește și azi la Biblioteca națională din Paris.

„Mareșalul (Concini) mi-a vorbit despre acești trei noi miniștrii (Barbin, Mangot și Richelieu) ca și cum ar vorbi despre oamenii lui

[1] L. MOOTE, *Louis XIII, the Just.*
[2] J. ELLIOT & L. BROCKLISS, *op. cit.*
[3] S. JANSEN, *op. cit.*

foarte apropiați, și a arătat o mare plăcere când a făcut elogiul lui Mangot și de Luçon, pe care i-am vizitat, dar mi-a spus că îl stimează și mai mult pe Bardin, căci acesta ar fi conducătorul celorlalți doi în afacerile importante"[1].

Este clar că toți trei sunt în slujba spionului Concino Concini, căci devin miniștri datorită lui; o dată numiți, se supun deciziilor florentinului.

Una dintre măsurile spionului care antrenează cele mai multe proteste și ură printre cetățeni este construirea fortificațiilor, nu pentru a se apăra de o agresiune exterioară, ci chiar de popor. Concini se servește de aceste mari construcții defensive ca de un instrument prin care arată adevărata putere a regelui, poporului, deși acestea sunt expresii ale fricii. Pentru a susține această politică, mareșalul d'Ancre face apel la cei mai buni specialiști în materie, ingineri italieni care au servit Spania în Flandra: Pompeo Frangipani, Apollon Dougnano și Giuseppe Gamurrini. Între 1615 și 1617, Concini începe, cu ajutorul italienilor, să consolideze puterea regală prin construirea de fortărețe, întreprindere care va continua și după moartea sa. Exemplele cele mai clare ale acestui gen de politică sunt fortificarea Montpellier-ului în 1622, cea a citadelei Saint Nicolas din Marsilia în 1660 și a castelului Trompette din Bordeaux în 1675.[2]

În mod curios, copiile schițelor tuturor fortificațiilor se găsesc în arhivele secrete ale Vaticanului, catalogate în 1743 din ordinului papei Benedict XIV.

Căderea cuplului Concini survine în 1617. În cursul lunii ianuarie, florentinul se găsește în ochiul unui ciclon care ar putea să provoace un nou război civil în Franța. În acest moment și sub îndrumarea nunțiului Bentivoglio, papa Paul V a decis să se dezintereseze de activitățile Concinilor din Franța. Pentru a se asigura că acest lucru va fi respectat, a ordonat tuturor agenților Sfintei Alianțe să înceteze toată activitatea ordonată de italian; de acum înainte, toate ordinele date de către Concino Concini membrilor spionajului papal trebuie discutate cu Roma. Scăderea popularității lui Concini aduce prejudicii Mariei de Medici și în aceeași măsură lui Ludovic XIII și monarhiei. Încetul cu încetul, forța opiniei publice și antipatia personală a monarhului față de mareșal încep să producă efecte asupra nobililor care văd în Concini un străin și un spion al papei.[3]

[1] „El își manipulează miniștrii pentru satisfacerea intereselor personale" (Bentivoglio, Nonce en France, Bibliothèque nationale, Paris, Ms. Ital. 1770, fol. 237, 13 I 1617).
[2] J. ELLIOT & L. BROCKLISS, *op. cit.*
[3] L. MOOTE, *op. cit.*

În sfârșit, la 24 aprilie 1617, în momentul în care Concini se îndrep spre palatul Luvru, este înjunghiat mortal de către trei necunoscuți. Cei trei asasini fac parte din Garda regală a lui Ludovic XIII și au ordi expres de la acesta. „Un bărbat care are puterea lui Concino Concini nu va fi revocat, va fi ucis", spune într-o zi cardinalul Richelieu, car va deveni unul dintre marii politicieni și, de ce nu, intriganți a Franței.[1]

Concino Concini, aventurierul florentin, mareșal al Franței spion al papei, care a ridicat corupția și intriga politică la nivel de art a devenit un personaj incomod pentru regele Ludovic și singura ieșir pentru monarh din această situație era să ordone asasinatul.

„Concino Concini a comis trei grave erori, scrie Bentivoglio pape Paul V: a etalat averea obținută grație bunăvoinței regelui; a afișa aceste bogății nedemne de un om de o origine umilă ca a sa; iar aceste bogății au fost obținute într-o manieră imorală sau prin mijloace dubioase".[2]

Chiar în ziua asasinatului lui Concini, Ludovic XIII ordonă arestarea Leonorei Galigai. Monarhul nu mai poate lăsa nicio afacere neterminată, iar soția lui Concini este una dintre ele. Aparent, ordinul de a termina cu soția mareșalului d'Ancre este dat de rege cardinalului Richelieu, care joacă ultimul act din piesă.

Agenții cardinalului lansează zvonuri false pe străduțele Parisului asupra implicării Leonorei Galigai în magie neagră și vrăjitorie, pe care le-a folosit pentru a o vrăji pe regina Maria de Medici. Garda regală o arestează pe Galigai chiar în locuința sa, aproape de palat, în timp ce-i scria un mesaj nunțiului Bentivoglio, în care cerea protecție pentru ea și servitorii ei, la nunțiatura papală.[3]

În timp ce scotoceau prin casă, soldații descoperă trei cărți conținând caractere magice, cinci suluri din catifea roșie pentru dominarea spiritului celor mari și câteva pandative pe care Galigai le purta la gât, acestea din urmă, luate drept talismane și amulete destinate ritualurilor satanice, au făcut parte din probele adunate împotriva ei în acuzația de vrăjitorie. [4]

Leonora Galigai, soția lui Concino Concini, doamna de companie a reginei Maria de Medici și spioana lui Paul V, este declarată vinovată de vrăjitorie și condamnată la moarte. A doua zi, într-un loc necunoscut, aceiași soldați din garda regală care i-au ucis soțul, au decapitat-o și pe ea, iar trupul i l-au ars pe rug; era anul 1617.

---

[1] J. BERGIN, *L'ascension de Richelieu*.
[2] J. ELLIOT & L. BROCKLISS, *op. cit.*
[3] S. JANSEN, *op. cit.*
[4] A. LEVI, *Cardinal Richelieu and the Making of France*; L. MOOTE, *op. cit.*

Moartea celor doi a deschis în Franța o nouă perioadă de intrigi, de data aceasta condusă de cardinalul Richelieu, remarcabil elev al florentinului și unul dintre cei mai influenți oameni de stat ai epocii; dar Sfânta Alianță are alte obiective. Paul V se interesează mai mult de spionaj pentru a câștiga sufletele pentru cauza credinței catolice decât pentru a-și crește puterea economică sau politică într-o Europă devastată de Războiul de 30 de ani.

La 21 ianuarie 1621, papa Paul V moare și, după două zile de la reunirea conclavului, cardinalul Alessandro Ludovisi este ales papă sub numele de Grigore XV. Ca și cardinalul Maffeo Barberini — care doi ani mai târziu va deveni Urban VIII —, cardinalul Ludovisi este un diplomat expert și un abil spion care a operat în Spania și în Franța. A fost responsabil cu negocierile de pace între Filip III al Spaniei și Carol Emmanuel I de Savoia, în ceea ce privește problema ridicată de marchizatul de Monferrat. A primit pălăria de cardinal la 19 septembrie 1616 și, dacă ar fi să credem anumite indicii, papa Paul V l-ar fi obligat să stabilească o serie de reguli pentru a reforma Sfânta Alianță, la jumătate de secol după fondarea sa de către Pius V.

Ajuns papă, Grigore XV se înconjoară de rubedenii pe care le alege pentru a ocupa însărcinări înalte la Vatican. Unul dintre cei mai importanți în istoria Sfintei Alianțe este nepotul său, Ludovico Ludovisi. Născut, ca și pontiful, la Bologna este numit cardinal a doua zi după încoronarea lui Grigore XV, deși nu are decât 25 de ani. Tânărului nepot al pontifului îi este încredințată sarcina de a supraveghea afacerile religioase și politice ale Bisericii, ca și operațiunile duse de serviciul de spionaj.

Cei doi ani în care Ludovico Ludovisi conduce Sfânta Alianță sunt condiționați de Războiul de 30 de ani (1618-1648), în particular de succesiunea lui Ferdinand II de Styria la tronul Austriei și Imperiului Romano-German, precum și războaiele din Boemia și Palatinat. Agenții săi se ocupă în mod esențial de a ațâța înfrângerea electorului palatin Frederic V, capul uniunii evanghelice și de a-l sprijini pe Maximilian de Bavaria (1598-1651).[1]

La 8 iulie 1623, Grigore XV moare lăsându-l pe nepotul său, cardinalul Ludovico Ludovisi, în fruntea Sfintei Alianțe; sosirea unui nou papă la Vatican pune capăt scurtei, dar intensei cariere a lui Ludovisi ca șef al spionajului papal. Urban VIII, succesorul lui Grigore XV, îl trimite pe Ludovico Ludovisi la Bologna, unde va fi arhiepiscop din 1621 și va rămâne acolo până la moartea sa, survenită în data de 18 decembrie 1632, la vârsta de 36 de ani. După anumite surse, tânărul Ludovisi ar fi fost otrăvit de către agenții protestanți

---

[1] W. GOETZ ș.a., *op. cit.*

partizani ai lui Frederic V, pentru a se răzbuna pe rolul pe care acesta l-a avut în războiul împotriva lui Maximilian de Bavaria.

Alegerea cardinalului Maffeo Barberini ca nou papă este, din toate punctele de vedere, debutul uneia dintre cele mai obscure și mai puțin glorioase etape ale serviciului de spionaj pontifical.

Fiu al unei bogate familii florentine de comercianți de stofă din Orient, viitorul papă nu avea decât trei ani când tatăl său a murit și când mama sa a decis să-l încredințeze iezuiților din Florența. Puțin după aceea, este trimis la iezuiții din Roma și, de acolo, pleacă la universitatea din Pisa unde urmează dreptul. Sub protecția unchiului său Francesco Barberini, el urmează o carieră ecleziastică. Din acest moment, Maffeo Barberini are una dintre cele mai fulgurante cariere din întreaga istorie a Bisericii catolice. În 1601, Clement VIII îl trimite în Franța ca să-l felicite pe regele Henric IV pentru nașterea Delfinului. În 1604, este numit nunțiu apostolic la Paris, de unde aduce un sprijin foarte eficace iezuiților.[1] La 11 septembrie 1606, Paul V îi acordă pălăria de cardinal, fapt impus lui Henric IV în persoană în timpul unei ceremonii solemne, iar doi ani mai târziu este numit protectorul regatului Scoției.[2]

Două semne vor marca pontificatul lui Urban VIII: nepotismul său la vedere și gustul său pentru intrigi, făcând chiar apel, atât de necesar, la serviciile agenților Sfintei Alianțe. Noul papă se înconjoară de o curte familială foarte mare. În 1623 îl numește pe fratele său mai în vârstă, Carlo, general al armatelor papale și duce de Monte Redondo; în același an, Francisco, fiul cel mare al lui Carlo este numit cardinal la vârsta de 26 de ani, iar în 1624, Antonio, un alt fiu de-al lui Carlo, este numit cardinal penitențiar, bibliotecar principal, cardinal girant pe timpul vacanței tronului pontifical și prefect al semnăturii.

În ciuda puterilor pe care le deține, cardinalul Antonio Barberini, nepotul papei, n-a putut niciodată să controleze Sfânta Alianță, această sarcină fiind de drept a cardinalului și a prietenului personal al papei Urban VIII, Lorenzo Magaloti, care din 1628 cumulează direcția serviciilor secrete papale cu funcția de secretar de stat.

Magaloti concentrează în realitate toate puterile Colegiului cardinalilor, lucru care provoacă serioase reacții din partea celorlalți cardinali. Pentru a-i face să tacă, Urban VIII decide să le acorde titlul de „eminență" și „prinți ai Bisericii". Dar sarcina cea mai dificilă revine cardinalului Magaloti, căci șeful Sfintei Alianțe, are în fața lui un geniu al intrigii și unul dintre cei mai mari conspiratori ai secolului XVII, cardinalul Richelieu, unul dintre cei mái puternici bărbați din Franța.

[1] J. BERGIN, *op. cit.*
[2] H. POCHIA, *op. cit.*

De origine nobilă, dar săracă, familia sa l-a împins pe tânărul Richelieu să îmbrățișeze o carieră ecleziastică și a devenit episcop.[1] Nu i-a luat mult să înțeleagă că absolut tot ce-l înconjoară, de la economie la războaiele religioase, era afacere de stat. După asasinarea lui Henric IV și începutul regenței Mariei de Medici, protejat de Concini, cardinalul Richelieu a așteptat ora sa de glorie. Dar după ce Ludovic XIII a început să guverneze, rupând legăturile cu toți favoriții reginei, Richelieu a trebuit să se exileze.

În 1624, la vârsta de 38 de ani și grație unei serii de comploturi, cardinalul găsește mijlocul potrivit să revină la curtea lui Ludovic XIII. Puțin câte puțin, el ia frâiele guvernării și este numit în mod oficial prim ministru. Începe o mare carieră în serviciul Franței, în care va folosi toate mijloacele aflate la dispoziția sa, legale sau nu. François le Clerc din Tremblay, cunoscut ca părintele Joseph, fost agent al Sfintei Alianțe și, în urma spuselor unora, membru al organizației ultrasecrete a cercului Octogonus, cea din care făcea parte Jean-Francois Ravaillac, asasinul lui Henric IV, devine, în afara palatului, ochii și urechile lui Richelieu. Cărțile de istorie nu spun dacă Tremblay era eminența cenușie a lui Richelieu sau dacă nu cumva era invers, dar colaborarea cardinalului cu dominicanul a constituit în mod sigur una dintre cele mai eficace uniuni pentru a conduce o națiune și pentru a urzi intrigi pe marea tablă de șah a continentului european din secolul XVII.[2]

Părintele Joseph du Tremblay era născut la Paris în noiembrie 1577. După ce a obținut preoția în 1604, a plecat la Roma în 1616 în perioada în care pontificatul lui Paul V traversa o perioadă critică.

A întreținut relații cu alți membri dominicani ai Sfintei Alianțe care l-au pus la curent cu metodele de spionaj ale epocii: filajul, asasinatul prin otrăvire, tehnica de codare a mesajelor. O dată reîntors în Franța, poposește prin diferite orașe până în aprilie 1624, dată la care intră în cercul închis al cardinalului Richelieu. Mulți afirmă că din acel an, sau poate din 1625, Joseph du Tremblay devine ministrul „oficios" al Afacerilor Externe din Franța și, de asemenea, unul dintre dușmanii cei mai tenace ai agenților Sfintei Alianțe.[3]

Pentru Richelieu, puterea absolută a Coroanei nu este un scop în sine; regele, după el, este primul servitor al Statului. Cardinalul este mai mult înclinat să se opună vechii politici externe europene, unic și exclusiv fondată pe chestiuni religioase și să se plaseze de partea politicii intereselor Statului, căci pentru Richelieu problemele religioase și interesele Statului sunt, de cele mai multe ori, diametral opuse. Cel

[1] J. BERGIN, *op. cit.*
[2] H. POCHIA, *op. cit.*
[3] A. LEVI, *op. cit.*

mai bun exemplu al acestei concepții este poziția Franței împotriva Spaniei habsburgice, în parte susținută de neîncrederea papei Urban VIII în habsburgii din Italia. Acest lucru a provocat ruptura unității catolice în întreaga lume și a fost combustibilul pentru alimentarea flăcării Războiului de 30 de ani.

Unul dintre cele mai mari comploturi urzite de Sfânta Alianță în Franța lui Richelieu este cel ce s-a numit „uniunea nobilimii".

Cardinalul Magaloti nu este dispus să admită că o mare parte din nobilimea catolică franceză este urmărită de Richelieu, pentru că ea se opune faptului că Franța uită de confesiunile religioase ale inamicilor săi și îi face acum aliați în lupta împotriva Spaniei.

Omul de încredere al lui Urban VIII pune în fruntea misiunii un tânăr preot din Sienna, Giulio Guarnieri, care are în arborele său genealogic un tată italian și o mamă franțuzoaică. Misiunea constă în a crea în Franța o rețea în jurul tuturor nobililor catolici opuși lui Richelieu și politicii sale anti-spaniole.

Guarnieri este fiul unui negustor de vinuri care își petrece timpul umblând pe teritoriul francez în căutarea unor recolte bune, pe care apoi le furnizează familiilor nobililor din Paris, Sienna, Florența și Roma. Datorită acestui lucru tânărul Giulio intră în contact cu mai marii Franței.

El a devenit chiar foarte bogat făcând pe mesagerul ocazional între oamenii politici ai Franței și cei din Mantua care aveau interese opuse Spaniei.

Ideea cardinalului Magaloti, capul Sfintei Alianțe, este de a avea întotdeauna un picior pe solul francez în cazul în care Urban VIII ar face greșeala să-l susțină pe Richelieu în lupta sa împotriva Spaniei.[1]

Papa s-a declarat deja împotriva intereselor Spaniei în conflictele de la Valtelina și Mantua și în favoarea pretențiilor franceze. În primul caz el a sprijinit tratatul din Monçon din 1626, care separa catolicii din Valteline de cantonul protestant Granbünden. Valtelina era o regiune aparent fără importanță situată între Franța, Italia și Elveția, iar Urban VIII, ca și Magaloti se întrebau de ce Richelieu îi purta atât de mult interes. Agentul Sfintei Alianțe, Giulio Guarnieri, bun cunoscător al regiunii grație călătoriilor întreprinse cu tatăl său, îi scrie atunci cardinalului Magaloti:

„Cardinalul Richelieu poartă un interes deosebit pentru Valtelina din pricina unei văi înguste de mare valoare strategică. Această vale permite trecerea trupelor spaniole din Lombardia către Germania și Țările de Jos. Dacă valea este închisă de francezi, este evident că spaniolii nu vor putea comunica cu nordul decât pe calea maritimă."

[1] *Ibid.*

Regiunea strategică, așa cum prevăzuse agentul Guarnieri, se regăsește în centrul luptelor religioase pentru controlul văii. Partea protestantă caută sprijin la Veneția și în Franța lui Richelieu, în timp ce facțiunea catolică îl caută în Spania și Austria. Într-un final, în 1620, spaniolii ocupă Valtelina, iar austriecii valea Munster. Soluția nu convine deloc Franței, cu atât mai puțin cardinalului Richelieu, care rezolvă această problemă în favoarea sa printr-o lovitură strălucitoare. Abilul cardinal garantează deplina autonomie locuitorilor văii, cu condiția ca aceștia să nu practice decât confesiunea catolică. Este un succes pentru papă, care se erijează în arbitru al negocierilor de pace.[1]

În tot acest timp, Guarnieri are mână liberă pentru a-și continua călătoriile pe teritoriul francez întreținând, ca și mai înainte, strânse legături cu nobilimea catolică din Franța, din ce în ce mai mult hărțuită datorită opoziției sale față de antihispanismului cardinalului Richelieu. Guarnieri este unica legătură a conducătorilor catolici cu Vaticanul și Urban VIII.

Atitudinea papei Urban VIII în timpul acestor tragice evenimente nu este foarte clară. Simpatia sa pentru Franța, aliata protestanților, și pentru cardinalul Richelieu, îi este reproșată de delegatul imperial la Roma, cardinalul Pasmany. Câțiva ani mai târziu se va descoperi că Giulio Guarnieri și poate și șeful său, cardinalul Lorenzo Magaloti, lucrau pentru cardinalul Pasmany, care, la rândul său, era informatorul Spaniei și al imperialilor în ceea ce privește mișcările trupelor protestante.

Timp de mai mult de opt ani spionii lui Richelieu, conduși de Joseph du Tremblay, îl caută pe spionul cardinalului Lorenzo Magaloti fără prea mare succes. Ajung să-l numească pe Giulio Guarnieri „spionul fantomă" și chiar încep să creadă că spionul Sfintei Alianțe nu este decât o invenție a cardinalului Lorenzo Magaloti.

Între timp, pentru deprecierea prestigiului casei de Austria și pentru creșterea în schimb a renumelui lui Ludovic XIII, Richelieu disprețuiește principiile religiei și menține întreaga Franță sub teroarea permanentă a războiului. Remușcările provocate de această contradicție între conflictele religioase și compromisul politicii îi torturează conștiința lui Joseph du Tremblay.[2]

Șeful spionilor francezi moare de un atac de apoplexie în 1638 la castelul Rueil, proprietatea cardinalului Richelieu. Patru ani mai târziu

[1] H.B. HILL, *Political Testament of Cardinal Richelieu: The Significant Chapters and Supporting Selections.*

[2] R. BONNEY, *The European Dynastic States 1494-1660* și *The Thirty Years' War 1618-1648.*

moare și Armand Jean du Plessis, cardinal de Richelieu, lăsând moștenire politica și intrigile sale cardinalului Jules Mazarin (Giulio Mazarini), de origine italiană.

Papa Urban VIII se stinge din viață la 29 iulie 1644 și este înmormântat într-un monument funerar pe care Gian Lorenzo Bernini l-a ridicat în bazilica Sfântului Petru. După 21 de ani de pontificat papa lasă o amintire sumbră catolicilor, care-l acuză de a se fi comportat ca un trădător în timpul Războiului de 30 de ani.

Giulio Garnieri, „spionul fantomă", va continua să opereze pentru Sfânta Alianță în Franța lui Mazarin și Ludovic XIV. Este sfârșitul unei etape a spionajului papal, care a trebuit să lucreze pentru cauza protestantă datorită neutralității lui Urban VIII. Dar grație bărbaților precum cardinalul Lorenzo Magaloti, pe-atunci cap al Sfintei Alianțe, sau a spionului Giulio Guarnieri, cauza catolică este mereu protejată în această Europă sfâșiată și înfometată, care va cunoaște în curând o nouă eră de expansiune.

5

ERA EXPANSIUNII (1644-1691)

„Să nu răspândești zvonuri neadevărate. Să nu te unești cu cel rău, ca să faci o mărturisire mincinoasă pentru el. Să nu te iei după mulțime ca să faci rău; și la judecată să nu mărturisești trecând de partea celor mulți, ca să obții dreptatea. Să nu părtinești pe sărac la judecată."

Exodul 23, 1-3

După moartea papei Urban VIII, conclavul s-a reunit pentru a alege succesorul. Din nou, Colegiul cardinalilor ajunge la dispute și se împarte în clanuri; pe de o parte, întâlnim hispano-austriecii care se opun politicii urmate de precedentul papă, și deci tuturor cardinalilor propuși de fostul Urban VIII; pe de alta, avem partea franceză condusă de cardinalul Antonio Barberini și sprijinită de la Paris de către cardinalul Jules Mazarin.

Spania îl susține ferm pe cardinalul Sacchetti, propus de cardinalul Francesco Barberini, vărul defunctului papă dar Mazarin refuză. Câteva zile mai târziu, la 15 septembrie 1644, Barberini decide să predea candidatura cardinalului Giambattista Pamphili, în vârstă de 62 de ani, care va adopta numele de Inocențiu X.

Noul papă urmează politica numirii rubedeniilor sale în cele mai înalte funcții ale Bisericii din Roma. Ori, în familia sa, nimeni nu este mai apt pentru acest rol decât o femeie, cumnata sa, Olimpia Maidalchini.[1]

Olimpia a fost căsătorită cu fratele mai mare al papei, până la moartea acestuia și această femei puternică a reușit să-și plaseze toți copiii în înalte poziții sociale. Inocențiu X acordă purpura de cardinal nepotului său Camillo Pamphili, fiul cel mare al Olimpiei, în timp ce

[1] A. CAVOLI, *La papesse Olimpia.*

mama sa poate, prin intermediul său, să guverneze și să dea sfatur papei.[1]

În foarte scurtă vreme, Olimpia Maidalchini devine una dintre persoanele cele mai influente din anturajul papei, cu toate că acesta nu i-a permis niciodată să aibă o discuție privată cu el. Toate comunicările și ordinele se fac prin intermediul fiului său.

În primii trei ani de pontificat, Olimpia nu-l sfătuiește pe papă decât asupra chestiunilor politice mai puțin importante, cum ar fi în privința afacerilor legate de infrastructura orașului sau în luarea de poziție privind favorizarea ori pedepsirea unor familii nobiliare. În ianuarie 1647, Camillo Pamphili, intermediarul secret, renunță la funcția de cardinal și se căsătorește cu Olimpia Aldobrandini, nepoata lui Clement VIII și văduva lui Paolo Borghese. Astfel, trebuie găsit un nou intermediar care, evident, trebuie să se arate foarte discret.

Papa îi numește atunci cardinali pe Francesco Maidalchini și Camillo Astalli, amândoi rudele Olimpiei, pentru a-i transforma în simple marionete. Olimpia este cea care îi recomandă suveranului pontif numirea cardinalului Panciroli ca secretar de stat și responsabil cu serviciul Sfintei Alianțe. Papa deja a spus că preferă ca spionajul pontifical și politica Bisericii catolice să meargă mână în mână.[2]

Prin Panciroli, Olimpia controlează în mod oficial resorturile Sfintei Alianțe. Nu numai că asistă în mod secret la audiențele lui Inocențiu X cu secretarul său de stat, dar ea decide și ce fel de operațiuni să fie întreprinse. Franța cardinalului Mazarin rămâne unul dintre principalii inamici ai Sfintei Alianțe, dar Maidalchini aduce o anumită tentă feminină în gestionarea situației.

Ludovic XIII moare câteva luni mai târziu după Richelieu și fiul său, Ludovic XIV îi succede la domnie. Dar monarhul neavând decât 5 ani, mama sa, Ana de Austria, guvernează în calitate de regentă.

Regina mamă îl numește pe cardinalul Jules Mazarin șeful Consiliului Regenței. Din acel moment, Mazarin, pe care dușmanii săi l-au supranumit „mizerabilul din Sicilia" din pricina rădăcinilor sale italiene, începe să controleze absolut întreaga putere a statului.[3]

Mazarin a întreținut relații foarte strânse de prietenie cu Richelieu, încă din perioada în care el era nunțiu pontifical în Franța; abandonează deci serviciul papal pentru rotițele puterii de la Paris. Încrederea reginei Ana și incapacitatea celorlalți membri ai familiei regale de a guverna fac restul.

---

[1] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*
[2] A. CAVOLI, *op. cit.*
[3] W. BEIK, *Louis XIV and Absolutism: A Brief Study with Documents.*

Puțin câte puțin, situația se degradează în așa fel încât nobilimea, în majoritate catolică, țese intrigi pentru a se împotrivi puterii din ce în ce mai absolutiste a statului.[1] Aceste intrigi sunt în parte sprijinite și chiar, se pare, finanțate de Sfânta Alianță, la recomandarea stăpânului din umbră: Olimpia Maidalchini.

Cardinalul Mazarin reușește să introducă la Sfântul Scaun spioni care-l țin la curent cu mișcările papei împotriva Franței. În momentul acela Maidalchini este cea care creează un serviciu de contra-spionaj în interiorul Sfintei Alianțe, botezat „Ordinul Negru". Sarcina membrilor săi este să descopere agenții lui Mazarin și să-i execute.[2]

Pentru aceasta se înmânează celor unsprezece membri, aleși din rândurile Sfintei Alianțe chiar de către Maidalchini, un sigiliu pontifical din argint pe care era gravată o femeie îmbrăcată într-o togă, cu o cruce într-o mână și o spadă în cealaltă. După toate aparențele, stema Ordinului negru aducea un omagiu responsabilei spionajului papal.[3]

Unul dintre cei mai buni spioni ai lui Mazarin la Vatican era un preot de origine genoveză pe nume Alberto Mercati. Mercati a fost în fapt recrutat de rețeaua de spionaj a lui Mazarin atunci când acesta a făcut parte din nunțiatura papală din Franța. Odată cu reîntoarcerea sa în Roma, Mercati a aparținut suitei cardinalului Panciroli și a fost destinat de acesta secretariatului statului ca expert în afaceri franceze.

Între 1647 și 1650 trec prin mâinile lui Alberto Mercati importante documente privind Franța, informații care vor fi aduse la cunoștința lui Mazarin printr-un foarte complicat sistem de mesageri.

Mercati bănuie că unii călugări ai Ordinului Negru sunt pe urmele sale și că Olimpia Maidalchini și-a promis să captureze „cârtița" operând sub protecția unei persoane din înalta ierarhie ecleziastică.[4] Pentru spion însă nu este vorba decât de un joc de informații pur și simplu. Mercati lasă piste false în urmă și lansează zvonuri prin taverne cu intenția de a înșela agenții Sfintei Alianțe, dar se îndoiește că mai devreme sau mai târziu Ordinul Negru nu va reuși să-l demaște.

---

[1] R. BONNEY, *The European Dynastic States, 1494-1660.*
[2] În realitate, Ordinul Negru nu era un serviciu de contraspionaj cum ar fi unul din zilele noastre, ci mai degrabă o unitate de asasini a căror singură misiune era să anihileze spionii care lucrau la Vatican pentru Franța și cardinalul Mazarin. Serviciul de contraspionaj de la Vatican, numit Sodalitium Pianum (Asociația lui Pius) sau SP, va fi creat în mod oficial în 1909 din ordinul papei Pius X. vezi de asemeena E. FRATTINI, *Secretos Vaticanos.*
[3] E.J. PHELPS, *Vatican Assasins: Wounded in the House of My Friends.*
[4] A. CAVOLI, *op. cit.*

Una dintre operațiunile Sfintei Alianțe, pe care el a descoperit-o, este mișcarea de Frondă. De tendință anti-Mazarin și anti-absolutistă, mișcarea regrupează mari seniori catolici care, din ordinul lui Mazarin, plătesc impozite foarte mari. Acestea aterizează de-a dreptul în cufe-rele cardinalului și a celor mai fideli partizani ai săi, mereu sub pro-tecția și cu asentimentul regentei Ana de Austria.[1]

Numele mișcării vine de la jocul practicat de mulți copii ai Parisului secolului XVII. Numeroși deputați care fac parte din Frondă refuză să mai accepte noi impozite fără aprobarea Parlamentului. Ei stabilesc pe e altă parte că niciun supus al regelui nu poate fi reținut mai mult de 24 de ore, timp în care trebuie să fie interogat și prezentat în fața unui judecător.[2]

Grație unui document trimis de către un agent din Franța cardinalului Panciroli, spionul Alberto Mercati descoperă implicarea Vaticanului și a papei Inocențiu X în conspirația împotriva lui Mazarin. Infiltratul încearcă să expedieze un mesaj urgent cardinalului, pentru a-l informa despre acestă Frondă, organizată cu scopul de a-l răsturna pe regele Ludovic XIV, regina Ana de Austria și Mazarin; dar curierul trimis nu va ajunge niciodată la destinație.[3]

Mesajul fără niciun fel de semnătură a fost dat unui soldat de origine franceză din garda elvețiană. Acesta trebuia să ducă mesajul la Paris, dar călugării Ordinului Negru au interceptat răvașul codat scris de Mercati. A doua zi, a fost descoperit cadavrul soldatului pontifical spânzurat de un pod, cu mâinile tăiate, iar pe veșminte era agățată o bucată mică dintr-o pânză neagră cu două benzi roșii încrucișate, simbolul Ordinului Negru.

Scrisoarea este predată în acea zi Olimpiei Maidalchini, de către șeful gărzii, pentru a fi distrusă, în vreme ce în Franța izbucnesc tulburările. Parisul devine o zonă de lupte de stradă și de baricade. Franța se găsește în mijlocul unui război civil: partizanii Anei de Austria și ai cardinalului Mazarin se opun celor ai lui Louis de Bourbon, prinț de Condé, care vor să-l răstoarne pe cardinal.[4] Pentru a-l sprijini pe Condé, Inocențiu X îl trimite pe cardinalul de Retz, un gascon care este de asemenea și unchiul lui Ludovic XIV.[5]

Membrii cei mai importanți ai Frondei nu sunt foarte siguri de fidelitatea lui Retz, dar este vorba de trimisul Romei și are încrederea lui Louis de Bourbon și a lui Inocențiu X.

---

[1] W. GOETZ ș.a., *op. cit.*
[2] W. GIBSON, *A Tragic Farce: The Fronde (1648-1653).*
[3] O. RANUM, *La Fronde.*
[4] M. CARBONERO Y SOL, *op. cit.*
[5] W. BEIK, *op. cit.*

Revolta este înnăbușită în trei luni și pacea este momentan restaurată până în 1650. În acel an, Louis de Bourbon este arestat din ordinul lui Mazarin; aceasta provoacă o nouă Frondă care va dura până în 1652. În fapt, ordinul vine de la Ana de Austria, agasată de insolența nobililor, de dorința lor de putere și de invidia față de cardinal; dar agenții Sfintei Alianțe la Paris cred că este bine ca în rândul populației să se răspândească ideea că detenția face parte dintr-o conspirație organizată de către detestabilul cardinal Mazarin, fapt care va alimenta flacăra urii.[1]

Provinciile Bourgogne și Guyenne se ridică împotriva detenției lui Bourbon, asemenea și ducele de Lorraine și contele de Harcourt. Cetățenii Parisului se înarmează, în timp ce Parlamentul cere exilul lui Mazarin. Cardinalul decide să cedeze și să-l repună pe Louis de Bourbon în libertate, apoi să se refugieze în Germania.

În tot acest timp, la Roma, începând cu primele luni ale anului 1651, după moartea cardinalului Panciroli, Olimpia Maidalchini ține sub control Sfânta Alianță. Inocențiu X îl numește în locul lui Panciroli pe cardinalul Fabio Chigi, viitorul Alexandru VII. Chigi ar fi vrut să ia frâiele aparatului puterii de la Vatican, incluzând aici și Sfânta Alianță, iar Maidalchini reprezintă un obstacol.

Într-un final, grație intervenției lui Inocențiu X, Chigi ajunge la un acord cu Maidalchini prin care ea se retrage de la controlul Sfintei Alianțe și a membrilor săi, dar păstrează controlul asupra Ordinului Negru.

Cumnata papei nu mai are altă soluție decât să accepte; dar ceea ce dorește cu foarte multă ardoare este arestarea „cârtiței" lui Mazarin.

La 6 decembrie 1652, genovezul Alberto Mercati este găsit spânzurat de grinda casei sale din Roma. În gura sa, a fost îndesată o mică bucată de stofă neagră cu cele două benzi roșii în formă de cruce. Brațul Ordinului negru a atins pe unul dintre cei mai străluciți spioni care operau la Vatican. Aparent, înainte de a muri, spionul îl denunțase pe cardinalul Panciroli, care îi ordonase să transmită informații cardinalului Mazarin, dar acest lucru nu a putut fi probat.

La 7 ianuarie 1665, la 81 de ani, papa Inocențiu X moare. Cadavrul său rămâne expus timp de câteva ore în bazilica Sfântului Petru, dar cum nimeni nu prea știe ce să facă cu el, trupul este depus într-o încăpere întunecată în care muncitorii își depozitează uneltele. Mai târziu, i-a fost pregătit un mormânt modest în biserica Sfânta Agnesa, în foarte circulata piață Navona. Odată cu moartea lui Inocențiu X, pontificatul Contrareformei se apropie de sfârșit.

---

[1] W. GIBSON, *op. cit.*
[2] A. CAVOLI, *op. cit.*

Marile puteri ale Europei trebuie din nou să decidă ce papă va guver
Biserica Catolică. Cel mai bine văzut este cardinalul Saccheti, unul d
marii dușmani ai Sfintei Alianțe, pe care o califica drept „instrument
diavolului care nu servește decât pentru a face rău din umbră". Sacche
a declarat în mod deschis neîncrederea sa față de un instrument a
Bisericii atât de puternic încât papii înșiși nu-l pot controla. El este dec
să o termine cu spionajul, chiar dacă asta îl va costa funcția de papă la
care aspiră, iar poziția lui în legătură cu Sfânta Alianță îl împiedică
fără îndoială, să fie ales ca succesor al lui Inocențiu X.

Cardinalul Fabio Chigi, care conduce Sfânta Alianță din 1651, nu
vrea să pună capăt serviciului de spionaj care a costat atât de multe
vieți. Din acest motiv, el decide să joace un joc periculos informându-l
pe Filip IV al Spaniei despre activitățile net profranceze ale cardinalului
Saccheti și de posibila sa prietenie cu cardinalul Mazarin. Monarhul,
primind aceste informații, decide să se opună lui Saccheti și să-l sprijine
pe fidelul său Chigi ca succesor al lui Inocențiu X.[1] În sfârșit, la 7 aprilie
1655, după patru luni de conclav, cardinalul Fabio Chigi este ales noul
papă și adoptă numele de Alexandru VII.

Pontificatul său va fi implicat în zeci de conspirații politice și de
înfruntări cu Franța, în parte datorate slăbiciunii cunoscute de statele
pontificale după semnarea „infamei" păci din Westfalia, în 1648.

Alexandru VII este un bărbat dotat cu o mare abilitate diplomatică.
Opus nepotismului practicat de predecesorii săi, el preferă să ia el însuși
deciziile, după ce se va fi consultat cu experți în fiecare domeniu.

Ca primă măsură, noul papă decide reformarea întregii Curii
romane, cuprinzând aici și serviciile sale secrete. Această măsură o
afectează direct pe Olimpia Maidalchini, care controlează încă Ordinul
Negru.[2] Papa o constrânge pe Maidalchini să cedeze controlul miste-
rioasei organizații a Sfintei Alianțe, să dizolve Ordinul Negru, să-i obli
pe membrii săi să asculte de noul pontif și, în sfârșit, să se retragă
din viața publică, în schimbul unei frumoase sume de bani.

Ascultându-l pe Alexandru VII, atotputernica Olimpia Maidalchini
acceptă aceste cerințe și se retrage în reședința sa romană până la
moartea sa, din 1657, la vârsta de 64 de ani. Cu ea se încheie una din
etapele cele mai obscure, dar în același timp și foarte interesante, ale
istoriei spionajului Vaticanului. Noua direcție a Sfintei Alianțe revine
cardinalului Corrado, care conducea și Oficiul central al beneficiilor
și imunităților.

Cardinalul Corrado nu este un expert în politică și încă și mai puțin
în intrigi, virtute totuși foarte utilă conducerii unui instrument atât

[1] R.A. STRADLING, *Philip IV and the Government of Spain.*
[2] A. CAVOLI, *op. cit.*

de puternic ca Sfânta Alianță. El este interesat mai mult de studiul religiei și de chestiunile mondene, decât de conducerea serviciului de spionaj, chiar dacă acesta este însărcinat să protejeze interesele papei și ale Bisericii catolice într-o Europă din ce în ce mai belicoasă față de statele pontificale.[1]

Relațiile dintre Roma și Paris nu trec prin cel mai bun moment al lor. Franța n-a putut învinge Spania și situația sa internă este instabilă după ultima Frondă. Alături de un Mazarin din ce în ce mai slăbit, se ridică Fouquet, ministru al Finanțelor și noul bărbat puternic al Franței. Ambiția sa și cupiditatea le întrec pe cele ale predecesorilor săi. Străzile capitalei sunt pradă dezordinilor religioase, promovate de către janseniști care reclamă o reformă catolică, lucru care începe să afecteze guvernul și Coroana.[2] Tratatul de prietenie franco-englez din 1655, semnat cu Oliver Cromwell, lordul Protector al Angliei, dă lui Mazarin noi forțe în continuarea războiului său împotriva Spaniei.

Teritoriile spaniole din Dunkerque și din îndepărtata Jamaica au căzut în mâinile englezilor, obligându-l pe regele Filip IV să semneze pacea.[3]

Negocierile, pregătite de regina Ana de Austria și cardinalul Mazarin, s-au focalizat pe o posibilă căsătorie a tânărului rege Ludovic XIV cu fiica lui Filip IV, Maria-Tereza. Papa Alexandru VII și sfă-tuitorul său, cardinalul Sforza Pallavicino, binecuvântează această uniune. Pallavicino, devenit unul dintre cei mai apropiați consilieri ai papei — excluzându-l pe cardinalul Corrado care controla Sfânta Alianță — vede în mariajul regal o posibilitate de a reduce agresivitatea franceză față de slăbiciunile Statelor pontificale.

Căsătoria încheiată în 1658 deschide, pe 7 noiembrie 1659, calea către semnarea păcii din Pirinei, la frontiera hispano-franceză. Prin acest document, pe care Alexandru VII însuși și-a pus pecetea, Franța face un mare număr de concesii.

Lui Condé, șeful Frondei, i se restituie proprietățile; Catalonia este abandonată de trupele franceze, ca și alte regiuni redate Spaniei. Portugalia este sacrificată de Franța, dar își poate păstra independența. Puterea Spaniei în Italia și în Franche-Comté rămân intacte. Este clar totuși că pacea din Pirinei, ca și cea din Westfalia, este o pace stabilită pe motiv de epuizare. Franța apare ca o nouă putere europeană față de puterea spaniolă din ce în ce mai slăbită. La 9 martie 1661, cardinalul Mazarin se stinge din viață; începe monarhia absolută a regelui Ludovic XIV și dominația Franței asupra întregii Europe.

[1] J. PAREDES s.a., *op. cit.*
[2] W. GOETZ s.a., *op. cit.*
[3] R.A. STRADLING, *op. cit.*

În timpul acestor ani, papa Alexandru VII nu este decât un martor accidental al evenimentelor care se derulează într-o Europă convulsionată. Ceea ce pontiful de la Roma își dorește mai puțin este să atâțe spiritele vecinei și puternicei Franța, dar o mână obscură se pregătește să răstoarne în mod periculos această stare de lucruri.

Două mari incidente sunt pe cale să provoace un război deschis între Ludovic XIV și papa Alexandru VII. Primul are loc la 11 iunie 1662, când noul ambasador al Franței la Roma, ducele de Crequi, escortat de două sute de soldați înarmați, încearcă să fie primit la papă. Crequi, ca reprezentant al lui Ludovic XIV, crede că Alexandru VII ar trebui să se încline în fața lui, dar pontiful nu este dispus să facă asta. Cardinalul Pallavicino ordonă deci gărzii corsicane a Vaticanului să formeze o linie de protecție la ușa rezidenței papale pentru a împiedica o tentativă de pătrundere a francezilor înarmați în apartamentele lui Alexandru VII.

Ambasadorul Crequi protestează în fața cardinalului Rospigliosi, secretar de stat, și-l informează pe Ludovic XIV de afrontul care i s-a făcut în calitate de reprezentant al coroanei franceze la Roma.

Al doilea incident survine la 20 august 1662, când patru bărbați, aparent agenți ai Sfintei Alianțe, au o altercație cu trei diplomați francezi. Ceea ce a început ca o simplă încăierare se termină printr-un duel pe străduțele apropiate palatului Farnese, care adăpostea delegația franceză. Zgomotul provocat de oțelul spadelor trase din teacă atrage atenția unei patrule a gărzii corsicane a papei, care supraveghea împrejurimile, și unei patrule de soldați francezi, care proteja edificiul diplomatic. Sosind la locul luptei, descoperă doi francezi și un agent al Sfintei Alianțe răniți de moarte. Ceilalți sunt arestați și trimiși în celulele uneia din garnizoanele gărzii corsicane, nu fără o serioasă altercație cu trupele franceze.[1]

Se adevărește că cei trei agenți ai Sfintei Alianțe sunt foști membri ai Ordinului Negru la comanda Olimpiei Maidalchini: sunt puși, deci, în libertate. Cardinalul Pallavicino se pare că decisese să fie reactivat Ordinul Negru ca serviciu de contraspionaj, în ciuda ordinelor precise pe care le dăduse papa Alexandru VII. Sforza Pallavicino vrea să păstreze, ca nucleu de putere, bărbații formați de Maidalchini, ca și secretele pe care aceștia ar fi reușit să le obțină de-a lungul anilor în care cumnata lui Inocențiu X a dirijat spionajul pontifical.

Atunci când sosesc la Paris veștile despre a doua altercație, Ludovic XIV ordonă expulzarea imediată a nunțiului papal din Franța; trupele franceze se pun în mișcare și ocupă comitatul Avignon, întreaga armată

[1] C. CASIGLINI, *Storia dei Papi*.

primește ordinul de a se pregăti de o lungă campanie cu caracter punitiv împotriva orgoliosului Stat pontifical.[1] Războiul bate la porțile Romei și de data aceasta Spania cea slăbită a lui Filip IV nu va putea face mare lucru pentru a-l evita.

Alexandru VII încearcă să obțină medierea ducesei regente de Savoia, mătușa lui Ludovic XIV, dar este inutil. Papa se vede obligat să se umilească și să accepte condițiile tratatului de pace de la Pisa, semnat la 12 februarie 1664.[2] Cardinalii Chigi și Imperiali, guvernatorii Romei, pornesc către Paris pentru a prezenta scuze regelui Ludovic XIV.

Mario și Agostino Chigi, rude ale papei, sunt trimiși la palatul Farnese pentru a-și prezenta scuzele ambasadorului Franței, ducele de Crequi; membrii gărzii corsicane sunt concediați, iar unitatea desființată; cardinalul Pallavicino este mutat într-un plan secund, dar își conservă aceeași influență în interiorul zidurilor Romei.

În tot acest timp, papa Alexandru VII își asigură frumosul rol în istorie, proclamând, pe 18 februarie 1664, o „bulă secretă" prin care protestează împotriva exigențelor francezilor și spune că ar fi acceptat condițiile tratatului de la Pisa, semnat cu numai șase zile mai devreme, pentru a salva Italia de ocupație străină.

„Declarăm în consecință că în fața unor asemenea fapte ne opunem violenței, forței și la necesitate, neavând altă soluție, am refuzat cu consimțământul nostru și prin voința noastră. Rânduiesc că prezentul protest și declarație, scrise de către noi, sunt validate în apărarea adevărului, în plin și total efect și cu întreaga forță, chiar dacă nu le putem face publice."[3]

Este clar că brutalitatea exercitată de Ludovic XIV împotriva papei după incidentul din 20 august nu este decât un pretext pentru a umili Roma, pe Alexandru VII, guvernarea sa și Biserica catolică. Pe patul său de moarte, suveranul pontif îi reproșează ducelui de Chaulnes răul tratament suportat de nunțiu la Paris și răul cauzat de autoritatea regală Bisericii din Franța. La 22 mai 1667, la 69 de ani, Alexandru VII moare și va fi îngropat în magnificul mausoleu pe care Bernini i-l ridicase în Bazilica Sfântului Petru.

Moartea lui Alexandru VII va provoca un nou val de operațiuni ale Sfintei Alianțe în Asia.

Din 1668, odată cu căderea dinastiei Ming, încep să sosească în China delegații diplomatice europene cu aprobarea guvernului Quing.

[1] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*
[2] C. CASTIGLIONI, *op. cit.*
[3] Textul integral al acestei bule secrete, păstrat în arhivele Bibliotecii vaticane, a fost publicat de către C. CASTIGLIONI, *op. cit.*

Olandezii sosesc în 1668, iar portughezii în 1670. Ambasadele lor sunt urmate, la începutul secolului XVIII, de cele ale Rusiei și a Statelor pontificale, ceea ce are ca efect prelungirea în China a problemelor religioase și politice care devastau Europa și, în consecință, crearea unei adevărate supe primordiale pentru operațiunile conduse de spionii celor două tabere.[1]

Primul spion care a căzut în China este un olandez pe nume Olfert Dapper, care debarcase în Asia în 1667 sub ordinele lui Van Hoorn. Dapper a încercat să semneze un acord cu înaltele autorități de la curtea Quing cu scopul de a obține o concesie comercială exclusivă pentru țara sa, în detrimentul altor puteri europene. Aceasta includea desființarea impozitului pe galioanele olandeze care acostau în porturile chineze.[2]

Papa Clement IX, pus la curent cu demersurile olandezului, ordonă agenților săi să elimine tot ceea ce ar putea constitui un obstacol pentru navele sau interesele țărilor catolice în China. La 11 octombrie 1668, Olfert Dapper este găsit decapitat într-o mansardă foarte aproape de portul Canton.

Europenii rezidenți cred că a fost victima unor reglări de conturi cu o bandă chineză, dar se mai spunea, de asemenea, în interiorul delegațiilor europene, că diplomatul și comerciantul olandez a fost executat de către cei din cercul Octogonus — din care făcuse parte și Jean-François Ravaillac, asasinul regelui Henric IV al Franței — sau de către Ordinul Negru. Oricum ar fi fost, asasinarea lui Olfert Dapper întârzie timp de mai mulți ani semnarea unui acord comercial între Olanda și China.[3]

Moartea subită a lui Clement IX la 9 decembrie 1669 obligă conclavul să se reunească din nou. Nu mai puțin de șase grupări își dispută alegerea pontifului care trebuie să-l urmeze pe Clement IX. Spaniolii, uniți de cardinalul Chigi, lansează candidatura cardinalului Scipion d'Elce, dar francezii o resping. Cardinalul Azzolini prezintă atunci un alt candidat: pe cardinalul Vidoni, fost nunțiu în Polonia, dar de această dată spaniolii sunt cei care opun veto-ul lor. La capătul a patru luni, conducătorii din Veneția, Spania și Franța ordonă ambasadorilor lor să găsească un candidat potrivit, iar conclavul îl alege în sfârșit pe cardinalul Emilio Altieri. Acesta adoptă numele de Clement X în amintirea predecesorului său, care l-a ridicat la purpura de cardinal.[4]

Acest papă nu acordă decât foarte puțină importanță rolului pe care-l joacă Sfânta Alianță pe eșichierul politicii europene. Clement X

[1] H. POCHIA, *op. cit.*
[2] J. DO INSO, *China.*
[3] *Ibid.*
[4] J. PAREDES., *op. cit.*

preferă subtilitatea politică și diplomația în locul metodelor brutale utilizate de Sfânta Alianță. Noul pontif decide să împartă puterea sa cu alții, dar, neputând conta pe rudele directe, el alege să se sprijine pe umerii puternici ai cardinalului Paluzzi.

Puterea sa e atât de mare încât politicienii și mai marii epocii l-au botezat „cardinalul Paluzzi-Altieri",[1] făcând un joc de cuvinte asupra numelui papei.[2] În câteva luni, Paluzzi nu numai că a devenit umbra suveranului pontif, dar își asumă și conducerea spionajului papal și cârma afacerilor statului. Nimeni, nicio persoană, nici măcar secretarul de stat nu se deplasează în Roma fără știrea cardinalului Paluzzi.

Se spune că el este cel care resuscitat Ordinul Negru ca serviciu de contraspionaj, deși nu există niciun document care să dovedească asta. În orice caz, în timpul celor șase ani și câteva luni cât a ocupat Clement X tronul lui Petru, Paluzzi a ținut în mâinile sale una dintre cele mai mari puteri din întreaga istorie a Curiei romane. Spionajul și contraspionajul nu erau pentru el decât arme periculoase în mâini puternice și nu exista nici cea mai mică îndoială că era dispus să le folosească și că știa cum s-o facă.

Sub Clement X, relațiile cu Franța nu cunosc cea mai bună epocă a lor, mai ales din cauza disprețului de care dădea dovadă Ludovic XIV față de papa de la Roma. Criza cea mai gravă între Paris și Roma survine la 21 mai 1670, când ambasadorul Franței, ducele d'Estrée, îl acuză pe puternicul cardinal Paluzzi că s-a opus numirii oricărui cardinal francez sau profrancez. Acesta din urmă respinge acuzația, dar impută regelui o poziție antipapală și anticatolică, în timp ce Clement X se ridică de pe tron pentru a da de înțeles că audiența s-a terminat. Francezul se aruncă atunci asupra bătrânului papă și-l obligă să se așeze pe tron. Pontiful îl privește pe diplomat și îi promite că o altă ofensă franceză nu va mai permite. Cardinalul Paluzzi ia notă de acest incident.[3]

În noaptea de 26 mai, cinci zile după altercație, secretarul legației diplomatice a lui Ludovic XIV la Roma este găsit mort.[4] Aparent, tânărul diplomat, după ce a lucrat cu ambasadorul său, ducele d'Estrée, a ieșit din clădirea legației și s-a îndreptat pe jos către Trastevere, pe partea opusă râului Tibru, unde se găseau bordelurile și tavernele. Într-una din ele, în timp ce mânca, s-a angajat într-o discuție cu doi bărbați politicoși, care i-au spus că sunt studenți din Florența, veniți

[1] În italiană, „altiero" semnifică „mândru, trufaș".
[2] C. CASTIGLIONI, *op. cit.*
[3] *Ibid.*
[4] W. BEIK, *op. cit.*

la Roma, căci voiau să se călugărească, respectând astfel dorința nobilele lor familii.

În momentul în care francezul a ieșit din sală pentru a-și face nevoile fiziologice, cei doi italieni s-au făcut nevăzuți. Secretarul lui d'Estrées s-a întors, s-a așezat la locul său fără să i se pară ceva anormal și și-a văzut de mâncarea lui. Apoi, pentru că noaptea era agreabilă, a decis să se plimbe puțin înainte de a se reîntoarce în camera lui, pe care o avea în clădirea ambasadei Franței la Roma. La jumătatea drumului, sudoarea i-a tăiat răsuflarea, împiedicându-l să-și continue mersul. S-a așezat pe marginea unei fântâni și nu s-a mai ridicat. A murit. Fusese otrăvit.

Cei doi florentini dispăruseră pe străduțele din Lateran și trecuseră peste un zid acoperit de o încrengătură de plante agățătoare. De cealaltă parte îi aștepta cardinalul Paluzzi. Unul dintre ei, în realitate preot, s-a aplecat, și-a pus un genunchi în pământ, a sărutat inelul cardinalului și i-a pus în mâini o bucată de pergament legată cu o panglică de mătase roșie, *Informi Rosso*.[1] Misiunea era îndeplinită.

A doua zi, cu toate că ambasada franceză încă nu aflase de vestea morții tânărului secretar, papa Clement X a numit șase noi cardinali, dintre care niciunul nu era francez. Din acest moment, relațiile dintre Franța și Roma, între Ludovic XIV și Clement X, au fost practic rupte.[2]

Clement X moare la 22 iulie 1676, nu înainte de a-l beatifica pe Pius V, marele papă al Contra-reformei și fondatorul Sfintei Aliante.[3]

În luna august, cardinalii se închid în conclav pentru a alege un nou papă. Cei mai puternici candidați pentru ocuparea scaunului Sfântului Petru sunt Gregorio Barbarigo și Benedetto Odescalchi, amândoi foarte apropiați defunctului papă.

Barbarigo refuză să accepte tiara pontificală, lucru pe care-l anunță în colegiul cardinalilor. Pentru cardinalul Paluzzi este o problemă în minus, Barbarigo declarându-se de mai multe ori împotriva metodelor folosite de Sfânta Alianță. Dacă ar fi devenit papă, operațiunile de spionaj pontifical s-ar fi redus la o simplă expresie verbală, într-un moment în care ele chiar erau necesare într-o Europă dominată de o Franță catolică din ce în ce mai belicoasă față de Roma.

În ciuda opoziției franceze, cardinalii îl votează pe Odescalchi la 21 septembrie, papă care va lua numele de Inocențiu XI, în cinstea papei Inocențiu X.

Ca și Pamphili, noul papă va recunoaște, în timpul celor 13 de ani de pontificat, necesitatea serviciilor Sfintei Alianțe ca un rău inevitabil.

---

[1] Vezi capitolul 1
[2] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*
[3] C. CASTGLIONI, *op. cit.*

motiv pentru care îl păstrează la conducerea spionilor săi pe cardinalul Paluzzo Paluzzi, dar subordonându-l pe acesta secretariatului de stat, în fruntea căruia se afla cardinalul Cibo. Inocențiu XI nu lucrează direct cu Paluzzi, cum a făcut predecesorul său Clement X, dar toate problemele care au legătură cu serviciul de spionaj sunt tratate la ordinea zilei cu cardinalul secretar de stat, Alderano Cibo.[1]

Politica lui Inocențiu XI și, în consecință, caii de bătaie ai Sfintei Alianțe vor fi relațiile mereu conflictuale cu Franța și regele Soare, lupta împotriva Imperiului Otoman și speranța instaurării catolicismului în Anglia. Agenții lui Paluzzi își vor concentra misiunile în Franța și Anglia.

Nefiind dispuși să continue să tolereze amestecurile lui Ludovic XIV în treburile Romei și afacerile Bisericii, Inocențiu XI decide să-i trimită regelui Franței trei misive — în 1678, 1679 și 1680 — în care-i cere să renunțe la extinderea „dreptului regalei"[2].

Ludovic XIV convoacă o reuniune a clerului francez în 1680. În cursul adunării, toți, mai puțin doi episcopi, își prezintă scuzele pentru cuvintele trimise de Inocențiu XI în misivele sale și își ratifică fidelitatea față de coroană. Un an mai târziu, regele îi reunește într-o nouă adunare, în care își reafirmă „dreptul regalei" ca drept suveran. Cardinalii Cibo și Paluzzi îl sfătuiesc pe papă să contraatace, căci, după toate întâmplările, monarhul francez nu pare a se opri aici.

La 19 martie 1682, anul în care curtea se instalează la palatul din Versailles, Ludovic XIV aprobă cele „patru articole" ale declarației redactate de Bossuet, prin care se arăta independența absolută a regelui Franței asupra chestiunilor temporale, superioritatea conciliului de la Konstanz asupra papei, infailibilitatea pontifului condiționată de consimțământul episcopatului și inviolabilitatea fostelor obiceiuri ale Bisericii galice.

În sfârșit, regele ordonă trimiterea celor „patru articole" în toate școlile din țară.[3]

Inocențiu XI își manifestă contrarietatea asupra poziției episcopilor francezi față de regele lor, în fața căruia nu au știut să apere dreptu-rile Bisericii. Apropo de cele „patru articole", preferă totuși să nu intervină, dar refuză instituirea canonică a tuturor celor care au

---

[1] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*
[2] Dreptul de regal, folosit și în secolul XII, permitea regelui să încaseze beneficiile aferente ale anumitor episcopii în caz de vacanță a scaunului episcopal (regala temporală) și să numească, în locul episcopului, preoți cu beneficii care nu mai aveau sarcina sufletelor, preoți care se supuneau în primul rând regelui, nu lui Dumnezeu (regala spirituală). La acel moment, regalitatea temporală era practic abandonată, dar Ludovic XIV decide, în 1673, ca regalitatea spirituală să cuprindă toate episcopiile din Franța.
[3] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*

participat la reuniunile cu Ludovic XIV. În 1687, sfătuit de cardinalul Cibo, papa îl numește arhiepiscop de Köln pe candidatul imperial fata de cel propus de Franța și, la cererea cardinalului Paluzzi, abolește dreptul de azil în ambasadele din Roma. Spania și Veneția se supun dispoziției papale, nu și Franța. Această ultimă măsură va declanșa un război surd între Franța și Statele pontificale din pricina rețelei „Scipion".

De vreo doi ani, Sfânta Alianță tot detectează infiltrări ale agenților francezi în secretariatul statului. Spionii lui Ludovic XIV: trei clerici care lucrau la arhivarea documentelor secretariatului; numeroase documente, clasate ca „material delicat", sunt copiate și trimise, printr-un sistem de curierat, la legația diplomatică franceză de la Roma. Capul rețelei se numea Scipion.

Alderano Cibo îl convoacă pe Paluzzi și îi ordonă să anihileze rețeaua de spioni francezi de la Lateran, folosind toate metodele necesare. Asta va și face Paluzzi, implicând și călugării Ordinului Negru.

Primul care cade în mâinile lor este unul dintre membrii rețelei Scipion. În dimineața zilei de 11 mai 1687, doi agenți ai Sfintei Alianțe urmăresc un *scriptor*[1] care muncește la Biblioteca Vaticană. Călugărul transcrie și copiază documente, distribuite apoi diferiților membri ai Curiei romane. Sfânta Alianță descoperă că anumite documente, în special cele care privesc Franța, sunt deturnate de acest *scriptor*. Spionajul pontifical numără copiile realizate de călugăr și cele distribuite mai apoi. De fiecare dată când este vorba de un document clasat ca „material delicat" și în legătură cu Franța sau Ludovic XIV, una dintre cópii nu mai este distribuită sau dispare pur și simplu.

Afacerea fiind raportată cardinalului Paluzzi, șeful serviciului de spionaj ordonă călugărilor Ordinului Negru să-l aresteze pe scriptor „viu". La 19 mai, scriptorul este arestat și trimis în sediul spionajului papal, unde este interogat. Torturat, spionul dezvăluie numele celorlalți membri ai rețelei Scipion care lucrează pentru regele Ludovic XIV la Roma.

La 21 mai, este găsit cadavrul mutilat al călugărului, spânzurat de un pod pe Tibru cu semnul Ordinului Negru, o bucată de pânză neagră cu două benzi roșii în formă de cruce. Teribilul braț al Bisericii a lovit un inamic, dar mai sunt doi spioni în libertate.

În seara de 23 mai, în timp ce agenții Sfintei Alianțe încearcă să aresteze un preot care lucrează sub ordinele cardinalului Alderano Cibo, acesta din urmă reușește să scape și cere azil la ambasada Franței.

---

[1] Scriptorii sunt călugări care copiază cu mâna manuscrise pentru Biblioteca Vaticană încă din anul 1431, sub pontificatul lui Martin V (1417 —1431). Chiar și azi se numesc *scipiones* angajații Bibliotecii vaticane. Vezi de asemenea E. FRATTINI, *Secretos Vaticanos*.

Aplicând abolirea dreptului la azil din ambasadele Romei decretat de Inocențiu XI, șase călugări ai Ordinului negru pătrund, cu fețele acoperite, în palatul Farnese și-l scot de-acolo pe preot cu forța.

Interogat, el dezvăluie că în spatele numelui de cod Scipion se ascunde un călugăr care pe vremuri a făcut parte din Sfânta Alianță și care a fost recrutat de rețeaua de spionaj a lui Ludovic XIV pe motiv că avea origini franceze. Scipion este fiul unui cetățean din Veneția și a unei femei din Florența și a fost adus în Franța de Mazarin. Aparent, în Sfânta Alianță era specializat în eliminarea „dușmanilor Bisericii" prin otrăvire.

La 26 mai 1687, opt membri ai Ordinului negru intră cu forța în camera unui han din apropierea palatului papal din Roma. Dintr-o caleașcă neagră ce purta emblema pontificală pe portierele sale, cardinalii Paluzzo Paluzzi și Alderano Cibo observau operațiunea. Mai devreme se dăduse ordinul ca nicio patrulă a gărzii papale să nu treacă prin împrejurimi. În fapt, nu există nicio dovadă a eliminării lui Scipion.[1]

Primii călugări urcă pe scara strâmtă, când în fața lor apare chiar Scipion cu spada în mână. Lupta este de scurtă durată, dat fiind numărul mare de călugări cărora spionul lui Ludovic XIV este obligat să le țină piept. Încercând să evadeze printr-o fereastră, cade de la o înălțime de câțiva metri, dar jos este așteptat de un alt grup de ostași ai Ordinului Negru. Unul dintre ofițeri înfige spada în gâtul spionului care, sângerând abundent, încearcă să se ridice și să continue lupta. În acel moment Scipion primește trei lovituri precise, una dintre ele tăindu-i inima în două. Moare, chiar înainte de a cădea.

Cardinalul Paluzzi face semnul crucii cu mâna sa dreaptă înmănușată, trage perdeaua și caleașca se îndepărtează. Secretele Bisericii sunt din nou la loc sigur, la umbra privirilor indiscrete. Cadavrele lui Scipion și al preotului scos cu forța din ambasada Franței sunt descoperite spânzurate de un pod de pe Tibru, aratând prin aceasta tuturor cetățenilor Romei, dar și străinilor care încă se mai îndoiau, că brațul justițiar al lui Dumnezeu e lung și că are ca instrumente Sfânta Alianță și Ordinul Negru.

Incidentul de la ambasada Franței cu agenții Sfintei Alianțe provoacă reacții puternice la curtea din Paris. În noiembrie 1687, Ludovic XIV ordonă noului său ambasador să intre în Roma escortat de un regiment care își arborează cu ostentație armamentul. Inocențiu XI decide să-l excomunice pe trimisul monarhului și să nu-l primească în audiență. La începutul lui 1688, papa, prin nunțiul său la Paris, îl

---

[1] J. BLACK, *From Louis XIV to Napoleon: The Fate of a Great Power*.

înștiințează pe Ludovic XIV că el și miniștrii săi trebuie să se considere de-acum *incursus*, pasibili de cenzura ecleziastică.[1]

Ludovic XIV, în culmea gloriei sale, nu ia în considerare avertismentele papei și, cum o mai făcuse și înainte sub pontificatul lui Alexandru VII, ordonă armatelor sale să ocupe Avignon-ul și ținutul Venaissin.

Pe la sfârșitul secolului XVII, dorința arzătoare de a vedea un monarh catolic la coroana Angliei, dă papei de la Roma un val de optimism. Iacob II, catolic fervent care a ajuns pe tron în 1685, trimite un ambasador papei Inocențiu XI și autorizează reîntoarcerea iezuiților.[2] Sfânta Alianță trimite un mare număr de agenți în toată Anglia. Cardinalul Paluzzi știe că mai devreme sau mai târziu situația religioasă din insule va reveni la normal, adică la confesiunea protestantă.

Iacob vrea să imite absolutismul lui Ludovic XIV, iar aceasta în ciuda sfaturilor papei, care se opune. Reacția protestanților nu se lasă mult așteptată. Dar revolta este înnăbușită. După informațiile agenților Sfintei Alianțe la curtea lui Iacob nu există copii de sex masculin, iar fetele sunt măritate toate cu prinți protestanți.[3] Nu mai rămâne decât să se aștepte moartea lui; în 1686 a doua soție a regelui îi dăruiește un fiu, ceea ce deschide posibilitatea unei dinastii catolice autoritare.

Răscoala are loc, iar protestanții oferă coroana lui Wilhelm III de Orania, căsătorit cu fiica cea mare a lui Iacob. La 5 noiembrie 1688, Wilhelm și trupele sale debarcă în Anglia și în foarte scurtă vreme pune mâna pe putere. Iacob II este nevoit să se refugieze în Franța până la moartea sa, iar înfrângerea catolicismului în Anglia este un fapt consumat.

Inocențiu XI nu mai apucă să ia măsuri, căci moare trei luni mai târziu; pe tronul lui Petru ajunge de data asta cardinalul Pietro Ottoboni, care adoptă numele de Alexandru VIII. Acest papă, care nu va guverna decât 16 luni, va ceda presiunilor despotice ale lui Ludovic XIV. Moare la 1 februarie 1691. Succesorul său, Inocențiu XII, va fi ultimul papă al secolului XVII, dar asta nu înseamnă că pontificatul lui va fi unul mai calm.

Europa este aruncată în războaie politice și religioase, iar Ludovic XIV își conservă influența și puterea nu numai în întreaga Franță, dar în mod egal și asupra întregului continent. Totuși, o nouă epocă de intrigi se pregătește.

[1] W. BEIK, *op. cit.*
[2] M. MARTIN, *op. cit.*
[3] J. PAREDES, *op. cit.*

6

O NOUĂ EPOCĂ DE INTRIGI (1691-1721)

„Acum, către voi se îndreaptă porunca aceasta, preoților!... Iată, vă voi nimici sămânța și vă voi arunca balega în față, balega vitelor pe care le jertfiți și veți fi luați împreună cu ele."

Maleahi 2, 1; 3

După moartea lui Alexandru VIII la 1 februarie 1691, conclavul se reunește iar pentru alegerea următorului papă, cel de la sfârșitul secolului XVII. Din nou, cum fusese deja vorba înainte de alegerea papei Inocențiu XI, cardinalul Gregorio Barbarigo este candidatul cel mai serios pentru ocuparea tronului lui Petru.

Barbarigo este un bărbat pios, dar este și un înflăcărat inamic al metodelor Sfintei Alianțe; or, ca și în 1676, cardinalul Paluzzi — care controlează încă spionajul pontifical — nu este dispus să desființeze un instrument de securitate înzestrat cu o asemenea putere.[1]

Din toate conclavele secolului XVII, cel din 1691 este cel mai lung. Durează în total cinci luni, din 12 februarie până în 12 iulie. Spaniolii, ca și francezii și Imperialii, nu au nici cea mai mică intenție să-l voteze pe Barbarigo. Totuși, odată dată cu sosirea verii, cardinalii se grăbesc să găsească un candidat în Antonio Pignatelli, care la 12 iulie, ia numele de Inocențiu XII.[2]

Născut în sânul uneia dintre cele mai nobile familii din Bari, tatăl noului papă fusese prinț de Minerva și Grande de Spania. Relațiile sale cu Curia romană l-au ajutat să urce treptele ecleziastice și să treacă prin funcțiile de vice-delegat la Urbino, guvernator de Viterbo, nunțiu la Florența, Viena și în Polonia, inchizitor în Malta. Din această ultimă

[1] Vezi capitolul 5.
[2] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*

etapă datează relațiile foarte strânse cu agenții Sfintei Alianțe și cu șeful lor, cardinalul Paluzzo Paluzzi.

Tot în acea epocă operează în Malta un comerciant protestant irlandez, William DeKerry. Pe străzile insulei circulă zvonuri cum că n-ar fi un simplu comerciant, ci un spion al englezilor și un contrabandist. Galioanele marinei engleze permit libera trecere a corăbiilor lui DeKerry în schimbul informațiilor asupra acostărilor și a rutelor vaselor care navighează sub pavilion inamic sau al națiunilor catolice. Irlandezul se pare că tocmise iscoade printre autoritățile portului, care îi comunicau rutele și datele exacte de apariție a galioanelor țărilor inamice, ca și conținutul încărcăturii.[1]

Inchizitorul Antonio Pignatelli îi informează de acest lucru pe secretarul de stat și serviciul secret papal printr-o scrisoare adresată cardinalului Paluzzi. Sfânta Alianță decide să fie trimiși cinci agenți în insulă pentru a desființa rețeaua creată de DeKerry. Călugării rezolvă afacerea sechestrându-l pe căpitanul portului din Malta și, sub amenințarea că va fi trimis la Sfântul Oficiu, bărbatul mărturisește că a primit o importantă sumă de bani pentru a-l informa pe DeKerry asupra traficului portuar. Mai mulți angajați implicați în traficul portuar sunt de asemenea informatori.

Paluzzi decide să termine cu irlandezul și transmite ordinul agenților săi. Într-o noapte, în timp ce DeKerry merge pe jos la reședința ambasadorului Franței, patru bărbați înarmați cu săbii îi ies în cale. Câteva minute mai târziu, ei aruncă trupul comerciantului și spionului irlandez în apele Mediteranei. După ce dispariția lui William DeKerry se face cunoscută, rețeaua încetează să mai opereze, iar agenții Sfintei Alianțe se retrag discret, abandonând Malta. Brațul Bisericii a lovit din nou și a mai eliminat un dușman.

Tot sub pontificatul lui Inocențiu XII relațiile cu Franța lui Ludovic XIV se relaxează.

Puternicul monarh face primul pas anulând ordinul de predare a celor „patru articole" galicane în școlile publice.[2] Papa îi întoarce gestul autorizând instituționalizarea canonică a candidaților în locurile vacante, dar la recomandarea cardinalului Paluzzi, care a vegheat toată controversa asta de pe vremea pontificatului lui Inocențiu XI, papa cere tuturor înalților demnitari ai Bisericii franceze o scrisoare prin care trebuie să-și manifeste sentimentele lor la modul general asupra a tot ceea ce s-a întâmplat. Experții Javier Paredes, Maximilien Barrio, Domingo Ramos-Lisson și Luis Suarez, în *Dicționarul papilor și conciliilor* sunt

[1] F. CIAPPARA, *The Roman Inquisition in Enlightened Malta.*

[2] Cele „patru articole" apar în *Clerici Gallicani de ecclesiastica potestate declaratio* (Declarația clerului din Franța), aprobată în 1682, sub pontificatul lui Inocențiu XI.

de acord că nu se poate vorbi de o capitulare a lui Ludovic XIV: în fapt, decretul „regalei" n-a fost niciodată revocat și cele „patru articole" galicane n-au fost abrogate, continuând să fie predate în școli și universități.

Dar Inocențiu XII, hrănit cu reminiscențele inchizitoriale, își continuă cruciada împotriva ereticilor folosindu-se de Sfânta Alianță a cardinalului Paluzzi ca braț înarmat al credinței. Unul dintre dușmanii săi va fi Charles Blount.[1]

Teoria liberului examen, apărută în secolul XVI odată cu Reforma, nu numai că va contribui la descompunerea protestantismului, dar va sta în egală măsură la originea micilor secte, printre care și deismul. Deși i se atribuie lordului Edward de Cherbury, care a trăit la sfârșitul secolului XVI, că ar fi primul deist, lui Charles Blount, născut la mijlocul secolului XVII îi aparține prima documentație, amintită și în *Dicționarul enciclopedic de teologie catolică* a lui Wetzer și Welth.[2]

Blount, în refugiul său englez, apare ca un dușman din ce în ce mai puternic al Bisericii din Roma. Deismul penetrează în Statele pontificale pe cale piezișă prin predicatorii care încearcă să-și câștige adepți într-un mod clandestin. Mulți dintre ei sunt arestați de către membri Sfântului Oficiu și, după ce au fost supuși torturilor, ei mărturisesc că sunt partizanii lui Charles Blount.[3]

Papa nu are intenția să permită o asemenea erezie, așa că ordonă lui Paluzzi să remedieze problema. Bătrânul cardinal decide să trimită trei călugări din Ordinul Negru în Anglia.

Într-o dimineață a anului 1693, cadavrul polemistului Charles Blount a fost găsit în curtea casei sale, cu un glonț în piept. Autoritățile cred că Blount s-a sinucis pentru că n-a fost lăsat să se căsătorească cu cumnata lui, pe care o iubea foarte mult; deprimat, și-a tras un glonț în inimă. Această explicație închide afacerea, iar călugării lui Paluzzi se întorc la Roma.

Următorii ani ai pontificatului lui Inocențiu XII se concentrează asupra problemei succesiunii coroanei Spaniei. Regele Carol II, care a purtat-o din 1665, cere sfatul papei. Acesta din urmă se pronunță în favoarea prințului elector de Bavaria, Joseph-Ferdinand, în vârstă de 4 ani. Fiu al electorului de Bavaria, Maximilien-Emmanuel și al arhiducesei Maria-Antoaneta, nepoata lui Filip IV, el este ales ca succesor de către Carol II în 1696, grație medierii făcute de Marie-Anne de Austria și papă.

Semnarea tratatului de Partiție de la Haga, la cererea regelui Ludovic XIV al Franței, îi atribuie viitorului rege al Spaniei regatele

[1] M. CARBONERO Y SOL, *op. cit.*

[2] *Ibid.*

[3] H. BRUECK, *History of the Catholic Church.*

peninsulare, mai puțin Guipuzcoa, coloniile din America, Sardinia și Țările de Jos, în timp ce alte teritorii revin arhiducelui Carol de Austria sau Delfinului Franței. Vestea ajunge în Spania și Carol II îl numește pe micul Joseph-Ferdinand moștenitor universal al tuturor regatelor, statelor și domeniilor, fără să-i permită renunțarea la vreuna.[1]

Cardinalul Paluzzi îl sfătuiește pe papă să-l protejeze pe copil, dacă vrea ca acesta să domnească într-o zi în Spania. Șeful spionilor pontifului știe că mai devreme sau mai târziu Ludovic XIV va încerca ceva împotriva moștenitorului, în beneficiul nepotului său, Filip de Anjou. Paluzzi nu va apuca să-și vadă temerile îndeplinite: moare la 75 de ani, la 29 iunie 1698, la Ravenna, când tocmai fusese numit arhiepiscop emerit.

După legendă, maestrul spionilor, care timp de trei decenii a regizat destinele celor din Sfânta Alianță sub pontificatele lui Clement X, Inocențiu XI, Alexandru VIII și Inocențiu XII, ar fi murit otrăvit de către agenții din serviciul lui Ludovic XIV, după un banchet. Cardinalul Paluzzo Paluzzi Altieri Degli Albertoni ar fi înghițit o doză puternică de otravă în timp ce mânca o friptură de miel preparată cu frunze de spânz negru, o plantă foarte toxică folosită în antichitate pentru otrăvirea apei sau a vârfurilor de săgeată.[2]

Nimeni din bucătăria cardinalului n-a gustat platourile servite la ultima și somptuoasa cină a șefului spionilor.[3]

Câteva luni mai târziu, în primele zile ale lui 1699, profeția cardinalului Paluzzi s-a îndeplinit: tânărul Joseph-Ferdinand de Bavaria s-a îmbolnăvit brusc. Tratamentul prescris nu i-a adus nicio ameliorare și la 5 februarie starea lui s-a agravat într-o manieră de-a dreptul îngrijorătoare. În zorii zilei de 6 copilul moare printre vome și convulsii la vârsta de 7 ani, lucru care va permite, odată cu Filip V, instalarea Bourbonilor pe tronul Spaniei. Prin numeroase curți europene a circulat zvonul că băiețelul a fost otrăvit din ordin de la Versailles, dar, ca în cazul cardinalului Paluzzi, acest lucru n-a fost niciodată dovedit. Ludovic XIV este pregătit cu totul să-și plaseze nepotul pe tronul Spaniei, chiar dacă aceasta va antrena Europa într-un nou război.

La 27 septembrie 1700, Inocențiu XII se stinge din viață la 85 de ani, lăsând ca moștenire problema succesiunii la coroana Spaniei. Îi va reveni urmașului său pe tronul lui Petru să facă față războiului de

[1] J. CALVO POYATO, *Carlos II el Hechizado y su epoca.*

[2] A. MAYOR, *Greek Fire, Poison, Arrows & Scorpion Bombs. Biological and Chemical Warfare in the Ancient World.*

[3] În realitate, aceasta este doar o legendă: nu există în fapt nicio probă scrisă sau bibliografică asupra acestei afaceri; „posibilul" asasinat al cardinalului Paluzzo Paluzzi, șeful Sfintei Alianțe din 1670 până în 1698, de către agenții lui Ludovic XIV prin otrăvirea cu spânz negru sau „trandafirul Crâciunului".

Succesiune. Armele și intrigile sunt pregătite. La Roma, Ludovic XIV are mai mulți cardinali pregătiți pentru conclavul care se va deschide.

În seara lui 9 octombrie, Colegiul cardinalilor, dominat de sectorul francez, se izolează pentru a alege un nou papă. De cealaltă parte se află clanurile hispano-imperiale și *zelanti* („zeloșii"). Colocviile, discuțiile, negocierile și manipulările politice se prelungesc până când, pe 19 noiembrie, sosește vestea morții regelui Carol II al Spaniei. Din acest moment, atenția conclavului, dar și cea a tuturor națiunilor lumii, se concentrează asupra palatului regal din Madrid.

După moartea, sau asasinarea, micuțului Joseph-Ferdinand de Bavaria, regele Carol, muribund, semnează ultimul său testament prin care declară că tronul său va reveni ducelui de Anjou, nepotul prea-puternicului Ludovic XIV al Franței.[1]

Națiunile Europei se tem că puterea Imperiului spaniol va cădea în mâinile unei singure dinastii, așa că decide o repartiție a teritoriilor. Împăratul Leopold I și regele Ludovic XIV au semnat deja un acord la Viena în 1668, stipulând partajul teritoriilor spaniole între Austria și Franța în eventualitatea în care regele Carol ar fi murit fără să aibă moștenitori, cum s-a și întâmplat. Anglia și Țările de Jos, de acum înainte unite sub un singur rege, Wilhelm III de Orania[2], intră de asemenea în această horă.

La 3 octombrie 1700, în timp ce conclavul se pregătește să aleagă un nou papă, Carol II își reface testamentul în care lasă întreaga sa moștenire și coroana celui de-al doilea fiu al Delfinului Franței. Dacă ducele de Anjou nu acceptă, coroana îi va reveni arhiducelui Carol. Cu câteva minute înainte de ora 3 după-amiază, la 1 noiembrie, moare ultimul rege al Spaniei din Casa de Austria. Sub monarhia lui Carol II, Imperiul spaniol s-a năruit, iar spaniolii așteaptă un nou rege care să reînvie timpurile lui Filip II, o epoca ce nu se va mai întoarce vreodată.

În fața amenințării care stă deasupra Europei și văzând că Franța și Imperiul hispanic nu ajung la un acord, grupul *zelanti* decide să lanseze candidatura cardinalului Gianfrancesco Albani. Deși întregul conclav este de acord cu alegerea lui, Albani refuză tiara. Înainte să accepte numirea, el decide să consulte un grup de prestigioși teologi. În sfârșit, la 24 noiembrie 1700, cardinalul Albani devine Clement XI.

Noul pontif, în vârstă de 51 de ani, este un bărbat foarte jovial și cultivat, dar deciziile sale politice sunt uneori prea lente, mai ales pentru timpurile de-atunci. Astfel, desemnarea unui nou conducător al Sfintei Alianțe întârzie să apară.

[1] H.A. KAMEN, *Philip V of Spain: The King Who Reigned Twice.*

[2] R. GARCIA CARCEL & M. ALABRUS, *España in 1700: ¿Austrias o Borbones?*

De când cu posibilul asasinat al puternicului cardinal Paluzzi Paluzzi de către agenții francezi, spionii papei consemnează o clară inactivitate în operațiunile lor, lucru care se răsfrânge și asupra secretariatului statului, vacant după moartea lui Inocențiu XII. De exemplu, conclavul nu a luat cunoștință de moartea lui Carol II decât la 18 zile după deces.[1]

Clement XI nu va înțelege decât prea târziu de ce un serviciu de informații activ este necesar în astfel de momente, mai ales că aveau să urmeze evenimente care vor răvăși Europa.

Dacă alți papi au folosit Sfânta Alianță ca pe un pion important în marele joc de șah politic european, noul pontif nu știe cum, sau în ce măsură, spionii Vaticanului pot să-l ajute să ia o decizie bună.

Noul secretar de stat, cardinalul Paolucci este un bărbat abil și expert în politică, dar nu vede cum ar putea ca Sfânta Alianță să-l ajute pe papă să ia decizii în materie de politică externă. Paolucci se înșeală. Evenimentele îi vor demonstra asta.

Filip de Anjou, în urma testamentului lui Carol II, este încoronat rege, la 8 mai 1700 la Madrid, sub numele de Filip V; dar împăratul pune la îndoială validitatea testamentului și declară că fiul său, arhiducele Carol, are aceleași drepturi succesorale ca și Filip V.[2]

Clement XI se propune ca intermediar pentru a aplana disputa și pentru a evita declararea războiului între Imperiu și Franța. În această perioadă, la recomandarea cardinalului Paolucci, papa îl numește pe nepotul său, Annibale Albani[3], expert în diplomație și foarte apropiat de Sfântul Scaun, responsabil cu Sfânta Alianță.

Sub conducerea noului lider, agenții papei încep să pună în mișcare mașinăria în serviciul secretariatului de stat al cardinalului Paolucci. Primele informații duc către aliații pe care îi caută cele două părți în cazul în care ostilitățile se vor declanșa. Sfânta Alianță afirmă că Filip V tinde să se alieze cu ducii de Mantua și de Parma, în timp ce arhiducele Carol caută alianța ducelui de Modena. Clement XI trimite atunci celor trei o scrisoare recomandându-le stricta neutralitate. Cardinalul Paoluci și Annibale Albani știu că dacă unul dintre ei se va alătura cauzei unuia sau celuilalt dintre adversari, războiul ar putea afecta Statele pontificale.[4]

---

[1] J. CALVO POYATO, *op. cit.*

[2] J. LYNCH, *The Hispanic World in Crisis and Change, 1598-1700.*

[3] Annibale Albani va fi ridicat la rangul de cardinal la 23 decembrie 1711 de către unchiul său, papa Clement XI, pentru serviciile aduse ca șef al Sfintei Alianțe în timpul războiului de Succesiune.

[4] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*

La acea vreme, ducele de Modena numără printre consilierii săi un venețian pe numele de Vicenzo Lascari. Acesta l-a sfătuit ca, în caz de război deschis cu Filip V, să-și unească trupele cu cele ale împăratului Austriei pentru a apăra cauza arhiducelui Carol. Lascari știe că seniorul său, ducele, va obține importante privilegii teritoriale dacă arhiducele Carol va câștiga coroana Spaniei.

În ciuda avertismentelor papei, ducele de Modena se declară pregătit pentru războiul în apărarea intereselor arhiducelui Carol.

Pentru cardinalul Paolucci și Statele pontificale, interferențele lui Lascari se dovedesc a fi extrem de periculoase: venețianul devine deci un obiectiv de eliminat. În fapt, în ochii apropiaților pontifului, un război la porțile Romei ar fi mult mai periculos decât un război la scară mai largă pe tot continentul.

Cardinalul secretar de stat, Fabrizio Paolucci, alege, înainte de a lua o decizie importantă, să-i scrie consilierului ducelui de Modena ca să-i arate pericolul aducerii chiar în inima statelor italiene a războiului care se anunță. Vincenzo Lascari ignoră scrisoarea și-și urmează politica sa deschisă de sprijinire a arhiducelui Carol. Agenții lui Annibale Albani decid, deci, să ia măsuri, iar în noaptea de 11 ianuarie 1702, îl asasinează pe Vicenzo Lascari, în timp ce acesta se pregătea să se urce în caleașcă. În acea noapte, fidelul sfătuitor al ducelui de Modena fusese în vizită la o curtezană, care se pare că făcea schimb de informații de toate felurile cu agenții spionajului pontifical din oraș. La recomandarea Sfintei Alianțe, femeia îi dăduse întâlnire lui Lascari la ea acasă.

Când acesta din urmă a plecat dis-de-dimineață către casa lui, asasinii l-au așteptat în stradă, cu pumnalele în mâini. Șase lovituri de cuțit au pus capăt zilelor sale. A doua zi, la vestea teribilă a asasinatului, ducele de Modena trimite o scrisoare cardinalului Paolucci, secretarul de stat al lui Clement XI, anunțându-l de intenția sa de a rămâne neutru în războiul de Succesiune. Din nou Sfânta Alianță a apărat interesele Bisericii și ale papei.

În 1701, regele Ludovic XIV, în numele nepotului său, regele Spaniei, ocupă cu armata sa și cu succes posesiunile spaniole din Italia: ducatul din Milano, regatele Neapole și Sicilia, Sardinia. De asemenea, trimite trupe în provinciile de sud ale Țărilor de Jos, cu capitala la Bruxelles. Alte colonii — insulele Canare, tot sudul și centrul Americii, Filipine și un mare număr de fortificații de pe coasta de nord a Africii — trec sub ordinele lui Filip V.[1]

---

[1] Războaiele împotriva Franței de la sfârșitul secolului XVII au făcut ca Spania să piardă Franche-Comté, cea mai mare parte a Țărilor de Jos sudice, precum și aproape toate posesiunile din Marea Caraibilor.

„Starea actuală al regatului este cea mai demnă de milă din lume, căci slaba guvernare a ultimilor regi a antrenat o dezordine teribilă în afaceri: justiția a fost abandonată, poliția neglijată, resursele epuizate, fondurile risipite, populația a fost oprimată, iar dragostea și respectul datorate suveranului inexistente", scria ducele de Escalona, marchiz de Villena, lui Ludovic XIV în 1700.[1]

Războiul pare inevitabil când o puternică armată a împăratului Austriei comandată de generalul Eugeniu, prinț de Savoia-Carignan, intră pe teritoriul italian. La sfârșitul lunii mai 1702, agenții Sfintei Alianțe din Catalonia, anunță la Roma că regele Filip V pregătește o escadră de război constituită din corăbii franceze pentru a le trimite în Neapole. La 8 aprilie același an, nouă nave comandate de regele Spaniei personal părăsesc portul Barcelona în direcția regatului Neapolelui. Ludovic XIV știe că, dată fiind situația internațională, deschis războinică, Italia are nevoie de un semn de la noul rege. În acea vreme, Franța se găsea în fața unei alianțe formate din Anglia, Provinciile Unite și împăratul. Ludovic XIV nu conta decât pe ajutorul ducelui de Bavaria și al prințului elector de Köln.

Dezertorul cel mai important — se spune că după recomandarea papei Clement XI și a Sfintei Alianțe — a fost ducele de Savoia. În octombrie 1701, chiar când fiica sa se căsătorise cu Filip V, el se aliază cu trupele împăratului Austriei, promițându-i fidelitate în lupta împotriva bunicului ginerelui său.[1]

În 1702, Wilhelm III de Orania, care un an mai devreme condusese a doua Mare Alianță și intervenise în războiul de Succesiune, moare la 19 martie înainte de a putea să ia parte activ la luptă. Ana Stuart, sora soției sale, îi succede la tronul Angliei și Irlandei.[3]

Sosirea lui Filip V la Neapole n-ar fi putut avea loc într-un moment mai potrivit. Napolitanii nu-l iubeau nici pe noul rege, nici Spania. Câteva luni mai devreme, Sfânta Alianță descoperise un complot în urma căruia viceregele trebuia să fie asasinat.

„Complotul nobililor" este orchestrat de un grup de nobili napolitani în cea mai mare parte, care se răscoală în favoarea arhiducelui Carol în speranța de a-i mulțumi celui care le va acorda independența. Cu câteva zile înainte de atentat, capul rebeliunii este arestat de către agenții spanioli informați de spionii papei.

Cea mai gravă problemă a spionilor spanioli ai epocii era că cea mai mare parte dintre ei nu vorbeau italiana sau vreun dialect local: principalele lor surse de informare rămâneau deci servitorii spanioli care

[1] H.A. KAMEN, *Spain in the Later Seventeenth Century, 1630-1700.*
[2] H.A. KAMEN, *Philip V of Spain: The King Who Reigned Twice.*
[3] În 1709, Ana Stuart va fi proclamată regină a Marii Britanii, regatele Angliei și Scoției fiind definitiv unite.

munceau în marile case ale nobililor. Agenții papei erau florentini, sienezi, venețieni, napolitani și din această cauză rețelele lor de informație erau mai eficace. În numai trei zile, 19 persoane implicate în complot au fost arestate și cele mai multe au fost executate.[1]

La 15 mai 1702, chiar în momentul în care Filip V asculta muzica lui Alessandro Scarlatti la reprezentarea operei *Tiberio*, Anglia, Provinciile Unite și Imperiul declară război Franței, marcând astfel începutul războiul de Succesiune la tronul Spaniei. Temerile papei Clement XI devin în mod brutal realitate. Din acest moment Annibale Albani și spionii săi muncesc exclusiv în interesul Sfântului Scaun, care se menține încă în mod periculos în postura de neutralitate, lucru pentru care suveranul pontif din Roma va sfârși plătind scump.

Înainte de a părăsi Neapole, în semn de curtoazie, regele îl trimite pe ambasadorul său pentru a-i prezenta omagiile sale. La 2 iunie, el ridică ancora în direcția nord cu 20 de corăbii de escortă. Sosirea sa la Milano este în fapt primul contact al lui Filip V cu războiul.[2]

La acel moment, agenții Sfintei Alianțe îl informaseră deja pe papă despre obscurul incident din portul galician Vigo. Corăbiile engleze și olandeze atacă prin surprindere galioanele spaniole care transportau argint din America. Încărcăturile au fost jefuite, iar vasele scufundate. Dar nimic nu era ceea ce părea a fi.

În luna februarie 1702, un agent al Sfintei Alianțe la Londra, Tebaldo Fieschi, îl informează pe Albani că englezii se pregătesc de o mare operațiune navală împotriva teritoriului spaniol. Posibil la Cadiz sau la Vigo.

Fieschi, în vârstă de 28 de ani, este un tânăr elegant și un foarte bogat comerciant de mătase, născut la Sienna. Încă din fragedă lui copilărie, acest spion a cunoscut îndeaproape puterea pontificală, tatăl său servind sub mai mulți papi. Fieschi a refuzat să servească Biserica prin sacerdoțiu, până când a fost recrutat de cardinalul Paluzzi pentru a se alătura spionajului papal. Principalii clienți ai lui Tebaldo Fieschi erau nobilii de la curtea lui Wilhelm de Orania, spionul cunoscându-l personal pe rege. Printre clienții lui se mai numără și Lady Rooke, soția amiralului George Rooke.

Italianul nu numai că i-a furnizat doamnei Rooke stofe și mătăsuri, dar i-a fost și amant, lucru care i-a permis să aibă acces la importante documente pe care amiralul Rooke le păstra în locuința sa din împrejurimile Londrei. Astfel a putut să ia cunoștință de planurile englezilor în ceea ce privea asedierea orașului Cadiz și să-l informeze pe cardinalul Paolucci, secretarul de stat al papei Clement XI. În mod curios, Roma n-a transmis la Madrid vestea despre noul atac ce se

[1] H.A. KAMEN, *The War of Succesion in Spain, 1700-1715.*
[2] H.A. KAMEN, *Spain in the Later Seventeenth Century, 1650-1700.*
[3] H.A. KAMEN, *Philip V of Spain: The King Who Reigned Twice.*

pregătea, poate pentru că acest avertisment ar fi presupus ca Roma să iasă din neutralitatea la care papa ținea atât.

Câteva luni mai târziu, în luna iulie mai exact, o flotă anglo-olandeză formată din cincizeci de galioane comandate de sir George Rooke asediază Cadizul.[1] Rezistența garnizoanei orașului face ca lucrurile să devină extrem de dificile pentru trupele lui Rooke care, defavorizate de o mare neprielnică, decid să se retragă și să ridice asediul orașului mai târziu cu o lună. Amiralul Rooke preferă să nu facă o analiză defetistă a acestui incident, cum își notează în jurnalul său.[2]

Odată cu vestea sosirii iminente din America a unei mari flote spaniole încărcate cu argint și cu destinația Vigo, eșecul de la Cadiz este foarte repede uitat. Galioanele franceze, comandate de amiralul Chateaurenaud formează o escortă solidă în jurul corăbiilor spaniole.

Prima flotă engleză trimisă să facă parte din avangardă se găsește sub comanda amiralului sir Cloudesley Shovell; este urmată de flota lui sir George Rooke, care are misiunea de a debarca trupe pentru a ataca navele spaniole de pe uscat. Încă o dată Fieschi informează Sfânta Alianță, dar el ignoră situația actuală a lui Rooke. În schimb, știe că obiectivul acestuia din urmă este să aștepte undeva „Flota Argintului" pentru a încerca să pună mâna pe încărcătură.

Cu informația aceasta în mână, Paolucci, cardinalul secretar al statului, îl pune la curent pe papa Clement XI, care ordonă să o transmită spaniolilor prin intermediul agenților Sfintei Alianțe în Spania.

Spionii papali trimit raportul lui Fieschi, cardinalului Luis Manuel Fernandez de Portocarrero[3], primul ministru al lui Filip V. La 23 septembrie 1702 are loc prima bătălie dintre navele franco-spaniole și engleze.[4] În câteva ore, mai multe galioane încărcate se răstoarnă, în timp ce altele sunt capturate, iar încărcăturile lor sunt luate înainte de a fi sabordate.

Trei galioane și treizeci de nave sunt incendiate și sabordate, iar alte șase sunt capturate de inamici. Escadra franceză de escortă este și ea anihilată, cu excepția a șase galioane, capturate și încorporate marinei engleze.[5] Dar istoria nu se oprește aici: amiralii George Rooke

[1] M. WILLIAMSON & A. BERSTEIN, *The Making of Strategy: Rules, States and War*.

[2] O. BROWNING, *Journal of Sir George Rooke, Admiral of the Fleet*.

[3] Cardinalul Portocarrero (1635-1709) este cel care l-a convins pe regele Carol II să-l numească moștenitorul coroanei pe Filip de Anjou după moartea principalului candidat, Joseph-Ferdinand de Bavaria. El era regentul regatului după regina văduvă, Marie-Anne de Neubourg. Ales rege, ducele de Anjou (Filip V) l-a numit pe Portocarrero prim ministru în 1701. Câțiva ani mai târziu, cardinalul va lua partea arhiducelui Carol în războiul de Succesiune.

[4] D. CORDINGLY, *Under the Black Flag: The Romance and Reality of Life Among the Pirates*.

[5] M. WILLIAMSON & A. BERSTEIN, *op. cit.*

și Cloudesley Shovell nu găsesc în cale decât cacao, piper și piei de animale, dar nicio uncie de argint. Grație informațiilor furnizate de către agentul Sfintei Alianțe la Londra cardinalului Protocarrero, în cel mai mare secret, spaniolii au decis să debarce tot argintul de pe navele lor și să-l transporte la Alcazar de Segovia, unde a rămas sub pază, în afara oricărui pericol de a ajunge în mâinile englezilor.

În februarie 1703, Filip V promulgă un decret prin care declară că având în vedere atacul criminal al navelor de război aliate împotriva flotei, a hotărât să confiște argintul pe care-l transportau corăbiile scufundate și ai cărui destinatari erau comercianții englezi și olandezi. Decide să împrumute o importantă sumă de bani care va fi destinată comercianților și consulatului din Sevilia.[1] Monarhul aranjează să obțină mai mult de jumătate din argintul pe care-l transporta flota atacată. În fapt, Filip V a făcut dintr-o veritabilă tragedie o afacere splendidă. Cardinalul Portocarrero a spus atunci: „Economia a salvat politica".

Spionajul papal este acela care a luat cunoștință de incidentul cu marchizul Louville, tutorele regelui, care cu timpul, va stabili importante legături cu Sfânta Alianță.[2]

Regele și marchizul de Louville întrețin o relație foarte strânsă, iar Filip V îi dă tutorelui său comanda *Tercio Viejo de los Morados* (Vechiul Regiment al Violeților). Cu aproape șase mii de oameni împărțiți în două regimente, unul spaniol și altul valon, pe care regele le adusese cu el de la Barcelona, *Tercio* este destinat pazei palatului, pentru a înlocui vechile companii de arcași și de germani care au ocupat această funcție sub domnia Casei de Austria. Din acest moment, marchizul de Louville devine cel mai bun spion al papei la curtea regelui Spaniei.

Războiul de Succesiune la tronul Spaniei se întinde, devenind aproape un război mondial, nu atât din pricina teatrelor de operațiuni, cât pentru că acest conflict provoacă reacții economice și politice din Peru până în Moscova, din Jamaica până în Roma și de la Paris până la Madrid.

În septembrie 1703, al doilea fiu al împăratului Leopold, în vârstă de 18 ani, este încoronat rege al Spaniei la Viena sub numele de Carol III. La 7 martie anul următor, Carol intră în Portugalia însoțit de o escadră engleză comandată de amiralul sir George Rooke și trei sute de soldați germani, patru mii de englezi și două mii de olandezi. Filip V, aflând veștile, traversează frontiera și provoacă războiul cu Portugalia. În același an, Annibale Albani decide să-l trimită pe cel

[1] Archives générales des Indes, legs. 2534, 2634.

[2] Mai mulți istorici au afirmat că marchizul de Louville, tutorele lui Filip V, este agentul care spionează pentru Ludovic XIV, dar și pentru Sfânta Alianță. Subiectul acesta a făcut să curgă multă cerneală: scrisorile semnate de marchizul de Louville găsite în Arhivele Vaticanului și adresate cardinalului secretar de stat, Fabrizio Paolucci, sunt rupte cu adevărat importante asupra mișcărilor lui Filip V și a curții sale.

mai bun spion al său, Tebaldo Fieschi, în Spania, sub aceeași acoperire pe care o avusese în Anglia: negoțul cu mătase. Având mai multe scrisori de recomandare de la diferiți nobili din Veneția și Roma, Fieschi se apropie de prințesa de Ursini, una dintre cele mai fidele consiliere ale reginei Marie-Louise.

Din această poziție privilegiată, Fieschi întreține o relație excelentă cu Jean Orry, trimisul lui Ludovic XIV, însărcinat cu reconstituirea armatelor din Spania. Imediat, încep să sosească la Roma informații prețioase de ordin militar. Spionul Sfintei Alianțe arată în rapoartele sale că regele Franței cere înlocuirea vechiului armament, ca archebuzele sau sulițele, cu puști franceze cu baionetă. În același moment, agenții Sfintei Alianțe în Franța raportează și ei despre existența a numeroase transporturi de pistoale, puști, gloanțe, uniforme și corturi de campanie expediate în Spania.

Încă de la începutul războiului, Clement XI nu a vrut nicio alianță, nici cu Bourbonii, nici cu Casa de Austria, dar presiunea militară a Habsburgilor în nordul Italiei, care amenință stabilitatea Statelor pontificale, îl obligă să intre în joc. La 15 ianuarie 1709, el emite un comunicat prin care îl recunoaște pe arhiducele Carol ca „Regele catolic" al regiunilor hispanice ocupate, dar fără să pună în discuție dreptul lui Filip V la coroana Spaniei.[2]

Cu această recunoaștere, un nou front se deschide în Spania. Clement XI trimite un nunțiu la Barcelona, unde Carol și-a stabilit curtea. Din acel moment, Spania are doi regi și doi nunți papali, unul în Castilia, iar celălalt în Catalonia. Filip V reacționează: își retrage ambasadorul din Roma, îl expulzează pe nunțiul din Castilia și decretează ruptura în relațiile cu papa.[3]

Situația se agravează mai mult, atunci când decretul lui Filip V interzice comunicarea oficială cu Roma și întreaga tranzacție monetară cu Statele pontificale. Taxele sunt impuse, în plus, asupra tuturor sumelor de bani destinați Bisericii catolice. În final, monarhul stabilește *pase regio*, prin care toate documentele care provin din Roma trebuie să fie trecute prin cenzură ca „să fie examinate dacă nu cumva punerea lor în practică și executarea lor pot aduce un inconvenient sau un prejudiciu binelui public sau statului"[4].

Din pricina situației disperate care există în Franța, Ludovic XIV este obligat să-și retragă în totalitate trupele din Spania. În misiva lui către nepotul său Filip V, Regele Soare vorbește despre foame, despre

[1] R. FERNANDEZ DIAZ, *La España del siglo XVIII*, Anaya, Madrid, 1990.
[2] C. CASTIGLIONI, *op. cit.*
[3] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*
[4] Ruptura relațiilor dintre Filip V și Roma durează până-n 1717. Dar regele Filip știind că Clement XI acționează sub presiune, acceptă rolul spiritual al papalității, considerând că papa este un prizonier.

război și despre inundații. Și chiar dacă negocierile de la Geertruidenberg sunt un eșec, drumul către pace devine inevitabil. În aprilie 1711 moare împăratul Josef al Austriei, după numai șase ani de domnie. Cum nu are moștenitori, arhiducele Carol îi succede. Armele fac atunci loc diplomației. La 27 septembrie 1711, arhiducele, devenit împăratul Carol VI al Austriei, iese din Barcelona pentru a nu mai reveni vreodată, la bordul unei nave engleze comandate de amiralul Rooke.

În luna august 1712 ostilitățile între Anglia, Olanda, Portugalia, Franța și Spania iau sfârșit și, pe 11 aprilie 1713, pacea de la Utrecht este semnată.

Catalonia rămâne răzvrătită împotriva lui Filip V până-n 11 septembrie 1714, dată la care Barcelona se predă. În acea zi, Tebaldo Fieschi, spionul Sfintei Alianțe trimite un raport șefului său de la Roma, Annibale Albani: „O armată franco-spaniolă formată din treizeci și cinci mii de soldați de infanterie și cinci mii de cavalerie a înfruntat șaisprezece mii de soldați și cetățeni. Berwick, în fruntea armatei lui Filip V, a trecut orașul prin foc și sabie." Ultimul capitol al războiului de Succesiune va fi capitularea Majorcăi, în iunie 1715, în fața unei armate de zece mii de oameni comandate de generalul de Asfeld. Filip V ordonă ca viața cetățenilor să fie cruțată și emite o grațiere regală pentru întreg orașul. În sfârșit pacea sosește, dar monarhul, care nu va uita niciodată rebeliunea din Catalonia și tragicele sale consecințe, va impune timp de ani de zile legea marțială în această provincie.

O dată războiul terminat și Filip V recunoscut rege al Spaniei, cardinalul secretar de stat, Fabrizio Paolucci, încearcă o reapropiere prin intermediul Elisabetei Farnese, noua soție a monarhului. Clement XI, sfătuit de cardinalul Alberoni, decide să-l înlăture pe Paolucci de la negocieri și-l obligă pe cardinalul Albani să-și retragă de la Madrid toți agenții Sfintei Alianțe. Dar Tebaldo Fieschi, sub ordinul lui Annibale Albani, rămâne în secret în Spania.

Ascensiunea lui Alberoni a fost fulminantă. În 1702, ducele de Parma îl trimite într-o misiune diplomatică la Louis-Josef de Bourbon, duce de Vendôme, care îl angajează ca secretar. Ducele de Vendôme este comandantul-șef al armatei franceze în nordul Italiei. Foarte rapid, influența lui Giulio Alberoni la curtea Spaniei devine o realitate, pentru că negociază mariajul lui Filip V cu Elisabeta Farnese, iar în 1717 este numit, în același timp, cardinal de către papa Clement XI, dar și prim ministru de către Filip V.[1]

Papa recompensează astfel prețioasele informații culese de către spionul Alberoni, chiar dacă ele nu erau la fel și pentru Sfânta Alianță. Cardinalul Albani crede însă că informațiile asupra armatelor franceze

[1] H.A. KAMEN, *op. cit.*

pe care le-a primit la Roma sunt, în cea mai mare parte, false. De exemplu, șeful spionilor papei a primit un raport în care Alberoni informa despre o posibilă mișcare a trupelor franceze către Statele pontificale. Puțin după aceea, această informație s-a dovedit a fi falsă, pentru că la acea vreme, ducele de Vendôme este trimis în Spania pentru a prelua comanda armatei lui Filip V.

În câțiva ani, Giulio Alberoni, spionul de bază al Sfintei Alianțe din nordul Italiei, a devenit, fiind prim-ministru al lui Filip V, responsabilul însărcinat cu negocierile restituirii tuturor drepturilor Bisericii catolice în Spania, grație unui concordat care nu avantaja cu nimic Roma.

În februarie 1718, așa cum prevăzuse Paolucci, relațiile dintre Madrid și Roma se rup din nou. Giulio Alberoni a demonstrat mediocrele sale talente de spion, ca și de prim ministru. Politica sa externă dezastruoasă și înfrângerea forțelor spaniole în timpul invaziei franco-britanice sunt decisive pentru dizgrațierea sa, la 5 decembrie 1719.

Spionul Tebaldo Fieschi, ajuns la vârsta de 37 de ani, va deveni unul din vizitatorii frecvenți la curtea reginei Elisabeta Farnese la Palatul Pardo. Femeie de o inteligență de netăgăduit, care iubea artele și plăcerile, ea se înconjoară de un număr mare de italieni — actori venețieni, muzicieni florentini, artiști napolitani, comercianți sienezi — care fac parte din cercul său privat. Fieschi, elegantul sienez care a spionat pentru papa Clement XI la Londra încă înainte de a avea 20 de ani, profită de aceasta pentru a intra în cercul Elisabetei. Grație poziției privilegiate a spionului său, Roma va fi martoră la evenimentele care nu vor întârzia să apară într-o Europă în plină mutație.

Ludovic XIV, puternicul Rege Soare, moare la 1 septembrie 1715 după 65 de ani de domnie. Ludovic XV, un copil de șase ani, este noul stăpân al celei mai mari puteri europene. Clement XI moare la 19 martie 1721, este înmormântat în bazilica Sfântului Petru și lasă în urmă o societate care nu vorbește decât despre rațiunea de stat. Filip V abdică în favoarea fiului său Ludovic, dar acesta moare imediat după aceea, iar regele se vede nevoit să-și asume din nou coroana.

De-a lungul deceniilor care au urmat, sub pontificatele lui Inocențiu XIII, Benedict XIII și Clement XII, serviciul de spionaj papal cunoaște profunde schimbări și, în cea mai mare parte a timpului, o inactivitate cvasitotală. Succesorii lui Clement XI nu văd necesitatea unui serviciu de spionaj în acești ani în care puterea pontificală începe să se așeze în matcă, într-o Europă nouă care renaște din cenușa anilor de război.

7

GUVERNUL DECRETELOR (1721-1775)

„Vai de voi, cărturari și Farisei fățarnici! Pentru că voi sunteți ca mormintele văruite care pe dinafară se arată frumoase, iar pe dinăuntru sunt pline de oasele morților și de orice fel de necurățenie. Tot așa și voi, pe dinafară vă arătați neprihăniți oamenilor dar pe dinăuntru sunteți plini de fățărnicie și de fărădelege."

Matei 23, 27-28

În acest timp, la Roma, conclavul a ales succesorul lui Clement XI. În colegiu, majoritatea cardinalilor fusese numită de defunctul papă. După primele scrutinuri, Fabrizio Paolucci este pe punctul de a atinge cele două treimi din voturi. Dacă va fi ales, Sfânta Alianță va avea o ocazie excelentă de a-și întinde influența: cardinalul Annibale Albani știe că dacă fostul secretar de stat al lui Clement XI va deveni pontif, spionajul va cunoaște zile de glorie. Dar bucuria sa se transformă repede în tristețe, atunci când cardinalul Althan anunță public în conclav veto-ul imperial față de Paolucci, în parte din pricina rolului pe care l-a avut în războiul de Succesiune la tronul Spaniei.[1]

Puternicul cardinal Paolucci fiind eliminat, este nevoie de șase săptămâni și jumătate pentru a alege un nou candidat. În sfârșit, la 8 mai 1721, cardinalul Michelangelo dei Conti este proclamat papă sub numele de Inocențiu XIII. Din nefericire, domnia lui va fi scurtă: nu guvernează decât trei ani, dar înainte de a muri dă frâu liber represaliilor împotriva iezuiților, care se vor înăspri de-a lungul pontificatelor următoare.

Agenții Sfintei Alianțe în Asia, aproape toți iezuiți, au informat Roma de atitudinea misionarilor ordinului din China, care autorizau riturile chineze și catolice. Inocențiu XIII ordonă congregației „De Propaganda Fide" să redacteze o scrisoare severă care să-i fie adresată generalului Companiei.[2]

[1] C. CASTIGLIONI, op. cit
[2] M. MARTIN, op. cit.

Generalul iezuiților îi apără pe ai săi, afirmând că misionarii sunt adaptați în China regulilor pontificale și că ascultă de ordinele papei. Sunt primele picături de ploaie ale furtunii care se va abate asupra Companiei lui Iisus în cursul anilor următori.

Cei trei ani în care Inocențiu XIII a ocupat tronul lui Petru, activitățile Sfintei Alianțe sunt practic inexistente, în parte pentru că pontiful n-a numit niciodată un șef al spionajului Vaticanului — și același lucru se va întâmpla și cu succesorul lui. Cardinalul Annibale Albani continuă să-și exercite patronatul serviciilor secrete, dar fără puteri reale, ca simplu șef încă în funcție; singurul său sprijin la Vatican este cardinalul Fabrizio Paolucci, care va fi din nou favorit în cursa papalității în conclavul următor.

După decesul lui Inocențiu XIII, la 7 martie 1724, conclavul se reunește la Roma. Încă o dată sunt candidați cardinalii Piazza, susținut de Imperiali și Paolucci, susținut de Filip V. La 29 mai 1724, cel care primește două treimi din voturi este Pietro Francesco Orsini. Alege să se numească Benedict XIV, dar când află că Benedict XIII, papa Luna, n-a fost niciodată consacrat, Orsini decide să-și ia numele de Benedict XIII.

Trei luni mai târziu, în Spania, regele Filip V abdică în favoarea fiului său, Ludovic. La 9 februarie, 1724, prințul din Asturia este proclamat rege în Spania la vârsta de 17 ani; din clipa aceea, tânărul rege Ludovic și soția sa Luiza-Elisabeta de Òrleans, încep să-și asume sarcinile guvernării.[1]

Dar așteptările spaniolilor privind sosirea unui rege spaniol la tron sunt curând înșelate. În realitate, tot Filip V guvernează din palatul La Granja de San Ildefenso și toate deciziile adoptate de rege trebuie să fie ratificate de către tatăl său, care, la rându-i, le discută cu fostul om forte al Spaniei, marchizul Jose de Grimaldo.[2]

La 26 iunie, Filip V își reîntâlnește fiul și nora la Granja. Regina, în vârstă de 14 ani, este insuportabilă și are un comportament provocator. Nu poartă lenjerie de corp și, în cea mai mare parte a timpului, umblă într-o cămașă de noapte care nu ascunde nimic din anatomia sa. Marchizul de Santa Cruz scrie lui Grimaldo că „de multe ori regina a fost văzută în compania a doi italieni în situații indecente". Este posibil ca unul dintre ei să fie Tebaldo Fieschi, spionul sienez al Sfintei Alianțe.

Exasperat de conduita soției sale, Ludovic decide să o închidă pe Luiza-Elisabeta la Alcazar până când se va cuminți și va promite că

[1] H. A. KAMEN, *op. cit.*
[2] R. FERNANDEZ DIAZ, *op. cit.*

se va comporta așa cum trebuie. Este eliberată după șapte zile. Cei doi italieni, printre care și Fieschi, sunt expulzați din Spania.[1]

Dar o situație mult mai gravă vine să se adauge problemelor regelui Ludovic. La 14 august cade brusc bolnav; pe 19, doctorii îl diagnostichează cu vârsat de vânt, pe 29, o puternică febră îl face să delireze, iar două zile mai târziu, după o domnie de șapte luni și jumătate, moare. Filip V se vede obligat să-și asume coroana Spaniei și să-și abandoneze plăcuta retragere în palatul La Granja.[2]

La Roma, noul papă aduce în suita sa persoane de încredere care colaboraseră deja cu el la diocezele de la Benevento, de la Manfredonia și de la Cesena; unul dintre ei este Niccolo Coscia, co-adjutantul său la Benevento.

Profitând de relația sa cu suveranul pontif, Coscia exercită de-a lungul anilor o putere fără egal ca secretar al papei. El împarte fără măsură enorme sume de bani, punând în pericol întregul buget al Vaticanului; manipulează relațiile externe ale Statului pontifical în favoarea sa și, mai ales, dezvoltă resursele Sfintei Alianțe în beneficiul regilor și prinților care au în Europa o politică ecleziastică.[3]

În ciuda opoziției majorității cardinalilor, care-l detestă pe Coscia, Benedict XIII îl numește cardinal și-i conferă o poziție similară cu cea pe care o ocupau cardinalii rude ale papilor din pontificatele anterioare. Annibale Albani, care păstrează o anumită putere în Sfânta Alianță, îl ține la curent pe cardinalul Fabrizio Paolucci cu mișcările cardinalului Coscia care vrea să preia controlul Sfintei Alianțe. Albani recomandă chiar mai multor cardinali să supravegheze activitățile economice ale favoritului papei.

O parte din colegiul cardinal preferă să închidă ochii în fața puterii din ce în ce mai mari a lui Niccolo Coscia, în timp ce partea condusă de Paolucci recomandă lui Benedict XIII să-și controleze mai bine „favoritul".

Coscia încearcă să pătrundă în secretariatul de stat al lui Paolucci și în Sfânta Alianță condusă de Albani, dar niciunul dintre cei doi nu are intenția să-i faciliteze intențiile. Paolucci are prea multă putere în interiorul colegiului cardinal — să nu uităm că el a fost de două ori candidat la papalitate — în timp ce Albani se ocupă de un departament

[1] Urma faimosului spion Tebaldo Fieschi reapare la Roma, sub ordinele cardinalului Annibale Albani, șeful Sfintei Alianțe, până în anul 1730, anul revocării acestuia. Alte surse afirmă că Fieschi s-a retras la Florența, unde a murit ca victimă a febrei între anii 1732 – 1740.
[2] H.A. KAMEN, *op. cit.*
[3] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*

al Bisericii în care Benedict XIII nu are nici cea mai mică intenție să intervină.[1]

Situația devine și mai tensionată atunci când papa însuși îi acuză pe Paolucci, Albani și alți cardinali de a-l fi calomniat pe Coscia; ori, secretarul statului și șeful Sfintei Alianțe știu foarte bine că favoritul papei primește mită de la mai mulți monarhi europeni. Dar implicarea cardinalului Nicolo Coscia în cazurile de corupție care îi sunt imputate trebuie să fie demonstrată cu dovezi.

Albani decide atunci să organizeze operațiunea „Iscarioteanul", după numele apostolului care l-a trădat pe Iisus. Această operațiune constă în introducerea de „troieni"[2], agenți ai Sfintei Alianțe care să pătrundă în secretariatul condus de Coscia pentru a spiona.

În luna februarie 1726, cercul începe să se strângă în jurul cardinalului Coscia, Paolucci fiind din ce în ce mai dispus de a sfârși, indiferent care ar fi prețul, cu secretarul corupt al papei. Coscia, care știe că Sfânta Alianță stă la pândă, decide să dea o lovitură de avertisment. Într-o după-amiază, cadavrul preotului Enrico Fasano apare în preajma unui pod de peste Tibru.

Câteva părți ale corpului său fuseseră amputate în timpul torturii pe care a îndurat-o. Fasano era un agent al Sfintei Alianțe asociat de Albani în operațiunea „Iscarioteanul". Munca sa consta în strângerea de informații despre mica armată de vagabonzi pe care Niccolo Coscia și-o recrutase cu fondurile Vaticanului dintre borfașii de rând din cartierele mărginașe ale Romei și pe care, din umbră, cardinalul corupt îi folosea ca „gardă de corp", însărcinându-i să elimine toate urmele sau pistele care puteau fi o amenințare pentru puternicul șef.[3]

Nu s-a găsit nicio probă care să demonstreze implicarea secretarului lui Benedict XIII în asasinarea agentului, dar după acest atac, Albani nu renunță la întreprinderea sa de a culege informații relative la cazurile de corupție în care Coscia este amestecat.

Asistentul papei se ocupă după aceea de preotul Lorenzo Valdo, un dominican care lucrează în secretariatul pontifical încă din perioada lui Inocențiu XII. Valdo a fost un agent minor de spionaj, dar postul său din anturajul lui Coscia îl face un privilegiat pentru ochii lui Annibale Albani.

În seara de 9 iunie 1726, Valdo iese din palatul pontifical, având o scrisoare cu antetul lui Benedict XIII care trebuie să fie trimisă la o

---

[1] H. BRUECK, *op. cit.*

[2] Termenul de „troian" este încă folosit în spionajul Statului Vatican pentru a desemna agenții Sfintei Alianțe care reușesc să pătrundă în organizații sau în țările care se opun Vaticanului sau papei. Primii „troieni" au fost utilizați de către cardinalul Albani, șeful Sfintei Alianțe (1701 — 1730), în 1726, în timpul anchetei împotriva cardinalului Coscia.

[3] F.J. BAUMGARTNER, *Behind Locked Doors: A History of the Papal Elections.*

adresă din Roma. Valdo știe că misiunea sa este aproape sacră, căci poartă un mesaj pontifical.

Sosit la casa destinatarului, bate la poartă. Ușa se deschide și trei bărbați îl trag înăuntru, înfingându-i pumnalele în gât. Cadavrul dominicanului este aruncat în apele râului Tibru.

Ancheta dusă de Albani arată că scrisoarea pe care o avea Lorenzo Valdo era probabil o foaie de hârtie și că cineva din anturajul papei Benedict XIII, fără îndoială cardinalul Niccolo Coscia, a utilizat sigiliul pontifical pentru a-l păcăli pe funcționar.

La trei zile după asasinarea lui Lorenzo Valdo, la 12 iunie, moare în mod misterios cardinalul Fabrizio Paolucci, de două ori candidat la papalitate, secretar de stat timp de 24 de ani și unul dintre cei mai buni prieteni pe care Sfânta Alianță i-a avut în toată istoria sa. Cardinalul Annibale Albani este acum singur în fața cardinalului Niccolo Coscia.

Sfânta Alianță descoperă o altă operațiune condusă de favoritul papei în 1727: o manipulare a relațiilor Bisericii cu Victor-Amedeo II de Savoia, regele Sardiniei, în urma cărora ar fi putut rezulta semnarea unui concordat.

Ca ambasador la Roma, Victor-Amedeo îl trimite pe marchizul de Ormea, un abil și viclean diplomat care a știut întotdeauna să obțină privilegii pe lângă cardinalul Coscia. Unul dintre aceste privilegii îi permite lui Victor-Amedeo de Savoia prezentarea de candidați la postu-rile de cardinali, dreptul de veto pentru episcopii numiți în regiunea sa și, în sfârșit, concesiunea dreptului de prezentare a tuturor bise-ricilor, catedralelor, abațiilor și mânăstirilor.[1] Se pare că Niccolo Coscia a obținut de la papa Benedict XIII semnarea decretului și, pentru aceasta, cardinalul corupt a primit de la Victor-Amedeo de Savoia în-tinse pământuri în regiunea Piemontului.[2]

Alt conflict generat de Coscia este acela cu comunitatea evreiască din Roma. Între 1634 și 1790, mai mult de două mii de evrei din Roma sunt convertiți la catolicism. Papa Benedict XIII botezase 26 dintre ei.

Convertirile fuseră urmate de focuri de artificii și de procesiuni religioase, în timp ce în ghetouri armata personală a lui Coscia redusese evreii la tăcere. Dacă unul dintre ei ar fi fost descoperit că aprinde un candelabru în timpul înmormântărilor sau că așează pietre pe morminte, gărzile lui Coscia sau ale papei erau autorizate să-i biciuiască.[3] Acoliții cardinalului Coscia se plimbă în legea lor pe străduțele Romei, iar unii dintre ei răspândesc legende după care dacă un catolic

---

[1] C. CASTIGLIONI, *op. cit.*

[2] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*

[3] P. de ROSA, *Vicars of Christ. The Dark Side of the Papacy.*

convertește un eretic va putea obține intrare liberă în Paradis. De-a lungul lunilor următoare, un mare număr de copii evrei sunt smulși din sânul familiilor lor și sunt botezați cu forța, în fântânile Romei sau în apă de ploaie. Toate aceste evenimente se produc, se presupune, fără știrea lui Benedict XIII.[1]

La începutul anului 1730, sănătatea papei se înrăutățește. Accesele dese de febră îl obligă să nu părăsească patul până când la 21 februarie 1730 moare la vârsta de 82 de ani. Cel mai bun istoric al papilor, Luis von Pastor, are dreptate atunci când afirmă că „nu este suficient să fii un bun călugăr pentru a fi un bun papă", iar în cazul lui Benedict XIII această regulă se verifică de minune. Pontificatul său, mai mult religios decât politic, a permis apariția sub cupola Sfântului Scaun a unui personaj ca Niccolo Coscia.[2]

Conclavul care se deschide la moartea papei durează patru luni lungi, din 6 martie până în 12 iulie. Cum nicio parte nu este suficient de puternică în interiorul Colegiului cardinalilor, nimeni nu poate să impună un candidat. După sosirea căldurilor și moartea mai multor cardinali, Alvaro Cienfuegos, din tabăra imperială, se alătură celor care sprijineau candidatura lui Lorenzo Corsini. Acesta din urmă este ales papă la 12 iulie 1730 și ia numele de Clement XII.[3]

În vârstă de 78 de ani, noul papă este încă în putere și de când este interimar la conducerea Cancelariei și membru în Camera apostolică, el a demonstrat o mare capacitate de a rămâne neutru față de luptele interne din cadrul Bisericii. Lorenzo Corsini a îmbinat foarte bine cele două vieți, cea civilă și cea religioasă, lucru care-l va ajuta în dificila sarcină ce i-a fost încredințată odată cu alegerea lui ca suveran pontif.[4]

Prima măsură adoptată, la 24 iulie 1730, a fost că-i ceară cardinalului Albani demisia din calitatea de responsabil cu spionajul pontifical. Papa Clement XII îl acuză pe Albani că n-a știut să apere interesele Bisericii din postul său de cap al Sfintei Alianțe. Papa califică drept stupidă și ineficace operațiunea „Iscarioteanul" în cursul căreia doi agenți, Enrico Fasano și Lorenzo Valdo, și-au pierdut viața.[5] Acum este rândul cardinalului Niccolo Coscia.

---

[1] *Ibid.*

[2] M. J. WALSH, *The Conclave: A Sometimes Secret and Occasionally Bloody History of Papal Elections.*

[3] F. J. BAUMGARTNER, *op. cit.*

[4] C. CASTIGLIONI, *op. cit.*

[5] Cardinalul Annibale Albani este numit de către papa Clement XII episcop de Sabina la 24 iulie 1730. A rămas acolo până la moartea sa, care a survenit pe 21 octombrie 1751, ducând cu el secretele pe care le-a descoperit de-a lungul a 30 de ani cât a condus Sfânta Alianță.

După moartea lui Benedict XIII, Coscia și amicii săi au încercat să fugă din Roma, dar când clericii au ajuns la porțile orașului, garda elvețiană i-a împiedicat să dispară. El trebuia să facă parte din conclavul care alegea succesorul fostului său protector.

Curios, în timpul unuia din tururile alegerilor, a apărut și numele lui Niccolo Coscia pe unul dintre buletine, lucru care a provocat protestele restului Colegiului cardinalilor.[1]

Prima măsură a lui Clement XII împotriva cardinalului Coscia a fost să ordone crearea a patru tribunale ecleziastice însărcinate să-l judece pe cardinalul corupt. Primul tribunal trebuia să-l judece pe cardinalul Niccolo Coscia însuși; al doilea, să examineze itinerariul lui Coscia până în punctul în care a devenit omul de încredere al papei, ca aceasta să nu se mai repete; al treilea, să studieze toate cazurile de privilegii obținute de Coscia pentru prinții Europei; iar al patrulea să analizeze situația finanțelor Camerei apostolice și să descopere sumele de bani deturnate de cardinalul Coscia.

Văzându-se încolțit, Coscia cere protecția împăratului Carol VI, în speranța că acesta va ordona paralizarea procesului deschis împotriva lui. Aflând despre asta, Clement XII ratifică deschiderea judecății lui Niccolo Coscia.[2]

Cardinalul încearcă să fugă într-o noapte și se refugiază la Neapole, dar trebuie să revină în Statele pontificale atunci când primește o scrisoare severă scrisă de mâna papei. În același timp cu el sunt judecați și fratele său, Filippo, și cardinalul Francesco Fini.

Se pare că Fini îi raporta lui Coscia mișcările efectuate de către agenții Sfintei Alianțe și de către capul acesteia, cardinalul Annibale Albani, împotriva cardinalului corupt. Francesco Fini a lucrat la secretariatul statului unde era un fel de „om de încredere" al răposatului cardinal Fabricio Paolucci, făcând oficiul de „curier secret" între acesta și Albani.

Procesul se încheie la 22 mai 1733. Cei 16 cardinali care au constituit comisia aprobă în unanimitate condamnarea lui Niccolo Coscia. Aceasta este ratificată de severanul pontif, la 25 mai, la trei zile după verdict. Toate bunurile cardinalului Coscia sunt confiscate și împărțite săracilor. Coruptul trebuie să plătească vistieriei Bisericii și Romei suma de o sută de mii de scuzi cu titlul de despăgubiri. A fost privat, de asemenea, de toate onorurile și însărcinările ecleziaste, ca și de dreptul de vot în viitoarele conclave. În sfârșit i s-a impus o pedeapsă de zece ani de închisoare într-o celulă a castelului Sant'Angelo.[3]

---

[1] M. J. WALSH, *op. cit.*

[2] C. CASTIGLIONI, *op. cit.*

[3] *Ibid.*

După îndeplinirea pedepsei, papa Clement XII îl absolvă și-i restituie dreptul de vot în conclav. Apoi, repus în demnitatea de cardinal, Niccolo Coscia se retrage la Neapole, unde moare la 14 septembrie 1755, singur și uitat de toți.[1]

În ciuda excelentei sale sănătăți, după doi ani de pontificat, papa începe să aibă probleme cu vederea, până când devine complet orb, astfel încât trebuie să-i fie ghidată mâna pentru a putea semna documentele. Continuă să se ocupe de guvernare, dar deleagă o mare parte a afacerilor statului nepotului său, Neri Corsini, pe care-l înalță la purpura de cardinal la 14 august 1730.

Corsini ia frâiele Sfintei Alianțe după destituirea cardinalului Annibale Albani.

Prin Corsini, serviciul secret de la Vatican se consacră, mai ales, persecuțiilor religioase în interiorul Bisericii și francmasoneriei, lăsând la o parte chestiunile politice, cu toate că relațiile cu Filip V sunt cu adevărat rele. Trecerea continuă a trupelor spaniole prin Statul pontifical, recrutările forțate și refuzul papei de a recunoaște regatul de la Neapole ca fiind al lui Carol de Bourbon, fiul lui Filip V, duc la o nouă ruptură între Madrid și Roma. Relațiile se vor restabili în 1737 odată cu semnarea unui concordat prin care, punct important, Clement XII recunoaște învestirea la Neapole a lui Carol de Bourbon.

Un an mai târziu, primind un raport consistent de la Sfânta Alianță despre francmasoneria din ce în ce mai amenințătoare din sânul Bisericii catolice, papa decide să o condamne prin bula *In Eminenti* din 28 aprilie 1738. Prin acest text, Clement XII interzicea tuturor supușilor să facă parte sau să asiste la ceremoniile francmasoneriei sub pedeapsa excomunicării.[2] Pentru suveranul pontif, francmasoneria împiedica individul să trăiască religia într-o manieră totală, iar loialitatea era astfel trecută asupra unei societăți secrete înaintea celei datorate lui Dumnezeu.

Primul mare raport asupra francmasoneriei este redactat de Sfânta Alianță în decembrie 1733 și-l conduce pe papa Clement XII, la 14 ianuarie 1734, să aprobe o nouă constituție a Statului pontifical prin care tuturor cetățenilor li se interzicea participarea la riturile masonice sub amenințarea pedepsei cu moartea și confiscarea tuturor bunurilor. Noua lege ordonă religioșilor să denunțe magistraților ecleziaști riturile și pe cei care le practică.

Următorul papă, Benedict XIV, prin bula *Providas* din 18 mai 1751, va ratifica actul de condamnare dat de Clement XII. La fel și Pius VII în 1814, Leon XII în 1825, și Pius IX în 1865 vor condamna francmasoneria și riturile sale. În 1884, prin enciclica *Humanum Genus*, papa Leon XIII va pune creștinii în gardă în ceea ce privește expansiunea sectei numite francmasonerie.[1]

[1] *Ibid.*
[2] M. SHORT, *Inside the Brotherhood. Explosive Secrets of the Freemasons.*

La 6 februarie 1740, papa Clement XII moare la vârsta de 87 de ani, lucru care, firește, antrenează deschiderea unui nou conclav. Cardinalul Prospero Lambertini are reputația de a fi un mare expert în dreptul canonic, foarte apreciat de ceilalți cardinali, dar el nu apare printre favoriții conclavului care debutează la 14 februarie.

În orice caz, acesta este unul dintre cele mai lungi conclave din istoria Bisericii catolice, din pricina puterii facțiunilor și a diviziunilor existente în sânul Colegiului cardinalilor. Clanul francez este unit cu clanul austriac; clanul spaniol cu cel napolitan, toscan și sard; cardinalul Neri Corsini, șeful Sfintei Alianțe, îi conduce pe cardinalii numiți de unchiul său, Clement XII. Diferitele grupuri de interese se împart ele însele în două, *zelanti*, care vor un papă intransigent și ferm care să apere drepturile Bisericii și cei care se gândesc la un pontif mai conciliant, mai diplomat.[2]

Tururile de scrutin se succed fără un rezultat pozitiv, până când cineva prezintă candidatura lui Prospero Lambertini. Șase luni după deschiderea conclavului, Lambertini este ales papă în dimineața de 17 august 1740, sub numele de Benedict XIV. Ca primă măsură, suveranul pontif îl numește pe înțeleptul cardinal Silvio Valenti secretar de stat și-l ratifică pe cardinalul Neri Corsini în sarcina de a se ocupa de spionajul papal.

Benedict XIV va rămâne în istorie mai întâi ca pontif al concordatelor, decât ca o mare figură politică. Din primii ani de guvernare, el se preocupă să rezolve problema relațiilor cu alte state, lăsate în suspans de precedenții pontifi.

O nouă înțelegere este stabilită cu regatele Sardiniei, Portugaliei și Spaniei. Dificilele concordate cu regatul Neapole și Lombardia austriacă sunt încheiate și ele. În tot acest timp, agenții Sfintei Alianțe sunt fie inactivi, fie simpli analiști politici la ordinele cardinalului Valenti.

Inactivitatea spionajului papal face, de exemplu, ca Sfântul Scaun să primească vestea morții lui Filip V câteva zile după aceasta. Moartea regelui survine la 9 iulie 1746. Cum avea obiceiul, regele și-a petrecut noaptea cu miniștrii săi la Buen Retiro și i-a părăsit la 7.30 dimineața pentru a se odihni. După o oră și jumătate de la trecerea amiezii, Filip V o anunță pe regină că-i vine să vomite, dar medicul regal nu este de găsit la palat. În câteva minute, gâtul său începe să se umfle, la fel și limba. Încercând să se ridice, se prăbușește pe perne. Este mort.[3]

[1] *Ibid.*
[2] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*
[3] H.A. KAMEN, *op. cit.*

Moartea subită a lui Filip V, la vârsta de 62 de ani, este consecința unei deteriorări fizice și mentale, scrie istoricul Henry Arthur Kamen în biografia pe care i-a consacrat-o. În fapt, regele nu mai făcuse baie de cel puțin patru luni de zile, iar starea sa era deplorabilă, astfel că atunci când i-au spălat cadavrul servitorii au luat pe bureții lor odată cu mizeria și bucăți de piele. Pe urmă, învăluit într-un giulgiu din aur și argint, a fost înmormântat la opt zile după moartea sa, la 17 iulie, în biserica San Ildenfonso, la Granja.[1] Prințul Asturiilor, proclamat rege al Spaniei, va domni sub numele de Ferdinand VI.

Despre activitățile Sfintei Alianțe din timpul celor optsprezece ani de pontificat ai lui Benedict XIV nu se știu prea multe lucruri — poate pentru că, încă de la constituirea sa, serviciul de spionaj numără în rândurile sale mulți iezuiți, un ordin cu care suveranul pontif nu prea s-a împăcat. Papa a dat mână liberă pentru desființarea Companiei ordonând cardinalului Saldana, arhiepiscop de Lisabona, să examineze și să studieze activitățile iezuiților portughezi, cedând astfel presiunilor ministrului Pombal.[2]

Benedict XIV moare la 3 mai 1758, la vârsta de 83 de ani. Conclavul se deschide la 15 mai, douăsprezece zile mai târziu după decesul papei. Două grupuri apar la alegeri, *zelanti* și partida „încoronaților". Acest din urmă grup dorește o politică în continuarea celei a lui Benedict XIV. Cardinalii Corsini și Portocarrero îl sprijină pe Cavalchini, și la 28 iunie acesta din urmă nu reușește să fie ales papă lipsindu-i doar un vot. Cardinalul Rodt, reprezentantul Curții Imperiale și cardinalul Spinelli decid atunci să lanseze candidatura cardinalului Rezzonico, care va fi ales la 6 iulie 1758.[3] Carlo Rezzonico, care va lua numele de Clement XIII, este născut la Veneția și adevărul e că nu are absolut niciun talent pentru politică și diplomație. Pentru a suplini acest defect, îl numește secretar de stat pe cardinalul Torrigiani, prieten al iezuiților și destul de autoritar.[4]

Sub acest pontificat, războiul deschis dus de către monarhi împotriva Companiei lui Iisus este din ce în ce mai vizibil, lucru care provoacă inactivitatea cvasitotală a Sfintei Alianțe. Ferdinand VI al Spaniei, José I al Portugaliei, Frederic II al Prusiei, Leopold al Toscanei, Iosif II al Austriei, Carol III, mai întâi al Neapolelui, apoi al Spaniei, se tem de puterea din ce în ce mai influentă a ordinului.

[1] Filip V va fi primul rege care din secolul XVI nu a mai fost înmormântat la Escorial.
[2] M. MARTIN, *op. cit.*
[3] M. J. WALSH, *op. cit.*
[4] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*

Ministrii lor le reproșează iezuiților învățăturile lor conservatoare, lupta lor în exces pentru intervenția Bisericii în afacerile politice și, mai ales, dependența lor față de Sfântul Scaun.

Pentru Companie, 3 septembrie 1758 marchează începutul sfârșitului. În dimineața acelei zile, regele José I al Portugaliei revine incognito la palat după ce-și petrecuse noaptea cu amanta sa, marchiza de Tavora. Când caleașca lui încetinește pe un drum strâmt, câteva focuri de armă se trag în direcția regelui. În primul moment se crede că atacul este opera marchizului de Tavora, gelos pe relația soției sale cu regele. Încetul cu încetul, ancheta dirijată de către Sebastio Juao de Carhalvo e Melo, marchiz de Pombal și prim-ministru al regelui, demonstrează că Tavora, creierul atentatului, nu s-a gândit o clipă la gelozie și că motivele lui erau strict politice. De câțiva ani, atât José I cât și prim-ministrul său au exercitat o politică de monarhie absolută îndepărtându-i pe nobili și dându-le roluri de simpli martori ai politicii, fără vreun drept de control.[1]

La 12 ianuarie 1759, marchizul de Tavora și alți unsprezece nobili sunt judecați, condamnați la moarte și executați pentru tentativă de regicid.[2] Pombal demonstrează în timpul procesului că unii dintre cei 12 condamnați au avut o strânsă legătură cu Sfânta Alianță și toți cu iezuiții.[3] În sentință, se arată că ducele de Aveiro, pentru a recâștiga influența pierdută a nobililor la Curte, a fost de acord cu iezuiții pentru a considera asasinarea regelui ca un păcat care nu duce însă la pierderea grației divine.

La 19 ianuarie, un decret regal ordonă expulzarea iezuiților și confiscarea tuturor bunurilor de pe teritoriile Coroanei. Clement XIII e informat oficial a doua zi. Protestele fără întrerupere ale Sfântului Scaun pe lângă guvernul Lisabonei provoacă expulzarea automată a nunțiului pontifical la data de 15 iunie 1760.

Vânătoarea iezuiților este deschisă în toată Europa, iar Sfânta Alianță va trece prin momente intense de neliniște, neștiind ce să facă și nici cui să comunice informațiile sale.[4]

[1] C. CASTIGLIONI, *op. cit.*
[2] Ducele de Aveiro a fost sfârtecat de viu; marchizul de Tavora și cei doi fii, spânzurați; cât despre marchiza de Tavora, complice în complot și amanta regelui, a fost decapitată.
[3] În fapt, niciuna dintre cele două afirmații n-a putut fi vreodată demonstrată, cum se arată în documentele relative ale procesului celor „Doisprezece", păstrate până azi. Primul ministru Pombal și procurorul s-au sprijinit doar pe simple zvonuri apropo de legăturile pe care anumiți acuzați le-ar fi avut cu un agent al Sfintei Alianțe pe nume Joao Aristide, care de altfel lucrase în Portugalia sub ordinele cardinalului Saldana, arhiepiscop de Lisabona. Aristide nici măcar nu aparținea ordinului iezuiților, era dominican.
[4] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*

Papa acuză serviciul său de spionaj că nu l-a informat de operațiunile unui agent, preotul Lavalette, în timp ce spionii Sfântului Scaun neagă responsabilitatea, afirmând că de la începutul pontificatului lui Benedict XIV numărul agenților a fost redus, și că, din această cauză, tentaculele Sfintei Alianțe s-au văzut mai mult decât diminuate, practic amputate.

Al treilea și ultimul act în tragedia iezuiților survine în 1767, mai exact pe 27 martie, imediat după revolta împotriva ministrului finanțelor, marchizul de Esquilache când regele Carol III, care i-a urmat fratelui său vitreg Ferdinand VI după moartea acestuia în 1759, decretează expulzarea lor de pe „toate domeniile sale, din Indii, insulele Filipine și alte teritorii vecine (...) și a acelora care ocupă orice funcție temporală". Lovitura dată de monarhul spaniol afectează în special misiunile, dar de asemenea și una dintre cele mai vaste rețele de informații a Sfintei Alianțe în străinătate. Mai mult de două mii de iezuiți se văd obligați să-și abandoneze misiunile. Urmând deciziile portugheze, franceze și spaniole, marele maestru al Maltei semnează și el un ordin de expulzare a Companiei și a membrilor săi la 22 aprilie 1768 și precizează papei că a făcut-o în virtutea angajamentelor sale cu regatul Neapolelui. În același an, ducele de Parma procedează la fel.

Ca urmare a protestelor formale ale lui Clement XIII și bulelor sale împotriva acestor măsuri, trupele franceze ocupă Avignon și comitatul Venaissin; cei din Neapole ocupă orașele pontificale Benevento și Pontecorvo. Parma amenință Sanctitatea Sa că va invada Statul pontifical dacă nu-și retrage bulele și condamnările. În ianuarie 1769, ambasadorii Spaniei, Franței și Neapolelui la Roma cer în mod oficial lui Clement XIII suprimarea totală a Companiei lui Iisus. Papa se pregătește să reziste, dar câteva zile mai târziu moare, victimă a unui atac de apoplexie. Succesorul său, Clement XIV, va pune punct acestei probleme.

Conclavul din 1769 care urmează morții lui Clement XIII este, fără nicio îndoială, cel mai politizat din istoria papalității. Durează trei luni, trei luni de înfruntări continue, nu atât între cardinalii conclavului, cât între ambasadorii curților catolice, veritabili arbitri ai politicii ecleziaste a Sfântului Scaun.

Toți vor un papă-marionetă, ușor de manipulat, și poate Clement XIV va fi unul.[1]

Nu se pune problema alegerii unui pontif expert în dreptul canonic, care să fie un abil politician sau un diplomat avizat. Ceea ce se dorește în realitate, este un cardinal cu un caracter slab și care, ca papă, să se declare în mod deschis inamicul iezuiților.

[1] M. J. WALSH, *op. cit.*

Partea care ia apărarea iezuiților este condusă de cardinalul Torrigiani; partea opusă este condusă de către cardinalii spanioli Francisco Solis și Buenaventura Spinola de la Cerda precum și de cardinalul francez de Bernis. În final, după un conclav epuizant dominat de intrigi și presiuni, papa ales la 19 mai 1769 este cardinalul Giovanni Vicenzo Ganganelli care ia numele de Clement XIV. Este evident că, așa cum scrie cercetătorul și istoricul Michael J. Walsh, a fost încheiat un pact în interiorul conclavului pentru alegerea cardinalului Ganganelli, cu condiția ca acesta să ordone dizolvarea iezuiților imediat ce alegerea sa va fi semnată.

În 1848, sub pontificatul lui Pius IX, Sfânta Alianță aduce la lumină un bilet pe care Ganganelli (Clement XIV) l-a scris în timpul conclavului din 1769, prin care se alătura părții anti-iezuite. În mod curios, a doua zi, cardinalul era ales papă.[1] Cardinalul de Bernis va nega întotdeauna existența unei atare intrigi politice în conclavul care l-a ales pe Ganganelli papă.

Ca primă măsură, papa îl revocă pe Torrigiani de la secretariatul de stat și-l înlocuiește cu cardinalul Pallavicini, în timp ce ordonă epurarea totală a serviciilor de spionaj din Sfântul Scaun de infiltrarea iezuiților. Sfânta Alianță are în momentul acela două secole de existență, dar Clement XIV ignoră faptul că nucleul agenților liberi și al informatorilor răspândiți în cele mai mari centre de putere ale Europei, aparținea Companiei.

La 21 iulie 1773, papa Clement XIV semnează o scrisoare papală *Dominus ac Redemptor*, prin care Compania Iezuiților este suprimată. Documentul, care n-a fost adus la cunoștința generalului Ricci decât la 16 august, spune:

„Punem capăt și suprimăm sus-numita Companie, anulăm și abrogăm birourile sale, ministerele, administrațiile, casele, școlile, colegiile, azilurile (...), statuturile, cutumele, decretele, constituțiile (...). Este în spiritul și voința noastră ca preoții să fie considerați ca preoți seculari".[2]

A fost de-a dreptul umilitor ca garda pontificală să pună în practică decretul lui Clement XIV, să intre în casele iezuiților și să rechiziționeze toate documentele ordinului. La 23 septembrie, generalul-preot Lorenzo Ricci și fidelii săi colaboratori sunt escortați până la palatul Sant'Angelo, din Roma, unde trebuie să rămână închiși. Detenția este atât de severă, încât Ricci nu află de moartea secretarului său Cornolli decât șase luni mai târziu, deși erau vecini de celulă. În acest timp, cea mai mare parte a organizării Sfintei Alianțe este redusă doar la o simplă expresie.

[1] M. MARTIN, *op. cit.*
[2] J. PAREDES s.a., *op. cit.*

Dreptatea cere ca Lorenzo Ricci și ai săi să fie repuși în libertate, dar nimic nu este mai înfricoșător decât faptul că iezuiții risipiți s-ar putea reuni în jurul fostului lor șef pentru a-și reconstitui societatea în inima catolicismului.[1] Ca „răsplată" pentru munca dusă la bun sfârșit împotriva iezuiților, lui Clement XIV i se restituie orașul Avignon, comitatul Venaissin, Benevento și Pontecorvo. După suprimarea ordinului, nu va mai trăi decât 14 luni: moare la 21 septembrie 1774. Dar Sfânta Alianță este pregătită să dea o ultimă lovitură, ce va avea loc în timpul pontificatului lui Pius VI, succesorul lui Clement XIV.

La moartea regelui José I al Portugaliei, la 24 februarie 1777, marchizul de Pombal este obligat să își dea demisia din funcție. Cel care până acum fusese prim-ministru se retrage pe pământurile sale din Oyeras, dar Sfânta Alianță nu va permite ca marchizul de Pombal, marele dușman al iezuiților să rămână nepedepsit. În timpul discursului său de la încoronarea reginei Maria I de Bragança, în piața din Lisabona, cavalerul Francesco Coehlo da Silva îndrăznește să declare:

„Rănile pe care le-a cauzat Portugaliei despotismul orb și fără măsură al acestui ministru (Pombal) decăzut sunt încă deschise"[2].

Într-adevăr, agenții liberi ai Sfintei Alianțe în relație cu iezuiții fac să parvină judecătorilor regatului, într-un mod misterios, un raport cu probe care-l acuză pe marchizul de Pombal. Documentul are 28 de pagini și face posibilă deschiderea unui proces împotriva fostului ministru.

La 11 ianuarie 1780, Sebastiao José de Carvahlo-Melo, marchiz de Pombal și fost prim-ministru al regelui, este declarat vinovat de corupție și îmbogățire ilegală pe seama Coroanei și este condamnat la ani grei de închisoare. Regina Maria, când află sentința, îi acordă grațierea, la 1 ianuarie 1781, pe motiv că marchizul are vârsta înaintată. Marchizul de Pombal va muri la 8 mai 1782, abandonat de toți.

La moartea lui Clement XIV, Sfânta Alianță se găsește într-o situație confuză. Printre cardinali, în cea mai mare parte *zelanti*, există nemulțumiri în legătură cu guvernarea ineficace, în totalitate cvasisupusă Coroanelor europene, pe care o condusese Ganganelli; dar Bourbonii și fidelii lor aliați de pe continent sunt decișI să nu schimbe linia politică în ceea ce privește Biserica și pontificatul. Orizontul Sfintei Alianțe pare destul de obscur în acești ani care vor fi încărcați de revoluții, ca și de ascensiunea și decăderea vulturilor.

[1] La sfârșitul lunii august 1775, Lorenzo Ricci face apel la Pius VI pentru eliberarea sa. Dar moare la 24 noiembrie, în timp ce cererea sa este studiată de cercul suveranului pontif. Papa ordonă funeralii somptuoase în biserica Sf. Ioan a Florentinilor, aproape de castelul Sant' Angelo; mai târziu, va fi înmormântat în biserica Nome di Gesu, alături de predecesorii săi din Companie.

[2] M. CARBONERO Y SOL, *op. cit.*

8

ASCENSIUNEA ȘI DECĂDEREA VULTURILOR (1775-1823)

„...Doamne, Doamne! N-am proorocit noi în Numele Tău? N-am scos noi draci în Numele Tău? Și n-am făcut noi multe minuni în Numele Tău? [...] *Depărtați-vă de la Mine, voi toți care lucrați fărădelege.*"

Matei 7, 22-23

La 5 octombrie 1774, conclavul se reunește pentru a-l desemna pe succesorul lui Clement XIV. Din nou, cei din gruparea *zelanti*, burbonii, francezii și imperialii sunt în tabere diferite. Parisul și Madridul îl sprijină pe cardinalul Pallavicini, fostul secretar de stat al lui Clement XIV.

Pallavicini nu este pe placul imperialilor, însă cardinalul Albani prezintă candidatura cardinalului Braschi, care figurează printre independenți. Cu sprijinul curții Bourbonilor și cu împotrivirea celei a Portugaliei, Gianangelo Braschi este ales papă la 15 februarie 1775, sub numele de Pius VI, în onoarea sfântului Pius V, închizitorul și fondatorul Sfintei Alianțe.[1] Pontificatul său se va derula într-una din perioadele cele mai bogate în convulsii istorice și într-un moment de criză profundă pentru catolicism, care se va vedea amenințat de reformele luminate.

A doua etapă a pontificatului lui Pius VI va fi cea mai dură și mai dureroasă, atunci când a supraviețuit Revoluției franceze și urmărilor sale. În primele zile ale lui iulie 1789 poporul din Paris se teme, în parte și pentru că a obținut o victorie neașteptată, cea a creării unei Adunări naționale în pofida ordinului regelui Ludovic XVI de a dizolva această Adunare, care a jurat să rămână unită până când Franța va avea o Constituție.

[1] M. J. WALSH, *op. cit.*

Dar de asemenea, poporul francez se mai teme și din cauza tâlharilor, apăruți în urma vastelor mișcări migratoare a țăranilor către marile orașe pentru a scăpa de foamete.[1]

Burghezia pariziană decide să se apere de cei doi inamici: monarhia și anarhia. Pentru aceasta are nevoie de arme ca să înființeze o miliție națională. În fapt, burghezia este motorul Revoluției franceze, nu proletariatul, căci în epoca aceea proletariatul nu avea conducători capabili. Primii „revoluționari" sunt marchizul de Mirabeau, marchizul de La Fayette, avocații Desmoulins, Robespierre, Danton și Vergniaud, sau medici precum Marat.[2] Jacques Necker, în care întreg poporul francez avea încredere pentru rezolvarea crizei economice și a foametei care făcea ravagii, a fost destituit din funcție de Ludovic XVI. Vestea va fi, cum afirmă scriitorul Simon Schama, scânteia care va aprinde fitilul. Cât despre butoiul cu praf de pușcă, el este adus de Camille Desmoulins când, cocoțat pe o masă din palatul regal, a început să răcnească: „Necker a fost demis, acesta este strigătul de alarmă pentru noaptea Sfântului Bartolomeu a patrioților. În această noapte batalioanele elvețiene și germane vor ieși din Champs-de-Mars [unde se aflau cazarmele lor] și ne vor gâtui. La arme, cetățeni!"[3]. Dar aceste arme de care aveau atâta nevoie erau depozitate la Bastilia, fortăreața care se ridica în centrul Parisului, simbolul puterii regale, cu amenințarea constantă pe care o oferea imaginea tunurilor îndreptate către cetățenii de care Ludovic XVI se temea atât. De aceea, pornesc la asaltul Bastiliei pe 14 iulie 1789.[4]

Guvernatorul Bastiliei, De Launey, ordonă trupelor sale să deschidă focul asupra atacatorului, dar fortăreața sfârșește prin a se preda. Un bucătar pe nume Desnot separă capul lui De Launey de trupul său cu un cuțit de măcelărie. Procedează la fel cu Losme-Salbray, comandantul batalioanelor din fortăreață, și alți câțiva ofițeri. Capetele lor vor fi plimbate pe străzile Parisului în vârf de suliță și vor fi emblemele sfârșitului monarhiei absolute.

În primele momente ale Revoluției, papa Pius VI rămâne neutru, în ciuda avertismentelor cardinalului Giovanni Batista Caprara[5], șeful

[1] T. CARLYLE, *The French Revolution: A History.*
[2] S. SCHAMA, *Citizens: A Chronicle of the French Revolution.*
[3] Vezi capitolul 2
[4] D. LIVERSIFGE, *The Day the Bastille Fell: July 14, 1789, the Begining of the End of the French Monarchy.*
[5] Cardinalul Giovanni Battista Caprara conduce Sfânta Alianță din 18 iulie 1790 până în 18 iunie 1808, când va fi destituit de cardinalul Bartolomeo Pacca, care va lua frâiele spionajului pontifical la 18 iulie 1808 (acesta din urmă va rămâne în fruntea Sfintei Alianțe până la moartea sa, la 19 aprilie 1844, la vârsta de 87 de ani).

Sfintei Alianțe, ai cărui agenți în Franța încep să observe mișcările clar anticlericale. La 12 iulie 1790, Adunarea constituantă promulgă constituția civilă a clerului și impunerea tuturor clericilor să presteze jurământ de fidelitate noii legi; două zile mai târziu, regele Ludovic XVI, regina Maria-Antoaneta și Delfinul jură fidelitate națiunii. Pius VI promulgă atunci scrisoarea pontificală *Quod aliquantum* la 10 martie 1791, prin care condamnă în bloc tot ceea ce a fost decretat de Adunarea națională franceză pe partea religioasă. Ca ripostă, în mai, noii guvernanți ai Franței decid să-l expulzeze pe nunțiul pontifical, rupând astfel toate legăturile între Parisul revoluționar și Roma papală. Persecuțiile religioase, decapitarea regelui Ludovic XVI și decreștinarea progresivă a Franței deschid o mare prăpastie între cele două țări.[1]

Ruptura dintre popor și Ludovic XVI, care îl va duce pe regele Franței la ghilotină, va fi în parte provocată de agenții Sfintei Alianțe. A fost suficient ca regele să folosească dreptul de veto pe care îl dădea noua constituție pentru ca francezii să se îndoiască de el.

Agenții spionajului papal au informat monarhul că Adunarea națională a prevăzut să aprobe mai multe reforme, printre care și pe cea a clerului francez, prin care va cere acestuia din urmă să înceteze supunerea față de pontiful din Roma. Spionii lui Pius VI cer regelui să respingă această lege folosindu-se de dreptul său constituțional de veto. Ludovic XVI acceptă să o facă.

La 2 aprilie moare Mirabeau, bărbatul care a reușit să ducă Franța înainte împăcând revoluția cu monarhia. Agenții papei cer din nou regelui să fugă din țară, să își strângă trupele și să recucerească coroana Franței, împreună cu toate drepturile sale.

Sfânta Alianță și regaliștii au reușit să-i împrăștie pe spionii revoluționari și să pună familia regală într-o caleașcă în direcția frontierei. Fuga va fi scurtă; regele este arestat pe 21 iulie 1791 și este constrâns să se întoarcă la Paris.

Din acest moment, ruptura dintre rege și popor este totală.[2] Monarhul își folosește din nou dreptul de veto împotriva decretului dat cu privire la preoții refractari, adică cei care refuză să jure fidelitate națiunii și nu lui Pius VI.

Asaltul de la palatul Tuileries din august 1792 deschide o nouă epocă, cea care se va numi guvernarea Terorii. Ghilotina este ridicată la 22 august și, pe 21 ianuarie 1793, este definitiv instalată în piața Revoluției, azi piața Concorde. Regele își adună curajul, își așează pălăria și se îndreaptă spre moarte.

[1] T. C. BLANNING, *The French Revolutionary Wars 1787-1802 (Modern Wars).*
[2] J. HARDMAN, *Louis XVI.*

Când sosește la locul unde este ridicată ghilotina, el îngenunchează în fața preotului și primește ultima binecuvântare. Asistenții lui Samson încearcă să-i lege mâinile, dar regele refuză. Călăii sunt pregătiți să folosească forța, chiar abatele Edgeworth îl sfătuiește pe Ludovic: „Faceți acest sacrificiu, domnule. Această nouă insultă este o altă trăsătură de asemănare între dumneavoastră și Dumnezeu." Călăii leagă mâinile regelui la spate cu o batistă și-i taie părul. Sprijinit de abate, el urcă până la ghilotină, dar în ultimul moment Ludovic se întoarce și se îndreaptă către marginea platformei în direcția Tuileries. „Francezi, sunt nevinovat, îi iert pe cei responsabili de moartea mea, mă rog lui Dumnezeu ca sângele meu vărsat să nu cadă niciodată asupra Franței!"[1]

Cei patru călăi îl forțează să cadă pe planșa ghilotinei. Regele rezistă, țipă, dar lama cade cu o extraordinară rapiditate și-i taie capul, umplându-l de sânge pe abate. Samson prinde capul regelui de păr și-l arată poporului. Federalii, fanaticii, furioșii radicali urcă pe estradă și-și înmoaie săbiile, batistele, cuțitele și mâinile în sângele regelui zbierând: „Trăiască națiunea! Trăiască Republica!", dar foarte puțină lume răspunde. Regina Maria-Antoaneta va avea aceeași soartă la 16 septembrie 1793.

Protestele lui Pius VI provoacă ocuparea orașului Avignon și a comitatului Venaissin de armata revoluționară franceză. Diplomații și politicienii papali fac loc spionilor Sfintei Alianțe, care vor juca un rol important de-a lungul anilor următori. Unul dintre cei mai eficace va fi abatele Salamon, care va fi un fel de reprezentant clandestin al papei în Franța revoluționară de la sfârșitul secolului XVIII.

Începând cu acel an, Salamon creează una dintre cele mai bune rețele de informații și evadare de pe întreg teritoriul francez.[2] Adunarea națională, Convenția populară care despuiase de putere pe Ludovic XVI și pe miniștrii acestuia, decide confiscarea tuturor proprietăților nobililor și ale Bisericii, și de asemenea abolirea ordinelor monahale, reducerea diocezelor și instituționalizarea unui soi de cler civil adept al noului regim. Neputând conta pe nunțiu, care fusese trimis înapoi la Roma, Salamon devine ochii și urechile lui Pius VI în Parisul Terorii. Din casa sa micuță, abatele informează constant Sfânta Alianță de la Roma de zvonurile asupra noilor măsuri împotriva clericilor, adoptate de guvernul revoluționar din Franța.[3]

Una dintre istorii are legătură mai mult cu legendele Sfintei Alianțe decât cu realitatea: cea a lui Ludovic Carol Capet, fiul monarhului executat, pe care monarhiștii îl cunosc sub numele de Ludovic XVII.

[1] *Ibid.*
[2] D. ALVAREZ, *Les Espions du Vatican: espionnage et intrigues de Napoléon à la Shoah.*
[3] *Ibid.*

La 3 august 1793, micuțul Ludovic, de doar 7 ani, este despărțit de mama lui, care va fi executată, și închis într-o celulă întunecoasă. Copilul rămâne sub paza a doi gardieni. Agenții papei știu că băiatul a intrat în închisoare la 13 august 1792 și că supravegherea sa este încredințată unui cuplu. Abatele Salamon este gata să-l salveze pe copil, sau cel puțin are de gând să încerce asta.[1]

Asupra cazului „Ludovic XVII" există două versiuni. Prima este că micul Ludovic, care nu este un personaj activ în politica Franței din cauza vârstei sale, moare la 10 ani, în închisoare, la 8 iunie 1795. Anumite surse afirmă că el a fost otrăvit, dar a căzut mai degrabă victimă detenției într-o celulă fără cel mai mic spațiu pentru a se deplasa, cu condiții de o salubritate lamentabilă și având ca singură companie șobolanii.[2] În luna mai, medicul venit în vizită îl găsește pe micul Ludovic într-o stare de sănătate fizică și psihică grav deteriorată.[3]

La 6 și 7 iunie starea sa este foarte gravă, iar la 8 iunie, la ora două după amiaza, moare Ludovic XVII, după unii, cetățeanul Ludovic Carol Capet, după alții. O dată cadavrul înregistrat și pus într-un sicriu, copilul este înmormântat în cimitirul Sainte-Marguerite la nouă dimineața. Doi soldați fac de gardă timp de câteva zile la mormântul copilului pentru a evita ca cineva să jefuiască rămășițele ultimului rege al Franței. Oricare ar fi însă adevărul, moartea copilului exaltă imaginația tuturor cu privire la soarta micuțului și la ce s-a întâmplat cu adevărat.

În acel moment, conspirațiile monarhiste se bazează pe asasinarea tuturor membrilor Comitetului Salvării Publice, pentru ca apoi să fie pus tânărul Ludovic pe tronul Franței. În fruntea acestor conspiratori se găsește Pierre Gaspard Chaumette, de care mulți spun că este un membru activ al Sfintei Alianțe, care a promis Romei, că odată cu restaurarea monarhiei în Franța va reda fosta situație Bisericii.

Legendele care au circulat povestesc că, de fapt, copilul decedat nu era fiul lui Ludovic XVI, ci un altul de aceeași vârstă care-i semăna foarte mult, și că adevăratul rege este viu și nevătămat la curtea regelui Carol IV al Spaniei, grație unei operațiuni a Sfintei Alianțe.[4]

Totuși, scrisorile găsite în Arhivele naționale ale Franței demonstrează că în timp ce se zvonea că inocentul Ludovic XVII se găsește la loc sigur în Spania, regele Carol IV al Spaniei trimitea, una după

[1] P. DELORME, *L'Affaire Louis XVII.*
[2] D. CADBURY, *The Lost King of France: How DNA Solved the Mystery of the Murdered Son of Louis XVI and Marie Antoinette.*
[3] D. CADBURY: *The Lost King of France: A True Story of revolution, Revenge, and DNA.*
[4] *Ibid.*

alta, scrisori pentru a convinge autoritățile ca cei doi copii născuți din Ludovic XVI și Maria-Antoaneta să-i fie trimiși la curte. Iar Parisul a refuzat mereu să-i îndeplinească rugămintea.

Un alt agent al Sfintei Alianțe, numit Frotté, a primit ordin să încerce să-l găsească pe tânărul rege și să-l ducă într-un loc sigur. Sosit la Paris din Vandeea, Frotté scrie: „Am avut durerea să constat că ne-am înșelat. Monștrii aceștia de două ori vinovați de regicid, după ce l-au lăsat să zacă prea mult timp întemnițat, l-au făcut să piară în propria-i celulă. Nu ne mai rămâne decât să-l plângem." O altă versiune apărută în 1801, mai romantică, povestește istoria unui membru al rețelei abatelui Salamon, pe nume Émile Fronzac.

Fronzac ar fi ieșit din Paris cu Delfinul ascuns în interiorul unui cal de lemn, o jucărie, și a lăsat în locul lui un copil orfan. Pentru a-și croi drum din palat și din grădinile lui, agentul Sfintei Alianțe ar fi folosit intimidarea.

Caleașca în care călătoreau în direcția liniilor armatelor monarhiste este oprită de un grup de jandarmi. Înainte de a da înapoi, spionul papei este ajutat de soldații vandeeni care-i ucid pe revoluționari și-l întâmpină pe regele lor legitim, Ludovic XVII al Franței.[1]

Anchetatoarea Deborah Cadbury se întreabă în studiul său: Dacă această versiune este sigură, unde se află atunci regele? După un scriitor al epocii care a povestit într-una dintre scrierile sale aventura spionului Émile Fronzac și a Delfinului Franței, după moartea revoluționarilor, Ludovic XVII a fost îmbarcat pentru America, dar o fregată franceză i-a tăiat calea și, descoperind identitatea pasagerului, copilul a fost trimis înapoi la Paris unde a murit în celula sa. Oricare ar fi adevărul, legendă sau realitate, toate aceste istorii contribuie la crearea unei idei mai romantice despre Sfânta Alianță și spionii papei, într-o epocă în care credincioșii catolici vor să-i scoată pe nobili de pe drumul ghilotinei.

Tentativa de evadare a regelui Ludovic XVI și a familiei sale, cu sprijinul agenților lui Pius VI, și discursurile continue ale Consiliului revoluționar pun pe un picior de egalitate nobilii și clericii declanșând furia din septembrie 1792: mai mult de două sute de preoți sunt asasinați.[2] Mii de preoți sunt nevoiți să fugă, iar cei care decid să rămână în Franța trebuie să ducă o viață clandestină.

Printre cei decișii să rămână, abatele Salamon este unul dintre cei mai importanți. În fiecare zi el străbate străzile, piețele publice, prăvăliile și tavernele Parisului, culegând informații pentru Sfânta Alianță de la Roma. „Urechile lui Pius", cum l-au supranumit cei de la Sfântul

[1] P. DELORMÉ, *op. cit.*
[2] D. ALVAREZ, *op. cit.*

Scaun, întreține un mare număr de contacte cu episcopii și preoții din provincie.

Pentru a scăpa de stricta supraveghere la care era supus din cauza condiției sale religioase, Salamon este nevoit să-și creeze un canal de comunicații foarte sigur cu Roma. Descoperit și arestat, el este aruncat în închisoare, lucru care-l salvează de celebrul masacru din septembrie 1792.[1] După eliberarea sa în decembrie 1798, prelatul se întoarce la spionajul papal, reconstruindu-și rețeaua rămasă inoperantă în timpul detenției sale.[2]

Alte surse afirmă că datorită experienței sale în materie de spionaj a fost cerut de papa Pius VI la Roma pentru a conduce serviciul secret al Sfântului Scaun.

În Statul pontifical se desfășoară o mare campanie în care se prezintă Revoluția și capii ei ca o operă satanică, și rezultatul unui mare complot anti-catolic. Obiectivul este de a face apel la „războiul sfânt" împotriva Franței și a armatelor sale, pentru apărarea religiei. În orice caz, asta nu oprește implacabila ofensivă a trupelor franceze. Comandantul lor șef, Napoleon Bonaparte, îl obligă pe Pius VI să semneze umilitorul armistițiu de la Bologna, la 23 iunie 1796, prin care suveranul pontif se angaja să renunțe la Ferrara, Bologna și Ancona, să dea 21 de milioane de scuzi cu titlu de indemnizație, cinci sute de manuscrise și o sută de opere de artă ale Renașterii.[3]

Pius VI cere atunci protecția Austriei. Considerând aceasta drept o violare a acordului de la Bologna, Napoleon ordonă trupelor sale să ocupe Statul pontifical. În contrapartidă, generalul cere de data aceasta papei, după semnarea păcii de la Tolentino, cedarea definitivă a orașului Avignon și a comitatului Venaissin, renunțarea la misiunile din Bologna, Ferrara și Romagna, ca și plata a patruzeci și șase de milioane de scuzi și transferul a numeroase opere de artă.[4]

Situația se schimbă în mod tragic atunci când agenții Sfintei Alianțe sau vechii membri ai Ordinului Negru decid să-l ucidă pe generalul Mathurin-Léonard Duphot. Militarul este unul dintre oamenii de încredere ai lui Napoleon Bonaparte, ca și unul dintre cei mai buni strategi care a participat cu armata din Alpi, în campaniile din Savoia.

[1] Se estimează că aproape două mii de preoți s-au căsătorit în timpul Revoluției: 1750 au făcut-o în timpul guvernului Terorii, începând cu 1794, celelalte opțiuni fiind șteangul sau ghilotina. Opt episcopi au fost executați. Numai în Orange de exemplu, într-o singură zi, 67 de clerici au fost asasinați.
[2] Aventurile spionului și abatelui Salamon au fost culese într-o carte scrisă de vicontele de Richemont, „Corespondența secretă a abatelui Salamon", publicată în 1898 de editurile Plon, Nourrit et Cie din Paris.
[3] R. ASPREY, *The Rise of Napoleon Bonaparte.*
[4] M. GALLO, *Napoleon.*

La 13 iunie 1795 a fost concediat din armată, dar recrutat din nou pe 9 februarie 1796. În august 1796, în Italia, a participat la campaniile militare de la Mantua, Rivoli și La Favorite. Promovat general de brigadă de către Napoleon pe 30 martie 1797, este trimis la Roma pentru a-l însoți pe Joseph Bonaparte, fratele lui Napoleon, numit ambasador în fața Sfântului Scaun.[1]

La 28 decembrie 1797, mulțimea este adunată în fața rezidenței ambasadorului francez pentru a reclama proclamarea Republicii.

În acel moment, un contingent al gărzii papale împrăștie manifestanții și mulți se refugiază în ambasadă. Generalul Duphot, care încearcă să păstreze calmul, este înjunghiat fără ca cineva să vadă cine este atacatorul. În câteva minute, pierde foarte mult sânge și moare la puțin timp după aceea. Soldații francezi, care împreună cu garda papală au reușit să pună pe fugă mulțimea, descoperă pe cadavrul generalului un octogon din stofă care poartă pe ambele fețe numele lui Iisus, iar în centru, fraza deja bine cunoscută: „Pregătit pentru durerea prin tortură, în numele Domnului", deviza cercului Octogonus.

Ca represalii pentru asasinarea generalului Duphot, Napoleon ordonă generalului Berthier, comandant-șef al armatei din Italia, să-și lanseze trupele pentru cucerirea Romei.[2]

La 15 februarie 1798, trupele lui Napoleon ocupă Roma și, la 7 martie, papa Pius este deposedat de suveranitatea temporală, în timp ce Roma este proclamată Republică. Imediat, primele unități franceze sosesc la palatul Quirinale, iar garda elvețiană le lasă drumul deschis. Pius VI a ordonat să depună armele și să nu opună rezistență francezilor. Papa este arestat, iar arhivele îmbarcate și transportate în Franța.[3]

Din acel moment, chiar dacă Sfânta Alianță încetează să opereze în întreaga Italie, un mare număr de atentate au totuși loc împotriva invadatorilor francezi, puse la cale de cercurile Octogonus și Ordinul Negru.

Condamnat la exil, papa este constrâns să părăsească Roma la 20 februarie 1798. După o ședere la Sienna, el este întemnițat în mănăstirea din Florența, unde continuă să administreze afacerile religioase. La 13 noiembrie același an, el dictează bula *Quum nos*, prin care stabilește dispoziții în caz de întrerupere a sarcinilor pontifului și regulile de urmat în cursul următorului conclav.[4]

---

[1] J. BALTEAU, *Dictionnaire de biographie française*.
[2] R. ASPREY, *op. cit.*
[3] J. ROBINSON, *Historical and Philosophical Memoirs of Pius the Sixt and of this Pontificate*.
[4] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*

În martie 1799, papa este transferat la Parma și mai târziu la Torino, după o tentativă de eliberare organizată de membrii Sfintei Alianțe. La sfârșitul aceluiași an, în vârstă de 81 de ani și foarte bolnav, este din nou transferat într-o lectică peste Alpi până la Briançon, de teamă că agenții spionajului papal ajutați de austrieci ar putea să pună mâna pe suveranul pontif.

Expediția ia sfârșit la 13 iunie 1799 în orașul francez Valence, unde papa rămâne închis până la moartea sa, survenită la 29 august 1799. Rămășițele sale, depuse într-un sicriu de plumb, vor fi transportate la Roma pentru a fi înmormântate în februarie 1802.

Aflând de moartea papei, Napoleon Bonaparte scrie: „Papa a murit. Vechea mașinărie a Bisericii se va sfărâma prin ea însăși". Ca toți marii dictatori ai istoriei, împăratul crede că imperiul său va supraviețui timp de secole, ceea ce departe de a fi cazul, căci imperiul Bisericii, pe care el îl vede dezintegrându-se, îi va supraviețui. Totuși, înainte de a se ridica, acesta din urmă va trece prin momente de grea încercare.

La 3 octombrie 1799, cardinalul Giovanni Francesco Albani, refugiat împreună cu restul cardinalilor la Veneția — care la acea epocă făcea parte din Imperiul austriac — decide să convoace conclavul pe 8 decembrie. Tururile de vot se succed fără ca vreunul dintre candidații propuși să obțină cele două treimi necesare pentru alegerea unui papă.[1]

În sfârșit, intervenția cardinalului Ettore Consalvi deblochează situația propunând candidatura cardinalului Barnaba Chiaramonti, care va fi ales la 14 martie 1800 și va guverna sub numele de Pius VII.

După alegerea sa, Pius VII nu se poate duce la Roma decât la 3 iulie. Împăratul Francisc II încearcă să-l convingă pe suveranul pontif să-și stabilească scaunul papal pe un teritoriu sub control austriac, dar Pius VII apără necesitatea unui Biserici libere, fără alte amestecuri străine. În compensație, acceptă numirea unui secretar de stat apropiat Austriei.

Dar în timpul în care se ținea conclavul venețian, la Paris se derulau evenimente care aveau să schimbe istoria, nu numai a Franței, ci a întregii Europe. Directoratul face loc Consulatului. Aprobarea unei noi Constituții, la 13 decembrie 1799, aprobată în majoritate de poporul francez la 7 februarie 1800, face din gloriosul general Napoleon Bonaparte conducătorul și stăpânul destinelor țării sale.[2]

Odată revoluția lichidată, Primul consul începe să normalizeze relațiile dintre Stat și Biserică. Constatând că Franța vrea să rămână catolică, el face primul pas pentru a relua legăturile cu papa. Deși botezat, Napoleon este de fapt agnostic, dar vrea să facă pe placul puternicilor monarhi catolici pentru a se apropia de ei.

---

[1] M. J. WALSH, *op. cit.*
[2] J. BLACK, *op. cit.*

Asprul militar corsican are intenția ca într-o zi să fie primit la marile curți ale Europei.[1]

Napoleon știe că trebuie să găsească pe cineva care poate nu numai să conducă bine serviciile sale secrete, dar să și supravegheze posibilele infiltrări ale serviciilor de spionaj ale altor puteri, mai ales ale celor austriece, britanice și, în special, ale Sfintei Alianțe. Bărbatul ales pentru această grea sarcină este Joseph Fouché.[2]

Provenit dintr-o familie bogată, spionul a făcut studiile la Nantes în vederea unei cariere ecleziastice, dar în 1792 intră în Adunarea națională. Un an mai târziu, apare ca partizan al condamnării lui Ludovic XVI. Ceea ce caracterizează traiectoria sa politică este faptul că se asociază întotdeauna cu cei puternici. Două dintre intervențiile sale cele mai crude au avut loc în timpul rebeliunii din Vandeea și mai târziu a celei de la Lyon. În 1795, el se retrage temporar din afacerile publice, dar continuă să întrețină strânse prietenii cu persoanele influente, până când Napoleon îl numește șef al puternicelor sale servicii de spionaj.[3] Din acel moment, Fouché devine principalul dușman al Sfintei Alianțe.

Primul complot pe care trebuie să-l dejoace este „conjurația d'Enghien", în care sunt implicați generalii Jean Victor Moreau, Charles Pichegru și Georges Cadoudal, ca și Bouvet de Lozier, care a fost asistentul general al armatei prinților. În centrul conspirației îi găsim pe Louis Antoine Henri de Bourbon, duce de Enghien. Fouché va descoperi puțin după aceea, că anumiți conspiratori au fost în legătură cu cardinalul Caprara, șeful spionajului papal și cel puțin cu un membru important al Sfintei Alianțe la Paris.[4]

Planul consta în sechestrarea lui Napoleon și asasinarea lui. Generalul Moreau îl va înlocui pe Bonaparte până când situația se va calma. La capătul a câteva luni, ducele d'Enghien își va asuma coroana, iar Pichegru va fi numit al doilea consul al Franței. Cadoudal își dă seama că Moreau, un general popular și victorios, iubit de către soldații săi și generalul Pichegru ar putea să-l răstoarne singuri pe Napoleon în folosul lor.

Primul care va cădea va fi generalul Moreau, atunci când Napoleon dă ordin să fie arestat. Pentru a evita întreaga rumoare ce s-ar putea crea odată cu arestarea lui Moreau, gloriosul militar va trebui să fie judecat de un tribunal civil. În urma cursei întinse lui Moreau sunt

---

[1] M. O'DWYER, *The Papacy in the Age of Napoleon and the Restoration: Pius VII. 1800-1823.*
[2] N. FORSSEL, *Fouché, the Man Napoleon Feared.*
[3] S. ZWEIG, *Fouché.*
[4] M. GALLO, *op. cit.*

arestați alți 15 conspiratori, printre care și un cetățean elvețian în relație cu ambasada Rusiei și nunțiatura papală.[1]

După rapoartele lui Fouché, elvețianul a aparținut corpului gărzii elvețiene a lui Pius VI și a fost recrutat de Sfânta Alianță pentru a efectua operațiuni clandestine în Franța lui Napoleon sub pontificatul lui Pius VII.[2]

Ambasadorul Rusiei, Markof, cere personal lui Napoleon ca cetățeanul elvețian să fie eliberat, dar acesta refuză. La Paris, toată lumea vorbește deja despre detenția lui Moreau.

În noaptea de 26 spre 27 februarie 1804, Pichegru a fost localizat într-o casă, pe strada Chabanais nr. 39, apoi arestat. Méhée de la Touche, cel mai bun spion al lui Napoleon la Paris, descoperă că Cadoudal este încă în capitală și că va încerca fără îndoială să intre în contact, prin nunțiatură sau printr-un spion al papei, cu ducele d'Enghien.[3]

Acum, pentru Napoleon conspirația este clară: prințul de sânge este liderul; generalii Moreau și Pichegru sunt creierii complotului; Cadoudal este călăul și brațul executiv. La 9 martie, Cadoudal este localizat de spionul de la Touche și denunțat la jandarmerie; în timpul arestării sale, Cadoudal ucide un agent și rănește de moarte un altul. Nu mai rămâne decât arestarea prințului.

Discuția dintre Napoleon și consulii săi se concentrează acum asupra faptului: trebuie ca Louis Antoine Henri de Bourbon să fie executat sau întemnițat pe viață? Amintirile ghilotinei tăind capetele regale sunt încă prea vii. În noapte, Napoleon ordonă fidelului său Berthier, ministru de război, să se ocupe de arestarea lui d'Enghien care se află la Ettenheim, undeva prin împrejurimile Strasbourgului.

La 17 martie cad Louis Antoine Henri de Bourbon, duce de Enghien și alți conspiratori. Napoleon crede că Enghien trebuie să moară. Pentru el, dacă „un bărbat conspiră ca un oarecare, trebuie tratat ca un oarecare", dar Joseph Fouché este împotriva acestei măsuri.

În noaptea de 20 spre 21 martie se deschide procesul lui Louis Antoine Henri de Bourbon, iar în dimineața zilei de 21 se încheie: ducele este împușcat.

La 6 aprilie 1804, generalul Pichegru este strangulat în celula sa. După o anumită versiune, fostul general a fost asasinat de către partizanii lui Napoleon, dar acesta se apără declarând că este stupid să-l ucizi pe principalul martor împotriva generalului Moreau. O altă teorie indică

---

[1] R ANDERSON, *Pope Pius VII (1800-1823): His Life, Times, and Strugle with Napoleon in the Aftermath of the French Revolution.*
[2] N. FORSSELL, *op. cit.*
[3] M. GALLO, *op. cit.*

faptul că ar fi putut fi asasinat de o mână trimisă de la Roma pentru a evita dezvăluirea conexiunilor între „conspirația d'Enghien" și Vatican.

Ultimul act al „complotului Enghien" se derulează la 26 iunie același an, atunci când Henri Samson, cel care a tăiat capetele lui Ludovic XVI și al reginei Maria-Antoaneta, acționează din nou ghilotina pentru a tăia de data asta mai multe capete, precum cel al lui Georges Cadoudal și a altor doisprezece complici, ca și cel al cetățeanului elvețian suspectat că aparține Sfintei Alianțe. După ce l-a deposedat de toate proprietățile, Napoleon îl autorizează pe generalul Moreau să părăsească Franța.

În luna martie 1804, după execuția ducelui de Enghien și după scrisoarea prin care Ludovic XVIII îl denunță pe uzurpator, Napoleon știe că pentru a evita noile tentative de asasinat și de amestec al Bourbonilor trebuie să devină nemuritor pentru Franța și pentru francezi. Astfel, Bonaparte se întreține cu cardinalul Giovanni Battista Caprara, șeful spionilor papei și delegat *a latere* la Paris, pentru a-i comunica dorința lui expresă de a fi încoronat ca împărat al Franței de către papa Pius VII în persoană. La 2 decembrie, Napoleon Bonaparte se încoronează singur la Notre-Dame din Paris, apoi o încoronează și pe Iosefina îngenuncheată, așa cum îl va imortaliza pictorul Louis David într-un tablou, iar papa Pius VII face oficiul de martor de excepție.

Papa rămâne patru luni la Paris și se reîntoarce la Roma la 4 aprilie 1805, anul în care armatele lui Napoleon — acum împărat — obțin o mare victorie la Austerlitz, în parte grație informațiilor primite de la un agent dublu care a colaborat cu serviciile de spionaj austriece, cu Sfânta Alianță, dar și cu spionii bonapartiști. Numele său este Karl Schulmeister.[2]

Născut în orașul Baden, Schulmeister a crescut într-o familie de păstori. Consacrându-se comerțului, el decide într-o bună zi că informațiile pe care le primește de-a lungul călătoriilor sale ar putea să-i aducă mai mulți bani decât negustoria, cu condiția să știe cui să le vândă. Legea cererii și ofertei se aplică și în lumea spionajului.

De-a lungul anilor, el joacă rolul de spion al serviciilor secrete austriece, înainte de a fi recrutat de Sfânta Alianță. Schulmeister se pare că este un bun catolic și folosește ca pretext faptul că religia sa îl obligă să-l servească pe papa de la Roma cu cea mai mare supunere. Informațiile pe care alsacianul le comunică serviciilor secrete pontificale nu au decât foarte puțină importanță, adevăratul destinatar fiind serviciul de spionaj bonapartist.

Se va afla mulți ani mai târziu că Schulmeister a jucat un rol foarte important în capturarea lui Louis Antoine Henri de Bourbon în timpul „conjurației d'Enghien". Se pare că Savary, șeful serviciilor de securitate a lui Bonaparte, plănuise să-l sechestreze pe ducele d'Enghien la Baden, oraș în care acesta se refugiase. Agentul dublu îi spusese lui Savary că ar putea să-l oblige pe Bourbon să se apropie de frontiera franceză, pentru a facilita arestarea sa.

Schulmeister știa că ducele avea ca amantă o doamnă din înalta societate din Strasbourg, pe nume Charlotte de Rohan. Falsificând scrisul doamnei, Karl Schulmeister îi scrie lui Louis Antoine Henri de Bourbon cerându-i o întrevedere la Ettenheim, aproape de Strasbourg. Urmarea este deja istorie: ducele de Enghien este arestat și executat puțin după aceea.[1]

Pentru această operațiune, Karl Schulmeister va primi o avere chiar de la Napoleon, care îl va defini ca pe „un bărbat inteligent, dar fără inimă". După aceea, împăratul îi va încredința spionului Schulmeister o nouă misiune împotriva austriecilor.

Schulmeister începe să întocmească o scrisoare mareșalului-baron Mack von Liebereich, care comandă forțele austriece, în care pretinde că ar fi ținta ostilității francezilor din cauza originilor sale nobile. Karl Schulmeister își achiziționase titlul de la o familie nobilă din Ungaria căzută în sărăcie, Bierski. El folosește totodată o scrisoare a serviciilor secrete ale Vaticanului ca garanție de încredere înaintea lui Mack.

Schulmeister este chemat la Viena, ca să fie interogat de serviciul de spionaj austriac. Cunoștințele sale despre unitățile franceze, generalii napoleonieni și despre strategiile lor militare sunt atât de vaste, încât mareșalul Mack îl numește pe Karl Schulmeister într-un post în statul-major austriac. Puțin după aceea, va fi numit șef al serviciilor de informații militare.

Fostul spion al Sfintei Alianțe îi arată lui Mack jurnale franceze imprimate de Savary pentru agentul său și scrisorile corespondenților care, de fapt, nici nu există, dar în care este vorba despre nemulțumirile poporului francez în privința împăratului lor. În momentul în care mareșalul Mack von Liebereich decide să plece în campanie, Schulmeister îl convinge că armatele lui Napoleon se retrag spre Rin pentru a înăbuși revoltele interne. Mack primește prima sa lovitură la 7 octombrie, căzând în plasa întinsă de agentul dublu. Dezastrul de la Ulm, de pe 19, provoacă moartea a zece mii de soldați austrieci, dezonoarea și degradarea mareșalului Mack, însoțită de o condamnare

[1] J. BLACK, *op. cit.*
[2] E. BAUER, *Espias. Encyclopedia del Espionage.*

[1] *Ibid.*

la 20 de ani de închisoare. Napoleon, pe de altă parte, pierde aproape șase mii de soldați.[1]

Făcut prizonier de către spionii austrieci, Karl Schulmeister îl acuză pe mareșalul Mack a fi responsabil de înfrângere pentru că nu a dat atenție recomandărilor sale și informațiilor date de rețeaua sa de spioni din Franța, care de fapt nu exista. Spionul îi convinge de nevinovăția sa pe cei din statul-major austriac, obligându-i să adopte un nou plan strategic împotriva armatelor napoleniene. Vârful de lance al acestui plan este situat într-un oraș numit Austerlitz.

Bătălia, una dintre cele mai mari victorii militare ale lui Napoleon I, se dă la marginea localității Austerlitz (azi Slavkov, în Republica Cehă) la 2 decembrie 1805, între un contingent francez format din 73 000 de oameni și 139 tunuri și trupele austro-ruse compuse din 60 000 de soldați ruși și 25 000 de austrieci cu 278 de tunuri. Uneori numită și bătălia celor „Trei Împărați", căci Napoleon I, Francisc I, împăratul Sfântului Imperiu romano-german (mai târziu Francisc I, împărat al Austriei) și Alexandru I al Rusiei erau prezenți pe câmpul de luptă, antrenează pierderea a 27 000 de soldați austro-ruși și aproape 8000 de francezi.[2]

Karl Schulmeister, pe care serviciile secrete austriece îl suspectează după rapoartele primite de la Sfânta Alianță, este pe punctul de a fi arestat și acuzat de înaltă trădare când trupele franceze intră în Viena. Napoleon îl recompensează cu o mare sumă de bani, dar nu-i va acorda niciodată o decorație militară. Conform spuselor împăratului, după bătălia de Austerlitz, „un bărbat care-și vinde frații, șefii, nu merită decorații, doar 30 de monede de argint", aluzie la recompensa dată de romani lui Iuda Iscarioteanul atunci când l-a trădat pe Iisus.

Schulmeister își încheie cariera ca șef al contra-spionajului bonapartist, până când a trebuit să renunțe atunci când influența austriacă se face simțită în anturajul împărătesei Maria-Luiza, fiica lui Francisc I al Austriei și noua soție a lui Napoleon. Împăratul francez, neputând avea moștenitori de la Iosefina, decide să divorțeze în 1809 și să se căsătorească cu fiica împăratului pe care-l învinsese la Austerlitz.[3]

Relațiile dintre Paris și Roma sunt din ce în ce mai tensionate, aproape pe de ruptură, care chiar are loc în noiembrie 1806, când Napoleon

[1] G. BRUCE, *Dictionnary of Wars*.
[2] R. ASPREY, *op. cit.*
[3] După cele „100 de zile" în timpul cărora Napoleon încearcă să reia puterea în 1815, austriecii, care au ocupat Franța, îl arestează pe spion. Pentru a evita execuția, Schulmeister își dă toți banii și averea și fuge la Strasbourg. Va trăi în cea mai crudă mizerie până la moartea sa, în 1820, și va fi înmormântat într-o groapă comună în cimitirul Saint-Urbain.

ordonă papei Pius VII să expulzeze din Roma toți cetățenii națiunilor inamice Franței.

Papa este avertizat de spionajul din Vatican că trupele franceze sunt în stare de alertă în cazul în care ar trebui să ocupe Roma. În ciuda avertismentelor Sfintei Alianțe, Pius VII refuză să-i expulzeze pe străini și să susțină blocada — și cu atât mai puțin să participe la ea — împotriva Angliei. Nu permite nici demisia secretarului său de stat, cardinalul Consalvi, așa cum i-o cerea Napoleon.[1]

Înfruntarea fiind deschisă, Napoleon decide să ocupe Ancona și Latium. La 2 februarie, el dă ordin generalului Miollis să intre în Roma, să dezarmeze garda pontificală și să ocupe castelul Sant'Angelo. Al treilea corp de armată înconjoară palatul Quirinale și îndreaptă zece tunuri spre apartamentele papei. Pius VII este prizonier în propriul său palat, iar controlul Statului pontifical trece sub administrație franceză.[2]

Sfânta Alianță este din nou desființată din ordinele cardinalului Pacca, ce fusese numit șef cu un an mai devreme, și a cardinalului Consalvi; operațiunile sale sunt interzise în interiorul Statului pontifical, acum ocupat de soldații lui Napoleon. Nici secretarul de stat, nici șeful serviciilor secrete papale nu vor în niciun caz o altercație în Roma, care ar putea să-l provoace pe ocupantul francez, cum se întâmplase cu nouă ani mai devreme, când generalul Duphot fusese asasinat.

La 10 iunie 1809, Napoleon declară Roma oraș deschis și-l deposedează pe Pius VII de întreaga sa putere. Suveranul pontif contraatacă lansând o bulă prin care amenință să excomunice pe oricine încearcă acte de violență împotriva Sfântului Scaun sau a reprezentanților săi.

Napoleon ordonă atunci generalului Radet să ia cu asalt palatul Quirinale și să-l captureze pe papă. În noaptea de 5 spre 6 iulie, Radet intră cu forța în palatul papal doborând ușile și-l găsește pe Pius VII alături de cardinalul Bartolomeo Pacca, așezați la birou. Conduși în afara Romei, nu li se permite să ia cu ei nici măcar o batistă.[3]

Mândru de a avea în puterea sa pe suveranul pontif al Romei, generalul Radet nu permite nimănui să se interpună între prizonierul său și interesele împăratului. Situația se agravează odată cu dizenteria de care suferă Sfântul Părinte. Ajung la Savona, etapa finală a călătoriei lor, după 42 de zile de la arestarea papei la Roma. În tot acest timp, arhivele Vaticanului sunt transportate la Paris, se convoacă deja

[1] M. O'DWYER, *op. cit.*
[2] R. ANDERSON, *op. cit.*
[3] *Ibid.*

Colegiul cardinal în Franța și este amenajat un palat ca rezidență pentru papa Pius VII. Napoleon vrea să creeze la Paris un Vatican subordonat ordinelor Imperiului.

Cardinalul Consalvi a ordonat lui Bartolomeo Pacca ca toate arhivele Sfintei Alianțe să fie evacuate din Roma prin agenții spionajului papal și să fie puse la loc sigur. Încărcate în 36 de furgoane bine închise, arhivele amintite mai sus sunt transportate într-un loc secret în orașul Veneția. Atunci când francezii examinează fondurile Vaticanului își dau seama că nu există niciun document al Sfintei Alianțe.

La 9 iunie 1812, se ordonă din nou transferarea lui Pius VII din Savona în Fontainebleau. În urma rapoartelor agenților lui Fouché, un grup de călugări din Ordinul Negru este pe cale să încerce să-l salveze pe suveranul pontif și să-l ducă într-un loc sigur. Papa este obligat de ofițerul care îl păzește să se îmbrace în negru și să călătorească numai noaptea pentru ca nimeni să nu-l recunoască. Călugării din Ordinul Negru sosesc la locul în care papa fusese închis cu numai șase ore după plecarea sa. Zece zile mai târziu, papa și escorta lui ajung la destinație, iar Pius VII își poate reface forțele.[1]

Între 19 și 25 ianuarie 1813, Napoleon și papa se întâlnesc în mai multe rânduri, întâlniri în cursul cărora nu vorbesc numai despre politică, ci și despre chestiuni personale.

Înaintarea războiului și continuele înfrângeri franceze pe diferite fronturi antrenează asediul Franței și eliberarea papei, care se întoarce la Roma pe 24 mai 1814. Lovitura de grație care va fi dată Marelui Imperiu va fi la Waterloo.[2]

Anglia, Rusia, Austria și Prusia erau de mai bine de douăzeci de ani unite pentru a-l împiedica pe Napoleon să rămână la putere. Bonaparte nu cedează, dar manevrele sale nu pot opri marșul trupelor aliate care apar în fața porților Parisului la 30 martie, obligând capitala franceză să capituleze. Cu ultimele puteri, Napoleon vrea să lanseze restul armatei sale pentru a lua Parisul înapoi, dar mareșalii săi cei mai iluștrii, care l-au însoțit în o mie și una de bătălii, printre care se găseau Ney, Lefebvre, Moncey și Oudinot, refuză să-l mai urmeze de data asta și-i cer să abdice.[3]

Poporul, epuizat și el de acest război neîncetat, vrea pacea și puțin îi pasă de prețul care trebuie plătit pentru a o obține. La 6 aprilie 1814, la Fontainebleau, chiar în locul în care papa fusese prizonier, Napoleon Bonaparte semnează abdicarea sa, în timp ce, la Paris, Senatul deja instituise în fața aliaților un guvern provizoriu prezidat de Talleyrand.

[1] S. ZWEIG, *op. cit.*
[2] D. HOWARTH, *Waterloo: Great Battles: A Near Run Thing.*
[3] D. HAMILTON-WILLIAMS, *The Fall of Napoleon: The Final Betrayal.*

Fostul om de încredere al lui Napoleon trebuie să mențină ordinea la Paris până la sosirea regelui Ludovic XVIII, care va reinstaura monarhia Bourbonilor în Franța. Câteva zile mai târziu, la 10 aprilie, generalul Wellington îl pune în derută pe generalul Soult în peninsula Iberică, atunci când niciunul dintre adversari nu știe că Napoleon a abdicat.[1]

Cel care a fost stăpânul destinelor Europei este exilat pe insula Elba, în fața coastei meridionale a Italiei, în timp ce soția sa, Maria-Luiza, și fiul său primesc ducatul de Parma. Franța va reveni la frontierele sale din 1792.

Napoleon, sprijinit de un mic grup de mareșali și generali, decide să iasă din exilul său și să încerce o restaurare a Imperiului. Vor fi cele „100 de zile" (20 martie — 22 iunie 1815).

Dezastrul de la Waterloo, de la 18 iunie 1815, îi pune pe Napoleon și familia sa pe lista proscrișilor Europei.

Pentru a evita un nou nucleu bonapartist, aliații decid să-l închidă pe Napoleon Bonaparte pe insula Sfânta Elena, o stâncă situată la două mii de kilometri de coasta africană, la mai mult de două luni de navigare de Anglia. Va rămâne acolo de la 15 octombrie 1815 până la 5 mai 1821, dată la care va muri otrăvit.[1]

După internarea lui Napoleon pe Sfânta Elena, Pius VII ordonă șefului Sfintei Alianțe, cardinalul Bartolomeo Pacca, să se ocupe de protecția familiei împăratului decăzut. Mama lui Napoleon, Maria Letizia, se instalează la palatul din Piața Veneția, unde va muri în 1836, protejată de Grigore XVI. Mai mult, Pius VII îi ia sub protecție pe unchiul și frații lui Napoleon, cardinalul Joseph Fesch, Lucien și Louis Napoleon, ultimul fost rege al Olandei. Fiul acestuia din urmă, Charles Louis Bonaparte, aflat și el sub protecția lui Pius VII și a Sfintei Alianțe, va guverna Franța sub numele de Napoleon III, începând cu 1852.

Cu puțin timp înainte de a muri, la 20 august 1823, papa Pius VII a pronunțat numele orașelor Savona și Fontainebleau ca simboluri ale suferinței pe care a îndurat-o în timpul anilor de ascensiune și de cădere a vulturilor. Anii următori vor fi ani de revolte și conspirații.

Acesta este timpul spionilor.

[1] J. BLACK, *op. cit.*
[1] D. HAMILTON-WILLIAMS, *op. cit.*

9

TIMPUL SPIONILOR (1823-1878)

„Ceata preoților este ca o ceată de tâlhari, care stă la pândă, săvârșind omoruri pe drumul Sihemului..."

Osea 6,9

În 1823 se deschide conclavul care trebuie să aleagă succesorul lui Pius VII. Brațul de fier se joacă între candidatul grupării *zelanti* și cel al grupării *politicanti*, numai acestea disputându-și conducerea Sfântului Scaun. Cei din *Zelanti* sau „zeloșii", conduși de șeful Sfintei Alianțe, cardinalul Bartolomeo Pacca și cardinalul Agostino Rivarola, sunt partizanii unei organizații dure și conservatoare, care se opune liberalismului ce tinde să se infiltreze la Roma.[1] Pentru *zelanti*, și în particular pentru Pacca, radicalismul revoluționar a încercat să organizeze o nouă ordine chiar în interiorul zidurilor de la Vatican. Pacca, Rivarola și alții apără poziția în care nimic nu trebuie să se schimbe.

Politicanti, dimpotrivă, admit necesitatea de a evolua către o ordine mai socială în sânul Bisericii. Cardinalul Consalvi, liderul acestei facțiuni, crede că prăbușirea guvernării Bisericii după epoca napoleniană trebuie să ducă la restaurarea unei guvernări fondate pe un stat pontifical cu o administrație reformată.

În țările catolice, guvernate în cea mai mare parte de monarhii absolutiste, Consalvi nu este văzut cu ochi buni; mai mult, este acuzat că a introdus măsuri revoluționare ca suprimarea drepturilor feudale ale nobilimii sau abolirea privilegiilor anumitor orașe.

Cei care conduc această campanie împotriva fostului secretar de stat se prezintă ca patrioți italieni și-l acuză că s-a vândut, pe el și Vaticanul,

[1] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*

austriecilor. Pacca face în așa fel încât Consalvi sosește în mijlocul conclavului fără nicio șansă de a fi ales.[1]

În fața acestei dispute între cardinalii Consalvi și Pacca, Austria opune veto-ul său oricărui candidat din *zelanti*, „nu pentru rigiditatea principiilor lor, ci pentru că sunt prea italieni", cum scrie celebrul Chateaubriand, ministru francez al Afacerilor externe.[2]

Numele lui Annibale Sermattei Della Genga nu figurează printre candidați și, chiar dacă a fost trei ani vicar la Roma, pentru cetățeni este absolut necunoscut. La 28 septembrie, 34 din cei 49 de cardinali electori îi acordă votul. Della Genga, suprins de această alegere spune: „Ați ales un cadavru". În ultimii trei ani, atins de diverse boli, cardinalul De la Genga își petrecuse mai mult timp în pat decât la biroul său. Prima măsură a noului papă, Leon XII, constă în a-l numi pe cardinalul Giulio Maria Della Somaglia, apropiat de *zelanti*, secretar de stat și să-l confirme pe cardinalul Bartolomeo Pacca responsabil cu serviciile de spionaj ale Sfântului Scaun.

Pentru Sfânta Alianță post-napoleoniană, noii dușmani sunt banditii și membrii societăților secrete, precum *carbonarii*. Aceștia din urmă au organizat o „revoltă" în regiunea Romagna și papa Leon XII a decis, pentru a o înăbuși, să-l trimită pe cardinalul Agostino Rivarola cu misiunea de a rezolva pașnic conflictul. Dar papa nu stia că Rivarola a primit instrucțiuni foarte explicite de la Pacca să pună capăt revoltei, cu acordul cardinalului secretar de stat, Somaglia.

În fapt, nimeni nu consideră că cei din *carbonari* sunt niște simpli delincvenți: aceștia se constituiseră la Neapole, la Milano sau în Calabria în numeroase secte, născute în cea mai mare parte în sânul francmasoneriei și, din această cauză, interzise de diverși papi prin ratificarea a numeroase bule. Membrii *carbonari*, *protectorii*, *independenții*, *calderari*, *pelerinii albi* sau din *mafia*[3] sunt în mod oficial urmăriți pe teritoriul Statelor pontificale de către organizații aflate sub controlul Vaticanului, ca Sfânta Alianță, și, mai puțin oficial, de grupări clandestine integrate de credincioși care realizează acțiuni punitive secrete. Printre aceste ultime organizații se află Ordinul Negru și cercul Octogonus, precum și unii călugări cunoscuți sub numele „Mantiile negre", „Societatea celor 13" sau „Partizanii lui Jehú".[4]

Agenții Sfintei Alianțe știu că acești *carbonari* sunt conduși de doi bărbați, Angelo Targhini și Leonida Montanari. În cursul unei expediții pentru capturarea lor, un agent al spionajului pontifical este ucis, iar

[1] F. J. BAUMGARTNER, *op. cit.*
[2] G. D. PANTER, *Chateaubriand.*
[3] E. FRATTINI, *Cosa Nostra, un siècle d'histoire.*
[4] J. CH. PICHON, *Histoire universelle des sectes et des sociétés secretes.*

un altul grav rănit. Bartolomeo Pacca este hotărât să-i găsească pe șefii grupării și să-i aducă în fața justiției papale.

La 20 noiembrie 1825, Targhini și Montanari, înșelați de un agent al spionajului pontifical care trecuse drept partizan al *carbonarilor*, sunt arestați de agenții Sfintei Alianțe și de soldații Gărzii papale. Pe 21, sunt transferați la Roma, pe 22, sunt judecați pentru rebeliune, iar pe 23 decapitați sub acuzația de a-l fi ofensat pe suveranul pontif. Dar războiul care s-a iscat între *carbonari* și agenții papei nu se va opri aici.

Cardinalul Rivarola, brațul executor al cardinalului Pacca, se înhamă la dificila sarcină de a stopa rebeliunea. Sprijinindu-se pe societatea secretă *sanfedisti*, Rivarola și agenții Sfintei Alianțe se angajează într-un soi de război murdar. Cei care erau suspecți că sunt membri sau simpatizanți *carbonari* sunt sechestrați, interogați sub tortură și, în cea mai mare parte, executați foarte rapid. În jur de cinci sute de persoane se văd împinse în exil sau sunt închise în temnițele papale.[1]

Având cunoștință de operațiunile clandestine conduse de către Sfânta Alianță împotriva *carbonari* cu girul secretarului de stat, Leon XII decide să pună capăt sarcinilor lui Giulio Della Somaglia, deși îl menține în postul său pe puternicul Pacca.[2]

De atunci, noul secretar de stat, cardinalul Tommasso Bernetti, de ideologie clar moderată și o rudă a lui Consalvi, decide să păstreze un strâns control asupra serviciului de spionaj, a operațiunilor sale și, înainte de toate, asupra practicilor din războiul împotriva carbonarilor. Oricum ar fi însă, operațiunile clandestine ale Sfintei Alianțe împotriva rebelilor continuă.

Următorii doi *carbonari* care cad în mâinile serviciului de spionaj pontifical sunt Luigi Zanoli și Angelo Ortolani. În luna februarie 1828, Zanoli interceptează un emisar papal care purta instrucțiunile secrete ale lui Bartolomeo Pacca către Monseniorul Francesco Capaccini — care, ani mai târziu, va deveni un important spion al papei împotriva *carbonari*-lor din Olanda.[3]

Zanoli îl urmează pe emisarul papal până la frontieră; înainte de a o trece, îl asasinează și îi fură mesajele care aveau pe ele pecetea Sfintei Alianțe. *Carbonar*-ul se refugiază într-o cabană din Romagna, unde va fi localizat de oamenii lui Pacca. În momentul asaltului, în timpul arestării sale, un alt prieten *carbonar* al lui Zanoli, și anume Angelo Ortolani, deschide focul asupra unui soldat al gărzii pontificale și-l ucide pe loc.

---

[1] F. J. COPPA, *The Modern Papacity since 1789*.
[2] C. CASTIGLIONI, *op. cit.*
[3] D. ALVAREZ, *op. cit.*

Amândoi vor fi arestați, judecați și condamnați la moarte: Luigi Zanoli va fi decapitat în dimineața zilei de 13 mai 1828; Angelo Ortolani va fi spânzurat în după-amiaza aceleiași zile. Pentru puternicul cardinal Bartolomeo Pacca, dictonul „ochi pentru ochi și dinte pentru dinte" nu prezintă absolut nicio ambiguitate, iar agenții Sfintei Alianțe sunt pregătiți să-l pună în practică.

Liderii *carbonari* au intenția să răspundă Vaticanului cu aceeași monedă pentru tovarășii lor executați, iar obiectivul ales va fi, nici mai mult nici mai puțin, decât cardinalul Agostino Rivarola, trimisul papal în regiunea Romagna.

Gaetano Montanari, fratele lui Leonida, și Gaetano Rambeli sunt însărcinați să-l elimine pe trimisul lui Leon XII. Dar iată că două zile înainte de data aleasă pentru executarea misiunii, un croitor care trebuie să le aducă celor doi *carbonari* veșminte negre care să le permită apropierea de cardinalul Rivarola greșește și le livrează la doi preoți, dintre care unul era colaborator al Sfintei Alianțe. A doua zi, cei doi *carbonari* vor fi arestați. Montanari va fi executat la sfârșitul lui 1828 pentru tentativa de asasinat a cardinalului Agostino Rivarola, iar Rambelli, spânzurat în același an pentru că a conspirat împotriva statului pontifical și împotriva papei. Războiul acesta nu se va opri odată cu moartea lui Leon XII, survenită la 10 februarie 1829.

Deja la conclavul din 1823, cardinalul Francesco Saverio Castiglioni este unul dintre cei mai serioși candidați la succesiunea lui Pius VII. Se povestește chiar că într-o zi, suveranul pontif, în timpul unei discuții cu cardinalul Castiglioni, i-ar fi spus: „Sanctitatea Voastră, Pius VIII (referindu-se la Castiglioni) veți regla mai târziu această afacere."[1]

Alegerea sa în conclav, loc de dezacord între *zelanti* și *politicanti*, la 31 martie 1829, nu este deci o surpriză pentru nimeni.[2]

În ciuda pontificatului său foarte scurt — 20 de luni — această perioadă plină de evenimente va schimba structura Europei. Revoluțiile care se vor declanșa în vara lui 1830 în Franța, în Germania, în Polonia, în Belgia și în Statele pontificale vor pune capăt Restaurației. Pius VIII îl păstrează în fruntea spionajului papal pe cardinalul Bartolomeo Pacca, un om deja foarte puternic la Curia romană.

Printre gravele probleme cu care trebuie să se înfrunte papa Pius VIII și, în consecință, Sfânta Alianță, în afară de mișcările revoluționare și sectele secrete din Statul pontifical, mai sunt și relațiile mereu problematice cu Franța catolică.

---

[1] J. PAREDES s. a., *op. cit.*
[2] M. J. WALSH, *op. cit.*

Unul dintre cei mai străluciți agenți ai spionajului papal în această epocă este Monseniorul Francesco Capaccini. Nunțiu în Olanda, Capaccini și-a creat o vastă rețea de informații plecând de la cele mai umile cartiere, la saloanele fastuoase de la Curte. El primește un mare număr de informații secrete, de la membri ai Stărilor generale și Parlamentul olandez.[1]

Cu Capaccini, Bartolomeo Pacca a descoperit o veritabilă mină de aur, pe care are intenția s-o exploateze. Monseniorul Capaccini cunoaște tot ce are atingere cu familia regală, grație unui consilier de stat, devenit un nelipsit colaborator al nunțiaturii. Rapoartele asupra homosexualității, infidelităților și a altor afaceri ale membrilor casei de Orania trec astfel prin mâinile lui Capaccini și sfârșesc în arhivele Sfintei Alianțe de la Roma.

În mai multe rânduri, Pius VIII a atras atenția lui Pacca asupra metodelor utilizate de către nunțiu în Olanda, dar în gândirea șefului Sfintei Alianțe orice metodă este acceptabilă din moment ce ea apără interesele Bisericii, ale Romei, ale papei și ale Statelor pontificale.

Într-o zi, Francesco Capaccini alertează spionajul papal asupra unei afaceri ultrasecrete: „Timp de câteva minute, am avut în mâini un raport confidențial trimis de ambasadorul Olandei pe lângă Sfântul Scaun privind mișcările care se desfășoară în Statele pontificale", îi scria el lui Pacca.

În realitate, Capaccini a citit un raport din cursul unei vizite la sediul ministerului Afacerilor externe olandeze. Așteptând să fie primit de către responsabilul departamentului afacerilor religioase, într-un moment în care secretarul a ieșit din birou, agentul Sfintei Alianțe a descoperit pe un vraf de dosare o mapă pe care scria: „Sfântul Scaun, afacere confidențială și ultrasecretă". Fără să mai stea mult pe gânduri, a deschis dosarul și a început să citească prima pagină.

Datat din vara lui 1829, raportul olandezilor dezvăluie un complot organizat de mai mulți indivizi din orașul Spa, de unde ei manevrau mai multe operațiuni subversive împotriva Statelor pontificale. Conspiratorii, care aveau acces la fonduri importante și la o tipografie de pamflete, intenționau să călătorească separat până la portul toscan Livorno și să pătrundă în Statele pontificale ca simpli pelerini. Odată intrați pe teritoriul Sfântului Scaun vor distribui literatură revoluționară anti-papală.

Informația este trimisă secretarului de stat, cardinalul Albani, și responsabilului spionajului pontifical, cardinalul Pacca. Agenții Sfintei Alianțe se apropie de grupul revoluționar, atașat *carbonari*-lor prin intermediul unui meseriaș care face parte din conspirație.[1] Acesta, un

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*

tânăr, vrea probabil să se răzbune pe un alt membru din grup. Din cauza lui, între octombrie și decembrie 1829, soldații pontificali aresteză 14 membri ai grupului revoluționar. Cinci dintre ei, principalii șefi, sunt condamnați la moarte și executați.

Dacă Sfânta Alianță ar fi avut cu adevărat agenți la fel de eficace ca Francesco Capaccini sau abatele Salamon, statul pontifical ar fi fost guvernul cel mai bine informat din Europa. Din păcate, liniile de spionaj clasic urmate de Capaccini sau Salamon nu sunt acceptate de colegii lor din alte nunțiaturi. Mulți dintre ei cred că a spiona un alt stat sau guvern nu este în acord cu funcția lor pastorală și mulți nu văd cu ochi buni metodele folosite de Sfânta Alianță. La 22 iulie 1844, Monseniorul Francesco Capaccini va fi ridicat la rangul de cardinal *in pectore* de către papa Grigore XVI, pentru serviciile aduse Bisericii. Acest strălucit agent al serviciului de spionaj pontifical va muri un an mai târziu, la 15 iunie 1845.

Pentru prima dată în mai multe secole, politica Sfântului Scaun și a secretarului său de stat nu mai este supusă niciunei puteri europene și poate că din această pricină Biserica și Coroana vor fi și una și cealaltă atacate în timpul revoluției din 1830, care va zdruncina temeliile Franței.

Strategia lui Carol X, fratele lui Ludovic XVI cel ghilotinat, care domnea în Franța de peste șase ani, consta în a plasa imaginea Bisericii alături de ideea de absolutism, prezentând-o în consecință ca pe un dușman al libertății lor. Nunțiul de la Paris i-a informat deja pe Pacca și Albani că politica lui Carol X va aduce un prejudiciu imaginii Bisericii și Romei în fața cetățenilor francezi, dar se pare că nimeni nu l-a ascultat.[2]

În iulie, revoluționarii atacă arhiepiscopia, noviciatul iezuiților, casa misiunilor și nunțiatura. În alte orașe ale Franței, urmând exemplul din Paris, sunt atacate bisericile și mânăstirile. Pius VIII, la recomandarea lui Albani, renunță la legătura dintre Biserică și monarhia lui Carol X și-l recunoaște ca rege pe Ludovic-Filip de Orléans. La sfatul lui Pacca, papa ordonă tuturor episcopiilor și clerului din Franța să presteze jurământ noului monarh ales de națiune. În același mod, Sfântul Scaun procedează la recunoașterea Belgiei, un nou stat ivit în 1830 în urma unirii catolicilor și liberalilor belgieni, care au luptat pentru a deveni independenți față de regatul Țărilor de Jos. Regele Olandei, de confesiune protestantă, tindea să impună absolutismul pe toate domeniile sale.[1]

[1] *Ibid.*
[2] C. CASTIGLIONI, *op. cit.*

La 30 noiembrie 1829 moare Pius VIII și un nou conclav se deschide pentru alegerea succesorului său.

Așa cum era de așteptat, conclavul este foarte lung. Sunt necesare cincizeci de zile și o sută de scrutine pentru alegerea succesorului lui Pius VIII. Cardinalul Alberto Cappellari nu face parte dintre favoriți, ca dovadă că nici nu primește primul vot, decât după mai bine de o lună de la conclav.[2]

În timp ce se citesc buletinele de vot, Cappellari îi roagă pe ceilalți membri ai conclavului să înceteze să voteze în favoarea lui; dar cardinalul Zurla, supunându-se deciziilor celor din conclav, îl roagă să accepte tiara pontificală. La 2 februarie 1831, Cappellari primește simbolurile papale din mâinile șefului Sfintei Alianțe, Bartolomeo Pacca, și ia numele de Grigore XVI.

Noul pontificat se vede plonjând în talazul revoluționar care cutremură jumătate din Europa. Revolta din Italia izbucnește la Modena, exact a doua zi după încoronarea lui Grigore XVI. Un nou guvern revoluționar este format la Bologna, oraș în care delegatul pontifical este făcut prizonier și unde se proclamă Republica.

Armatele revoluționare își urmează înaintarea implacabilă, preluând controlul regiunilor Marche și Umbria și cuceresc deja 80% din teritoriul Statelor pontificale. Armatele papale se simt incapabile să le oprească. Sfătuit de Tommasso Bernetti, secretar de stat și de către Bartolomeo Pacca, șef al spionajului, Grigore XVI decide să solicite sprijinul militar al Austriei pentru a înnăbuși revolta. În acest moment, Pacca își pierde prestigiul la Curia romană, Sfânta Alianță nefiind capabilă să detecteze o asemenea mișcare în interiorul frontierelor papale.[3]

Intrarea trupelor austriece în Statele pontificale provoacă un protest rapid al Franței. Timp de două luni ele sunt răvășite de tulburări cvasipermanente însoțite de atacurile cu bombe ale grupărilor revoluționare, în rândurile cărora care se găsește și Louis Napoleon, viitorul Napoleon III.[4]

Revolta fiind înăbușită, Anglia, Prusia, Franța și Rusia convoacă o conferință la Roma, în care-l obligă pe Grigore XVI să introducă o serie de reforme pentru a mai stăvili din spiritul revoluționar. Nicio putere nu-și dorește ca revoluționarii să triumfe în Statele papale, căci aceasta ar putea provoca o „epidemie" în restul națiunilor Europei.

După retragerea trupelor austriece, Statele pontificale vor face față unei noi revolte în 1832 în Romagna, nici aceasta nefiind descoperită

[1] J. PAREDES ș. a., *op. cit.*
[2] F. J. BAUMGARTNER, *op. cit.*
[3] R. DE CESARE, *The Last Day of Papal Rome.*
[4] D. BAGUELEY, *Napoleon III and His Regime: An Extravagance.*

la timp de către serviciile secrete ale papei. Singurul om reținut de către agenții Sfintei Alianțe va fi Giuseppe Balzani, care este acuzat de ofensă împotriva suveranului pontif și va fi decapitat la 14 mai 1833.

În ianuarie 1836, Grigore XVI decide să-i destituie pe Tommasso Bernetti și Bartolomeo Pacca.[1] Papa îl numește pe cardinalul Luigi Lambruschini, de puternică tendință conservatoare, în fruntea secretariatului de stat, în ideea că trebuie aplicată politica de „mână forte" în privința mișcărilor și a șefilor revoluționari. Unul dintre cei mai celebri revoluționari ai epocii este Giuseppe Mazzini, fondator al organizației „Tânăra Italie", pentru care suveranul pontif reprezenta principalul dușman al unei Italii unite.[2]

Lambruschini este primul cardinal din istoria Sfântului Scaun care și-a asumat direcția secretariatului de stat și a serviciilor de spionaj. După cardinalul conservator, în mâinile puterii trebuie ținute ferm diplomația (secretariatul de stat) și ciocanul (Sfânta Alianță). Ca secretar de stat, Lambruschini negociază sfârșitul revoltelor, cu scopul de a aduce pacea pe teritoriile Bisericii și, ca șef al Sfintei Alianțe, pune capăt tuturor acestor mișcări revoluționare ce pun în pericol mai bine de o mie de ani de guvernare a papei asupra Statelor pontificale.

Totuși, Grigore XVI va intra în istorie ca unul dintre papii care a semnat cele mai multe condamnări la moarte: 110 în total; a impus interzicerea absolută a libertății de exprimare atât verbală, cât și scrisă grupurilor și indivizilor care refuzau să urmeze învățăturile Sfintei Mame Biserica; a interzis evreilor, sub puternice amenințări, o activitate civilă sau religioasă în afara ghetourilor și a declanșat procesul de dezmembrare completă a Statelor pontificale.

La începutul lui 1846, cancerul îl afectează pe papa Grigore XVI, care moare la 1 iunie același an. Moartea sa deschide pontificatul cel mai lung din istorie, cel al lui Pius IX, și una dintre cele mai bogate etape din punct de vedere istoric. Karl Marx, Friederick Engels, Auguste Comte, Friederich Nietzsche, Charles Darwin, Cavour, Giuseppe Garibaldi, Otto von Bismarck sau Napoleon III sunt câteva dintre personajele care vor trece prin fața lui Pius IX și vor influența într-un mod sau altul cei 32 de ani de pontificat.

Conclavul din 1846 este împărțit între cardinalul Gizzi, candidat din partea celor care vor o Italie unită, cardinalul Giovanni Maria dei Conti Mastai Feretti, candidatul moderaților și cardinalul Luigi Lambruschini, candidat *zelanti*, care-l văd ca pe singurul capabil să

[1] Cardinalul Bartolomeo Pacca, șeful spionajului pontifical timp de aproape 28 de ani, va muri la 19 aprilie 1844, la vârsta de 87 de ani.
[2] D. M. SMITH, *Mazzini.*

ţină piept revoluţionarilor şi de a obţine pentru aceasta sprijinul Austriei.[1]

Interminabilele discuţii între membrii conclavului prezic o alegere îndelungată; dar, spre surpriza tuturor, la 48 de ore după primul tur de vot, cardinalul Mastai Feretti obţine cele două treimi necesare pentru a fi ales suveran pontif. Mastai Feretti îşi alege numele de Pius IX la început de pontificat într-o Europă care se împarte între războaie şi revoluţii, o veritabilă supă primordială pentru spioni.

Unul dintre cei mai mari agenţi secreţi pe care Sfânta Alianţă a cardinalului Luigi Lambruschini trebuie să-i înfrunte este Wilhelm Johann Karl Eduard Stieber. Născut la Sajonia la 13 mai 1818, Wilhelm a crescut în sânul unei familii luterane în care preoţii şi puterea de la Roma nu au fost prea bine văzute. Înainte de a se stabili cu familia sa la Berlin — tatăl său era funcţionar — îşi termină studiile de drept la universitate. La acea epocă, Stieber este denunţător al poliţiei prusace în mediile universitare. Nu are decât 30 de ani când Europa este tulburată de mişcările muncitoreşti.[2]

Frederic Wilhelm al Prusiei se teme că grupurile revoluţionare, aşa cum se prezintă ele la Paris, Viena şi în Italia, îi pot răpi tronul. Stieber înţelege atunci puterea pe care ar putea-o câştiga sprijinindu-se taman pe această temere.[3]

Între 1845 şi 1850, Stieber îşi continuă munca de avocat, trimiţând în continuare serviciilor secrete ale Prusiei numeroase informaţii despre revoluţionari şi intelectuali. Primul contact al lui Stieber cu Sfânta Alianţă are loc la 11 august 1848. În acea zi, Wilhelm Stieber se apropie de un tânăr preot care lucrează la nunţiatura papală din Berlin, ca secretar al Monseniorului Carlo Luigi Morichini, reprezentant al lui Pius IX la curtea Prusiei. Stieber vrea să stabilească o legătură cu serviciile de spionaj pontifical, din pricina unei informaţii care i-a căzut în mâini. Pentru spionul prusac, întreaga informaţie este de vândut, deşi nu are neapărat nevoie de bani, ci de influenţă şi relaţii cu alte servicii secrete.

De-a lungul întâlnirii sale cu Morichini, spionul îl informează pe nunţiul papal despre ceea ce a aflat în urma infiltrării unui spion prusac într-un grup revoluţionar: se pregăteşte un atentat împotriva unui înalt personaj din Roma, posibil chiar papa. Morichini îl informează de asemenea pe cardinalul Luigi Lambruschini, şeful serviciilor secrete pontificale, şi pe cardinalul Giovanni Soglia Ceroni, secretarul de stat, în legătură cu acest atentat. Trebuie să se mişte foarte repede, şi unii

[1] M. J. WALSH, *op. cit.*
[2] E. BAUER, *op. cit.*
[3] W. SIEBER, *Espion de Bismarck.*

şi alţii, mai întâi pentru a detecta obiectivul grupului revoluţionar, lucru foarte dificil din pricina unui mare număr de personalităţi şi înalţi demnitari ai Sfântului Scaun susceptibili de a fi asasinaţi.

Pius IX, pus la curent cu informaţia comunicată de Stieber, îi ordonă lui Lambruschini să trimită mai mulţi agenţi ai Sfintei Alianţe la Berlin ca să culeagă informaţii. Timp de două luni, agenţii papei pătrund în toate mişcările revoluţionare din Berlin, cu ajutorul lui Wilhelm Stieber, fără niciun rezultat însă.

Contele Pellegrino Rossi, şeful guvernului Statelor pontificale, este născut în oraşul italian Carrara la 13 iulie 1787 şi este diplomat în drept al Universităţilor din Pavia şi Bologna. După ce şi-a terminat studiile, Rossi a început să lucreze pentru Joachim Murat, rege al Neapolelui, membru în mişcarea carbonară şi apărător al unei Italii unite şi independente.

După înfrângerea lui Murat la Tolentino, Pellegrino Rossi a trebuit să se exileze în Franţa şi a revenit la Geneva după înfrângerea lui Napoleon la Waterloo. Câţiva ani mai târziu, el va fi chemat de papa Pius IX, care cunoştea opiniile sale fondate pe restabilirea unei autorităţi papale într-un guvern constituţional. Dar Rossi crede că regimul libertăţii reclamat de mişcările revoluţionare trebuie să fie atins pe etape, în ordine civilă. Pentru această idee societăţile secrete, ai căror şefi trăiesc exilaţi în oraşe ca Berlin, Paris sau Bruxelles, îl condamnă la moarte.

La 15 noiembrie 1848, la trei luni după întâlnirea lui Wilhelm Stieber cu nunţiul papal, Monseniorul Carlo Luigi Morichini, Rossi se îndreaptă către Adunarea legislativă din palatul Cancelariei pentru a explica programul său. Şeful guvernului Statelor pontificale se află în caleaşca sa şi îşi citeşte discursul, când, deodată, portiera se deschide; un bărbat căţărat pe scaunul vizitiului îi înfige un pumnal în gât, ucigându-l pe loc.[1]

Ancheta asupra asasinatului este dusă de către agenţii serviciului de spionaj pontifical. Afacerea este în mod misterios clasificată din ordinul cardinalului Luigi Lambruschini, fără să se fi ajuns la vreun rezultat.

În timp ce papa Pius IX declară oficial că şeful guvernului a pierit prin moarte de martir, cetăţenii încep să propage zvonuri în urma cărora există bănuiala că, în realitate, în spatele crimei ar putea să se găsească braţul Ordinului Negru sau cel al cercului Octogonus, conduse din umbră chiar de Lambruschini. Şeful Sfintei Alianţe, care-şi revendică apartenenţa la grupul *zelanti*, refuză întreaga mişcare de eliberare în interiorul Bisericii şi Statelor pontificale, sub autoritatea infailibilă a suveranului pontif.

[1] M. MORROGH, *The Unification of Italy.*

Această ideologie dă veridicitate zvonului după care cardinalul Lambruschini ar fi ordonat asasinarea contelui Pellegrino Rossi din pricina ideilor sale liberale, ce aveau ca subiect rolul pe care pontiful trebuie să-l exercite în unificarea Italiei. Dar închiderea dosarului anchetei a împiedicat descoperirea nu numai a autorului asasinatului, dar de asemenea și a creierelor conspirației. Cardinalul Luigi Lambruschini, șef al Sfintei Alianțe timp de 18 ani, va muri la 12 aprilie 1854, ducând cu el secretul în mormânt.

În orice caz, pentru societățile secrete, asasinarea lui Rossi este un semnal de alarmă pentru aprinderea scânteii revoluției care va duce la exilul papei Pius IX și la instaurarea Republicii romane.[1]

A doua zi după moartea omului politic pontifical, demonstrațiile și manifestațiile se încheie cu revolte și rebeliuni care duc la asasinarea Monseniorului Palma, secretarul papei. Confruntat cu această situație, suveranul pontif acceptă ministrul impus de popor, dar o altă parte a populației cere desființarea gărzii elvețiene și demiterea lui Pius IX.[2]

În sfârșit, la 17 noiembrie, Garda civică ia în stăpânire Sfântul Scaun, expulzează elvețienii, iar papa este considerat prizonier al revoluției. La 24 noiembrie 1848, așa cum fusese și cazul papilor Pius VI și Pius VII, Pius IX este constrâns să abandoneze Roma și să se refugieze la Gaeta, port al regatului Neapole.

Noul guvern provizoriu decide să redacteze o Constituție care va proclama Republica romană. O Adunare Constituantă încredințează puterea executivă unui triumvirat format din Mazzini, Carlo Armellini și Aurelio Saffi.[3] La 9 februarie 1849, triumviratul decretează că papa este deposedat, de fapt și de drept, de guvernarea temporală a Statului roman; că pontiful roman se va bucura de toate garanțiile pentru a-și exercita puterea sa spirituală; că forma de guvernare a Statului roman va fi pur democratică și că va trebui să adopte gloriosul nume de Republică romană.[4]

La inițiativa Spaniei se deschide la Gaeta o conferință a puterilor catolice: Franța, Austria, Spania și Neapole. La 3 iulie 1849, generalul francez, Nicolas Charles Victor Oudinot și cel spaniol, Ferdinand Fernandez de Cordoba y Valcarcel, debarcă cu ajutorul agenților Sfintei Alianțe la Civittavecchia, rupând liniile de apărare ale Romei comandate de Giuseppe Garibaldi.[5]

---

[1] N. DOUMANIS, *Italy (Inventing the Nation)*.
[2] F. J. COPPA, *op. cit.*
[3] D. M. SMITH, *op. cit.*
[4] M. MORROGH, *op. cit.*
[5] J. RIDLEY, *Garibaldi*.

Capitala este cucerită, în timp ce armatele celorlalte puteri ocupă restul Statelor pontificale. La 12 aprilie 1850, Pius IX poate reveni la Roma, dar guvernul temporal al papilor a luat pentru totdeauna sfârșit.

Camillo Benso, conte de Cavour, va fi marele partizan al unității Italiei și al sfârșitului Statelor pontificale. Primul ministru al Piemontului din 1852, a fixat un plan precis alcătuit din două puncte foarte simple: *Chiesa libera in Stato libero* și Roma — capitala unei Italii unite.[1]

Victor-Emmanuel II de Savoia, rege al Piemontului, cu sprijinul lui Garibaldi, ocupă progresiv noi teritorii pentru tânăra Italie. El cere papei să acorde supușilor săi aceleași drepturi ca și cetățenilor piemontezi și să accepte anexarea anumitor teritorii care fac parte din Statele pontificale, cum ar fi Romagna. Pius IX, sfătuit de cardinalul Antonelli, refuză cererea. „Nu pot ceda — explică el împăratului Napoleon III — ce nu-mi aparține." Un alt motiv ține însă de temerea sa de a nu vedea întinzându-se în Statele pontificale politica laică dusă de guvernul din Torino.[2]

În enciclica *Nullus Certi*, proclamată la 19 ianuarie 1860, Pius IX declară: „Denunț atentatele de sacrilegiu comise împotriva suveranității Bisericii romane și cer întoarcerea a ceea ce a fost furat proprietarului de drept (Romagna)." Textul se termină cu amenințarea de excomunicare împotriva uzurpatorilor drepturilor Sfântului Scaun. La sfârșitul lui 1860, papei nu-i mai rămâne decât o treime din suprafața statelor sale.[3]

Unul dintre primii agenți ai Sfintei Alianțe care și-a dat seama de dificilul echilibru care se dezvolta între Franța, Austria și Piemont a fost Monseniorul Antonino De Luca. Nunțiu papal, mai întâi la Munchen (1853-1856), apoi la Viena (1856-1863), el este una dintre sursele de informație cele mai productive ale spionajului papal din această perioadă.

Având cunoștințe de istorie, filosofie și teologie, stăpânind perfect mai multe limbi, prelatul sicilian este chemat la Roma în 1829 pentru a edita un periodic teologic și pentru a servi drept consultant al mai multor departamente ale Curiei romane.[4] În 1853, este trimis în Bavaria ca nunțiu și trei ani mai târziu va fi transferat la Viena, locul cel mai important al diplomației pontificale din acea epocă. Scurta ucenicie la Munchen se dovedește a fi fost foarte utilă pentru intrarea sa în capitala austriacă.

Atunci când în februarie 1859, ambasadorul britanic în Franța, lordul Cowley, sosit la Viena pentru a cerceta și a găsi o soluție la războiul dintre Austria și Franța, cardinalul Giacomo Antonelli, secretar

---

[1] D. M. SMITH, *Cavour and Garibaldi 1860: A Study in Political Conflict.*
[2] N. DOUMANIS, *op. cit.*
[3] F. J. COPPA, *op. cit.*
[4] D. ALVAREZ, *op. cit.*

de stat și responsabil al serviciului de spionaj papal, scrie lui De Luca: „De când afacerile italiene au încetat să mai fie diplomatice, nunțiul ar trebui să adopte sarcini care să fie mai mult culegeri de informații; va fi chiar așa."[1]

Cu ajutorul lui Wilhelm Stieber, revenit pe scena spionajului după o tentativă a dușmanilor săi de a-l da pe mâna justiției, episcopul Antonino De Luca devine o sursă inepuizabilă de informații.

Monseniorul De Luca obține primul său mare succes de spion în timpul șederii sale la Munchen. Nunțiul asigură că spionajul austriac (altfel spus, Stieber) l-a informat că un grup revoluționar a identificat trei preoți ca agenți ai Sfintei Alianțe și că are intenția s-o termine cu ei. Se pare că unul dintre agenți s-a arătat foarte eficace atunci când a denunțat activitățile garibaldienilor poliției papale.[2] Toți agenții Sfintei Alianțe care operează pe teritoriu italian sunt puși în stare de alertă și-și iau măsuri de precauție, din ordinul cardinalului Luigi Lambruschini.

Cu toate acestea, la începutul lui ianuarie 1854, în timp ce trei spioni ai papei sunt reuniți într-o tavernă năvălesc brusc Gustavo Paolo Rambelli, Gustavo Marloni și Ignazio Mancini. Sunt organizați să atace fiecare câte un „obiectiv". Astfel, Rambelli trage primul foc asupra primului agent al Sfintei Alianțe care era cu spatele. Spionul cade mort pe loc. Marloni vrea să tragă asupra celui de-al doilea spion, dar pistolul său se blochează. Dintr-o săritură, preotul îl dezarmează, în timp ce Mancini trage spre al treilea agent al Sfintei Alianțe și-l rănește de moarte.

Când Mancini se întoarce, Marloni, la pământ, se luptă cu spionul papei. Mancini scoate un pumnal și-l străpunge de mai multe ori pe preot în spate, nefiind sigur că prima lovitură a fost mortală. Apoi, înainte ca garda civilă să sosească, cei trei bărbați se pierd pe străduțele strâmte din preajma tavernei.

Șapte zile mai târziu, Rambelli, Marloni și Mancini sunt arestați, acuzați, judecați și condamnați la moarte pentru asasinarea a trei agenți ai Sfintei Alianțe. La 24 ianuarie 1854 toți trei urcă pe eșafod pentru a fi decapitați.

Cel care semnează sentința la moarte este puternicul cardinal și secretar de stat, Giacomo Antonelli. Ca urmare a acestui fapt, câțiva ani mai târziu, Antonelli va fi victima unui atentat din partea unui partizan al lui Garibaldi, Antonio De Felici. Agresorul îl va răni doar la brat și la mâna dreaptă pe omul de încredere al papei Pius IX, mână cu care, puțin după aceea, cardinalul va semna ordinul de execuție al lui De Felici.

[1] *Ibid.*
[2] W. STIEBER, *op. cit.*

Ajuns la Viena și mereu sprijinit de Stieber și de vasta sa rețea de spioni, Monseniorul Antonino De Luca își asumă cu același zel serviciul său în Sfânta Alianță. Într-unul dintre comunicatele sale, anunță că ofițerii trădători ai armatei piemonteze i-au oferit planurile fortificațiilor din Romagna, regiune care făcea altădată parte din Statele papalității și care fusese anexată de regatul piemontez în 1860. Nimeni nu ia în seamă această informație, mai puțin Wilhelm Stieber, care o va pune în valoare în războiul franco-prusac din 1870.[1]

În martie 1861, Victor-Emmanuel II se proclamă rege al Italiei și negocierile încep. În cursul acestora se fac mii de promisiuni papei în domeniul spiritual, cu condiția ca acesta din urmă să cedeze teren în regatul temporal. Negocierile se prelungesc până în 1864, când regele Victor-Emmanuel se angajează să respecte patrimoniul și teritoriul Sfântului Petru.[2]

Dată fiind situația de decădere în care se află imperiul Bisericii, comunicările între Sfânta Alianță și spionii săi risipiți în întreaga lume sunt aproape inexistente, motiv pentru care spionajul pontifical este incapabil să prevadă războiul care se pregătește în Statele Unite.

În 1861, Statele Unite ale Americii, „unite" de mai puțin de optzeci de ani, sunt zguduite de războiul civil. O națiune unde sunt îmbinate două societăți, fiecare având modele sociale, politice, economice diferite. O națiune care în patru decenii a reușit să-și multiplice de mai multe ori teritoriul: cumpărarea Louisianei de la Franța, a Floridei de la Spania, anexarea Texasului și războiul cu Mexicul (1846-1848).[3]

Statele din Sud duc o politică condusă de interesul exclusiv al sudiștilor pentru plantațiile lor de tutun, trestie de zahăr și bumbac și de voința lor de a păstra cu orice preț cei trei milioane și jumătate de sclavi, în timp ce Statele din Nord îi văd pe unioniști orientându-se mai întâi către comerț, navigație, interese financiare și, în consecință drepturile vamale. Pe de o parte se găsesc agricultorii sudiști îndatorați, pe de alta capitaliștii creditori din nord.

La 6 noiembrie 1860 este ales președinte al Statelor Unite candidatul republican Abraham Lincoln, un avocat care, în Congres, s-a opus sclaviei.

La 20 decembrie 1860 Carolina de Sud se separă de Uniune și câteva zile mai târziu Mississippi, Florida, Alabama, Georgia, Louisiana și Texasul îi urmează exemplul. La începutul lui februarie 1861, reprezentanții Statelor secesioniste se reunesc la Montgomery, capitala

[1] *Ibid.*
[2] P. PINTO, *Vittorio Emanuele II: il re aventuriero.*
[3] I. BALLESTEROS, *La Guerra civil americana.*

Alabamei, pentru a crea o nouă națiune, Statele confederate ale Americii.[1]

Constituția provizorie adoptată este asemănătoare, în linii mari, celei a Statelor Unite; ea interzice comerțul sclavilor cu Africa, dar autorizează schimbul între state; cei din Sud se separă, conform celor spuse de ei, din cauza atitudinii celor din Nord asupra problemei sclaviei; bărbatul ales pentru a dirija Confederația va fi Jefferson Davis, fost Secretar de Război.[2]

Noul președinte al Statelor confederate ale Americii cheamă o sută de mii de voluntari sub drapel. În planul de apărare, Confederația pune mâna pe arsenalul federal, instalațiile militare, birourile de poștă și vămile din interiorul Statelor de Sud. Fort Sumter din golful Charleston refuză să se predea autorităților din Sud. Când Ambraham Lincoln anunță intenția sa de a trimite întăriri, confederații înțeleg că trebuie să recurgă la forță. La 12 aprilie 1861, la 4:30 dimineața, un tun sudist trage primul foc al războiului civil american. Agresorul este, după cum pretinde Lincoln, Confederația.[3]

În timpul Războiului Civil (1861-1865) Sfânta Alianță își ia toate informațiile de la Louis Binsse, consulul papei la New York. Rapoartele sale sunt destul de plictisitoare și mai degrabă neinteresante. De exemplu, la începutul ostilităților, după atacul de la Fort Sumter, Binsse scrie superiorilor săi din spionajul papal ca să le semnaleze vapoarele de mărfuri care se îndreaptă către un port al Statelor pontificale sau despre un cetățean cu nume italian care s-a prezentat înaintea lui pentru a cere o viză.

Dacă cineva ar studia cu atenție rapoartele lui Binsse, și-ar putea da seama că agentul Sfintei Alianțe se baza pe informațiile politice ale momentului în cea mai mare parte extrase din ziare și nu pe o muncă asiduă și complexă de spion. Dar aceasta nu-l împiedică să obțină totuși câteva informații destul de importante. Printre ele, cea descoperită în iunie 1861, aproape din întâmplare.

La New York, Louis Binsse a fost invitat la o recepție organizată de către oamenii politici și militari unioniști pentru a strânge fonduri destinate frontului. În timpul seratei, câteva doamne se apropie de el fără să știe, desigur, că au înaintea lor un agent al serviciului de spionaj al papei și îl întreabă ce părere are despre Giuseppe Garibaldi. Aceste doamne din Uniune ignoră faptul că Garibaldi este un dușman al papei Pius IX și, în aceeași măsură, al consulului său la New York. Agentul Sfintei Alianțe, folosind întreg șarmul său, obține o informație prețioasă de la soția unui general al Uniunii: Abrahalm Lincoln, președintele

[1] H. MEANS. C.S.A.: *Confederate States of America.*
[2] H. HATTAWAY, *Jefferson Davis, Confederate President.*
[3] W. GIENAPP, *Abraham Lincoln and Civil War America: A Biography*; D. DETZER, *Allegiance: Fort Sumter, Charleston, and the Beginning of the Civil War.*

l-a invitat pe Garibaldi să-i îndrume pe generalii săi în ceea ce privește tacticile de război.[1]

Agentul Binsse transmite Sfintei Alianțe și cardinalului secretar de stat, Giacomo Antonelli, intențiile liderului unionist. Vestea declanșează un scandal de o asemenea amploare în Sfântul Scaun, încât Lincoln se vede obligat să-și retragă oferta și să-și ceară scuze în mod formal papei Pius IX. Totuși, mii de voluntari garibaldiști — care au format celebrele trupe „cămășile roșii" — constituie Legiunea Americană Garibaldi, care va lupta alături de trupele Uniunii pe mai multe fronturi. Din momentul în care această informație parvine la Roma, consulatul din New York devine un veritabil centru de spionaj de unde vor fi transmise Sfintei Alianțe la Roma toate informațiile provenind de la episcopii, preoții sau călugării „staționați" în Statele Unite, din Nord sau din Sud.

Veștile despre blocada navală a Nordului asupra Statelor din Sud, care determină deteriorarea situației militare a Confederației, se amestecă cu cererile de fonduri pentru o congregație de călugărițe, cu anunțul morții unui episcop sau a începerii construirii unei catedrale.

Nici Sfânta Alianță, nici Louis Binsse la New York nu clasează informațiile primite ca importante, mai puțin importante sau absolut inutile.[2] Sfântul Scaun crede că pentru a putea filtra informațiile primite din Statele Unite aflate în război ar trebui să mobilizeze zeci de mii de prelați și funcționari care muncesc pentru Curia romană. Iar în aceste timpuri de dezintegrare a Statelor pontificale, papa Pius IX nu crede că este necesar să-și risipească mijloacele.

Să arăți poziția Vaticanului și a Sfintei Alianțe față de una dintre părțile aflate în conflict este altă afacere. Primele presiuni ale arhiepiscopului din New York, John Hughes, sosesc către papă și secretarul lui de stat, la zece luni după atacul de la Fort Sumter. Hughes îl asigură pe papa Pius IX și pe cardinalul Antonelli că el nu servește decât Biserica, nu interesele unei națiuni, dar de fapt arhiepiscopul din New York este un agent ascuns și un propagandist al Washington-ului. Salariul său este plătit de guvernul lui Lincoln, iar rapoartele sale sunt citite de către secretarul de stat, William Seward.

Misiunea încredințată de către Seward arhiepiscopului John Hughes consta în a se întoarce la Roma pentru a obține sprijinul public al papei Pius IX pentru cauza Nordului. Iată de ce Hughes se prezintă din senin la Sfântul Scaun, pretextând că în timpul serviciului său pentru Sfânta Alianță a aflat că Confederația planifică să atace Mexicul și insulele catolice din Caraibe.[3]

[1] J. RIDLEY, *op. cit.*
[2] D. ALVAREZ, *op. cit.*
[3] D. ALVAREZ, „The Papacy in the Diplomacy of the American Civil War", *Catholic Historical Review.*

Dar simpatia lui Pius IX și a secretarului său de stat pentru Nord scade atunci când în Sfânta Alianță începe să primească rapoarte diferite, începând cu luna mai 1863.[1] Sursa nu este altcineva decât Martin Spalding, arhiepiscop prosecesionist la Louisville, în Statul confederat Kentucky. Spalding, ca și Hughes, din partea guvernului Lincoln, primește din partea guvernului lui Jefferson Davis o importantă retribuție secretă în vederea obținerii sprijinului papei pentru cauza confederată. Interlocutorul său principal este Judah Benjamin, secretar al Statului confederat.

În raportul său către Sfânta Alianță, arhiepiscopul Spalding afirmă că emanciparea sclavilor negri este în realitate o mișcare politică din partea protestanților aboliționiști și că oamenii din Sud reprezintă adevăratul catolicism. Monseniorul Martin Spalding spune într-un raport către Antonelli că „negrii sunt înclinați, prin natura lor, către viața imorală și [că ei] nu sunt pregătiți pentru libertate. Mai mult, emanciparea lor ar putea provoca dezordini sociale care ar putea compromite munca misionară a Bisericii asupra negrilor".[1]

Rapoartele lui John Hughes și Martin Spalding pentru Sfânta Alianță demonstrează că episcopii catolici nu sunt imuni la cauzele politice și că loialitatea lor este uneori mult mai mare față de Uniune și Confederație, decât față de papă și Sfântul Scaun. Informațiile destul de nesigure culese de agenții serviciului de spionaj pontifical în timpul conflictului, pun în evidență o serioasă slăbire a relațiilor politice ale Romei cu Washingtonul, capitala Uniunii, și cu Richmond, capitala Confederației.[3] Papa Pius IX începe prin a arăta simpatia Nordului, apoi o schimbă pentru Sud, apoi se înclină din nou către Nord. Fără îndoială, începând cu 1865, la sfârșitul conflictului, o dată cu victoria Nordului asupra Sudului, responsabilii spionajului din Vatican își dau seama că trebuie să-și formeze agenți de spionaj profesioniști dacă vor ca Sfânta Alianță să fie pe viitor o unealtă utilă papilor, care să le permită să ia deciziile necesare unei situații politice concrete.

Ca primă măsură, cardinalul Antonelli ordonă ca fiecare administrație a Bisericii — nunțiaturile și arhiepiscopiile — să pregătească rapoarte săptămânale, în care vor fi indicate activitățile politice din regiunea lor, titlurile cărților care trebuie cenzurate, publicațiile și ideile politice pe care le susțin, divertismentele publice, portretele funcționarilor publici, filajele străinilor și a călătorilor suspecți și, mai ales, toate informațiile despre grupările sau mișcările politice subversive.

[1] F. J. COPPA, *Cardinal Giacomo Antonelli and Papal Politics in European Affairs.*
[2] H MEANS, *op. cit.*
[3] R. MILLER & H. STOUT, *Religion and the American Civil War.*

Buletinele sunt trimise la secretariatul de stat, care se ocupă cu selectarea între materialele de spionaj intern — cele care nu-l interesează decât pe directorul general al poliției Romei — și cele de spionaj extern, care nu privesc decât Sfânta Alianță.

Unul dintre spionii cei mai abili ai serviciilor secrete ale Vaticanului pentru culegerea și analizarea informațiilor este fără îndoială Monseniorul Tancredi Bella.[1] În 1859, atunci când nu era decât un tânăr delegat papal în micuțul oraș Rieti, la nord de Roma, el și-a demonstrat priceperea ca membru al serviciului de spionaj descoperind complotul unei grupări numite *Fedeltà e Mistero* („Fidelitate și mister").

Membrii acestei grupări, sprijiniți de regimul din Piemont, lansează operațiuni de sabotaj împotriva austriecilor și împotriva autorităților papale, dar acestea vor fi anihilate grație informațiilor de la Bella.

Informațiile culese sunt de o foarte mare importanță. Apoi Bella mai află, pe la jumătatea lunii aprilie 1859, că un mare număr de voluntari sosiți din toate regiunile Italiei se concentrează în Piemont pentru a servi sub ordinele lui Giuseppe Garibaldi în corpul „vânătorilor alpini" împotriva austriecilor; mai descoperă că exilul antipapal aduce serioase amenințări funcționarilor poliției pontificale și familiilor lor din regiunea Romagna pe teritoriile pontificale și că Franța concentrează importante efective militare la frontierele sale cu Piemontul.

Între martie și august 1860, Monseniorul Bella a aflat de la unul dintre agenții săi că Garibaldi este într-o stare proastă de sănătate, dar că, în ciuda acestui fapt, eroul Unificării a plecat în direcția Sicilia în fruntea unui contingent de cinci mii de oameni; că o parte importantă a acestor trupe aparține unei societăți secrete de *protectori*, care s-a unit cu *carbonari* și vor lua inițiativa în campania garibaldiană, în urma căreia vor obține eliberarea Siciliei în 1860.[2]

Calitatea informațiilor obținute de către spionii lui Tancredi Bella este excelentă, în parte grație organizării propriei sale rețele, care se găsește în afara controlului Sfintei Alianțe de la Roma, ceea ce-i permite să opereze cu o libertate mai mare. Ca delegat, Monseniorul Bella controlează de la zece la doisprezece agenți, fiecare dintre ei recrutându-și proprii informatori. Unul dintre aceștia este un inspector de poliție din Pesaro, care mai înainte servise în trupele de poliție din Veneția și Toscana. După încorporarea marelui ducat de Toscana în regatul Italiei în 1860, polițistul decide să se stabilească în portul adriatic Pesaro. Agentul Sfintei Alianțe decide să abandoneze spionajul papal și să se alăture poliției din Neapole, dar continuă să-i trimită informații Monseniorului Bella de-a lungul anilor.[3]

[1] D. ALVAREZ, *Les Espions du Vatican: espionnage et intrigues de Napoleon à la Shoah.*
[2] F. FRATTINI, *Cosa Nostra.*
[3] D. ALVAREZ, *op. cit.*

Un alt agent foarte activ al lui Bella este un servitor care lucrează pentru Odo Russell, diplomat la Roma și agent al serviciilor secrete engleze între 1858 și 1870. Prin intermediul agentului Sfintei Alianțe în casa lui Russell, secretarul de stat a fost informat de vizitele personalităților importante la Roma, fiind vorba de aristocrați, diplomați, jurnaliști sau chiar prelați și bancheri.

Curierul diplomatic devine o buna sursă de informații pentru spionii papei. În 1860, ambasadorul american la Roma prezintă o notă de protest cardinalului secretar de stat deoarece corespondența sa între ambasada Statelor Unite la Paris și cea de la Roma este deschisă de spionii papei. Doi ani mai târziu, ambasadorul informează departamentul de stat că situația este aceeași.

Pe de altă parte, în 1861, în mod curios, Sfânta Alianță nu ia nicio măsură atunci când serviciul telegrafic papal detectează mesaje codate între reprezentantul regatului Piemont la Roma și ministrul său de Afaceri externe, contele de Cavour. Serviciul de spionaj pontifical nu face nici cel mai mic efort să spargă codurile piemonteze, lucru care l-ar fi ajutat să descopere intențiile casei de Savoia în ceea ce privește viitorul Italiei. Ducatul Roma, singurul care-i mai rămâsese papei, va fi protejat de armata lui Napoleon III până când Cavour obține, la sfârșitul anului 1866, ca francezii să se retragă din Roma. La 19 iulie 1870 va izbucni războiul franco-prusac, iar împăratul Napoleon III va fi obligat să-și retragă forțele armate din Roma.[1]

În timp ce ultimul soldat francez părăsea orașul pontifical, regele Victor-Emmanuel anunța intenția sa fermă de a ocupa orașul „pentru a asigura menținerea ordinii". Papa Pius IX răspunde atunci: „Binecuvântat fie Domnul că a permis lui Victor-Emmanuel să-mi umple ultima perioada a vieții mele cu amărăciune. Pentru restul, nu pot admite pretențiile conținute în scrisoarea voastră, nici să mă asociez cu principiile pe care le conține. Îl invoc din nou pe Dumnezeu și-mi pun cauza în mâinile Sale, care îi aparține oricum în întregime, și mă rog să-i acorde lui Victor-Emmanuel iertarea de care are nevoie".[2]

La 20 septembrie 1870, armata piemonteză, sub comanda generalului Cardona, intră în Roma prin poarta Pius fără să întâmpine rezistență. Căderea Orașului etern va fi ultimul pas către unificarea definitivă a Italiei.

Noul stat italian încearcă să rezolve o situație extrem de dificilă în ceea ce privește legea unilaterală a Garanțiilor din 13 mai 1871, care recunoaște inviolabilitatea persoanei aflate pe scaunul pontifical. Pius IX respinge această lege, căci să o accepte ar fi însemnat să

[1] J. RIDLEY, op. cit
[2] M. MORROGH, *op. cit.*

recunoască ocuparea Romei și a puținului care-i mai rămâsese din Statele pontificale.

Ca răspuns la refuzul pontifical, Victor-Emmanuel II se instalează la palatul Quirinale, sediu istoric al pontifilor și declară: „Noi suntem la Roma și aici vom rămâne"[1].

Papa pune în practică politica *Non Possumus* în ceea ce privește renunțarea la Statele sale și se consideră ca și prizonier al casei de Savoia în Vatican. La 6 noiembrie 1876 moare cardinalul și omul de încredere al papei, puternicul Giacomo Antonelli, la vârsta de 70 de ani. Ocupase funcția de secretar de stat timp de 27 de ani și fusese în fruntea Sfintei Alianțe timp de 22 de ani.

În 1877 sănătatea lui Pius IX, în vârstă de 86 de ani, este în declin. Guvernul italian începe pregătirile pentru funeraliile pontifului un pic prea devreme, din moment ce va trebui să le organizeze mai întâi pe cele ale propriului suveran. În mod curios — jocurile destinului — regele Victor-Emmanuel II, marele dușman al papei, va muri pe 9 ianuarie 1878, patru săptămâni înainte de Pius IX.[2] În primele zile ale lui februarie 1878, suveranul pontif acordă încă audiențe, dar pe 7 după-amiază, în urma unui acces de tuse, complicat și de o febră puternică, își dă sufletul după 31 de ani, 7 luni și 22 de zile de domnie.[3]

Odată cu moartea lui Pius IX și cu pierderea teritoriilor papale, o întreagă epocă de istorie pontificală ia sfârșit. Papii următori și agenții Sfintei Alianțe vor trăi ani tragici. Cavalerul războiului va călări pe cerurile Europei, inundând pământul cu sânge și semănând dezastrul.

[1] P. PINTO, op. cit.
[2] Pius IX va fi beatificat de către papa Ioan-Paul II pe 3 septembrie 2000.
[3] E. FRATTINI, *Secretos Vaticanos.*

10

ASOCIAȚIA NECREDINCIOȘILOR (1878 — 1914)

„Să vânăm pe cel drept, fiindcă ne stinghereşte şi se împotriveşte isprăvilor noastre şi ne scoate vina că stricăm legea şi ne învinovăţeşte că nu umblăm cum am fost învăţaţi din copilărie (...) Căci dacă dreptul este fiul lui Dumnezeu, atunci Dumnezeu îl va apăra şi-l va scoate din mâna potrivnicilor săi. Să-l încercăm cu ocări şi cu chinuri, ca să vedem cât este de răbdător şi să încercăm suferinţa lui."

Cartea Înţelepciunii lui Solomon 2, 12 şi 18-19

Cardinalul Vincenzo Gioacchino Pecci a fost unul dintre cei mai critici în legătură cu gestiunea cardinalului Giacomo Antonelli, drept pentru care s-a îndepărtat de Roma timp de 30 de ani.

După moartea lui Antonelli, papa Pius IX l-a chemat alături de el şi l-a numit cardinal camerling.[1] Prin această măsură, papa îşi dorea ca Pecci să-şi asume administrarea Bisericii până la alegerea unui nou pontif.

Conclavul din 1878 este primul celebrat după declaraţia de infaibilitate papală şi pierderea Statelor pontificale în 1870. Conclavul pentru alegerea unui nou papă are loc într-un context istoric de intensitate: naşterea celui de-al doilea Imperiu german ca mare putere europeană ce înlocuieşte Franţa; Japonia se integrează lumii moderne, abandonându-şi tradiţiile milenare; Statele Unite înaintează cu paşi de gigant pentru a deveni marea putere mondială; iar Europa lansează o nouă ofensivă colonială în Africa şi Asia.[2]

Noul pontificat va fi primul din lumea modernă, în parte pentru că pierzând influenţa şi teritoriile, cardinalii se văd eliberaţi, pentru prima dată după secole de presiunile externe.

[1] Cardinal care girează Vaticanul, în timpul vacanţei scaunului papal.
[2] J. PAREDES ş.a., *op. cit.*

Conclavul care se deschide în dimineaţa zilei de 18 februarie va fi unul dintre cele mai scurte din istorie. În numai trei tururi de vot cardinalul Vincenzo Gioacchino Pecci obţine puţin mai mult de cele două treimi necesare pentru a fi ales.[1]

Primii ani de guvernare ai papei Leon XIII se caracterizează prin instabilitate şi incertitudine. Serviciul de spionaj papal nu are nicio persoană la conducere, ceea ce lasă un mare număr de operaţiuni în suspans, efectivele sale rămânând fără ordine concrete şi fără să ştie pe cine să informeze. În domeniul politicii era mai mult sau mai puţin la fel.

Diplomaţia pontificală trebuie să renască din cenuşa ei. Înfruntările dintre Leon XIII şi regele Umberto de Savoia sunt continue. Se va recurge chiar la provocări, iar pe 13 iulie 1881 se va produce una dintre cele mai grave, atunci când Vaticanul încearcă să transporte resturile papei Pius IX în basilica San Lorenzo Extramuros.

Două zile mai devreme, agenţii Sfintei Alianţe, care au reuşit să penetreze reţelele mişcărilor revoluţionare care-şi făceau de cap pe străzile Romei, află că mulţi vor să încerce să pună mâna pe rămăşiţele suveranului pontif mort, pentru a le arunca mai apoi în Tibru. Efectivele gărzii elveţiene au fost puse în stare de alertă pentru a evita orice tip de atac, iar noua poliţie din Roma a fost informată. Pe când cortegiul intra pe o străduţă strâmtă, mai mulţi revoluţionari l-au atacat cu pietre şi obiecte contondente pentru a lua cadavrul lui Pius IX.

Poliţiştii italieni care supravegheau trecerea procesiunii decid să privească în altă parte, în timp ce garda elveţiană se adăposteşte într-un han pentru a proteja rămăşiţele pământeşti. Câteva ore mai târziu, sicriul care conţinea resturile suveranului pontif se odihnea în cripta de la San Lorenzo.

Aceste atacuri îl conving pe Leon XIII să sondeze reacţiile împăratului Austriei, Francisc-Iosif, privind o posibilă instalare a administraţiei Bisericii pe teritoriul austriac.

Problema este că Francisc-Iosif nu doreşte să se opună în mod deschis acestei tinere Italii pentru o chestiune atât de puţin importantă ca cea a papei. Refuzul austriacului îl face pe Leon XIII să lupte pentru drepturile Bisericii şi ale Sfântului Scaun chiar de la Roma. Dar un alt front se va deschide în politica externă, deja conflictuală, a papei. Cancelarul Otto von Bismarck, temându-se de puternicele nuclee catolice care se reuniseră în partidul *Zentrum*, decide să aprobe, între

[1] F. J. BAUMGARTNER, *op. cit.*

1871 și 1878, o serie întreagă de legi având ca singur obiectiv persecutarea și hărțuirea cercurilor catolice care se opuneau politicii sale.[1] *Kulturkampf* sau „Lupta împotriva ultramontanismului" rânduiește expulzarea din Prusia a tuturor ordinelor religioase; obligă să fie supuse ratificării guvernului german toate numirile în înaltele demnități ecleziastice, să închidă toate seminariile și, în fine, să ordone expulzarea tuturor episcopilor. Leon XIII se trezește imediat la Roma cu doisprezece din cei șaisprezece episcopi ai săi care lucrau în Prusia. Continuele proteste ale cercurilor catolice îl presează pe Bismarck, iar munca secretarilor de stat ai Vaticanului face restul.[2] În 1890, kaiserul Wilhelm II decide să-l revoce pe Bismarck și să deschidă calea spre o nouă perioadă de strălucire pentru cei din *Zentrum*.[3]

Leon XIII știe să se înconjoare de șefi eficace ai diplomației vaticane, precum cardinalii Alessandro Franchi, Lorenzo Nina și Ludovico Jacobini, dar niciunul dintre ei nu crede necesar ajutorul unui serviciu de spionaj ca Sfânta Alianță pentru a sprijini politica Vaticanului în exterior. Franchi, Nina și Jacobini văd ca pe un obstacol intervenția serviciului de spionaj papal asupra problemelor ce trebuie rezolvate prin diplomație și politică. Fără îndoială se înșeală. Sosirea cardinalului Mariano Rampolla la secretariatul statului după moartea cardinalului Ludovico Jacobini redă o anumită strălucire spionajului papal.

O tentativă de regenerare a serviciilor secrete folosite de Vatican este dusă la bun sfârșit în anul în care se declară războiul dintre Spania și Statele Unite.

Oricum ar fi, Sfânta Alianță se arată incapabilă să vadă războiul care se anunță între cele două națiuni în primăvara lui 1898.

La un moment dat, relațiile hispano-americane se văd tulburate de evenimentele survenite în Cuba. Represiunea exercitată de spanioli provoacă o reacție din partea opiniei publice americane. În februarie 1898, două evenimente vor deteriora încă și mai mult relațiile tensionate dintre Madrid și Washington.[4]

Spionajul american interceptează o scrisoare a ambasadorului Spaniei la Washington, Enrique Dupuy de Lôme, adresată unui amic din Cuba, în care critica în mod deschis dorințele expansioniste ale Statelor Unite, iar președintele McKinley era ridiculizat. Diplomatul

---

[1] T. S. HAMEROW, *Otto von Bismarck: A Historical Assessment.*

[2] D. ALVAREZ, „The Professionalization of the Papal Diplomatic Services", *Catholic Historical Review.*

[3] *Zentrum* rămâne cel mai mare partid politic german până-n 1903, anul în care se declanșează o criză gravă în sânul acestei formațiuni politice.

[4] J. L. OFFNER, *An Unwanted War: The Diplomacy of the United States and Spain over Cuba.*

se vede obligat să-și dea demisia, dar presa de scandal, condusă de William Randolph Hearst, aprinde sentimentele rănite ale americanilor. Un al doilea incident vine să declanșeze tragedia: cea a crucișătorului *Maine*.[1]

La 15 februarie, nava de război explodează accidental în timp ce se găsea în vizită în portul Havana. Două sute șaizeci și șase de oameni din echipaj își pierd viața. Imediat Congresul, presa și opinia publică americană îi acuză pe spanioli că au făcut un act de sabotaj. Statele Unite cer cu și mai mare stăruință ca Spania să se retragă din Cuba.

Papa Leon XIII și cardinalul secretar de stat, Mariano Rampolla, continuă să nege necesitatea unui serviciu de spionaj activ. Ei preferă să recurgă la diplomație pentru e evita războaiele. Suveranul pontif și Rampolla au mediat deja, cu un oarecare succes, o ceartă între Germania și Spania pentru mai multe insule din Pacific, și fără îndoială cred că se pot interpune între Washington și Madrid în ceea ce privește problema cubaneză.[2] Partea proastă este că Vaticanul nu are relații diplomatice cu Statele Unite, iar acest fapt nu este de niciun ajutor în rezolvarea conflictului.

Sfântul Părinte ordonă Sfintei Alianțe să ia legătura cu John Ireland, arhiepiscop de Saint Paul, din Minnesota. Delegatul apostolic trebuie să încerce să intervină la Washington, în timp ce Ireland va utiliza alte canale pentru a ajunge la președintele McKinley. Experiența avută cu arhiepiscopul Ireland divulgă câteva din pericolele pe care le prezintă utilizarea agenților locali.

John Ireland nu este un agent al Sfintei Alianțe acționând dezinteresat în timpul crizei. Ar fi fost suficient ca papa Leon XIII și Rampolla să citească raportul care le-a fost transmis de Sfânta Alianță asupra polemicului arhiepiscop Ireland.

Ierarhul se identifica într-un mod clar cu partidul republican care era la putere la Washington. Câțiva ani mai devreme, a avut chiar un asemenea grad de implicare în campania electorală a lui McKinley în 1896, încât a scandalizat mediile catolice din țară. După raportul serviciului de spionaj papal, arhiepiscopul John Ireland a cerut credincioșilor săi, în timpul slujbelor, să voteze partidul republican.[3] Odată cu cererea papei, arhiepiscopul speră să obțină purpura de cardinal, înțelegând să se sprijine pe importante personalități ale politicii locale. Este clar că Monseniorul John Ireland este un naționalist favorabil politicii democratice, toleranței religioase, vitalității economice,

---

[1] E. S. BROOKS, *The Story of Our War with Spain.*

[2] D. F. TASK, *The War with Spain in 1898.*

[3] D. ALVAREZ, *op. cit.*

dar el crede că Statele Unite sunt destinate să-și aroge conducerea în fața altor puteri tradiționale ale lumii, cum ar fi Spania și Vaticanul.

Este dificil de definit care sunt conexiunile lui John Ireland cu administrația McKinley și să se determine în ce măsură naționalismul său a influențat rapoartele destinate Sfintei Alianțe la Roma. Dar sigur este că loialitatea sa se împarte între pasiunea naționalistă pentru președintele Statelor Unite și clara sa servitudine pentru suveranul pontif. Analiștii spionajului Vaticanului l-au înștiințat deja pe papă că John Ireland își dorește să-l ajute în asigurarea păcii în războiul din Cuba, dar că nu vrea ca cei din Administrația Kinley sau protestanții americani să creadă că arhiepiscopul lor și concetățenii catolici sunt mai puțin patrioți sau chiar pro-spanioli.[1]

Nu există nici cea mai mică îndoială că Ireland lucrează pentru pace, cum l-a și asigurat pe papă, nici că soluția pentru a atinge acest scop ar fi să convingă Vaticanul să facă presiuni asupra Madridului, mai degrabă decât asupra administrației McKinley, pentru a stabili armistițiul imediat în Cuba — prima etapă pentru rezolvarea crizei. Agenții Sfintei Alianțe continuă să-l informeze pe secretarul de stat Rampolla asupra intențiilor lui John Ireland. După serviciul secret al Vaticanului, arhiepiscopul vrea să atragă bunăvoința celor două părți fără să se declare în favoarea uneia sau a celeilalte.

Ireland trimite un mesaj codat lui Rampolla și papei Leon XIII, în care enumeră punctele pe care le consideră necesare pentru a face primul pas către pace: o declarație a Madridului care să stabilească armistițiul imediat asupra teritoriului cubanez; negocierile hispano-cubaneze pentru a potoli rapid focarele insurgenților; în sfârșit, acceptarea unui arbitraj al președintelui Statelor Unite în căutarea unei soluții de negociat. Prin aceste propuneri, Washingtonul își asumă dreptul de a impune o soluție celeilalte părți, Spania, prin care va cere Madridului o serie de concesii. Agenții Sfintei Alianțe în capitala americană aduc la cunoștința Romei că propunerile arhiepiscopului John Ireland au fost redactate de Departamentul de Stat, și că dacă papa sau Madridul le acceptă aceasta presupune deja abandonarea Cubei de către spanioli.[2]

Problema este că Vaticanul analizează numai informațiile trimise de Ireland, nu și cele trimise de agenții Sfintei Alianțe sau de către delegatul papei la Washington. Papa și secretarul său de stat nu citesc decât rapoartele arhiepiscopului de Saint Paul, ținând cont de

---

[1] L. BRUTTI LIBERATTI, *La Santa Sede e le origini dell'imperio americano: la guerra de 1898*.

[2] Scrisoarea arhiepiscopului John Ireland către secretarul de stat, Mariano Rampolla, din 1 aprilie 1898. John Ireland Papers, Archives of the Archidiocese of St. Paul, Saint Paul (Minnesota).

afirmațiile lui Ireland apropo de faptul că președintele McKinley „vrea cu disperare să găsească o soluție pașnică în acest conflict" și că n-ar putea calma spiritele războinice din Congres și nici opinia publică dacă Spania își atinge scopurile. În fapt, Statele Unite vor să controleze Cuba, printre altele și pentru poziția strategică pe care o ocupă insula față de golful Mexic, iar McKinley este pregătit s-o cumpere sau să se lupte pentru ea ca s-o aibă.[1]

În timp ce Vaticanul, păcălit de rapoartele lui Ireland, caută o soluție cu Madridul, președintele McKinley prezintă legislativului, la 11 aprilie 1898, cererea acordării puterilor speciale pentru a declara război Spaniei.[2] În acea zi, Congresul decide că insula Cuba este liberă și independentă și că dacă Spania nu renunță la suveranitatea sa asupra ei, președintele Statelor Unite este autorizat să utilizeze toate mijloacele pentru a duce la bun sfârșit ceea ce s-a hotărât. La 21 aprilie relațiile diplomatice între Madrid și Washington sunt rupte, iar la 25 aprilie Statele Unite declară război Spaniei, ceea ce va marca începutul blocadei insulei.

După distrugerea escadrei spaniole din Cuba la Santiago, cea a insulelor Filipine la Cavite, capitularea forțelor spaniole din Orient, invazia din Porto Rico, asediul Manillei, găsindu-se în imposibilitatea de a înfrunta puterea navală a Statelor Unite, guvernul lui Praxedes Mateo Sagasta se angajează în negocierile pentru pace.

Rezultatul operațiunilor de dezinformare duse de către arhiepiscopul John Ireland în acest conflict și nesprijinirea Spaniei de către papă și secretarul său de stat îl împing pe președintele Statelor Unite, Theodore Roosevelt, să facă primul pas în reluarea relațiilor diplomatice cu Sfântul Scaun.[3]

Intrigile urzite de arhiepiscopul John Ireland sunt descoperite de agentul Sfintei Alianțe Monseniorul Donato Sbarretti, expert în afaceri nord-americane în sânul spionajului papal. I-a trebuit foarte puțin lui Sbarretti să-și dea seama că Ireland profitase de încrederea lui Leon XIII pentru a-și asigura un viitor strălucit în diplomația vaticană. El descoperă de asemenea că Ireland arăta serviciilor secrete americane corespondența pe care o trimitea papei și cardinalului Rampolla.

Monseniorul Donato Sbarretti alertează Roma: un mare număr de înalți funcționari americani, în particular cei ai Ministerului de Război conduși de secretarul Elihu Root, responsabil cu afacerile filipineze, arată clare prejudecăți față de ordinele religioase care lucrează în insulele asiatice și propun expulzarea în mod radical a tuturor preoților din arhipelagul filipinez. Ca remarcă finală, Sbarretti scrie: „Nu

---

[1] R. S. BROOKS, *op. cit.*

[2] L. OFFNER, *op. cit.*

[3] D. ALVAREZ, „The Professionalization of the Papal Diplomatic Services", *op. cit.*

cred sincer că nord-americanii au cel mai mic interes să stabilească relații diplomatice cu Sfântul Scaun, cum ne asigură arhiepiscopul de Saint Paul, Monseniorul John Ireland".[1]

În mod misterios, Vaticanul ignoră avertismentele lui Sbarretti cu privire la John Ireland, iar papa Leon XIII ordonă ca raportul lui să fie „ultrasecret".

Când pe 1 iunie 1902 William Howard Taft[2], guvernatorul civil al insulelor Filipine, sosește în vizită oficială la Roma ca șef al unei mici delegații, este primit la palatul papal printr-o ceremonie unică rezervată ambasadorilor.[3]

Sfânta Alianță, sub ordinul lui Rampolla și Leon XIII, face tot posibilul ca vizita delegației conduse de Taft să fie văzută de presă ca un semn clar că Statele Unite vor să stabilească relații diplomatice cu Vaticanul. În fapt, Rampolla și suveranul pontif continuă să se încreadă în analizele partizane ale lui Ireland, și nu ale Monseniorului Donato Sbarretti.

Reacțiile americanilor nu se lasă așteptate. William Howard Taft, iritat să afle că agenții spionajului papal fac să curgă zvonuri despre vizita sa cum că ar fi una diplomatică formală la inițiativa președintelui Theodore Roosevelt, declară atunci: „Nu suntem la Roma decât pentru a negocia o vânzare de terenuri"[4]. După mai multe săptămâni, negocierile sunt rupte, iar Washingtonul îi ordonă lui Taft să se întoarcă în Filipine.

La începutul lunii iulie 1903, pe când se afla în compania secretarului său de stat, papa Leon XIII suferă o inflamare pulmonară. Pe 7, medicii papei descoperă o hemoragie internă la plămâni. Starea sa continuă să se agraveze până pe 20 iulie, dată la care își va da sufletul înconjurat de servitorii săi cei mai fideli. Odată cu papa dispar și cei 25 de ani de inactivitate totală a Sfintei Alianțe, în cadrul politicii de imobilitate impuse de către Leon XIII serviciului său de spionaj; și aceasta, în ciuda seriei de asasinate care a frapat lumea în acești zece ani și care ar fi putut să-l afecteze chiar pe papă.

Președintele Republicii Franceze, Sadi Carnot, a fost asasinat în 1894; președintele guvernului spaniol, Antonio Canovas del Castillo, în 1897; soția împăratului Francisc-Iosif al Austriei, Elisabeth Wittelbash, alintată *Sissi*, în 1898; regele Italiei, Umberto I, în 1900; și președintele Statelor Unite, William McKinley, în 1901.

---

[1] Scrisoarea Monseniorului Donato Sbarretti trimisă cardinalului secretar de stat, Mariano Rampolla, la 1 aprilie 1902. Posizione 975., fasc. 369. Archivio Storico della Sacra Congregazione degli Affari Ecclesiastici Straordinari, Cetatea Vaticanului.

[2] William Howard Taft va fi președintele Statelor Unite între 1909 și 1913.

[3] P. E. COLETTA, *The Presidency of William Howard Taft.*

[4] *Ibid.*

La 31 iulie 1903 se deschide conclavul pentru alegerea succesorului lui Leon XIII. Candidatul cel mai bine plasat este cardinalul Mariano Rampolla, secretar de stat al fostului papă, dar cardinalul de Cracovia, Jan Puzyna, în numele împăratului Austriei, își impune dreptul de veto. Pentru Francisc-Iosif I, cardinalul Rampolla este un inamic al Triplei Alianțe (Germania, Austria, Italia), pentru că duce o politică de apropiere de Franța și Rusia. La 4 august, cardinalul Giuseppe Melchiore Sarto este ales suveran pontif de cincizeci din cei șaizeci și doi de cardinali reuniți în conclav și își alege numele de Pius X. Odată cu debutul secolului XX, Sfânta Alianță va avea una dintre epocile sale cele mai fructuoase, chiar dacă mai puțin glorioase.

În noul secol, italienii au hotărât să recruteze agenți secreți în interiorul Vaticanului. Pentru că relațiile între Biserică și state devin motive de gâlceavă, multe guverne se văd obligate să ceară informații despre politica papală și despre intențiile sale spionilor italieni.

Franța este o problemă recurentă din 1880, de când se declanșează un important curent anticlerical sprijinit de către oamenii politici Jules Ferry și Émile Combes, convinși că intențiile papei sunt să termine cu a treia Republică și să reinstaureze monarhia. Conflictul culminează cu ocuparea militară a mânăstirilor și a conventurilor de unde sunt expulzați toți prelații. Aceste evenimente duc la ruperea relațiilor dintre Paris și Vatican în 1904 și promulgarea legii de separare a Bisericii de stat în 1905.[1]

În momentele cele mai dureroase de tensiune între Franța și papă, serviciile franceze de contraspionaj se consacră operațiunilor de supraveghere a nunțiului și a interceptării mesajelor codate dintre Vatican și ambasadorul său la Paris. Unul dintre rapoartele detectate de spionii francezi în 1904 menționează un incident survenit pe bulevardul Gabriel, chiar în fața palatului Elysée, reședința președintelui Republicii, când vehiculul nunțiului, Monseniorul Benedetto Lorenzelli, a dat peste un ciclist, un accident fără consecințe grave. În realitate, telegramele schimbate între secretariatul de stat papal și nunțiii săi sunt mai importante din punct de vedere al spionajului decât scrisorile în care se tratează probleme lipsite de importanță. Criptografii francezi care au reușit să spargă codurile spaniole, italiene sau turcești sunt incapabili să descifreze codurile stabilite de biroul de criptografie al Sfintei Alianțe.[2]

Astfel deci, protecția Vaticanului față de serviciile secrete franceze se dovedește a fi mai mult o chestiune de hazard decât de operațiuni organizate cu eficacitate.

---

[1] D. ALVAREZ, op. cit.

[2] M. GIVIERGE, *Au service du chiffre: 18 ans de souvenirs, 1907-1925.*

În 1913, Sfânta Alianță va dirija o operațiune împotriva ministrului de Afaceri externe al Franței.

Monseniorul Carlo Montagnini, agent al spionajului Vaticanului la Paris, știe că Stephen Pichon, șeful diplomației franceze, ezită să stabilească relații cu papa, și că, de asemenea, și el organizează o misiune de culegere de informații pentru a remedia problema. Montagnini ordonă să fie falsificat un mesaj presupus între ambasadorul Italiei în Franța și ministrul său de Afaceri Externe de la Roma, dezvăluind că serviciile secrete italiene au detectat la Paris prezența unui anumit cardinal Vannutelli.

Textul falsificat de către Sfânta Alianță spune că Vannutelli va sosi în Franța cu intenția de a se întâlni cu președintele Raymond Poincaré și cu ministrul său de Externe, Stephen Pichon, pentru a deschide o sesiune de discuții strict secrete cu Vaticanul cu singurul scop de a restabili relațiile rupte în 1904.

Cum era de așteptat, Siguranța reușește descifrarea falsei telegrame. Ministrul de Interne, Louis-Lucien Klotz, informat de această descoperire, protestează în fața președintelui că n-a fost anunțat la timp de această afacere și amenință să-și dea demisia. Poincaré spune că nu a știut nimic, ceea ce este adevărat. Dar criza din guvern îl obligă pe Pichon să demisioneze, iar Klotz interzice serviciului său secret să mai decodifice corespondența diplomaților. Sfânta Alianță reușește astfel să se debaraseze de incomodul Pichon.

De altfel, francezii vor descoperi altă afacere. Monseniorul Montagnini, secretarul nunțiului Lorenzelli, a fost ales pentru a-i urma ambasadorului papal atunci când acesta a fost nevoit să abandoneze sediul din Paris după ruptura relațiilor. Noul reprezentant al lui Pius X are sarcina să „se atașeze intereselor religioase și să fie paznicul arhivelor nunțiaturii". Dar Monseniorul Montagnini este în fapt spion al Sfintei Alianțe, ochii și urechile „neoficiale" ale Vaticanului în Franța.

Este un bărbat frivol și indiscret, căruia îi place în particular să-și culeagă informațiile din diferite medii sociale ale vremii, fapt care nu-l convinge prea tare pe noul secretar de stat, cardinalul Rafael Merry del Val. Șeful spaniol al diplomației vaticane are o stimă scăzută față de talentele lui Montagnini ca agent al Sfintei Alianțe; el admite că spionul său este „frivol, superficial și foarte stângaci".[1]

Serviciile de spionaj francez au certitudinea că Montagnini organizează în mod clandestin mișcările de rezistență împotriva legilor anticlericale și conspiră cu politicienii conservatori pentru a termina cu Republica, chiar dacă nu au dovezi pentru astfel de acuzații.[2]

[1] M. LARKIN, *Church and State after the Dreyfuss Affair.*
[2] D. ALVAREZ, *op. cit.*

Într-o după-amiază a lunii decembrie, serviciile de spionaj, împreună cu agenți ai poliției franceze, decid să ia cu asalt ambasada papală de la Paris și să pună mâna pe documentele pe care le-ar putea găsi în interior. Anumite documente ale Vaticanului dezvăluie contactele între mai mulți oameni politici francezi și serviciile secrete din Vatican, dar cele mai compromițătoare au dispărut. Chiar și așa, spionajul francez ia toate copiile mesajelor codate trimise de către Carlo Montagnini Sfintei Alianțe.

Într-unul dintre documente, pe care Montagnini nu l-a putut salva, se vorbește de posibilitatea plătirii unei mari sume de bani lui Jacques Piou, lider al partidului Acțiunea liberală, și altora prin mijlocirea sa, pentru ca ei să frâneze în Parlament noile legi anticlericale ce se vor a fi aprobate în Franța. Piou îl amintește pe Georges Clemenceau, bărbatul care a condus Franța la victorie în timpul Primului Război Mondial, ca pe unul dintre posibilii corupți.[1]

La sfârșitul secolului XIX, numeroase guverne au cunoscut o importantă diminuare a serviciilor lor de informații, dar în cazul Vaticanului și mai ales sub pontificatul lui Leon XIII această diminuare a fost încă și mai radicală. Capacitățile de spionaj ale Sfintei Alianțe au dispărut odată cu Statele pontificale și pierderea puterilor temporale. Unul dintre instrumentele care ar fi trebuit să protejeze și să mențină aceste puteri a devenit superfluu. La începutul secolului XX, rețelele de spionaj ale delegaților papali aparțin aproape trecutului. În acei ani, numeroși agenți experimentați ai Sfintei Alianțe servesc sub o uniformă strălucitoare în serviciile de protecție și escortă ale papei și ale Sfântului Scaun și în cele de supraveghere a instalațiilor și a palatului pontifical. Activitățile de spionaj nu sunt duse decât de nunții, ceea ce antrenează importante schimbări în filosofia sarcinilor care constau în culegerea de informații strategice pentru diplomația papală.[2]

La moartea lui Pius IX, în 1878, Vaticanul întreține relații diplomatice cu cincisprezece țări (dintre care șapte din Europa), în care catolicii sunt majoritari, sau cu comunitățile catolice importante mai mult din punct de vedere al cantității decât a importanței lor politice în interiorul țării respective.[3] Altele sunt, în America de Sud, repartizate în trei nunțiaturi. Ambasadorul papal în Argentina este acreditat și pentru Paraguay și Uruguay, cel din Peru este și pentru Bolivia, Chile și Ecuator. Problema apare în zonele lumii unde nu există

[1] E. SODERINI, *Leo XIII, Italy and France.*
[2] D. ALVAREZ, „The Professionalization of the Papal Diplomatic Services", *op. cit.*
[3] Țările europene cu care Vaticanul întreține relații diplomatice în 1878 sunt Austria, Bavaria, Belgia, Franța, Olanda, Portugalia și Spania.

nunțiatură și care ar trebui să fie mai mult protejate de agenții experimentați ai Sfintei Alianțe, ca de exemplu la Londra, Berlin sau Sankt-Petersburg.

Sub pontificatul lui Leon XIII — unul dintre aceia care a făcut cel mai mult rău organizației spionajului papal în cele ceva mai mult de trei secole de existență — autoritățile papale au preferat să trimită „delegați apostolici" mai degrabă decât spioni în acele țări cu care nu întrețineau relații diplomatice. „Delegații apostolici" aduc o mai bună informație religioasă Sfintei Alianțe, în timp ce „nunții" aduc analize politice mai bune.

În acei ani, după o riguroasă condamnare a ideilor moderniste prin enciclicele lui Pius IX, progresiștii și naționaliștii luptă în sânul Bisericii catolice. Papa Pius X, apărătorul ideilor lui Pius IX, decide să-și numească secretar de stat un cardinal spaniol, Rafael Merry del Val. Acesta arată, în momentul în care Puterile Centrale și Antanta vor să intre în luptă, o preferință marcată pentru monarhiile germană și austriacă.[1]

Printre cei mai apropiați colaboratori ai lui Merry del Val se găsește un prelat pe nume Umberto Benigni, care va deveni cu timpul unul dintre cei mai buni spioni ai papei, dar și fondatorul și responsabilul serviciului de contraspionaj al Vaticanului. Benigni, un preot din Umbria, este portretul perfect al tradiționalistului conservator. Având o modestă reputație de jurnalist și de polemic, Umberto Benigni a sosit din Perugia la Roma în 1895, în speranța să facă avere. Un preot care muncea la Biblioteca vaticană îi oferă un post demn de ambițiile și talentele sale.[2]

În 1901, Benigni își asigură un post de profesor de istorie a Bisericii la prestigiosul seminar roman, institutul elitelor unde sunt primiți toți cei care vor să facă carieră la Curia romană. De asemenea, începe să scrie articole de opinie, fiind colaborator la ziarul ultra-conservator *La Voce della Verità*.

Articolele sale, mereu polemice, și punctele sale de vedere reacționare asupra societății sau asupra religiei atrag atenția „integriștilor" de la curtea papei Pius X. Articolele lui Umberto Benigni apără puterile temporale ale papei și se opun întregii reforme politice sau teologice. Foarte rapid, inteligentul Benigni devine protejatul puternicului secretar de stat, cardinalul Rafael Merry del Val și al lui Gaetano De Lai, influentul prefect al Congregației consistoriale, departamentul însărcinat cu selecția episcopilor.

[1] E. BAUER, *op. cit.*
[2] D. ALVAREZ, *op. cit.*

Benigni va fi numit *minutante* al Congregației De Propaganda Fide, departamentul responsabil cu activitatea misionară, ca și profesor al preoților trimiși în misiuni speciale. În foarte scurt timp, acest obscur preot din Umbria devine o veritabilă celebritate în cercul intelectualilor conservatori din Roma, cei care constituie ceea ce s-a numit nobilimea „neagră", din jurul scaunului Sfântului Petru.

În 1906, Umberto Benigni este catapultat chiar în inima mașinăriei Vaticanului fiind numit sub-secretar de stat pentru Afacerile extraordinare ale secretariatului de stat.[1] Neavând absolut nicio experiență în problemele diplomatice, Benigni se ocupă să-și cultive relațiile care l-ar putea ajuta să-și consolideze cariera în Curia romană. Cardinalul secretar de stat Merry del Val are sub direcția sa doi secretari: cel care se ocupă de Afacerile extraordinare, însărcinat să supervizeze relațiile cu alte state, și „substitutul" pentru Afacerile comune, însărcinat cu administrația Vaticanului. Lui Benigni îi revine deci rolul de asistent al Monseniorului Pietro Gasparri, sosit la postul secretariatului Afacerilor extraordinare după ce condusese seminarul Vaticanului. Acolo îl cunoscuse Gasparri pe Benigni, pe care-l considera un funcționar foarte eficace.[2]

Nunțiatura din Cuba fiind liberă, Gasparri i-o propune lui Umberto Benigni, dar clericul visează mult mai sus — nici mai mult nici mai puțin decât secretariatul de stat. Nu cu mult timp înainte îi trecuse pe sub nas conducerea Congregației De Propaganda Fide.

La acea epocă, sarcina secretarului de stat pentru Afacerile extraordinare era de o mare importanță, dar în mod curios Pietro Gasparri era însărcinat să revizuiască și să publice noul *Cod de drept canonic*. O sarcină care nu mai lăsa loc altora.

Gasparri fiind ocupat, Benigni devine principalul colaborator al cardinalului Rafael Merry del Val. Obscurul preot și jurnalist sosit la Roma pentru a face avere are acum suficientă libertate pentru a se mișca în culisele puterii. Noul sub-secretar își mută biroul la palatul apostolic pentru a fi mai aproape de cardinalul secretar de stat, la numai patru uși distanță de biroul suveranului pontif.[3]

În 1909, Monseniorul Umberto Benigni, sub ordinele cardinalului Merry del Val, creează o rețea de spioni a căror funcție era, în interiorul Vaticanului și a instituțiilor Bisericii, să detecteze pe toți cei care propovăduiesc modernismul. Foarte repede, agenții lui Benigni încep să denunțe pe clericii care lucrează în universități, în media și în instituțiile politice din Franța, Marea Britanie, Germania și Italia. În

[1] P. HEBBLETHWAITE, *The Next Pope...*
[2] J. CORNWELL, *Breaking Faith: The Pope, the People and the Fate of Catholicism.*
[3] D. ALVAREZ, *op. cit.*

urma denunțurilor formulate de către agenții lui Benigni, care afectează aproape trei sute de prelați, cardinalul secretar de stat, Rafael Merry del Val, total reticent inovațiilor politice și teologice, îl autorizează pe subordonatul său să organizeze un fel de unitate de contraspionaj care să opereze doar în interiorul Vaticanului și a organizațiilor Bisericii. Operațiunile de spionaj din exterior vor continua să depindă de Sfânta Alianță.[1] Noua organizație de contra-spionaj va purta numele de Sodalitium Pianum (Asociația lui Pius) și va fi cunoscută *intramuros* sub sigla SP.

Primele eforturi ale organizației Sodalitium Pianum se vor face în direcția creării unui program solid de propagandă care să permită atacarea argumentelor moderniste cu scopul de a domina pe viitor o dezbatere publică, atât în Biserică, cât și în societate. Separat, SP va trebui să realizeze misiuni clandestine pentru recrutarea agenților în Europa, în America de Nord și de Sud, cu scopul de a identifica moderniștii, de a indica acțiunile lor conspirative, conexiunile lor și de a le dejuca planurile. Umberto Benigni se pune pe treabă cu ardoarea unui fanatic. În foarte scurt timp, funcțiunile sale de sub-secretar al Afacerilor extraordinare iau locul altora în lumea spionajului, care rămân secrete chiar și în ochii colegilor săi de la secretariatul statului și ai propriului său șef, Monseniorul Pietro Gasparri.

Benigni cunoaște influența potențială a ziarelor și crede ferm că Vaticanul trebuie să se folosească de presă într-o manieră eficace în lupta sa împotriva modernismului și liberalismului. Șeful SP-ului se autoproclamă, mai mult sau mai puțin, ofițer de presă neoficial al secretariatului de stat și, de-a lungul anilor, el va comunica jurnaliștilor, care scriu despre evenimentele de la Vatican, linia pe care trebuie s-o urmeze în articolele lor. Benigni îi califică drept „inamici" pe corespondenții jurnalelor și agențiilor de presă care au o ideologie liberală și „prieteni" pe cei care afișează o ideologie conservatoare.

O altă inițiativă importantă a SP-ului este crearea propriului său ziar, *Corrispondenza Romana*, pe care Benigni îl dirijează prin intermediul unui om de paie. În paginile sale, se atacă modernismul și politicile liberale și sunt apărate în mod deschis prerogativele papale. Atunci când încep să sosească primele critici ale unor țări precum Franța sau Italia, papa Pius X neagă că ar fi vorba despre o mass media oficială, sau măcar semi-oficială, a Vaticanului. În fapt, papa minte, căci el însuși l-a autorizat pe secretarul său de stat, cardinalul Rafael Merry del Val, să finanțeze *Corrispondenza Romana*.[2]

---

[1] E. POULAT, *Catholicisme, démocratie et socialisme: le mouvement catholique et Mgr. Benigni, de la naissance du socialisme à la victoire du fascisme.*

[2] D. ALVAREZ, *op. cit.*

În final, Monseniorul Umberto Benigni scrie un articol care conține toate tezele sale integriste și perspectiva sa conservatoare în raport cu evenimentele mondiale, politice și religioase. Articolul, foarte bine redactat, este distribuit de către agenții SP mai multor corespondenți străini. Un mare număr dintre ei îl publică integral sau în rezumat, sub propriul lor nume, fără ca măcar să citeze sursa. Tezele lui Benigni sunt astfel citite de milioane de oameni din Argentina, Spania, Austria, Belgia și Statele Unite.[1]

Operațiunile de propagandă și de dezinformare servesc la discreditarea modernismului, dar Benigni și capii Vaticanului au nevoie să controleze influența acestei mișcări în organizațiile seculare și în instituții. Integriștii trebuie să identifice adepții modernismului și să-i smulgă din pozițiile lor de putere aplicând puternice sancțiuni papale.

Principalele surse de informare ale SP-ului sunt episcopii, delegații apostolici și nunții, dar unii dintre ei nu sunt dispuși să furnizeze informații contraspionajului denunțând alte persoane.

Este nevoie de o bună rețea de spionaj instalată în inima Vaticanului, dar din nefericire pentru integriști ca Merry del Val sau Benigni, Sfântul Scaun nu mai posedă o organizație eficace de strângere a informațiilor de la pierderea Statelor pontificale. Sosirea Monseniorului Umberto Benigni în vârful puterii serviciilor secrete pontificale provoacă o oprire a operațiunilor Sfintei Alianțe, deoarece mai mult făcea o dublă slujbă. Un lucru este sigur, contraspionajul pontifical devine principalul inamic al spionajului papal. Agenții din Sodalitium Pianum luptă pentru o sursă de informare împotriva spionilor Sfintei Alianțe.

În realitate, organizația clandestină a SP nu are niciun nume oficial, nicio localizare în vreunul din birourile pontificale, nicio placă pentru identificarea birourilor sale, nici departamente. Statutul său nu apare nici chiar în *Annuario Pontificio*, publicație în care figurează organigrama Vaticanului. Cheltuielile sale sunt acoperite de fonduri secrete care, trecând pe la secretarul de stat, cardinalul Merry del Val, ajung la Monseniorul Benigni. Dacă vreo autoritate îl întreabă direct pe șeful de contraspionaj asupra activităților sale, Benigni afirmă că numai trei personaje ar putea răspunde: „Dumnezeu, papa Pius X și cardinalul Merry del Val". Oamenii începeau evident să mai pună întrebări, de teama de a nu fi nevoiți să înfrunte pe unul dintre cei trei.

Benigni folosește în sânul Vaticanului aceleași tehnici de spionaj ca și celelalte agenții de informații ale unor mari puteri precum Marea Britanie, Franța, Germania sau Rusia, iar SP nu-și împarte informațiile cu serviciile de securitate italiene decât în rare ocazii.

---

[1] L. BEDESCHI, „Un episodio di spionaggio antimodernista", *Nuova Rivista Storica.*

Spionajul, interceptarea poștei și a telegramelor, supravegherea persoanelor și filajul sunt unele din sarcinile realizate de către agenții de contraspionaj papal. Din palatele episcopale, sacristiile, amfiteatrele, seminariile sau nunțiaturile din lumea întreagă ei țin SP-ul informat în legătură cu superiorii sau colegii suspectați de a îmbrățișa modernismul, unii chiar lucrând pentru Benigni.

Una dintre cele mai obscure operațiuni de spionaj ale grupării Sodalitium Pianum se desfășoară la sfârșitul lui 1909. Datorită mai multor informatori, Benigni descoperă că există la Roma un cerc de preoți moderniști care-l au ca șef pe Antonio De Stefano, remarcabil medievist și fost preot care trăiește la Geneva. Pentru a pătrunde în organizația lui De Stefano, șeful SP deleagă un tânăr preot și agent, Gustavo Verdesi. Acesta, apropiat ideilor moderniste, îl informează pe Benigni că rețeaua dirijată din Elveția s-a dizolvat, dar șeful contraspionajului nu este satisfăcut de acest răspuns; decide deci să-l trimită pe părintele Pietro Perciballi, un fost tovarăș de studii al lui De Stefano la seminarul roman.[1]

Perciballi a făcut acolo cunoștință cu alți apărători ai modernismului, precum Ernesto Buonaiuti, ale cărui cărți și scrieri au fost declarate eretice de Sfântul Oficiu, departamentul Vaticanului care veghează asupra dreptei credințe catolice. Având bani, un fals pașaport asupra lui și un aparat foto, Perciballi face o călătorie la Geneva unde intră în legătură cu Antonio De Stefano.

În primul raport, părintele Perciballi pune în relief dorința lui De Stefano de a lansa o revistă intitulată *Revista modernistă internațională*. Textul pe care-l citește șeful grupării Sodalitium Pianum arată că De Stefano l-a invitat pe agentul Perciballi să părăsească reședința unde trăiește la Geneva pentru a se instala la el. În timpul lungilor absențe ale lui Antonio De Stefano, agentul Perciballi fotografiază titlurile cărților îngrămădite într-o bibliotecă din salon și examinează hârtiile de pe birou, cuprinzând și corespondența schimbată cu Ernesto Buonaiuti. Când Perciballi revine la Roma, se prezintă în fața lui Benigni cu toate copiile corespondenței personale a lui De Stefano.

Arhivele SP devin rapid prețioase rapoarte asupra episcopilor reformiști, profesorilor din seminariile liberale, intelectualilor și jurnaliștilor suspecți. Printre persoanele denunțate se găsesc cardinalii Amette, arhiepiscop de Paris; Ferrari, arhiepiscop de Milano; Mercier, arhiepiscop de Bruxelles; Maffi, arhiepiscop de Pisa; Piffle, arhiepiscop de Viena; Fischer, arhiepiscop de Köln, precum și rectori ai Universităților catolice din Louvain, Paris și Toulouse. Apropierea de „moderniști" i-a fost reproșată și cardinalului Giacomo Della Chiesa, care a

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*

fost trimis ca arhiepiscop la Bologna. Cardinalul Merry del Val a vrut să-i îndepărteze influențele de Curia romană și nimic mai potrivit pentru asta decât să-l trimită departe de Cetatea eternă. În 1914, cardinalul Giacomo Della Chiesa va fi ales suveran pontif după moartea papei Pius X.[1]

Fără a primi ordin de la Merry del Val sau de la papa Pius X, Benigni a făcut o anchetă asupra superiorului și fostului său protector, Monseniorul Pietro Gasparri.

Rapoartele zilnice ale SP adună informații asupra unor subiecte ca: dezvoltarea Partidului catolic în Reichstagul german, organizația catolică studențească *Le Sillon* care în Franța apără reforma socială și reconcilierea catolicismului cu a Treia Republică, venirea unui nou președinte în Uruguay care predica separarea Bisericii de stat precum și desființarea sărbătorilor religioase, sau tensiunile din Rusia din cauza persecuțiilor religioase asupra catolicilor din Polonia si Lituania întreprinse de forțele de securitate ale țarului Nicolae al II-lea.[2]

Firește, SP începe să fie cunoscut în înaltele sfere ale Curiei romane ca „Teroarea sacră"; printre principalii săi apărători, în afară de papa Pius X, se află cardinalul Rafael Merry del Val, secretar de stat; cardinalul Gaetano De Lai, prefect al Congregației consistoriale, și capucinul spaniol, cardinalul José de Calasanz Vivos y Tuto,[3] responsabil cu biroul ordinelor religioase.

Cu asentimentul și complicitatea lui Pius X, Monseniorul Umberto Benigni se găsește în mâini cu o putere nefolosită; este așa cum inamicii și victimele sale îl consideră: „geniul diabolic al papei". Benigni arată în fiecare săptămână rapoarte exhaustive pontifului, lui Merry del Val și Monseniorului Giovanni Bressan, secretarul personal al papei și unul dintre cei mai fideli aliați ai lui Benigni. În fapt, șeful contraspionajului are mai mulți protectori decât prieteni în sferele înalte, drept pentru care vestea revocării Monseniorului Benigni din funcția de sub-secretar de stat, publicată la 7 martie 1911 în *Osservatore Romano*, cauzează o mare surpriză pe culoarele Vaticanului. Succesorul său va fi un tânăr funcționar al Vaticanului, Eugenio Pacelli, care se va ridica la Curia romană încetul cu încetul până când 28 de ani mai târziu va deveni papă.

[1] J. F. POLLARD, *The Unknown Pope. Benedict XV (1914-1922) and the Pursuit of Peace.*
[2] Ibid.
[3] Cardinalul José Vives y Tuto este cunoscut la Vatican ca *Vives fa tutto* (Vives face tot, joc de cuvinte pe seama numelui său de familie. Atunci când acest cardinal spaniol îmbătrânește și trebuie internat în 1908, Mariano Rampolla este numit succesorul său până la moartea lui, care va surveni pe 16 decembrie 1913. Cardinalul Vives y Tuto moare două luni mai devreme, la 7 septembrie 1913.

În loc de consolare, papa Pius X îl numește pe Monseniorul Umberto Benigni „protonotar apostolic"[1] și primește autorizația de a continua să conducă serviciile de contraspionaj.

Pentru „amicii" lui Benigni aceasta presupunea o ascensiune și o mare onoare, în timp ce pentru „dușmanii" săi reprezenta o cădere în dizgrație sau un fel de purgatoriu.

După ultimele zvonuri însă (care și ieri ca și azi zburau repede pe culoarele palatului Vatican), Benigni fusese îndepărtat din postul său important pentru că s-a descoperit că făcuse ca importante documente papale să ajungă la reprezentantul guvernului Rusiei imperiale pe lângă Vatican. Singurul lucru cu adevărat cert era că Monseniorul Umberto Benigni ceruse în mod formal abandonarea funcției sale de la secretariatul statului, pentru a putea consacra mai mult timp serviciilor secrete pontificale.[2]

De atunci, operațiunile și în consecință organizațiile și efectivele Sfintei Alianțe și ale grupării Sodalitium Pianum vor fi reunite într-un singur scop: apărarea Bisericii, a Vaticanului și a papei. Pentru a ușura această muncă, Benigni continuă să aibă acces la documentele și personalul secretariatului de stat; el cere un salariu de șapte mii de lire pe an, precum și mărirea fondurilor de finanțare a activităților de culegere a informațiilor.[3] De acum înainte, protectorul și interlocutorul său va fi cardinalul Gaetano De Lai. Nu va mai intra în contact cu cardinalul Merry del Val decât atunci când acesta va dori o informație despre un episcop care trebuie să fie promovat sau să primească onorurile papale. De exemplu, în primăvara anului 1912, Monseniorul Eugenio Pacelli, amator de intrigi și de spionaj, îl întreabă pe predecesorul său despre un prelat care va fi numit episcop. Câteva săptămâni mai târziu, Pacelli ia legătura cu Benigni pentru a-l informa că secretariatul de stat pregătește o declarație asupra mișcărilor muncitorești din Germania și vrea să știe dacă poate fi găsit cineva care să-l înlocuiască pe arhiepiscopul german recent demis.

Pentru Umberto Benigni problemele abia încep. În cursul unui interviu al jurnalistului Gugliemo Quadrotta cu un fost preot catolic devenit metodist, acesta din urmă îi mărturisește că a lucrat ca secretar privat al Monseniorului Umberto Benigni și deci pentru contraspionajul

[1] Colegiul protonotarilor apostolici este un institut anacronic neavând niciun fel de putere sau funcție. Noii membri ai Colegiului sunt în general foști înalți membri, înaintați în vârstă, ai Curiei romane. Când Benigni este numit protonotar nu are decât 48 de ani. Iar pentru el, care vine dintr-un department important ca secretariatul de stat, aceasta nu presupune decât un pas înapoi în cariera sa.

[2] E. POULAT, *op. cit.*

[3] D. ALVAREZ, *op. cit.*

Vaticanului, infiltrându-se în cercurile italiene suspecte de a avea tendințe moderniste.

Un nou scandal va afecta imaginea lui Benigni, ca și cea a serviciului de informații al Vaticanului: afacerea descoperită de un grup de liberali belgieni și germani.

Aceștia lansează o anchetă secretă asupra activităților din Sodalitium Pianum, și pentru ducerea ei la bun sfârșit reușesc să infiltreze în SP un călugăr dominican, Floris Prims. Dominicanul devine prieten cu un avocat belgian pe nume Jonckx care lucrează în orașul Gand. Datorită acestei relații, Prims află în cele mai mici detalii sistemul de operare a celor din SP, și prin urmare și al Sfintei Alianțe. Prims, scandalizat și gândind că Monseniorul Umberto Benigni operează fără nicio protecție, decide să meargă la Roma pentru a cere audiență la papă și să-i povestească totul.

Rafael Merry del Val îl salvează pe Benigni blocând toate tentativele lui Floris Prims de a-l vedea pe papă și refuzând el însuși să-l primească pe dominican sau să ia cunoștință de documentele pe care acesta le are.[1] În 1912, cardinalul secretar de stat întrerupe sprijinul financiar dat ziarului *Corrispondenza Romana* și la puțin timp după aceasta îi ordonă lui Benigni să-l închidă. Este clar că steaua lui Benigni își pierde din strălucire. Singurul lucru care ar mai putea să dea grupării Sodalitium Pianum ca și fondatorului său o putere inestimabilă este ca papa Pius X să recunoască public existența sa. Dar în loc să legitimize SP, papa preferă, mereu prin intermediul cardinalului De Lai, să trimită „cele mai bune urări apostolice" serviciului de contraspionaj și șefului său.

Benigni duce o viață din ce în ce mai clandestină, ceea ce-l conduce la o paranoia maladivă. Din micul său apartament de pe Corso, Umberto I încearcă să-și mențină rețeaua de informatori și legătura sa cu cercurile papale, un mare număr dintre ele având deja ușile închise pentru el. El crede chiar că agenții moderniști din birourile poștale din Franța, Germania și Italia îi interceptează corespondența și i-o deschid. De teama inamicilor săi din interiorul și exteriorul Vaticanului, Umberto Benigni călătorește personal pentru a se întâlni cu informatorii săi și-și aranjează cu vizitele sale la Bruxelles, Paris sau Geneva să fie ținute secrete.

În cursul primelor luni din 1914, Benigni, fost maestru al spionilor, ajunge să se ocupe de afacerile papale periferice și nu mai este decât o umbră patetică și paranoică a ceea ce-a fost cândva. Clarviziunea de care a făcut dovadă atunci când a creat un serviciu de informații asemănător cu cele care operau în Rusia, Germania sau Franța lasă acum loc unui proiect himeric. El personal se ocupase de recrutarea

[1] L. BEDESCHI, *op. cit.*

informatorilor, le condusese activitățile, le citise rapoartele, pusese la adăpost toate documentele, îl informase direct pe secretarul de stat și făcuse operațiuni de acoperire; dar uitase să-și păzească spatele.

Atunci când Monseniorul Umberto Benigni părăsește Vaticanul după numirea ca papă a cardinalului Giacomo Della Chiesa (Benedict XV), unul dintre cei condamnați de Sodalitium Pianum, lasă în urma lui un serviciu secret în ruine, o cvasi-absență de operațiuni în Sfânta Alianță, prietenii rupte și un climat vătămător de suspiciune printre membrii Curiei romane care-i face să se denunțe unii pe alții. Din nefericire, marea viziune a lui Benigni[1] în ceea ce privește un serviciu eficace de spionaj papal rămâne un vis. În mod curios, amenințarea Primului război mondial va readuce Sfânta Alianță la viață și în lumea operațiunilor de spionaj.[2]

O ocazie unică a fost neglijată atunci când cavalerul Apocalipsei, cu spada în mână, era pe punctul de a arunca lumea într-o conflagrație internațională.

[1] Umberto Benigni își va sfârși zilele ca denunțător, la Vatican, pentru serviciile secrete ale lui Benito Mussolini

[2] J. CORNWELL, *op. cit.*

11

CAVALERUL APOCALIPSEI (1914-1917)

„Când a rupt Mielul a doua pecete, am auzit pe a doua făptură vie zicând: «Vino și vezi». Și s-a arătat un alt cal, un cal roșu. Cel care sta pe el a primit puterea să ia pacea de pe pământ, pentru ca oamenii să se înjunghie unii pe alții și i s-a dat o sabie mare."

Apocalipsa 6, 3-4

Gavrilo Princip este un produs al acelor ani în care Europa era măturată de vânturi anarhisto-socialiste. Student sârbo-bosniac prea idealist, el visează să participe la mari lupte de eliberare. Tânărul student se găsește pe o stradă din Belgrad când citește titlul scris cu litere mari dintr-un cotidian care anunță vizita la Sarajevo a arhiducelui Francisc-Ferdinand și a soției sale Sofia de Hohenberg.

28 iunie este ziua Sfântului Vitus, patronul Serbiei. Pentru sârbi în general, pentru Princip în special, Francisc-Ferdinand , moștenitorul tronului austro-ungar și nepotul împăratului Francisc-Iosif, reprezintă puterea habsburgilor asupra sârbo-bosniacilor și a slavilor din Sud, care vor să urmeze exemplul Serbiei și să obțină independența față de Imperiul central.[1]

Pentru un naționalist ca Princip, această vizită semnifică venirea, în căutarea sa, a celui mai înalt reprezentant al Imperiului. Studentul intră în legătură cu „Mâna neagră", o organizație sârbă care până atunci nu făcuse altceva decât să lanseze manifeste la trecerea cortegiului generalului Potiorek, guvernatorul Bosniei. Deși organizația refuză să-i acorde sprijinul, Princip decide să continue și recrutează cinci tineri pentru a duce la bun sfârșit planul.

Acel fatidic 28 iunie începe devreme, când cuplul imperial sosește la Sarajevo. De la gară, el se îndreaptă spre primărie într-un cortegiu

[1] L. CASSEL, *The Arhiduke and the Assasin: Sarajevo, June 28th, 1914.*

de mașini descoperite care trebuie să traverseze cheiul râului Miljacka și vechea zonă a orașului Sarajevo către muzeul municipal. Principe și ai săi se postează de-a lungul cheiului. Atunci când cortegiul ajunge la primul terorist, Mohammend Mehmedbasic, acesta nu poate face nimic din cauza mulțimii care îl aclamă pe arhiduce. Al doilea, Vaso Cubrilovic, înconjurat de agenți de poliție, nu are mai mult noroc. Al treilea, Nedjelko Cabrinovic, lansează bomba, care explodează sub mașina escortei, în spatele celei a lui Francisc-Ferdinand. Ceilalți trei teroriști — Princip, Cvijetko Popovic și Danilo Ilic —, văzând că Cabrinovic este arestat, decid să nu mai acționeze.[1]

Totuși, puțin după aceea, destinul face ca viețile lui Gavrilo Princip și a arhiducelui să se intersecteze din nou. Moștenitorul austro-ungar comunică generalului Potiorek dorința sa de a face o vizită celor care au fost răniți în atentat — contele Boos-Waldeck, colonelul Erik von Merizzi și contesa Lanjus — la spitalul din Sarajevo. Dar iată că mașinile care o preced pe cea a cuplului imperial își schimbă direcția, fără niciun preaviz. Generalul Potiorek ordonă șoferului să dea înapoi pe străduța strâmtă pe care se găsesc.

Lui Gavrilo Princip nu-i vine să creadă că mașina care încearcă să iasă cu dificultate de pe străduța strâmtă este ocupată de cuplul imperial. Studentul apucă arma, sare în stradă și agățându-se de scaunul șoferului vehiculului regal trage două focuri. Primul foc îl ucide pe arhiducele Francisc-Ferdinand, al doilea o rănește grav pe soția sa, care moare câteva minute mai târziu în vehicul. Acest asasinat, fapt cu totul izolat în războiul de eliberare, deschide cutia Pandorei în Europa. Zarurile sunt aruncate, pionii sunt la locul lor pregătiți pentru război: de o parte Imperiile centrale, un bloc compact de 120 milioane de oameni; de alta Antanta, o alianță care numără 238 milioane de oameni repartizați în trei zone geografice foarte depărtate una de cealaltă.[2]

Papa Pius X presimte un deznodământ fatal și Sfânta Alianță vorbește deja în rapoartele sale, cu mult înainte de izbucnirea Primului Război mondial, de un „război" care ar putea zdruncina umanitatea. Papa, în ura sa pentru ortodocși, îl incită în continuu pe împăratul Francisc-Iosif al Austro-Ungariei să-i elimine pe sârbi. După atentatul din Sarajevo, baronul Ritter, reprezentantul Bavariei la Vatican, scrie guvernului său: „Papa aprobă teribilul tratament pe care l-a suportat Serbia. El nu are o părere prea bună despre armatele Rusiei și ale Franței în cazul unui război cu Germania. Cardinalul secretar de stat, [Rafael Merry del Val], nu crede că Austria va face un război dacă nu se va decide acum..."[1]

[1] *Ibid.*
[2] D. STEVENSON, *Cataclysm: The First World War As Political Tragedy.*

La 15 august, Pius X începe să simtă o indispoziție, pe 19 starea sa se agravează, iar pe 20, la o oră și un sfert din noapte, la aproape două luni după asasinatul de la Sarajevo, moare ținându-l de mână pe fidelul său colaborator, cardinalul Rafael Merry del Val.

În ciuda dificultăților impuse de război, cardinalii se reunesc în conclav pentru a-l alege pe succesorul lui Pius X. În seara de 31 august intră în conclav 57 de cardinali dintre cei 65 care compun Colegiul cardinal. Pe 3 septembrie 1914, Giacomo Della Chiesa este ales papă și ia numele de Benedict XV. În mod curios, Della Chiesa a fost ridicat la rangul de cardinal având așadar posibilitatea de a vota în conclavul care-l va alege ca nou pontif, cu numai patru luni înainte de moartea lui Pius X.[2]

Atunci când primele focuri de armă anunță începerea Primului Război Mondial, cele două mari Imperii centrale — austro-ungar și german — înfruntă puterile din Antanta — Franța, Rusia și Marea Britanie — reunite în secret la 5 septembrie 1914 pentru a decide că niciuna dintre ele nu va semna un tratat de pace separat în timpul derulării conflictului. În acest mod, diviziunea națiunilor și a imperiilor europene este clară și se vor înfrunta într-un război fără precedent, vreme de patru ani și jumătate.

În timp ce primele rapoarte privind pierderile și distrugerile nu încetează să sosească la secretariatul de stat de la nunciaturile din Bruxelles, Berlin și Viena, papa Benedict XV ia primele măsuri de ruptură cu trecutul.

Cardinalul Mariano Rampolla este trimis ca responsabil al insignifiantei Congregații sacre a Fabricii Sfântului Petru*. Noii „favoriți" nu-i dau decât 48 de ore ca să-și golească biroul din aripa Borgia și să se mute într-un mic apartament din Palazzina în arhipăstoria Sfântului Petru. Măsura următoare constă în a-l demite pe puternicul cardinal Rafael Merry del Val din postul său de secretar de stat și de a-l trimite să conducă abația din Subiaco. Merry del Val fiind înlăturat, prietenii săi cad de asemenea în dizgrație: de exemplu, cardinalul Nicola Canali este demis din slujba sa de „substitut" și trimis la secretariatul Congregației sacre a ceremoniilor, o funcție mai puțin importantă.

Dar cea mai mare lovitură dată fanaticilor anti-moderniști este ordinul suveranului pontif de a-l revoca pe Umberto Benigni[3], șeful

[1] E. PARIS, *The Vatican versus Europe.*
[2] J. F. POLLARD, *The Unknown pope. Benedict XV (1914-1922).*
* grup de clerici însărcinați cu administrația financiară a Curiei Papale
[3] Monseniorul Umberto Benigni va muri în 1934, la vârsta de 72 de ani. Toate documentele care relatează despre trecerea lui Benigni prin diferite departamente ale Vaticanului

contraspionajului Vaticanului Sodalitium Pianum (SP) și de a-l trimite ca profesor de diplomație la Academia nobililor ecleziaști. Schimbarea politică devine și mai evidentă când Benedict XV promulgă enciclica *Ad Beatissimi*, prin care pune capăt numiților „integriști", un termen pe care papa nu-l folosește, evident, în document.[1] SP continuă să prospere într-o lume în război până în 1919, când se publică niște documente aparținând arhivelor sale, descoperite de serviciile de spionaj germane.[2]

Papa îl numește secretar de stat pe cardinalul Pierro Gasparri, fost protector al lui Benigni și până atunci responsabil cu publicarea noului Cod de drept canonic.

În tot acest timp, Primul Război mondial se desfășoară după planul Schileffen trasat în 1906, fondat pe un război de mișcare, care la început prezicea o victorie rapidă și clară a Imperiului german.

Totuși, niciuna dintre aceste previziuni nu se realizează, căci odată cu bătălia de la Marna, care are loc între 9 și 12 septembrie 1914, germanii trebuie să se retragă, lucru care modifică substanțial caracteristicile conflictului.[3] De la un război cu mișcări rapide și lovituri strategice se trece la un război de tranșee și de imobilitate, care devine o luptă crudă, lungă, interminabilă, având drept consecință pierderea unui mare număr de vieți omenești. Sfântul Scaun și papa se văd obligați să caute o soluție pentru acest conflict, chiar dacă Vaticanul devine obiectivul — non militar — al spionilor și comploturilor.

Diplomațiile germană și austriacă sunt reprezentate la curtea papală, iar Germania este foarte bine poziționată încă din secolul XIX, pentru că are doi ambasadori (unul pentru Bavaria, altul pentru Prusia). Contele Otto von Muhlberg, diplomat prusac, este energic în munca sa, în timp ce omologul său bavarez, Otto von Ritter, este în particular admirat de către administrația vaticană pentru caracterul său moderat. Austria este reprezentată de către prințul Schonberg, descendentul unei familii nobile care a servit statul și Biserica de-a lungul secolelor. Cei trei diplomați sunt experți în relațiile cu Curia romană, în special cu episcopii și cardinalii precum și cu presa italiană.[4]

---

sunt clasate drept „ultrasecrete" și depuse în Arhivele secrete ale Vaticanului, în secția „Colecții separate", în „Hârtii de familie și individuale". Documentele despre „Benigni, Umberto" se găsesc între cele ale familiei Beni și Benincasa. Nu au fost nici până acum declasate. Vezi de asemenea F. X. BLOUIN, *Vatican Archives: An Inventory and Guide to Historical Documents of the Holy See.*

[1] J. POLLARD, *op. cit.*
[2] C. FALCONI, *The Popes in the Twentieth Century.*
[3] M. GILBERT, *The First War. A Complete History.*
[4] D. ALVAREZ, *op. cit.*

Contrar ambasadorilor Puterilor centrale, echipa diplomatică a Aliaților se mulțumește să meargă alături de cardinalii mărunți ai administrației pontificale. Singurul ambasador aliat care are câteva relații în înaltele sfere vaticane este cel al Belgiei, dar el preferă să ducă o viață ușoară decât să se ocupe de diplomație, lucru care îl duce la exasperare pe ambasadorul Rusiei. Reprezentantul țarului Nicolae II nu este foarte bine văzut la Roma din cauza politicii clericale a Rusiei ortodoxe, care pretinde să fie unul din marii apărători ai protestantismului într-o Europă catolică.

În fața puterii diplomatice a Imperiilor centrale se găsește cardinalul Francis Aidan Gasquet și secretarul său, dom* Philip Langdon, care muncește, în fapt, pentru Sfânta Alianță ca propagandist al Aliaților.

Langton este mai cunoscut ca expert în mânăstirile engleze decât ca spion al Sfintei Alianțe. el realizează misiuni de teren pentru spionajul pontifical, dar se spune că, în realitate, cardinalul Gasquet este cel care ordonă aceste operațiuni secretarului său.

Patriot și fidel lui Benedict XV, cardinalul nu s-a îndoit niciodată de necesitatea sprijinului cauzei aliaților în fața agresivității Puterilor centrale. Ajutat de fidelul său Langton, își petrece timpul adunând informații pentru Sfânta Alianță și le trimite la Londra.

Într-unul dintre aceste rapoarte, cardinalul Gasquet reușește, prin intermediul secretarului său, să trimită la Foreign Office o scrisoare în care expune eforturile serviciilor de spionaj ale Imperiilor centrale care vizează să obțină simpatia Vaticanului pentru cauza germano-austriacă și insistă asupra urgenței, pentru serviciul extern britanic, de a numi cât mai repede un ambasador pe lângă Sfântul Scaun. În noiembrie 1914, Londra îl deleagă pe sir Henry Howard, diplomat catolic în retragere, care în primul său raport descrie un Vatican germanofil. Gasquet, în fapt agent al Sfintei Alianțe, informează Vaticanul despre toate mișcările războiului care se derulează dincolo de zidurile sale.[1]

În scurt timp, Palatul San Calisto, edificiu al Sfântului Scaun situat în Trastevere unde locuiește cardinalul Gasquet, devine centrul simpatizanților aliaților. Papa Benedict XV îl cheamă pe Gasquet pentru a-i transmite că reuniunile sale ar trebui să fie de o manieră mai confidențială, căci dacă un ambasador al Puterilor centrale ar descoperi jocul lui, aceasta ar putea compromite serios neutralitatea pontificală în acest conflict.[2]

---

* titlu de onoare acordat unui prelat aparținând ordinului benedictin.
[1] D. ALVAREZ, „The Professionalization of the Papal Diplomatic Service", *art. cit.*
[2] L. SHANE, *Cardinal Gasquet: A Memoir.*

Papa ordonă de asemenea cardinalului să informeze Sfânta Alianță de mișcările spionilor Puterilor centrale la Vatican, înainte de a-i informa pe britanici. Benedict XV îi reamintește că datorează fidelitate papei înainte de a și-o arăta englezilor, dar Gasquet se teme că spionii germani sau austrieci sunt deja infiltrați în Sfânta Alianță sau în contraspionaj, în Sodalitium Pianum.

Cardinalul Gasquet și sir Henry Howard își dau perfect de bine seama de tentativele Imperiilor centrale în a-și atrage simpatia papei pentru cauza lor și trebuie să lupte împotriva acestui lucru.

Încă din primele luni ale războiului, Berlin și Viena și-au trimis ambasadorii la Sfântul Scaun cu un mare contingent de diplomați și de agenți secreți. Au recurs la cereri de audiență la Benedict XV, la reuniuni săptămânale cu cardinalul secretar de stat, Pietro Gasparri, la organizarea de întâlniri cu asistenții acestuia sau la pregătirea de dineuri cu înalții membri ai Curiei romane și ai presei italiene.

La început, spionii germani și austrieci, ca și diplomații lor, lucrează fără să se ascundă pentru a ralia politicii lor pe papă și anturajul său, și pentru a justifica politica belicoasă a Puterilor centrale. În scurt timp, întâlnirile dintre spioni pe străduțele înguste ale Romei iau locul reuniunilor mondene din palate și marile rezidențe, în favoarea uneia sau alteia dintre părți. La începutul lui 1915, războiul deschis devine un război de tranșee. Cele două părți caută noi aliați pentru a-și întări liniile defensive sau pur și simplu de a înlocui unitățile de luptă care de luni de zile se găseau într-o condiție deplorabilă. Italia devine un obiectiv pentru adversarii care vor s-o atragă în război; deși ea era membră a Triplei Alianțe (sau Tripliccei semnate în 1882 cu Germania și Austria), conducătorii ei sunt decișI să nu-și expună cetățenii nesiguranței conflictului. De-a lungul primelor luni din an, ambasadele celor două blocuri muncesc din greu pentru a obține sprijinul Italiei față de cauza Antantei sau față de cauza Puterilor centrale.[1]

Sfânta Alianță i-a informat deja pe papă și pe cardinalul Pietro Gasparri despre intențiile oamenilor politici italieni. Spionajul pontifical a detectat reuniuni între reprezentanții guvernului de la Roma și cei ai Imperiului Austro-Ungar, vizând negocierile intrării în război. Prețul sprijinului italian pe care au de gând să-l plătească Austria și Germania, va fi reprezentantul de *terre irredente* unde locuiesc cetățeni ce vorbesc italiana în districtele din Trentino, care aparțin Imperiului austriac: în cazul victoriei Puterilor centrale, aceste teritorii vor revenI Italiei. Poziția oportunistă a Romei plasează Vaticanul într-o poziție foarte dificilă în fața Vienei.

[1] R. COWLEY, *The Great War: Perspectives of the First World War.*

Pe de altă parte, Sfânta Alianță l-a informat pe papă de contactele pe care le-a avut guvernul italian cu Aliații. Serviciul de spionaj pontifical a descoperit că guvernul de la Roma este în curs de a negocia cu Antanta neutralitatea sa în război.

Foarte repede, papa Benedict XV ordonă serviciului său de spionaj și secretariatului de stat să se dedice trup și suflet încercării de a evita ca Italia să intre în război alături de Austria și Germania. În fapt, papa se îndoiește că Statul italian ar putea să supraviețuiască politic și economic nebuniei războiului, mai ales dacă acesta va face din Italia, și în consecință și din Roma, sediul Vaticanului, un obiectiv bombardat.[1]

Problema apare atunci când Sfânta Alianță descoperă că numeroși înalți funcționari ai Curiei romane susțin intervenționismul italian alături de Puterile centrale, principalele puteri catolice în Europa centrală și barieră a înaintării credinței ruso-ortodoxe și a panslavismului. Spionajul german este găsit consolidat și putând să dezvolte un mare număr de intrigi la Vatican, deseori cu sprijinul Sodalitium Pianum, contraspionajul papal.

La 21 februarie 1915, agenții Sfintei Alianțe detectează sosirea la Roma a lui Matthias Erzberger, lider al Partidului Centrist Catolic din Germania. Este un bărbat foarte respectat în înaltele sfere ale Vaticanului și o figură cunoscută, chiar de către Benedict XV. Strânsa legătură dintre Matthias Erzberger și Vatican nu relevă prea clar istoricilor sprijinul papei și al Curiei romane dat Puterilor centrale în timpul Primului Război mondial, dar și mai puțin lasă să planeze îndoiala.[2]

În primăvara aceluiași an, Matthias Erzberger stă în mai multe rânduri în capitala italiană, unde organizează reuniuni la ambasadele Austriei și Germaniei și face numeroase vizite în palatele Vaticanului. Politicianul german ignoră însă că este pus sub supraveghere, nu numai de serviciul de spionaj italian, dar și de Sfânta Alianță — atașată cauzei aliaților și de gândirea cardinalului Gasquet — și de Sodalitium Pianum — apropiată de Puterile centrale. Erzberger se găsește în Italia pentru a realiza operațiuni secrete în profitul Puterilor Centrale, dar numai Sfânta Alianță cunoaștea adevăratele intenții ale Partidului Centrist Catolic; el vizează organizația politică *Zentrum*, care de mult timp fusese urmărită de Otto von Bismarck.

Matthias Erzberger sosește la Roma conform ordinelor kaiserului Wilhelm, cu intenția de a oferi papei Benedict XV *terre iredente*, cu condiția să convingă Italia să nu intervină în conflict. Germania și kaiserul preferă ca Italia să nu susțină Austria, lucru care ar face din

[1] J. POLLARD, *op. cit.*
[2] R. CHICKERING, *Imperial Germany and the Great War, 1914-1928.*

teritoriul italian o zonă de lupte și ar obliga atât Puterile centrale, cât și Antanta să-și descopere alte fronturi pentru a acoperi noua breșă.

Dar kaiserul Wilhelm nu vrea numai o intervenție italiană în favoarea Antantei, căci aceasta ar presupune un război austro-italian deschis pentru teritoriile din Trentino.[1]

Omul politic și spionul Matthias Erzberger îi transmite lui Benedict XV din partea kaiserului Wilhelm o propunere favorabilă pentru papă: transferul automat al Trentinului austriac către papă. Aceasta ar permite crearea unei enclave papale independente de Vatican și un culoar pontifical către mare. Curios, propunerea este susținută de SP, în timp ce Sfânta Alianță îl sfătuiește pe Gasparri să nu accepte.

Benedict XV și secretarul său de stat știu că simplul fapt de a accepta oferta și de a răspunde pozitiv lui Erzberger ar marca sfârșitul neutralității papale. Pare de asemenea ireal atât papei cât și lui Gasparri, ca odată războiul terminat Austria sau Italia să permită reprezentanților papei să stabilească administrația Bisericii catolice în Trentino. Dar pentru prima dată de la începutul Primului Război Mondial, interesele Germaniei și ale Vaticanului sunt paralele.

Matthias Erzberger reprezintă un canal de informare sigur între Vatican și Berlin. Deodată, spionul kaiserului devine, prin munca și grația diplomației papale, un aliat al Sfintei Alianțe. Erzberger, protejat de spionajul pontifical după ordinul lui Gasparri și poate al lui Benedict XV însuși, poartă propuneri diplomatice dintr-o parte în alta a Romei. Spionul german devine de asemenea și o sursă de finanțare pentru Vatican, căci Matthias Erzberger se ocupă să transfere, din ordinul kaiserului Wilhelm, mari sume de bani în trezoreria papală[2] — donații ce vor face obiectul unor serioase controverse între istorici.

În fapt, din 1914, casele de bani ale Vaticanului se găsesc într-o situație cu adevărat critică, aproape goale, în această perioadă în care criza născută din economia de război afectează Europa în general și Italia în particular.

Vaticanul a refuzat categoric indemnizația anuală care ar trebui dată papei de guvernului Italiei pentru pierderile Statelor pontificale și care figurează în Legea Garanțiilor din 1871. Papa crede că sunt de-ajuns contribuțiile pelerinilor și „obolul lui Petru" pentru a putea suplini nu numai nevoile Sfântului Scaun, dar și vasta structură a Bisericii catolice în lume; însă războiul a omorât turismul și a întrerupt fluxul donațiilor și pelerinilor la Vatican.

---

[1] D. ALVAREZ, *Les Espions du Vatican.*
[2] K EPSTEIN, *Mathias Erzberger and the Dilemma of German Democracy.*

Rarele fonduri primite sunt destinate victimelor de război, refugiaților și emigranților. Vaticanul nu este în faliment, dar cunoaște o situație financiară destul de delicată care ar putea să pună în pericol, într-un viitor destul de apropiat, aparatul papal.[1]

Iată de ce sumele de bani trimise de către kaiserul Wilhelm, care crede că își va atrage astfel grațiile papei, sunt binevenite. Curând, aceste sume devin milioane, primite ca „fonduri secrete" și traversând diverse bănci elvețiene. Cardinalul Pietro Gasparri a ordonat Sfintei Alianțe să contabilizeze fondurile trimise de către kaiser în „obolul lui Petru" pentru a evita întreaga susceptibilitate a națiunilor din Antanta.

Pentru că era nevoie de un agent de legătură în operațiunile secrete de finanțare a Vaticanului de către Germania, Sfânta Alianță îl alege pe părintele Antonio Lapoma, un preot pro-german care muncește în orașul Potenza. Curând, părintele Lapoma și spionul Matthias Erzberger se angajează în punerea pe picioare a operațiunii „Ursul alb/ *Eisbär*", porecla lui Benedict XV în mediile spionajului german.

Prima etapă a operațiunii *Eisbär* constă în strângerea de la cetățenii Imperiilor centrale de fonduri destinate Vaticanului. Pentru aceasta, Erzberger pleacă la Berlin cu scopul de a organiza o mare rețea de colectări de fonduri, nu numai printre catolicii fideli și devotați, dar și de la comunitățile luterane și alți protestanți. Oameni de afaceri, bancheri și chiar matroane de bordel se văd obligați să participe cât mai activ la strângerea de fonduri, fără a ști vreodată că acestea sunt destinate Vaticanului, traversând un canal creat cu acest scop prin banca elevețiană; li se spune că acești bani se vor duce pentru răniții de război.

Serviciile de informații italiene știu că în 1914 Benedict XV a moștenit de la Pius X vistieria goală, dar descoperă în 1915 că, într-un mod absolut misterios, papa a reușit să pună pe linia de plutire economia Vaticanului; dar ei ignoră că principala sa sursă de venituri este kaiserul și Germania. Serviciile secrete ale Antantei încearcă să demonstreze că papa se găsește sub puterea Imperiilor centrale, cel puțin din punct de vedere economic. Erzberger nu are nicio limită impusă de către kaiser în clipa în care înmânează fonduri Vaticanului.

Agentul kaiserului întreține strânse legături cu un diplomat al ambasadei Germaniei la Roma, Franz von Stockhammern, care încă de când s-a declanșat războiul și-a asumat direcția serviciilor de informații ale țării sale, în Italia. Erzberger și Stockhammern colaborează

---

[1] J. POLLARD, *op. cit.*

îndeaproape, realizând operațiuni secrete cu Sfânta Alianță prin părintele Antonio Lapoma, pentru a evita intrarea în război cu Italia. Lapoma este însărcinat să bareze calea oricărei tentative a politicienilor, partidelor, mișcărilor populare sau organizațiilor de a implica Italia în conflict pentru sprijinirea uneia sau alteia dintre părți.

Papa Benedict XV și secretarul său de stat, cardinalul Pietro Gasparri, știu că grație acestui lucru le parvin milioane de mărci din partea kaiserului. Dată fiind poziția neutră a Sfântului Scaun, nu este o surpriză că jurnalele catolice italiene, se erijează în portavocea manifestațiilor cetățenilor, fiind apărătoare ferme ale neutralității italiene.[1] La începutul lui 1915, ambasada Austriei la Roma informează Viena că mai multe ziare catolice italiene — adică vreo 50 — arată că singurul prieten al Puterilor centrale, Italia, se opune războiului.

Spionajul austriac ia cunoștință prin diverși informatori că mass-media italiană primește subvenții provenind din surse misterioase și că este posibil ca ambasada Germaniei la Roma să fie implicată. Banii fac parte din fondurile trimise de către kaiserul Wilhelm prin băncile elvețiene și sunt apoi dați responsabililor jurnalelor prin agentul Sfintei Alianțe, părintele Antonio Lapoma.

Sir Henry Howard, ambasadorul britanic atașat Sfântului Scaun, a primit rapoarte, poate de la cardinalul Francisc Aidan Gasquet, asupra reuniunilor stângii în apartamentele private ale lui Franz von Stockhammern din elegantul hotel „Rusia" din Roma. Diplomatul german își primește vizitatorii cu șampanie franțuzească și caviar rusesc. Printre ei se găsesc cardinali, abați ai mânăstirilor romane și mai mulți episcopi în relație cu importante departamente ale Vaticanului. Aceștia sunt cei care scriu articole și uneori îl consiliază pe diplomatul german asupra campaniei de propagandă dusă în cadrul operațiunii *Eisbär*. Această campanie condusă de Franz von Stockhammern, din serviciul de spionaj german și de către părintele Antonio Lapoma, din Sfânta Alianță, provoacă o schimbare de opinie publică în favoarea Puterilor centrale și a neutralității italiene, împotriva Antantei.

Sir Henry Howard prezintă un protest formal secretarului de stat, cardinalul Pietro Gasparri, dar cu un efect neînsemnat.

Gasparri promite să ceară editorilor mai multă imparțialitate în articolele și editorialele lor. Papa Benedict XV ordonă cardinalului Gasparri ca dacă presa continuă să atace Antanta, să scrie un articol de mustrare a acestor editori din mass-media în *Osservatore Romano*. Criticile se dublează în paginile ziarelor chiar dacă, în mod secret, cardinalul Gasparri plătește din când în când mici „subvenții" unui

[1] W. RENZI, *The Shadow of the Sword: Italy's Neutrality and Entrance into Great War, 1914-1915*.

cotidian sau altuia, pentru a nu fi publicat vreun articol sau vreun desen împotriva Antantei. Aceste sume provin evident din banii dați de Germania Vaticanului.[1]

În timp ce Franz von Stockhammern lucrează strâns cu presa, Mathias Erzberger o face împreună cu preotul Lapoma, deversând propaganda neutralistă în cea mai mare parte a presei, pentru a schimba opinia celor care doresc o intervenție a Italiei în război.

La sfârșitul primăverii anului 1915, spionii papali îi informează pe germani că primul ministru al Italiei, Antonio Salandra, și ministrul Afacerilor externe, Sidney Sonnino, se pregătesc să împingă guvernul și Parlamentul să ratifice un acord semnat în secret cu Londra în aprilie, prin care Italia intra în război alături de Franța și Marea Britanie. Părintele Lapoma îl pune pe Erzberger în contact cu Pasquale Grippo, ministrul Educației în cabinetul Salandra.

Părintele Lapoma îl pune la curent și pe Mathias Erzberger cu întâlnirile sale clandestine din bisericile Romei — întâlniri în cursul cărora Grippo a afirmat că atunci când Salandra și Sonnino au prezentat propunerea de a intra în război alături de Franța și Marea Britanie, mai mulți miniștri s-au opus intervenției. Printre ei, Vincenzo Riccio, responsabil cu portofoliul Poștelor, și Gianetto Cavasola, ministru al Agriculturii, amândoi fermi apărători ai neutralității cu orice preț.[2]

Informația lui Paquale Grippo sugerează Vienei și Berlinului că o spărtură s-a produs în beligeranța italiană; serviciul secret german și guvernul austriac își pun speranțele în Giovanni Gioliti, influent om politic în diverse medii sociale și în Parlament. Pentru Erzberger, Stockhammern și părintele Lapoma, el trebuie să câștige timp și, dacă este necesar, să-l cumpere.

Erzberger primește de la Berlin suma de cinci milioane de lire, cu care trebuie mituiți diverși deputați din Parlamentul Italian. Austriecii au cumpărat deja câțiva; germanii, trecând prin Stockhammern au subordonat câțiva jurnaliști care trebuie să-și intensifice atacurile împotriva Antantei; cât despre părintele Lapoma, el trebuie să culeagă semnături de la episcopi și cardinali opuși războiului. El va fi ajutat în această sarcină de către părintele Fonk, director al Institutului biblic iezuit și fost membru al contraspionajului din Vatican, cât și de Monseniorul Boncompagni, înalt funcționar la Vatican având relații importante la Curia romană și în aristocrația Romei.[3]

În final, ambasada Germaniei reacționează așa cum era de așteptat, sub ordinele kaiserului Wilhelm: trebuie să obțină sprijinul papei

[1] *Ibid.*
[2] *Ibid.*
[3] *Ibid.*

Benedict XV. În noaptea de 6 mai, Franz von Stockhammern, cu ajutorul Sfintei Alianțe și al Monseniorului Giuseppe Migone, secretarul papei, reușește să intre în Vatican.

Cu toate că garda elvețiană a închis ușile încă de la nouă seara și că poliția italiană și serviciul de spionaj supraveghează intrările, Monseniorul Migone îl introduce pe spionul Stockhammern în dependințele papale. Benedict XV îl așteaptă într-un mic salon.

Suveranul pontif crede că Sidney Sonnino, ministrul italian de Afaceri externe, a pus în mod periculos în joc destinul Italiei. În cursul acestei întâlniri secrete, Stockhammern îi oferă teritoriile din Trentinul austriac dacă obține promisiunea papei ca Italia să nu intre în război. Papa Benedict XV promite agentului german întreg sprijinul Vaticanului înainte de a se ține reuniunea cabinetului; de fapt, este inutil să-l pomenească pe Pasquale Grippo. Dar în ciuda tuturor masinațiunilor secrete, întâlnirilor clandestine, operațiunilor de propagandă, Franz von Stockhammern, Mathias Erzberger[1] sau părintele Antonio Lapoma, serviciul de spionaj german sau Sfânta Alianță nu reușesc să evite inevitabilul.

La 23 mai 1915, Italia declară război Austriei.[2]

Imediat după aceea, serviciile de spionaj italiene descoperă conexiunile între serviciile secrete germane și spionajul pontifical, ca și cu papa Benedict XV, în urma cărora au fost influențate deciziile politice ale guvernului Italiei. Acesta vine să demonstreze complicitatea Vaticanului cu Puterile centrale. Când Italia intră în război, Germania și Austria își închid ambasadele de la Roma, iar diplomații săi sunt chemați înapoi la Berlin și Viena. Ambasadele germană și austriacă pe lângă Sfântul Scaun vor fi stabilite în orașul elvețian Lugano. Franz von Stockhammern își mută în Elveția neutră operațiunile de spionaj. În siguranță acum, de la Lugano, Germania și Sfânta Alianță organizează operațiunile secrete împotriva Italiei și a altor țări membre ale Antantei.[3] Una dintre acestea va avea loc în Irlanda și va fi finanțată de fondurile depuse în conturile secrete ale băncilor elvețiene, pe care kaiserul Wilhelm le-a donat Vaticanului.

---

[1] Politicianul și spionul Matthias Erzberger este ales deputat al Reichstagului, ministru de Finanțe al Imperiului și secretar de stat; el devine autorul unei fraze celebre și mai puțin fericite care-l va urmări până la sfârșitul zilelor sale: „Nimeni nu trebuie să rupă dreptul oamenilor sau să violeze legile ospitalității". Erzberger, ca președinte, va face parte din delegația germană care va semna armistițiul ce va pune capăt Primului Război mondial. În 1921 va fi asasinat de o bandă de extremă dreapta apropiată de partidul național socialist (naziștii), acuzat că a vândut Germania puterilor Antantei în timpul semnării armistițiului.

[2] Italia va declara război Germaniei în iulie 1916, la 14 luni după ce îl declarase Austriei.

[3] D. ALVAREZ, *Les Espions du Vatican*.

Serviciul secret britanic a descoperit că Roger Casement, un funcționar în retragere din corpul consular, a stabilit un contact cu contele Von Bernstorff, ambasador al Germaniei la Washington. Născut în Irlanda în 1864, Casement a fost consul britanic în diferite teritorii africane și în Brazilia, de unde a denunțat situația de sclavi a muncitorilor de pe plantațiile de cauciuc; a fost numit „Cavaler" al Imperiului britanic de către regele Eduard VII în 1911, anul în care începe să instige la o revoltă împotriva Marii Britanii, națiunea pe care a servit-o de-a lungul anilor.[1]

Fostul diplomat cere ambasadorului german la Washington sprijinul kaiserului Wilhelm II pentru cauza irlandeză: ideea lui Casement constă în a-i ridica pe irlandezi împotriva trupelor britanice. Pentru germani aceasta poate să reprezinte o excelentă operațiune de diversiune. Dacă irlandezii organizează o revoltă, Londra va trebui să trimită unități de luptă în insulă pentru a pune capăt rebeliunii și deci să le retragă de pe front.

La 2 noiembrie 1915, Roger Casement sosește la Berlin, unde își programează diverse întâlniri. Operațiunea „Eire" este încredințată lui Franz von Stockhammern. Spionul german ascultă discursurile patriotice ale lui Casement asupra necesității expulzării englezilor din Irlanda, dar ceea ce-l interesează este ca Marea Britanie să-și retragă trupele de pe front. Dacă pentru aceasta va trebui să-l finanțeze pe Dracul în persoană, o va face.[2]

Casement propune lui Stockhammern crearea unei trupe formate din irlandezi, finanțată și înarmată de germani. Armata în chestiune va fi constituită din prizonieri irlandezi care făceau parte din armata britanică și sunt închiși în lagărele de concentrare germane. Casement se va ocupa personal de recrutare, în timp ce Stockhammern va fi însărcinat cu finanțarea și armamentul.[3]

Armamentul micii trupe irlandeze va face parte din prada de război luată de la ruși de pe frontul oriental, dar finanțarea este altă poveste. Spionul german își amintește de fondurile trimise de Kaiser papei Benedict XV pentru a sprijini neutralitatea italiană, fonduri care se găsesc în mare parte încă, în conturile numerotate în numele Vaticanului; dacă operațiunea este descoperită, Germania n-are decât să arunce vina asupra Vaticanului. Franz von Stockharmmen crede

---

[1] B. INGLIS, *Roger Casement*.

[2] R. R. DOERRIES, *Sir Roger Casement in Imperial Germany, 1914-1916*.

[3] A. WEALE, *Patriot Traitors: Roger Casement, John Amery and the Real Meaning of Treason*.

că va fi destul de simplu de explicat complicitatea Vaticanului cu revolta patrioților „catolici" irlandezi împotriva armatei „protestante" britanice, dar nu ține cont de faptul că mentalitatea lui Benedict XV din secolul XX, nu este aceeași cu cea a lui Pius V din secolul XVI.

Atunci când Roger Casement parcurge lagărele germane de prizonieri în căutarea irlandezilor, banii care au aparținut Vaticanului încep să curgă într-un cont secret pe numele lui în Elveția. Câteva săptămâni mai târziu, mai mult de o sută de bărbați acceptă propunerea lui Casement de a se integra în armata rebelă irlandeză.

Germanii continuă să supravegheze toate aspectele operațiunii până ce Sfânta Alianță, prin intermediul părintelui Antonio Lapoma, detectează deturnarea fondurilor Vaticanului către un altul aparținând unui anume Roger Casement. Atunci când secretarul de stat Pietro Gasparri și Benedict XV sunt informați, ordonă o întâlnire de urgență cu Franz von Stockhammern în orașul elvețian Lucerna. Trimișii papei cer explicații serviciului de spionaj german, la care Stockhammern răspunde că au recrutat irlandezi cu acei bani, irlandezi care îi detestă pe englezi și vor să se alăture luptei ca aliați ai germanilor.

Grupul lui Casement este trimis la Zossen, o localitate sigură și la adăpostul curiozității, în sudul Berlinului. Fostul diplomat irlandez în serviciul brtianicilor obține eliberarea a alți trei irlandezi, închiși în lagărul de la Ruthleben după ce fuseseră făcuți prizonieri în Franța. Casement decide să-i trimită în Irlanda pe căi clandestine, cu scopul de a-i contacta pe liderii revoluționari irlandezi. Unul dintre ei este arestat în orașul Cork și trimis la Londra pentru a fi interogat.

În schimbul banilor și cu condiția de a nu fi executat, bărbatul decide să povestească britanicilor întreaga operațiune „Eire", ca și conexiunile lui Roger Casement cu germanii, poate și cu Vaticanul, deși acest din urmă punct nu a putut fi demonstrat. Aflând că unul dintre cei trei „curieri" a fost arestat, Casement vrea să anuleze operațiunea, dar Franz von Stockhammern îl obligă să continue, dată fiind imensa sumă de bani utilizată pentru finanțare.

Temându-se de posibilele repercursiuni, Roger Casement preferă să rămână undeva în umbră și lasă controlul operațiunii lui John Devoy, un lider revoluționar irlandez din Statele Unite.[1] Devoy și judecătorul Cohalan, un alt lider irlandez din Washington, propun sprijinul lor germanilor pentru a crea o Republică a Irlandei, dar kaiserul are nevoie de rezultate imediate, nu de himere în care crede atât de puțin.

Telegramele schimbate între ambasadele Germaniei la Washington și spionajul german la Berlin, permit britanicilor să pună mâna pe cea

[1] E. BAUER, *op. cit.*

mai importantă informație din plan. Debarcarea trebuia să aibă loc pe plajele din Tralee Bay. Roger Casement, anunțat în ultimul moment, protestează, deoarece aceste plaje sunt în mod constant bătute de vânturi violente, lucru care va face foarte dificilă debarcarea oamenilor și a armamentului; dar este deja prea târziu. Casement este transportat într-un submarin până pe coasta irlandeză.[1]

La începutul lui aprilie, ei planificaseră cu Stockhammern ca de pe un vapor, *Aud*, care trecea drept pescador norvegian, să debarce 20 mii de puști rusești în golful Tralee vineri, pe data de 21 și luni, pe 24. 23 aprilie, duminica Învierii, este ziua aleasă pentru rebeliune.

Se pare că irlandezii se așteptau la un sprijin mult mai consistent decât ceea ce germanii erau dispuși să ofere în realitate. Casement, știind că liderii irlandezi sunt înșelați, încearcă să sosească în Irlanda cu un submarin german, pentru a-l avertiza pe Clarke și să oprească o răzvrătire de care era convins că va fi un eșec.[2]

În realitate, intervenția serviciului de spionaj papal în ceea ce privește revolta de Paști din 1916 a avut diferite versiuni de-a lungul istoriei. Una dintre ele, destul de răspândită, spune că serviciul de criptografie al Sfintei Alianțe a reușit, după numai două săptămâni de la începerea războiului, să descifreze codurile marinei germane, și că le-a dat lui Winston Churchill, primul Lord al Amiralității. Alte surse spun că rușii sunt cei care au descifrat codurile și le-au dat lui Churchill la Murmansk. Oricum ar fi, cu aceste coduri în stăpânirea lor, serviciile secrete ale marinei britanice descoperă că germanii intenționează să trimită la bordul unui pescador norvegian numit *Aud* mii de arme rebelilor irlandezi. În timp ce unitățile marinei britanice încearcă să inspecteze nava *Aud* pe coastele de la Iralle Bay, aceasta ridică pavilionul Marinei imperiale germane, cu puțin timp înainte de a sări în aer.[3]

Debarcarea lui Roger Casement a avut loc în zorii zilei de 21 aprilie 1916, în Vinerea Mare. Doi dintre șefii revoltei, Monteith și Cassey, vâslesc în mica lor ambarcațiune încercând să acosteze, și, în timp ce luptă cu hula, un val uriaș venit peste bord le răstoarnă nava. Casement și Monteith încearcă să ajungă la țărm înotând, pe jumătate înecați, dar Casey a dispărut. În timp ce primii doi își trag sufletul, se trezesc înconjurați de soldați britanici care-i așteptau pe plajă. Revolta la care visaseră avea să aibă un sfârșit tragic.[4]

Toate planurile în legătură cu revolta par s-o ia într-o direcție proastă. În Sâmbăta Mare, când se află că *Aud* a fost interceptat de

[1] J. O'BEIRNE RANELAGH, *A Short History of Ireland.*
[2] R. R. DORIES, *op. cit.*
[3] E. BAUER, *op. cit.*
[4] RR. DORIES, *op. cit.*

marina regală și că sir Roger Casement a fost arestat aproape de Tralee, în comitatul Kerry, liderii revoltei înțeleg că aceasta este sortită eșecului și dau ordinul de suspendare a operațiunii. Autoritățile engleze de la Dublin continuă să facă presiuni pentru arestarea a 60% din bărbații din armata civilă și voluntarii irlandezi, dar autorizația necesară sosește prea târziu de la Londra, a doua zi de Paști.

La prânz, Connolly și Pearse se îndreaptă cu un grup către strada Sackville (strada O'Connell din 1924) și pătrund în imobilul Poștei. Acolo, James Connolly ține o cuvântare oamenilor lui în care îi anunță că nu mai sunt membri ai armatei civile irlandeze și nici voluntari irlandezi și că de-acum se numesc „Armata republicană irlandeză" (IRA). Astfel își face intrarea IRA pentru prima dată pe scenă.[1]

Trupele britanice din Dublin sunt atacate prin surprindere, dar foarte rapid ele se mobilizează, înfrângând forțele irlandeze. Conducătorii lor sunt arestați și trimiși la închisoare. Pe 3 mai, trei zile după „rebeliune", trei lideri rebeli sunt împușcați. Pe 4 și 5 mai, alți câțiva sunt executați, iar alți patru membri au aceeași soartă pe data de 8. În total, sunt pronunțate 77 de sentințe la moarte și chiar dacă cele mai multe dintre ele nu au fost aplicate, conducătorii rebeliunii trec de la statutul de „adevărați indezirabili" la „adevărați eroi ai națiunii". La 3 august 1916, Roger Casement va fi executat, la 52 de ani, în închisoarea din Pentonville.[2]

Anumite surse ale spionajului britanic acuză serviciile secrete ale Vaticanului de a fi sprijinit rebeliunea de Paști și planurile concepute de Franz von Stockhammern, informațiile germane și pe Roger Casement. Alți istorici, irlandezi în cea mai mare parte, îl acuză pe papa Benedict XV, pe secretarul său de stat, cardinalul Pietro Gasparri și pe agentul Sfintei Alianțe, preotul Antonio Lapoma, de a fi abandonat Irlanda catolică în lupta sa împotriva Marii Britanii protestante. Mai mulți biografi ai lui Roger Casement afirmă de asemenea, că un agent al Vaticanului (probabil părintele Antonio Lapoma) a putut să-l livreze pe Casement englezilor pe plaja din Tralee Bay din ordinul papei sau al secretarului său de stat. Se pare că Benedict XV n-a apreciat faptul că, pentru a finanța revolta irlandeză, spionajul german a deturnat fondurile destinate să acopere nevoile Vaticanului și să-i pună, de bine de rău, economia pe picioare.

Oricum ar fi, intervenția Vaticanului, a lui Benedict XV și a serviciului său de spionaj în revolta de Paști din 1916, rămâne încă un mister, unul din multe altele de care este înconjurat Sfântul Scaun.

---

[1] B. O'BRIEN, *The Long War. The IRA & Sinn Fein from Armed Struggle to Peace Talks.*

[2] A. WEALE, *op. cit.*

În tot acest timp, Primul Război mondial este în plină desfășurare, ca și operațiunile lui Franz von Stockhammern și ale Sfintei Alianțe.

Într-o dimineață de aprilie 1916, contraspionajul italian primește vizita unui avocat pe nume Antonio Celletti, care declară că este prietenul unui anumit Archita Valente. După el, Valente este foarte interesat de micile anunțuri din gazeta *Giornale d'Italia* și de niște pachete stranii pe care le primește de la persoane necunoscute.[1]

În luna mai, Valente îi cere lui Giuseppe Grassi, care-l cunoștea de asemenea pe Celletti, să ducă anumite scrisori baronului Stockhammern în orașul elvețian Lucerna. Ignorând ceea ce făcea Valente, Grassi îi povestește lui Celletti comisionul cu care este însărcinat. Acesta se oferă voluntar să transmită scrisorile în locul lui Grassi. Cu mesajele și semnele de recunoaștere date de Grassi, Celletti ajunge la Lucerna pentru a se întâlni cu baronul Stockhammern. În Elveția, Celletti este primit de Mario Pomarici, un jurnalist italian, dar în mod clar germanofil care, pentru bani, a scris mai multe articole împotriva intervenționismului Italiei în război.

Pomarici a devenit unul dintre oamenii de încredere ai șefului spionajului german în Elveția, Franz von Stockhammern. Acesta îl informează pe Celletti că Valente este un agent german în Italia și că principala sa misiune constă în a culege informații privind relațiile dintre Italia și Antantă și dintre Italia și Vatican. La întoarcerea sa în Roma, Antonio Celletti denunță conspirația, serviciilor secrete italiene. În luna iulie 1916, contraspionajul italian are deja suficiente probe împotriva lui Archita Valente și Mario Pomarici, dar abia în noiembrie tribunalul a putut prezenta acuzațiile de înaltă trădare împotriva celor doi bărbați.

Atunci când serviciul de informații din Roma începe să studieze mesajele codate ale lui Valente din *Giornale d'Italia*, se descoperă o vastă rețea de comunicații între Franz von Stockhammern și agenții săi din Italia și Vatican. Informația este transmisă responsabililor Sfintei Alianțe, care la rândul lor, o transmit grupării Sodalitium Pianum, serviciul lor de contraspionaj. Într-unul dintre mesaje, Valente vorbește de un anumit „cavaler A" sau „cavaler G". Interogat de spionajul italian, Archita Valente mărturisește că „A" și „G" fac referire la Giuseppe Ambrogetti, un avocat roman care a servit deseori drept curier al papei Benedict XV în misiuni speciale și ca mesager al mai multor cardinali și episcopi.

În fapt, Ambrogetti este un agent experimentat al Sfintei Alianțe, care a și fost decorat de către Sfântul Părinte pentru „serviciile aduse Bisericii"[2].

---

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*

[2] *Ibid.*

Spionul papal este arestat și, poate pentru a-și salva pielea, spune italienilor că el este cu certitudine „A", dar nu și „G". Ambrogetti afirmă că a fost introdus în serviciile secrete germane din ordinul Sfintei Alianțe și că banii primiți au fost depuși în conturile Vaticanului. Sub presiunea agenților serviciului de spionaj italian, agentul Giuseppe Ambrogetti dezvăluie că „G" este Monseniorul Rudolph Gerlach, un prelat bavarez, fost șambelan și confident al papei Benedict XV.

Din declarațiile sale, Archita Valente revelă faptul că în timpul perioadei de neutralitate italiană, Monseniorul Gerlach a donat mari sume de bani provenind de la Franz von Stockhammern diverșilor jurnaliști și mai multor ziare. Cu anumite ocazii, chiar Gerlach a efectuat livrări precise lui Ambrogetti, agentul Sfintei Alianțe. Banii primiți de Monseniorul Gerlach au fost depuși în mai multe conturi din Elveția. După Giuseppe Ambrogetti, Sfânta Alianță îl pune și pe Monseniorul Gerlach sub supraveghere. Serviciul de spionaj papal îl definește pe Monseniorul Gerlach ca pe un bărbat foarte ambițios și inteligent, dar că încă de pe timpul trecerii sale prin prestigioasa Academie ecleziatică pontificală au început să circule zvonuri în legătură cu caracterul său și sinceritatea vocației sale. Din acel moment, Sfânta Alianță a făcut ca prelatul bavarez să fie urmărit de SP.

Primele semne au apărut când Rudolph Gerlach a fost propus pentru un post la nunțiatura din Bavaria. Cardinalul Andrea Fruhwirth, responsabil al ambasadei pontificale, refuză să-l accepte pe Gerlach în cabinetul său, iar bavarezul rămâne la Roma. În Cetatea eternă, el este în legătură cu Giacomo Della Cheisa atunci când acesta, arhiepiscop de Bologna, sosește la Roma pentru a primi pălăria de cardinal. Devenit Benedict XV, Della Chiesa îl cheamă pe Monseniorul Rudolph Gerlach în serviciul său, dar acest post nu era suficient pentru acest aventurier lipsit de scrupule.[1]

Nu a fost o surpriză pentru Sfânta Alianță să descopere că Gerlach este un trădător.

Sodalitium Pianum îl informase deja pe papă de nenumăratele vizite ale bavarezului la ambasadele Austriei și Germaniei la Roma în perioada neutralității italiene. Italienii sunt convinși că Rudolph Gerlach constituie nucleul serviciului de spionaj al kaiserului la Vatican. Guvernul italian ar fi vrut să-l plaseze în fața plutonului de execuție acuzat de spionaj și de înaltă trădare, dar aceasta ar fi antrenat un scandal în urma căruia presa ar fi tras foloase. Vaticanul și, în particular, Curia romană care-l înconjura pe Benedict XV, doreau să întoarcă pagina afacerii Gerlach, și asta cât mai repede.

[1] J. POLLARD, *op. cit.*

Vaticanul și Sfânta Alianță primesc mereu informații de la serviciul de spionaj italian despre progresele în ancheta asupra fostului șambelan al papei. În sfârșit, pe 5 ianuarie 1917, agenții italieni îl escortează pe Monseniorul Gerlach până la frontiera elvețiană. Archita Valente și Giuseppe Ambrogetti sunt implicați în afacerile de conspirație împotriva statului italian, iar în primăvara aceluiași an sunt judecați pentru înaltă trădare și spionaj.[1] Rudolph Gerlach nu asistă la proces și din această cauză nu se poate apăra, nici depune mărturie. Valente este condamnat la moarte, Gerlach la închisoare pe viață în contumancie, iar Ambrogetti la trei ani de închisoare. Grație unei mâini obscure, probabil cea a Sfintei Alianțe, Giuseppe Ambrogetti nu-și va petrece nici măcar o zi în închisoare.

Afacerea Gerlach este unul dintre cele mai mari scandaluri din istoria pontificatului. Proba trădării lui Rudolph Gerlach împotriva papei și a Vaticanului îl aruncă pe Benedict XV într-o gravă depresie. Cardinalul secretar de stat, Pietro Gasparri, îi cere lui Gerlach printr-o scrisoare să se prezinte la Vatican pentru a răspunde acuzațiilor, dar acesta din urmă nu mai dă niciun semn de viață; el preferă să rămână ascuns în Elveția, în afara razei de acțiune a serviciilor secrete italiene.

Un tribunal militar exonerează Vaticanul, pe papa Benedict XV, pe cardinalul secretar de stat, Pietro Gasparri, gruparea Sodalitium Pianum și Sfânta Alianță de întreaga responsabilitate în scandalul provocat de afacerea Gerlach. Dar implicarea spionului Sfintei Alianțe, Giuseppe Ambrogetti, în scandal vine împotriva imaginii de neutralitate pe care o afișează Vaticanul. De la Londra, Paris, Roma și Washington încep să sosească insinuări asupra faptului că Vaticanul simpatizează cu Puterile centrale și că serviciile sale secrete lucrează pentru victoria acestora din urmă. Pentru guvernele Antantei, scandalul Gerlach demonstrează aceasta. Fostul șambelan a folosit mijloacele Vaticanului pentru a transmite informațiile unui puternic dușman pe timp de război.

Câțiva ani mai târziu, se va descoperi că Vaticanul l-a plătit pe avocatul Monseniorului Gerlach pentru a-l apăra în fața tribunalului militar care îl acuza de înaltă trădare.

Chiar unul dintre agenții Sfintei Alianțe, fără prea mari speranțe, a încercat să-l convingă pe generalul Luigi Cadorna, comandant șef al armatei italiene, să intervină la tribunal pentru ca numele lui Gerlach să fie scos de pe lista acuzaților. Se mai află că Monseniorul Federico Tedeschini, funcționar care aparținea secretariatului de stat, a declarat în fața spionajului italian și a tribunalului militar că a supervizat uneltirile diplomatice ale Vaticanului și conform regulilor de cenzură impuse de guvernul italian, a restrâns corespondența

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*

secretariatului cu țările care constituiau Imperiile centrale. Tedeschini admite că, de la sfârșitul anului 1915 și începutul lui 1916, Monseniorul Gerlach a întreținut o bogată corespondență cu Mathias Erzberger și Frank von Stockhammern, amândoi spioni recunoscuți ai kaiserului, și că această corespondență a fost în mod expres autorizată de papa Benedict XV în persoană. Suveranul pontif explică faptul că această autorizare avea ca scop să convingă Germania să pună capăt bombardamentelor asupra populației civile și să permită transferul în Elveția al soldaților francezi și germani răniți în război. Dar Gerlach va nega mereu că ar fi întreținut întreaga corespondență cu agenții germani din țările neutre din ordinul papei. Recunoaște în schimb că a plătit mari sume de bani venite din Berlin unor ziare ca *La Vittoria*, pentru a păstra o linie deschisă în favoarea neutralității italiene. Un raport al lui Matthias Erzberger la Berlin indică faptul că Monseniorul Gerlach este principalul canal de informații al serviciului de spionaj în cercurile apropiate papei.

În ultimele zile ale neutralității italiene, Erzberger îl autorizează pe Gerlach să distribuie aproape cinci milioane de lire membrilor Curiei romane, jurnaliștilor și oamenilor politici, pentru a încerca să împiedice intrarea Italiei în război. După ce guvernul de la Roma s-a decis în favoarea Antantei, Gerlach continuă să primească enorme sume de bani de la Stockhammern. În noiembrie 1915, serviciile secrete germane semnalează că s-au vărsat aproape două sute de mii de lire părintelui Lapoma, agentul Sfintei Alianțe, și Monseniorului Francesco Marchetti-Selvaggiani, nunțiul papei în Elveția. Din luna mai a aceluiași an, Gerlach devine principalul agent german în interiorul Sfântului Scaun.

Atunci când afacerea explodează și pentru că Italia reclamă la Vatican responsabilii, Benedict XV răspunde doar că Sfântul Scaun a fost cu adevărat principala victimă a acestei conspirații.

Gerlach dispare definitiv în Elveția și va fi decorat de către kaiserul Wilhelm II al Germaniei și de către împăratul Carol I al Austriei, cel care îi urmase bunicului său Francisc-Iosif I, după moartea acestuia la 21 noiembrie 1916. Gerlach abandonează de tot viața ecleziastă și, după război, mai multe națiuni îi recompensează serviciile cu medalii.[1]

Afacerea Gerlach nu face altceva decât să demonstreze simpatia lui Benedict XV pentru dușmanii Italiei. Din această cauză, se mărește supravegherea asupra activităților papei și ale consilierilor săi din

[1] După război, Monseniorul Rudolph Gerlach trimite o scrisoare papei Benedict XV în care-i cere să fie eliberat de jurămintele sacerdotale. Cererea este acceptată în schimbul unei serii de documente confidențiale pe care Gerlach le păstrase atunci când plecase în Elveția. Se spune că aceste documente demonstrau intervenția Vaticanului împotriva Italiei și aduceau la lumină faptul că Benedict XV sau secretarul său de stat, Pietro Gasparri, autorizase operațiunile secrete în favoarea Imperiilor centrale. Vezi W. RENZI, *op. cit.*

partea serviciilor secrete, cu scopul de a se asigura că Puterile centrale nu vor utiliza Vaticanul ca sursă de spionaj. Câteva luni mai târziu, Sfânta Alianță va descoperi că în tratatul de la Londra, semnat de ministrul Afacerilor externe, Sonnino, prin care se stabilea intrarea în război a Italiei, este inclusă o clauză secretă — articolul 15, aprobat de Londra, Paris și Sankt Petersburg — care interzice intervenția Vaticanului, a papei sau a altor înalți funcționari din Sfântul Scaun într-o viitoare conferință de pace.[1]

La începutul anului 1917, Antanta și Puterile centrale încep să-și dea seama că numai o soluție negociată va pune capăt măcelului care a devenit Primul Război mondial. Anii următori vor vedea diferite mișcări pentru încheierea păcii, sau cel puțin pentru a reduce ca număr inamicii, și de-aici încolo principala funcție a serviciilor secrete cuprinzând și Sfânta Alianță și Sodalitium Pianum, va fi doar aceea de intermediar pentru atingerea acestui scop.

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*

12

INTRIGILE PENTRU PACE (1917-1922)

„Nu șed împreună cu oamenii mincinoși și nu merg împreună cu oamenii vicleni."

Psalmul XXVI, 4.

În ultimii ani ai Primului Război mondial, principalele obiective ale serviciilor de informații italiene sunt Austria și Vaticanul. Unul dintre agenții cei mai eficace din interiorul Sfântului Scaun va fi baronul Carlo Monti, care va fi și la conducerea Biroului cultelor, secția ministerului de Justiție italian consacrat relațiilor dintre Biserică și stat.

Fără ca acest lucru să fie făcut în mod oficial, Monti devine canalul de comunicare între guvernul din Roma și Vatican, dar, de asemenea, în oarecare măsură și un pod între serviciile secrete italiene și Sfânta Alianță. De aceea, strânsa relație pe care Monti o întreține cu suveranul pontif, încă de pe vremea când fuseseră colegi de clasă la Genova, se arată a fi foarte folositoare. În realitate, activitatea lui Monti la Vatican este absolut deschisă, fără niciun fel de subterfugiu. Informația pe care Carlo Monti o aduce serviciilor secrete italiene vine de la cei mai apropiați colaboratori ai lui Benedict XV, cu știința Sfântului Părinte.[1]

Informația primită, în cea mai mare parte a timpului de către agenții „eliberați"[2] din Sfânta Alianță, face cel mai des referire la intențiile administrației papale asupra unei afaceri concrete, cu schimb de informații despre oamenii politici sau cu informații culese de către agenții spionajului pontifical într-o capitală străină. Ocazional, baronul Carlo Monti recurge la Sfânta Alianță, ca în luna februarie 1917, când Vaticanul alertează serviciile secrete italiene despre deteriorarea situației sociale în Rusia țarului Nicolae. Monti nu este exclus de la

[1] J. POLLARD, *op. cit.*

[2] Astfel sunt calificați agenții serviciului de informații papal autorizați de către pontif să pună în circulație anumite informații altor servicii de spionaj.

reuniunile lui Benedict XV cu cardinalii săi și este la curent cu mesajele codate trimise de către Sfântul Părinte sau de către secretarul său de stat anumitor nunțiaturi. Directoratul general al securității publice este departamentul italian însărcinat cu supravegherea activităților Vaticanului și a personalului său. Cesare Bertini, comisarul poliției din Borgo — cartierul roman din care face parte Vaticanul — a infiltrat un mare număr de agenți secreți în Sfântul Scaun, în posturi de observație la principalele zone de acces, care își informează superiorii despre toate intrările și ieșirile diplomaților, jurnaliștilor sau a înalților membri ai Curiei romane.[1]

Agenții civili ai lui Bertini intră în fiecare zi în cazărmile gărzii elvețiene și în spațiile de odihnă și relaxare pentru a-și strânge informațiile. Principalul grup de informatori din interiorul Vaticanului este numit „Vaticanetto". Format din foști înalți membrii ai Curiei romane sub pontificatul lui Pius X, ei constituie cercul de opoziție față de Benedict XV, care îi îndepărtase pe acești bărbați de la putere. Grupul este condus de cardinalul Rafael Merry del Val, secretarul de stat al lui Pius X, Monseniorul Nicola Canali, subsecretar de stat și cei doi șambelani ai papei, Monseniorul Carlo Caccia-Dominioni și Monseniorul Arborio Mella di Sant'Ellia. Răzbunarea, ca singură finalitate, este maxima cercului „Vaticanetto" unde toate acțiunile vizează umilirea papei, denigrarea politicii vaticane, punerea de obstacole serviciului diplomatic pontifical în străinătate și dezvăluirea tuturor operațiunilor Sfintei Alianțe prin denunțuri trimise serviciilor secrete prietene sau dușmane.[2]

De exemplu, printre informațiile contaminate filtrate de Vaticanetto și puse la dispoziția serviciilor secrete italiene, se află și raportul din 22 martie 1915 în care este vorba despre achiziționarea de noi pușți pentru garda elvețiană și proveniența lor: un negustor apropiat de serviciile secrete austriece; un alt raport, datat din 9 septembrie 1916, dezvăluie colaborarea capelanului gărzii elvețiene cu ambasada Austriei în materie de spionaj; un altul, din luna octombrie 1916, avertizează că Monseniorul Gerlach a remis planurile porturilor Ancona și Bari care vor fi atacate de submarinele germane; un altul arată că directorul farmaciei din Vatican este de fapt spionul kaiserului.

Toate aceste informații false, au ca scop să creeze o imagine proastă papei Benedict XV și a serviciilor sale secrete și diplomatice.

Alte informații, chiar dacă sunt considerate false de către italieni, nu sunt în întregime astfel, ca propunerea regelui Alfonso XIII pe care i-a facut-o papei să se instaleze în Spania, dată fiind poziția belicoasă a guvernului italian față de Vatican, sau descoperirea din martie 1917

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*

[2] A. SCOTTA, *La Concilazione officiosa: Diario del Barone Carlo Monti.*

a tentativei de mediere a monarhului spaniol pe lângă împăratul Carol I al Austriei, în găsirea unei păci, separată de Germania, cu puterile Antantei.[1]

Una dintre tentativele de a ajunge la pace va fi condusă de doi agenți ai Sfintei Alianțe, contele Werner de Merodè și soția sa, Pauline de Merodè. De-a lungul anilor, nobilul servea spionajul pontifical ca mesager special. În fapt, el și soția lui au lucrat pentru secretariatul Vaticanului și șeful său, cardinalul Pietro Gasparri, transportând mesajele pontificale înalților funcționari ecleziaști ai țărilor ocupate de Germania.

La începutul lui aprilie 1917, Werner de Merodè este contactat de un agent al Sfintei Alianțe apropiat Germaniei, probabil părintele Antonio Lapoma, cu scopul organizării unei întâlniri cu baronul Von der Lancken, fost ofițer al Gărzii imperiale, diplomat și membru al serviciilor secrete ale kaiserului. Merodè aparține uneia dintre cele mai vechi familii ale Franței, iar Von der Lancken este șeful serviciului de informații germane în Belgia.

Werner de Merodè îl anunță pe baronul Von der Lancken că anumite sfere politice din Antanta își doresc o întâlnire pe teren neutru, Elveția de exemplu. Germanul îl întreabă pe Merodè despre ce fel de „sfere înalte" vorbește și nobilul belgian pronunță trei nume: „Paul Deschanel, președintele Adunării naționale franceze; Jules Cambon, secretar general al ministerului Afacerilor externe; și Aristide Briand, care a fost prim-ministru".

Informându-i pe Franz von Stockhammern, șeful spionajului german în Elveția, pe Zimmermann, secretarul de stat, precum și pe cancelarul Bethman-Hollweg, Von der Lancken așteaptă alte informații în legătură cu întrevederea.[2]

Pentru serviciul de informații german și pentru Sfânta Alianță, Deschanel este prea anti-austriac, iar Cambon nu destul de discret; nu mai rămâne decât Briand, adversarul politic al lui Clemenceau, cel mai feroce dintre partizanii războiului, care refuză orice negociere secretă cu Puterile centrale.

Werner de Merodè îi propune lui Briand să se întâlnească cu Von der Lancken în Elveția, dar omul politic francez, foarte atașat de pacea pe care o urmărește, îl informează pe Raymond Poincarré, președintele Republicii. În ciuda avertismentelor președintelui, Briand decide să intre în contact cu primul ministru belgian, De Brocqueville, cu scopul de a-l însoți la întâlnirea care trebuie să aibă loc pe 22 septembrie 1917. Pe 19, cu trei zile înainte, Briand se mai întâlnește o dată cu Poincarré pentru a-l anunța de locul și ziua când vor avea loc negocierile. Ca martor neutru este un tânăr Monsenior pe nume Eugenio

[1] E. BAUER, *op. cit.*
[2] *Ibid.*

Pacelli, viitorul papă Pius XII, care acționează, se pare, în numele serviciului de contraspionaj al Vaticanului Sodalitium Pianum.

În timp ce Briand se pregătește să părăsească Franța pentru a participa la negocierile din Elveția, ieșirea din țară îi este pur și simplu refuzată. Serviciile secrete franceze l-au avertizat pe președintele Poincarré că germanii, ajutați de serviciile de spionaj ale Vaticanului, pregătesc o capcană cu scopul de a-l captura pe negociatorul francez. Se pare că cineva din Vatican a alertat serviciile secrete italiene, iar acestea, la rândul lor, pe omologii lor francezi. Anumite surse afirmă că Francis Aidan Gasquet[1], cardinal englez, este cel care a transmis informația întâlnirii Briand-Von der Lancken din Elveția spionajului italian. În realitate, Gasquet se teme că serviciul secret german, sprijinit de Sfânta Alianță, caută o soluție negociată și că pacea va lăsa în final puterea kaiserului Wilhelm și împăratului Carol, fără niciun fel de reparație din partea Germaniei și a Austro-Ungariei.

Un alt personaj, amator de intrigi, va intra în jocul medierilor. Ca și baronul german, acest înalt demnitar al Bisericii catolice are ureche serviciilor secrete ale Vaticanului. El dispune chiar de una dintre cele mai mari rețele de spionaj ale lumii, și poate una dintre cele mai vechi. Este vorba de Monseniorul Eugenio Pacelli și de Sodalitium Pianum.

De la început, Sfânta Alianță și serviciul său de contraspionaj aveau ca funcție să sprijine acțiunea papalității, totul fiind însă în strânsă legătură cu Sfântul Scaun. La drept vorbind, Benedict XV își folosește cele două servicii de spionaj pentru a fi perfect informat de mișcările adversarilor săi în vederea încheierii păcii și chiar de a încerca să dea o lovitură decisivă, cum s-a întâmplat în mai 1917. Pe 20, Monseniorul Eugenio Pacelli părăsește Roma în direcția Munchen via Elveția. Bărbatul pe care Benedict XV l-a numit nunțiu în capitala bavareză abia a împlinit 40 de ani.[2]

Cu un început de calviție, cu un nas acvilin, foarte slab și cu ochii înfundați în orbite, Pacelli are aspectul unui călugăr umil. Dar vasta sa experiență în diplomația vaticană, în special privind problemele europene, îi va permite să-și ducă la bun sfârșit misiunea pe care papa Benedict XV i-a încredințat-o. Încă din 1914, pe când era subsecretar de stat sub pontificatul lui Pius X, Pacelli fusese trimis într-o misiune secretă pentru a stabili contacte de înalt nivel cu sprijinul Monseniorului Umberto Benigni, responsabilul contraspionajului la Vatican. În

[1] Născut la Londra la 5 octombrie 1856, Francis Aidan Gasquet fusese ordonat preot în ordinul sfântului Benedict. Promovat cardinal la 25 mai 1914, a fost numit arhivist al Bibliotecii vaticane de către papă și, în sfârșit, responsabil al Arhivelor secrete ale Vaticanului a 9 mai 1919. Cardinalul Gasquet a murit la 5 aprilie 1929.
[2] M. CONWAY, *Catholic Politics in Europe: 1918-1945.*

ianuarie 1917, atunci când începe așa-zisa „negociere Sixt", Monseniorul Eugenio Pacelli îl întâlnește pentru prima dată pe contele Goluchowski, reprezentantul kaiserului.

După ce a preluat noua însărcinare de la Munchen, nunțiul Pacelli este trimis la Berlin pe 26 iunie în același an. Pe 29, reprezentantul papal este primit de către kaiserul Wilhelm II în cartierul general al Înaltului Comandament de la Bad-Kreuznach. Întâlnirea dintre cei doi bărbați se derulează într-un mod foarte relaxat. Pacelli îi remite împăratului o scrisoare-manuscris a lui Benedict XV în care Sanctitatea Sa își exprimă dorințele sale de a se ajunge la o pace stabilă pentru îndepărtarea efectelor dezastruoase ale războiului. Apoi, Eugenio Pacelli încearcă să-l convingă pe Wilhelm II de necesitatea acceptării din partea Germaniei a unei medieri pontificale în contactele cu țările din Antantă.[1]

Pacelli se arată politicos, dar rigid în expunerile sale, încercând să-l încolțească cumva pe kaiser ca să accepte medierea papei.

Von Hertling, ministrul german al Afacerilor externe, își amintește de Pacelli: „Acest Pacelli valorează mai mult decât o armată". Kaiserul va scrie în memoriile sale: „Eugenio Pacelli era imaginea perfectă a Prințului Bisericii".

La finalul întâlnirii, trimisul papei nu primește decât o promisiune formală că Germania va studia medierea pontificală. A doua zi, întâlnirea a avut loc cu împăratul austro-ungar Carol I, care se afla în vizită la Berlin. Reuniunea celor doi bărbați va merge în aceeași direcție ca cea care avusese loc înainte între Pacelli și kaiser.

În tot acest timp, rapoartele care sosesc la SP și la papă sunt pline de sugestii, ceea ce-i permite lui Benedict XV să pregătească o notă oficială a Vaticanului în vederea găsirii unei soluții negociabile a conflictului.

Nota papală, înmânată de Eugenio Pacelli lui Wilhelm II pe 24 iulie, este foarte bine primită. Dar fără să mai aștepte un răspuns de la Berlin, cum îl sfătuise Pacelli, Benedict XV cere secretarului său de stat, cardinalul Pietro Gasparri, să trimită aceeași notă reprezentanților Antantei, lucru care va fi făcut pe 9 august.

În acest moment, Elveția devine un teren fertil pentru operațiunile de informații italiene împotriva papalității. De ani de zile, serviciile secrete italiene au certitudinea că țara alpină servește ca centru de operațiuni clandestine pentru Sfânta Alianță și Sodalitium Pianum. Acțiunile spionajului și contraspionajului de la Vatican, vizând căutarea unei soluții în Primul Război mondial, sunt controlate de un fel

[1] J. F. POLLARD, *op. cit.*

de „triumvirat" format din Monseniorul Luigi Maglione,[1] delegat al papei în Elveția, părintele general al iezuiților, care își transferase sediul de la Roma în Elveția în timpul războiului, și arhiepiscopul de Coira, o mică diocezã din Romagna elvețiană.

Serviciile de informații militare primesc constant rapoarte asupra unei vaste mișcări a Sfintei Alianțe în Elveția, vizând dezvoltarea unei mari operațiuni de arbitraj între cele două tabere adverse. Spionajul italian detectase mai ales un mare flux de mesaje între delegația pontificală, Berlin și Viena.[2]

La 23 august, ambasadorul Marii Britanii la Roma înmânează papei Benedict XV o cerere din partea regelui Angliei, George V, care scoate în evidență că o negociere cu Germania va trebui să ia în calcul o soluție la problema belgiană. Pentru Pacelli, este foarte clar că negocierile nu vor implica decât Londra și Berlinul, dar cel puțin este o bază de unde pot începe. Atunci când i se prezintă propunerea engleză kaiserului Wilhelm II, acesta o respinge, invocând faptul că Germania nu este absolut deloc dispusă să facă o concesie în privința Belgiei.[3]

Ideea că papa ar putea controla un triumvirat de conspirație internațională în Elveția pune în gardă nu numai serviciile secrete ale Antantei, dar și principalele cercuri anticlericale europene. Ambasadorul britanic pe lângă Sfântul Scaun a încredințat guvernul de la Roma că serviciile secrete militare ale sale sunt mai mult înclinate asupra „cantității decât a calității" în ceea ce privește colectarea informațiilor. Diplomatul afirmă că italienii sunt mai mult interesați de obținerea informațiilor de manieră industrială, dar că ei trebuie de asemenea să o facă fără discriminare în direcția Vaticanului. În realitate, englezii, care au detectat mișcările Sfintei Alianțe la Viena și Berlin, cred că serviciile de spionaj ale papalității au un contact mai direct cu Wilhelm II și cu Carol I, și că aceste legături trebuie folosite.

Încă din vara anului 1915, ministerul Afacerilor externe al Confederației elveține a propus să trimită o dată pe săptămână, din Berna, o valiză diplomatică la sediul ambasadei Elveției la Roma. În interiorul ei găsindu-se plicuri de diferite mărimi închise printr-un sigiliu de ceară, purtând blazonul cheilor Sfântului Petru. Ajunsă la Roma, valiza este recuperată de un membru al gărzii elveține și doi agenți ai Sfintei Alianțe.

[1] Cardinalul Luigi Maglione a fost delegat papal în Elveția până la numirea oficială ca nunțiu papal în același sediu, la 1 septembrie 1920. Va fi promovat la purpura cardinală de către papa Pius XI la 16 decembrie 1935 și, pe 10 martie 1939, numit secretar de stat de către papa Pius XII, funcție pe care o va ocupa până la moartea sa, survenită la 22 august 1944.

[2] D. ALVAREZ, *op. cit.*

[3] M. CUNLIFFE-OWEN, *Imperator Et Rex: William II of Germany.*

Această valiză devine ea însăși obiectiv al serviciilor secrete italiene, mai ales că ea conține o scrisoare provenind de pe teritoriile inamice. Conținutul este dificil de citit, căci puțin înainte de începerea Primului Război mondial, Sfânta Alianță a distribuit în nunțiaturile sale un sistem de cod criptografic de utilizat pentru comunicările ultrasecrete.

Departamentul care era însărcinat cu această misiune se numea „Distribuția criptografică a Vaticanului".

De-a lungul secolelor, guvernele își protejaseră, sau cel puțin încercaseră să-și protejeze, hârtiile confidențiale de privirile indiscrete ale altor guverne grație muncii codificatorilor și a celor specializați în cifrarea mesajelor. Singurele coduri pe care serviciile secrete din țările Antantei și ale Puterilor centrale nu vor reuși niciodată să le descifreze, sunt cele ale Vaticanului și ale Sfintei Alianțe.[1]

În decembrie 1915, câteva luni după declararea războiului împotriva Austro-Ungariei, serviciile secrete ale Vaticanului au creat o unitate specială de codificatori, de asemenea și de criptoanaliști, cunoscuți sub numele de „spărgători" de coduri.

Criptosistemul utilizat de Sfânta Alianță este destul de complicat și este folosit pentru toate comunicările secretariatului statului cu reprezentanții papei din întreaga lume. Între 1914 și 1917, fiecare nunțiu papal are în posesia sa o carte de coduri, concepută de *Reparto Crittografico* al Vaticanului, de la șapte sute la opt sute de grupe numerice de trei sau patru cifre fiecare. Fiecare dintre aceste grupe numerice reprezenta un cuvânt sau un mesaj.[2] De exemplu 492-7015-119-3683 (492: mesaj primit; 7015: Elveția; 119: agent; 3683: Lugano).

Dar cartea codurilor trebuia schimbată frecvent, în parte pentru că unele cuvinte precum: submarin, atac, retragere, armistițiu, tunuri și alte lucruri de acest gen trebuiau incluse. Practic la sfârșitul războiului, serviciile secrete italiene ajung să pună mâna pe una dintre aceste cărți, lucru care le permite să citească mesajele importante dintre Vatican și delegații săi în Austro-Ungaria, Belgia, Spania, Elveția sau Statele Unite. Rapoartele nunțiilor asupra poziției politice a țărilor de destinație, conversațiile confidențiale dintre nunții, oamenii politici și intelectuali, instrucțiunile secretarului de stat către nunți în ceea ce privește schimbările politice din Vatican, avertismentele asupra informațiilor militare și politice, inițiativele de pace ale țărilor Antantei sau ale Puterilor centrale — iată câteva dintre informațiile aflate de italieni.[3]

---

[1] C. A. DEAVOURS & L. KRUH, *Selections from Cryptologia: History, People and Techology.*

[2] D. KAHN, *La Guerre des Codes secrets: des hiéroglyphes a l'ordinateur.*

[3] D. ALVAREZ, *op. cit.*

Dar situația se schimbă când, la 29 iulie 1917, *Reparto Crittografico* al Vaticanului și al Sfintei Alianțe decide să întărească sistemul de securitate al transmisiilor telegrafice. În mod curios, la 1 august papa Benedict XV adresează fiecăreia dintre taberele în conflict, trecând prin nunțiaturi, un document care face apel la pace cu condiția acceptării câtorva puncte esențiale: evacuarea reciprocă și restituirea teritoriilor ocupate; renunțarea reciprocă la reparațiile de război, libertatea navigației pe mări și oceane, reducerea armamentului, arbitraje internaționale pentru rezolvarea disputelor și negocieri deschise asupra teritoriilor în litigiu.

Benedict XV și secretarul său de stat, cardinalul Pietro Gasparri, cred că este necesar să ajungă cât mai repede posibil la un acord de pace, deoarece agențiile Sfintei Alianțe au început să trimită informații despre posibila intrare în război a Statelor Unite. În ochii Vaticanului, dacă aceasta se întâmpla, situația devenea destul de dificilă pentru Puterile centrale, de aceea papa a ordonat secretariatului de stat și serviciilor sale de spionaj să încerce să obțină un acord de pace înainte ca primul soldat american să pună piciorul pe pământ european.

Intrarea în război a Statelor Unite alături de Antantă a fost declarată pe 6 aprilie 1917, dar mobilizarea trupelor, transportul și aducerea armamentului pe front vor lua ceva timp, un timp pe care Vaticanul și Puterile centrale trebuie să-l câștige.[1] De asemenea, și pentru Antanta situația era dificilă.

Diferite unități ale armatei franceze se revoltă și refuză să mai meargă pe front, în timp ce în Rusia guvernarea țarului Nicolae II este răsturnată de o revoluție și înlocuită de un guvern provizoriu. Noul regim promite Aliaților să continue războiul de partea lor, dar neîncetatele revolte, dezertări și insubordonări împiedică ofițerii și statul-major revoluționar să-și țină promisiunea.

În același an, Monseniorul Eugenio Pacelli informează din nou pe Benedict XV și Sfânta Alianță că Theobald von Bethmann-Hollweg, cancelarul german, dorește să deschidă negocierile de pace cu Aliații. Pacelli scrie o notă cu mâna sa, păstrată în arhivele Vaticanului:

„Bethmann-Hollweg vede posibilitatea încheierii păcii în momentul în care Reichstagul a încetat să mai fie dominat de oameni politici care erau în favoarea războiului înlocuiți de alții, partizani ai păcii. Cred că acum este momentul să avansați și să faceți un efort pentru a obține o mediere serioasă din partea Sanctității Sale."[2]

Serviciile de informații ale Vaticanului, din Londra, Paris și Roma detectează reuniuni secrete între Bethmann-Hollweg și nunțiul Pacelli.

---

[1] M. GILBERT, *op. cit.*

[2] R. PARIS, op. cit

Problema este că națiunile Antantei nu împărtășesc punctul de vedere al papei asupra unei soluții negociate cu Austro-Ungaria și Germania după trei ani de război, mai ales că serviciile lor secrete de spionaj, au avertizat cancelariile și guvernele aliate că papa Benedict XV, secretarul său de stat Pietro Gasparri și serviciile sale de spionaj, Sfânta Alianță ca și Sodalitium Pianum, își doresc numai să îndepărteze războiul din Europa înainte ca Statele Unite și aparatul lor de război să intervină.

Pentru Antantă, suveranul pontif este net pro-german, drept pentru care Franța informează că nu va accepta niciodată o mediere a Vaticanului. Președintele Statelor Unite, Woodrow Wilson, îl anunță pe nunțiul papei la Washington că țara sa nu va accepta o negociere cu imperiile care nu și-au arătat clar dorința să încheie pacea în trei ani de război. Italia însăși nu ia în serios negocierea papei. De când a izbucnit „afacerea Gerlach", papa și Vaticanul apar ca partizani ai Imperiilor centrale.[1]

Eugenio Pacelli exultă în fața rezultatelor întâlnirilor sale cu cancelarul Theobald von Bethmann-Holweg; în mesajele sale codate, nunțiul de la Berlin descrie situația în termeni optimiști. Dar Pacelli trece sub tăcere Vaticanului promisiunile pe care le-a făcut asumându-și riscul la Viena și Berlin, și pe care știa că este incapabil să le țină, în parte pentru că nu are niciun sprijin din partea guvernelor Antantei.

La 8 septembrie 1917, Pacelli dispare misterios din Berlin, apoi reapare la Roma. Intenția sa este de a intra în legătură cu Sidney Sonnino, ministrul italian al Afacerilor externe, pentru a-l informa că Austria și Germania sunt dispuse să restabilească suveranitatea Belgiei, să plătească reparații de război acesteia și să determine recunoașterea austriacă a pretențiilor italiene asupra teritoriului Trentino. Sonnino știe toate acestea grație interceptării telegramelor Vaticanului, iar Pacelli ignoră, contrariindu-l, că nunțiul de la Viena a trimis un mesaj codat în care asigură că împăratul Carol nu va face niciodată vreo concesie teritorială Italiei.

În ochii italienilor, aceasta presupunea un joc dublu din partea Vaticanului și a nunțiului său la Berlin, Monseniorul Eugenio Pacelli. O vreme, Vaticanul n-a știut de faimosul „articol 15" din tratatul de la Londra prin care Franța, Marea Britanie, Italia și Rusia îl excludea din toate conferințele pentru pace. Dar un agent al Sfintei Alianțe de la Foreign Office descoperă documentul și îi transmite informația cardinalului Pietro Gasparri.

De atunci, din ordinul lui Benedict XV, debutează o campanie puternică a Bisericii în comunitățile catolice, nu numai în țările în

[1] Vezi capitolul 11.

război, dar și în cele neutre, pentru ca regele Angliei, George V, să sprijine retragerea „articolului 15"; dar *afacerea Jonckx* este pe punctul de a exploda, antrenând o serie de consecințe care vor afecta contraspionajul Vaticanului, Sodalitium Pianum.[1]

De la sfârșitul lui 1917 până la începutul lui 1918, ziarul *Dusseldorfer Tageblatt* denunță o conspirație împotriva Puterilor centrale în Belgia. Heinz Brauweiler, editorul ziarului și agent ocazional al serviciului de spionaj al kaiserului, pretinde că un grup de integriști catolici sprijiniți de Rusia tinde să submineze securitatea Germaniei. Brauweiler afirmă în paginile ziarului său că o carte recent publicată în Franța, *Războiul german și catolicismul*, desemnează Imperiul german ca pe un veritabil dușman al Bisericii catolice în lume și scoate în evidență voința kaiserului de a-l înlocui pe papă în calitatea de personaj absolutist al Bisericii.[2]

Brauweiler afirmă că întreaga conspirație a fost organizată de serviciul de contraspionaj al Vaticanului, SP, și de către un anume Jonckx, un avocat din Gand, oraș belgian ocupat de germani. *Dusseldorfer Tagelblatt* posedă documentele pe care preotul dominican Floris Prims încercase să le arate papei Pius X și cardinalului său secretar de stat, Rafael Merry del Val.[3]

La 3 februarie 1918, poliția militară germană, însoțită de agenți ai serviciului de informații al kaiserului, se prezintă la domiciliul lui Jonckx. După o versiune germană, avocatul și agentul de contraspionaj al Vaticanului întreținea contacte permanente cu un anumit baron Sonthoff, agent al spionajului rus, pentru a face campanie împotriva Germaniei și a kaiserului Wilhelm II.

Descoperirea „afacerii Jonckx" este, în fapt, un dezastru pentru Sodalitium Pianum și pentru Vatican. Atunci când Benedict XV și nunțiul său la Berlin, Eugenio Pacelli, încearcă să negocieze o pace între Antanta și Puterile centrale, serviciile secrete ale suveranului pontif efectuează operațiuni secrete împotriva uneia dintre părți. Imaginea neutralității pe care papa dorea s-o dea în timpul negocierilor pentru pace este serios afectată. Papa ordonă secretarului său de stat, cardinalul Pietro Gasparri, suprimarea totală a activităților grupului Sodalitium Pianum. Operațiunile serviciului de contraspionaj sunt suspendate, iar efectivele sale absorbite de Sfânta Alianță. Din acest moment și strict sub ordinul papei, operațiile de contraspionaj din interiorul Vaticanului și a organismelor sale vor fi dirijate de Sodalitium

[1] E. PARIS, *op. cit.*
[2] R. CHICKERING, *op. cit.*; J. CORNWELL, *op. cit.*
[3] Vezi capitolul 10.

Pianum, devenit un departament minor al serviciului de spionaj al Sfântului Scaun.[1]

Papa ordonă, deci, lui Gasparri ca toți tinerii preoți formați la Academia pontificală pentru nobletea ecleziastică — centru de unde sunt aleși cei mai înalți funcționari ai Curiei romane — să fie pregătiți să lucreze ca diplomați și chiar, dacă circumstanțele o cer, ca spioni. În sălile de curs ale Academiei, trebuie să învețe dreptul, istoria, limbile străine și politica pentru a deveni corpul diplomatic papal.

În foarte puțin timp, decizia lui Benedict XV își arată roadele și o nouă elită ecleziastică ocupă încetul cu încetul cele mai importante nunțiaturi de pe planetă. În această elită de diplomați și spioni se află și Giuseppe Aversa și Eugenio Pacelli (viitorul papa Pius XII) în Germania, Raffaele Scapinelli di Leguigno în Austria, Francesco Marchetti-Selvaggiani și Luigi Maglione (viitor secretar de stat) în Elveția, Giulio Tonti în Portugalia și Federico Tedeschini în Spania.[2]

Către sfârșitul războiului, numai pierderile germane se ridică la aproape două milioane de oameni și atât președintele Woodrow Wilson cât și ceilalți lideri ai Antantei nu sunt dispuși să semneze o pace negociată cu Germania și kaiserul. La 11 noiembrie 1918, Wilhelm II, împăratul Germaniei, se retrage în Olanda și abdică. Prințul Max de Baden, ultimul cancelar sub al II-lea Reich, fondat de Otto von Bismarck, dă puterea unui președinte interimar, social-democratul Friederich Ebert.[3]

La 27 septembrie 1919, ministrul Afacerilor externe, Hermann Muller, anunță că legația diplomatică prusacă la Roma va deveni oficial ambasada Germaniei pe lângă Sfântul Scaun și că Diego von Bergen va fi primul său ambasador.

Matthias Erzberger, fostul spion devenit ministru al Reich-ului, decide să stabilească un contact în secret cu Monseniorul Eugenio Pacelli prin intermediul agenților serviciului de spionaj german și ai Vaticanului. Erzberger își dorește totul, în timp ce Pacelli doar o completă restructurare a relațiilor între statul german și Vatican, și dacă pentru asta va trebui să activeze cele două servicii de spionaj, o va face.

Sfânta Alianță îl informează atunci pe Benedict XV că Monseniorul Eugenio Pacelli negociază fără a fi autorizat de secretariatul de stat și că Sfântul Scaun va avea o postură incomodă dacă nunțiul de la

---

[1] Sodalitium Pianum va efectua din nou operațiuni de contraspionaj, independent de Sfânta Alianță, în martie 1939, atunci când cardinalul Eugenio Pacelli va fi ales suveran pontif sub numele de Pius XII.

[2] D. ALVAREZ, „The Professionalization of the Papal Diplomatic Service", *art. cit.* și *Les Espions du Vatican*, *op. cit.*

[3] D. STEVENSON, *op. cit.*

Berlin nu va stabili un acord tacit cu Reich-ul, fără să ofenseze catolica Bavarie. Decizia de a stabili o ambasadă a Germaniei pe lângă Sfântul Scaun presupune închiderea legației diplomatice bavareze. Pacelli nu este dispus să trateze cu cancelaria Reich-ului, de tendință protestantă, dacă aceasta presupune închiderea legației bavareze, evident catolică.[1]

Pacelli vrea o ambasadă a Reich-ului la Vatican, în același timp ca și o nunțiatura papală pentru afacerile germane la Berlin, excluzând Bavaria, dar și o delegație bavareză la Roma și o nunțiatură papală la Munchen. Erzberger, presat de Eugenio Pacelli, decide să sprijine planul nunțiului pontifical. Se pare că Pacelli îl amenință pe Matthias Erzberger că va dezvălui țărilor aliate fostele sale ocupații ca și câteva dintre operațiunile pe care le-a condus în Italia în timpul Primului Război mondial.[2]

În final, Reich-ul cedează și Prusia acceptă cu amărăciune ca propria sa ambasadă la Roma să devină legație a Reich-ului la Vatican. Nu trecuse mult timp de când Erzberger îl avertizase pe arhiepiscopul Giuseppe Aversa că împăratul german nu va accepta niciodată numirea în Prusia sau în Reich a unui fost nunțiu papal din Bavaria, căci aceasta ar reprezenta o umilire.

Pacelli întârzie să semneze concordatul și, după părerea istoricului Klaus Scholder, în cartea sa *Bisericile și al treilea Reich*: „Cu aceasta el va crea punctul fatal de pornire în urma căruia Adolf Hitler va forța în 1933 capitularea catolicismului german în numai două săptămâni".

Altfel spus, Eugenio Pacelli, ca nunțiu la Berlin, ar fi putut obține concordatul la începutul anilor '20, fără să compromită acțiunea politică a catolicilor germani. La debutul anilor '30, este prea târziu și Hitler, abil, vede în semnarea concordatului o modalitate de a se debarasa — și de a debarasa sfera politică — de catolicii germani și de partidele catolice de centru. După analiștii politici și istorici, Pacelli face jocul lui Hitler și-l ajută să elimine incomodele și numeroasele grupuri politice catolico-centriste. Adolf Hitler nu vrea o confruntare directă cu Pacelli, nunțiu al Vaticanului, și cu atât mai puțin atunci când acesta devine papă.

În aprilie 1920, Sfânta Alianță și Eugenio Pacelli, atunci nunțiu papal, trebuie să se înfrunte cu o nouă problemă. Disputa opune Germania Franței, care folosește regimente africane ca forță de ocupație în Renania.

Pacelli a primit diverse proteste ale credincioșilor asupra a numeroase cazuri de violuri de femei și copii de confesiune catolică de către

---

[1] J. CORNWELL, *Hitler's Pope. The Secret History of Pius XII.*

[2] K. SCHOLDER, *The Churches and the Third Reich.*

soldații africani care luptă în armata franceză. La 31 decembrie, cardinalul Adolf Bertram scrie o scrisoare cardinalului secretar de stat, Pietro Gasparri, în care afirmă că „Franța preferă să-și angajeze soldați africani, care pentru că sunt sălbatici și le lipsește cultura și morala au agresat, în mod rușinos, femei și copii din regiune, încât s-a ajuns la o situație cunoscută ca «umilința neagră»". Francezii, în ciuda protestelor germane, au prevăzut să trimită încă și mai multe trupe africane în această regiune. Pacelli îi cere lui Gasparri să determine Sfânta Alianță să intervină în această problemă.

Ambasadorul francez respinge alegațiile lui Eugenio Pacelli și ale cardinalului Adolf Bertram, definindu-le ca „propagandă anti-franceză". Ceea ce este sigur însă, e că sunt implicați soldați și ofițeri ai regimentelor provenind din țările de nord ale Africii și din coloniile franceze ale Africii subsahariene.

Sfânta Alianță decide să trimită „anchetatori" în regiune pentru a culege declarații ale bărbaților acuzați. Spionii papei descoperă tot felul de orori făcute de trupele franceze femeilor și copiilor din Renania. Copii de zece ani sechestrați și violați, adolescente sechestrate, torturate și vândute ca sclave sexuale; femei bătute și violate și multe astfel de cazuri.[1]

Agenții îl informează pe Benedict XV la Roma și pe nunțiul Pacelli, dar un caz particular va face situația și mai tensionată. O fetiță de unsprezece ani, Nina Holbech, a fost sechestrată de trei soldați și doi ofițeri ai regimentelor africane. Două zile mai târziu, cadavrul micuței a fost găsit agățat de o grindă a unui staul părăsit. Nina a fost torturată și violată sadic până la moarte. Germania cere dreptate, dar o națiune învinsă, care a provocat un război mondial, nu are dreptul la asta.

Agenții trimiși de Roma decid totuși să acționeze împotriva agresorilor. Astfel, strâng informații despre programul și locurile de distracție, atunci când ies în permisie, a celor care se fac vinovați de sechestrare, controlează trecerile pe stradă și drumurile secundare către cazarmele în care stau cei cinci responsabili de agresiunea fetiței.

A doua cale de atac a spionajului papal va fi o mare campanie de denunțare a Franței în Statele Unite și Marea Britanie pentru agresarea fetițelor de culoare albă de către soldați negri, care aparțin unităților armatei staționate în Renania. În fața presiunilor papale la Washington, Congresul decide să creeze o comisie de anchetă care va fi trimisă în Germania. Eugenio Pacelli crede că guvernul Statelor Unite va sfârși prin a face presiune asupra Parisului pentru a pune capăt violurilor și agresiunilor femeilor și copiilor de către militarii africani, dar faptele se derulează total diferit. Guvernul președintelui Wilson

[1] J. CORNWELL, *op. cit.*

sfătuiește Comitetul Congresului să nu ia nicio măsură și nici să facă ceea ce este de cuviință împotriva Franței în ceea ce privește plângerile care sosesc din Germania și de la Sfântul Scaun.

La 7 martie 1921, Eugenio Pacelli scrie din nou lui Pietro Gasparri pentru a cunoaște poziția Sfântului Părinte, dar de această dată cardinalul secretar de stat îl sfătuiește pe Benedict XV, să nu intervină în apărarea femeilor și copiilor germani agresați. Din acest moment, reprosurile Sfântului Scaun către guvernul de la Paris încetează.

În mod misterios, cei trei soldați acuzați de violul și asasinatul Ninei Holbech, care nu au fost judecați de către autoritățile militare franceze, sunt găsiți dezbrăcați, cu mâinile legate la spate. Fuseseră strangulați. Cei doi ofițeri care dirijaseră atacul sunt spânzurați de o bârnă, în același loc în care fusese abandonat trupul Ninei. Nu se va descoperi niciodată cine au fost autorii acestor execuții, dar acuzațiile împotriva „umilinței negre" continuă, până când Hitler va reocupa această regiune, câțiva ani mai târziu.

Această „umilință neagră" va lăsa urme adânci pentru Eugenio Pacelli, care, devenit papa Pius XII douăzeci și cinci de ani mai târziu, atunci când primele unități aliate vor intra în Roma după eliberarea de sub ocupația nazistă, prin vocea ambasadorilor americani și britanici la Roma, va cere „să nu fie soldați aliați de culoare printre unitățile ce staționează în cazarmele din Roma".[1]

La 23 martie 1919, adică doi ani înainte, într-o sală din piața San Sepolcro din Milano, Benito Mussolini se reunește împreună cu 118 indivizi pentru a fonda „fasciile italiene de luptă". În programul lor, ei cer expropierea bunurilor congregațiilor religioase și derogarea legii Garanțiilor. Sfânta Alianță îi avertizează imediat pe Gasparri și pe papa Benedict XV despre această reuniune și evocă chiar posibilitatea ca acest pompos Mussolini să poată avea într-o zi o putere extraordinară. Biserica ignoră acest avertisment, iar zece ani mai târziu, acest om politic va semna „acordul din Lateran", prin care va fi creat Orașul-Stat al Vaticanului.

La începutul lui ianuarie 1922, Benedict XV capătă o tuse care în câteva zile va degenera într-o bronșită cronică: la 20 ianuarie starea sa se agravează, iar medicii diagnostichează o pneumonie care va duce la moartea sa două zile mai târziu, la ora 6 dimineața. Puțin mai târziu, turcii ridică o statuie în cinstea lui Benedict XV cu o placă pe care se poate citi: „Marelui papă care a trăit tragedia mondială ca binefăcător al tuturor oamenilor, fără să țină cont de naționalitatea sau religia lor".

[1] Documente ale Foreign Office, 371/43869/21. Public Record Office, Kew. Vezi de asemenea P. BLET, *Pie XII et la Seconde Guerre mondiale: d'apres les archives du Vatican.*

Conclavul care se ține după decesul Sfântului Părinte nu durează mai mult de patru zile. Cardinalul Achille Ratti obține imediat cele două treimi din voturi necesare pentru a fi ales papă în dimineața zilei de 6 februarie 1922. După ce își alege numele de Pius XI, face cunoscută Colegiului cardinal intenția sa de a salvgarda și de a apăra prerogativele Bisericii catolice nu numai la Roma și în Italia, ci în lumea întreagă.

El ține să lanseze binecuvântarea sa *urbi et orbi*, simbolul dorinței unei păci durabile, din balconul pieței Sfântului Petru, în condițiile în care, după pierderea Statelor pontificale în 1870, aceasta se făcuse mereu din interior. Prin acest gest, papa Pius XI își manifestă dorința ca în cursul pontificatului său să pună capăt „problemei romane"[1].

Odată cu dispariția lui Benedict XV se deschide o nouă epocă, o nouă eră, cea zisă a dictatorilor, care nu va fi deloc în beneficiul păcii mondiale. Cavalerul Apocalipsei este din nou pe punctul să se lanseze în galop.

[1] C. CASTIGLIONI, *op. cit.*

13

ERA DICTATORILOR (1922-1934)

„Căci nu este nimic adevărat în gura lor; inima lor este plină de răutate, gâtlejul le este un mormânt deschis și pe limbă au vorbe lingușitoare. Lovește-i ca pe niște vinovați. Dumnezeule! Fă-i să cadă prin înșeși sfaturile lor. Prăbușește-i în mijlocul păcatelor lor fără număr! Căci se răzvrătesc împotriva Ta."

Psalmul V, 9-10

Revoluția rusă din 1917 a impus Bisericii, Vaticanului, lui Pius XI și serviciului său de spionaj, Sfânta Alianță, un nou dușman: comunismul ateu, a cărui propagare amenință să distrugă creștinismul.

În dimineața lui 21 aprilie 1926, o siluetă îmbrăcată modest se strecoară rapid prin ușile turnante ale hotelului „Moscova" în direcția bisericii Saint-Louis-des-Français, singurul templu catolic funcțional în capitala sovietică. În drumul său, traversează piața în care se găsește Lubyanka, cartierul general, închisoarea și imobilul executiilor redutabilei *Obyeddinenoye Gosudarstvennoye Politicheskoye Upravleniye* (OGPU), poliția politică a regimului. Când intră în edificiul sacru două persoane se roagă în fața altarului, o femeie de vârstă mijlocie și un bărbat cu pielea brună, bine îmbrăcat.

Trei alți muncitori se apropie nervoși de noul venit. Totul se derulează într-o mare tensiune și acestea se întâmplă într-o țară în care regimul comunist urmărește, întemnițează sau chiar execută pe toți cei care refuză să-și abandoneze credințele religioase. În șoaptă, noul venit se prezintă sub numele de Michel d'Herbigny, arhiepiscop catolic trimis la Moscova în misiune clandestină de către papa Pius XI, pentru a instaura o ierarhie catolică secretă, ca și o administrație care să poată

înlocui episcopii și preoții exilați sau întemnițați de autoritățile comuniste.[1]

D'Herbigny nu este numai un catolic fidel, convins că trebuie să propovăduiască catolicismul în regiunile cele mai îndepărtate ale Uniunii Sovietice, este de asemenea un abil agent secret al Sfintei Alianțe. Papa în persoană l-a însărcinat să creeze o secțiune specială a spionajului cu scopul de a pregăti preoții trimiși în această țară, unde trebuie să îndeplinească sarcinile pastorale în clandestinitate.

Unul dintre personajele reunite în biserică este părintele Eugen Neveu, pe care ambasadorul francez la Moscova l-a convocat la cererea lui d'Herbigny. Episcopul proaspăt sosit, anunță că Sfântul Părinte l-a numit pe Neveu primul episcop secret și că el însuși a făcut călătoria de la Roma la Moscova, pentru a-l consacra. Odată ieșit din incintă, Michel d'Herbigny se îndreptă către hotelul său, unde este informat că trebuie să se prezinte la biroul poliției moscovite și că până seara trebuie să părăsească țara.

Înainte de a pleca însă, d'Herbigny trebuie să celebreze ceremonia de consacrare a lui Eugene Neveu ca prim episcop catolic al Uniunii Sovietice. Martori vor fi Alice Ott, femeia-paracliser a bisericii Saint-Louis-des-Français și locotenentul Bergera, atașat militar al ambasadei Italiei la Moscova. Bergera este un prieten personal al papei încă din perioada în care amândoi trăiau la Varșovia, el ca atașat militar iar papa care era atunci cardinalul Achille Ratti, ca nunțiu papal în Polonia.

D'Herbigny îi acordă câteva minute lui Neveu pentru a se pregăti. Puțin după aceea, episcopul citește într-o latină perfectă documentul de numire semnat de cardinalul secretar de stat, Pietro Gasparri, apoi pune pe deget inelul care simboliza autoritatea episcopală. Această autoritate îi permitea în plus ordonarea preoților și consacrarea episcopilor.[2]

După o scurtă ceremonie, cele cinci persoane care se găseau în interiorul bisericii se pregătesc să iasă, dar înainte de aceasta Michel d'Herbiny dă ultimele sale instrucțiuni celui care de-acum înainte va fi episcopul Eugene Neveu.

El trebuie să-i localizeze pe preoții Alexander Frison și Boleslas Sloskans, ca să le arate scrisorile de acreditare și să-i consacre și pe ei doi, tot în secret, episcopi.[3]

Frison este un preot care conduce o mică congregație catolică în Odessa, la Marea Neagră, în timp ce Sloskans conduce una în Leningrad. Neveu nu va uita niciodată cuvintele lui d'Herbigny murmurate la ureche: „Amintește-ți că acum tu ești succesorul apostolilor", dar ele nu-l liniștesc prea tare: anumiți apostoli ai lui Hristos au suferit martiriul apărând credința.

[1] P. LESOURD, *Entre Rome et Moscow: le jesuite clandestin, Mgr. Michel d'Herbigny.*
[2] J. CORNWELL, *Breaking Faith, op. cit.*
[3] U. FLORIDI, *Moscow and the Vatican.*

Din acest moment, Neveu, Frison și Sloskans devin șefii rețelei Sfintei Alianțe în Uniunea Sovietică, cunoscută sub numele de „clandestinii". Misiunile secrete pe teritoriul inamic sunt lucruri curente pentru Sfânta Alianță. Deja, în ultimii ani, ea a condus astfel de misiuni în Belgia ocupată, în Turcia, pe teritoriul austro-ungar și chiar în Germania. În fapt, căderea țarului rus Nicolae a fost primită cu o anumită bucurie la Vatican, țarul fiind un fidel aliat al Bisericii ortodoxe în opoziție cu Biserica catolică romană, care a fost în mod oficial îndepărtată și urmărită. Căderea țarului și sosirea unui guvern provizoriu democrat liberal în martie 1917, dă noi speranțe Sfintei Alianțe. Noua legislație fiind aprobată, guvernul încearcă să reconcilieze relațiile cu papalitatea și cu catolicismul în Rusia.[1]

Dar toate acestea se vor schimba atunci când, în noiembrie același an, bolșevicii lui Lenin pun mâna pe putere. Pentru bolșevici, credințele religioase sunt o chestiune de clase, iar acestea trebuie eradicate din noua societate pe care vor s-o creeze.

La 23 ianuarie 1918, Consiliul comisarilor poporului anunță o schimbare de direcție cu privire la instituțiile religioase. Li se interzice acestora să controleze școlile, se refuză Bisericii susținerea statului, ca și dreptul de a poseda proprietăți; se interzice bisericilor să ceară donații credincioșilor și li se retrag drepturile civile tuturor cetățenilor care practică confesiunea catolică.[2]

Lovitura de grație este dată la sfârșitul anului 1919, când guvernul lui Lenin interzice învățarea religiei în rit catolic de către copii, nu numai în școli, ci și acasă. Din acest moment, toate comunicațiile între Vatican și Uniunea Sovietică încetează.

Ca răspuns la aceste măsuri antireligioase, Vaticanul și Benedict XV ezită între compromis, acceptând ceea ce este deja impus, și rezistență. La început, papa și secretarul său de stat decid să aștepte ca guvernul revoluționar să abandoneze măsurile dure care îi lovesc pe catolici, dar în paralel Benedict XV îl convoacă pe Michel d'Herbigny, fost membru al Sfintei Alianțe și expert în afaceri ruse, cu scopul de a începe să-și întindă rețeaua clandestină peste tot în Rusia. Aceste măsuri trebuie „ignorate" de suveranul pontif și nu trebuie să i se

[1] M. MARTIN, *The Keys of this Blood. Pope John Paul II versus Russia and the West of the Control of the New World Order.*
[2] D. RAYFIELD, *Stalin and the Hangment.*

comunice decât dacă sprijinul său este necesar pentru numirea unei însărcinări religioase, cum va fi în cazul lui Eugene Neveu.[1]

Ca ultimă decizie din pontificatul său înainte de a muri, Benedict XV a semnat pe 22 ianuarie 1922 aprobarea unui plan care presupunea trimiterea unei misiuni papale în Rusia.[2] Sfânta Alianță a luat frâiele operațiunii și l-a trimis pe părintele Edmond Walsh, iezuit nord-american, ca și alți treizeci de preoți, în diferite puncte ale țării pentru a distribui tone de haine și mâncare populației sărace. În timp ce spionii culegeau informații despre comunitățile catolice pentru o viitoare dezvoltare a lor, diplomația vaticană stabilea contacte secrete cu Lenin, mai întâi la Roma între ambasadori, apoi la Berlin între cardinalul secretar de stat, Gasparri, și liderul sovietic.[3]

Cu toate că Vaticanul îi acordă Rusiei un credit fără dobândă de mai mult de zece milioane de dolari, Lenin retrage concesiile făcute catolicilor. El chiar semnează, în orașul italian Rapallo, stabilirea relațiilor diplomatice și cooperarea economică cu Germania, fostul său inamic, înainte de a semna cu papa.

În primăvara lui 1923, trei prelați catolici și doisprezece preoți vor fi arestați de poliția secretă, acuzați de activități contrarevoluționare și antisovietice. Doi dintre ei, arhiepiscopul Jan Cieplak și vicarul său general, Konstanty Budkiewicz, agent al Sfintei Alianțe, vor fi condamnați, primul la muncă silnică pe viață, al doilea la moarte. Condamnarea lui Cieplak va fi comutată la zece ani de închisoare, dar Budkiewicz va fi executat cu un glonț în ceafă într-o carceră din Lubyanka, în noaptea de 31 martie 1923.[4]

Următoarea măsură a fost ca bisericile, seminariile și școlile să fie închise; preoții arestați, executați sau condamnați la exil. În 1924, la moartea lui Lenin, fostul arhiepiscop Zerr de Tiraspol este singurul episcop catolic în viață și în libertate din Uniunea Sovietică. Câteva voci fac presiune asupra papei Pius XI să condamne în mod public politica anticatolică de la Moscova și să mobilizeze opinia publică catolică mondială împotriva pericolul comunismului. După un scurt discurs de condamnare în fața cardinalilor săi, suveranul pontif, sfătuit de către expertul său în afaceri ruse, Michel d'Herbigny, cere în decembrie 1924 nunțiului său de la Berlin, Monseniorul Eugenio Pacelli, să continue discuțiile sale secrete cu Moscova.

Ministrul Afacerilor externe sovietice, Gheorghi Cicerin, este în fruntea pragmaticilor de la Moscova care apără necesitatea unui aranjament cu papalitatea, dar Pacelli este decis să facă presiune pentru

[1] R. PIPES, *Russia Under the Bolshevik Regime.*
[2] J POLLARD, *op. cit.*
[3] D. ALVAREZ, „The Professionalization...", *art. cit.*
[4] A. RICCARDI, *Il Secolo del Martirio.*

a obține un acord care să conducă la recunoașterea Bisericii de către stat. Viitorul Pius XII este chiar pregătit să-l amenințe pe Cicerin cu o blocadă economică întreprinsă de țările catolice împotriva Uniunii Sovietice, dacă Moscova nu va accepta o recunoaștere explicită a drepturilor catolicilor din țară. Bineînțeles, negocierile sunt întrerupte.

Diferiți istorici apără teoria după care Pacelli nu-și dorea în acea epocă să obțină un acord cu o „țară de eretici și sălbatici", cum a definit-o el însuși, și pentru aceasta cere lui Cicerin lucruri imposibil de acceptat pentru sovietici. Această ruptură voluntară va duce la torturarea și executarea a sute de preoți și credincioși în teribilele *gulaguri* sovietice, în tentativele lor de apărare a credinței.[1] În mod sigur, papa Pius XI ar fi trebuit să încredințeze negocierile Monseniorului Michel d'Herbigny, dar Pacelli reușește să-l îndepărteze pe acesta, iar catolicismul plătește prețul cel mare.

Intrat la iezuiți de la vârsta de 17 ani, d'Herbigny s-a interesat foarte repede de cultura și istoria rusă în timpul studiilor sale de la Paris. Este un erudit, dar în același timp un om de acțiune. Scrie despre filosofia rusă în chirilică, dar participă și la programele Sfintei Alianțe pentru a duce catolicismul până în străfundurile Uniunii Sovietice. Reputația lui Michel d'Herbigny a ajuns la urechile Romei, care l-a chemat la Vatican. În 1922, el conducea deja Noul Institut pontifical pentru studii orientale și era, de asemenea, și consultant expert al Congregației pentru Bisericile orientale, departamentul papal responsabil cu afacerile ecleziastice în Rusia și în țările slave.[2]

Până la sosirea lui d'Herbigny în Sfânta Alianță, Vaticanul era foarte puțin informat de ceea ce se întâmplă, mai întâi în Rusia țaristă, și apoi în Uniunea Sovietică comunistă. Până atunci, neavând un nunțiu papal sau un delegat apostolic la Moscova, Vaticanul se informa grație jurnaliștilor care aveau conexiuni cu Sfântul Scaun, care strângeau informații despre progresul politic sau religios al țării respective.

Numai iezuitul Edmund Walsh, șeful misiunii de ajutor pontifical, trimitea din când în când un raport la Vatican, trecând prin ambasada Germaniei la Moscova, raport ce conținea chiar mișcări de trupe. Dar guvernul comunist îi interzisese lui Walsh să se deplaseze liber în țară, astfel că informațiile care parveneau serviciului de spionaj papal țineau mai degrabă de zvonurile care circulau despre un diplomat anume sau despre un comentariu al vreunui funcționar sovietic făcut unui

[1] Se zice că anticomunismul lui Eugenio Pacelli îl împinge să aplaude, el fiind deja papa Pius XII, decizia lui Adolf Hitler de a invada Uniunea Sovietică în timpul operațiunii numite „Barbarossa" pe 22 iunie 1941.
[2] L. TRETJAKEWITSCH, *Bishop Michel d'Herbigny SJ and Russia: a Preecumenial Approach to Christian Unity.*

secretar, prieten cu vreun atașat militar — cu alte cuvinte, nu erau credibile.

Walsh va fi redresat de părintele Eduard Gerhman, care va continua să servească de acoperire Sfântei Alianțe la Moscova. În aprilie 1924, de exemplu, agenții lui Walsh vor informa că arhiepiscopul Cieplak a fost pus în libertate și expulzat din țară. Prelatul pleacă la Roma pentru a-l informa pe papa Pius XI. La începutul anului 1925, refugiații catolici sunt deja rari și Vaticanul are nevoie să-și creeze propria rețea de informatori în Uniunea Sovietică.[1]

La sfârșitul anului 1925, Michel d'Herbigny primește o invitație din partea Bisericii ortodoxe ruse pentru a vizita țara, invitație aprobată bineînțeles de guvernul de la Moscova. Pe viza pașaportului său se putea citi „călătorie de plăcere și pentru studii". D'Herbigny călătorește îmbrăcat în sutana sa neagră și cu gulerul său alb până la Moscova, unde trebuie să întâlnească mai mulți diplomați occidentali, prelați ai Bisericii ortodoxe și pe unul dintre cei mai influenți membri ai regimului sovietic, ministrul Educației, Anatoli Lunarciarski. Atunci când Monseniorul d'Herbigny revine la Roma, el poartă sub braț un mare număr de informații culese la prima mână.

Problema este că din ce în ce mai puțini preoți își doresc să meargă în Rusia pentru a lua în grijă, de o manieră clandestină, parohiile repartizate în toată țara. În mai multe seminarii circulă relatarea arestării a trei preoți într-un mic oraș din Siberia de către membri OGPU; după ce au fost interogați și torturați, oamenii bisericii au fost legați de un trunchi de copac și arși de vii. În realitate, acest fapt nu s-a produs niciodată; nu este decât un zvon care s-a propagat fără să se mai știe care este originea lui. Cert este că numeroși tineri preoți, impresionați de această istorie refuză să mai plece în Rusia.

În timp ce relațiile sovieto-vaticane avansează de voie de nevoie, Pius XI decide să ia măsuri în legătură cu prăbușirea structurilor ecleziastice din Rusia: episcopii vor avea autorizație papală pentru a ordona preoții, pentru a boteza, cununa și pentru a da ultima împărtășanie. Cu această autorizație pontificală, numai episcopii își vor putea exercita autoritatea în materie administrativă în ceea ce privește afacerile bisericilor locale. Problema, după Michel d'Herbigny, este că puterea acordată episcopilor de către Pius XI îi plasează într-o situație de maxim pericol, căci este suficient ca poliția secretă sovietică să-i aresteze, pentru a demonta imediat rețeaua religioasă construită de fiecare dintre ei. În 1924, papa decide să creeze o rețea clandestină de preoți trimiși de Roma, cu misiunea de a propăvădui peste tot credința catolică, dar în final ideea este abandonată și se preferă să

[1] D. ALVAREZ, *Les Espions du Vatican...*, *op. cit.*

se încerce atingerea acestui scop prin intermediul contactelor cu regimul de la Moscova.[1] Papa rămâne convins că există prea puține șanse de reușită a acestui plan. Într-adevăr, consilierii papei care ar fi putut conduce această misiune sunt sub stricta supraveghere a OGPU. Cei care vor supraviețui misiunilor clandestine în Rusia nu vor fi episcopii, ci simpli preoți, care vor ști să se amestece cu populația fără să trezească suspiciuni.

Părintele Eugene Neveu, sosit în Rusia în 1907 pentru a conduce o congregație franceză și belgiană în orașul Makejevka, este unul dintre ei. Neveu a rămas la postul său până la Revoluția din 1917, atunci când cea mai mare parte dintre străini s-au întors în țările lor. De la această dată, nu se mai știe nimic de el, până când Sfânta Alianță la Vatican primește în 1922, dintr-o regiune îndepărtată a Uniunii Sovietice, un simplu mesaj în care Neveu cerea să i se trimită o pereche bună de pantaloni și o hartă a lumii.[2]

Neveu, bărbat curajos și apărător al eticii, crede în superiorul său, Monseniorul Michel d'Herbigny, și în autoritatea papală. În plus, Pius XI știe că Neveu este un om de acțiune, un agent perfect al Sfintei Alianțe, mai eficace la Moscova sau Sankt Petersburg decât la Washington sau Bruxelles.

La 11 februarie 1926, Pius XI îl invită pe d'Herbigny în apartamentele sale private pentru a-i încredința o misiune secretă în Uniunea Sovietică. Iezuitul francez ascultă în liniște instrucțiunile Sfântului Părinte. Acesta din urmă îi dă ordin să stabilească o ierarhie clandestină catolică în Rusia, ridicându-l mai întâi la rang de episcop pe părintele Eugene Neveu. D'Herbigny, un bun iezuit, acceptă ordinele papei fără să clipească sau să pună vreo întrebare.

Într-o zi pe la sfârșitul lui martie, Michel d'Herbigny pleacă spre Franța cu intenția de a cere ambasadei sovietice la Paris viză pentru a ajunge la Moscova. De acolo călătorește cu trenul până la Berlin, unde-l întâlnește pe nunțiul Pacelli. Ministerul francez al Afacerilor externe a transmis deja instrucțiuni ambasadei sale de la Moscova, ca Eugene Neveu să fie localizat și să fie chemat în capitala sovietică pentru a aștepta acolo ordinele.[3]

D'Herbigny poate să vorbească pentru prima dată cu Neveu pe 1 aprilie 1926. Organizând operațiunile secrete pe care papa i le-a încredințat, agentul Sfintei Alianțe dă numeroase telefoane și-și dă întâlniri în locuri publice cu scopul de a împrăștia serviciile de informații sovietice. Unul dintre „protectorii" Monseniorului d'Herbigny este

[1] P. LESOURD, *op. cit.*
[2] L. TRETJAKEWITSCH, *op. cit.*
[3] *Ibid.* R. PIPES, *op. cit.*

ambasadorul Germaniei, contele Ulrich von Brockdorff-Rantzau. El este cel care-l acoperă, pentru a deruta poliția sovietică și a-i permite să-l întâlnească pe Neveu în biserica Saint-Louis-des-Français pe data de 21 aprilie.

Atunci când agentul Sfintei Alianțe revine la hotel și găsește ordinul de a se prezenta la poliție pentru a fi interogat asupra misiunii sale în Rusia, el își dă seama pentru prima dată că în organizația sa clandestină se află o „cârtiță". Acest sentiment preferă să-l păstreze pentru el, căci ar putea să provoace panică printre membrii organizației.

A doua etapă a călătoriei sale se derulează pe față împreună cu Neveu la Karlov, Odessa, Kiev și Leningrad. Timp de mai multe zile, d'Herbigny și Neveu întâlnesc mai mulți preoți și seminariști, în același timp consacrând episcopi, precum părintele Boleslav Sloskans, din Leningrad, sau părintele Alexander Frison din Sevastopol.

Pe 10 mai, patru zile înainte de întoarcerea sa la Roma, Monseniorul Michel d'Herbigny îi întâlnește din nou pe doamna Ott și pe locotenentul Bergera în biserica Saint-Louis-des-Français, pentru a-i consacra pe Sloskans și Frison, ca al doilea și al treilea între episcopii secreți după ordinul papei Pius XI.[1]

În realitate, d'Herbigny este un novice în materie de misiuni clandestine, iar deplasările sale prin Rusia bolșevică nu trec neobservate de poliția secretă. În câteva zile, OGPU îi identifică pe toți membrii rețelei „clandestinilor", ca și pe protectorii lor și centrele de întâlnire, începând cu biserica Saint-Louis-des-Francais. D'Herbigny, Neveu, Sloskans sau Frison nu sunt nici deranjați, nici interogați la început, iar trimisul papei nu-și dă seama că rețeaua a fost descoperită. Oamenii lui Felix Edmundovici Djerjinski, șeful puternicei grupări OGPU, încep prin a aresta membri care au mai puțină importanță în rețeaua lui d'Herbigny. Numeroși preoți sunt astfel trimiși în lagăre speciale pentru a ispăși pedepsele de muncă silnică. Atunci când Michel d'Herbigny continuă să-și mărească rețeaua, serviciul secret sovietic se apucă s-o demonteze în partea cea mai fragilă, preoții.[2]

La sfârșitul lunii august, trimisul papei călătorește din orașul turistic Gorki la Leningrad. În biserica Notre-Dame-de-France a vechii capitale imperiale, cu ușile închise, Monseniorul Michel d'Herbigny consacră al patrulea episcop clandestin în Rusia, pe părintele Antoni Malecki, recent pus în libertate după ce își ispășise o pedeapsă de cinci ani la muncă silnică pentru „crime împotriva Revoluției".

Agenții OGPU urmăresc fiecare mișcare a lui d'Herbigny fără ca acesta să-și dea seama, dar ei au ordin să nu acționeze până când

[1] P. LESOURD, op. cit
[2] L. TRETJAKEWITSCH, *op. cit.*

probele nu vor fi cu adevărat copleșitoare și vor permite Uniunii Sovietice, cu o trăsătură de condei, să-l facă pe Michel d'Herbigny să iasă de pe scenă, fără să ofenseze țările catolice aliate cu Vaticanul. În final, poliția decide că dispune de probe suficiente. Pe 4 septembrie 1926, viza agentului Sfintei Alianțe expiră, iar pe 28 august d'Herbigny se îndreaptă spre comisariatul poliției pentru a cere o prelungire și un permis de intrare în Ucraina.

Autoritățile îi acordă permisul până pe 12 septembrie și îi promit să studieze cererea sa de intrare în Ucraina. Trei zile mai târziu, patru agenți ai OGPU se prezintă la hotelul său și-l informează că a fost declarat *persona non grata* în Rusia.

Îi dau pașaportul și-l însoțesc cu trenul până la frontiera cu Finlanda; de acolo, el pleacă la Vatican pentru a-l pune la curent pe papa Pius XI.

Neveu, care-l aștepta pe d'Herbigny în capitală, văzând că nu mai apare, se întoarce la biserica Saint-Louis-des-Français pentru a face slujba religioasă matinală. Deodată, în mijlocul ceremoniei, ușile bisericii se deschid și un bărbat cu aspect de muncitor se apropie de episcop, îi dă un pachet conținând bani și veșminte și-i spune: „Aceasta este din partea Sfintei Alianțe. Fie ca Dumnezeu să vă protejeze începând cu acest moment în munca dumneavoastră." Apoi omul face cale întoarsă și dispare pe unde a venit. Neveu își dă seama imediat că el și rețeaua lui de „clandestini" sunt singuri, fără protecția papei sau a Sfintei Alianțe; nu le mai rămâne decât cea a lui Dumnezeu.[1]

Într-un mod sistematic, autoritățile sovietice încep încet-încet să demonteze rețeaua ierarhică catolică din Rusia. Mărirea persecuțiilor dă Vaticanului și Sfintei Alianțe o idee despre politica impusă de noul lider, Iosif Stalin, care, după moartea lui Lenin, a devenit omul forte al Uniunii Sovietice.

Stalin estimează că securitatea poziției sale strategice, datorată potențialului său militar și economic, ar putea să-i permită să ridice Moscova împotriva lumii capitaliste, ai cărei cei mai înalți reprezentanți sunt pentru el Biserica și Vaticanul. Pentru marxiști-leniniști „papa este un conspirator și preoții lui îl ajută să propage conspirațiile sale în lumea întreagă. Vaticanul este unul dintre aliații puterilor anticomuniste pregătite să distrugă modul de viață al Rusiei." Stalin intenționează să propage ideile comuniste pe întreg pământul; fără îndoială, din această cauză Vaticanul semnează sub pontificatul lui Pius XI tratatele cu Italia fascistă în 1929 și cu Germania nazistă în 1933, două dintre guvernele cele mai antisovietice.[2]

Este sigur că pentru liderul sovietic rușii catolici sunt potențial subversivi, căci de la OGPU îi vin informații precise asupra intențiilor

[1] P. LESOURD, *op. cit.*
[2] D. RAYFIELD, *op. cit.* U. FLORIDI, *op. cit.*

serviciului secret al papei în ceea ce privește constituirea unei rețele clandestine de preoți catolici.

La 15 octombrie 1926, câteva săptămâni după expulzarea lui Michel d'Herbigny, Consiliul miniștrilor adoptă o rezoluție care interzice oricărui străin să propăvăduiască vreo religie, oricare ar fi ea.

Monseniorul Vincent Ilyin, în secret numit administrator apostolic la Harkov, este arestat pentru că poartă ziare străine sub braț. Câteva luni mai târziu, Monseniorul Sloskans, care în noiembrie 1926 a făcut public statutul său în interiorul Bisericii catolice, este arestat sub acuzația de spionaj și condamnat la muncă forțată într-un lagăr aproape de cercul Arctic. O săptămână mai târziu, vine rândul episcopului Teofilus Matulionis, de asemenea trimis în Arctica. În februarie 1929, episcopii Malecki și Frison sunt arestați, iar toate bisericile catolice distruse cu dinamita din ordinul expres al lui Stalin.[1]

Se estimează că în 1924, la moartea lui Lenin, existau în Uniunea Sovietică aproape două sute de prelați catolici; în 1936 numărul lor s-a redus la cincizeci, în 1937, la numai zece, iar un an mai târziu nu mai rămăseseră decât doi.[2]

În 1931, dezastrul colectivizării agriculturii, care va agrava foametea, conduce Moscova la o radicală schimbare politică față de țările occidentale și, în consecință, față de sectorul catolic și de Vatican.

Oficiile religioase catolice sunt autorizate și prelații, printre care și episcopul Frison, puși în libertate, dar numai pentru scurt timp. O dată criza economică trecută, serviciile religioase sunt din nou interzise, ecleziaștii arestați și trimiși în lagăre de muncă. În 1937, Sfânta Alianță îl informează pe papa Pius XI că episcopul Alexander Frison de Sevastopol a fost executat cu un glonț în ceafă în celula sa din lagărul de muncă. La moartea sa nu cântărea decât 40 de kilograme.[3]

Episcopii și preoții sunt arestați în plină stradă, luați cu forța în mașini negre și duși în centre ilegale de detenție, unde sunt torturați și executați. Cardinalul secretar de stat primește ocazional informații provenind de la Moscova, prin intermediul ambasadelor Germaniei și Franței pe lângă Sfântul Scaun. Începând cu sfârșitul anului 1926 sau începutul lui 1927, unica legătură a Sfintei Alianțe și a papei în Uniunea Sovietică este episcopul Eugene Neveu. La fiecare două săptămâni, Michel d'Herbigny primește un raport, din ce în ce mai dezolant de la Neveu. Faptul de a fi fost născut în Franța îi permite episcopului să

[1] A. RICCARDI, *op. cit.*

[2] E. H. VAN DEE, *Sleeping Dogs and Popsicles: the Vatican versus the KGB.*

[3] Abia după căderea zidului Berlinului și a comunismului vor fi deschise arhivele KGB-ului care fac referire la această epocă. Într-unul dintre documente este citat ordinul de execuție Monseniorului Alexander Frison, ca și ordinul de incinerare a resturilor sale pentru a nu lăsa nicio urmă. Vezi de asemenea E. H. VAN DEE, *op. cit.*

se deplaseze mai liber în Moscova fără a fi arestat, spre deosebire de colegii săi născuți în Rusia.

Iezuitul tratează întreaga informație despre Rusia ca fiind de „extremă confidențialitate", în timp ce d'Herbigny și Sfânta Alianță o consideră „extrem de delicată". O altă misiune a lui Eugene Neveu constă în a salva de la distrugere cărțile religioase vechi și icoanele. De-a lungul anilor, autoritățile sovietice ard fără nicio discriminare toate obiectele religioase și tot ceea ce înseamnă material didactic, în special cărțile. Monseniorul Michel d'Herbigny decide să lanseze operațiunea „Librorum".

De când l-a informat despre acest lucru pe responsabilul Sfintei Alianțe în capitala sovietică, acesta s-a și pus pe treabă. La început, a fost sarcină solitară și la scară mică, dar în câteva săptămâni ea a devenit o operațiune de mare anvergură. Pe câteva ruble, Eugene Neveu cumpără cărți din secolele XVI și XVII; altele, din secolul XVIII, îi sunt trimise de proprietarii care doreau să le salveze de la ardere. Preoții răspândiți în toată Rusia încep să trimită la Moscova tot felul de obiecte religioase: icoane din secolele XIII și XIV, imagini cu fecioara Maria din secolul XVI și crucifixuri încrustate cu pietre prețioase din secolul XV. În total, atunci când operațiunea „Librorum" ia sfârșit, doi ani mai târziu, agenții Sfintei Alianțe, conduși de Monseniorul Neveu salvează un fond de aproape o mie de incunabule, două mii de icoane și trei mii de obiecte religioase precum potire, crucifixuri sau imagini religioase. Tot acest fond este depus pentru catalogarea sa ulterioară la Institutul pontifical de studii orientale, fiind expediat direct la Roma în valize diplomatice, trecând prin ambasada Italiei la Moscova.[1]

La sfârșitul anilor douăzeci, serviciile de informații sovietice ajung la concluzia că există o rețea clandestină condusă de un prelat catolic (Neveu), care primește ordine de la un superior (d'Herbigny) din Vatican. Raportul spionajului lui Stalin asigură, de asemenea, că biserica Saint-Louis-des-Français constituie sediul operațiunilor clandestine impotriva statului sovietic. Sfânta Alianță îl pierde pe Monseniorul Eugene Neveu în 1936, atunci când acesta decide să părăsească Uniunea Sovietică pentru a urma un tratament medical pe coasta franceză. Când încearcă să se întoarcă la Moscova, ambasada sovietică la Paris îi refuză de mai multe ori viza și sfârșește prin a renunța la tentativele sale de a reveni la misiunile sale din Rusia lui Stalin.

La sfârșitul lui 1929, papa Pius XI ordonă crearea unei unități speciale în interiorul Sfintei Alianțe: *Russicum*. Originile acestei noi divizii de informații a Vaticanului se regăseau în Oficina specială vaticană, de asemenea cunoscută și sub denumirea de Comisia

[1] D. ALVAREZ, op. cit

pentru Rusia. Conducerea *Russicum* va rămâne în mâinile lui Michel d'Herbigny.

Episcopul decide să conserve Comisia pentru Rusia, ca un fel de institut în care viitorii membri ai *Russicum* vor putea să se antreneze înainte de a pleca în Uniunea Sovietică. Programul de studiu al Comisiei, aprobat de d'Herbigny și de suveranul pontif, insistă asupra unei perfecte stăpâniri a limbii ruse, scrisă și vorbită, a istoriei ruse, a culturii, a gastronomiei. Viitorii agenți nu vor citi decât literatură rusă și ziare rusești. Știrile sunt discutate în mici grupuri, în care trebuie să se vorbească rusește.[1]

În ultima fază a pregătirii lor, „recruții" sunt antrenați de doi membri ai armatei poloneze în tacticile de parașutism, pentru a putea fi lansați în diferite puncte ale Uniunii Sovietice.

În același an 1929, la 11 februarie mai exact, un alt eveniment va domina titlurile ziarelor din întreaga lume și va compromite operațiunile Sfintei Alianțe în Rusia. Vaticanul și Italia semnează acordul de la Lateran, care pune capăt faimoasei „chestiuni romane" și demonstrează mai multor țări și cancelarii linia bună de înțelegere și de comunicare stabilită între Pius XI și Benito Mussolini.[2] O serie de îndelungi și complexe negocieri debutează în 1926 pentru a lămuri odată pentru totdeauna situația Vaticanului. Semnarea noului concordat permite crearea minusculului stat al Vaticanului, grație articolului 26: „Existența statului Cetății Vaticanului sub suveranitatea pontifului roman este recunoscută." Teritoriul este minuscul, numai 44 de hectare, dar independența acțiunilor papei este de aici înainte facilitată. Prin acest concordat, Pius XI obține de la regimul fascist salvgardarea a două aspecte fundamentale: dreptul la învățământ religios în școlile publice și recunoașterea, în urma articolului 34 al concordatului, a efectelor civile ale sacramentului căsătoriei stabilite prin Dreptul canonic.

Benito Mussolini, un agnostic convins, este totuși conștient de natura catolică a națiunii italiene, știe că mai devreme sau mai târziu va trebui să rezolve problema Vaticanului. Cât despre indemnizația pe care Italia trebuie să o plătească papei pentru ocuparea și anexarea teritoriilor pontificale în 1870, este la început fixată la suma de două miliarde de lire, dar Mussolini decide s-o diminueze.[3] În final, suma remisă ca indemnizație rămâne stabilită la 85 milioane de dolari. De partea lor, papa și cardinalul secretar de stat, Gasparri, se angajează să convingă

[1] P. LESOURD, *op. cit.*

[2] A. RHODES, *The Vatican in the Age of Dictators.*

[3] Concordatul semnat între Benito Mussolini și papa Pius XI rămâne în vigoare până la 18 februarie 1984. Vezi F. J. COPPA, *Controversial Concordat: The Vatican's Relations with Napoleon, Mussolini and Hitler.*

oamenii politici ai partidelor catolice, ca Partidul Popular, să abandoneze politica, cum se va întâmpla și câțiva ani mai târziu după semnarea concordatului cu Germania între Hitler și Pius XI.

Presiunile Sfintei Alianțe asupra lui Luigi Sturzo, conducătorul Partidului Popular, îl fac pe acesta să se exileze în Elveția și să se retragă definitiv din politică. Vaticanul îi plătește astfel lui Mussolini pentru ceea ce au decis în acordul de la Lateran; papa Pius XI incită de altfel preoții din întreaga Italie să sprijine fascismul, definindu-l pe Mussolini ca un „bărbat trimis către noi de Providență".[1]

Textul acordului de la Lateran, redactat și negociat de către Francesco Pacelli, fratele lui Eugenio Pacelli, viitorul Pius XII, ține sub control toate tentativele de eventuală intervenție a nucleelor catolice în politică. Textul va fi utilizat ca bază de redactare în concordatul cu Reich-ul lui Hitler. Aversiunea viitorului suveran pontif pentru catolicismul politic este evidentă și activismul sectoarelor politico-catolice va fi moneda de schimb a Vaticanului în timpul negocierilor cu Italia, iar câțiva ani mai târziu cu Germania.

În noiembrie 1929, papa decide să renunțe la responsabilitățile cardinalului Pietro Gasparri, în vârstă de 80 de ani. Pentru a-l înlocui pe acesta, Pius XI îl numește pe protejatul său de aproape un sfert de secol, Monseniorul Eugenio Pacelli. În decembrie 1929, noul secretar de stat primește purpura de cardinal, iar la 7 februarie 1930, Pacelli, în vârstă de 54 de ani, preia cu toate puterile sale sarcina cardinalului secretar de stat, cea mai puternică din Biserica catolică după papă.

Din nou, cu Pacelli în fruntea politicii externe a Vaticanului, papa Pius XI decide să denunțe public persecuțiile religioase din Uniunea Sovietică. Sfântul Părinte condamnă „atacurile vicioase" ale bolșevicilor și reproșează guvernelor europene indiferența lor față de acestea. În mod curios, acest apel este comunicat nu numai autorităților catolice, dar și autorităților protestante din întreaga Europă, fără prea mare efect trebuie să spunem.

În ziarele regimului bolșevic, papa este calificat drept „reprezentant al autocrației care încearcă să stranguleze Uniunea Sovietică"; preoții și credincioșii, „bandă de agitatori"; iar serviciul de spionaj al Vaticanului un „instrument de destabilizare a idealurilor Revoluției și a sistemului de viață comunistă".

Aparent, în anii '20, serviciile secrete sovietice nu posedă nicio sursă serioasă în interiorul Vaticanului și cele rare, care operau au fost

[1] J. CORNWELL, *Hitler's Pope...*, *op. cit.*

descoperite de Sodalitium Pianum. Dar această situație se schimbă total în anii '30.

Celulele regimului lui Stalin încep să se infiltreze într-un mod foarte eficace în structura Curiei romane. În Marea Britanie, Franța și Statele Unite, spionajul sovietic a reușit să capteze agenți locali sau membri ai Partidului Comunist, dar la Vatican acționează de altă natură. Unul dintre agenții cei mai activi ai OGPU la Sfântul Scaun este un om foarte apropiat de Michel d'Herbigny.

Alexander Deubner este născut la Sankt Petersburg la 11 octombrie 1899. Tatăl său, ofițer țarist, s-a convertit în secret la catolicism și a decis să-l trimită pe fiul său Alexander în Belgia pentru a fi educat în colegiul preoților asumpționiști, un ordin religios foarte legat de Rusia.

În 1921, în vârstă de 22 de ani, Deubner a fost trimis la un seminar în Turcia pentru a se pregăti să fie misionar. La capătul a cinci ani de studii, Alexander Deubner se găsește falit și se decide să facă apel la arhiepiscopul Andreas Sheptyckyi din Varșovia, un prieten al tatălui său. Prelatul îl trimite pe Deubner ca nou preot al congregației expatriaților ruși din orașul francez Nisa. Acolo, el se convertește la confesiunea ortodoxă, dar la sfârșitul anului 1928 decide să renunțe la apostazia sa și să revină în sânul Bisericii romane.[1]

Arhiepiscopul Sheptyckyi intervine încă o dată în favoarea protejatului său și obține de la Michel d'Herbigny un post de asistent în noua divizie a Sfintei Alianțe, *Russicum*.

Noul anchetator îl impresionează atât de mult pe d'Herbigny, încât șeful *Russicum*-ului îi propune lui Alexander Deubner să scrie cu el o monografie despre episcopii ortodocși ruși. Foarte repede, Deubner urcă treptele spionajului din Vatican, până devine asistentul principal al lui d'Herbigny. În vara anului 1932, *Russicum* îi atribuie o misiune delicată în Polonia, în legătură cu afacerile ecleziastice. Acesta va fi începutul sfârșitului pentru Deubner și primul pas spre căderea arhiepiscopului Michel d'Herbigny din fruntea grupării *Russicum*.

De ceva timp, d'Herbigny era convins că, în ciuda dictaturii bolșevice, Rusia va cunoaște într-o zi o întoarcere la catolicism, cu condiția ca Vaticanul să fie pregătit să se adapteze la cultura rusă, dacă nu la dogmă, cel puțin la tradițiile și practicile religioase. Șeful *Russicum* decide să trimită un raport lui Pius XI și secretarului de stat, Pacelli, pe a cărui copertă putem citi „Rusificat", cu alte cuvinte, document „extrem de delicat". Textul este destul de controversat, nu numai printre tradiționaliști, care se opun oricărei schimbări a riturilor, dar chiar și

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*

pentru cei care văd o liberalizare a structurii Bisericii catolice, fapt prea puțin în armonie cu aparatul Vaticanului.[1]

În Rusia, numeroși catolici sunt de origine poloneză, care au trebuit să treacă de la catolicismul recalcitrant la comunismul obedient. Pentru regimul lui Stalin, polonezii catolici din Polonia nu trebuie să fie convertiți, ci combătuți. Michel d'Herbigny și al său *Russicum* vrea să realizeze misiuni pe teritoriul polonez pentru a stabili în țară o rețea clandestină de preoți și episcopi, asemănătoare celei organizate în Uniunea Sovietică.

În timpul vizitei sale în Polonia, Alexander Deubner atrage atenția serviciilor secrete, care se interesează nu numai de relațiile sale cu d'Herbigny, dar și de conexiunile sale cu Moscova. Tatăl lui Debner a fost arestat de bolșevici imediat după Revoluție și căderea țarului Nicolae și trimis în închisoare în Siberia. Mama sa, franțuzoaică, trăiește în capitala rusească cu un unchi al agentului Sfintei Alianțe, într-un apartament din Kremlin.

Ori, acest unchi al lui Deubner este prieten al faimoasei activiste comuniste din Germania, Clara Zetkin. Atunci când agentul grupării *Russicum* trece prin Berlin, se întâlnește cu Zetkin. Ea îl prezintă diferitelor legături din Germania, printre care și mulți diplomați ai ambasadei Uniunii Sovietice la Berlin, agenți ai OGPU. Poliția detectează de asemenea mai multe întâlniri între Zetkin și tânărul preot într-un mic apartament, dar nu se precizează dacă ele sunt de natură intimă sau destinate transmiterii de informații într-o manieră mai confidențială.

La sfârșitul lui 1932, expulzat din Polonia pentru activitățile de spionaj, Alexandre Deubner revine la Roma în plin scandal. Diplomați și importanți membrii ai Curiei romane fac să curgă zvonuri despre delicate documente secrete referitoare la operațiunile duse de *Russicum* în Europa orientală, care au fost furate din biroul suveranului pontif. Cum era previzibil, presa decide să divulge suculenta istorie în centrul căreia găsim numele lui Duebner.[2]

În final, cei mai înalți demnitari ai Sfintei Alianțe cer lui d'Herbigny o explicație pentru infiltrarea lui Duebner în inima grupului *Russicum*, dar acesta nu le-o poate da. Încercând să descopere adevărul, agenții Sodalitium Pianum cer confruntarea cu Alexander Deubner, însă acesta dispare.

Această fugă disperată reprezintă mai mult decât o confesiune de culpabilitate. Principalele ziare ale Europei încep să publice titluri precum „Spionul sovietic Deubner fuge de la Vatican", „Secretarul lui

[1] L. TREJAKEWITSCH, *op. cit.*
[2] U. FLORIDI, *op. cit.*

d'Herbigny, un agent al OGPU" sau „La Moscova, cu documentele furate"[1].

Părintele Eduard Gehrmann, pentru un timp director al Misiunii de ajutor pontifical în Rusia și fost consilier al afacerilor rusești pentru nunțiul papal de la Berlin, va fi cel care va deschide cutia Pandorei când Alexander Deubner i se confesează.

Agentul dezertor din *Russicum* mărturisește că a avut relații sexuale cu comunista Clara Zetkin în timpul călătoriei sale la Berlin și în Varșovia. Gehrmann va afla imediat că Deubner, în timpul acestor întâlniri, a transmis materiale foarte delicate despre *Russicum* și Sfânta Alianță Clarei Zetkin, pe care aceasta la rândul ei le-a transmis mai departe responsabililor spionajului sovietic din Germania. Nume, date, orașe, operațiuni de spionaj ale Vaticanului au trecut în mâinile redutabilei OGPU.

În primul rând, el se decide să-l pună pe Deubner la adăpost într-o casă a iezuiților din Berlin, dar trei zile mai târziu el fuge pe o fereastră și dispare pur și simplu de pe suprafața pământului. În februarie 1933, un militant comunist, după versiunea prezentată de aparatul nazist, dă foc Reichstag-ului, Parlamentul Germaniei. Adolf Hitler și Partidul său național-socialist, pe punctul de a sosi la putere, văd în acest incident ocazia potrivită de a-și lansa hoardele împotriva Partidului comunist german. Asasinate în plină stradă a liderilor comuniști germani, publicații arse, sedii de partid atacate și distruse, aceasta este tonalitatea generală a acelor zile.

În astfel de momente părintele Deubner părăsește precipitat Berlinul. Se pare, după un agent al Sfintei Alianțe, că Deubner este căutat de către membri partidului nazist pentru presupusa sa relație cu celebra militantă comunistă Clara Zetkin. Fostul agent al *Russicum* a avut o discuție cu vecinii lui Zetkin, dintre care unul era un conducător nazist din cartier.[2]

Atunci când încearcă să treacă frontiera austriacă deghizat în fermier, el este arestat de grănicerii germani. Deubner este întemnițat pentru două luni, iar la sfârșitul lunii mai este eliberat. Mai înainte, a fost interogat asupra presupuselor sale relații cu spionajul sovietic. Îl pierdem din nou din vedere, până când reapare la Belgrad. În capitala iugoslavă, el cere ajutorul episcopului Franz Grivec, un expert în afaceri rusești.

Acolo convoacă o conferință de presă în cursul căreia el neagă toate acuzațiile de spionaj. Grivec îl sfătuiește pe Deubner să se întoarcă la Roma pentru a răspunde în fața lui Pius XI, a cardinului secretar de stat, Pacelli și a Sfintei Alianțe în legătură cu acuzațiile de spionaj

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*
[2] C. ANDREW & V. MITROKHIN, *The Sword and the Shield: The Mitrokhin Archive and the Secret History of the KGB.*

Contraspionajul Vaticanului se grăbește să răspândească prin diferite jurnale știrea că părintele Alexander Deubner a fost un membru trecător în *Russicum* și că el n-a avut acces la documentele importante ale diviziunii ruse a Sfintei Alianțe. Când intră în Roma, în iulie 1933, Alexander Deubner crede că ar putea să se pună sub protecția fostului său șef, ignorând că d'Herbigny, unul dintre cei mai buni agenți secreți ai papei, a fost îndepărtat de la Vatican din ordinul lui Pius XI, căci își făcuse prea mulți dușmani printre celebritățile Romei și, mai rău, printre înalții membri ai Curiei romane. În 1933, d'Herbigny numără o mulțime de inamici printre cei din gruparea *Russicum*. Unul dintre ei este Vladimir Ledochowski, părintele general al iezuiților.

Evenimentele care se succed apoi rămân într-un secret absolut, toate documentele care privesc această afacere sunt păstrate în depozitele obscure ale Arhivelor secrete ale Vaticanului. La 29 septembrie 1933, Pius XI pune pe masă o serie de fotografii care îi arată pe preoții închiși în lagărele de muncă sovietice, luați dintre agenții rețelei „clandestinilor" conduși de Monseniorul Eugene Neveu. Fără niciun preambul, suveranul pontif îl anunță pe d'Herbigny că părintele Ledochowski a decis, la recomandarea superiorului său, să-l trimită să se odihnească timp de ceva vreme într-o mânăstire din Belgia, pentru a reflecta asupra acțiunilor sale și pentru a se ruga pentru iertare.

La 2 octombrie, Michel d'Herbigny își părăsește biroul cu doi agenți ai Sfintei Alianțe ca martori. După-amiază, complet singur, el părăsește Roma, fără a ști că va fi pentru totdeauna.[1]

La sfârșitul lui noiembrie, doi agenți ai contraspionajului din Vatican îi fac o vizită lui d'Herbigny împreună cu părintele general al iezuiților. Unul dintre ei scoate din buzunar un document care poartă sigiliul papal. D'Herbigny îl deschide cu prudență. În textul său, suveranul pontif explica fostului său spion că ar fi mult mai „convenabil" dacă și-ar da demisia din toate însărcinările sale și din toate pozițiile de la Curia romană. Cum cele mai stricte reguli ale ordinului iezuiților ordonă perfectă supunere față de Sfântul Părinte roman, d'Herbigny semnează documentul fără să protesteze câtuși de puțin.

Monseniorul Michel d'Herbigny va rămâne absolut izolat într-o casă izmită până la moartea sa, în 1957. Superiorii Ordinului îi interzic să scrie sau să se exprime public despre activitățile sale din *Russicum*.[2] În acest timp, părintele Alexander Deubner a fost acceptat într-un refugiu de caritate pentru săraci, grație sprijinului preoților care au servit în *Russicum* sub ordinele lui d'Herbigny. Fără să știm exact de ce,

[1] L. TRETJAKWITSCH, *op. cit.*
[2] P. LESOUARD, *op. cit.*

Deubner nu stă decât două luni în refugiul respectiv. Agenții spionajului italian află că este instalat într-un apartament în plin centrul Romei.

El explică că a găsit o slujbă la Biblioteca Institului pontifical de studii orientale. Prietenii săi cred această poveste, dar nu și italienii.

Serviciile secrete italiene îl pun sub observație și descoperă, în luna septembrie, că face vizite numeroase la ambasada sovietică. Din nou arestat, fostul spion explică atunci că vizitele sale sunt datorate muncii la Institutul de studii orientale. Poliția află însă că, în fapt, Deubner nu lucrează la biblioteca Institutului, ci doar frecventează o sală de lectură și trăiește în apartamentul său, fără să aibă o sursă de venituri cunoscută. Sfânta Alianță îi informează pe colegii săi italieni că Deubner a încercat să obțină o viză pentru a se reîntoarce în Rusia, dar că sovieticii, cunoscând legăturile sale cu d'Herbigny și *Russicum* l-au refuzat, însă i-au oferit o mare sumă de bani în schimbul a ceea ce știa. Într-o zi, în sfârșit, Alexander Deubner este arestat de serviciile secrete italiene și expulzat. Mai înainte, italienii au întrebat ambasada sovietică dacă dorește să-l accepte pe Alexander Deubner, dar propunerea le este refuzată: Deubner era util în interiorul Vaticanului, nu în exterior.

La sfârșitul lui 1934, fostul spion papal este escortat până la frontiera franceză. De acolo el pleacă la Moscova, unde se așteaptă să fie decorat de Stalin în persoană pentru serviciile aduse regimului comunist, dar visele sale nu se realizează. Nu pune bine piciorul pe pământ sovietic, că este arestat de către agenții OGPU și închis într-un lagăr de prizonieri în Siberia. Acolo, într-o noapte friguroasă, căreia i s-a ignorat data, este executat de poliția secretă comunistă. Nota oficială trimisă la Vatican va informa că „părintele Alexander Deubner a fost asasinat de bandiți care au atacat lagărul de muncă, pentru a fura și ucide prizonierii". Secretariatul de stat n-a cerut alte explicații și „periculoasa afacere Debner" este închisă și îngropată în beciurile Arhivelor secrete ale Vaticanului.[1]

Între 1932 și 1939, serviciile de informații italiene se concentrează asupra Vaticanului, în particular asupra nucleului Curiei romane care se opune politicii fasciste.

Spionajul italian se ocupă, de asemenea, să supravegheze relațiile externe ale Vaticanului cu alte țări precum Spania, Franța, Germania și Iugoslavia. Italia lui Benito Mussolini vrea să fie pregătită pentru marea tragedie care se contura. Nicio problemă nu trebuie lăsată în suspans înainte ca soldații să înceapă să treacă frontierele, punând țările sub foc și sabie.

Anii războiului se apropie, ani de distrugere și moarte. Cavalerul Apocalipsei revine în galop după șaisprezece de ani de pace. De-acum înainte nu se va auzi decât glasul tunurilor.

[1] U. FLORIDI, *op. cit.*

14

CREȘTEREA TERORII (1934-1940)

„În ziua aceea [...] voi scoate din mijlocul tău pe cei trufași și nu te vei mai îngâmfa pe muntele Meu cel sfânt!"

Sofonie, 3, 11

Venirea naziștilor la putere provoacă o puternică reacție în sferele înalte ale ierarhiei Bisericii catolice din Germania. În fața protestelor din ce în ce mai vehemente ale episcopilor, noul regim încearcă să liniștească spiritele, cu scopul de a câștiga timpul necesar pentru preluarea de partidul nazist a aparatului puterii și a tuturor organizațiilor, cuprinzând și cele catolice.

Imediat după numirea lui Adolf Hitler cancelar al Germaniei, la 29 ianuarie 1933, vicecancelarul Franz von Papen organizează reuniuni secrete cu Eugenio Pacelli, care încă e nunțiu. Papa Pius XI nu află despre aceste întâlniri decât doi ani mai târziu, atunci când îi sosește un raport clasat „ultrasecret", redactat de Sfânta Alianță.[1]

În discuțiile lor, mai întâi informale, apoi secrete, von Papen și Pacelli stabilesc punctele definitive care vor constitui faimosul concordat între Berlin și Vatican de la 20 iulie 1933. Conform acestui acord, Reich-ul permite exercitarea liberă și publică a confesiunii catolice, recunoaște independența Bisericii, garantează libera comunicare între Sfântul Scaun și episcopii săi din Germania, ca și libertatea numirii în funcții ecleziastice; se dă acces liber învățământului catolic în școlile publice și Vaticanului autorizarea să instaureze catedre de teologie în toate universitățile Germaniei.

Dar toate aceste clauze presupun condiții: statul va putea să-și exercite dreptul său de veto asupra numirii episcopilor din motive

[1] J. PERSICO, *Nurmberg. Infamy on Trial.*

politice, iar episcopii deja aleși vor trebui să depună un jurământ de fidelitate Reich-ului și Führer-ului.

Sfânta Alianță descoperă, de asemenea, că în ultimul moment Pacelli a decis să includă o precizare în textul concordatului: niciun prelat nu va putea să aparțină vreunei organizații sau unui partid politic. Franz von Papen îl acceptă, fără să înțeleagă de ce Monseniorul Eugenio Pacelli a ținut atât la această precizare.[1]

Diverși istorici și erudiți au văzut în semnarea acestui concordat o aprobare și, în parte, un sprijin al Sfântului Scaun față de regimul nazist al lui Hitler. În fapt, aceasta e mai degrabă o concesie a lui Pacelli, viitorul Pius XII, decât a lui Pius XI. Pentru cardinalul secretar de stat, Pietro Gasparri, să nu negociezi acest concordat cu Hitler ar fi însemnat să expui comunitatea catolică germană la persecuții. Mai mult, când documentul este semnat, în 1933, regimul nazist nu începuse încă politica sa de teroare și barbarie.

Papa Pius XI a condamnat nazismul și pe liderii săi în enciclica *Mit brennender Sorge* din 14 martie 1937. Ca și Italia lui Mussolini, Hitler speră la un fel de recunoaștere religioasă a regimului său, pentru ca astfel să-și mărească prestigiul internațional; nimic mai bun pentru aceasta decât să semneze un concordat cu Sfântul Scaun. La începutul lui 1939, situația este mult diferită, iar atrocitățile naziste încep să treacă dincolo de frontierele germane. Pius XI redactează atunci un nou text pe care se pregătește să-l citească la a zecea aniversare a semnăturii concordatului de la Lateran, în prezența tuturor episcopilor italieni și germani. Dar acest document polemic nu poate fi citit, căci suveranul pontif moare prematur, chiar în ajunul aniversării. Documentul nu va mai fi făcut public decât la sosirea pe tronul Sfântului Petru a papei Ioan XXIII, în 1958, aproape douăzeci de ani mai târziu.[2]

În textul original, intitulat *Nella Luce*, Pius XI pune în evidență incompatibilitatea ideologiei fasciste cu doctrina lui Iisus Hristos. În același timp, în Germania lucrurile se deteriorează.

Agenții Sfintei Alianțe detașați la nunțiatura de la Berlin încep să trimită la Vatican rapoarte care vorbesc de un fel de instituție dependentă de Reich, însărcinată să „purifice" rasa ariană.[3] Spionajul de la Vatican decide să trimită doi preoți agenți experți, Gunther Hessner și Leon Brendt, la Berlin ca să ancheteze aceste fapte.

Hessner și Brendt reușesc să se introducă în misteriosul *Rasse-Heirat Institut* (Institutul de mariaj rasial): Hessner ca majordom, iar Brendt ca bucătar. Gunther Hessner este născut în Bavaria, în sânul

[1] J. PAREDES ș. a. *op. cit.*
[2] T. CAHILL, *Pope John XXIII*; G. PASSELECO & B. SUCHERCKY, *L'Encyclique cachée de Pie XI (1938); un occasion manquée de l'Église face a l'antisémitisme.*
[3] R. J. LIFTON, *Les Médecins nazis: le meurtre médical et la psychologie du génocide.*

unei familii fidele kaiserului Wilhelm II; cât despre Brendt, este născut într-o familie mixtă. El a fost crescut într-un focar cu o ideologie liberală, deci opusă lui Hitler, pe când Hessner a crescut într-o familie conservatoare și naționalistă, în consecință adeptă a noului Reich.

Primul raport asupra *Rasse-Heirat Insitutut* sosește la Roma în 1937, și este semnat de părintele Leon Brendt. Textul de opt pagini explică în detaliu că femeile clasate ca ariene întrețin relații sexuale cu membrii eminenți din partidul nazist, unitățile SS și SA. Aceste femei sunt îngrijite și supravegheate ca niște porcușori de Guineea, chiar și în timpul actului sexual cu un „arian" din SS. O infirmieră a partidului nazist mereu asista la partidele sexuale.[1]

Un alt raport al agentului Leon Brendt arată că anumite femei au acceptat să fie inseminate artifical. Vaticanul reacționează imediat și trimite, trecând prin nunțiatura sa, 55 de note de protest, fără a face referire în mod explicit la *Rasse-Heirat Institut*. Vaticanul nu vrea să-și pună în pericol sub niciun motiv agenții infiltrați.

Dar alarma se răspândește pe culoarele Vaticanului atunci când sosește primul raport al părintelui Gunther Hessner. Printr-o tânără fată din *Rasse-Heirat Institut*, Sfânta Alianță descoperă că în diferite clinici și spitale care sunt sub controlul naziștilor, se efectuează operații de sterilizare și asasinate ale deficienților mintali, aplicându-se legile rasiale aprobate de partidul nazist.[2] În fața acestei descoperiri, Hessner preferă să trimită mai întâi un document la trei demnitari catolici dintre cei mai combativi împotriva regimului nazist, cardinalul Clement August von Galen, cardinalul Konrad von Preysing și arhiepiscopul de München, Monseniorul Michael von Faulhaber. Acesta din urmă este cel care face ca raportul părintelui Hessner să parvină Vaticanului. Cu acest material, papa Pius XI ordonă să se publice enciclica *Mit brennender Sorge*, care va fi citită clandestin în anumite biserici catolice ale Germaniei în Duminica Floriilor din 1937.

Reacția lui Hitler nu s-a lăsat așteptată. În săptămânile care urmează, autoritățile naziste, prin intermediul SS și Gestapo, întemnițează mai mult de o mie de catolici printre care și jurnaliști, preoți, călugări, seminariști, credincioși și șefi de organizații din rândul tineretului catolic. La începutul lui 1938, 304 dintre ei sunt deportați în lagărul de concentrare de la Dachau.[3]

Părintele Gunther Hessner continuă să lucreze pentru Sfânta Alianță în diferite puncte ale Germaniei și să informeze Vaticanul despre Holocaustul evreiesc până în anul 1941, an în care este arestat

[1] G. J. ANNAS, *The Nazi Doctors and the Nuremberg Code: Human Rights in Human Experimentation.*
[2] R. N. PROCTOR, *Racial Hygiene: Medicine Under the Nazis.*
[3] A. RICCARDI, *op. cit.*

de Gestapo și trimis în lagărul de concentrare de la Mathausen. Este spânzurat acolo, atunci când supraveghetorii lagărului descoperă că este pe cale să dea ultima împărtășanie unui polonez bătrân din baraca sa. Preotul Leon Brendt a fost arestat în aprilie 1940 de SS, atunci când se descoperă că acesta ajutase evrei să fugă în Elveția printr-o rețea clandestină pe care o organizase, fără autorizația Sfintei Alianțe. După anumite rapoarte, el a avut sprijinul cardinalului Clement August von Gallen.

În fața acestor măsuri, papa Pius decide să se retragă în reședința sa din Castelgandolfo, evitând astfel să-l primească pe Adolf Hitler în timpul vizitei sale la Roma între 3 și 9 mai 1938. Sfântul Părinte ordonă de asemenea închiderea tuturor muzeelor Vaticanului și cere ziarului *Osservatore Romano* să nu publice un singur rând despre vizita cancelarului german.

Pe de altă parte, în inima Vaticanului, agenții Sodalitium Pianum se consacră vânătorii de spioni. Pe la sfârșitul anilor '20, serviciile secrete italiene sunt însărcinate să infiltreze „cârtițe" în diferite departamente papale. Printre ei, cel mai important este Monseniorul Enrico Pucci, un om care are relații bune în lumea jurnaliștilor și a administrației papale.

Cu toate că postul său nu a fost niciodată consacrat, Monseniorul Pucci este purtătorul de cuvânt oficios al Vaticanului. El scrie și editează un mic buletin în care comunică evenimentele oficiale ale Vaticanului sau alte afaceri papale care țin de micul stat. Este de asemenea jurnalist *free lance** care scrie articole în ziarele din întreaga Italie, iar ziariștii acreditați la Sfântul Scaun trebuie să apeleze la el pentru strângerea de informații despre un cardinal sau altul, despre un episcop sau altul, când aveau de făcut o declarație neoficială. Pucci știe tot. Nimic nu se întâmplă în interiorul palatelor Vaticanului fără ca el să nu fie informat.

Monseniorul Pucci este cel mai bun spion al lui Mussolini în interiorul Vaticanului încă de la recrutarea sa, la sfârșitul anului 1927, de către Arturo Boccini, șeful poliției fasciste. Pe la mijlocul anilor 1930, Sfânta Alianță începe să bănuiască faptul că „o cârtiță" acționează în interiorul Statului Papal. Pucci, ca agent „96", face să treacă tot soiul de informații italienilor; el își duce la bun sfârșit cea mai importantă misiune a sa, în anul 1932, când reușește să pună mâna pe o copie a manuscrisului memoriilor cardinalului Bonaventura Cerreti. Eminența sa relata acolo

* Jurnalist independent care lucrează „cu bucata", fără a fi salariat.

[1] F. J. COPPA, *Controversial Concordats...*, *op. cit.*

cu detalii spumoase negocierile sale și conversațiile secrete cu Vittorio Emmanuele Orlando cu care a finalizat acordul de la Lateran în 1929.[1]

Agenții Sfintei Alianțe informează contraspionajul, Sodalitium Pianum, de existența unei „cârtițe", detectată în Vatican. Agenții SP încep manevrele pentru descoperirea infiltratului.

Pentru aceasta se decide să se facă să circule un fals raport care poartă semnătura cardinalului secretar de stat, Pietro Gasparri. În document se spune că un anumit Roberto Gianille raportează informații despre Italia și Vatican ambasadei britanice de pe lângă Sfântul Scaun. Desigur informația este falsă, iar agentul Roberto Gianille nu există.

Agenții SP reușesc să treacă raportul ca adevărat ajungând așa în mâinile Monseniorului Enrico Pucci. Foarte repede, Boccini dă ordin ca Roberto Gianille să fie căutat, capturat și acuzat de „înaltă trădare". Nici italienii, nici Pucci nu-și dau seama că este vorba de o simplă capcană pentru a prinde informatorul — iar capcana funcționează.

Îndepărtat din toate funcțiile sale oficiale și extra-oficiale din administrația papală, Enrico Pucci continuă să lucreze pentru regimul fascist până la căderea lui Benito Mussolini.

Odată cu Pucci va cădea și întreaga sa rețea, formată din Stanislao Caterini, Giovanni Fazio și Virgilio Scattolini, toți funcționari de nivel mijlociu la Vatican.[1]

Caterini, recrutat la sfârșitul anului 1929, este angajat la secretariatul statului. Până la detectarea sa, el era una dintre cele mai bune surse de informare a Monseniorului Enrico Pucci, căci lucra la *Reparto Crittografico* (Departamentul Criptografic), unitatea de coduri secrete folosite de nunțiaturi pentru comunicări secrete. Toată comunicarea adresată Vaticanului trecea prin mâinile lui Caterini, care-l informa direct pe Pucci asupra subiectelor până în detaliile cele mai mici. Acum el este obligat să demisioneze și expulzat din Vatican pentru că-și trădase superiorii.

Al doilea membru al rețelei Pucci este Giovanni Fazio, un subofițer al poliției Vaticanului. Poziția sa îi dădea acces la toate dosarele personalului religios și laic al Statului Vatican. O dată descoperit de Sfânta Alianță, Fazio este demis din funcțiile sale, degradat, exclus din corpul de securitate al papei și expulzat de pe teritoriul Vaticanului. Va rămâne în serviciul italian de informații până în 1942, anul în care va fi găsit spânzurat în apartamentul său. Zvonurile care circulă în Roma în acea perioadă spun că este vorba de o execuție și că Fazio a fost atins de brațul Ordinului Negru, organizația clandestină a călugărilor asasini creată în secolul XVII de către Olimpia Maidalchini.[2]

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*

[2] Vezi capitolul 5.

Al treilea membru al „rețelei Pucci" care va cădea va fi Virgilio Scattolini, un jurnalist care lucra ca asistent al Monseniorului Mario Boehm, redactor șef la *Osservatore Romano*. Scattolini a fost recrutat de serviciile secrete italiene și plasat sub ordinele Monseniorului Enrico Pucci la începutul anului 1930. Sarcina sa consta în a se infiltra în cercurile jurnaliștilor antifasciști, pentru a comunica numele acestora lui Pucci, care la rândul său avea să informeze forțele de securitate ale lui Mussolini.

Descoperit de agenții contraspionajului papal, Virgilio Scattolini își părăsește postul și își continuă cariera de jurnalist scriind articole în diverse ziare italiene.[1]

Dacă serviciul de spionaj italian a acordat puțină importanță operativității Sfintei Alianțe și contraspionajului papal, germanii nu comit aceeași eroare. După semnarea concordatului, serviciile de informații ale Reich-ului decid să lovească cât de puternic este posibil structurile de bază ale catolicismului în Gemania.

În februarie 1933, Adolf Hitler afirmă că bisericile catolice fac parte integral din viața națională germană. Totuși o lună mai târziu, cancelarul declară: „Jur să stârpesc total creștinismul din Germania. Sau sunteți creștini sau germani. Nu puteți fi două lucruri în același timp!"[1]. Prima lovitură se va abate asupra organizațiilor catolice laice, pe care regimul nazist le acuză că sunt principalul focar de activități subversive împotriva Partidului, Fuhrer-ului și poporului german. Această măsură presupune închiderea tuturor ziarelor catolice, desființarea tuturor editurilor catolice, interzicerea reuniunilor tinerilor catolici și restricționarea ceremoniilor religioase.

Hitler a dat ordin pretutindeni, în special serviciilor sale de securitate și de spionaj să supravegheze îndeaproape pe episcopii germani, comunicările lor cu Sfântul Scaun, fluxul surselor de finanțare și activitățile lor de spionaj. Această sarcină va reveni grupării „Sicherheitsdienst" (SD), serviciul de spionaj al partidului nazist. Șeful său, Reinhard Heydrich, este un adevărat psihopat cunoscut pentru cruzimea sa, dar de asemenea și pentru inteligența sa. Heydrich este convins că papa și spionii săi din Germania pregătesc permanent comploturi împotriva Reich-ului și că, în consecință, ei trebuie distruși.

Reinhard Heydrich este pregătit să „stranguleze" Biserica catolică și pentru aceasta va utiliza toate mijloacele la îndemână, inclusiv serviciile secrete de informații. Pe la sfârșitul anului 1933 și începutul anului 1934, SD stabilește o mică unitate la München cu scopul de a

[1] C. FIORENTINO, *All'ombra di Pietro: La Chiesa Cattolica e lo spionaggio fascista in Vaticano, 1929-1939.*

[2] M. HAUDSEN, *Resistence and Conformity in the Third Reich.*

supraveghea organizațiile catolice și reprezentanții acestora. Primul șef al acestei unități va fi doctorul Wilhelm August Patin, fost agent al Sfintei Alianțe.[1]

Patin a practicat preoția și este specializat în teologie. De-a lungul anilor, el a lucrat ca agent liber al Sfintei Alianțe în Germania până la venirea lui Hitler la putere. Se va descoperi câțiva ani mai târziu că Patin este vărul lui Heinrich Himmler, atotputernicul *Reichführer*.

Unitatea lui Patin nu se compune decât din cinci agenți, care au o slujbă mai mult de rutină decât de teren. El comite eroarea de a se plânge vărului său Himmler, trecând de asemenea peste ierarhia imediată, în acest caz Reinhard Heydrich.

Într-un final, el este retrogradat din postul său de comandant și înlocuit de Martin Wolff, unul dintre oamenii de încredere ai lui Heydrich.

Wolff nu va rămâne în acest post decât câteva luni, căci Heydrich îl va numi șef de unitate al SD-ului împotriva comunismului.

Pentru a fi înlocuit, Wolff propune acest post secundului său, Albert Hartl, care va deveni astfel unul dintre cei mai nemiloși dușmani ai Sfintei Alianțe și ai agenților săi în Germania. *Obersturmbannführer* și fost preot catolic, Albert Hartl este un apostat care s-a lepădat de ai săi. Începe să muncească pentru SD ca informator plătit la începutul lui 1933, atunci când studiază la seminarul din Freising. Acolo îl întâlnește pe părintele Josef Rossberger, cu care devine foarte bun prieten.

În câteva luni, Hartl descoperă că Rossberger conduce o rețea de propagandă antinazistă chiar în seminarul catolic, și că în câteva ocazii el dă asistență agenților spionajului papal pentru operațiunile lor din inima Germaniei naziste. Albert Hartl decide să-l denunțe pe cel mai bun prieten al său la SD.

A doua zi, în timp ce se îndrepta spre o reuniune a rețelei sale, părintele Josef Rossberger este arestat în plină stradă și condus într-un centru de detenție clandestin. Acolo, timp de șapte zile este torturat. Denunțătorul său cere să asiste la ședințele de tortură.

În cursul procesului împotriva părintelui Rossberger, mărturia lui Albert Hartl provoacă o impresie profundă în sectoarele catolice din Bavaria. Nimeni nu s-ar fi putut aștepta ca instrumentele de securitate ale Reichului să treacă de ușile unui seminar.

După judecată, Hartl se plasează sub protecția lui Heydrich, care la acea vreme începea o carieră strălucitoare spre vârful serviciilor de informații ale lui Hitler. Seminaristul de treizeci de ani știe să profite rapid de ascensiunea mentorului său. Heydrich îi oferă o slujbă în SD

[1] G. BROWDER, *Hitler's Enforces: The Gestapo and the SS Security Service in the Nazi Revolution.*

și Hartl o acceptă; el abandonează cariera ecleziastică și se alătură SD cu toată fervoarea unui proaspăt convertit.[1]

Primele sale sarcini constau în adunarea de informații asupra membrilor partidului nazist suspectați că întrețin strânse legături cu Biserica sau cu agenții Sfintei Alianțe, pregătirea de rapoarte asupra istoriei Inchiziției cu scopul de a le utiliza în campaniile de presă anticatolice ale partidului, redactarea unui mare studiu asupra istoriei iezuiților, un ordin religios pe care forțele de securitate ale Reichului îl admirau pentru ascetismul său, pentru disciplina și obiectivele sale.

Muncește îndelung la această misiune, dar încetul cu încetul sfârșește prin a o abandona, pentru a reveni când Reinhard Heydrich îl numește director al Departamentului afacerilor Bisericii din SD, cunoscut de asemenea și ca Unitatea Amt II.[1]

Din biroul său, Albert Hartl controlează toate operațiunile împotriva Bisericii catolice din Germania. Ambițiile sale sunt clare acum că Heydrich a fost numit șef suprem al Gestapo-ului: Hartl dorește cu ardoare ca Amt II să se distingă printre celelalte unități operaționale ale SD, cu scopul de a fi ulterior absorbită de Gestapo, cu toate efectivele sale. Până atunci Departamentul afacerilor Bisericii de la Gestapo nu era decât un grup constituit din vreo zece agenți, însărcinați să transmită denunțuri fără importanță ale informatorilor anonimi și de a le da acestora derizorii sume de bani. Cei arestați de Gestapo, printre care mulți agenți ai Sfintei Alianțe, sunt supuși unui singur proces sub acuzația de moralitate îndoielnică. Albert Hartl ar vrea să scape de mica muncă birocratică și polițienească pentru a-și converti unitatea într-un important departament în giganticul organism al Gestapo-ului, iar pentru aceasta decide să includă printre responsabilitățile Amt II anchetarea organizațiilor politice catolice, pentru care Heydrich însuși are o profundă aversiune.[3]

Din acel moment, agenții lui Hartl devin umbra episcopilor, a preoților, a administratorilor de dioceze, oamenilor politici, editorilor și jurnaliștilor catolici.

Între 1939 și 1941, Albert Hartl devine principalul flagel al Bisericii catolice germane, șeful Inchiziției naziste împotriva Vaticanului și un feroce vânător al spionilor papei. Mica unitate SD pentru afacerile Bisericii a devenit o importantă organizație care își antrenează membrii într-o școală specială prin împrejurimile Berlinului.[4]

Începând cu noiembrie 1938, papa Pius XI are probleme de sănătate; abia a sărbătorit Crăciunul și vorbește cu o voce foarte slabă la

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*
[2] G. BROWDER, op. cit
[3] D. ALVAREZ, *Les Espions du Vatican..., op. cit.*
[4] *Ibid.*

Radio-Vatican. Își petrece practic întreaga lună ianuarie 1939 în pat supravegheat de medicul său personal.

Pe 4 februarie, se scoală foarte devreme pentru a celebra slujba religioasă, dar o criză cardiacă îl face să cadă din nou la pat. Cinci zile mai târziu, criza s-a agravat din cauza unei insuficiențe renale. Pe 10 februarie, la 5:30 dimineața, papa Pius XI se stinge în liniște.

Alegerea noului pontif va fi una dintre cele mai politizate din istoria papalității, făcând din Vatican primul câmp de luptă din criza mondială care se anunță. În toate cancelariile din Europa și America se lansează pariuri în ceea ce privește succesorul papei. La Londra, Washington și Paris se speră la un papă din aceeași linie ca Pius XI, cu alte cuvinte opus politicii lui Hitler și a lui Mussolini. La Roma și Berlin se dorește un papă mai mult germanofil, mai puțin pro-aliat.

În aceeași zi care a coincis cu moartea lui Pius XI, ministrul francez al Afacerilor externe, Georges Bonnet, sugerează ambasadorului britanic la Paris, sir Eric Phipps, ca Franța și Marea Britanie să coopereze pentru alegerea unui cardinal de orientare democratică, opus dictatorilor. Ministrul francez îl are deja în vedere pe fostul secretar de stat al lui Pius XI, cardinalul Eugenio Pacelli.[1]

Reprezentantul britanic la Vatican, D'Arcy Osborne, afirmă la Foreign Office că Pacelli are mari șanse să fie ales. Cardinalii francofoni se reunesc în bloc în jurul ambasadorului francez de pe lângă Sfântul Scaun, François Charles-Roux și-l înștiințează că îl vor vota toți pe Pacelli. Singurul care se opune acestei decizii este cardinalul Tisserant, care-l preferă pe cardinalul Maglione, fost nunțiu la Paris cu idei mai antifasciste și mai antinaziste decât ale lui Pacelli.

Pe de altă parte, Germania și Italia nu rămân cu mâinile în sân. Ambasadorul italian la Vatican, Bonifacio Pignatti, îl întâlnește pe omologul său, Diego von Bergen. Discuția abordează preferințele Romei și ale Berlinului. Candidatul lor este tot Eugenio Pacelli, iar Von Bergen îl informează pe Pignatti că Führerul nu renunță la ideea de a sprijini pe Maurilio Fossati din Torino și Elia dalla Costa din Florența.[2]

Pentru Adolf Hitler, Pacelli reprezintă candidatul ideal, primul pe lista sa de preferințe. Germanofil cunoscut, el a fost nunțiu în Germania timp de doisprezece ani, vorbește în mod curent limba germană și, ca secretar de stat al Vaticanului, s-a înconjurat de o importantă curte de germani.

[1] D. ALVAREZ & R. A. GRAHAM, *op. cit.*
[2] M. J. WALSH, *The Conclave...., op. cit.*

Ambasadorul Von Bergen nu este singurul observator la Vatican interesat de conclav. Amt II este de asemenea.

La moartea lui Pius XI, serviciile de spionaj ale celui de-al III-lea Reich reușesc să introducă pe unul dintre agenții lor în Sfântul Scaun. Spionul se numește Taras Borodajkewycz, un vienez cu părinți ucraineni care a făcut studii de teologie și se laudă că posedă excelente legături la Curia romană. Departamentul *Obersturmbannführer*-ului Albert Hartl decide să-l trimită la Vatican.

Din nefericire, contactele lui Borodajkewycz se dovedesc a nu fi atât de sigure pe cât credea el, și contrar așteptărilor rapoartele pe care le trimite la Berlin sunt eronate. Spionul german afirmă în ele că unul dintre cei mai siguri candidați pentru a-i urma papei Pius XI ar fi cardinalul Ildefonso Schuster, arhiepiscop de Milano și profascist. Ori Schuster n-a obținut niciun vot în conclav.[1]

În tot acest timp, mai mulți cardinali și episcopi au alertat contraspionajul de la Vatican asupra unor mișcări ale unui agent german înainte de deschiderea conclavului. SP se decide să pună capăt interferenței de agenți străini pentru manipularea deciziilor cardinalilor în momentul iminentei alegeri a suveranului pontif. Dar se uita abilitatea lui Albert Hartl și a unității sale Amt II pentru obținerea unui papă pro-german care să ocupe tronul lui Petru; pentru aceasta, SD va pune în mișcare, împotriva Vaticanului, operațiunea *Eitles Gold* (*Aur pur*). Liderul operațiunii va fi Taras Borodajkewycz.

Agentul SD la Vatican i-a convins pe Hartl și Roth că prin trei milioane de mărci în lingouri de aur Reichul ar putea să cumpere alegerea în conclav, afirmând că acești bani ar putea să convingă mai mulți cardinali să voteze pentru favoriții Germaniei, cardinalii Maurilio Fossati și Elia Dalla Costa. Un val de optimism parcurge cartierele generale ale Amt II și ale Departamentului de afaceri religioase ale Reich-ului din Berlin.

Cu o astfel de informație primită de la agentul său de la Vatican, Hartl decide să solicite o întrevedere superiorilor săi Reinherd Heydrich și Heinrich Himmler. Karl Wolf, fidelul asistent al puternicului șef SS, asistă și el la întâlnire. După mai mult de trei ore de dezbateri, Albert Hartl părăsește cartierul general al SS din Berlin.

A doua zi dimineață, comandantul Amt II primește ordin să se prezinte în fața Führer-ului împreună cu Josef Roth. Roth vorbește primul și explică șefului naziștilor că dacă al III-lea Reich aprobă cele trei milioane de mărci în lingouri de aur ar putea să cumpere alegerea noului papă. Hartl se arată mult mai prudent decât colegul său. Inteligent, el preferă să rămână în plan secund și să nu se arate prea optimist în ochii lui Hitler.

[1] D. ALVAREZ & R. A. GRAHAM, *op. cit.*

Căci dacă misiunea *Eitles Gold* nu se încheie cum se speră, responsabilitatea ar putea cădea asupra lui Josef Roth și Departamentului său de afaceri religioase.[1]

Hitler aprobă planul și ordonă la Reichbank să pună la dispoziție trei milioane de mărci aur trimișilor lui Himmler. Aurul va fi depozitat într-un tren special și transportat la Roma. Un raport al nunțiaturii din Berlin informează Sfânta Alianță că o încărcătură de aur a fost trimisă în Italia cu scopul de a corupe înaltele sfere ale Bisericii catolice și probabil să influențeze votul cardinalilor.

Taras Borodajkewycz, spionul lui Hartl la Vatican, ia legătura cu un preot care spune că lucrează la secretariatul de stat ca un fel de curier între acesta și membrii Colegiului cardinalilor. El promite lui Borodajkewycz să se ocupe personal de tatonarea eminențelor lor. Agentul german se confesează preotului că Hitler și Himmler în persoană au aprobat planul care prevede trimiterea celor trei milioane de mărci în lingouri de aur garantate de Reichbank. Ideea sa este de păstra o parte din încărcătură și să dea restul cardinalilor care vor vota pentru favoritul germanilor.[2]

Preotul și legătura lui Taras Borodajkewycz în interiorul Vaticanului afirmă că, dacă ei ar avea această sumă, ar putea trăi în lux undeva prin din Elveția. Spionul german nu crede însă că Heinrich Himmler ar rămâne cu brațele încrucișate dacă ar descoperi că unul dintre agenții săi a păstrat trei milioane de mărci germane, proprietatea Reichului.

La 1 martie 1939, la șase dimineața, conclavul se deschide cu 62 de cardinali, reuniți în Capela Sixtină. După primul scrutin, Pacelli primește 28 de voturi, urmat de cardinalul Della Costa și cardinalul Maglioni. Cvorumul necesar nefiind atins, reîncepe votul.

La al doilea tur, cardinalul Maglioni obține un număr mai mare de voturi, 35 în total, ceea ce face loc unei noi *fumata* neagră. În după-amiaza zilei de 2 martie, la 17:25, cardinalul Eugenio Pacelli este ales suveran pontif la al treilea tur de vot cu 48 de voturi. Acest conclav este cel mai scurt din toate cele ținute în ultimii trei sute de ani. Pacelli își alege numele de Pius XII în onoarea predecesorilor săi.[3]

Vestea provoacă o surpriză în cancelaria din Berlin și la cartierul general al SS. Heinrich Himmler îi convoacă pe Josef Roth și Albert Hartl, cerând ca Taras Borodajkewycz să trimită înapoi încărcătura

[1] D. ALAVAREZ, *op. cit.*
[2] M. J. WALSH, *op. cit.*
[3] J. CORNWELL, *op. cit.*

de aur în tezaurul Reichului. Dar de mai multe zile, spionul SD a încetat să mai comunice cu Berlinul și nimeni nu știe unde se găsește aurul.

Ultima dată când s-a luat legătura cu Borodajkewycz a fost pe 27 februarie, exact cu trei zile înainte de alegerea papei. În acea dimineață, într-un apartament situat în cartierul Trastevere, el l-a întâlnit pe preotul de la secretariatul statului. Apoi pur și simplu s-a volatilizat.

Cadavrul spionului SD va fi descoperit de poliția italiană, spânzurat de o grindă a unui mic templu dintr-un parc din inima Orașului etern. Aurul Reichului a dispărut. Două versiuni au circulat mult timp: prima spune că Taras Borodajkewycz a fost executat de SS-iștii trimiși la Roma de către Heinrich Himmler, iar aurul s-a întors la Reichbank;[1] a doua, care a devenit legendă, afirmă că preotul contactat de Taras Borodajkewycz era, de fapt, agent al Sfintei Alianțe. Se pare că acest prelat aparținea unei societăți secrete de spionaj pontifical, *Assassini*, moștenitoare a Ordinului negru.

Un raport al Abwehr-ului arată că Taras Borodajkewycz, agentul SD la Vatican, ar fi putut fi executat de un agent papal pe nume Nicolas Estorzi, cu care era în legătură. Raportul spionajului militar german mai precizează că Estorzi este un bărbat robust, la vreo 30 de ani, frumos, cu pielea mai închisă la culoare și cu un păr negru foarte des. Născut la Veneția, Estorzi a studiat într-un seminar din Roma și, cum vorbea mai multe limbi, după câteva luni a fost racolat de Sodalitium Pianum. Imediat după aceea a fost integrat în Sfânta Alianță, care l-a însărcinat cu misiuni speciale pentru Vatican.

Serviciile secrete ale lui „il Duce" l-au pus pe Borodajkewycz sub strictă supraveghere și au descoperit întâlnirile sale cu agentul Sfintei Alianțe. Ultimul raport al spionajului italian, datat 26 februarie, afirmă: „Taras Borodajkewycz și-a petrecut ziua vizitând mai multe turnătorii din periferiile Romei, în compania unui bărbat înalt, cu o apariție impresionantă, brunet." În mod evident, agentul german avea de gând să șteargă orice urmă a ștampilelor băncii Reichbank de pe lingouri, iar aceasta necesita să caute o fabrică în care ar putea să retopească cele trei milioane de mărci în lingouri de aur.

Aparent, Estorzi a pus mâna pe aur după ce l-a ucis pe Taras Borodajkewycz. De la antrepozitele portuare ale Romei, încărcătura a fost transportată în insula Murano de lângă Veneția, unde de secole se găseau faimoșii fabricanți de cristal. În cuptoarele lor, metalul a fost transformat în lingouri mai mici și, de-acolo, transportat în rezervele băncii elvețiene unde trebuiau să rămână, cu pecetea Vaticanului care reprezenta mitra și cheile încrucișate, simbolurile date de Iisus

[1] K. D. ALFORD, *Great Treasure Stories of World War II.*

apostolului Petru. Adevărul este că cele trei milioane de mărci germane în lingouri de aur au dispărut de pe suprafața pământului fără să lase nicio urmă. Încă și azi, aurul folosit pentru operațiunea *Eitles Gold* rămâne unul dintre cele mai mari mistere ale comorilor dispărute în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.[1]

Patru zile mai târziu de la alegerea sa ca papă, Pacelli decide să-i convoace pe cei patru cardinali de limbă germană, eminențele lor Bertram, Schulte, Faulhaber și Innitzer. În timpul reuniunii, Pius XII afirmă pe un ton categoric că va continua să conducă afacerile germane ale Bisericii catolice și, la sfârșit, le arată ciorna unei scrisori pe care are de gând s-o trimită lui Hitler chiar în ziua următoare. Atunci când Pius XI era decis să lanseze un protest ferm împotriva lui Adolf Hitler și regimului celui de-al III-lea Reich, Pius XII dorește să mai îndulcească această poziție. Scrisoarea spunea:

„Ilustrului Herr Adolf Hitler, Führer și cancelar al Reichului german. La începutul pontificatului nostru, vrem să vă asigurăm că vom rămâne atenți la bunăstarea spirituală a poporului german încredințat autorității dumneavoastră (...). Acum când responsabilitățile funcției noastre pastorale au crescut posibilitățile noastre, ne rugăm cu multă ardoare pentru succesul acestui obiectiv. Fie ca prosperitatea poporului german și progresul său în toate domeniile să fie împlinite cu ajutorul lui Dumnezeu!"[2]

Sprijinul explicit al lui Pius XII acordat lui Hitler și regimului său este ratificat atunci când Sfântul Părinte ordonă arhiepiscopului Orsenigo, nunțiu la Berlin, să organizeze o mare recepție cu ocazia celei de-a cincizecea aniversări a Führer-ului.

De-acum înainte în fiecare an, și în toată durata conflictului, Adolf Hitler va primi urările cardinalului Bertram la Berlin. Textul este mereu de aceeași factură:

„Cele mai căduroase urări Führer-ului în numele episcopilor și diocezelor din Germania. Rugăciuni fierbinți pe care din altarele lor catolicii germani le trimit către cer".[3]

În timp ce urările papei Pius XII îi parvin lui Adolf Hitler, în cartierul general al SD, Hartl și asistenții săi analizează și tratează fiecare donație, fiecare informație din posesia lor, asupra persoanelor sau a organizațiilor care aparțin catolicismului german, incluzând aici și ramura din Reich a Sfintei Alianțe. În mai 1939, Albert Hartl se întâlnește cu Josef Roth, fost preot și profesor de teologie, care conduce în prezent secția catolică a Departamentului afacerilor religioase ale Reichului.

[1] *Ibid.*; K. D. ALFORD & T. P. SAVAS, *Nazi Millionairs: The Allied Search for Hiden SS Gold.*
[2] J. CORNWELL, *op. cit.*
[3] K. SCHOLDER, *A Requiem for Hitler and Other New Perspectives on the German Church Struggle.*

Roth ține să întrețină relații frecvente cu episcopii germani și cu liderii catolici ai țării. Departamentul său controlează fondurile de proveniență străină adresate episcopilor și preoților care se întorc la Vatican. Roth menține o bună rețea de informatori cu care discută rezultatele întâlnirilor lor de la Sfântul Scaun. În cursul uneia dintre aceste întâlniri, un preot le dezvăluie lui Josepf Roth și Albert Hartl că Vaticanul, prin serviciul său de spionaj, Sfânta Alianță, are un spion care intră și iese de pe teritoriile Reichului cu fonduri și mesaje ale înalților ierarhi ecleziaști către Sfântul Scaun. Acest agent este numit *Mesagerul*.[1]

Hartl propune ca mai mulți agenți ai Amt II ai SD să se ocupe de căutarea și localizarea *Mesagerului* Sfintei Alianțe. Toți preoții interogați vorbesc despre el ca și cum l-ar cunoaște, deși nu i-au văzut niciodată chipul. Nimeni nu știe cum arată, nimeni nu l-ar putea recunoaște.

Mesagerul vorbește curent limba germană, grație căreia a reușit să se infiltreze pe teritoriul Reichului: este vorba de Nicolás Estorzi, membru al grupării *Assassini*, care-l va elimina pe agentul SD la Vatican în timpul operațiunii *Eitles Gold*.

Amiralul Wilhelm Canaris, responsabil al Abwehr, din partea sa, a ales un nou sef de informații militare germane la Roma. Numele său este Josef Müller. În momentul în care acesta pune piciorul pe solul italian în Gara centrală, ziarele anunță pe prima pagină intrarea armatei germane în Polonia.

Suntem pe 1 septembrie 1939, ziua în care începe al Doilea Război Mondial.

„Planul alb", minuțios pregătit de Hitler și de generalii săi încă din luna aprilie, intră în acțiune la data prevăzută, în timp ce Wehrmacht-ul invadează Polonia și Luftwaffe bombardează orașele și mitraliază populația civilă. După cucerirea Austriei și a Cehoslovaciei — fără tragerea niciunui foc de armă — Polonia se prăbușește de asemenea în mai puțin de o lună și încetează să mai existe pe harta Europei.[2]

Începând cu această zi, papa Pius XII ordonă șefilor Sfintei Alianțe și celor ai grupării Sodalitium Pianum să ia măsurile necesare în ceea ce privește comunicațiile cu agenții lor de peste hotare, în particular cu cei care operează în zonele delicate sau de conflict.

Până în 1939 Vaticanul a folosit un cod numit „Roșu". Acesta consta în douăsprezece mii de grupe numerice, pornind de la care se puteau imprima 25 de rânduri într-o pagină de carte, ca și cheia descifrării. Pentru o siguranță mai mare, Sfânta Alianță a stabilit ca grupele de cifre să fie convertite în litere care înlocuiesc numărul paginii după

[1] B. BOKUN, *Spy in the Vatican, 1941-1945.*
[2] VV. AA., *Gran Crónica de la Segunda Guerra Mundial.*

două tabele, utilizate alternativ în zilele pare și impare. Mesajele cele mai secrete ale Vaticanului, adică cele trimise de suveranul pontif sau cele care afectau serviciul de spionaj papal, sunt criptate în codurile „Galben" și „Verde".

„Galbenul" se compune din vreo treisprezece mii de grupe cifrate cu ajutorul tabelelor diagrafice pentru numerele paginilor și bazându-se pe alfabete mixte aleatorii pentru numerele rândurilor. Tabelele și alfabetele se schimbau zilnic pentru diferite circuite. Codul „Verde", utilizat și în zilele noastre, este unul dintre secretele cele mai bine păzite la Vatican, iar indiciile arată că este vorba de un cod numeric bazat pe grupuri de câte cinci cifre, codificat prin mijlocul unor scurte tabele aditive care conțin fiecare mai mult de o sută de grupuri aditive de cinci cifre.

Nici codul „Galben", nici cel „Verde" nefiind coduri mecanice, serviciile de informații italiene și germane din acea vreme aveau mari bătăi de cap ca să le descifreze.[1] Din 8 000 de mesaje trimise, *Servizio Informatione Militare* (SIM) nu a reușit să descifreze decât 400.

Se pare că unitatea infiltrată a SIM cunoscută sub numele de *Sezione Prelevamente* a permis până și acest rezultat, căci ea a reușit să se infiltreze în jandarmeria pontificală și chiar în secretariatul de stat.

Veștile despre agonia Poloniei sunt abia la început. În timp ce cei 35 de milioane de locuitori, în majoritate catolici, sunt subjugați de *Blitzkrieg*-ul german, papa Pius XII păstrează tăcerea și ordonă secretariatului de stat și părintelui general al iezuiților, Wladimir Ledochowski, care conduce Radio-Vatican, să reducă emisiunile în germană, ca și criticile făcute Reich-ului cu privire la invazia Poloniei. Ambasadorul polonez la Sfântul Scaun își dorește cu ardoare ca papa să emită un protest public împotriva politicii lui Hitler și cum Vaticanul nu dă niciun răspuns, el cere lui Pius XII să-l primească pe cardinalul primat August Hlond. Întâlnirea durează două ore și jumătate, dar rezultatul este același. Suveranul pontif refuză să se exprime pentru apărarea Poloniei.[2]

Informațiile asupra mașinii de război germane continuă să sosească din diferite puncte ale Germaniei la Vatican, semnate *Mesagerul*. Datorită acestuia, Sfânta Alianță devine o veritabilă sursă de informații pentru alte servicii secrete, atât pentru țările aliate cât și pentru cele din Axă.

Josef Müller, agent al Abwehr, este o figură familiară la Roma, din cauza neîncetatelor sale călătorii în Orașul etern. În cartierul general al spionajului militar, la nr. 74 al străzii berlineze Tirpitz Ufer, Müller

[1] S. SINGH, *Histoire des codes secrets: de l'Égypte des pharaons à l'ordinateur quantique.*
[2] J. CORNWELL, *op. cit.*

este personajul obscur, absolut misterios. Nimeni nu știe de unde a ivit acest agent, și poate că exact lucrul acesta îl făcea mai periculos chiar în ochii superiorilor săi. În mod curios, se întâmplă un lucru echivalent în ierarhia vaticană cu agentul Sfintei Alianțe, preotul Nicolás Estorzi. Ceea ce nimeni nu bănuiește este că Müller și părintele Estorzi sunt prieteni. Muller, un prestigios avocat la München, catolic practicant și antinazist fervent, a fost însărcinat de Canaris să ia legătura cu papa Pius XII prin Sfânta Alianță și, pentru a nu trezi suspiciuni, el l-a numit șef al celulei Abwehr la Roma.[1]

Înainte de a părăsi Berlinul, Muller îl întâlnește pe Nicolas Estorzi pentru a-i explica periculoasa misiune cu care l-a însărcinat Canaris în Cetatea eternă. Spionul papal pregătește terenul agentului german, care în alte timpuri a colaborat cu Sfânta Alianță.

În acest scop *Mesagerul* trimite un mesaj în cod „Verde" cardinalului secretar de stat, Luigi Maglione. În paginile acestuia se acumulează date despre Josef Muller și operațiunea *Amtlich Vatikanische*.[2]

Muller, ca și cei doi asistenți ai săi din Abwehr, colonelul Hans Oster și maiorul Hans Dohnanyi, aparțin cercului de importanți antinaziști condus de generalul în retragere Ludwig Beck. Muller îl întâlnește mai întâi pe exilatul Monsenior Ludwig Kaas, fost șef al grupării *Zentrum*, în prezent preot superior la basilica Sfântul Petru și pe Monseniorul Johannes Schönhöffer, membru al Congregației de Propaganda Fide. Întâlnirea se derulează în braseria „Dreher", loc foarte frecventat de comunitatea germană din Roma.

Muller le spune lui Kaas și lui Schönhöffer care are nevoie să se întâlnească personal cu suveranul pontif pentru a-i transmite un comunicat important din partea unor înalte personalități din țara sa și că a primit ordin strict să nu vorbească cu nimeni în afară de papă.

Kaas răspunde agentului Abwehr că va trebui de-acum încolo să vorbească cu un german, iezuit și profesor de istorie al Bisericii, pe nume Robert Leiber. Ceea ce puțini știu este că acest iezuit este un fel de asistent al lui Pius XII pentru „afaceri speciale". Leiber este pentru Sfântul Părinte un asistent perfect în materie de informații și mulți membri ai Curiei sunt încredințați că de fapt iezuitul este responsabilul misiunilor din Sfânta Alianță. În orice caz, părintele Robert Leiber este omul care cunoaște cel mai bine meandrele cele mai secrete ale papalității.[3]

În timpul reuniunii dintre Müller și Leiber, germanul spune asistentului papei că un mare grup de înalți șefi germani, opuși politicii războinice a lui Adolf Hitler, își doresc ca papa Pius XII să ia legătura

[1] D. ALVAREZ & R. A. GRAHAM, *op. cit.*

[2] H. HOHNE, *Canaris: la Véritable Histoire du chef du renseignement du IIIe Reich.*

[3] P. BLET, *op. cit.*

cu Londra pentru a negocia sfârșitul războiului după o schimbare a regimului de la Berlin.

Leiber, prin agentul său părintele Nicolás Estorzi, știe că rezistența antinazistă, dezorganizată, nu va putea niciodată să orchestreze o lovitură de stat împotriva lui Hitler și alor săi. În fapt, șefii lui Müller se tem că Londra și Parisul vor profita de circumstanțele unei lovituri de stat pentru a dobândi avantaje militare împotriva Germaniei.

Relația lui Josef Müller cu Sfânta Alianță a început atunci când episcopii și cardinalii germani au descoperit că Gestapo-ul le interceptează corespondența. Astfel Müller a devenit curierul secret între Germania și Vatican și invers. Tot el este acela care a ajutat la acoperirea agentului Nicolas Estorzi, *Mesagerul*, la Berlin.

După o scurtă ședere la München, Müller este chemat la Roma prin intermediul părintelui Estorzi. Sosind pe solul italian, Leiber îl informează pe agentul de la Abwehr că Pius XII a decis că vocea opoziției germane trebuie să fie auzită la Londra. Decizia suveranului pontif îl lansează pe Josef Muller într-o veritabilă misiune clandestină care va dura mai multe luni și va cere mai multe călătorii între Berlin și Roma.

În realitate, Muller n-a putut niciodată să discute cu papa, toate comunicările efectuându-se prin părintele Robert Leiber. La început, întâlnirile dintre Muller și Leiber au loc în apartamentul preotului iezuit de la Universitatea gregoriană, dar din motive de securitate locul întâlnirii se schimbă într-o biserică a iezuiților din împrejurimile Romei.[1]

În sfârșit, în primăvara lui 1940, Lieber îi spune lui Josef Müller că Pius XII a decis să-l primească în apartamentele sale private, de la palatul apostolic al Vaticanului. Sir d'Arcy Osborne, ambasador britanic la Sfântul Scaun, va participa la reuniunie.

Germanul repetă întreaga istorie papei și lui Osborne și descrie felul în care a fost organizată operațiunea *Amlitch Vatikanische*. După ce a fost informat de Foreign Office, guvernul britanic se arată sceptic în ceea ce privește credibilitatea motivelor declarate de către conspiratori. Winston Churchill nu crede că aceștia dispun de suficient sprijin, nici de la armată, nici de la populația civilă, pentru a da o lovitură de stat împotriva lui Adolf Hitler. Timpul îi va da dreptate, atunci când unitățile Wehrmacht-ului vor cuceri Franța și Olanda.

Pentru a demonstra buna credință a conspiratorilor, Josef Müller face rapid o călătorie la Roma pentru a-l informa pe papa Pius XII că Hitler se pregătește să lanseze o campanie militară împotriva Franței, trecând mai întâi prin Olanda și Belgia. Papa ordonă să fie alertate

[1] H. DEUTSCH, *The Conspiracy Against Hitler in the Twilight War.*

nunțiaturile de la Bruxelles și Haga și le cere să pună în gardă guvernele celor două națiuni.

Leiber alertează în secret ambasadorul belgian la Sfântul Scaun, Adrien Nieuwenhuys, care telegrafiază urgent la Bruxelles. De partea sa, Pius XII primește în audiență privată pe prințul moștenitor al coroanei Italiei, Umberto, și pe soția sa, prințesa Maria. Papa insistă asupra pericolului asupra Olandei și asupra necesității ca prințesa Maria să-l informeze de urgență pe fratele său, regele Leopold. Toate aceste contacte se desfășoară între 2 și 4 mai 1940. Pe 8, guvernul Belgiei și cel al Olandei nu acordă decât foarte puțină importanță avertismentelor, mai ales că ei descoperă că sursa acestei informații este un spion al Abwehr care lucrează pentru Sfânta Alianță — aceasta va fi eroarea lor. Pe 10 mai, primele unități *Panzer* germane traversează frontiera în direcția Franței, trecând prin foc și sabie Olanda și Belgia.

Faptul că belgienii și olandezii au luat atât de puțin în seamă avertismentele date de papă, îl irită pe Pius XII și-l împing să ordone Sfintei Alianțe să restabilească relațiile secrete cu serviciile de informații britanice și cu gruparea de Rezistență a Franței ocupate. Colaborând în negocieri secrete cu guvernele străine și transmițând informații militare, din Germania și Italia, țărilor aliate, Pius XII pune în pericol neutralitatea tradițională vaticană. Papa ordonă consilierului și spionului său, părintele Robert Leiber, să distrugă toate documentele care privesc relațiile Statului Vatican cu Aliații sau cu rezistența germană.

În interiorul Vaticanului, numai alți trei oameni cunoșteau aceste contacte: cardinalul secretar de stat, Luigi Maglione, și cei doi oameni de încredere, Monseniorul Domenico Tardini și Giovanni Montini. Toți trei vor purta secretul în mormânt.

Papa ordonă fidelului său spion și consilier să redacteze o listă cu persoanele care ar fi putut fi în contact într-un fel sau altul cu operațiunea *Amtlich Vatikanische*. Pe lista apar Monseniorul Johannes Schönhöffer, prieten cu Josef Müller; Monseniorul Paul Marie Krieg, capelan al gardei elvețiene și confesorul lui Schönhöffer; Ivo Zeiger, iezuit de la Colegiului germano-ungar din Roma; Augustine Mayer, călugăr benedictin profesor la colegiului San Anselmo; părintele Vincent McCormick, rector american al Universității gregoriene și imediatul superior al lui Robert Lieber; în sfârșit, generalul iezuiților, părintele Wladimir Ledochowski. Pius XII ordonă celor șase clerici, sub amenințarea excomunicării, să nu facă niciodată public niciun aspect din operațiunea *Amtlich Vatikanishe*. Pentru lume, încă și azi, această operațiune n-a existat niciodată; s-a mai făurit astfel încă o legendă în lunga istorie a Sfintei Alianțe.

15

SFÂRȘITUL CELOR O MIE DE ANI (1940-1945)

„Dar tu încinge-ți coapsele, scoală-te și spune tot ce-ți voi porunci. Nu tremura înaintea lor. Iată că în ziua aceasta te fac o cetate întărită, un stâlp de fier și un zid de aramă, împotriva întregii țări, împotriva împăratului împăraților lui Iuda, împotriva căpeteniilor lui, împotriva preoților lui și împotriva poporului țării."

Ieremia 1, 17-19

Herbert Keller este un bărbat periculos, ambițios și fără scrupule. Călugăr benedictin, membru al unei vechi abații din Beuron, el a plecat în exil chiar înainte de război, din ordinul superiorului său, într-o mănăstire într-un loc deșertic din Palestina.

Întorcându-se în Germania, Keller a devenit informatorul ocazional al *Abwehr* și al *Sicherheitsdienst* (SD), servicul de informații al partidului nazist. Călugărul transmite naziștilor toate informațiile pe care le poate culege din cursul călătoriilor sale prin Franța, Germania și Elveția, în căutarea cărților și manuscriselor vechi pentru biblioteca abației. Atunci când Hitler și armatele sale invadează Polonia, Herbert Keller găsește o muncă conformă ambițiilor sale și abandonează viața monahală.[1]

Cariera sa în lumea spionajului va fi mereu motivată de bani, mai mult decât de loialitate.

În prima sa misiune pentru *Abwehr*, este trimis în Elveția, unde stabilește contacte cu membrii importanți ai rezistenței antinaziste. Între femei, brandy și țigări bune, unul dintre ei se confesează lui Keller că anumiți ofițeri din *Abwehr* și *Wehrmacht* conspiră pentru a-l răsturna pe Hitler, și că un agent al *Abwehr* numit Müller este omul

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*

de contact al Vaticanului și al serviciului său de spionaj, Sfânta Alianță, prin intermediul unui preot cunoscut sub numele de *Mesagerul*. Herbert Keller află că Müller și *Mesagerul* ar fi încercat să negocieze pacea cu Aliații o dată ce-l vor fi învins pe Hitler.

Keller îl cunoaște foarte bine pe Müller. Amândoi au devenit dușmani declarați atunci când avocatul din München i-a ajutat pe benedictini să prezinte cazul lui Keller, ceea ce a dus la ordinul de exilare într-o mânăstire din Palestina. Sperând să descopere probe împotriva colaboratorului Sfintei Alianțe, Herbert Keller decide să meargă la Roma cu scopul de a strânge informații mai multe despre Müller. După câteva zile de osteneală, agentul de spionaj german află întregul complot, ca și misiunea lui Josef Müller și rolul important pe care-l joacă.

Keller se întoarce în Germania. Odată ajuns la Berlin, călugărul se grăbește la cartierul general al *Abwehr* și al SD pentru a arăta raportul său. Documentul este atât de important că ajunge pe masa lui Reinhard Heydrich, acum comandant al *Reichssicherheitshauptamt* (RSHA), Biroul central de securitate al Reichului.[1] Impresionat de exactitatea informațiilor aduse de către fostul călugăr benedictin, Heydrich îl cheamă pe Herbert Keller. Când cei doi bărbați se găsesc față în față, Heidrich, după ce și-a exprimat antipatia pentru papă, pe care-l acuză că este principalul conspirator împotriva Reichului, îi mărturisește lui Keller că încă din 1936 Josef Müller este sub supraveghere.

Reinhard Heydrich nu se îndoiește că Müller este agent secret în serviciul Vaticanului, iar suspiciunile sale devin realitate acum când în mâinile lui intră un raport care vorbește despre o misiune numită *Amtlich Vatikanishe*.[2] Primul semnal al dezastrului sosește prin Arthur Nebe, șeful poliției criminale a RSHA. Nebe face o copie a raportului lui Herbert Keller și o trimite amiralului Wilhelm Canaris, conducătorul *Abwehr*-ului, care intervine rapid și încearcă să protejeze un cât mai mare număr de conspiratori.[3]

Canaris este un personaj enigmatic prins între loialitatea sa pentru Germania și ura sa pentru partidul nazist și conducătorii lui, fapt care-l împinge să ajute și să protejeze cercurile antinaziste. Pentru a para această lovitură, Canaris cere lui Müller redactarea urgentă a unui raport în care va semnala descoperirea unui complot la Vatican pentru a negocia pacea cu Aliații. Conducătorii acestei conspirații trebuie să fie generalii Werner von Fritsch și Walter von Reichenau.

[1] F. RAMEN, *Reinhard Heynrich: Hangman of the the 3rd Reich.*
[2] Vezi capitolul 4.
[3] H. HOHNE, *op. cit.*

Canaris știe că von Fritsch a murit în campania din Polonia și că deci nu va putea fi interogat, pe când von Reichenau este cunoscut ca un fervent partizan al lui Hitler și al celui de-al treilea Reich. În fapt, niciunul dintre cei doi n-a avut niciodată relații cu cercurile antinaziste, dar Heydrich are nevoie de un vinovat pentru a demonstra că Müller este spionul lui Pius XII și al Sfintei Alianțe.

Canaris a fost mult mai abil decât Reinhard Heydrich, pentru că falsul raport redactat de către Müller sosește în mâinile Führerului. Adolf Hitler declară că Walter von Reichenau este unul dintre cei mai fideli generali și că este imposibil ca „fiul său cel mai fidel" să fi putut să conspire cu Vaticanul împotriva Reichului. În final, Hitler califică drept „gunoi" raportul împotriva lui Werner von Fritsch și Walter von Reichenau. Șeful Abwehr a reușit să îndepărteze suspiciunile asupra Vaticanului și asupra lui Josef Müller, cel puțin pentru un timp.[1]

În vara lui 1940, serviciile de informații germane revin pe pista operațiunii *Amtlich Vatikanische*. Când în luna mai ambasadorul Belgiei la Sfântul Scaun, Adrien Nieuwenhuys, telegrafiază la Bruxelles pentru a comunica avertismentele papei Pius XII în ceea ce privește o viitoare ofensivă a Wehrmacht-ului pe frontul occidental, telegrama este interceptată de *Forschungsamt* (Biroul de investigații), unul dintre serviciile de decodare ale celui de-al III-lea Reich.

Mesajul ajunge pe biroul Führer-ului, care ordonă *Abwehr*-ului să facă o anchetă amănunțită pentru a găsi trădătorii. Reinhard Heydrich, care încă avea în memorie raportul părintelui Herbert Keller, este îndepărtat de la anchetă din cauza raportului său asupra lui Werner von Fritsch și Walter von Reichnau (Canaris a permis SD să fie cel care să transmită falsul raport al lui Müller lui Adolf Hitler).

Wilhelm Canaris încredințează misiunea anchetei ordonate de Führer lui Josef Müller. Spionul german se întoarce la Roma pentru a-l informa pe „presupusul" șef al Sfintei Alianțe, părintele iezuit german Robert Leiber, ei trebuind să-și construiască o poveste convingătoare pentru Adolf Hitler — poveste care e de presupus că va duce la mesajul ambasadorului Nieuwenhuys la Bruxelles în care avertizează despre pericolul german.

Leiber și Müller se pun pe treabă și creează operațiunea *Wind Westlich* (Vântul de vest). Cei doi spioni s-au înțeles să construiască o operațiune de spionaj, dar începând cu sfârșitul.

Leiber sugerează că scurgerea de informații ar putea veni din anturajul ministrului Afacerilor externe al Italiei, contele Galeazzo Ciano, care ar fi putut fi informat despre operațiunea Wehrmacht-ului prin omologul său Joachim von Ribbentrop.[2]

[1] *Ibid.*
[2] D. ALVAREZ, *op. cit.*

Etapa următoare constă în a explica și demonstra că informațiile asupra operațiunii militare au fost divulgate de o persoană neidentificată apropiată de Ciano, care le-a transmis părintelui Monnens, un preot iezuit belgian, care, la rândul său, le-a dat mai departe ambasadorului țării sale la Roma, Adrien Nieuwenhuys. Robert Leiber știe că nici Nieuwenhuys, nici părintele Monnens nu pot fi atinși de serviciile de securitate ale Reichului.

Nieuwenhuys este diplomat și, în consecință, beneficiază de imunitate, pe când părintele Monnens se află într-o misiune, pierdut în junglele centrafricane, în afara urmăririi SS-iștilor sau Gestapo-ului. Müller și Leiber cred că această versiune îi va liniști pe șefii naziști, dar se înșeală. Reinhard Heydrich nu este înclinat să o creadă.

Un locotenent-colonel din Abwehr, Joachim Rohleder, prieten cu Heydrich, se îndoiește de veridicitatea acestei istorii. Rohleder studiază telegrama ambasadorului belgian interceptată și decodată. În text, Nieuwenhuys menționează o sursă germană care a părăsit Berlinul la 29 aprilie 1940, a sosit la Roma pe 1 mai și a rămas acolo până pe 3 mai. Cu aceste date, ofițerul de la Abwehr decide să examineze lista tuturor cetățenilor care au părăsit țara la acea dată. Printre nume apare și cel al lui Josef Müller, intrat în Italia la 29 aprilie și revenit la 4 mai.

Rohleder ia atunci legătura secția Abwehr-ului de la München, sediu în care este înscris Müller, în speranța că va putea stabili cu precizie că ofițerul a călătorit la Roma în cursul zilelor semnalate. Dar colaboratorul Sfintei Alianțe și-a protejat spatele afirmând într-un raport că destinația sa a fost Veneția. Pentru aceasta, el a folosit agenți italieni ai Sfintei Alianțe detașați în garda frontierei italiene care au pus pe pașaportul său o viză de intrare în frumosul oraș din nordul peninsulei.

Dar Rohleder rămâne convins și este cel care îi spune lui Heydrich că Josef Müller și contactele sale cu serviciile de spionaj pontificale sunt cheia întregului mister. După un timp ancheta este suspendată, până ce agenții *Abwehr*-ului de la Stockholm se interesează de un jurnalist catolic foarte cunoscut, Siegfried Ascher. Acesta a vizitat Roma pentru prima dată în 1935. Puțin după aceea, el a obținut postul de secretar al părintelui Friedrich Muckermann, iezuit german reputat pentru declarațiile sale polemice antinaziste.[1]

Grație lui Muckermann, Asher este introdus în toate sectoarele importante ale Curiei vaticane, până întocmește o lungă listă de prieteni. În 1937, îl însoțește pe Muckermann când iezuiții îl trimit pe protectorul său în capitala austriacă. Când Austria este anexată de Germania prin *Anschluss*, Ascher se vede constrâns să fugă în Olanda, apoi în Elveția, unde obține un post de corespondent al ziarului

[1] L. PAINE, *German Military Intelligence in the World War II.*

Basler Nachrichten la Vatican. După aprobarea legilor rasiale, el se vede din nou obligat să schimbe orașul. Ceea ce nimeni nu știe este că în realitate Ascher se numește Gabriel și nu Siegfried și că a abandonat cu câțiva ani înainte religia iudaică pentru a îmbrățișa catolicismul.

La sfârșitul anului 1940, Ascher găsește o mai bună sursă de venituri: locotenent-colonelul Abwehr-ului, Joachim Rohleder. Ofițerul contraspionajului german nu și-a abandonat ancheta asupra cazului Müller. Grație prețioaselor sale referințe antinaziste, pentru că a lucrat cu părintele Muckermann, Ascher începe să penetreze barierele de securitate impuse de papa Pius XII Sfintei Alianțe în afacerea *Amtlich Vatikanische.*

În ianuarie 1941, Siegfried Ascher este pregătit să părăsească Berlinul pentru a se întoarce la Roma, după ce a urmat un dur antrenament la Academia agenților *Abwehr.*[1]

Ascher obține de la redactorul șef al *Basler Nachrichten* o carte de acreditare pentru a fi corespondent la Sfântul Scaun. Spionul *Abwehr*-ului îl înștiințează pe șeful său că nu are nevoie să primească onorarii, căci salariul său va fi dat de Vatican. Desigur, minte. La sfârșitul lui apilie, Siegfried Ascher îl reîntâlnește la Berlin pe locotenent-colonelul Rohleder cu scopul de a primi fonduri necesare pentru călătoria sa la Roma. Înainte de a pleca, îi telefonează nunțiului Vaticanului, cardinalul Cesare Orsenigo, pentru ca acesta să-i dea o scrisoare de recomandare.

Scrisoarea este adresată influentului substituit de la secretariatul de stat al Vaticanului, Monseniorul Giovanni Montini, viitorul papă Paul VI. La Sfântul Scaun, în numai o săptămână, Siegfried Ascher este primit de Montini, de părintele Leiber și de Monseniorul Kaas. Datorită acoperirii sale de jurnalist specializat în afacerile Bisericii, la început nimeni nu-l suspectează, dar părintele Robert Leiber nu poate crede că un bărbat de origine evreiască poate să călătorească liber în Germania. Leiber îl contactează pe agentul său Nicolas Estorzi, *Mesagerul*, cerându-i să verifice tot ce poate despre Ascher.

Leiber este totodată avertizat de către cel mai înalt responsabil al ordinului benedictinilor că Ascher ar putea avea legături cu Herbert Keller, fost călugăr și agent al SD. Estorzi îl informează pe Leiber că un evreu care trece drept jurnalist a fost antrenat la *Academia Abwehr* în divizia de contraspionaj și că ar putea fi de origine suedeză.

Leiber îl convoacă așadar pe Siegfried Ascher cu intenția de a-i vorbi despre trecerea lui în Germania. Pentru a refuza invitația spionul se scuză,

[1] D. ALVAREZ & R. A. GRAHAM, *op. cit.*

pretextând că are de lucru. Robert Leiber îl informează atunci pe Montini că agentul său din Sfânta Alianță în Germania l-a asigurat că Siegfried Ascher este probabil un foarte periculos agent al Gestapo-ului.

În orice caz, de pe la sfârșitul lui februarie 1941, agentul lui Rohleder cunoaște mai mult sau mai puțin obiectivele misiunii lui Josef Müller la Vatican, ca și implicarea lui Pius XII care, în primăvara lui 1940, a avertizat guvernele olandez și belgian de posibilitatea unei intervenții germane în țările lor, care s-a și produs imediat după aceea.

Raportul final al lui Siegfried Ascher este foarte convingător, așa încât Rohleder îl comunică mai departe lui Canaris. Șeful *Abwehr* încearcă să nu dea prea mare importanță acestui raport și afirmă că fără probe concrete va fi imposibil să-l arestezi pe unul dintre agenții cei mai eficace în afacerile cu Vaticanul. Amiralul Wilhelm Canaris nu va permite lui Rohleder și Ascher să-l captureze pe Müller. În final, raportul „Müller, Josef" este îngropat în arhivele cele mai adânci ale serviciilor de informații militare ale Reichului.

La sfârșitul lui 1942, SS-iștii îl arestează pe Ascher pe o stradă din Berlin. Cineva, a făcut să apară un raport sub formă de denunț, în care originea evreiască a spionului german este scoasă la lumină. Ascher este trimis la Gestapo fără ca Abwehr-ul să fie anunțat.

Când locotenent-colonelul Joachim Rohleder, șeful contraspionajului, află de arestarea lui Ascher, este prea târziu: jurnalistul moare în timpul interogatoriului. Mai mulți scriitori și istorici semnalează că în anul acela Canaris a căzut în dizgrație în ochii lui Hitler, iar prăpastia dintre forțele de securitate ale Reichului, *Abwehr* și SS-ișii este deja imensă. Poate că din această cauză atunci când agenții SS ai lui Himmler primesc raportul privind originea iudaică a agentului *Abwehr* preferă să lase interogatoriul în grija celor de la *Gestapo*.[1]

Alte surse asigură că în cursul lunilor care au precedat arestarea lui Siegfried Ascher de SS, *Mesagerul* Sfintei Alianțe s-a dus în Olanda și în Suedia pentru a culege informații asupra jurnalistului. De fapt, părintele Robert Leiber, șeful spionilor papei Pius XII este cel care ar fi indicat părintelui Nicolas Estorzi maniera de a se „debarasa" de periculosul Siegfried Ascher. Din nou brațul Sfintei Alianțe Vaticane a acționat într-un mod radical asupra unui inamic.

---

[1] H. DEUTSCH, *op. cit.*

[2] Amiralul Wilhelm Canaris conduce Abwehr din 1935 până în 1944. La sfârșitul lui 1942, este pe punctul de a cădea în dizgrație în ochii lui Hitler și se află sub supraveghere, suspectat că întreține relații cu cercurile antinaziste. La 23 iulie 1944, este arestat și interogat, suspectat că a participat la atentatul împotriva lui Hitler cu trei zile mai devreme. La 9 aprilie 1945, acuzat de „înaltă trădare", este executat în închisoarea din Flossenburg. Vezi de asemenea H. HOHNE, *op. cit.*

În acest timp, Josef Müller, grație protecției colonelului Hans Oster și a maiorului Hans Dohnanyi, amândoi membri ai rețelei anti-Hitler, este numit responsabil al agenturii *Abwehr* la Vatican.

Un nou pericol planează asupra Sfântului Scaun odată cu sosirea unui alt spion german. Paul Franken vine la Roma în februarie 1943 pentru a preda ca profesor de istorie la Colegiul german, de pe Via Nomentana, dar în realitate este un agent al spionajului militar.

El are contacte de preț: Josef Müller, Monseniorul Kaas, Krieg, Schönhöffer, Ivo Zeiger și responsabilul spionilor papei, Robert Leiber. Cu profilul său de student catolic, amestecat în mișcările muncitorești de dinainte de război, Franken a fost arestat de Gestapo și condamnat la doi ani de închisoare pentru activități împotriva regimului.[1] Acest fapt îl ajută să se scufunde în apele adânci ale Curiei romane.

Jacob Kaiser, fost lider muncitoresc, l-a recrutat pe Franken pentru *Abwehr* datorită cunoștințelor sale în materie de politică vaticană, drept pentru care el a fost destinat misiunii din cadrul Sfântului Scaun. Leiber reia legătura cu *Mesagerul* pentru a primi informațiile necesare despre Franken. Două săptămâni mai târziu, Estorzi trimite șefului său un mesaj, codat în „Verde", dintr-un oraș austriac. Agentul Sfintei Alianțe îl avertizează pe Leiber despre adevăratele intenții ale lui Paul Franken, dar fără să aibă o certitudine asupra lor. Spionul lui Pius XII decide să păstreze germanul în „carantină".[2]

La 25 iulie 1943, alarmele Sfintei Alianțe sună din nou când regele Victor-Emmanuel III, sprijinit de generali și șefi fasciști, decide să-l demită pe Mussolini și să-l numească pe mareșalul Pietro Badoglio în fruntea guvernului. Visele Ducelui de a crea un nou imperiu roman se topesc tot atât de repede pe cât o arată dezastrul militar italian. Invazia aliaților în Sicilia a avut loc la 10 iulie, cu perspectiva de a elibera întreaga peninsulă italiană de sub jugul german. După căderea lui Mussolini, Hitler, anticipând prăbușirea armatei italiene, decide să trimită un corp de armată în nordul Italiei. Noutățile trimise la Vatican de către agentul Nicolás Estorzi sunt foarte clare: unitățile Wehrmacht-ului rămân cantonate și se pregătesc de un asalt final asupra Romei. Avertismentele agentului se dovedesc reale atunci când, la 8 septembrie, Badoglio anunță oficial semnarea armistițiului cu forțele anglo-americane, care ocupă deja sudul țării. Hitler și generalii săi dau „undă verde" pentru ocuparea Orașului etern.

Intențiile șefului nazist sunt clare. În oraș circulă zvonuri în urma cărora se pare că Führer-ul era convins de rolul papei Pius XII și al serviciilor sale de spionaj în căderea lui Mussolini. Oricum ar fi,

---

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*

[2] B. BOKUN, op. cit

autoritățile papale nu-și fac prea multe iluzii în ceea ce privește respectul pe care l-ar putea avea Hitler față de neutralitatea vaticană sau față de Sfântul Părinte. După rapoartele din mâinile serviciului de spionaj pontifical, în primăvara lui 1941, în timpul unei întâlniri între ministrul Afacerilor externe al Italiei, contele Galeazzo Ciano, și omologul său german, Joachim von Ribbenntrop, reprezentantul lui Hitler au sugerat italianului posibilitatea expulzării lui Pius XII de la Roma, căci „într-o nouă Europă, nu există loc pentru papalitate. În noua Europă dominată de național-socialism, Vaticanul ar trebui să fie redus la un simplu muzeu."[1]

În ciuda mesajelor de liniștire a italienilor, zvonurile se dovedesc din ce în ce mai reale la sfârșitul lui 1943, atunci când regimul nazist sărbătorește zece ani. La acel moment, parașutiștii germani controlau deja perimetrul pieței Sfântului Petru, sub privirile neliniștite ale membrilor gărzii elvețiene.

Anticipând asaltul Romei de trupele celui de-al III-lea Reich, ambasadele străine au distrus documentele clasate drept „secrete" sau „delicate", la fel și mașinile lor de codificare. Pe de altă parte, comandantul gărzii elvețiene a fost informat verbal că Sfântul Părinte nu vrea o baie de sânge și a ordonat tuturor membrilor gărzii să nu opună rezistență în fața invadării presupuse a Vaticanului de trupele germane.[2]

Ofițerul refuză să accepte acest ordin și însuși papa trebuie să-l cheme pentru a-i confirma. De fapt, nu era în planurile lui Hitler să ia în stăpânire Vaticanul, cu atât mai puțin pe suveranul pontif. Führer-ul se află acum sub presiunea a două grupări. Opus invaziei, îl găsim pe Josef Goebbels, sinistrul ministru al Propagandei Reichului, care îl asigură că o operație de invazie a Vaticanului va avea un impact devastator asupra opiniei publice mondiale. Joachim von Ribbentrop, ministrul Afacerilor externe al Reichului este de părere că invazia este necesară și-l sfătuiește pe Hitler să se debaraseze odată pentru totdeauna de această jenă pe care o reprezintă papa.[3]

În mai 1944, Paul Franken se întoarce în Germania, chiar în momentul în care armatele aliate fac presiune asupra forțelor Axei pentru cucerirea Romei.

În februarie 1944, după o serie de erori ale *Abwehr*-ului și dezertarea mai multor membri, Hitler semnase decretul prin care toți membri și toate operațiunile *Abwehr* trec în subordonarea RSHA, organizația nazistă care controlează toate forțele de poliție și de informații ale Reich-ului. Amiralul Canaris este trimis într-un post fără importanță într-un departament economic, în timp ce Gestapo-ul se interesează

[1] M. BLOCH, *Ribbentrop*.
[2] P. BLET, *op. cit.*
[3] M. BLOCH, *op. cit.*

din ce în ce mai mult de contactele ciudate dintre civili și personalul *Abwehr*-ului.

Anchetele conduc la arestarea colonelului Hans Oster și a maiorului Hans Dohnanyi, două dintre cele mai importante creiere anti-naziste de la *Abwehr*. Chiar sub tortură, Oster și Dohnanyi refuză să vorbească despre contactele lor cu Vaticanul și Sfânta Alianță. În final, cei doi spioni sunt executați cu câte un glonț în ceafă, iar trupurile lor sunt atârnate de niște cârlige de măcelărie.

Următorul care a fost arestat și brutal interogat este Josef Müller. El respinge acuzatiile și neagă implicarea sa în comploturile antinaziste ale Vaticanului. Müller va fi unul dintre puținii membri ai Abwehr-ului care va scăpa cu viață.

La rândul său, Paul Franken părăsește postul său din spionajul militar al Wermacht-ului, încercând să nu atragă atenția Gestapo-ului și a SS-iștilor și obține un post de traducător pentru muncitorii italieni din Germania. Franken va supraviețui regimului nazist și celui de-al Doilea Război Mondial.[1]

De-a lungul acestor ani, favorurile Vaticanului și în particular ale Curiei romane merg de la o parte la alta. Secretarul de stat al Vaticanului, Monseniorul Maglione, sau substituții săi, cardinalii Montini și Tardini, au dat ordin tuturor înalților membri ai Curiei să nu vorbească sau să ia legătura cu vreunul dintre membri ambasadei germane la Sfintul Scaun.

Curând, Sfânta Alianță descoperă legăturile cvasi-cotidiene ale episcopului Alois Hudal[2], rector pronazist la unul dintre colegiile germane din Roma, cu înalți membri ai reprezentanței diplomatice a celui de-al III-lea Reich. În câțiva ani, Hudal va deveni una dintre figurile cheie ale organizației „Odessa"[3], pusă la cale de foști membri SS pentru a-i ajuta să fugă pe criminalii de război naziști spre America de Sud, traversând ceea ce se va numi „Culoarul Vatican".

Puțin câte puțin, războiul se întoarce în dezavantajul țărilor Axei. Resturile glorioasei armate a IV-a se predau Armatei roșii lui Stalingrad; în Africa, puternica *Afrika Korps* a mareșalului Erwin Rommel se predă, împreună cu unitățile italiene, armatelor anglo-nord-americane, eliberând litoralul mediteraneean pentru asaltul Siciliei;

[1] După rapoartele Sfintei Alianțe, Paul Franken a trăit până în 1963 la Bonn, apoi s-a mutat într-un orășel aproape de Frankfurt. A murit în 1971.
[2] Alois Hudal, episcop austriac, a fost unul dintre principalele instrumente ale Vaticanului pentru organizarea evadărilor naziste. Hudal va colabora la fuga lui Franz Stangl, comandant al lagărului de concentrare de la Treblinka, prin ceea ce se va numi „Culoarul Vatican".
[3] Organisation der ehemaligen SS-Angehörigen (Organizația foștilor membri SS).

bombardierele nord-americane lovesc fără încetare industria de război nazistă, în timp ce britanicii transformă în cenușă orașe întregi, precum Dresda, la 14 februarie 1945, pentru a răzbuna bombardamentele naziste asupra Londrei.

Dorința lui Ernest von Weizsäcker — care l-a înlocuit pe Diego von Bergen în fruntea ambasadei germane la Sfântul Scaun — de a pune capăt războiului grație unei medieri papale nu este decât un vis.

Trebuie să încerce să-l convingă pe Pius XII să negocieze o pace în Europa pentru a evita înfrângerea totală a Germaniei și o „sovietizare" ulterioară a continentului sau a Europei orientale. Există încă doi spioni în delegația diplomatică: Harold Friedrich Leith-Jasper, oficial atașat de presă la ambasadă, și Carl von Clemm-Hohenberg, un obscur ofițer de informații sub acoperirea de atașat comercial. În toamna lui 1942, Leith-Jasper pune Berlinul la curent despre neîncetatele călătorii ale lui Myron Taylor, reprezentantul președintelui Roosevelt la Vatican. Curios, cu toate că Statele Unite sunt în război împotriva Italiei, Taylor intră și iese din Roma fără să-și facă probleme. Raportul ajunge la Berlin în mâinile lui Heirich Himmler. Puternicul comandant al SS va ordona lui Carl von Clemm-Hohenberg „lichidarea" lui Myron Taylor în timpul uneia dintre călătoriile sale la Roma. Ordinul va fi expediat de un trimis special prin Ministerul Afacerilor externe german.

În același moment, un alt trimis sosește în biroul Sfintei Alianțe pentru a alerta asupra unui posibil atentat împotriva unui diplomat aliat. Părintele Robert Leiber comunica suveranului pontif informația pe care doar ce-a primit-o de la agentul său, părintele Nicolás Estorzi.

Sfânta Alianță transmite serviciilor secrete americane și britanice informația primită precizând că, după un document trimis de aceeași sursă, trei agenți ai Gestapo-ului au fost trimiși la Roma pentru acest motiv. Leiber crede că trebuie să-l protejeze pe reprezentantul american. În dimineața lui 22 ianuarie 1943, trei agenți naziști sosesc cu trenul în Italia și primesc asistența agenților italieni. Aceștia se instalează într-un mic apartament de unde au de gând să dirijeze operațiunea.

Timp de câteva săptămâni ei supraveghează toate intrările și ieșirile lui Myron Taylor. La sfârșitul lui februarie, decid să atace. Au prevăzut să urmărească vehiculul în care diplomatul american se deplasează și să-l mitralieze la momentul dorit. În ajunul atentatului unul dintre agenți dispare fără urmă, dar cei doi însoțitori ai lui decid să continue operațiunea. Cei doi agenți naziști zăresc vehiculul pe care-l așteaptă la una dintre ieșirile Romei. Având geamurile mașinii lăsate, ei deschid focul asupra pasagerului care se află în interior și fug.

După atentat, ei ajung la gară și dispar. Odată ajunși la Berlin, se prezintă în fața lui Himmler pentru a-l informa de succesul operațiunii, dar ei se înșeală. De fapt, bărbatul pe care ei l-au ucis în mașina diplomatului este chiar agentul nazist dispărut. Cineva l-a răpit, sechestrat, drogat și așezat în mașină. Myron Taylor continuă să-și îndeplinească sarcinile speciale între Washington și Vatican pentru președintele Roosevelt, fără să aibă habar că spionajul pontifical i-a salvat viața.

Harold Friedrich Leith-Jasper va fi acela care-i transmite lui Himmler că un agent al serviciilor secrete germane l-a văzut pe Myron Taylor intrând la Vatican, spre surpriza redutabilului comandant al SS.

Operațiunile Reich-ului de strângere a informațiilor împotriva Vaticanului și a Sfintei Alianțe se dublează în următorii ani ai războiului. Începând cu iunie 1941, Walter Schellenberg, un tânăr ofițer fanatic, își asumă controlul Amt VI, divizia RHSA a spionajului extern. De-atunci încolo, Amt VI va fi principalul responsabil al operațiunilor de spionaj la Vatican.

Odată cu crearea RHSA, secția de spionaj pentru afacerile Bisericii dirijată de Albert Hartl este transferată poliției secrete politice, Gestapo. Hartl, specializat în SD, nu este prea bine văzut de responsabilii grupării din urmă, din principalul motiv că iubește prea mult libertatea sa de mișcare, departe de privirile indiscrete ale colegilor săi.[1]

Este acuzat chiar că încearcă să ascundă informații importante omologilor săi din alte departamente ale securității. Aceasta ajunge la urechile comandantului *Gestapo*, Heinrich Müller, care vede cu ostilitate metodele lui Albert Hartl. El hotărăște să deschidă o anchetă, pentru a-l acuza de „înaltă trădare". O săptămână mai târziu, Müller ajunge la concluzia că Hartl, fost preot, este în realitate un iezuit și agent dublu care lucrează pentru Sfânta Alianță din interiorul serviciilor secrete germane.

Pe de altă parte, Hartl a atins o anumită celebritate în nopțile berlineze datorită cuceririlor sale. Indiscrețiile lui sexuale referitoare la personalul feminin al RHSA l-au pus în situația de a fi sancționat sever, dar tot nu are de gând să-și sacrifice viața personală pentru cauza Führer-ului.

În timpul unei călătorii de la Viena la Berlin, Albert Hartl încearcă să seducă o tânără de 17 ani, care se dovedește a fi fiica unui înalt personaj al SS. Heinrich Müller decide atunci să-l degradeze pe Hartl din rangul său militar și să-l expedieze în escadroanele de exterminare ale evreilor de pe frontul rus. Aflând aceasta, Reinhard Heydrich dă

[1] D. ALVAREZ, *op. cit.*

un contraordin și, în amintirea serviciilor aduse de Albert Hartl, îl trimite ca ofițer RHSA la Kiev, cu misiunea să controleze opinia publică din Ucraina ocupată.

Bărbatul care a creat una dintre unitățile cele mai eficace ale regimului nazist împotriva Vaticanului și a Sfintei Alianțe nu va mai comanda niciodată o unitate de spionaj. De atunci, serviciile de informații ale celui de-al III-lea Reich își vor asuma ceea ce se numește „directiva Heydrich".

În 1941, o conferință se ține la cartierul general al Gestapo, în care se poartă în principal discuții despre operațiunile de spionaj împotriva Bisericii catolice, cu subiecte ca „Politica mondială a Vaticanului și operațiunile noastre de spionaj" sau „Operațiunile de strângere a informațiilor în conflictul cu catolicismul politic în sânul Reichului". În timpul reuniunii, Reinhard Heydrich evocă necesitatea îmbunătățirii misiunilor de spionaj împotriva papalității prin operațiuni de contraspionaj care să urmărească detectarea agenților serviciilor de informații ale Vaticanului, Sfânta Alianță și Sodalitium Pianum, în Germania și țările ocupate.[1]

„Directiva Heydrich" ordonă tuturor unităților de spionaj și securitate ale Reichului să-și dubleze eforturile pentru a penetra securitatea Vaticanului. Prima măsură constă în trimiterea de agenți RHSA în toate ambasadele germane pentru a aduna informații asupra conexiunilor Vaticanului cu acele țări. Este o idee a lui Reinhard Heydrich, care l-a convins pe Joachim von Ribbentrop, ministru al Afacerilor externe, să-și stabilească „atașați polițienești" în legațiile din străinătate. „Atașatul polițienesc" al ambasadei Germaniei la Vatican este Richard Haidlen, un bărbat fără scrupule fidel lui Heydrich.

La începutul lui 1942, Haidlen este înlocuit cu Werner Picot, un polițist care are relații strânse cu RHSA și ministerul Afacerilor externe. Picot îi este de asemenea fidel lui Heydrich. În fiecare zi, grație celor trei documente redactate personal și concis de către Picot, atotputernicul comandant al Departamentului central de securitate al Reichului se informează asupra activităților serviciilor secrete străine, ale Sfintei Alianțe și ale serviciilor de informații italiene. Încet, încet, Werner Picot devine celebru în saloanele Sfântului Scaun unde este invitat de către cardinalii profasciști. În absența ofițerului RHSA din ambasadă, Heydrich îi încredințează responsabilitatea sarcinilor de securitate maiorului Herbert Kappler, atașat polițienesc la ambasada germană din Italia.[2]

[1] R. RAMEN, *op. cit.*
[2] S. ZUCCOTTI, *Under His Very Windows. The Vatican and the Holocaust in Italy.*

Kappler, de talie mică, blond, cu chipul brăzdat de cicatrice, urme ale duelurilor sale din tinerețe, este un om violent, care are o plăcere deosebită de a tortura oameni.

Primul său agent în interiorul Vaticanului este asistentul unui profesor de la Institutul Gregorian, universitatea iezuită din Roma. Acest om și-a oferit în mod voluntar serviciile după ce a citit *Mein Kampf*, carte în care Hitler își expune ideologia politică. În timpul slujbei sale de la gregorieni, spionul lui Kappler este însărcinat să deschidă corespondența membrilor corpului profesoral și să asculte conversațiile pentru a-l informa mai apoi personal pe Herbert Kappler. Numit monitor și asistent al cursanților, spionul este chemat la Berlin de către arhiepiscopul cardinal Michael von Faulhaber. Robert Leiber a aflat prin Sodalitium Pianum că un spion se află în Universitatea Gregoriană. În urma solicitărilor spionului lui Pius XII, agentul german este îndepărtat la Berlin.

Un alt celebru spion nazist la Vatican este Alfred von Kageneck, fiul unei familii nobile catolice germane. Recrutat în mai 1940 de către Helmut Loos, secundul lui Kappler, Kageneck a fost trimis la Roma datorită excelentelor sale relații cu părintele Robert Leiber, prieten de familie. În fiecare dintre călătoriile sale, spionul german culege importante informații pentru superiorii săi din Berlin, dar ceea ce nimeni nu va ști până la sfârșitul războiului, este că în realitate lucrează pentru Sfânta Alianță în gruparea *Teutonicum*, divizie a contraspionajului papal, însărcinată cu dezinformarea serviciilor de securitate ale celui de-al III-lea Reich.[1]

Kappler și Loos sînt convinși că eu au reușit într-adevăr să penetreze serviciile secrete ermetice ale spionajului pontifical. Alfred von Kageneck fusese recrutat de către Sfânta Alianță în aprilie 1942 și trimis în *Teutonicum* de părintele Robert Leiber. Odată cu prima sa vizită la Roma, Kageneck mărturisește iezuitului legăturile sale cu *Amt VI* a spionajului nazist și scopul călătoriei sale la Roma. Leiber îi informează pe papa Pius XII și pe părintele general al iezuiților. Amândoi îi recomandă să continue relațiile cu agentul dublu.

La fiecare întâlnire, Sfânta Alianță va pregăti un raport conținând documente importante și foarte delicate, care sunt date agentului din *Teutonicum*, care, la rândul său, va trebui să le predea lui Helmut Loos la ambasada germană din Roma.

[1] D. KAHN, *Hitler's Spies: German Military Intelligence in the World War II.*

În cursul anilor următori, informația vine și pleacă între Vatican și Berlin, prin intermediul lui Alfred von Kageneck. Agentul dublu este cel care dezvăluie Sfintei Alianțe numele spionilor germani recrutați de *Amt VI* pentru a se infiltra în Vatican. Grație informațiilor sale va cădea Charles Bewley, un fost diplomat irlandez care fusese ambasadorul țării sale în Germania și la Vatican. Va cădea de asemenea Werner von Schulenberg, un fost ofițer al armatei germane care s-a retras la Roma cu intenția de începe o carieră de scriitor. Schulenberg frecventează cercurile aristocrate și intelectuale din Cetatea eternă sub pretextul că promovează relațiile culturale germano-italiene. Bewley ca și Schulenberg, lucra pentru spionaj.[1]

Heydrich calculează să intre încetul cu încetul pe toate culoarele Vaticanului, sugerând de asemenea diverșilor clerici partizani ai Reichului să-și aducă întreg sprijinul pentru tentativa sa. Unul dintre cei mai eficace va fi directorul colegiului Santa Maria dell'Anima, sau mai simplu Anima, un centru religios aproape de Piața Navona. Directorul său este episcopul Alois Hudal, pe care Sfânta Alianță l-a numit „Episcopul negru" din cauza simpatiilor pentru regimul nazist și pentru Heirich Himmler. La început, Hudal a fost declarat *persona non grata* de secretariatul de stat din cauza raportului celor de la Sodalitium Pianum care-l desemna ca agent al serviciilor secrete ale celui de-al III-lea Reich.

Alois Hudal întreține importante relații cu puternica Curie romană și se deplasează fără probleme în saloanele acoperite de covoare. Într-o zi, Sfânta Alianță îl înștiințează pe părintele Robert Leiber că Hudal scrie un text pe care vrea să-l prezinte lui Adolf Hitler și papei Pius XII, în care sunt expuse diferite pledoarii pentru obținerea unei reconcilieri între Biserica catolică și regimul național-socialist. Leiber ordonă agenților săi să pună mâna pe document înainte ca el să fie făcut public. Misiunea este încredințată lui Alfred von Kageneck, spionul Sfintei Alianțe în RSHA. Kageneck a fost prezentat lui Hudal în cursul unei ceremonii în timpul Săptămânii Sfinte din 1941. După o scurtă întrevedere, Kageneck intră ca asistent pentru bunele relații culturale germano-italiene la Anima.

Atunci când documentul original se găsește pe punctul de a fi terminat, manuscrisul dispare din casa de bani a lui Hudal. Nu va mai fi găsit niciodată, dar anumite surse asigură că el a ajuns în mâinile lui Leiber și cele ale papei, care a odonat să fie păstrat în Arhivele secrete ale Vaticanului, unde mai zace și acum în uitare.

---

[1] D. ALVAREZ & R. A. GRAHAM, *op. cit.*

Mai mulți istorici și scriitori au afirmat că documentul demonstrează clar că papa Pius XII avea cunoștință de „soluția finală"[1] a problemei evreiești și de exterminarea sârbilor ortodocși de către Ustașii dictatorului croat pronazist, Ante Pavelic. Papa va refuza mereu să dea un mesaj clar de protest și de condamnare împotriva acestor atrocități.[2]

De mai mulți ani, papa Pius XII și membrii spionajului pontifical văd în croați avangarda Bisericii catolice în Balcani. Când, pe 6 aprilie 1941, Adolf Hitler decide să invadeze Iugoslavia înaintea campaniei sale din Grecia, fasciștii croați declară independența. Pe 12, Adolf Hitler își expune planul fondat pe un statut „arian" al Croației independente condusă de Ante Pavelic. Grupul lui Pavelic, grupul Ustașilor[3], s-a opus formării unui regat slav în Sud după Primul Război Mondial.

Între 1941 și 1945, Ustașii duc o politică de teroare bazată pe asasinarea sistematică a sârbilor ortodocși, a țiganilor, evreilor și a comuniștilor. Ante Pavelic are ca scop să creeze o Croație catolică pură prin convertiri forțate, deportări sau exterminări.

Torturile și asasinatele masive se dovedesc a fi atât de teribile încât membrii unităților germane trimit rapoarte superiorilor lor din Berlin denunțând excesele Ustașilor.

Moștenirea istorică pe care s-a sprijinit formarea NDH (*Nezavisna Drzava Hrvatska*: Statul independent al Croației) constă într-o combinație de vechi loialități către papalitate, întorcându-se cu 1300 de ani în urmă și intense resentimente împotriva sârbilor de confesiune ortodoxă pentru injustițiile comise în trecut.[4] Pentru catolicii croați, sârbii sunt vinovați că au favorizat confesiunea ortodoxă, că au încurajat ruptura dintre catolici și că au colonizat zonele catolice pentru a le da majorității ortodoxe.

Încă de la începutul guvernului Pavelic, Pius XII a sprijinit naționalismul catolic al Croaților și a afirmat în cursul unui pelerinaj la Roma în noiembrie 1939, întrebuințând cuvintele pe care le rostise altădată Leon X, că Ustașii formează „marea avangardă a creștinătății".

---

[1] La 20 ianuarie 1942, într-un oraș de pe marginea lacului Wansee se reunesc 15 înalți demnitari naziști prezidați de Reihard Heydrich. În textul final, aprobat în unanimitate, se decide „soluția finală", altfel spus exterminarea tuturor evreilor din Europa. După Adolf Eichmann, care asistă la reuniune, 11 milioane de evrei trebuiau să fie asasinați. Sfânta Alianță informează Vaticanul despre această întâlnire și concluziile din 9 februarie, exact cu 20 zile mai târziu. Pe 18 martie 1942, Vaticanul primește primele informații din partea agenților de spionaj papal asupra asasinatelor masive și asupra deportărilor evreilor în Slovacia, Croația, Ungaria și Franța ocupată.

[2] F. X. BLOUIN, *op. cit.*

[3] ustaš = insurgent, rebel.

[4] J. CORNWELL, *op. cit.*

„Speranța unui viitor mai bun pare să ne surâdă, un viitor în care relațiile între Biserică și Stat în țara voastră se vor regla armonios", spune Pius XII grupului croaților veniți la Vatican sub conducerea arhiepiscopului Alojzije Stepinac.[1]

La 25 aprilie 1941, noile autorități decretează interdicția oricărei publicații în chirilică. O lună mai târziu, legile antisemite sunt aprobate. La sfârșitul lui mai, primii evrei din Zagreb cunosc deportarea în lagărele de exterminare. Sfânta Alianță începe să trimită telegrame codate părintelui Robert Leiber la Vatican, alertând asupra masacrelor populației civile și a preoților ortodocși. În mod misterios, secretariatul de stat cere agenților desfășurați în Statul independent al Croației, să evite orice „frictiune" cu autoritățile.

La 14 iulie același an, ministrul de Justiție reunește episcopii Croației pentru a-i informa că un sector foarte important al populației, în principal cea ortodoxă, nu va intra în „convertirile forțate", ca să „nu contamineze catolicismul Sfintei Croații". Când Stepinac întreabă ce se va întâmpla cu ei, funcționarul răspunde: „Nu le mai rămâne decât deportarea și exterminarea."

Cu acest mandat, Ustașii se lansează în asasinarea fără discriminare. Agenții Sfintei Alianțe, în ciuda avertismentelor sosite de la Vatican, continuă să informeze asupra atrocităților.[2]

Unul dintre agenți, care semnează L.T., trimite pe 28 aprilie 1941 un raport al părintelui Leiber în care se spune: „O bandă de Ustași a atacat șase sate ale districtului Bjelovar și a arestat 250 de bărbați, printre care și un institutor și un preot ortodox. Ei au fost obligați să sape un șanț și au fost legați cu sârmă. Apoi au fost aruncați acolo și îngropați de vii".

În alt raport, sosit prin intermediul unui agent din contraspionajul papal, Sodalitium Pianum, și datat 11 mai 1941, putem citi: „Ustașii au făcut prizonieri 331 sârbi, printre care se găseau un preot sârb ortodox și fiul său de 9 ani. Victimele au fost hăcuite cu toporul. L-au obligat pe preot să se roage, în timp ce-i despicau copilul. Apoi l-au torturat, i-au smuls barba și i-au crestat ochii, înainte de a-l jupui de viu".

---

[1] C. FALCONI, *The Silence of Pius XII*.

[2] Scriitorul și cercetătorul Carlo Falconi a adunat, la începutul anilor șaizeci, documente asupra atrocităților comise în Croația lui Ante Pavelic. El a obținut autorizația să consulte arhivele Republicii Federale a Iugoslaviei, ca și Arhivele secrete ale Vaticanului, unde se făcea referire la poziția Bisericii și a Vaticanului asupra masacrelor din Croația. A descoperit mai multe rapoarte ale Sfintei Alianțe, care relatau crime concrete. Arhivele Vaticanului referitoare la *Nezavisna Drzava Hrvatska*, deschise din ordinul lui Ioan XXIII, se vor reînchide sub pontificatul lui Paul VI.

După masacru, de care Vaticanul este deja informat prin agenții săi, Pavelic, care se numise *Poglavnik* (echivalentul Führer-ului în croată), decide să viziteze Italia pentru a semna un pact cu Benito Mussolini. În cursul acestei vizite, Ante Pavelic s-a întâlnit în secret cu Pius XII. Sărutul pe care *Poglavnik* îl depune pe inelul papal, arată nu numai recunoștința Statului independent al Croației față de Sfântul Scaun dar, de asemenea, și tăcerea papei în fața atrocităților comise în numele credinței catolice, în trecut și pe viitor, a bandelor de Ustași.

Scriitorul John Cornwell subliniază că între 1941 și 1945, aproape 487 000 de sârbi ortodocși și 27 000 de țigani au fost asasinați. Mai mult, din 45 000 de evrei care formau comunitatea iudaică din Iugoslavia, 30 000 sunt morți: 20 000-22 000 în lagărele de concentrare ale Ustașilor, ceilalți în camerele de gazare.

Încă de la început, arhiepiscopul de Zagreb Alojsije Stepinac[1] a acceptat principiile fundamentale ale noului Stat al Croației și chiar l-a presat pe Pius XII să admită că Ante Pavelic este unul din susținătorii fundamentali ai Bisericii catolice în Europa slavă. Pentru Stepinac, Pavelic este „catolic sincer", cum scrie în jurnalul său. Din cele mai înalte amvonuri, se cere populației o rugăciune sinceră pentru *Poglavnik* în timp ce alți preoți, mereu franciscani, participă activ la masacre.[2]

Într-un raport către Vatican, un agent al Sfintei Alianțe afirmă: „Un mare număr dintre ei (preoți franciscani) se plimbă cu armele și conduc cu un zel extraordinar acțiunile lor criminale. Un preot numit Bozidar Bralow, cunoscut pentru faptul că poartă mereu o mitralieră, a fost acuzat că a dansat în jurul cadavrelor a 124 de sârbi asasinați în Alipasin-Most, iar un altul, că ar fi ținut predici bandelor de Ustași cu crucifixul în mână, în timp ce aceștia tăiau gâtul femeilor sârbe."

Această ultimă istorie a fost de asemenea relatată de un jurnalist italian, care adaugă în documentul său, că masacrul a avut loc la Banja Luka.

Un alt cercetător, Jonathan Steinberg, a avut acces la arhivele documentare și fotografice ale ministerului Afacerilor externe al Italiei, unde sunt adunate imagini ale masacrelor și raporturile decodificate ale agenților serviciului de spionaj papal, care-i informează pe superiorii lor de exterminarea a orașe și sate întregi de confesiune ortodoxă. Toate aceste descoperiri sunt reluate în *All or nothing: The Axis and the Holocaust, 1941-1943*. Întrebarea care s-a pus foarte des în acea epocă,

---

[1] Arhiepiscopul de Zagreb, Monseniorul Alojzije Stepinac, sprijinul catolic al guvernului croatist Ante Pavelic (care încă de la început era la curent cu masacrele și exterminarea sârbilor, evreilor și țiganilor) și unul dintre stâlpii de bază care i-a sprijinit pe criminalii de război naziști și croați să fugă în America de Sud după cel de-al Doilea Război Mondial, va fi beatificat de către papa Ioan Paul al II-lea odată cu vizita sa în Croația, pe 3 octombrie 1998.

[2] C. FALCONI, *op. cit.*; J. CORNWELL, *Hitler's Pope..., op. cit.*

și care se mai pune încă și azi, este aceasta: cum a fost posibil ca Biserica catolică, papa Pius XII, Vaticanul, autoritățile catolice ale Croației și serviciile lor de informații, să nu facă absolut nimic pentru a opri uciderea în masă, sau cel puțin să o condamne?

Steinberg face publică o scrisoare trimisă de către arhiepiscopul primat al Bisericii catolice din Croația, Alojzije Stepinac, dictatorului Ante Pavelic în care prelatul citează opiniile favorabile ale tuturor episcopilor despre „convertirile forțate" și afirmă chiar că episcopul de Mostar, Monseniorul Miscic, este foarte favorabil față de desfășurarea tuturor mijloacelor necesare pentru salvarea sufletelor croaților. Stepinac, după ce laudă operațiunile de convertire religioasă făcute de autoritățile croate, semnalează în aceeași scrisoare: „În parohia Klepca, șapte sute de schismatici din sate apropiate au fost asasinați". Un mare număr dintre aceștia au fost executați în lagărul de concentrare de la Jasinovac, unul dintre cele mai mari din acea vreme.[1]

Cea mai mare parte a episcopilor, Sfântul Scaun, secretariatul de stat și papa Pius XII însuși profită de înfrângerea Iugoslaviei în fața nazismului, pentru a spori puterea și înaintarea catolicismului în Balcani. Incapacitatea episcopilor croați de a se detașa de regim, de a-l denunța și excomunica pe Ante Pavelic și pe complicii săi, se datorează dorinței lor de a profita de această „ocazie bună" pentru construirea unei puternice baze catolice în Balcani.

Scriitorul și cercetătorul John Cornwell a avut acces și la documentele depozitate în Arhivele secrete ale Vaticanului, printre care un raport al Congregației pentru Bisericile orientale care arată că Vaticanul era la curent cu convertirile forțate încă din iulie 1941. Pe de altă parte, Cornwell a putut consulta un raport al Sfintei Alianțe, în care este descrisă trimiterea a aproape șase mii de evrei pe o insulă pustie, fără apă și fără hrană. „Toate tentativele pentru a le veni în ajutor au fost interzise de autoritățile croate", spune raportul serviciului de spionaj pontifical. Nu există niciun document care să facă referire la un răspuns sau o inițiativă din partea Vaticanului cu privire la acest subiect.

Părintele Cherubino Seguic, reprezentant special al lui Ante Pavelic, sosește atunci la Roma pentru a dezminți ceea el califică „vorbele mincinoase ale comuniștilor, evreilor și membrilor serviciului secret al Vaticanului". Pe 6 martie 1942, cardinalul francez Eugène Tisserant, expert în problemele Balcanilor, membru în loja masonică a Marelui

[1] Autorul în persoană, împreună cu jurnalistul Julio Fuentes, de la ziarul *El Mundo*, a fost martor la bombardamentul masiv al artileriei sârbe asupra satului croat Jasinovac în 1991. Autoritățile sârbe au afirmat că bombardamentul era „o chestiune de onoare și de răzbunare" împotriva croaților, după cincizeci de ani.

Orient și om de încredere al papei Pius XII, se întâlnește în secret cu Nicola Rusinovic, reprezentant „oficios" al guvernului lui Pavelic pe lângă Vatican, căruia îi spune:

„Știu că franciscanii, de exemplu părintele Simic din Knin, au participat la atacurile împotriva populației ortodoxe, mergând până la a distruge bisericile, cum a fost cazul la Banja Luka. Știu că franciscanii au acționat într-o manieră abominabilă și acest lucru mi-a făcut rău. Asemenea acte nu trebuie să fie comise de către persoane instruite, cultivate, civilizate și încă și mai puțin de către preoți."[1]

Ceea ce este sigur, este că papa Pius XII nu va înceta niciodată să se arate binevoitor față de regimul lui Ante Pavelic. De exemplu, în iulie 1941, suveranul pontif primește o sută de agenți ai securității croate conduși de comandantul de poliție din Zagreb. După război, acesta va fi acuzat de „crimă împotriva umanității" și pentru că a executat personal de față cu martori șase femei cu cei nouă copii ai lor.

Pe 6 februarie 1942, papa Pacelli primește în audiență un mic grup din Tinerimea Ustașă, cărora le amintește că „sunt salvatorii creștinității" și el remarcă, un pic supărat, că „nimeni nu vrea să recunoască unicul și adevăratul inamic al Europei: nu am început încă autentica cruciadă militară comună împotriva bolșevismului".

În ceea ce privește Rusia, o nouă operațiune va fi pusă la cale de Sfânta Alianță. Atunci când Hitler dezlănțuie faimoasa operațiune „Barbarossa", la 22 iunie 1941, papa Pacelli vede în aceasta o bună ocazie de a pătrunde în inima inamicului bolșevic prin evanghelizare. Pentru aceasta, face apel la cardinalul Tisserant și la șeful spionilor săi, părintele Robert Leiber. Suveranul pontif le ordonă să pregătească un plan care să permită trimiterea misionarilor catolici în siajul unităților Wehrmacht-ului pe ruta către Moscova, în timp ce acestea „eliberează" teritoriile Uniunii sovietice. În acest scop, cardinalul Tissernat și Leiber pun la punct o veritabilă misiune de spionaj: „planul Tisserant".

Dar Hitler are alte proiecte când declară: „Creștinismul este cea mai rea dintre calamitățile care au căzut asupra umanității. Bolșevismul nu este decât fiul bâstard al creștinismului; amândoi sunt monștrii zămisliți de evrei." Franz von Papen declară în timpul interogatoriului său la Tribunalul Militar internațional de la Nüremberg, care începe la 12 octombrie 1945:

„Reevanghelizarea Uniunii sovietice a fost o operațiune a Vaticanului. Sau prin intermediul departamentului de misiuni, sau prin serviciile secrete"[2].

[1] J. STEINBERG, *All or Nothing: The Axis and the Holocaust, 1941-1943.*
[2] R. OVERY, *Interrogations: The Nazi Elite in Allied Hands, 1945.*

Un lucru este sigur, „planul Tisserant" este condus personal de cardinalul Eugène Tisserant și nu de către Robert Leiber, chiar dacă principalii actori sunt agenți ai Sfintei Alianțe. Responsabilul spionajului pontifical pentru ducerea la bun sfârșit a „planului Tisserant" în Uniunea Sovietică va fi Nicolas Estorzi, *Mesagerul*.

Activitățile eminenței sale în estul Europei au fost deja evocate în iulie 1940. Conducătorul nazist Alfred Rosenberg, anticatolic fervent, a interzis atunci intrarea preoților în regiunile „eliberate" din Uniunea Sovietică.

Reinhard Heydrich, șeful Biroului central de securitate al Reich-ului va fi însărcinat cu vânătoarea agenților Sfintei Alianțe și ai Vaticanului în Rusia. La 2 iulie 1941, Heydrich face să circule un document printre înaltele sfere ale naziștilor, intitulat: „Noi tactici ale muncii Vaticanului în Rusia". Comandantul RSHA explică acolo că Vaticanul și serviciile sale de spionaj au conceput o operațiune numită „planul Tisserant" pentru a infiltra preoți catolici în zonele controlate de Wehrmacht. Acest plan are ca bază recrutarea de capelani, ajutoare ale preoților spanioli și italieni, pentru a însoți unitățile care luptă pe frontul oriental.

Prelații conduși de Estorzi se ocupă să strângă informații pentru a instala catolicismul, protejat de înaintarea germană. Heydrich explică în raportul său:

„Trebuie să împiedicăm catolicismul să devină principalul beneficiar al războiului în noua situație creată pe teritoriul rus cucerit cu sânge german. Agenții papei profită de această situație și trebuie ca ea să înceteze".[1]

Un ordin din data de 6 septembrie cerea comandanților de unități să informeze comandamentul suprem al armatei despre „orice semn de activitate al operațiunilor Vaticanului și a serviciilor sale de informații în Rusia". În realitate, „planul Tisserant" a fost conceput mai devreme: el datează mai exact încă de pe vremea pontificatului lui Pius XI.

Nicolas Estorzi este însărcinat să-i interogheze unul câte unul pe candidații care ar putea să execute „planul Tisserant", iar pentru aceasta pregătește mânăstirile Grotta Ferrara, în Italia, Chevetogne, în Belgia și Velehard, în Moravia.

Ei călătoresc deghizați în comercianți, cu crucifixul pliat în interiorul stilourilor, sau ca grăjdari în ariergarda germană. Când ajung în locuri potrivite celebrării slujbelor religioase clandestine, spionii papei se îndepărtează de convoaie și continuă misiunea asumându-și riscul. Un mare număr dintre ei sunt bine primiți de către populație, pe când alții

[1] C. FALCONI, *op. cit.*

sunt executați de către partizanii comuniști sau pur și simplu arestați și trimiși în lagărele de muncă din Siberia. După unele surse neoficiale, se estimează că 217 membri ai grupării *Russicum*, aparținând Sfintei Alianțe, au murit în timpul derulării „planului Tisserant".

Nicolas Estorzi, responsabil cu conducerea planului, rămâne în Rusia până în februarie 1943, dată la care se alătură trupelor germane care se retrag precipitat din fața Armatei roșii.

La 31 ianuarie, generalul Von Paulus s-a predat la Stalingrad. Din 330 000 de oameni care au compus a VI-a Armată germană, numai 91 000 au supraviețuit. Numeroși dintre ei vor muri în lagărele de prizonieri din Siberia.

Capitularea germană în orașul rusesc, va marca începutul sfârșitului „Reich-ului de o mie de ani" visat într-o zi de Adolf Hitler. În acest timp, și după eșecul „planului Tisserant", papa Pius XII va cere în enciclica *Ecclesiae decus* din 23 aprilie 1944:

„Sper că va veni ziua în care nu va mai fi nevoie decât de o singură turmă într-un singur grajd, care să asculte de o singură voce, cea a lui Iisus Hristos, sau a Vicarului său pe acest pământ. (...) credincioșii lui Hristos trebuie să lucreze împreună într-o singură Biserică, cea a lui Iisus Hristos într-un mod care să prezinte un front comun, strâns, unit și neclintit, care să facă față atacurilor în creștere ale dușmanilor religiei".

Istoricii John Cornwell, Carlo Falconi, Jonathan Steinberg și Harold Deutsh semnalează că ambiția papei Pius XII de a evangheliza estul Europei, nu explică tăcerea sa în fața exterminării a șase milioane de evrei prin „soluția finală".[1]

Tăcerea istorică a Vaticanului în general, și a papei Pius XII în particular asupra asasinării a milioane de evrei, provoacă o declarație a ambasadorului britanic la Sfântul Scaun, sir D'Arcy Osborne:

„Politica de tăcere în ceea ce privește crimele împotriva conștiinței lumii ar semnifica o renunțare la direcția morală și, în consecință, atrofierea influenței și autorității Vaticanului, ori întreaga perspectivă

[1] Serviciul de spionaj al Vaticanului, Sfânta Alianță, are o referire nesemnificativă la destinul tragic al milioanelor de evrei din întreaga Europă. Câteva rapoarte arată că numai câțiva agenți ai Sfintei Alianțe au ajutat, în nume personal, să se ascundă sau să fugă în țări neutre zeci de familii evreiești din zonele ocupate de armata nazistă. În schimb, nu există nicio probă scrisă, nicio bibliografie, asupra actelor sau operațiunilor oficiale concrete sau organizate de serviciul de spionaj al Vaticanului pentru salvarea evreilor de la deportări sau exterminări. Pur și simplu nu există nicio specie de document cu privire la acest subiect, și din acest motiv nu există în această carte, nicio notiță referitoare la tema: „Sfânta Alianță și soluția finală".

a unei contribuții papale în restabilirea păcii mondiale depinde în mod precis de menținerea și afirmarea unei asemenea autorități".[1]

La 19 aprilie 1945, trupele sovietice sosesc la porțile Berlinului, în inima Reich-ului. Pe 30, într-un obscur și umed refugiu subteran al cancelariei celui de-al III-lea Reich, cel care a fost „stăpânul și seniorul" Europei își pune capăt zilelor. Adolf Hitler tocmai împlinise 56 de ani. Două zile mai târziu, pe 28 aprilie, Il Duce Benito Mussolini a fost spânzurat de picioare în Piața Loretto din Milano.

Despre rolul Vaticanului și al serviciilor de spionaj, Sfânta Alianță și Sodalitium Pianum, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, vom cita o frază a cardinalului Eugène Tisserant, responsabil al Congregației Bisericilor Orientale, scrisă într-o scrisoare către cardinalul Emmanuel Suhard în mai 1940: „Mă tem ca istoria să nu reproșeze Sfântului Scaun că a practicat o politică de profit egoist și cu atât mai dureroasă". Aceasta ar veni să demonstreze că încă de la începutul celui de-al Doilea Război Mondial, Vaticanul se temea că politica sa de neutralitate „ascunsă" va fi „judecată" și „condamnată" de istorie, cum va fi cazul.

Din „Reich-ul de o mie de ani" nu mai rămân decât ruinele, moartea și distrugerea, cu toate că Adolf Hitler ajunsese la putere cu numai 12 de ani mai devreme. Morții din cel de-al Doilea Război Mondial se ridică la 55 milioane de persoane, civili și militari. La șase ani și o zi după invadarea Poloniei de către Hitler, tunurile tac. Trebuie acum salvat ceea ce a mai rămas din ruine, în timp ce asasinii, executorii politicii Führer-ului, încep să fugă din fața justiției internaționale prin „culoarul Vaticanului", grație unei organizații cunoscute sub numele de „Odessa". Imperiul comunist își întinde tentaculele asupra Europei de Est. Un nou război planează asupra lumii: războiul rece.

[1] O. CHADWICK, *Britain and the Vatican during the Second World War.*

16

ODESSA ȘI „CULOARUL VATICANULUI" (1946-1958)

„Pretutindeni mișcă cei răi, când domnește ticăloșia printre fiii oamenilor."

Psalmul XII, 8

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, colegiul San Girolamo al Iliricilor, Via Tomacelli nr. 132, din Roma, era căminul preoților croați veniți la Vatican pentru diverse sarcini. După terminarea războiului, San Girolamo devine un refugiu sigur pentru Ustașii căutați pentru crimele de război. Sfânta Alianță va crea rute sigure și va face rost de acte false de identitate și pașapoarte pentru un mare număr dintre ei, pentru a-i ajuta să fugă. Principalul lider de la San Girolamo este părintele Krunoslav Draganovic.

Fost profesor într-un seminar croat, descris de către serviciile de informații ale Statelor Unite ca un alter ego al dictatorului Ante Pavelic, Draganovic sosește la Roma la sfârșitul anului 1943, sub pretextul că lucrează pentru Crucea Roșie. Serviciile de spionaj ale Vaticanului afirmă că Draganovic se găsește de fapt la Roma, pentru a coordona operațiuni în Croația cu grupuri fasciste italiene. La sfârșitul războiului, prelatul devine axul principal al „culoarului Vaticanului". La început, operațiunile sunt organizate în San Girolamo, în principal către Argentina; puțin după aceea, începe facilitarea evadării criminalilor de război naziști precum Josef Mengele, medic la Auschwitz; Klaus Barbie, „măcelarul din Lyon" și fost comandant al Gestapo-ului din acel oraș; Ante Pavelic, dictatorul croat; căpitanul SS Erich Priebke; generalul SS Hans Fischböck; sau faimosul Adolf Eichmann.

După anumiți scriitori și istorici, nu există probe suficiente pentru a afirma că Vaticanul sau papa Pius XII ar fi putut fi la curent cu operațiunile organizației Odessa. Dar serioase indicii permit gândul că cel puțin câțiva agenți importanți ai Sfintei Alianțe au fost implicați în „culoarul Vaticanului".

De exemplu, Franz Stagl, comandant al lagărului de concentrare de la Treblinka, primește o nouă identitate, acte false și un refugiu la Roma din partea episcopului Alois Hudal și a câtorva membri ai Sfintei Alianțe. Klaus Barbie ar fi fost și el ajutat de către agenți ai Vaticanului.

În schimbul acestui ajutor, Vaticanul și alte câteva instituții percep importante sume de bani, în principal extorcate de la evreii bogați care sperau să evite lagărele de exterminare. Generalul de divizie SS Hans Fischböck se specializase în asta. Împreună cu Eichmann și cu căpitanul SS Erich Rajakowitsch, a ocupat posturi importante în Austria anexată, iar mai târziu în Olanda. Rapoartele Sfintei Alianțe și a Serviciilor secrete ale Statelor Unite demonstrează că Fischböck, ca și Rajawitsch, au strâns o adevărată avere jefuind familiile evreiești milionare, care evitau astfel să fie înscrise pe listele de deportare ale SS. O parte din acești bani mergea în buzunarele lui Eichmann, o alta în cele ale lui Fischböck, o alta în cele ale lui Rajakowitsch și cea mai importantă parte către diverse conturi în Argentina prin băncile elvețiene, în special cele aparținând Uniunii băncilor elvețiene din Zurich.[2]

Cu o parte din acești bani, cei trei foști membri ai SS, cu ajutorul celor de la Odessa, se ascund în Argentina. Serviciul secret britanic — MI6 — descoperă că o parte din operațiunile de fugă a fost finanțată de doi cetățeni elvețieni: Arthur Wiederkehr, un avocat nemilos care a obținut aproape două milioane de franci elvețieni, comision provenind din banii de „salvare", și Walter Büchi, un tânăr elvețian foarte abil în a-și livra „clienții" la Gestapo, odată ce a fost plătit pentru „salvarea" lor.[3] Rapoartele britanice arată că Büchi avea „importante contacte la Curia romană și câteva legături apropiate de serviciile secrete papale".

Walter Büchi a întreținut relații cu agenții din Teutonicum, divizia de spionaj pontifical consacrată afacerilor germane, și a efectuat misiuni speciale pentru Sfânta Alianță. Acționând ca „agent liber" al spionajului de la Vatican, Büchi lucra și ca agent de legătură elvețian al Unității monetare SS, condusă de generalul Hans Fischböck. Una dintre cele mai bune afaceri ale lui Büchi a fost medierea pentru eliberarea bancherului evreu Hans Kroch. Bancherul a reușit să fugă în Olanda când au început la Berlin persecuțiile împotriva comunității iudaice.

---

[1] M. AARONS & J. LOFTUS, *Ratlines: The Vatican's Nazi Connection.*
[2] U. GONI; *The Real Odessa: Smuggling the Nazis to Peron's Argentina.*
[3] *Ibid.*

Kroch l-a contactat pe Walter Büchi pentru a-i plăti salvarea întregii familii. Elvețianul a apelat personal la Adolf Eichmann pentru a obține evadarea, dar soția evreului fusese deja arestată de Gestapo și trimisă în lagărul de concentrare de la Ravensbruck. Avocatul Arthur Wiederkerhr l-a sfătuit atunci pe Kroch să fugă în Elveția cu fiicele sale și de-acolo în Argentina. Odată ajuns în America de Sud, Kroch i-a trimis lui Büchi și Wiedekehr o listă cu milionari evrei pregătiți să plătească averi considerabile pentru eliberarea familiilor lor (această listă de nume este cunoscută ca „lista Kroch"). Începând cu acest moment, Büchi și Wiederkehr, de partea elvețiană, și asociații lor Adolf Eichmann și Hans Fischböck, de partea germană, au început să primească importante sume de bani în aur sau franci elvețieni, depuse în conturi numerotate și apoi transferate în băncile argentiniene.[1] Ani mai târziu, acești bani servesc la finanțarea fugii celor mai importanți criminali de război naziști spre America de Sud, în principal spre Argentina, Bolivia și Brazilia.

În fapt, primele planuri de fugă ale comandanților naziști au fost puse la cale cu două luni înainte de terminarea celui de-al Doilea Război Mondial. Văzând că totul este pierdut, Heinrich Himmler a decis să creeze operațiunea *Aussenweg* (Drumul spre exterior). El îl pune în fruntea misiunii pe tânărul căpitan SS Carlos Fuldner.

Germanul, în vârstă de 34 de ani, va deveni vârful de lance al evadării criminalilor de război care se temeau de justiția aliaților, în timpul a cinci ani după semnarea capitulării. Spania, Portugalia, Marocul, Austria și Italia vor deveni zone sigure de trecere și de protecție pentru evadații care călătoresc cu acte false de identitate, în cea mai mare parte a cazurilor, fabricate de serviciile secrete ale Vaticanului.

Numeroși agenți ai Sfintei Alianțe acționează ca ghizi și protectori ai criminalilor de război până când aceștia se găsesc într-un loc sigur, în afara atingerii justiției internaționale.[2]

Carlos Fuldner se însărcinează să efectueze o cursă contracronometru în mai multe capitale ale Europei, printre care Madrid și Roma. În aceasta din urmă îl întâlnește pe părintele Krunoslav Draganovic, cel mai înalt conducător de la San Girolamo. Acesta confirmă trimisului lui Himmler că „organizația sa" este pregătită să furnizeze asistență și adăpost înaltelor personalități naziste care s-au decis să fugă către America de Sud. Îl asigură chiar pe Fuldner că are protecția și sprijinul Vaticanului prin Sfânta Alianță.

---

[1] Raportul Comisiei independente elvețiene de experți (CIE), cap. 5, afacerile „Kroch, Hans; Helinger, Bruno; Kooperberg, L.H."
[2] U. GONI, *op. cit.*

Fuldner este născut la Buenos Aires la 16 decembrie 1910, într-o familie de imigranți germani, dar în 1922 tatăl său s-a hotărât să se întoarcă în Germania pentru a se stabili în orașul Kassel. La începutul lui 1932, Carlos Fuldner este admis în unitățile de elită ale SS. Are doar 21 de ani.

După război, el se refugiază la Madrid, unde își stabilește baza de acțiune. În capitala spaniolă, fostul căpitan SS întreține bune relații cu membri importanți ai micii lumi artistice și mondene, precum Gonzalo Serrano Fernández de Villavicencio, viconte de Uzqueta, jurnalistul Victor de la Serna, sau frații Dominguin, celebrii toreadori. Fuldner își ține întâlnirile secrete în „petrecerile private" de la restaurantul Horcher, situat pe strada Alfonso XII, inaugurat în 1943 și în proprietatea lui Otto Horcher.[1]

Acolo, Carlos Fuldner stabilește primul contact cu episcopul argentinian Monseniorul Antonio Caggiano, puțin după aceea consacrat cardinal de către papa Pius XII. Caggiano este însoțit de doi bărbați care spun că aparțin Sfintei Alianțe. Unul dintre ei se numește Stefan Guisan.

Este un preot franciscan născut într-un sat aproape de orașul elvețian Berna. În seminarul unde studia, Stefan a intrat în legătură cu un preot croat care l-a prezentat lui Draganovic. Din 1944, părintele Stefan Guisan a început să colaboreze cu Sfânta Alianță și după debarcarea aliaților în Normandia, în iunie același an, el a fost integrat în instituția de la San Girolamo, ca agent de legătură al serviciilor secrete ale Vaticanului, sub ordinele lui Krunoslav Draganovic.

Celălalt agent prezent în restaurant este contactul Sfintei Alianțe la sediul Comisiei pontificale pentru asistență (CPA), din Villa San Francesco. CPA, prezidată de Pietro Luigi Martin, este organismul Vaticanului însărcinat cu livrarea de acte de identitate refugiaților, dar după înfrângerea nazistă, ea se consacră să furnizeze documente false unui mare număr de fugari naziști. Vreo treizeci de preoți de diferite ordine muncesc la CPA, în cea mai mare parte franciscani însărcinați să falsifice simbolurile organismelor internaționale de ajutorare a refugiaților. Părintele Guisan acționează ca agent de legătură între diferitele organizații de stat ale Vaticanului, pentru a ajuta criminalii de război să fugă (în afară de acte false, le mai furnizează ascunzători, finanțe și liste de contacte).[2]

Se pare că există documente care dovedesc că Draganovic nu este în acel moment cel mai înalt șef al operațiunii „Mânăstirea". Un raport al serviciului de spionaj american ar fi semnalat că șeful vizibil al „culoarului Vaticanului" este în realitate Eugène Tisserant. William

[1] *Ibid.*

[2] M. AARONS & J. LOFTUS, *op. cit.*

Gowen, aparținând contraspionajului militar al Statelor Unite în Italia, scrie într-un raport din 1946:

„Tisserant mi-a spus că el crede ferm că există în momentul de față cincizeci la sută probabilități ca Rusia să provoace un război în acest an. După cardinal, rușii sunt într-o poziție privilegiată ca să cotropească Europa occidentală (...). Ei știu că este o ocazie care nu se va mai repeta"[1]

Monseniorul Caggiano și agentul preot Stefan Guisan îl întâlnesc pe cardinalul Tisserant la Vatican, pentru a-l informa că „guvernul Argentinei este pregătit să-i primească pe francezii a căror atitudine politică din timpul războiului i-ar expune, dacă s-ar reîntoarce în Franța, la măsuri aspre sau la răzbunări personale". Tisserant este atât de anticomunist, încât se gândește că niciun comunist nu merită îngropat într-un mormânt creștin și înțelege necesitatea stabilirii unei grup de experți „naziști" anticomuniști în America de Sud, care ar putea să fie utilizați în caz că ar izbucni un război împotriva Sovieticilor. Din acel moment, ambasada Argentinei la Roma este asaltată de cereri de vize pentru cetățenii francezi.

Criminalii de război sau colaboratorii francezi ca Marcel Boucher, Fernand de Menou, Robert Pincemin sau Émile Dewoitine primesc din ordinul cardinalului Antonio Caggiano o viză specială ca să intre în Argentina. Toți patru dispun de pașapoarte cu numerotație consecutivă expediate de Crucea Roșie din Roma, și de asemenea de câte un certificat de recomandare din partea Vaticanului. În mod curios, toți patru au găsit adăpost la San Girolamo.

În tot acest timp, la cele mai înalte nivele, se discută de un acord secret al papei Pius XII cu președintele argentinian, Juan Domingo Peron. Cardinalul Giovanni Battista Montini, viitorul papă Paul VI exprimă ambasadorului argentinian în Italia interesul lui Pius XII pentru un acord asupra emigrării către Argentina, și „nu numai a italienilor". Suveranul pontif este dispus ca „tehnicienii Sfântului Scaun (serviciul său secret) să intre în contact cu tehnicienii argentinieni (membri ai organizației Odessa) pentru a pune pe picioare un plan de acțiune". Diplomatul argentinian înțelege că interesul papei Pius XII se întinde asupra deținuților din lagărele de prizonieri aliate din Italia, adică asupra ofițerilor naziști de cel mai înalt rang. În fața acestei dorințe a cardinalului Montini, argentinianul ia legătura cu ministrul său de Afaceri externe de la Buenos Aires pentru a primi instrucțiuni.[2]

[1] Raportul lui William Gowen de la Cetatea Vaticanului, 18 septembrie 1946. Arhivele naționale și Administrative (NARA), RG 59/250/36/27, Registru 4016, 761.009-1946.

[2] Comunicarea între cardinalul Giovanni Battista Montini, viitorul papa Paul VI și ambasadorul Argentinei la Roma este dezvăluită într-o „scrisoare secretă", datată din 13 iunie 1946, numărul de înregistrare 144, a diplomatului de la Vatican către ministrul său de Afaceri externe, Juan Bramuglia. Scrisoarea va fi publicată în raportul Comisiei de clarificare a activităților naziste în Argentina (CEANA) în 1999.

Pentru stabilirea unei legături între naziști și Vatican, adică între Fuldner și părintele Krunoslav Draganovic, sunt numiți un anume Reinhard Kops, de partea germană, și Gino Monti de Valsassina de partea Sfintei Alianțe.

Monti de Valsassina este un nobil italian de origine croată care a luptat în *Luftwaffe* și care, după ce a fost rănit în luptă, a fost integrat în serviciile secrete ale lui Himmler. În aprilie 1945, el este capturat de către englezi și închis într-un „lagăr special" de prizonieri, unde vor ateriza toți naziștii care ar putea să aducă ceva în perioada de după război, fie că este vorba despre simple informații asupra altor naziști care sunt pe cale să fugă, fie date tehnice și științifice în ramuri dezvoltate și finanțate sub regimul lui Hitler.

Contele Monti intră în legătură cu Sfânta Alianță la sfârșitul lui 1944, în cursul unei călătorii cu familia la Milano. Acolo, face cunoștință cu mai mulți membri ai Curiei, cu care stabilește foarte bune relații; în definitiv, Monti este un catolic fervent.

Unul dintre acești clerici este un bărbat foarte apropiat de părintele Robert Leiber, „spionul" papei Pius XII, care-l va introduce în serviciul secret al Vaticanului. La sfârșitul anului 1945, Monti reușește să se ascundă și, după toate indiciile adunate de serviciile secrete americane, el se refugiază într-o instituție a Vaticanului, probabil la San Girolamo.

Protejat de oamenii lui Draganovic, Gino Monti de Valsassina se îmbarcă pentru Argentina în portul Genova, grație ajutorului dat de părintele Karlo Petranovic.[1]

Monti intră în Argentina la 4 ianuarie 1947 cu un certificat de „cetățean fără patrie" emis de Vatican; șapte luni mai târziu, el va fi trimis de către Péron în Spania pentru a recruta germani cu înalte cunoștințe tehnice. Protejații lui Monti sunt fie simpli criminali de război ca generalul din *Luftwaffe* Eckart Krahmer, fie agenți ai spionajului german, ca Reinhard Spitzy. În cursul verii lui 1947, Monti se reîntoarce la Vatican traversând Italia, pentru a deveni agent de legătură al Sfintei Alianțe la San Girolamo.

Cât despre echivalentul său german la San Girolamo, Reinhard Kops, care utilizează numele fals de Hans Raschenbach și un pașaport furnizat de Sfânta Alianță, este un bărbat născut în orașul german Hamburg, la 29 septembrie 1914. După o anchetă a Centrului „Simon Wiesenthal", Kops a condus misiuni de exterminare și deportare a evreilor din Albania în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, și a

[1] Părintele Karlo Petranovic, agent al Sfintei Alianțe, este acuzat că a participat la masacrarea sârbilor ortodocși în timpul războiului. Anumite fotografii îl arată pe cale să dea ultima împărtășanie cadavrelor sârbilor dintr-o groapă comună din orașul Ogulin. Guvernul comunist al mareșalului Tito a cerut Vaticanului extrădarea părintelui Karlo Petranovic. Aceasta nu va fi niciodată luată în seamă.

realizat treburi asemănătoare în Franța și Bulgaria ocupate. După căderea lui Adolf Hitler, Kops a venit la Roma după ce a scăpat dintr-un centru de detenție al armatei britanice. În această perioadă germanul a început să lucreze pentru Secretariatul refugiaților germani la Vatican, un departament pontifical utilizat ca acoperire de Sfânta Alianță. Din acest post, și mereu sub protecția serviciilor secrete ale papei, el ajută criminalii de război să fugă, în special către America de Sud și Australia, până când în 1948 el însuși decide să plece în Argentina, pentru a scăpa dintr-o Europă care începe să reclame extrădarea naziștilor evadați.

După un raport al Comisiei de clarificare a activităților naziste în Argentina (CEANA), Reinhard Kops a aparținut în timpul războiului serviciului de contraspionaj al celui de-al III-lea Reich și, după înfrângerea nazistă și fuga sa la Roma, a devenit „asistentul special" al episcopului pronazist Alois Hudal și agentul de legătură al Sfintei Alianțe cu evadații naziști care sosesc în refugiul de la San Girolamo din Roma.

La Buenos Aires, Reinhard Kops, care se face mai întâi cunoscut cu numele de Juan Maler,[1] devine un intelectual de extremă dreaptă și administrator de finanțe în organizația Odessa până la sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70. Kops a fugit în Argentina prin Genova, ajutat de părintele Karlo Petranovic și Ivan Bucko[2], doi dintre clericii de cea mai mare încredere ai lui Draganovic în „culoarul Vaticanului", sau prin Maroc, ajutat de Marguerite d'Andurain.

Draganovic este cel care îi va pune în legătură pe căpitanul SS Carlos Fuldner și Reinhard Kops cu frumoasa și misterioasa Marguerite d'Andurain, legată de câteva operațiuni pe care le dusese prin Sfânta Alianță la Berlin în timpul războiului, ca și cu *Mesagerul* lui Robert Leiber, Nicolas Estorzi.

Fiica unui judecător francez, Marguerite se căsătorise cu vicontele Pierre d'Andurain pe când ea nu avea decât 17 ani. În 1918, amândoi pleacă în Liban, unde se stabilesc ca negustători de perle. Marga, cum o strigă prietenii săi, a învățat să vorbească araba în mod curent. Se știe că după un timp a devenit proprietară a „Grand Hôtel de Palmyra",

[1] Agentul german Reinhard Kops intră în Argentina pe 4 septembrie 1948, la bordul navei *Santa Cruz*, vapor care sosește din portul Genova după o scurtă escală într-un port marocan. Direcția de migrații îi deschide un dosar cu numărul 180086-48. Ulterior, și grație unui salv-conduct dat de Vatican, i se emite o carte de indentitate cu numele de Juan Maler. Fostul spion german declară autorităților argentiniene că este cetățean „fără patrie".

[2] Părintele Ivan Bucko este acuzat de a fi binecuvântat masacrarea evreilor și partizanilor făptuită de redutabila divizie Galitzia, care a aparținut SS-ului ucrainean, sub ocupația nazistă din Ucraina.

în deșertul sirian și că ea a schimbat numele hotelului în „Regina Zenobia", în onoarea reginei beduinilor.

Între 1918 și 1925, Marguerite d'Andurain este introdusă în lumea spionajului în al Doilea Birou, serviciile secrete franceze. Ea trăiește o poveste de amor cu celebrul agent al serviciilor de informații britanice, colonelul Sinclair, care puțin mai târziu va fi găsit mort la Damasc. După ce s-a ajuns la concluzia că ar fi vorba de o sinucidere, serviciile franceze și engleze suspectează totuși implicarea lui Andurain și a serviciilor secrete ale kaiser-ului. Adevărul n-a fost niciodată descoperit.

În 1925, Marguerite d'Andurain divorțează de soțul ei și se căsătorește cu un șeic wahhabit pe nume Suleyman. Câteva surse afirmă că l-a otrăvit mai apoi și a moștenit după moartea șeicului numeroase proprietăți și foarte mulți bani. În 1937 ea revine la Palmyra, unde se căsătorește din nou cu vicontele Pierre d'Andurain. Două luni de la celebrarea căsătoriei lor, vicontele este găsit mort (primise 17 lovituri de cuțit), fără să se descopere autorul sau autorii crimei.[1]

Văduvă, începe să ducă o viață de lux între Nisa și Cairo, mereu în compania unor tineri bărbați. În timpul ocupării Franței, Marguerite d'Andurain efectuează diferite operații de spionaj pentru naziști, mai concret pentry Biroul central de securitate al Reich-ului, condus de Reinhard Heydrich. În același timp, ea intră în legătură și cu serviciile secrete ale Vaticanului grație strânselor sale relații cu nunțiul din capitala Franței și cu episcopul austriac Alois Hudal, una dintre figurile cheie ale organizației Odessa.[2]

Dacă nu avem probe concrete asupra „colaborării" sale cu Sfânta Alianță, există în schimb probe despre colaborarea sa cu Monseniorul Hudal. După terminarea războiului, prelatul austriac ia legătura cu Marguerite d'Andurain cu scopul ca ea să se alăture rețelei „culoarul Vaticanului". La început ea refuză să-și aducă serviciile Vaticanului, până în ziua în care amantul ei din acea perioadă este găsit mort prin otrăvire. A doua zi, Marguerite d'Andurain dispare, pentru a apărea câteva luni mai târziu pe coasta de nord a Marocului.

Proprietara a unui yacht luxos, *Djeilan*, Andurain traversează în mod constant strâmtoarea Gibraltar, între Stânca Gibraltarului și orașul Tanger.[3] Se spune că în aceste misterioase croaziere, spioana a ajutat să evadeze figuri eminente ale nazismului trecându-i prin Maroc, de exemplu pe Franz Stangl, comandant al lagărului de concentrare de la Treblinka; pe Adolf Eichmann, cel mai înalt responsabil al „soluției finale"; Erich Priebke, unul dintre șefii Gestapo-ului în Italia

[1] R. DEACON, *The Israeli Secret Service.*

[2] E. NOUEL, *Carre d'as... aux femmes!: Lady Hester Stanhope, Aurélie Picard, Isabelle Eberhardt, Marga d'Andurain.*

[3] E. BAUER, *op. cit.*

și vinovat de „masacrul de la grota Ardeatină"; sau Reinhard Kops, responsabil al deportării și exterminării evreilor din Albania în timpul războiului; acțiuni care o ajută să întrețină foarte bune relații cu Sfânta Alianță.

Marguerite d'Andurain este de fapt o mică piesă în vastul angrenaj construit de Vatican și organizația Odessa, pentru a-i ajuta să fugă pe criminalii naziști de război. Două circuite constituie „culoarul Vaticanului": Elveția-San Girolamo-Portul Genova-America de Sud și Elveția-Franța-Spania-Gibraltar-Maroc-America de Sud, Marguerite d'Andurain având ca misiune să-i treacă pe evadați prin strâmtoare către Maroc, de unde ei se îmbarcă pe navele de marfă în direcția porturilor din Argentina, Uruguay, Brazilia, Peru sau Chile.

În noapte de 5 noiembrie 1948, corpul fără viață al lui Marguerite d'Andurain este descoperit plutind în golful Tanger. Anchetele duse de serviciul secret britanic din Gibraltar au trei piste. După prima, ea ar fi putut fi asasinată de către membrii organizației Odessa pentru că știa prea multe despre despre destinația înalților demnitari ca Eichmann, Kops, Priebke, Mengele sau Fischböck.[1]

Diverse surse interogate de către britanici și americani afirmă că ea ar fi întreținut relații intime cu un anume Poncini, un bărbat înalt, brun și de o alură frumoasă. Au fost văzuți împreuna pe la petreceri și cazinouri. Urmărind acest fir, britanicii fac anchetă asupra unui anume Hans Abel, fost membru al servciilor secrete ale Reich-ului, care ar fi autorul prezumtiv al asasinatului sau execuției spioanei de 47 de ani.

A doua versiune, dezbătută de serviciile de informații americane, pretinde că asasinul ar fi un membru al serviciilor secrete israeliene. Este versiunea pe care cercetătorul Richard Deacon o subliniază în cartea sa despre istoria serviciilor de spionaj israelian (vezi bibliografia).

După Deacon, Statele Unite știau în perioada aceea că un agent israelian staționat la Tanger a descoperit întreg complotul de evadare a criminalilor naziști.

Un spaniol din Tetuan care oferea azil mai multor naziști evadați, în așteptarea contesei Marguerite d'Andurain, care îi trecea mai apoi prin strâmtoarea Gibraltar la bordul yachtului său, *Djeilan*, a dezvăluit israelienilor că ea aparținea organizației Odessa și ajuta criminalii de război să fugă către America de Sud.

Informația a fost transmisă la Tel Aviv, care a dat ordin să o „lichideze" pe colaboratoarea Odessei. La sfârșitul lui octombrie 1948, trei agenți israelieni sosesc la bordul unui cargo într-un port din Maroc și se instalează într-un mic hotel din Tanger. În seara de 4 noiembrie,

[1] E. NOUEL, *op. cit.*

unul dintre ei reperează yahtul *Djeilan* care intră în port, cu Marguerite d'Andurain la cârmă.

În acea noapte, Andurain și cei trei agenți israelieni dispar. Trupul femeii va fi descoperit în noaptea următoare, plutind pe apa golfului.

A treia versiune asupra asasinatului lui Andurain este susținută de serviciile secrete franceze, care și ele o supraveghează pe femeie. După spionii francezi, Marguerite d'Andurain a fost văzută într-un restaurant din Tanger, în ajunul asasinatului ei, în compania unui „bărbat înalt, brunet și cu o statură frumoasă", descriere care seamănă mult cu cea a părintelui Nicolas Estorzi, *Mesagerul* Sfintei Alianțe. Estorzi a fost văzut câteva săptămâni mai devreme la nunțiatura din Madrid, unde se pare că a primit instrucțiuni de la superiorii săi. Nu i-a fost greu lui Estorzi să intre în contact cu Marguerite d'Andurain, căreia îi plăceau mult bărbații. A doua zi dimineață, Estorzi a dispărut, iar cadavrul lui d'Andurain plutea în apele Tangerului.

Raportul serviciilor secrete franceze dezvăluie că femeia ar fi putut fi „executată" de către un agent aparținând unei organizații sau secte misterioase, *Assassini*, strâns legată de serviciile secrete ale Vaticanului. După Biroul 2 francez, Andurain a fost asasinată pentru ca știa prea multe despre operațiunea „Mânăstirea" — organizată de Sfânta Alianță în colaborare cu James Angleton, șeful serviciilor secrete americane în Italia, și care a permis numeroșilor criminali de război să fugă către America de Sud.[1]

Dar oricine ar fi vinovatul — serviciile secrete americane, israeliene sau Vaticanul — moartea Margueritei d'Andurain rămâne unul dintre cele mai mari mistere care înconjoară Sfânta Alianță.

Ani mai târziu, numele și destinațiile lui Adolf Eichmann, Reinhard Kops sau Erick Priebke vor servi ca monedă de schimb între Sfânta Alianță și „prietenul israelian", altfel spus Mossad-ul.[2]

Altă afacere celebră care dezvăluie implicația Sfintei Alianțe în operațiunea „Mânăstirea": evadarea lui Carl Vaernet, un „Mengele danez". În anii '30, Vaernet afirmă că a dezvoltat o terapie fondată pe ceea ce el numea „inversiunea polarității hormonale". Teoriile sale au fost larg difuzate în ziarele partidului nazist; Heinrich Himmler vede în această teorie „soluția finală" a problemei homosexualilor.[3]

După ascensiunea lui Hitler la putere, Vaernet este recrutat de serviciul medicilor SS, grup fondat de Josef Mengele.

---

[1] M. AARONS & J. LOFTUS, *Unholy Trinity. The Vatican, the Nazis and the Swiss Banks; Ratlines...*, op. cit

[2] G. THOMAS, *Gideon's Spies. The History of Mossad..*

[3] G. GRAU, *The Hidden Holocaust?: Gay and Lesbian Persecution in Germany 1933-1945.*

În 1943, Carl Peter Jensen, alias *Carl Vaernet*, semnează un contract cu Biroul central de securitate al Reich-ului (RSHA), cedând drepturile exclusive ale patentelor descoperirilor sale unei întreprinderi SS, „Deutsche Heilmittel", în schimbul finanțării, materialului de laborator și prizonierilor homosexuali închiși în lagărele de concentrare pentru a fi folosiți drept cobai umani.[1]

Din ianuarie 1944, Himmler pune la dispoziție lui Vaernet populația homosexuală de la Buchenwald. Carl Vaernet face experiențe pe 15 prizonieri cărora le implantează o „glandă sexuală masculină artificială". Aceasta constă într-un simplu tub metalic care eliberează testosteronul prin canalul inghinal un anumit timp. Din acești 15 prizonieri, doar doi vor supraviețui, ceilalți 13 vor muri ca victime ale infecțiilor.[2]

Pe la sfârșitul lui 1943, un agent al Sfintei Alianțe în Copenhaga ocupată informează Sfântul Scaun de probabilitatea unui experiment care ar putea face să dispară de pe suprafața pământului „cruda maladie a homosexualității". Raportul serviciului secret al Vaticanului face referire la doctorul Vaernet. La sfârșitul războiului, acesta din urmă este încarcerat de forțele britanice din Danemarca, și la 29 mai 1945, comandantul aliat informează Asociația medicală daneză că Vaernet va fi judecat pentru „crime de război". La sfârșitul aceluiași an, britanicii îl transferă justiției daneze, dar chiar înainte de proces el reușește să evadeze.

Istoria medicului capabil să pună capăt „crudei maladii a homosexualității" ajunge la urechile cardinalului Eugene Tisserant care, se pare, ordonă serviciilor secrete să-l ajute pe omul de știință atât de „eficace".

Se pare că fostul medic al SS s-a refugiat la Stockholm, fie la ambasada Argentinei, fie la nunțiatura Vaticanului. De acolo, cu ajutorul organizației Odessa, el găsește refugiu în Argentina. Argentinienii neagă că ar fi avut cunoștință de sosirea lui în țară, dar un document publicat de jurnalistul Uki Goñi în cartea sa demonstrează că medicul danez al SS a intrat în țară și că s-a deschis un dosar pe numele său, cu și o anexă în care Vaernet solicită naționalitate argentiniană.[3]

---

[1] R. PLANT, *The Pink Triangle: The Nazi War Against Homosexuals.*

[2] U. GOÑI, *op. cit.*

[3] Carl Vaernet a murit în Argentina la 25 noiembrie 1965 și a fost înmormântat în cimitirul britanic din Buenos Aires, în rândul 11.A.120. Nepotul său, Christian Vaernet, care locuiește încă în Danemarca, a explicat că, examinând documentele bunicului său, a descoperit mai multe certificate expediate în numele acestuia de la diferite departamente ale Vaticanului. A mai descoperit o scrisoare semnată de Krunoslav Draganovic și adresată bunicului său, prin care îi explica în ce fel „organizația sa" îl va ajuta să evadeze.

Alte personaje importante sunt implicate în salvarea naziștilor, cum ar fi colonelul din armata elvețiană Henri Guisan, fiul generalului Guisan, comandantul armatei elvețiene, acuzat de a fi simpatizat cu regimul nazist în perioada războiului, și vărul părintelui Stefan Guisan, agent al serviciilor secrete al Vaticanului, care l-a însoțit pe cardinalul Antonio Caggiano la întâlnirea cu fostul căpitan SS, Carlos Fuldner, la Madrid.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Guisan a intrat în legătură cu căpitanul *Waffen-SS* Wilhelm Eggen, însărcinat să cumpere lemn din Elveția. Fiind membru al Consiliului de administrație al companiei „Extroc", Guisan a obținut concesiunea de aprovizionare cu lemn pentru lagărele de concentrare de la Dachau și Oranienburg până în 1944.[1] El este cel care-l va prezenta pe Eggen lui Roger Masson, șeful serviciului de spionaj elvețian (deși alte surse asigură că ar fi vorba de un alt Guisan, Stefan și nu Henri, care a organizat reuniunea de la castelul Wolfsburg). Nu se știe dacă Guisan ascultă de un ordin al Sfintei Alianțe sau acționează de capul lui. Dar între 1949 și 1950, Guisan (Henri sau Stefan) ia legătura cu serviciile secrete ale mai multor țări, printre care Argentina, în ideea de a oferi serviciile oamenilor de știință specializați în dezvoltarea rachetelor și de a lucra cu Werner von Braun — fost om de știință al serviciilor naziste care, după război, va deveni unul din părinții NASA.

Guisan oferă nu mai puțin decât planurile de la V-3, succesoarele faimoaselor V-2 cu care Hitler a bombardat Londra, dar Perón nu are intenția să plătească atât de scump o armă în lucru. Informația este transmisă serviciilor secrete ale Vaticanului, care găsesc în Africa de Sud un guvern dispus să plătească evadarea mai multor oameni de știință reținuți în sectorul rus al Germaniei. La sfârșitul anului, operațiunea „Aurul Croației" este pe punctul să cadă în mâinile serviciilor secrete ale papei Pius XII și, desigur, nu se dorește să le scape printre degete.

Anchetele duse de serviciile de informații militare ale Aliaților după război, vor dezvălui că tezaurul ascuns de liderii Ustași reprezintă în jur de 800 milioane de dolari la acea vreme în piese de aur, aproape 500 kilograme în lingouri, mai multe milioane în diamante și o considerabilă cantitate de devize, în principal franci elvețieni și dolari americani. „Comoara Ustașă" a fost încărcată în două camioane,

[1] Lagărul de concentrare de la Dachau a funcționat între 1933 și 1945. 206 000 de prizonieri „înregistrați" au trecut prin acest lagăr și 31 951 au murit acolo. Lagărul de concentrare de la Oranienburg a funcționat între 1933 și 1945. Nu există cifre oficiale ale morților „înregistrați" în acest lagăr.

transportată în Austria și escortată de doi foști agenți de securitate ai lui Ante Pavelic și trei preoți, probabil agenți ai Sfintei Alianțe.[1]

O mare parte a acestor bani a fost trimisă britanicilor și a servit pentru punerea în libertate a înalților demnitari croați, ca *Poglavnik*-ul Ante Pavelic însuși și fostul său ministru de Externe, Stjepan Peric. Restul prăzii rămase reprezenta încă 350 de kilograme de aur și 1100 carate de diamante. După anumite surse, aproape 50 de kilograme de aur în lingouri sunt luate, puse în seifuri și transportate la Roma. Această încărcătură este escortată de către părintele Krunoslav Draganovic și de doi agenți ai serviciilor secrete ale Statului Vaticanului. Restul este îngropat într-un loc sigur, la frontiera Austriei, dar lăcomia croaților evadați trece peste sentimentele lor patriotice. Pavelic ordonă generalului Ante Moskov și lui Lovro Ustic, fost ministru al Economiei, să dezgroape comoara și s-o pună într-un loc sigur într-o bancă elvețiană. Dar când ajung în zona unde ar fi trebuit să fie comoara, aceasta dispăruse.

Un raport al Corpului de contra-spionaj militar (CIC) american staționat la Roma indică:

„Comoara, încărcată în două camioane, a fost pusă sub protecția locotenent-colonelului britanic Johnson. Camioanele transportau diverse proprietăți ale Bisericii catolice în zona britanică a Austriei. Cele două camioane au fost supravegheate de mai mulți preoți și de către colonelul Johnson. Vehiculele au intrat în Italia și s-au îndreptat spre o destinație necunoscută".[2]

Un alt document redactat de către agentul Emerson Bigelow, din SSU, unitate de spionaj aparținând departamentului de Război și trimis departamentului Trezoreriei Statelor Unite explică:

„Pavelic a adus un total de 350 milioane de franci elvețieni din Croația, în piese de aur. Acești bani provin din jecmănirea sârbilor și a evreilor, pentru susținerea Ustașilor ascunși după război (...) Restul, alte 200 milioane de franci elvețieni, au sfârșit în depozitele Vaticanului după intervenția unui preot pe nume Draganovic și a altor doi prelați, aparținând probabil serviciilor secrete ale Sfântului Scaun".

Alte rapoarte ale spionajului american și ale departamentului Trezoreriei afirmă că o parte din comoara Ustașilor din stăpânirea

[1] CIA Reference Operational Files, „Croatian Gold Question", 2 februarie 1951.
[2] CIC nr 5650. NARA, RG 319, 631/31/59/04, seif 173

Vaticanului a fost deturnată în 22 de conturi din patru bănci elvețiene. Operațiunea a fost condusă de episcopul sloven Gregory Rozman, antisemit fervent și criminal de război, protejat de papa Pius XII și de Sfânta Alianță. La sfârșitul războiului, guvernul iugoslav al lui Tito va cere în mai multe rânduri extrădarea lui Gregory Rozman, dar rezistența Marii Britanii, a Statelor Unite și, desigur, a Vaticanului va face procesul său imposibil. Pentru aceste trei puteri ale lumii, extrădarea unui înalt demintar al Bisericii catolice unui guvern comunist este de neconceput, mai ales că el știe atâtea despre operațiunile *non sancta* ale administrației papale.

Escortat de trei agenți ai Sfintei Alianțe, Rozman pleacă la Berna ca să ia în primire finanțele, „banii negri" obținuți de Vatican, care vor servi pentru finanțarea operațiunii „Mânăstirea".

„Numeroși evadați din lagărul de prizonieri de la Afragola sunt refugiați la San Girolamo, principalul centru de organizare a evadării criminalilor de război croați și germani către terțe țări", spune un raport al serviciilor de informații americane.

„Sprijinul oferit de Draganovic acestor colaboratori croați îl leagă definitiv de planul Vaticanului vizând protecția acestor naționaliști, foști Ustași, până în momentul în care ei vor putea obține documentele care să le permită plecarea către America de Sud. Contând fără îndoială pe puternicele sentimente anticomuniste ale acestor oameni, Vaticanul încearcă să-i infiltreze în America de Sud prin toate modurile posibile, pentru a contracara difuziunea doctrinei roșii", explică în același document agentul însărcinat cu ancheta asupra mișcărilor Ustașe la San Girolamo.

Ante Pavelic, cel mai important dintre criminalii de război evadați prin „culoarul Vaticanului", se refugiază până în mai 1946 la colegiul Pio Pontificio, de pe strada Gioacchino Belli nr 3, în cartierul roman Prati. Este transportat ulterior într-o căsuță din complexul Castelgandolfo, reședința de vară a papilor, unde ține reuniuni săptămânale cu cardinalul Montini, viitorul papa Paul VI. În luna decembrie 1946, Pavelic se refugiază la San Girolamo. Se pregătește să se îmbarce pentru Argentina din portul Genova, însoțit de preoții Ivan Bucko și Karlo Petrovic, dar sosirea agenților americani îl obligă pe *Poglavnik* să se ascundă în mânăstirea Santa Sabina pentru a evita arestarea.

În aprilie 1947, un agent infiltrat al spionajului american la San Girolamo anunță că a pierdut pista lui Pavelic. În luna august a aceluiași an, apare zvonul că o reuniune secretă a fost organizată între

[1] Raportul din 1998, intitulat *Supplement to Preliminary Study on US and Allied Efforts to Recover and Restore Gold and Other Assets Stolen and Hidden During the World War II*, redactat de William Slany, istoric al Departamentului de stat.

șefii serviciilor secrete britanice și americane la Roma și cardinalul Montini. În cursul reuniunii, „presupusul" trimis al papei Pius XII explică spionilor că pentru Vatican (și nu pentru suveranul pontif), Ante Pavelic este un militant catolic, dar că s-a înșelat în lupta pentru catolicism. Din acest motiv, el este încă în legătură cu Vaticanul și sub protecția Sfântului Scaun. Nu se pot uita crimele sale din trecut, dar nu poate fi judecat decât de croații care reprezintă un guvern croat independent. Este clar că pentru Vatican, papa Pius XII și Sfânta Alianță, dacă Ante Pavelic este vinovat de asasinarea a aproape 150 de mii de persoane, atunci la fel este și Stalin care a fost responsabil de moartea a milioane de oameni în Ucraina, în Bielorusia, Polonia și țările baltice, pe când mareșalul Tito, agentul său, acționa la fel în Iugoslavia.

În sfârșit, la 11 octombrie 1948, liderul Ustașilor pleacă spre Genova și se îmbarcă pe *Sestriere* într-o cabină de lux. El deține un pașaport de la Crucea Roșie pe numele de Pal Aranyos, inginer ungur. Într-un raport din 1950 al CIA se afirmă că pe vapor, Pavelic este însoțit de doi agenți ai serviciilor secrete ale Vaticanului, care vor rămâne lângă *Poglavnik* în următorii doi ani, în calitate de gărzi de corp.

Organizarea „culoarului Vaticanului" va fi una dintre cele mai mari operațiuni secrete din toate timpurile. Nu există probe concludente că operațiunea „Mânăstirea" și „culoarul Vaticanului" au fost organizate sau planificate ca operațiune unitară a Sfintei Alianțe, dar s-a putut demonstra că membri eminenți ai Curiei romane și agenți ai serviciilor secrete ale Vaticanului au participat în nenumărate operațiuni de evadare a criminalilor de război spre țări sigure, în afara razei de acțiune a justiției internaționale.[1]

Doi colaboratori ai lui Alois Hudal la Roma, Monseniorii Heinemann și Karl Bayer, au reușit să ajute criminali naziști de război să se ascundă. Heinemann, foarte puțin apreciat de germani, este însărcinat să se ocupe de cererile înalților demnitari naziști refugiați în biserica lui Hudal, Santa Maria dell'Anima. Karl Bayer, în schimb, este foarte apreciat de către naziștii căutați. Întrebat ani mai târziu de către scriitorul Gitta Sereny, Monseniorul Bayer își va aminti în ce mod Hudal și el însuși i-au ajutat pe naziști cu sprijinul Vaticanului: „Papa (Pius XII) aducea banii pentru ei; uneori cu pipeta, dar veneau".[2]

Deschiderea arhivelor Crucii Roșii internaționale redactate după război, a încheiat polemica asupra chestiunii dacă criminalii de război

[1] Avem probe ale intervenției agenților Sfintei Alianțe în cel puțin 44 de operațiuni de evadare a criminalilor de război naziști și croați. Din motive de spațiu nu am selecționat decât câteva, care sunt incluse în cartea de față.

[2] G. SERENY, *Au fond des ténébres: de l'euthanasie à l'assasinat de masse: un examen de conscence.*

naziști și croați au contat pe sprijinul Vaticanului pentru a scăpa de justiție, fugind spre America de Sud, Australia, Africa de Sud sau Canada. Răspunsul este clar. Cardinalii Montini, Tisserant și Caggiano au conceput filierele de fugă; episcopi și arhiepiscopi — ca Hudal, Siri și Barrère — au realizat demersurile necesare pentru crearea documentelor și a actelor de identitate pentru asasini; preoți — precum Draganovic, Heinemann, Dömöter, Bucko, Petranovic și mulți alții — au semnat cu mâna lor cererile de pașapoarte ale Crucii Roșii pentru criminali ca Josef Mengele, Erich Priebke, Adolf Eichmann, Hans Fischböck, Ante Pavelic sau Klaus Barbie.

În fața tuturor acestor date și probe rămâne întrebarea principală: papa Pius XII era la curent cu operațiunea „Mânăstirea" și cu organizarea „culoarului Vaticanului"? Serviciile secrete ale Vaticanului au participat la planurile de fugă ale criminalilor de război?

După cifrele Direcției de imigrări a Argentinei, se estimează că după război au venit în această țară aproape 5 000 de croați, dintre care 2 000 soseau din Hamburg, 2 000 din Munchen și aproape o mie din Italia, mai exact din Vatican.

Într-un raport al Foreign Office actual declasat, specialistul în afaceri sud-americane Victor Perowne scrie:

„Activitățile clerului catolic în continuarea protejării refugiaților iugoslavi în emigrarea către America de Sud pot fi considerate, după felul în care sunt privite, ca umanitare sau politic sinistre. Cred că mulți lideri fasciști minori sunt refugiați la Sfântul Paul *extra muros* și nu este imposibil ca ceilalți criminali de război iugoslavi să fie refugiați la San Girolamo, căci aceasta nu ar fi nimic neobișnuit. Este puțin probabil ca Vaticanul să aprobe activități politice, atât de opuse oamenilor bisericii, ca ale părintelui Draganovic și ceilalți, în măsura în care le-am putea distinge pe unele de celelalte. Într-o asemenea situație este, în fapt, aproape imposibil să distingi politica de religie. Nu putem condamna în mod cert activitatea caritabilă a Bisericii catolice cu privire la „pescarii individuali", dar probe copleșitoare arată că Vaticanul a permis, într-o manieră disimulată sau deschisă, ca membrii grupării Ustașe să fie încurajați".[1]

Un singur raport demonstrează poziția Sfintei Alianțe în afacerea operațiunii „Mânăstirea", a „culoarului Vaticanului" și a părintelui Krunoslav Draganovic. După un raport al CIA datat din 24 iulie 1952, cardinalul Pietro Fumasoni-Biondi, șeful Sfintei Alianțe, este și el la

[1] Raportul Foreign Office, depus la Public Record Office (PRO), FO (Foreign Office) 371/67410 R15533.

curent cu operațiunile părintelui Draganovic și cu ceea ce s-a întâmplat la San Girolamo.

Fumasoni-Biondi este foarte supărat pe „Fraternitate", organizația de ajutor condusă de Draganovic. În 1952, în ciuda interdicției exprese a șefului Sfintei Alianțe de a acorda vize germanilor și croaților, părintele Draganovic continuă să-i ajute pe criminalii de război.

De-a lungul tuturor anilor cât durează operațiunea „Mânăstirea", grație preotului franciscan Dominic Mandic, agent de contraspionaj al Vaticanului, cardinalul Pietro Fumasoni-Biondi este informat de tot ceea ce se întâmplă în „culoarul Vaticanului". Mandic lucrează la imprimeria din San Girolamo, ocupându-se cu tipărirea de acte false criminalilor de război protejați de Draganovic. Dar această situație se va schimba considerabil atunci când pe 6 octombrie 1958, pe când se afla la Castelgandolfo, papa Pius XII este victima unui atac cerebral. În acea noapte, i se dă ultima împărtășanie. După o lungă agonie, suveranul pontif, unul dintre oamenii care cunoștea majoritatea secretelor Bisericii catolice, el însuși fiind la originea multora dintre ele, moare la miezul nopții de 9 octombrie, la vârsta de 82 de ani. Rămășițele sale sunt înmormântate în grotele Vaticanului, în capela Madonna della Bocciata. Zilele de glorie ale lui Krunoslav Draganovic iau sfârșit la doar câteva zile după moartea lui Pius XII.

În octombrie 1958, CIA află că preotul a fost expulzat fără menajamente din parohia San Girolamo, fără să fie lăsat să ia cu el cele de cuviință, din „ordinul expres al secretariatului de stat al Vaticanului". Ordinul este executat de către cinci agenți ai Sfintei Alianțe, conduși de Nicolas Estorzi, care îndeplinesc directivele stricte ale cardinalului Pietro Fumasoni-Biondi, șeful Sfintei Alianțe.

Pierzând sprijinul Vaticanului, Krunoslav Draganovic pierde, de asemenea, în 1962, și favorurile agențiilor de spionaj occidentale, ca CIA și MI6, din „motive de securitate". Raportul CIA arată că Draganovic, „alias *Sângerosul Draganovic*, alias *Dr Fabiano*, alias *Dynamo*, este incontrolabil, cunoaște prea bine personalul unității și activitatea sa; cere prețuri exorbitante și ajutorul american pentru organizații croate, ca plată pentru cooperarea sa". Devenit un „repudiat" pentru Statele Unite și Vatican, Draganovic decide în 1967 să treacă frontiera și să se reîntoarcă în Iugoslavia, unde se ocupă de trimiterea de mesaje în favoarea lui Tito. După anumite indicii, este posibil ca preotul să fi fost sechestrat de către agenții de spionaj iugoslav.

Krunoslav Draganovic va muri în iulie 1983 în mizeria cea mai cruntă, ducând cu el în mormânt unul dintre cele mai mari secrete legate de Vatican: legăturile „primejdioase" între criminalii de război naziști și croați și serviciile secrete ale Sfântului Scaun, ca și toate datele operațiunii „Mânăstirea" din „culoarul Vaticanului".

Sosirea unui nou pontif va aduce, cum va spune Allen Dulles, pe atunci director la CIA, „un val de aer proaspăt în palatele anchilozate ale Vaticanului și va ajuta să fie reînnoit aerul putrezit în care a evoluat precedenta administrație papală".

Este posibil ca această frază să fie justă. La 25 octombrie 1958 se deschide conclavul care-l va alege pe cardinalul Angelo Giuseppe Roncalli. Noul suveran pontif, în vârstă de 77 de ani, ia numele de Ioan XXIII. O etapă de scurt optimism se deschide la Vatican. Sfânta Alianță va trăi câțiva ani de liniște, sub un pontificat mai preocupat de problemele sufletului și spiritului decât de politicile pământene.

17

NOILE ALIANȚE (1958-1976)

„Apoi aprinderea i se îndoiește, întrece măsura și se face vinovat, căci puterea lui o ia ca dumnezeu al lui."

Habacuc 1, 11

În cursul celor patru ani, șapte luni și șase zile cât Ioan XXIII guvernează Biserica din Roma, Sfânta Aliață va avea o lungă perioadă de inactivitate. Papa este mai ocupat s-o primească în audiență pe Raisa, fiica liderului sovietic Nikita Hrușciov, și să pregătească conciliul revoluționar Vatican II, decât să se preocupe de ceea ce se întâmplă, pe plan mai mult terestru și politic, de cealaltă parte a cortinei de fier.

În fața creșterii din ce în ce mai mari a forței comuniste și în plină desfășurare a războiului rece, Sfânta Alianță se ocupă să stabilească agenți în țările Europei de Est; cât despre Sodalitium Pianum, gruparea realizează o supraveghere mai intensă a personalităților Curiei romane și a departamentelor respective, însărcinate cu pregătirea conciliului Vatican II.

După moartea, la 12 iulie 1960, a cardinalului Pietro Fumasoni-Biondi, responsabil al serviciilor secrete ale Vaticanului încă din timpul pontificatului lui Pius XII, Ioan XXIII decide să nu numească un înlocuitor. Papa este partizan al „deschiderii spre lume a porților Vaticanului", iar aceasta implică sfârșitul operațiunilor secrete sale ale serviciilor de informații.

La sfârșitul anului 1962, Ioan XXIII este victima unei puternice hemoragii, primul semn al unei boli grave de care este atins. La 17 mai 1963, suferințele Sfântului Părinte se agravează și trebuie să stea la pat.

O ameliorare se produce la sfârșitul lui mai, dar într-o noapte se diagnostichează o peritonită. La 3 iunie, Ioan XXIII se stinge din viață,

lăsând tronul Sfântului Petru liber. Pentru a șasea oară în acest secol, conclavul trebuie să se reunească pentru alegerea succesorului.[1]

Cu câteva zile înainte de a se închide în conclav, cardinalii conduși de Giacomo Lercaro, din Bologna, se întâlnesc la Villa Grottaferrata, proprietatea lui Umberto Ortolani. Acolo, la adăpostul nopții, sub protecția agenților Sfintei Alianțe însărcinați să vegheze asupra eminențelor înainte de reunirea pentru alegerea noului pontif, ei decid numele cardinalului pe care convin să-l sprijine. Alesul este Giovanni Battista Montini, arhiepiscop de Milano, pe care l-au pus deja la curent cu reuniunea din casa celebrului membru al francmasoneriei.[2]

Conclavul începe în seara de 19 iunie 1963. Două zile mai târziu, după al cincilea scrutin, cardinalul Giovanni Montini, în vârstă de 65 de ani, este ales papă sub numele de Paul VI. Încoronarea va avea loc nouă zile mai târziu. Prima decizie a noului papă constă în recompensarea ospitalității francmasonului Ortolani numindu-l „Gentilomul Sanctității Sale".

Omul care l-a ajutat pe Krunoslav Draganovic să creeze „culoarul Vaticanului", unul dintre cei mai înalți responsabili ai Curiei romane implicat în operațiunea „Mânăstirea" este în prezent noul suveran pontif.[3] Serviciile secrete ale Vaticanului, renăscând din cenușă, vor funcționa din nou în plin randament. Paul VI încredințează sarcina dificilă de a le conduce unui simplu preot, Pasquale Macchi. Omul de încredere al suveranului pontif l-a cunoscut pe cardinalul Montini încă de când acesta a fost însărcinat să conducă arhiepiscopia din Milano. Macchi a devenit secretarul său privat, dar și cea mai bună sursă de informare. După ce a fost ales papă, Paul VI pune în mâinile lui Macchi unul dintre cele mai puternice aparate de culegere a informațiilor din lume, Sfânta Alianță, care, în câțiva ani va împlini patru secole de existență de la crearea sa din ordinul inchizitorului general, cardinalul Ghislieri, devenit apoi papa Pius V.

Anumite surse îl văd pe Macchi ca pe cel mai înalt demnitar al serviciilor de spionaj ale Vaticanului, în timp ce altele afirmă că el n-a condus în fapt niciodată Sfânta Alianță, că n-a fost decât un simplu și umil „filtru" între papă și cardinalul responsabil cu serviciile de spionaj.

Cei 15 ani ai pontificatului lui Paul VI vor fi cei mai prolifici pentru operațiunile Sfintei Alianțe.

Michele Sindona, Roberto Calvi, Paul Marcinkus, Carlos *Șacalul*, *Septembrie Negru*, Golda Meir sau Mossad-ul sunt câteva dintre numele cu care se va înfrunta spionajul Sfântului Scaun; însă inamicul nu va

[1] T. CAHILL, *Jean XXIII*.
[2] Disciples de la Vérité, *Bugie di sangue in Vaticano*.
[3] U. GONI, *op. cit.*

fi numai în exteriorul zidurilor Vaticanului, ci chiar și în interior, de exemplu, francmasoneria.

Una dintre operațiunile cele mai spectaculoase ale Sodalitium Pianum are loc în primii ani de pontificat ai lui Paul VI. Statul Vatican este bineînțeles de cel mai mare interes pentru Moscova și KGB, iată de ce serviciile de spionaj sovietic au infiltrat o „cârtiță" în cele mai înalte sfere ale Curiei romane, chiar în anturajul Sfântului Părinte.

Alighiero Tondi a făcut seminarul în ordinul iezuiților și, grație eficacității sale, a devenit secretarul și valetul Monseniorului Montini. Când acesta este ales papă și părăsește Milano pentru a se instala la Vatican, tânărul Tondi[1] îl însoțește.

Iezuitul este, în fapt, un agent ascuns al KGB în interiorul Vaticanului, și poate unul dintre cei mai activi. În 1936, după ce a terminat seminarul, Tondi a colaborat cu casele de editare catolice, unde a intrat în legătură cu grupările comuniste; el a fost chiar ales de Partidul comunist italian pentru a urma cursurile universității „Lenin" din Moscova. Acolo, a fost racolat de spionajul sovietic pentru a opera în interiorul Vaticanului.

Începe să acționeze ca agent sovietic încă de pe la sfârșitul lui 1944, denunțând toți preoții din Russicum trimiși clandestin în Uniunea Sovietică pentru evanghelizare. Sfânta Alianță estimează că Alighiero Tondi a denunțat la KGB aproape 250 de membri ai grupării Russicum, care și-au sfârșit zilele în gulagurile sovietice sau executați, fiind acuzați de spionaj împotriva Uniunii Sovietice.[2]

În 1967, un agent SP îi informează pe superiorii săi că părintele Alighiero Tondi a fost văzut într-o cafenea la Roma cu un individ indentificat de Sfânta Alianță ca un agent „presupus" a fi al KGB-ului, detașat la ambasada sovietică din Roma. Plecând din acest moment, contraspionajul îl pune sub supraveghere fără să-l avertizeze pe papa Paul VI. În realitate, Sfânta Alianță își dorește să cunoască gradul de penetrare al lui Tondi în securitatea Vaticanului.

În sfârșit, într-o noapte din 1968, SP primește o alertă care indică faptul că secretarul Sanctității Sale a cerut accesul la anumite documente depuse în Arhivele secrete. Fără să mai întârzie, se cere cardinalului Eugene Tisserant, responsabil al Arhivelor, să tragă de timp până la sosirea agenților Sfintei Alianțe. Dosarul cerut de Alighiero Tondi păstrează comincările papei Paul VI către nunțiaturile sale și congregațiile din țările Europei de Est, de cealaltă parte a cortinei de fier. Dacă Tondi accede la aceste comunicate, acoperirea mai multor agenți ai Sfintei Alianțe din Ungaria, Polonia, Cehoslovacia și România va fi dezvăluită, iar siguranța lor compromisă.

[1] E. VAN DEE, *op. cit.*
[2] E. BAUER, *op. cit.*

Tondi le spune agenților de contraspionaj că dosarele în chestiune au fost cerute de către papa însuși și că, urmând ordinul pontifical, nu va răspunde decât înaintea lui Paul VI. Escortat de doi agenți ai securității Vaticanului, iezuitul este condus într-un birou unde rămâne până a doua zi dimineață. Primul care a primit un apel telefonic în legătură cu această afacere este cardinalul secretar de stat, Amleto Giovanni Cicognani. Șeful Sfintei Alianțe îl informează că l-au arestat pe secretarul personal al papei, pentru că este suspect de spionaj pentru Uniunea Sovietică. De asemenea, Cicognani însuși îl va pune la curent pe Sfântul Părinte, recomandându-i să-l dea pe Tondi pe mâna poliției italiene ca să fie judecat. Dar serviciul de spionaj pontifical îl sfătuiește pe Paul VI să-l expulzeze pe Tondi din Vatican fără alte explicații, cu condiția să nu se mai întoarcă niciodată.

În aceeași seară, fără să fi avut timp să se schimbe, Alighiero Tondi, secretarul papei Paul VI și agent KGB la Vatican în ultimii 24 de ani, este însoțit de un rezervist al gardei elvețiene până la frontiera italo-vaticană. De acolo, pleacă în Rusia unde devine consilier al afacerilor Bisericii al liderului Uniunii sovietice, Leonid Brejnev.[1]

Dar sovieticii nu sunt singurii care s-au infiltrat în Vatican; francmasoneria a făcut-o de asemenea. La sfârșitul lui 1968, contraspionajul Vaticanului anchetează mai mulți membri ai Curiei romane, căutând posibilele „infiltrări" ale francmasonilor. Ancheta se prelungește până la începutul anului 1971, când, într-o zi, responsabilul SP este chemat în fața papei. Paul VI dorește să cunoască detaliile anchetei. Șeful SP întinde suveranului pontif un dosar gros care conține nume, date, locuri ale tuturor contactelor francmasoneriei în diferitele departamente ale Statului Vatican.[2]

Francmasonii Curiei știu că trebuie să fie acolo unde „bate inima istoriei", cum scrie Cesare Pavese, în următorul paragraf care nu lasă loc de vreo ambiguitate: „A crede cât mai puțin posibil, fără a fi un eretic, pentru a te supune cât mai puțin, fără a ajunge să fii un rebel".

Raportul contraspionajului papal pune în evidență tentaculele unei caracatițe masonice în diferite palate ale Vaticanului. Mulți ani au trecut și mulți papi s-au succedat de când Clement XII (12 iulie 1730-8 februarie 1740) a declarat, printr-o bulă, excomunicarea francmasonilor, până când, la 19 octombrie 1974, părintele iezuit Giovanni Caprile îi liniștește pe catolicii afiliați la francmasonerie printr-un articol publicat în revista *Civiltà Cattolica*. De la sosirea lui Montini pe tronul lui Petru, francmasonii sunt, de fapt, răspândiți pe toate culoarele Vaticanului; cel mai important dintre ei este bancherul

[1] *Ibid.*
[2] Milenarii, *Via col vento in Vaticano.*

Michele Sindona, pe care papa l-a numit consilier financiar. Câțiva ani mai târziu, Paul VI va da puterea celor de la IOR[1] francmasonilor Sidona, Roberto Calvi, Licio Gelli și Umberto Ortolani.

Papa în persoană cere șefului contraspionajului să pună capăt anchetei asupra francmasonilor de la Vatican și ordonă ca raportul să fie depus în Arhivele secrete.

Mult mai târziu, în 1987, jurnalistul Pier Carpi va susține teza după care un mare număr de cardinali și episcopi aparțineau lojei masonice Propaganda 2 sau P2.[2], pe care el o definea ca *Loggia Ecclesia*, strâns legată cu Loja unită a Angliei și cu marele său maestru, ducele Michael de Kent. Un alt raport apărut în presă[3] dezvăluie: „Francmasoneria a divizat Vaticanul în opt secțiuni în sânul cărora acționează patru loje francmasonice de rit scoțian, în care adepții, înalții funcționari ai micului stat al Vaticanului, aparțin într-un mod independent unii de alții fără a se cunoaște unii cu ceilalți nici măcar prin cele trei ușoare strângeri de mână."[4]

Ceea ce e sigur că de-atunci, din anul 1971, anul în care Paul VI a ordonat închiderea anchetei SP împotriva francmasoneriei, din acea zi nu s-a mai scotocit niciodată în interiorul zidurilor Vaticanului.[4]

Pe lista ilustrilor francmasoni redactată de SP figurează cardinali precum Augustin Bea, secretar de stat sub pontificatul lui Ioan XXIII și Paul VI; Sebastiano Baggio, prefect al Congregației sacre a episcopilor; Agostino Casaroli, secretar de stat sub pontificatul lui Ioan Paul II; Achille Lienart, arhiepiscop de Lille; Pasquale Macchi, secretar privat al papei Paul VI; Salvatore Pappalardo, arhiepiscop de Palermo; Michele Pellegrino, arhiepiscop de Torino; Ugo Poletti, vicar al diocezei de Roma; sau Jean Villot, secretar de stat al lui Paul VI.[5]

Faimosul dosar redactat de agenții de contraspionaj asupra tentaculelor masonice la Curia romană, a rămas „îngropat" în Arhivele secrete ale Vaticanului.

La începutul lui ianuarie 1974, suveranul pontif ordonă responsabililor Sfintei Alianțe și SP să i se alăture în sala sa privată de masă. Întâlnirea dintre cei trei bărbați durează trei ore și jumătate. Nimeni

[1] IOR (*Instituto per le Opere di Religione*), cunoscut sub numele popular de „Banca Vaticanului", a fost fondat de papa Pius XII la 27 iunie 1942.
[2] Fondată pe 9 mai 1975. Cea mai puternică, cea mai politizată și cea mai violentă dintre societățile secrete italiene. Marele maestru al P2, Licio Gelli separă această lojă de ierarhia masonică și este, în fapt, un „Stat" clandestin în Stat. El recrutează importante figuri din politică, finanțe, magistratură, poliție, armată și Biserică. Toți au jurat în fața lui să distrugă forma de democrație parlamentară care conduce Republica italiană.
[3] Revista mexicană Proceso, din 12 octombrie 1992.
[4] Modalitate tradițională de recunoaștere între francmasonii care fac parte din loje diferite.
[4] M. SHORT, *Inside the Brotherhood...*, *op. cit.*
[5] P. L. WILLIAMS, *The Vatican Exposed. Money, Murder and the Mafia.*

nu știe ce s-a discutat, dar un lucru este sigur, în cursul acestei reuniuni Paul VI a cerut responsabililor serviciilor de informații punerea la cale a operațiunii *Nessum Dorma* (Nimeni să nu doarmă).

Aceasta constă în redactarea unui mare raport, nu numai pentru punerea în evidență a carențelor și nevoilor tuturor departamentelor Vaticanului, dar de asemenea și strângerea denunțurilor despre corupția comisă de funcționarii Vaticanului. Deși conducerea anchetei este în sarcina Sfintei Alianțe, redactarea raportului final revine arhiepiscopului Édouard Gagnon și Monseniorului Istvan Mester, responsabil al Congregației pentru cler.[1]

În decursul câtorva luni, agenții Sfintei Alianțe au parcurs kilometri și kilometri de culoare, interogând toți funcționarii diferitelor departamente papale. În câteva săptămâni, spionii papei culeg sute de denunțuri ale neregulilor și delictelor comise de episcopi și cardinali în dicasteriile* lor. La sfârșit, președintele comisiei, Monseniorul Gagnon, își petrece trei luni clasând întreg materialul adunat de Sfânta Alianță. Voluminosul raport care pune în lumină activitățile secrete ale Curiei este protejat în fiecare noapte de către agenții Sfintei Alianțe și SP, dar forțele oculte se arată decise ca acest raport să nu intre niciodată în mâinile papei Paul VI.

Odată terminată redactarea raportului eponim asupra operațiunii Sfintei Alianțe, *Nessum Dorma*, Monseniorul Gagnon cere, prin secretariatul de stat, să fie primit de Sfântul Părinte. Gagnon își dorește să arate personal lui Paul VI ceea ce a descoperit prin agenții Sfintei Alianțe. Săptămânile trec fără ca responsabilul *Nessum Dorma* să își primească vreun răspuns pentru cererea sa de audiență. Într-un final, sercetariatul îl anunță că fiind dată delicatețea afacerii, dosarul trebuie să fie pus sub protecția Congregației pentru cler condusă de cardinalul John Joseph Wright. Va fi supravegheat acolo de Monseniorul Istvan Mester până când Gagnon va fi chemat înaintea papei.

Dosarul este depus într-un seif cu încuietoare metalică într-una din sălile *Congregatio pro Clericis*. În dimineața zilei de luni 2 iunie 1974, Monseniorul Mester deschide ușa biroului și descoperă că ceva s-a întâmplat în interior. Cărți împrăștiate pe jos, hârtii în dezordine, cutii deschise. Îl cheamă pe Monseniorul Edouard Gagnon, care, la rândul lui, îi cheamă pe responsabilii Sfintei Alianțe și ai grupării Sodalitium Pianum. Când ajung în sufragerie, Mester este în genunchi, în fața seifului în care, în după-amiaza zilei de 30 mai, depusese dosarul *Nessum Dorma*. Încuietorile fuseseră smulse și dosarul anchetei dispăruse. Contraspionajul descoperă că hoții aveau cheia de la ușile

[1] Milenarii, *op. cit.*

* Organisme ale Curiei romane. Dicasteriile cuprind: congregațiile, tribunalele, secretariatele, consiliile, comisiile și oficiile.

sălilor care găzduiau Congregația pentru cler: broaștele lor nu fuseseră forțate.

Informat despre atac, papa Paul VI ordonă tuturor celor care au avut legătură cu această afacere, cuprinzând și agenții serviciului de spionaj implicați în anchetă, să se pună imediat sub „secretul pontifical".[1]

Monseniorul Gagnon informează secretariatul de stat că el este dispus să redacteze un nou raport, dar în mod misterios i se ordonă, tot sub „secretul pontifical", să depună la secretariat notițele sale și să-și abandoneze munca la raport până la noi ordine. Într-un mod total de neînțeles, se cere lui Camillo Cibin, șeful corpului de supraveghere, să conducă ancheta pentru descoperirea vinovaților furtului, renunțându-se la serviciile secrete, care au cules informația pentru *Nessum Dorma*.

Cibin trebuie să informeze exclusiv secretariatul de stat, fără să redacteze vreun proces verbal pentru niciuna dintre acțiunile din timpul anchetei. Deși papa a ordonat ca afacerea să rămână în cel mai mare secret, zvonurile despre furtul dosarului încep să se răspândească chiar în afara zidurilor Vaticanului.

Marți 3 iunie, presa se face ecoul zvonurilor: „Hoții au forțat ușa unei camere din Vatican și se speculează că a dispărut un dosar redactat din ordinul papei". În fața insistenței jurnaliștilor, doctorul Federico Alessandrini, purtătorul de cuvânt al Vaticanului, nu știe cum să se sustragă din această afacere. În final, chiar *Osservatore Romano*, organul de presă al Sfintei Alianțe, scrie despre furt: „Este vorba, într-adevăr, despre un furt rușinos. Autorii necunoscuți au intrat în biroul unui prelat și au furat dosare păstrate într-un seif solid cu dublă încuietoare. Un adevărat scandal."

În zilele care urmează, 14 membri ai Curiei care vorbiseră cu agenții Sfintei Alianțe și aduseseră informații despre corupția din diverse dicasterii sunt expulzați din Vatican, în timp ce alți cinci sunt trimiși în Africa în „misiuni de evanghelizare".

Deși nu i s-a cerut Monseniorului Gagnon să redacteze un nou raport, clericul pregătește un altul, asemănător cu cel care a fost furat. O dată redactarea terminată în secret, el cere din nou să fie primit la papa Paul VI, dar încă o dată i se ignoră cererea. Gagnon cere atunci secretariatului de stat să facă în așa fel ca dosarul să-i parvină Pontifului, dar nu va ajunge niciodată la destinație. Cineva din secretariat îl anunță pe papă că este imposibil de localizat raportul *Nessum Dorma*. După toate zvonurile, conspirația îl vizează pe cardinalul Jean Villot,

[1] Violarea „secretului pontifical" antrena după sine excomunicarea imediată și expulzarea automată din Biserica catolică și, în consecință, din Statul Vatican.

fost secretar de stat și fost cardinal carmeling* al Camerei apostolice, cunoscut la Vatican ca „vice-papă".

În final, Monseniorul Edouard Gagnon cere să părăsească Sfânta Alianță și să se retragă în țara sa, Canada, până la pensie. Ioan Paul II îl va rechema la Roma în 1983 și-l va face cardinal pe 25 mai 1985.

Pe culoarele Vaticanului nu se va mai vorbi niciodată despre operațiunea *Nessum Dorma* și niciodată un papă nu va mai cere Sfintei Alianțe sau grupării Sodalitium Pianum o astfel de anchetă. Serviciile secrete ale Vaticanului continuă să funcționeze din plin sub papalitatea lui Paul VI împotriva noilor dușmani, de data aceasta unui anumit „Septembrie negru".

Operațiunea „Ierusalim" a Sfintei Alianțe și operațiunea „Diamant" a Mossad-ului[1] vor veni să demonstreze conivența dintre cele două servicii de spionaj; colaborarea lor își va arăta roadele câțiva ani mai târziu, atunci când Mossad-ul, în plin război împotriva lui „Septembrie negru" după asasinarea atleților israelieni la jocurile Olimpice de la Munchen în 1972, va dezvălui o operațiune vizând sechestrarea sau asasinarea lui Paul VI.

La sfârșitul toamnei lui 1972, primul ministru al Israelului, Golda Meir, primește un comunicat secret de la papa Paul VI indicând că ar fi dispus să o primească în cursul unei întrevederi private. La 11 decembrie același an, Meir își reunește cabinetul și pe Zvi Zamir, *memunehul*[2] Mossad-ului, ca să le ceară sfatul înainte de întrevederea sa cu suveranul pontif, asupra măsurilor de securitate care trebuie luate.

Meir nu are intenția, ceea ce-i și mărturisește lui Zamir, „să meargă la Canosa", cu alte cuvinte să se umilească înaintea Sfântului Părinte cum a făcut-o împăratul Henric IV al Sfântului Imperiu romano-german, în 1077, când s-a prezentat la castelul italian și a făcut penitență în fața papei Grigore VII. Meir este prea mândră pentru a face așa ceva.

Zamir — prin Sfânta Alianță — și ministerul Afacerilor externe al Israelului — prin secretariatul de stat al Vaticanului — află că 15 ianuarie 1973 va fi data aleasă pentru întrevedere. Cardinalul Jean Villot i-a înștiințat că întâlnirea va dura 35 de minute, că se vor schimba mai întâi cadourile, că niciun moment al întâlnirii nu va fi regizat și că nu există o ordine de zi, ceea ce înseamnă că poate fi abordat orice fel de subiect de o parte și de alta. Din motive de securitate, supravegherea și controlul întâlnirii vor reveni Mossad-ului, condus de Zamir,

---

* Cardinal care girează afacerile Bisericii pe durata când scaunul papal este vacant.

[1] *Ha Mossad, le Modiyin ve le Tafkidim Mayuhadim* (Institutul de informații și operațiuni speciale).

[2] Nume sub care este cunoscut directorul general al Mossadului.

și Sfintei Alianțe, și sub niciun pretext, nici înainte, nici după, nu se va face vreun anunț public despre întâlnirea celor doi demnitari.[1]

Este prevăzut ca Meir să zboare către Paris în zilele de 13 și 14 ianuarie pentru a asista la Conferința Internaționalei socialiste și, de acolo, într-un avion închiriat de la El AL, fără semne distinctive, va ajunge la Roma. Abia în timpul zborului se va face cunoscută destinația finală însoțitorilor Goldei Meir. După întâlnirea cu papa, Meir va călători în Coasta de Fildeș pentru o reuniune de două zile cu președintele Felix Houphouët-Boigny și, de acolo, se va reîntoarce în Israel.

Zamir a decis să vină la Roma cu o săptămână mai devreme pentru a pregăti măsurile de securitate și ca să stabilească un fir conducător cu agenții Sfintei Alianțe. Pentru *memuneh*, Orașul etern oferă o potențială scenă pentru o lovitură a teroriștilor arabi. După atacul delegației israeliene la Jocurile Olimpice din Munchen de către gruparea „Septembrie negru", anul precedent, capitala italiană a devenit punctul de întâlnire al teroriștilor de toate facturile în căutarea unei informații cât mai bune și a traficanților de arme în căutarea unui bun client.

Agenții de legătură între Mossad și Sfânta Alianță sunt Mark Hessner, de partea israeliană, și părintele Carlo Jacobini, de partea Sfintei Alianțe. Hessner a fost contactat de Shar Kauly „katsa", responsabil al agenturii Mossad-ului din Milano. În timpul unei reuniuni secrete Zvi Zamir îl întâlnește pe Jacobini, Kauly și Hessner punându-i la curent cu toate detaliile călătoriei premierului Golda Meir. Este foarte clar că nicio informație nu trebuie să se scurgă, dacă vor să evite un eventual atentat împotriva liderului israelian.

A doua zi, contraspionajul Vaticanului, Sodalitium Pianum, îl informează pe Jacobini că cineva, probabil un preot auxiliar al secretariatului de stat, a transmis o informație despre Meir unui contact de la Roma, cunoscut pentru relațiile sale cu extremiștii arabi.

Agentul Sfintei Alianțe îl alertează pe Zamir, care vorbește personal cu Golda Meir pentru a încerca s-o convingă să-și anuleze vizita la Paul VI. Cunoscându-l pe primul său ministru, știe că o simplă amenințare nu va fi suficientă s-o facă să renunțe la intenția sa de a obține recunoașterea Israelului la Vatican, chiar dacă ea trebuie să facă față unui atentat din partea teroriștilor arabi. Meir îi răspunde lui Zamir: „Memuneh, munca voatră este să evitați atentatul. Israelul nu se poate opri din cauza unei simple amenințări".

Pentru securitatea reuniunii, Vaticanul trimite un alt preot expert în materie de contraspionaj, părintele Angelo Casoni, agent în Sodalitium Pianum. Acesta din urmă descoperă că informația despre călătoria clandestină a Goldei Meir la Vatican a ajuns în mâinile lui Abu Yusuf. Carlo Jacobini, din Sfânta Alianță, și Zvi Zamir, din Mossad,

---

[1] G. THOMAS, *op. cit.*

știu că mai devreme sau mai târziu, un grup de teroriști își va face apariția. Efectiv, Yusuf a trimis un mesaj lui Ali Hassan Salameh, alias „Prințul roșu", cel mai înalt cap al grupării teroriste palestiniene „Septembrie negru" și creierul operațiunii din Munchen.

Comunicatul spune: „Să terminăm cu cea care face ca sângele nostru să curgă în toată Europa".[1] Locul exact al atentatului împotriva lui Meir și maniera de acțiune depind exclusiv de Salameh. Dacă pentru „Prințul roșu" asasinarea Goldei Meir reprezintă lovitura de teatru în lupta împotriva israelienilor, pentru Yusuf este o ocazie unică de a demonstra lumii că „Septembrie negru" este o grupare teroristă puternică de care trebuie să se țină cont. Asasinarea liderului israelian la Vatican va face să apară organizația teroristă pe primele pagini ale tuturor mijloacelor de informare.

La 10 ianuarie, cinci zile înainte de reuniune, *memunehul* Zri Zamir și cei doi *katsa* Mark Hessner și Shai Kárily sunt conduși într-o mașină neagră pe străzile Romei în direcția Vaticanului. Gărzile elvețiene care supraveghează intrarea prezintă onorul când vehiculul pătrunde în interiorul zonei administrative a Sfântului Scaun. La coborârea din mașină, părintele Carlo Jacobini îi așteaptă. Zamir a citit într-un raport despre Jacobini că preotul a fost crescut în Statele Unite și că a căpătat experiența sa în strângerea de informații urmând mai multe cursuri la Langley, cartierul general al CIA în Statul Virginia. Agentul Sfintei Alianțe vorbește curent șase limbi, și la Vatican este considerat un adevărat „nobil" datorită legăturilor sale familiale cu cardinalii Domenico Maria Jacobini, Ludovico Jacobini, secretarul de stat al papei Leon XIII și Angelo Jacobini. Zvi Zamir nu se îndoiește că tânărul Carlo este un bun contact pentru a se deplasa pe culoarele Vaticanului, mai ales după pierderea încrederii Sfintei Alianțe față de CIA.

Nu se știe nimic despre reuniunea secretă care s-a ținut în acea zi la Vatican între Mossad și Sfânta Alianță, nici măcar despre ce subiect a fost abordat, dar Zamir iese aparent satisfăcut de ceea ce a auzit. Traversând piața Sfântul Petru, *memunehul* spune șoferului să-l conducă la aeroport ca să ia avionul spre Tel Aviv.

La „Institut", supranumele serviciului israelian de informații, se știe deja prin părintele Angelo Cosoni că Ali Hassan Salameh a fost informat de călătoria Goldei Meir la Roma și că trebuie să se pregătească să pareze lovitura.

Grupurile teroriste întrețin o relație specială cu KGB-ul. La Moscova, teroriștii sunt îndoctrinați politic și sunt antrenați să asasineze și să pregătească explozibili, pe care să-i plaseze apoi în centrele comerciale sau în terminalele foarte populate ale aeroporturilor.

---

[1] Acest text va fi dat public după invazia Libanului de Forțele de apărare israeliene din 1982. O unitate israeliană a găsit documentele într-o cazarmă a OEP din sudul Libanului.
[2] V. OSTROVSKY & C. HAY, *By Way of Deception*.

Mossadul și Sfânta Alianță știu că nu pot conta pe KGB pentru detectarea teroriștilor lui „Septembrie negru", care proiectaseră să atenteze la viața Goldei Meir. Dacă vor să evite atentatul, ei trebuie să lupte singuri contracronometru.

Sovieticii nu vor să dezvăluie că oamenii lui Hassan Salameh posedă rachete de fabricație rusească ascunse pe un vapor, într-un port iugoslav. Planul era să încarce rachetele într-un pescador în portul Dubrovnik și să le transporte până în portul Bari, pe marea Adriatică. De acolo, într-un camion, vor fi duse până în Roma așteptând sosirea Goldei Meir. Zvi Zamir și părintele Carlo Jacobini lucrează cot la cot pentru a descoperi când și cum va fi atacul, dar nu le rămâne decât să aștepte.

Lovitura împotriva Israelului are loc la 28 decembrie 1972, când un commando al grupării „Septembrie negru" ia cu asalt ambasada Israelului din Bangkok. Salameh vrea să deturneze atenția Mossadului și pentru aceasta, nimic mai oportun decât un atac asupra unei legații diplomatice israeliene.

Angelo Casoni, din SP, află de la una dintre sursele sale că atacul ambasadei Israelului în Thailanda nu este decât o modalitate de a distrage atenția opiniei publice. Jacobini nu crede asta, dar nu e și cazul lui Zamir.[1] Mossad-ul știe că ar putea elibera ostaticii printr-un atac al comando-urilor israeliene, iar Golda Meir nu ar permite nici atât ca tailandezii să intre trăgând în legație. În final, după ore de negocieri, se acordă asaltatorilor salv-conducturi de ieșire din țară în direcția Cairo. Carlo Jacobini recomandă să nu lase jos garda în privința posibilității unui atac pe pământul Vaticanului împotriva șefului guvernului israelian.

La primele ore ale lui 14 ianuarie, în ajunul întâlnirii dintre Paul VI și Golda Meir, un agent al Sodalitium Pianum îl informează pe Angelo Casoni că, după unul dintre informatorii săi, se zvonește despre o operațiune a teroriștilor palestinieni la Ostia sau Bari.

În acel moment, un sayan[2] anunță serviciul Mossad de la ambasada Israelului în Italia, că a auzit o conversație în care un bărbat cu accent arab îl asigura pe altul, având același accent, că vor primi foarte curând o serie de bujii.

În același timp, agentura Mossad-ului la Londra îi comunică lui Zvi că, după un informator, obiectivul lui „Septembrie negru" este „unul de-al lor". Șeful Mossadului nu se îndoiește de faptul că „seria de bujii" în chestiune face referire la proiectile, dar știe, de asemenea, că nici Golda Meir, nici papa Paul VI nu vor anula întâlnirea.

---

[1] G. THOMAS, *op. cit.*
[2] Informator evreu al Mossadului care nu face parte din personalul serviciilor secrete israeliene, dar lucrează ca simplu colaborator.

Zamir apelează la Hessner și cere o întâlnire cu părinții Jacobini și Casoni. Serviciile secrete ale Vaticanului trebuie să fie informate de fiecare etapă a misiunii, și nu este nicio îndoială că Sfânta Alianță posedă niște contacte mai bune în orașul Roma decât serviciile secrete israeliene.

Ali Hassan Salameh, alias Abu Hassan, alias „Prințul Roșu", este un om cultivat, energic și crud. Se spune că și-a ucis fratele vitreg cu un glonț în ochi când a descoperit că acesta transmitea informații către Fatah, secțiunea OEP partizană lui Yaser Arafat.[1] Salameh este căsătorit cu o frumoasă libaneză, Georgina Rizak, miss Univers 1971.

După Mossad, „Prințul Roșu" se ascunde în spatele tentativei de asasinare a Goldei Meir, dar Sfintei Alianțe îi este greu să creadă că teroristul palestinian s-ar fi putut deplasa prin Roma fără ca ei să fie la curent.

Pe 15 ianuarie, ziua prevăzută pentru întâlnire, vremea este rea și ploioasă. Mossad-ul, Sfânta Alianță și cei din *Digo*, unitatea antiteroristă italiană, sunt în stare de alertă maximă. Părintele Carlo Jacobini are certitudinea că „Septembrie negru" nu o va lăsa pe Meir să plece în viață și îl informează despre asta pe papa Paul VI. Zamir și Jacobini știu că dacă atacul se va produce cu rachete, singurul loc sigur de a le utiliza se găsește în apropierea aeroportului, în momentul aterizării sau decolării. Mossad-ul și Sfânta Alianță își desfășoara deci forțele de ordine și agenții în aeroport și în împrejurimi cu scopul de a supraveghea orice mișcare suspectă.[2]

Prima alertă sună cu câteva ore înainte de sosirea Goldei Meir. Pe când supraveghează împrejurimile, un agent al Sodalitium Pianum îl avertizează pe părintele Angelo Casoni că a văzut o furgonetă aproape de pistă și că s-a apropiat să întrebe dacă au nevoie de ajutor. În interior, oamenii au răspuns foarte nervos că au chemat deja o macara. Prin radio, Casoni îl anunță pe Amir și Hessner că se duce să vadă despre ce este vorba. Ei descoperă că este o furgonetă Fiat. Înarmați, cer șoferului să coboare din vehicul pentru a se identifica, în timp ce Carlo Jacobini îi observă de departe.

În acel moment, ușa din spate se deschide și o ploaie de gloanțe se abate asupra lor. Agenții Mossad-ului ies teferi din schimbul de focuri, dar doi teroriști sunt grav răniți, în timp ce șoferul o ia la fugă. Agenții israelieni îl prind și-l urcă într-o mașină, aparent înmatriculată în Statul Vatican. Hessner este la volan, Jacobini ocupă locul pasagerului; Zamir și teroristul, locurile din spate. *Memunehul* Mossadului îl întreabă pe palestinian de poziția celorlalte rachete, lovindu-i fața cu patul puștii. În timp ce se zărește de departe silueta avionului, agenții descoperă dintr-o dată o altă furgonetă albă: prin capota ei țevile lansatoarelor țintesc cerul.

[1] M. BAR-ZOHAR & E. HABER, *The Quest for the Red Prince*.
[2] I. BLACK & E. HABER, *Israel's Secret Wars. A History of Israel's Intelligence Services*.

Hessner apasă pe accelerație și intră în vehicul dintr-o parte, răsturnându-l. În interior, doi membri ai grupării „Septembrie negru" sunt prinși, striviți sub proiectile. Zamir îl roagă atunci pe părintele Jacobini să se întoarcă cât el îi execută pe teroriști, dar înainte ca el să tragă primul foc, agentul Sfintei Alianțe îl avertizează că dacă îi ucide, nu va avea altă soluție decât să-l informeze pe suveranul pontif și că Israelul va fi din nou într-o poziție delicată.

Zamir preferă să nu învenineze relațiile deja dificile între Israel și Vatican și îi predă pe teroriști celor din *Digo*.

Golda Meir îl întâlnește pe Paul VI; papa o asigură că nu este momentul propice să deschidă relații diplomatice, dar îi promite să viziteze Țara Sfântă. Ieșind din Vatican, Golda Meir îi spune lui Zamir: „Orologiul din Vatican bate diferit față de cel al restului lumii" și, fără îndoială, are dreptate.

Din acea zi, relațiile dintre Mossad și Sfânta Alianță au devenit foarte strânse, continuând și sub pontificatul lui Ioan Paul II. În cursul anilor următori, părintele Carlo Jacobini, de la spionajul din Vaticanului, și părintele Angelo Casoni, de la contraspionaj, vor rămâne agenți de legătură ai serviciilor secrete din Israel, chiar și atunci când Jacobini va înceta să mai aparțină Sfintei Alianțe.

Teroriștii arestați de italieni sunt puși în libertate și transportați în Libia. Câteva luni mai târziu, cea mai mare parte dintre ei vor fi executați de unitatea *Kidonului*,[1] asasinii *Metsadei*. Suspiciunile grupării Sodalitium Pianum asupra persoanei din secretariatul de stat care a transmis informația teroriștilor din „Septembrie negru", cad pe părintele Idi Ayad. Ceea ce Mossadul ignoră și ce nu va descoperi poate niciodată, este că Ayad nu este numai agent al Sfintei Alianțe, ci și legătura neoficială între papa Paul VI și capul OEP.[2]

În acest timp, într-un birou pierdut de pe culoarele kilometrice ale Vaticanului, un bărbat pune sigiliul pe dosarul care poartă numele de „Operațiunea Ierusalim" și ordonă depunerea lui în Arhivele secrete, dependente de Biblioteca Vaticană. Pentru întreaga lume, operațiunea care a salvat viața Goldei Meir nu a existat niciodată, dar Mossad-ul nu va uita că, grație Sfintei Alianțe, primul ministru al Israelului a rămas în viață.

Trei ani mai târziu, în luna aprilie 1976, Mossad-ul va avea ocazia să întoarcă Sfintei Alianțe favoarea pe care aceasta i-a făcut-o în timpul operațiunii Ierusalim.

[1] Kidon semnifică „baionetă". Se mai numește astfel brațul executor al *Metsadei*, unitate responsabilă cu execuțiile și răpirile Mossad-ului.
[2] G. THOMAS, *op. cit.*

După o operațiune purtată împotriva delegaților OPEC reuniți la Viena pe 21 decembrie 1975, teroristul Ilici Ramirez Sanchez, zis și Carlos *Șacalul* se găsește direct confruntat cu grupările palestiniene pe care le susținuse până atunci. Pentru acestea, Carlos nu este decât un mercenar care a încasat o mare cantitate de bani, cu singurul scop de „a profita ca un burghez obișnuit". În total, Carlos și ai lui au primit 20 de milioane de dolari provenind dintr-o răscumpărare plătită de saudiți în schimbul eliberării reprezentantului lor în organizația petrolieră, șeicul Ahmed Zaki Yamani.[1]

Wadi Haddad, lider al Frontului Popular pentru Eliberarea Palestinei (FPEP), cere lui Carlos o parte din acești bani, dar Șacalul refuză. Haddad, războinic călit, nu apreciază atenția care se acordă lui Carlos, calificându-l „un actor prost care vrea să devină vedetă de cinema". După lovitura de la Viena împotriva OPEC, Carlos și ai săi pleacă în Algeria, apoi în Yemen.

Sunt primiți în această țară arabă cu surle și trâmbițe, ca niște veritabili eroi; mitul lui Carlos *Șacalul* este la apogeu.

Într-o dimineață din luna martie, un telefon sună în biroul administrației Vaticanului. Preotul răspunde, iar interlocutorul său se identifică drept Yitzhak Hofi, noul *memuneh* care l-a înlocuit pe Zvi Zamir la conducerea Mossad-ului doi ani mai devreme. Hofi îi spune preotului că dorește să-l întâlnească într-un loc sigur.

În acea după-amiază, preotul merge pe jos până la un hotel central din Roma. După ce este identificat, doi bărbați cu părul foarte scurt îl însoțesc pe prelat până la una dintre camere, în care îl așteaptă Yitzhak Hofi. Noul venit se așază, iar șeful spionilor israelieni îl anunță că a venit timpul să întoarcă Sfintei Alianțe sprijinul pe care l-a dat pentru a salva viața Goldei Meir în ianuarie 1973.

Părintele Carlo Jacobini îi răspunde că nu mai lucrează pentru Sfânta Alianță, dar că ar putea să-i pună pe israelieni în legătură cu cineva din spionajul papal. Hofi respinge propunerea: predecesorul său, Zvi Zamir, i-a dat ordin strict să nu trateze decât cu el. Înainte de toate, Jacobini îi spune că trebuie să primească ordine concrete de la Vatican. Hofi îi repetă că nu va trata cu nimeni altul decât cu el sau cu agentul Angelo Casoni, din contraspionajul pontifical.

Yitzak Hofi se așază la rândul său și îi spune lui Jacobini că una dintre antenele Mossadului a descoperit planul unui grup terorist arab de a-l sechestra și asasina pe papa Paul VI. După o serie de circumlocuții, israelianul dezvăluie că după informatorii lui, atacul va fi dirijat de Carlos. Auzind asta, sângele lui Jacobini îngheață. Știe dintr-un raport al Sfintei Alianțe că *Șacalul* rareori ratează o lovitură.

[1] D. A. YALLOP, *To the Ends of the Earth. To the Hunt of the Chacal.*

În fapt, informația nu vine de la o sucursală a Mossad-ului, ci de la atașatul politic al ambasadei americane la Teheran, John D. Stempel. Diplomatul a fost pus la curent de al doilea secretar al ambasadei sovietice în Iran, Ghenadi Kazankin. Stempel a informat CIA de descoperirea făcută de KGB: proiectul ar putea implica mai mulți membri ai bandei Baader-Meinhof, care colaborase cu Carlos în timpul sechestrării reprezentanților OPEC la Viena. Hofi îi mai spune părintelui Jacobini că Sfânta Alianță va dispune de tot sprijinul posbil al Mossad-ului pentru a dejuca acest plan.

Reuniunea terminată, prelatul ia taxiul în direcția Vatican. Vorbele lui Hofi se învârt în capul lui și trebuie să le împărtășească cuiva. După ce a trecut portalul Vaticanului, el se îndreaptă către dependințele care adăpostesc serviciile secrete papale și cere să vorbească de urgență cu prietenul său, părintele Angelo Casoni. Timp de două ore, Jacobini îi spune istoria relatată de către *memunehul* Mossad-ului.

Ideea lui Carlos constă fie în atacul prin surprindere, cu armele în mâini, a bazilicii Sfântului Petru în timp ce pontiful celebrează slujba religioasă, și să ia controlul edificiului, fie, grație trăgătorilor de elită, să-l aștepte pe Paul VI când iese la balconul care dă spre piață în momentul salutului său către credincioși duminica. Teroriștii studiază primul scenariu de-a lungul mai multor săptămâni, dat fiind succesul acestei tactici în timpul sechestrării reprezentanților OPEC la Viena. Carlos nu se gândește să întâlnească prea multă rezistență din partea gărzilor elvețiene, înarmate cu lănci și halebarde.

A doua opțiune este susținută prin Wilfred Böse, anarhist german, prieten al lui Carlos, și de Gabrielle Kroche-Tiedemann, terorista de 23 de ani care a participat la operațiunea din Viena împreună cu Carlos, anul precedent. Pentru Bose, este ușor de găsit o pușcă de mare calibru cu lunetă și să tragă asupra unui „obiectiv imobil îmbrăcat în alb".

Kroche-Tiedemann pledează în favoarea acestui plan, pentru că dacă ajung să-l ucidă pe suveranul pontif la Roma, în timpul binecuvântării sale dată credincioșilor din piața Sfântului Petru, în fața camerelor de luat vederi ale lumii întregi, aceasta îi va aduce lui Carlos cea mai mare publicitate pe care a avut-o vreodată un terorist.

Sfânta Alianță muncește iar contracronometru, în colaborare cu Mossad-ul, pentru a evita criza care se apropie. Jacobini are nevoie să știe mai multe și pentru aceasta îl sună pe Hofi. *Memunehul* promite să trimită Vaticanului o copie cu dosarele referitoare la bărbații și femeile care-l însoțesc pe Carlos în toate acțiunile sale. A doua zi, mai multe dosare acoperite de sigilii se îngrămădesc pe masa părintelui

[1] *Ibid.*

Angelo Casoni. Fotografii alb-negru de cadavre, figuri luate de la distanță de anumiți spioni, defilează pe dinaintea ochilor lui.

Puțin după aceea, Jacobini și Casoni primesc un alt comunicat al Mossad-ului, care indică faptul că Wilfred Bose și Gabrielle Krochе-Tiedemann au fost reperați la Bahrein, iar Carlos Ramirez în Yemen. Ceea ce nu știu nici agenții secreți ai Vaticanului, nici Yitzhak Hofi este că organizația *Șacalului* a decis să schimbe obiectivul. Sechestrarea sau asasinarea lui Paul VI au încetat să-i mai intereseze și au înlocuit operațiunea, printr-un capriciu al lui Carlos, cu deturnarea unui avion al companiei Air France, AF 139 care lega Tel Aviv de Paris cu escală la Atena.

Acest avion devine celebru în lumea întreagă, atunci când o trupă de comando israelian și membri ai *Kidonului* aparținând Mossad-ului îl atacă în timpul unei operațiuni fulger pe aeroportul ugandez din Entebbe, eliberând toți pasagerii reținuți. În timpul schimbului de focuri de pe 4 iulie 1976, pe pistele și în terminalul aeroportului, Wilfred Bose și Gabrielle Korche-Tiedemann, ca și alți cinci teroriști cad sub tirurile israeliene.

La câteva zile de la „operațiunea Entebbe", părintele Carlo Jacobini primește un telefon misterios la Vatican. La celălalt capăt al firului, Hofi îl înștiințează de moartea teroriștilor și-l asigură că „criza din jurul lui Paul VI" a trecut. La 22 ianuarie 1979, Mossad-ul ajunge să-l localizeze la Beirut pe Ali Hassan Salameh, alias „Prințul Roșu", responsabilul grupării „Septembrie negru". O bombă cu întârziere plasată de *katsa* Erika Chambers, din *Kidon* (brațul executiv al *Metsadei*) îl ucide pe Salameh, patru oameni din garda sa de corp, mai mulți trecători și pe Susan Wareham, o secretară a ambasadei britanice în Liban.

Unele zvonuri spun că localizarea lui Salameh în capitala libaneză este datorată servicilor secrete ale Vaticanului, trecând prin CIA, și că un agent al Sfintei Alianțe sau al Sodalitium Pianum ar fi putut transmite informația *memunehului* Mossadului, Yitzhak Hofi. Acest agent ar fi putut fi părintele Carlo Jacobini sau părintele Angelo Casoni, dar, ca întotdeauna la Vatican și în serviciile sale de informații, „tot ce nu este sacru, este secret".

Paul Casimir Macinkus, Michele Sindona și Roberto Calvi vor deveni principalii actori ai unuia dintre cele mai mari scandaluri din întreaga istorie a Sfântului Scaun. Falimentul Băncii vaticane e gata să explodeze. Anchetele ulterioare conduse de organismele financiare, tribunalele de justiție ale Statelor Unite și Italiei, precum și de scriitori din mai multe țări vor demonstra că chiar dacă Sfânta Alianță nu a fost în mod direct și oficial implicată în obscurele manevre ale IOR, conduse de Monseniorul Paul Marcinkus, unul dintre agenții săi a luat parte într-un mod activ la operațiuni concrete. Pentru mulți dintre ei, apărarea „Vaticanului SA" este o problemă de fidelitate față de suveranul pontif.

18

„VATICAN SA" ȘI AFACERILE DOMNULUI (1976-1978)

„Oamenii aceștia sunt niște apostoli mincinoși, niște lucrători înșelători, care se prefac în apostoli ai lui Hristos. Și nu este de mirare, căci chiar Satana se preface într-un înger de lumină. Nu este mare lucru dar, dacă și slujitorii lui se prefac în slujitori ai neprihănirii, sfârșitul lor va fi după faptele lor."

2 Corinteni 11, 13-15

Instituto per le Opere di Religione (IOR), numit comun și „Banco Vaticano"[1] este unul din organismele cu cele mai multe secrete, cu propriile servicii de spionaj, în toate departamentele papale. Dacă treci prin porțile Santa Ana, la dreapta colonadei lui Bernini, lași biserica Santa Ana pe dreapta și cazarma gărzii elvețiene pe stânga, o să găsești edificiul care adăpostește IOR.

Marele turn a fost construit din ordinul papei Nicolae V, iată-l de 550 de ani, ca parte a planurilor de apărare a Sfântului Scaun. Numai un mic pichet al gărzii elvețiene supraveghează încă și azi intrarea de marmură și porțile sale de bronz ermetic închise. Ele nu pot fi deschise decât unor membri aleși din Curia romană.

Banca vaticană a fost la originea nenumăratelor scandaluri, implicată în pierderea a milioane de dolari, în falimentul băncilor, în vânzarea de arme țărilor în conflict, înființarea societăților fantomă în paradisurile fiscale, finanțarea loviturilor de stat, spălarea banilor mafiei și în „sinucideri" misterioase. IOR a violat sute de legi financiare internaționale, fără ca vreunul dintre directorii ei să fie vreodată judecat de vreun tribunal terestru. De la fondarea sa, IOR nu a fost un departament oficial al Statului Cetății Vatican. Există ca entitate, dar nu

[1] „Banco Vaticano" a fost fondată pe 7 iunie 1929 din ordinul papei Pius XI. În acel an, capitalul său se ridica la 81 de milioane de dolari, echivalentul a 900 milioane de dolari actuali. Primul director al administrației speciale a fost Bernardino Nogara.

are o legătură precisă cu afacerile ecleziastice sau alte organisme ale Sfântului Scaun; unicul său organ de control este suveranul pontif.[1]

Spre deosebire de alte instituții financiare internaționale, banca vaticană nu este auditată de nicio agenție internă sau externă: nu există niciun registru scris al operațiunilor sale. Astfel, în 1996, cardinalul Edmund Szoka, auditor intern al Sfântului Scaun, răspunde mai multor anchetatori că el nu a exercitat niciun fel de autoritate asupra Băncii Vaticanului și adaugă că ignoră toate modurile de acțiune sau sistemul său de funcționare.

În 1990, Statul Vatican declară un deficit de 78 de milioane de dolari, chiar în anul în care Banca Vaticanului „recunoaște" în mod oficial beneficii de mai mult de zece miliarde de dolari.[2]

În 1967, papa Paul VI creează un birou de contabilitate generală: Prefectura afacerilor economice ale Sfântului Scaun. Suveranul pontif îl însărcinează în conducerea sa pe prietenul său, cardinalul Edigio Vagnozzi, dar acesta își dă demisia câteva luni mai târziu. Se pare că el este la curent cu dubioasele relații ale papei cu „bancherul mafiei", Michele Sindona. În mod curios, se interzice lui Vagnozzi să se exprime despre orice subiect având legătură cu Prefectura, sub acoperirea faimosului „secret pontifical".

Responsabilul conducerii Prefecturii a descoperit că milioane de dolari de origine necunoscută sunt depozitați în fiecare săptămână în seifurile băncii Vaticanului fără nicio explicație, și odată intrați banii ies pe ușa din spate, către conturile numerotate în băncile elvețiene și întreprindele aparținând grupului Sidona. Acești bani servesc la finanțarea revoltelor și a loviturilor de stat, ca cea din aprilie 1967 din Grecia.

Loja Propaganda 2, intim legată de Vatican și de serviciile secrete, și-a concentrat atenția asupra alegerilor care urmau să aibă loc în Grecia. Favoritul este liderul de stânga Andreas Papandreu, inamicul politic al monarhului Constantin II, rege al Greciei și comandant suprem al armatelor sale. Sondajele îl arată câștigător pe Papandreu, dar armata se teme că acesta va duce țara către comunism. Colonelul Papadopoulos asigură că dacă acesta sosește la putere, Grecia va fi năruită de un război civil.[3]

Către sfârșitul anului, Continental Bank of Illinois, proprietatea lui Sindona, efectuează un transfer de 4 milioane de dolari spre Banca Privata Finanziara, din orbita Vaticanului. Odată banii ajunși, Michele Sindona ordonă unui agent al Sfintei Alianțe să ia fondurile și să le

[1] P. L. WILLIAMS, *op. cit.*

[2] C. RAW, *The Money Changers: How the Vatican Bank Enabled Roberto Calvi to steal $250 Million for the Heads of the P2 Masonic Lodge.*

[3] L. DIFONZIO, *Michele Sindona, il banquero di San Pedro.*

trimită colonelului Papadopulos în persoană. Banii vor fi depuși într-un cont curent pe numele firmei „Helleniki Tecniki", controlată de armata greacă și garantată de Banca Centrală a Greciei.

Sfânta Alianță, în asociere cu Michele Sindona, Licio Gelli și loja P2, decide să finanțeze o lovitură de stat pentru a împiedica venirea Stângii la putere. Cercetătorii nu se pun de acord asupra problemei de a ști dacă serviciile secrete ale Vaticanului au fost un simplu instrument al lui Gelli și Sindona, sau dacă Sfânta Alianță este cea care a pus la cale operațiunea „Tatoi"[1], iar Licio Gelli și Michele Sindona nu au fost decât surse de finanțare.

Totuși, pe 21 aprilie 1967, un grup de colonei organizează o lovitură de stat și decretează intrarea în vigoare a legii marțiale; Constituția este suspendată și o represiune brutală se declanșează împotriva mișcărilor democratice, în particular împotriva sindicatelor și organizațiilor comuniste. Liderul socialist Papandreu se vede condamnat la nouă ani de închisoare.

În decembrie același an, regele Constantin încearcă să facă să cadă junta, dar eșuează și va fi exilat la Roma cu toată familia. Militarii îl numesc pe generalul Zoitakis președinte, iar Papadopulos devine prim ministru. „Regimul coloneilor", cum a fost numit, continuă să primească sprijinul Statelor Unite, al lojei masonice Propaganda 2, ca și de la marii întreprinzători greci ca Aristotel Onassis sau Stavros Niarchos.[2]

După succesul obținut în Grecia, Michele Sindona, cu ajutorul fondurilor Vaticanului — trecând prin rețeaua complexă pe care el însuși a creat-o pentru IOR — și câțiva agenți „eliberați" de Sfânta Alianță, decide să finanțeze grupurile de extremă dreapta. Câțiva ani mai târziu apare pe scenă misteriosul Paul Casimir Marcinkus, un om se pare destinat serviciilor secrete ale Vaticanului.

Născut în cartierele din Chicago în 1922, și-a făcut studiile religioase în Statele Unite, înainte de a veni la Roma. Acolo a intrat în universitatea Gregoriană, unde s-a specializat în drept canonic. În 1952, Marcinkus pătrunde în secretariatul de stat și este trimis la nunțiaturile din Canada și Bolivia; în sfârșit, este desemnat șef de securitate al papei Paul VI. În cursul acestei etape la secretariat, Marcinkus înnoadă strânse relații cu serviciile secrete ale Vaticanului și cu membrii importanți ai Sfintei Alianțe, care-i vor fi atât de prețioase

[1] Operațiunea din aprilie 1967 este botezată „Tatoi" de către serviciile secrete ale Vaticanului, după numele palatului regal din Atena.

[2] Discreditarea militarilor greci se mărește până când ei decid să părăsească puterea, în 1974, după „fiasco-ul" din Cipru. În aceeași lună, Karamanlis se întoarce din exil și preia conducerea țării. La alegerile din 1974, partidul său obține majoritatea și, ulterior, un referendum consacră abolirea monarhiei.

în cursul anilor următori. Unul dintre acești agenți implicați în viitorul scandal de la Banca Ambrosiana, va fi iezuitul polonez Kazimierz Przydatek.

În 1969, Marcinkus este consacrat episcop de către papa Paul VI și, a doua zi dimineață, secretar al băncii vaticane. Doi ani mai târziu, papa Paul VI îi recompensează fidelitatea numindu-l cel mai înalt funcționar responsabil de la IOR: va fi debutul unei cariere financiare fulgurante. Anturajul său personal se compune atunci din Michele Sindona, Roberto Calvi, Umberto Ortolani și Licio Gelli, toți în relație cu mafia (familia Gambino), loja masonică Propaganda 2 și finanțele Vaticanului.

Marcinkus folosește Sfânta Alianță în folosul său, ca sursă de informare. Un raport al serviciul secret al Vaticanului în posesia sa demonstrează că Sindona a fondat, probabil cu fondurile Sfântului Scaun, un *holding* la Liechteistein (Fasco AG), prin care a achiziționat o bancă din Milano, Banca Privata Finanziaria (BPF). Ceea ce nu precizează raportul este că, folosind o parte din beneficiile acestei achiziții, el și-a construit Casa della Madonnina. Cardinalul Montini, arhiepiscop de Milano, a avut nevoie de fonduri și Sindona i-a trimis. În total, două milioane și jumătate de dolari sosesc în seifurile arhiepiscopiei pentru finanțarea instituției religioase.

Marcinkus va afla câțiva ani mai târziu că acești bani nu provin din beneficiile achiziționării BPF, ci din spălarea banilor Mafiei siciliene, în mod special din traficul internațional cu heroină. Din acel moment și prin intermediul cardinalului Montini, Sindona constituie o listă importantă de clienți pe care-i consiliază în materie de importuri, investiții și chiar evaziuni fiscale.

Puțin câte puțin, negoțul Băncii Vaticanului și al „asistenților" săi devine din ce în ce mai periculos, punând în încurcătură nu numai diversele instituții financiare, dar și sistemele economice ale Vaticanului și Italiei. Un raport CIA asupra lui Michele Sindona, căzut în mâinile Sfintei Alianțe, detaliază relațiile întinse ale bancherului papei Paul VI cu familia Gambino din Statele Unite și cu familiile Inzerillo și Spatola din Sicilia. Dosarul de vreo douăzeci de file explică legăturile lui Carlo Gambino cu familiile Colombo, Bonanno, Lucchese și Genovese, toate implicate în manipulare, trafic și vânzare de heroină, cocaina și marihuana. Raportul mai precizează că Sindona se ocupă să ascundă o parte provenită din beneficiile de pe urma drogurilor, prostituției, fraudei bancare, pornografiei și cametei în conturi bancare secrete în Elveția, Liechtenstein și Beirut. Este deci nu numai consilierul financiar al papei Paul VI și al Vaticanului, ci și al familiilor mafiote.[1]

[1] D. A. YALLOP, *In God's Name. An Investigation into the Murder of Pope John Paul I*

Se pare că Marcinkus este cel care a ordonat distrugerea acestui raport. Câțiva ani mai târziu, responsabilul IOR îi va aminti asta lui Sindona cu puțin înainte de căderea sa.

În tot acest timp, sănătatea marelui protector al manipulărilor financiare de la Vatican — Paul VI — începe să se șubrezească, în urma unei operații de prostată suferite în 1968, la vârsta de 71 de ani. În 1978, suveranul pontif este foarte afectat de două evenimente care îi marchează ultimele luni din viață: sechestrarea și asasinarea liderului democrației creștine Aldo Moro de Brigăzile roșii și aprobarea legii asupra avortului.

Sâmbătă, 5 august, după cină, își recită Rozariul în capela sa privată și, chiar înainte de a adormi, semnează mai multe documente, se pare în legătură cu afacerile sale de la Banca Vaticană. A doua zi de dimineață, 6 august, nu poate ține slujba religioasă din cauza stării sale de sănătate. După-amiază, starea lui se agravează. Medicii Vaticanului diagnostichează o gravă problemă pulmonară. Puțin după aceea, papa renunță la îngrijirile medicale și-și dă sufletul.

Din acest moment, aparatul Vaticanului se pune în mișcare pentru alegerea unui nou papă. Conspirațiile de palat preced convocarea unui nou conclav, în cursul căruia va fi ales succesorul suveranului pontif decedat.[1]

Departamentele Băncii Vaticane încep să ardă documentele compromițătoare pentru a evita o posibilă anchetă odată cu venirea unui papă mai liberal, căci va dificil pentru Marcinkus, Gelli, Calvi sau Sindona să explice noului suveran pontif numărul de mișcări financiare efectuate în numele Vaticanului, al papei și al lui Dumnezeu.

În numai nouă ore de scrutin, 100 cardinali cad de acord să aclameze persoana care își va asuma ministerul papal.[2]

În timpul reuniunilor anterioare ale conclavului cardinalul Giovanni Benelli a anunțat, spre surprinderea cardinalilor Luciani, Stefan Wyszynski (primatul Poloniei) și Laszlo Lekai (primatul Ungariei), că viitorul papă se va confrunta cu serioase dificultăți dacă-și va asuma tronul Sfântului Petru, dată fiind situația economică și financiară a Bisericii. Benelli spune celor trei cardinali care-l înconjoară: „Nu numai că ea este critică, dar ea este pe punctul de a exploda".

Cardinalul carmeling Jean Villot, care se găsea foarte aproape de ei, aude avertismentele cardinalului Benelli și cere liniște. Imediat după, este chemat prefectul Afacerilor economice ale Vaticanului, cardinalul Edigio Vagnozzi, și i se cere să pregătească, cu sprijinul

[1] J. PAREDES ș.a., *op. cit.*
[2] M. J. WALSH, *op. cit.*

Sfintei Alianțe, un raport asupra situației „atât de critice" la care cardinalul Benelli făcea aluzie.

Vagnozzi știe până unde ar putea să meargă cu ancheta sa, dar totodată și că nu va putea niciodată descoperi ce se ascunde în spatele IOR, condus de Monseniorul Paul Marcinkus, care și-a întins tentaculele sub scutul protector al lui Paul VI. În mod misterios, cardinalul Pietro Palazzini cere Sfintei Alianțe și Sodalitium Pianum să-și aducă întreg sprijinul pentru a-i ușura munca lui Vagnozzi, dar se ridică o problemă: numeroși agenți ai Sfintei Alianțe realizează servicii speciale pentru Marcinkus și, desigur, acesta va fi informat de mișcările lui Benelli și Palazzini.

Paul Marcinkus și Michele Sindona au fost deja asigurați chiar de către cardinalul Villot. Au cvasi-certitudinea că Giuseppe Siri, cardinalul din Florența, un conservator cu o alură maiestuoasă, va fi ales. Marcinkus știe că dacă Siri este ales, IOR nu va fi supusă unor anchete jenante și apoi cardinalul Giuseppe Siri nu întreține prea bune relații cu cardinalii Benelli și Palazzini.

Unul dintre cei mai fermi susținători ai începerii unei anchete asupra IOR este cardinalul Sergio Pignedoli. Câteva luni mai înainte de reunirea conclavului, Pignedoli a vorbit fără îndoială prea deschis cu alți cardinali despre necesitatea unei anchete asupra destinației milioanelor de dolari care provin de la Vatican. Cardinalul a ținut o întrevedere secretă cu cardinalii Benelli, Palazzini și Vagnozzi, în cursul căreia și-a exprimat preocuparea sa apropo de zvonurile neîncetate care circulă asupra IOR și anumitor operațiuni realizate cu dictatorul nicaraguan Anastasio Somoza.

În timpul conclavului, cardinalul Franjo Seper a dezvăluit cardinalului Luciani, că forțe obscure din interiorul Vaticanului sunt dispuse să-l îndepărteze pe „periculosul" cardinal Pignedoli din cursa pontificatului. Ierarhul iugoslav l-a asigurat pe Luciani că în cursul cinei, cineva a făcut aluzie, cu o voce înceată și numai pentru vecinul său, la zvonurile care circulă în privința atitudinii sexuale a lui Sergio Pignedoli în timpul apostolatului său printre tineri și în urma căruia „uneori apartamentul său este plin cu saci de dormit când nu se mai poate găsi un alt loc unde să te întinzi".[1]

Zvonul, urzit prin toate încăperile, vizează doar eliminarea tuturor șanselor lui Pignedoli de a se face ales — și asta se și întâmplă. Seper afirmă că cel care a lansat zvonul a fost expulzat din conclav, dar răul a fost deja făcut. Se pare că bârfitorul lucrase ani în șir la banca Vaticanului, până când a fost trimis în alt post. Cu o singură trăsătură de condei, „forțele obscure" au reușit să îndepărteze un candidat jenant pentru IOR și pentru Paul Marcinkus.

[1] R. de la CIERVA, *op. cit.*

Sâmbătă 26 august 1978, primul tur de scrutin arată clar că Giuseppe Siri domină voturile. Dar nu obține cele două treimi necesare, 75 de buletine adică, și votul trebuie să înceapă din nou. La al doilea tur, Luciani, patriarh de Veneția, care nici măcar nu făcea parte dintre favoriți, obține 50 de voturi, iar Pignedolli, 20.[1]

După o scurtă pauză, participanții la conclav revin în capela Sixtină pentru cele două scrutine de după-amiază. Primul se derulează în patru ore, iar cardinalul Bafile este cel care citește numele cardinalului Albino Luciani cu mai mult de 75 de voturi.

Puțin după aceea, cardinalii Villot pentru episcopi, Siri pentru preoți și Felici pentru diaconi, se apropie de Luciani și-i cer să-și accepte destinul, la care acesta răspunde: „Accept". Cardinalul Jean Villot pune următoarea întrebare: „Cum doriți să vă numiți, Sfinte Părinte?" „Ioan Paul", răspunde Luciani. „Veți fi Ioan Paul I", îi răspunde și cardinalul Felini, ignorând eroarea pe care o comite. De fapt, papa care inaugurează o dinastie de nume, nu trebuie deosebit printr-un numeral ordinal decât atunci când se urcă pe tron al doilea suveran pontif care își alege acel nume. Cuvintele pe care le pronunță imediat noul pontif vor fi premonitorii: „Fie Ioan Paul I, pentru că al doilea va veni curând", spune fostul cardinal Albino Luciani.

În timp ce ziare ca *Osservatore Romano* publică vestea alegerii papei Ioan Paul I, revista *The Economist* consacră paginile ei straniilor operațiuni bancare realizate de către agenții financiari de la banca Vaticanului.

Din momentul în care află vestea, Paul Marcinkus își pune în gardă asociații IOR, ca și pe Roberto Calvi, care se găsea la Buenos Aires. Îi sfătuiește să nu uite că noul papă este foarte diferit de Paul VI și că, în sfârșit, le recomandă să-și transfere toate biletele la ordin de la banca internațională către țări sigure, Bahamas sau Elveția.

În tot acest timp, pe culoarele Vaticanului, zvonurile și speculațiile asupra activitățile celor mai înalți demnitari ai IOR merg pe drumul cel bun. Aceștia neagă că s-ar fi întâlnit vreodată cu personaje ca Michele Sindona sau Roberto Calvi. Câteva zile după numirea cardinalului Bernandin Gantin la președenția Consiliului pontifical *Cor Unum*, papa însuși găsește o copie a unui raport de la Oficiul italian de control bursier, UIC, pe biroul său. Cineva a decis să-l pună pe Ioan Paul I pe pista afacerilor problematice ale IOR.[2]

Raportul, semnat de ministrul Cometului exterior, Rinaldo Ossola, dezvăluie statutul băncii din Vatican: este o instituție financiară nerezidentă: pe scurt, „străină" și inviolabilă.[3]

[1] M. J. WALSH, *op. cit.*

[2] Câteva surse afirmă că faimosul raport este arătat papei Ioan Paul I de către agenții Sfintei Alianțe sau ai Sodalitium Pianum, în timp ce alte surse susțin că Benelli este cel care l-a lăsat pe biroul papei.

[3] J. CORNWELL, *A Thief in the Night. Life and Death in the Vatican.*

Ministrul Ossola este contrariat de abuzul de trafic de bani, care a dus la ieșirea unei mari cantități de devize din Italia, punând lira într-o situație periculoasă. Ossola vrea să știe cine, de la Vatican sau din apropiere, conduce această operație a IOR.

Se povestește că de fiecare dată când Ioan Paul I, care era pe-atunci cardinal, cerea o explicație asupra zvonurilor privind situația financiară a IOR, papa Paul VI îl trimitea să-i pună aceleași întrebări lui Paul Marcinkus: „Eminența Voastră nu are altceva mai bun de făcut azi? Dumneavoastră trebuie să vă faceți munca dumneavoastră, iar eu pe a mea", răspundea atunci responsabilul finanțelor Vaticanului, patriarhului de Veneția[1].

După ce a citit documentul, Ioan Paul I cere o reuniune secretă cu cardinalii Benelli și Felici, pe care-i roagă să-i explice tot ceea ce au aflat în acești ultimi ani în legătură cu ancheta dusă de Banca Italiei asupra Băncii Ambrosiana.

Benelli își petrece mai multe seri explicând suveranului pontif relațiile IOR cu Licio Gelli, loja P2, Michele Sindona și Roberto Calvi. De partea sa, Felici îi expune lui Ioan Paul I relațiile lui Calvi și conexiunile acestuia cu IOR și Paul Marcinkus. Se pare că Benelli este informat de fiecare etapă a anchetei de o sursă secretă, „un defileu adânc" prin Banca Italiei, în timp ce Monseniorul Felici își primește informațiile din interiorul Sfintei Alianțe. Această ultimă sursă este cea care-l va informa pe cardinalul Benelli de ancheta în curs asupra imperiului lui Roberto Calvi, care, în septembrie 1978 va atinge tensiunea maximă.[2] Agentul Sfintei Alianțe care transmite informațiile lui Benelli este un preot pe nume Giovanni DaNicola, infiltrat de amintita organizație în IOR-ul lui Marcinkus. Licențiat în științe economice și expert în crearea societăților bursiere și de întreprinderi în paradisurile fiscale, nu i-a fost prea dificil să se infiltreze în IOR. Serviciile sale sunt foarte cerute la acea epocă în care banca Vaticanului deține secietăți în Bahamas, insulele Caiman, în Luxemburg, Monaco, Geneva și Liechtenstein. DaNicola a dezvăluit cardinalului Benelli că Banca Italiei anchetează conexiunile Vaticanului cu societățile lui Calvi și că inspectorii au suficiente probe pentru punerea sub acuzație. Lista suspecților îi conține pe Paul Markinus, responsabil IOR; Luigi Mennini, secretar inspector al IOR și Pellegrino de Strobel, șef contabil la banca Vaticanului.

Dar cardinalul Benelli nu este singurul care are acces la aceste informații; din inima Băncii Italiei, membri ai lojei P2 îi informează

[1] D. A. YALLOP, *op. cit.*

[2] H. BLANDIAU & U. GUMPEL, *El Vaticano sanctifica los medios. El asasinato del „banquero de Dios"*.

pe Licio Gelli în Argentina, care, la rândul său, îi informează pe Roberto Calvi și Umberto Ortolani, francmason numit „Gentilomul Sanctității Sale", de către papa Paul VI.[1] În același timp, membrii P2 din magistratura din Milano îi spun lui Gelli că ancheta asupra Băncii Ambrosiana a luat sfârșit și că voluminosul dosar va fi trimis la judecătorul Emilio Alessandrini. În raport, după părintele DaNicola, a fost inclus un reportaj publicat în *Osservatore Politico* (OP), semnat de un jurnalist pe nume Mino Pecorelli. Reportajul se intitulează „Marea lojă a Vaticanului", iar textul face referire, cu nume și prenume, la 121 de membri ai Vaticanului care aparțin diferitelor loji masonice: cardinali, episcopi, prelați și ofițeri ai Sfântului Scaun și, la sfârșit, numele lui Licio Gelli, mare maestru al Propagandei 2. Pecorelli, din ce a descoperit Sfânta Alianță, este un membru activ al lojei care, dezamăgit, își reglează acum conturile cu Vaticanul.

La 12 septembrie, părintele Giovanni DaNicola prezintă suveranului pontif, oficial și în persoană, lista. Ioan Paul I citește numele cardinalului Jean Villot; a Monseniorului Agostino Casaroli; cardinalului vicar de Roma, Ugo Poletti; cardinalului Sebastiano Boggio; episcopului Paul Marcinkus; și al Monseniorului Donato de Bonis, de la banca Vaticanului.[2]

Papa îi întreabă pe Felici și Benelli dacă această listă este exactă. Cei doi religioși confirmă că o listă asemănătoare a circulat deja la sediul de contraspionaj al Vaticanului, Sodalitium Pianum, în 1976.

Roberto Calvi crede că papa Ioan Paul I vrea să se răzbune din cauza atacului lansat de grupul său împotriva celor de la *Banca Cattolica del Veneto*. Ceea ce acești asociați ai IOR ignoră, este faptul că Calvi a reușit să deturneze 400 de milioane de dolari care au fost puse în conturi secrete în mai multe bănci latino-americane. Gelli îi spune lui Calvi că, după sursele sale, papa Ioan Paul I dorește să reformeze finanțele Vaticanului și că dacă o va face, deturnarea de fonduri va ieși la lumină, ca și întreprinderile din paradisurile fiscale, spălarea banilor provenind de la Mafie și multe alte lucruri.[3]

Licio Gelli îl asigură pe Roberto Calvi că „problema" trebuie să fie rezolvată. Calvi nu va ști niciodată dacă șeful lojei P2 a făcut atunci referire la gaura financiară din Banca Ambrosiana sau la papa Ioan Paul I.

În dimineața zilei de 17 septembrie, după un mic dejun lejer, suveranul pontif îl cheamă pe părintele DaNicola pentru a-i comunica raportul redactat de Sfânta Alianță asupra crizei finanțelor Vaticanului,

[1] Vezi capitolul 17.

[2] M. SHORT, *op. cit.*

[3] D. A. YALLOP, *op. cit.*

intitulat „IOR — Banca Vaticanului. Situație și Proces" și calificat „ultrasecret" și „sub secret pontifical".[1] Raportul, redactat de mâna unuia dintre agenții Sfintei Alianțe, începe prin a afirma că „papa Ioan XXIII lăsase succesorului său fondurile de rezervă provenind din obolul Sfântului Petru și administrat de către IOR. Suma se ridica la 50 de miliarde de lire." La acea vreme, administrația bunurilor era condusă de cardinalul Gustavo Testa, iar IOR, de Monseniorul Alberto Di Jorio. „Paul VI pregătise decretul pentru reunirea tuturor administrațiilor, dar în mod misterios, în ultimul moment aceasta n-a mai fost făcută", spune raportul. „Eu (agentul Sfintei Alianțe care a făcut raportul) cred că prezența lui Michele Sindona în preajma afacerilor noastre financiare și alianța sa cu Licio Gelli a avut de-a face cu retragerea edictului".

Analiza serviciului de spionaj papal face in mod egal referire la „un sinistru personaj pe nume Umberto Ortolani. Un bolognez amic intim cu cardinalii Giacomo Lercaro și Joseph Frings".

Sodalitium Pianum este departamentul de spionaj pontifical care posedă cele mai bune informații asupra lui Ortolani. După raportul SP, este vorba despre un bolognez de talie mică, burduhănos care poartă mereu un lanț gros de aur la vestă. Își conduce afacerile din vila magnifică din Grottaferrata, în care au fost cazați în repetate rânduri cardinalii Lercaro și Frings. „Umberto Ortolani se ocupă cu revigorarea întreprinderilor în criză și, odată devenite sigure, le vinde celui mai bun ofertant", spune raportul. Într-o anexă specială, se precizează că Ortolani s-a alăturat Ordinului Malta și pe urmă a fost inițiat în loja P2 de Licio Gelli.[2]

Sfânta Alianță cunoaște „lista celor 500" din ianuarie anul precedent (1977). La acea vreme, Mario Barone, un fost coleg de universitate al lui Michele Sandona, îi dezvăluie existența faimoasei liste pe care figurează numele a 500 de întreprinzători, oameni politici, bancheri, membri ai Curiei, industriași și mafioți care au utilizat serviciile băncii lui Sindona, pentru a face să iasă sume enorme din Italia.

Barone a promis să pună lista la dispoziția autorităților în schimbul imunității sale, dar când deschide seiful de la „Banca Privata", unde fusese depusă, îl găsește gol. A ignorat faptul că serviciul de spionaj papal a putut să pună mâna pe o copie.[3]

Către 23 septembrie, papa Ioan Paul I are deja în mâinile sale cvasitotalitatea anchetei asupra „Vatican SA". În acea după-amiază, în timpul unei reuniuni cu responsabilul Sfintei Alianțe, suveranul pontif află din gura șefului spionilor că un alt personaj sumbru

[1] P. L. WILLIAM, *op. cit.*
[2] R. de la CIERVA, *op. cit.*
[3] L. DIFONZI, *op. cit.*

evoluează în finanțele Vaticanului: Monseniorul slovac Pavel Hnilica.[1] Nimeni n-a remarcat că acesta este membrul Curiei romane care de la IOR informează agenții Sfintei Alianțe, dar oricum această versiune n-a putut fi niciodată demonstrată.

Un alt raport trece prin mâinile părintelui Giovanni DaNicola, înainte de a fi trimis lui Ioan Paul I, și provine de asemenea de la sursa sa din societate. Se pare că inspectorii Băncii Italiei au început să anchete Ambrosiana, după un denunț anonim (Luigi Cavallo, un mafiot de mai mică importanță, prieten cu Michele Sindona) pe 21 noiembrie 1977. Ținta este, fără îndoială, Roberto Calvi, și puțin câte puțin, autoritățile fiscale încep să demonteze eșafodajul organizației sale.

Calvi posedă întreprinderi financiare în Peru și Nicaragua, la Porto Rico și în insulele Caiman, în Canada, Belgia și în Statele Unite, dar punctul slab al finanțistului, sunt societățile „Suprafin" și „Ultrafin". Calvi și Sindona nu au niciun interes ca cineva să afle adevărul despre aceste două societăți. Când inspectorii încep să dezlege urzelile celor două societăți și mișcările lor monetare, apare Carlo Oligati, administrator general al Ambrosianei, anunțând că „Suprafin" este proprietatea Vaticanului și, în consecință, „de neatins". Marcinkus n-a făcut decât să consfințească cu un semn al capului pentru a înspăimânta autoritățile italiene.

Ultima zi din viața lui Ioan Paul I este pentru el una ca toate celelalte. Acest 28 septembrie 1978 începe cu o rugăciune în capela sa privată, apoi mic dejun frugal ascultând știrile de la RAI și continuă cu întâlnirea secretarilor săi, John Magee și Diego Lorenzi.

La 9 dimineața încep audiențele. Ioan Paul I îl primește pe cardinalul Bernardin Gantin și pe părintele Riedmatten, responsabil cu toate operele de ajutor social. Către ora 14.00, suveranul pontif se retrage pentru a dejuna în compania unui mic grup care deseori îl însoțește. În acea zi ia masa cu cardinalul Jean Villot și preoții Lorenzi și Magee. Apoi, fac împreună o plimbare de aproape o oră în grădinile Vaticanului.

După-amiază, papa, acompaniat de doi membri din escorta sa și supravegheat de doi agenți ai Sfintei Alianțe, se ocupă să facă ordine printre hârtiile și scrisorile personale la care trebuie să răspundă. La sfârșitul după-amiezii, își petrece câteva ore cu cardinalul secretar de stat, Jean Villot, executor al afacerilor Sfântului Scaun. Vorbește la telefon cu cardinalii Giovanni Colombo, arhiepiscop de Milano, și cu Benelli.

La ora 20.00 spre seară se retrage pentru a spune Rozariul în compania a doi prelați și a celor doi secretari ai săi. Apoi ia cina: supă de

[1] Monseniorul Pavel Hnilica, fondator al Pro Fatibus, este omul care a încercat să recupereze portofoliul lui Roberto Calvi înainte de „presupusa" sa sinucidere de la Londra. Hnilica, se pare, ar fi oferit milioane.

peşte, fasole verde, brânză proaspătă şi fructe. Către ora 21.00, cum are obiceiul, se instalează în faţa televizorului pentru a privi ultimele ştiri. Imediat după aceea, papa se retrage în apartamentele sale şi cere surorii Vincenza să-i aducă un cană cu apă ca s-o pună pe noptiera sa. La 21:30, Ioan Paul I închide uşa camerei sale, pronunţând cea ce vor fi ultimele sale cuvinte.[1]

Înainte de a adormi, Ioan Paul I are obiceiul să citească, de aceea a cerut să fie instalată o mică veioză pe noptieră. Escorta agenţilor Sfintei Alianţe, care îl urmează peste tot pe papă, s-a retras din ordinul unui superior care nu a fost niciodată identificat, după cum îi va spune a doua zi dimineaţa părintele Giovanni DaNicola cardinalului Benelli.

Sfântul Părinte moare de „moarte naturală" sau „asasinat" între orele 21:30 în seara de 28 septembrie şi 4:30 ale dimineţii de 29.[2]

Există două versiuni în ceea ce priveşte identitatea persoanei care a descoperit trupul. După varianta oficială, adică cea a Vaticanului, primul care a intrat în apartamentul pontifului este secretarul său, John Magee.[3] După varianta neoficială, prima persoană care a intrat în apartamentul pontifului, pentru că nu răspundea la apelul său, este sora Vincenza Taffarell, care a descoperit rămăşiţele pământeşti ale lui Ioan Paul I.

Ca în fiecare dimineaţă la 5:40, sora Vincenza bate la uşă pentru a-l trezi pe Sfântul Părinte. Ea îl strigă din ce în ce mai nervoasă fără a obţine niciun răspuns. Intrând, găseşte veioza încă aprinsă şi corpul imobil al lui Ioan Paul I. Este mort. Ea părăseşte rapid încăperea, iar aparatul bine uns al Vaticanului se pune în mişcare. Asistentul papei îl avertizează pe părintele John Magee. La rândul său, acesta îl previne pe secretarul de stat, Jean Villot, şi pe decanul Colegiului Sacru al cardinalilor, cardinalul Carlo Confalonieri. Villot îl anunţă pe medicul papei, doctorul Renato Buzzonetti. În cameră domneşte o confuzie totală. Diagnosticul medicului certifică moartea lui Ioan Paul I spre ora 23:30, prin infarct miocardic. La ora 7:30, agenţia de presă ANSA anunţă decesul suveranului pontif.

Comisia de cardinali creată pentru anchetarea morţii papei Ioan Paul I, concluzionează că este vorba de o „moarte naturală prin infarct", dar mai multe întrebări se ivesc şi rămân fără răspuns, atunci când papa Ioan Paul II ordonă clasificarea sub „secret pontifical" a dosarului anchetei. Azi acest raport, ca toate celelalte, zac într-un ungher întunecat al Arhivelor secrete ale Vaticanului.

---

[1] J. CORNWELL, *op. cit.*

[2] D. A. YALLOP, *op. cit.*

[3] Această versiune este cea care o susţine şi azi Vaticanul. Pentru Sfântul Scaun, nu este foarte „convenabil" ca o femeie să fie prima care să descopere cadavrul suveranului pontif mort în patul său. Se pare că versiunea oficială a fost inventată de cardinalul secretar de stat, Jean Villot.

De ce s-a spus că papa suferea de inimă, atunci când medicul care l-a supravegheat toată viaţa, doctorul Antonio Da Ros, respinge acest punct de vedere? De ce n-a fost avertizat doctorul Da Ros atunci când, după secretarul său John Magee, papa a pomenit de o durere în mai multe rânduri în timpul zilei, o durere care-i presa pieptul? De ce s-a afirmat că papa nu lua decât vitamine, când în realitate doctorul Buzzonetti îi prescrisese injecţii pentru stimularea glandei răspunzătoare de secretarea adrenalinei? De ce nu s-a spus că i se prescriseseră lui Ioan Paul I picături şi pentru rezolvarea problemei sale cu presiunea sangvină joasă? De ce termosul de cafea pe care-l aducea în fiecare dimineaţă sora Vincenzza era intact atunci când a fost descoperit cadavrul pontifului şi apoi a dispărut fără urmă? Cine a ordonat încetarea supravegherii papei Ioan Paul I de către agenţii Sfintei Alianţe şi de ce? De ce, atunci când Hans Roggan, ofiţer al gărzii elveţiene, i-a comunicat lui Paul Marcinkus moartea suveranului pontif acesta din urmă n-a părut deloc surprins, după mărturia lui Roggan însuşi? De ce s-a spus că n-a fost făcută nicio autopsie, când de fapt fuseseră făcute trei? De ce nu s-au dat spre publicare rezultatele acestor autopsii? De ce s-a ordonat Sfintei Alianţe să nu deschidă nicio anchetă? Atâtea întrebări încă fără răspuns.[1]

Părintele Giovanni DaNicola, care îl ţinea la curent pe suveranul pontif despre malversaţiunile financiare făcute de Paul Marcinkus şi asociaţii săi, ştie că după moartea lui Ioan Paul I zilele lui sunt numărate. Spionul cere protecţia cardinalului Benelli, dar dintr-un motiv sau altul această protecţie efectiv nu va exista. Benelli a obţinut de la Sfântul Scaun, prin secretariatul de stat, mutarea lui DaNicola la nunţiatura din Canada, dar confirmarea mutării spionului papal nu va veni niciodată.

Patru zile după moartea lui Ioan Paul I, când lumea nu-şi revenise din surpriză, se descoperă într-un parc izolat din Roma, foarte frecventat de travestiţi şi prostituate în căutare de clienţi, corpul suspendat al spionului Sfintei Alianţe. Poliţia italiană clasează afacerea, considerând că este vorba de o sinucidere, şi nimeni nu vrea să ancheteze urmele stranii pe care DaNicola le are pe braţe şi corp, ca şi cum s-ar fi bătut cu cineva. Autopsia dezvăluie că Giovanni DaNicola are gâtul rupt, se pare în urma unei puternice lovituri la ceafă şi nu ca efect al greutăţii corpului căzut brusc, cu o sfoară în jurul gâtului. Omul care ştia cele mai multe dintre secretele IOR şi despre Paul Marcinkus a fost fără nicio îndoială asasinat. Nimeni nu pune întrebări, nici măcar şefii spionajului şi contraspionajului statului Vatican.

---

[1] D. A. YALLOP, *op. cit.*; J. CORNWELL, *op. cit.*; L. DIFINZO, *op. cit.*

Moartea misterioasă a lui Ioan Paul I reunește din nou un conclav, la 14 octombrie 1978, la patru ceasuri și jumătate după-amiaza, cei 111 cardinali care trebuie să aleagă succesorul. În Capela Sixtină, ei ascultă în liniște regulile stricte ale conclavei. În ajunul primului scrutin, cardinalul Wojtyla este foarte calm.[1]

A doua zi, duminică 15 octombrie, au loc primele tururi de scrutin. Bătălia se dă între cardinalul Giuseppe Siri și cardinalul Benelli, care au obținut câte 30 de voturi fiecare.[2] La al doilea tur, cei doi cardinali pierd puncte, dar spre după-amiaza, cardinalul Ugo Poletti, președintele Conferinței episcopilor italieni, primește 30 de voturi. La al patrulea tur intră în joc cardinalii Felici și Wojtyla, cu cinci voturi pentru ultimul. În ciuda tăcerii care domnește în chiliile din jurul Capelei Sixtine, o mare bătălie se dă pentru controlul Bisericii Catolice.

Candidatura lui Siri nu dă înapoi, dar la fiecare tur de scrutin noi nume intră în joc. În noaptea de 15 octombrie, cardinalul Franz König negociază cu cardinalii francezi, germani, spanioli și americani pentru un posibil sprijin dat cardinalului polonez Wojtyla. Luni, pe 16, dimineața, au loc două tururi de scrutin suplimentare. Siri continuă să piardă teren în fața altor cardinali precum Giovanni Colombo, Ugo Poletti sau Johannes Willebrands.[3]

La turul de scrutin următor, voturile în favoarea cardinalului Karol Wojtyla cresc. După-amiază, el întâlnește în camera sa pe cardinalul Wyszynski, arhiepiscop primat de Polonia. Acesta îi spune că dacă va fi ales, trebuie să accepte. Două tururi mai târziu, Karol Wojtyla își aude numele. Din 108 cardinali, 89 i-au acordat votul.

Nemaivăzutul, inimaginabilul, s-a produs: un papă dintr-o țară din estul Europei, dintr-o națiune aflată de cealaltă parte a cortinei de fier. După ce a pronunțat cuvintele de acceptare și și-a anunțat numele pe care dorește să-l adopte ca suveran pontif, noul papă este escortat în *camera lacrimatoria*, „camera lacrimilor", salonul în care noul suveran pontif își va pune veșmintele albe.

Puțin după aceea, cu un pas hotărât, Ioan Paul II merge la balcon pentru a da prima sa binecuvântare *urbi et orbi* întregii lumi și credincioșilor. Câteva momente mai târziu, papa cere membrilor conclavului să cineze cu el. Îngrijorarea care precede de fiecare dată sosirea unui nou pontif, dispare de data asta odată cu primele numiri. Pentru conducerea Sfintei Alianțe și a Sodalitium Pianum, Ioan Paul II îl numește pe Monseniorul Luigi Poggi, în vârstă de 61 de ani, născut în localitatea italiană Piacenzza, care ocupa funcția de delegat apostolic

[1] C. BERNSTEIN & M. POLITI, *Sa Sanctité Jean Paul II et l'histoire cachée de notre époque.*

[2] M. J. WALSH, *op. cit.*

[3] C. BERNSTEIN & M. POLITI, *op. cit.*

în Polonia încă din 1975. Poggi este cu certitudine omul de care Sfânta Alianță are acum nevoie, în această perioadă în care încep să apară primele fisuri în cortina de fier. Este începutul unor timpuri noi și, pentru aceasta, sunt necesare servicii de spionaj active, într-unul dintre pontificatele cele mai politizate din istoria Bisericii catolice romane, în timp ce repercursiunile activităților economice ale IOR sunt încă sensibile.

Dacă cardinalul Benelli ar fi fost ales, nu exista nicio îndoială că Jean Villot ar fi fost înlocuit; că Paul Marcinkus, Mennini și De Strobel ar fi fost demiși, și poate judecați; dar nimic din toate acestea nu se întâmplă. După alegerea cardinalului polonez Karol Wojtyla, totul continuă în același mod, în ciuda schimbării papei.

Întreaga informație despre scandalul financiar adunată de cardinalul Benelli, de Sfânta Alianță, Sodalitium Pianum și de cardinalul Felici este pusă la dispoziția sa. I se dau probele care privesc membrii Curiei care aparțin francmasoneriei, dar nimic nu se întâmplă. Cardinalul Jean Villot este confirmat la direcția secretariatului de stat; Paul Casimir Marcinkus, ajutat de Mannini și De Strobel, continuă să conducă destinele IOR și să acopere activitățile ilegale ale băncii Ambrosiana. Calvi, Gelli și Ortolani păstrează toată libertatea de a se consacra deturnării fondurilor cu sprijinul sistematic al IOR. Sindona, de partea sa, poate rămâne în libertate în Statele Unite, în afara atingerii legii italiene. Cum spunea personajul prințului de Lampedusa în celebrul roman *Ghepardul:* „Trebuie ca totul să se schimbe ca să rămână la fel".

La zece ani după fondarea de către Licio Gelli a lojei Propaganda 2, aceasta continuă să opereze, să manipuleze politica mai multor țări și să sprijine loviturile de stat, ca cea militară din Argentina.

Între 1979 și 1982, cinci cardinali conectați cu ancheta asupra IOR și a băncii Ambrosiana, cu o sănătate foarte bună, mor în condiții misterioase: Jean Villot la 63 de ani, Sergio Pignedoli la 62 de ani, Edigio Vagnozzi la 74 de ani, Pericle Felici la 70 de ani și Giovanni Benelli la 61 de ani.

Mai mulți autori au studiat moartea misterioasă a lui Ioan Paul I, între care cercetătorul David Yallop și istoricul John Cornwell. În cartea sa *În numele lui Dumnezeu,* Yallop susține că moartea lui Ioan Paul I este rezultatul unui complot organizat de Loja P2 și cercurile financiare din jurul IOR; cât despre Cornwell, în cartea sa *A Thief in the Night*, admițând că moartea papei ar fi putut fi naturală, ia în considerare și posibilitatea unui complot financiar care „necesita în mod oportun" moartea sa, pentru a-și continua obscurele operații financiare.

Oricum ar fi, este sigur că moartea lui Ioan Paul I rămâne unul dintre cele mai mari secrete, și unul dintre cele mai bine păzite, din toată istoria Statului Vatican. Intervențiile Sfintei Alianțe și ale grupării Sodalitium Pianum în această afacere au fost foarte limitate, aproape accidentale. La sosirea lui Ioan Paul II pe tronului Sfântului Petru, agenții Sfintei Alianțe vor juca un rol mult mai activ în operațiunile clandestine: vânzarea de arme către Argentina în timpul războiului din Malvine împotriva Marii Britanii a premierului Margaret Thatcher sau finanțarea ilegală, cu fondurile deturnate de IOR, a sindicatului „Solidarnosc" al lui Lech Walesa. În orice caz, rămân multe conturi de reglat cu un număr mare de protagoniști ai scandalurilor financiare care implică Vaticanul și aici Sfânta Alianță va acționa într-o manieră decisivă la ceasul asasinilor.

19

CEASUL ASASINILOR (1979-1982)

„Într-una ei îmi ating drepturile, și n-am decât gânduri rele față de mine. Uneltesc, pândesc și îmi urmăresc pașii, pentru că vor să-mi ia viața."

Psalmul LXI, 5-6

Colonelul Ryszard Kuklinski deschide ușa pentru a-l anunța pe generalul Wojciech Jaruzelski că Karol Wojtyla a fost numit suveran pontif. Pentru ministrul Apărării Republicii Populare Polone, în vârstă de 57 de ani, această veste nu este nici mai bună, nici mai rea decât altele, dar ceea ce ignoră în acel moment, este că alegerea unui polonez ca nou papă îi va da multe dureri de cap.

În acest timp, valurile scandalului IOR planează încă asupra Vaticanului, dar mâna abilă a lui Licio Gelli încearcă să găsească o soluție. În luna ianuarie 1979, Mario Sarcinelli îl convinge pe Roberto Calvi să se prezinte în fața comisiei speciale a Băncii Italiei. „Bancherul lui Dumnezeu" trebuie să fie interogat asupra relațiilor cu „Suprafin", asupra contactelor băncii Ambrosiana cu IOR-ul lui Marcinkus și asupra filialei băncii ce opera la Nassau. Unul dintre anchetatori îi cere lui Calvi să precizeze numele acționarilor de la Ambrosiana. „Bancherul lui Dumnezeu" refuză.

Un alt obstacol va fi avocatul și jurnalistul Carmine *Mino* Pecorelli. În publicația sa, *OP*, Pecorelli a dezvăluit un mare număr de scandaluri din anii 60. Cele mai multe dintre ele proveneau din surse de informare diverse, dintre care un număr mare chiar în legătură directă cu Mafia. Anii trec și *OP* devine o sursă de informare prețioasă, nu numai pentru politicieni, dar și pentru finanțiști, avocați și procurori.[1]

Nu există nicio îndoială că jurnalistul are acces la surse privilegiate, grație contactelor sale strânse cu membri serviciilor secrete italiene,

[1] M. GUARINI, *I mercanti del Vaticano. Affari e Scandali: industria della anime.*

serviciilor secrete papale și, în mod evident, cu personaje influente ale lojei Propaganda 2. Pecorelli este membru al P2, datorită relației sale Licio Gelli.

Chiar marele maestru a cerut puternicilor săi frați din lojă să furnizeze documente ziarului *Osservatore Romano*, cu scopul de a denunța pe cei care se opuneau în secret fie lojei, fie intereselor ei. Pe la mijlocul anului 1977, Pecorelli decide să întreprindă o anchetă asupra unuia dintre furturile cele mai importante ale istoriei finanțelor Republicii italiene. Este vorba de vânzarea frauduloasă a unui derivat contrafăcut de petrol, utilizat pentru încălzirea centrală a imobilelor și drept carburant pentru camioane. Beneficiile, după datele strânse de Pecorelli, se ridică la 9 500 milioane de dolari. Jurnalistul continuă să pătrundă prin mijloacele lui și să descopere că IOR și Monseniorul Marcinkus sunt implicați în această fraudă. Printr-un agent al Sfintei Alianțe, se pare că iezuitul polonez Kazimierz Przydatek, banca Vaticanului deturnează bani negri către conturile din străinătate în principal către Nassau și Elveția.

Într-o zi din august 1977, articolele asupra scandalului combustibilului încetează să mai apară. Pecorelli a primit amenințări din partea senatorului democrat-creștin Claudio Vitalote, judecătorului Testi și generalului Donato Prete, de la Garda Financiară, care i-au cerut să uite această afacere. Se vorbește de asemenea de o misterioasă vizită a lui Przydatek la jurnalist. O sursă sigură afirmă că după asasinarea lui Pecorelli, iezuitul polonez Kazimierz Przydatek, spion al serviciilor secrete ale Vaticanului, este un agent eliberat din funcțiile sale aflat sub ordinele Monseniorului Marcinkus.

La începutul lui 1978, Mino Pecorelli reia publicarea articolelor sale despre infiltrarea francmasoneriei la Vatican, în particular în cele trei mari centre de putere ale sale: diplomația, finanțele și serviciile secrete.[1]

Într-unul dintre articolele sale, jurnalistul pomenește de o listă care conține numele principalilor membri ai francmasoneriei vaticane, printre care și puternicul cardinal Jean Villot. Licio Gelli înțelege atunci că dacă această listă ar ajunge în mâinile papei Luciani, ar putea să-i pună serios în încurcătură, mai ales pe Paul Marcinkus și pe Roberto Calvi.

Papa Ioan Paul I fiind mort, Gelli decide să negocieze direct cu Pecorelli. se pare că jurnalistul a cerut în schimbul tăcerii sale trei milioane de dolari, dar Gelli refuză să-i plătească o asemenea sumă.

[1] *Ibid.*

Primul articol apare în *OP*, lucru care-l pune într-o situație dificilă pe Gelli. Textul afirmă că marele maestru al lojei P2 a spionat pentru KGB, apoi pentru CIA și în sfârșit pentru Sfânta Alianță.[1]

Câteva zile după apariția primei serii de cinci articole la care lucra pentru *OP*, Mino Pecorelli e invitat de Licio Gelli să ia masa împreună pentru a vorbi despre această afacere. În acea seară, este zărit Przydatek în jurul casei lui Pecorelli, dar acesta nu va fi niciodată interogat de poliția italiană.

În seara zilei următoare, ziua întâlnirii cu Gelli, Pecorelli lucrează în biroul său. Cu o oră înainte de reuniunea fixată cu marele maestru al lojei P2, el iese din imobil și se îndreaptă către locul unde și-a parcat mașina. În acel moment, doi bărbați se apropie de jurnalist și îi trag trei rafale de focuri în gură. Mafia își face dreptate în felul ei, aplicându-i lui Pecorelli *sasso in bocca*, care semnifică că un trădător nu va mai vorbi în veci.[2] În acea zi, nimeni nu a fost arestat pentru acel asasinat.

Pe 29 martie 1979, cineva dă ordinul de arestare a directorilor din Banca Italiei, care anchetau legăturile băncii Ambrosiana și ale IOR-ului lui Marcinkus. Mario Sarcinelli și Paolo Baffi sunt încarcerați, acuzați că au ascuns și au omis deliberat informații asupra anchetei.[3]

Sarcinelli, șeful anchetatorilor de la Banca Italia, este pus în libertate, dar judecătorul refuză să-l lase să revină la bancă și, în consecință, să își continue lucrul asupra afacerii băncii Ambrosiana.[4]

Un alt procuror, Giorgio Ambrosoli, va încerca să ducă o anchetă independentă asupra relațiilor lui Sindona cu banca Vaticanului. Ca procuror lichidator al imperiului Sindona din 1974, el poate să clarifice operațiunile realizate de bancherul mafiei în colaborare cu banca Vaticanului.

În urma anchetei sale identifică 97 de înalte personaje din administrație, politică, finanțe și de la Vatican care aveau conturile curente în străinătate, în special la Londra, în Elveția și Statele Unite. Pe această listă apar oameni de încredere ai fostului papă Paul VI, iar acum ai lui Ioan Paul II, precum Maximo Spada sau Luigi Mennini.[5]

Procurorul Ambrosoli descoperă probe irefutabile ale complicității băncii Vaticanului în operațiile frauduloase realizate de Michele

[1] M. SHORT, *op. cit.*
[2] R. di GIOVACCHINO, *Scoop mortal: Mino Pecorelli, istoria unui jurnalist kamikaze.*
[3] H. BLANDIAU & U. GUMPEL, *op. cit.*
[4] Paolo Baffi, demoralizat de obstacolele ridicate în conducerea anchetei sale și de amenințările primite, împotriva lui, a soției și a copiilor săi, decide la sfârșitul lui 1979 să-și abandoneze postul de la Banca Italiei.
[5] C. STAJANO, *Un eroe borghese: il caso dell'avvocato Giorgio Ambrosoli assasinato dalla mafia politica.*

Sindona. În mai 1979, Ambrosoli estimează pierderile imperiului Sindona în jurul a 757 miliarde de lire.

Cu procurorul Giorgio Ambrosoli colaborează Boris Giuliano, superintendent al forțelor de poliție de la Palermo, și locotenent-colonelul Antonio Varisco, șeful securității din Roma. Giuliano a început să-l ancheteze pe Sindona atunci când, din întâmplare, el a descoperit într-o vestă a unui mafiot asasinat două cecuri care-l inculpau pe bancherul mafiei în trimiterea de bani murdari provenind din traficul de heroină într-un cont bancar din Caraibe. Varisco, pe de altă parte, ducea o anchetă care era împinsă către rădăcinile lojei P2. Ambrosoli descoperă, de exemplu, în ce mod „Banca Cattolica del Veneto" și-a schimbat stăpânii și cum un agent al Sfintei Alianțe dintr-o țară din Est (probabil Kazimierz Przydatek) a transportat în două valize 9 milioane și jumătate de dolari, comisioane destinate lui Roberto Calvi, lui Paul Marcinkus și cardinalului John Codi.[1]

La 11 iunie 1979, Ambrosoli este asasinat la intrarea în casa sa de William Arico, un asasin profesionist. Din nou, mai multe mărturii povestesc la poliție că, doar cu câteva zile mai înainte de asasinarea procurorului, un bărbat înalt, cu păr șaten deschis, a fost văzut prin împrejurimi în timp ce-și lua notițe. Przydatek, agentul spionajului pontifical care lucrează pentru Marcinkus, corespunde acestei descrieri.

La 13 iunie 1979, locotenent-colonelul Antonio Varisco a fost asasinat, mitraliat de doi bărbați.

La 20 iulie, Boris Giuliano intră în barul „Lux" din Palermo ca în fiecare dimineață pentru a-și bea cafeaua. În timp ce se îndreaptă către casă pentru a-și plăti consumația, un bărbat se apropie prin spate lui și-l împușcă în ceafă. Înainte de părăsi locul crimei, asasinul pune o garoafă albă pe cadavru. Câțiva ani mai târziu, o anchetă va demonstra că „garoafa albă" era un semn utilizat de Inchiziție la Roma, în epoca în care cardinalul și inchizitorul general Antonio Ghislieri[2] semănau teroare în Orașul etern. Garoafa albă se punea de către denunțătorii anonimi, pentru a semnala casele celor care vor fi arestați și torturați de Sfântul Oficiu.

Deși Ambrosoli nu și-a mai terminat ancheta, voluminosul dosar servește ca probă de inculpare în cursul procesului care se va ține la New York împotriva lui Michele Sindona. Roberto Calvi și Paul Marcinkus vor nega tot timpul că ar fi primit un comision pentru vânzarea „Banca Cattolica del Veneto". Procesul împotriva lui Sindona pentru prăbușirea „Franklin Bank" se deschide la începutul lunii februarie 1979.

---

[1] P. T. SCHNEIDER, *Destinul reversibil: Mafia, Antimafia și bătălia din Palermo*.

[2] La 7 ianuarie 1566, cardinalul Antonio Ghislieri este ales suveran pontif. Devenit Pius V, el decide să fondeze Sfânta Alianță, serviciul secret papal.

Înalți membri ai Curiei romane, precum Paul Marcinkus, și ilustrii cardinali, precum Giuseppe Caprio și Sergio Guerri, sunt pregătiți să depună mărturie în favoarea lui Sindona, dar cu câteva ore înainte ca depozițiile să înceapă la ambasada Statelor Unite din Roma, cardinalul Agostino Casaroli, aparent în urma unui ordin expres al lui Ioan Paul II, le ordonă lui Marcinkus, Caprio și Guerri „să-și țină gura". Ulterior, la Vatican, prin secretariatul de stat, se emite un comunicat care spune:

„Ei pot crea un precedent foarte tensionat și dăunător. S-a făcut prea multă publicitate. Suntem dezolați că guvernul american nu recunoaște din punct de vedere diplomatic Vaticanul, căci Vaticanul este un Stat de drept."[1]

Oricum ar fi, Casaroli salvează Statul Vatican de un scandal, fără să știe că n-a dat ascultare unui ordin expres al lui Ioan Paul II, care-i autorizase pe Marcinkus, Caprio și Guerri să depună mărturie în favoarea lui Sindona. Fidelul Casaroli va afla aceasta câțiva ani mai târziu.[2]

În sfârșit, la 23 martie 1980, Michele Sindona, bancherul mafiei, este declarat vinovat de 95 de capete de acuzare, printre care fraudă, conspirație, sperjur, falsificarea documentelor bancare și însușirea de fonduri depuse în băncile sale. Sindona este închis în Centrul de corecție metropolitan din Manhattan în așteptarea sentinței. Pe când acesta își omoară timpul în celulă, schimbându-și costumele sale de 1500 de dolari pentru hainele portocalii de prizonier, Roberto Calvi și Paul Marcinkus își văd de afacerile lor suculente.

Una dintre companiile cele mai rentabile pentru Vatican era „Bellatrix", al cărui sediu se găsea în Panama. Toate operațiunile acestei companii, fondate în 1976 de Calvi cu banii din IOR, sunt, în fapt, controlate și dirijate de Marcinkus — reprezentant IOR — Licio Gelli, francmasonul Umberto Ortolani și Bruno Tassan Din, director executiv și strateg financiar al puternicului grup editorial „Rizzoli".[1]

Prin „Bellatrix" sunt transferați în fiecare zi milioane de dolari, care pleacă apoi în conturi numerotate. Pe o parte intră fonduri provenind din spălarea banilor din droguri sau a operațiunilor financiare frauduloase, pe alta ies în direcția oamenilor politici sud-americani corupți. Marcinkus a detașat trei membri ai Sfintei Alianțe la „Bellatrix", care îl informează direct, trecând peste șeful lor imediat, Luigi Poggi.

---

[1] D. ALVAREZ, „The Professionalization of the Papal Diplomatic Service", *art. cit.*

[1] J. CORNWELL, *A Thief in the Night...*, *op. cit.*

[1] D. A. YALLOP, *op. cit.*

Spionajul din Vatican știe că în septembrie 1976 Calvi a deschis la Managua o sucursală a „Banco Comercial", care aparține grupului „Ambrosiano". Deși funcția sa este să permită tranzacții comerciale între țările regiunii, neoficial, cu aprobarea lui Marcinkus, ea constă, de fapt, în deturnarea de fonduri care provin din afacerile frauduloase către conturile din Nassau.

Pentru Luigi Poggi și Sfânta Alianță, este evident mai bine să închidă ochii asupra operațiunilor organizate de Marcinkus care trec prin IOR: la finalul socotelilor, beneficiile vor putea să fie mereu utilizate pentru binele Bisericii și, desigur, în apărarea credinței.

Licio Gelli este cel care l-a prezentat pe Calvi lui Anastasio Somoza. Mereu, prin valizele transportate de un agent al Sfintei Alianțe, IOR varsă mari sume de bani dictatorului, pentru a face din Nicaragua un refugiu sigur al banilor „B" ai Vaticanului și îi procură lui Calvi un pașaport diplomatic nicaraguan, pe care-l va păstra până în ziua morții sale.[1]

La începutul lui 1978, sandiniștii îl răstoarnă pe dictator și pun mâna pe putere. Prima măsură a noului regim va fi naționalizarea tuturor băncilor străine, cu excepția „Banco Comercial" a grupului „Ambrosiano". Preventiv, ca toată istoria politicii externe a Vaticanului, IOR-ul lui Paul Marcinkus trimisese milioane de dolari „comandanților" Frontului sandinist de eliberare națională (FSEN), ca să poată cumpăra material de război de la țări precum Spania, Franța sau Belgia.

Acțiunile băncii „Ambrosiano", negociate ilegal și ascunse în societăți fantomă create de IOR în Panama, se află în afara atingerii inspectorilor de la Banca Italiei, dar Calvi nu a fost deloc liniștit de sosirea sandiniștilor, așa că decide să-și transfere toate afacerile din Nicaragua în Peru. Pentru aceasta, pe 1 octombrie 1979, el inaugurează „Banco Ambrosiano Andino". Numai operațiunile de la „Bellatrix" sunt transferate la Lima; celelalte societăți continuă să prospere în Luxemburg. În total, 19 societăți financiare operează în orașul european, toate fiind proprietatea IOR, după cum arată certificatul expediat de banca Vaticanului și semnat de Paul Marcinkus.

La sfârșitul anului 1979, pierderile economice ale IOR ating 200 milioane de dolari și sunt estimate la 280 milioane de dolari pentru anul următor. După cardinalul Sergio Guerri, administrator al guvernului Cetății Vaticanului, el însuși i-a spus papei Ioan Paul II, că dacă această tendință se confirmă, nu va mai fi nicio îndoială că la sfârșitul anului 1985 Statul Vatican va fi total ruinat. Dar în același timp, un raport al „Bank of International Settlements" a fost făcut public, în care se semnalează că între 1978 și 1979 depunerile IOR în bănci străine

[1] M. GUARINI, *op. cit.*

au atins o creștere de la 900 la 1300 milioane de dolari. În acea vreme, totalitatea fondurilor depuse în interiorul sau în exteriorul Vaticanului se pot deci apropia de 2500 milioane de dolari. Ioan Paul II o știe, dar omite să amintească aceasta în timpul întrevederii sale cu cardinalii Felici și Benelli.[1]

La începutul lui 1980, atunci când datoria externă a Poloniei crește și când țara se confruntă cu o iarnă fără cărbuni, guvernul recurge din nou la înghețarea salariilor și la mărirea prețurilor produselor de bază, de aceea nimeni nu se sinchisește atunci când grevele generale încep să fie declarate în toată țara.

Pe când papa muncește la Castelgandolfo cu șeful serviciilor secrete, Monseniorul Luigi Poggi, Lech Walesa, un electrician în grevă, cu umeri largi și cu mustăți enorme, se urcă pe un excavator de pe șantierul naval „Lenin". Timp de câteva luni, muncitorii șantierelor navale refuzaseră să se asocieze cu greviștii.[2]

Economia Poloniei este în faliment, milioane de muncitori își arată furia și grevele, la început spontane, se întind în mai mult de 150 de mari întreprinderi.

Din 1970, poliția a ucis 45 de muncitori pe șantierele navale și nimeni nu mai vrea o nouă înfruntare. Dar în acea zi, când girantul întreprinderii și directorul șantierelor din Gdansk, Klemens Griech, promite o mărire de salarii celor care-și vor relua munca, de pe un excavator Lech Walesa ține o cuvântare adunării și-l tratează pe Griech ca pe un mincinos.[3]

Grevele, la început izolate, devin curând veritabile „insurecții politice contrarevoluționare", după cuvintele lui Leonid Brejnev. Walesa contraatacă atunci când, pe 16 august, mai mulți muncitori încearcă să abandoneze greva pentru o mărire de salariu în jur de 50 zloți și promisiunea construirii unui monument în onoarea victimelor din decembrie 1970 din șantierele navale.

Walesa, încurajat, prezintă atunci o listă de 16 de cereri și, pentru că vede că sunt pe punctul de a fi acceptate, mai prezintă încă 21 de cereri în plus, printre care acceptarea unui sindicat liber de către guvern. În aceeași zi, 120 de alte uzine se unesc în bloc, sprijinind cererile lui Walesa.

În tot acest timp, la Vatican, Ioan Paul II primește rapoarte redactate de agenții Sfintei Alianțe, pe care Monseniorul Luigi Poggi i le aduce, în prezența cardinalului Agostino Casaroli. Poggi a ordonat ca agentul și preotul iezuit polonez Kazimierz Przydatek să constituie

[1] D. A. YALLOP, *op. cit.*
[2] C. BERNSTEIN & M. POLITI, *op. cit.*
[3] R. ERINGER, *Strike for Freedom: The Story of Lech Walesa and Polish Solidarity.*

un grup de clerici de naționalitate poloneză pentru a se infiltra în cercurile greviștilor și ale sindicatelor. De atunci, Przydatek devine umbra lui Walesa și cel mai bun informator al Vaticanului asupra situației poloneze.

După papă, „Walesa a fost trimis de Dumnezeu, de Providență", iar Poggi are nevoie de un contact constant în anturajul liderului sindical. În fiecare noapte, agentul Sfintei Alianțe adună informații de primă mână după ce stă de vorbă cu muncitori sau prelați. Una dintre cele mai bune surse ale sale este părintele Henryk Jankowski, preot al bisericii Sfânta Brigita, în parohia lui Lech Walesa din Gdansk. Ioan Paul II are bucuria să afle că mai mulți muncitori ai șantierului naval au escaladat înaltele grilaje și, spre surprinderea poliției care supraveghea instalațiile, au agățat imagini imense cu papa. Przydatek știe, încă din vremea colaborării sale cu Paul Marcinkus, ceea ce Vaticanul dorea să audă, iar el este dispus să satisfacă această dorință. Kazimierz Przydatek adaugă că muncitorii au încălcat ordinul de a se opri și că, după ce au escaladat grilajul, ei au smuls portretele reprezentanților guvernului polonez și le-au înlocuit cu cele ale lui Ioan Paul II. Este o minciună, dar această istorie îl umple pe suveranul pontif de satisfacție.

Sindicatul recent creat de Lech Walesa, „Solidaritatea", va fi următorul obiectiv al Sfintei Alianțe.

Temându-se ca sindicatul să nu devină un refugiu de comuniști moderați, papa ordonă agenților lui Poggi să încerce să se infiltreze în „Solidaritatea" și, într-un fel sau altul, să-i oblige pe liderii săi să accepte o organizație mai deschisă, în care să fie prezente în mod egal și personalități și intelectuali catolici.

Przydatek îl convinge pe Walesa să accepte în direcție pe Tadeusz Mazowiecki, redactor șef la ziarul catolic *Wiez*, și pe istoricul Bronislaw Geremek, și el de asemenea catolic. Din acest moment, mișcările greviste trec sub controlul Bisericii. Câteva zile mai târziu, Sfânta Alianță îl informează pe Poggi că cardinalul primat Wyszynski pregătește o predică împotriva grevei și că guvernul de la Varșovia a decis s-o transmită la televiziunea națională. Poggi îl avertizează pe Casaroli, dar expertul diplomat știe că nu poate să-i spună nimic papei despre prietenul și fostul său protector.

În acea zi, cardinalul Wyszynski începe să vorbească de greșelile pe care toți le comit și despre faptul că nimeni (el face aluzie la greviști) nu ar trebui să ridice degetul asupra apropiaților săi (guvernul comunist polonez). „Noi comitem toți greșeli și păcate", spune cardinalul din înaltul scaun al Bisericii din Czestochova. Partea cea mai importantă a discursului sosește când el evocă exigențele greviștilor: „Nu puteți cere totul odată. Trebuie să stabiliți un program. Nimeni nu are trebui să pună țara în pericol.", mai spune el.

Discursul are efectul unei bombe. Greviștii îl iau ca pe un semn evident al Bisericii pentru întârzierea cererii lor de a-și face un sindicat independent; intelectualii catolici emit proteste, dar sunt repede reduși la tăcere; Walesa nu ține cont de asta absolut deloc; cât despre Ioan Paul II, își petrece trei zile mormăind aceleași cuvinte pe culoarele de la Castelgandolfo: „Ah! Acest bătrân... acest bătrân."[1]

La 31 august 1980 are loc semnarea faimoaselor „acorduri de la Gdansk", care ratifică crearea primului sindicat independent din spatele cortinei de fier, în timp ce „Solidaritatea", cu sprijinul politic al Vaticanului și al papei Ioan Paul II — și sprijinul lor financiar trece prin intermediul Sfintei Alianțe — începe să se întindă în toată țara. Câteva zile mai târziu, Edward Gierek va pierde puterea și va fi înlocuit cu Stanislaw Kania.

La 29 octombrie se va reuni în secret sesiunea extraordinară a Biroului Politic al PCUS. Andropov, Gorbaciov, Kirilenko, Cernenko, Rusakov și alții tratează situația din Polonia. „Cred, și faptele o demonstrează, că liderii polonezi nu înțeleg în totalitate gravitatea situației actuale", zice Yuri Andropov, șeful KGB. „Doar dacă nu instituirea legii marțiale nu va complica și mai mult lucrurile. Forțele noastre din Nord sunt pregătite și dispuse pentru luptă", afirmă Ustinov; dar cea mai radicală poziție este cea a lui Andrei Gromyko, ministru Afacerilor externe, atunci când precizează: „Nu trebuie să pierdem Polonia. Uniunea sovietică a pierdut 600 de mii de soldați pentru a o elibera de sub jugul nazist. Nu ne putem permite o contra-revoluție". Toți rămân muți.

Nimeni nu vrea o revoluție ungară ca cea din 1956, nicio „primăvara la Praga", ca cea din 1968. Într-adevăr, la începutul lui 1980, niciun lider sovietic nu-și dorește să vadă tancuri rusești care să zguduie solul Varșoviei pentru reprimarea unei revoluții.

Două zile după reuniune, Ioan Paul II și Agustino Casaroli au deja în mâini, grație unui agent al Sfintei Alianțe infiltrat în ministerul Apărării din Polonia, tot ceea Moscova a transmis Varșoviei. Acest agent este colonelul Ryszard Kuklinski, aghiotant al generalului Wojciech Jaruzelski.

La 20 ianuarie 1981, Ronald Reagan devine președintele Statelor Unite, dar cu câteva săpămâni înainte de a depune jurământul pe treptele Capitoliului, contacte strategice au fost stabilite între Washington și Cetatea Vaticanului, între Ronald Reagan și papa Ioan Paul ai II-lea, între William Casey de la CIA și Monseniorul Luigi Paggi de la Sfânta Alianță.

De pe la sfârșitul lui 1980, Statele Unite și Vaticanul sunt la curent cu situația din Polonia, prin intermediul lui Zbigniew Brzezinski,

---

[1] C. BERNSTEIN & M. POLITI, *op. cit.*

consilier al Securității naționale al președintelui Carter, și al cardinalului Josef Tomko, șef al propagandei Vaticanului și fost șef al contraspionajului, Sodalitium Pianum. Tomko a fost la conducerea SP până când papa Ioan Paul II l-a numit pe Monseniorul Luigi Poggi, responsabilul celor două servicii de informații de la Vatican, astfel reunite sub un singur comandament, situație care persistă și în prezent.

Tomko și Brzenziski sunt cei care, cu autorizația lui Jimmy Carter și a lui Ioan Paul II, pun la cale operațiunea „Cartea deschisă", care constă în a inunda cu cărți anticomuniste țările din Est și anumite regiuni ale URSS, precum Ucraina și țările baltice. Această operațiune va fi condusă de CIA și Sfânta Alianță prin preoții care lucrează în zonele respective.

Dar atunci când Ioan Paul II acordă tot sprijinul operațiunii „Cartea deschisă", Carter nu face altceva decât să aducă obiecții. Zbigniew Brzezinski va scrie mai târziu în memoriile sale:

„Era clar că Ioan Paul II ar fi trebuit să fie ales președinte al Statelor Unite și Jimmy Carter, pontif".[1]

Evenimentele lăsau să se prevadă din ce în ce mai mult intrarea forțelor sovietice în Polonia. Sfânta Alianță decide să împartă cu CIA informațiile comunicate de către colonelul Kuklinski. De 11 ani, militarul polonez și ofițerul de stat-major furnizează informații prețioase serviciilor secrete ale Vaticanului.

Odată cu noua administrație americană, Vaticanul are doi interlocutori privind afacerea Poloniei: Richard Allen, consilier al Securității naționale, și William Casey, director al CIA. Comunicările lui Kuklinski conferă o mare valoare informației din perspectiva unei analize strategice. Zbigniew Brzezinski își conservă poziția de liant dintre Casa Albă și Sfânta Alianță a lui Poggi.

În orice caz, Ronald Reagan are despre Biserica catolică și Vatican o viziunea foarte diferită față de cea administrațiilor precedente, cuprinzându-l și pe John K. Kennedy, singurul președinte catolic al Statelor Unite.

Reagan este fiul unui muncitor catolic irlandez, iar aceasta l-a marcat. Catolicii constituie unul din principalele sale nuclee electorale și se simte bine printre ei. Pentru Reagan și consilierii săi, Biserica reprezintă perfectul contrafort al comunismului. Ca și Ioan Paul II, președintele american consideră marxism-leninismul și comunismul semne ale răului care trebuie extirpat de pe pământ.

---

[1] Z. BRZEZINSKI, *The Great Failure: The Birth and Death of Communism in the Twentieth Century.*

Este clar de-aici înainte că „Solidaritatea" reprezintă pentru Moscova o serioasă amenințare fără precedent, o „infecție" care contaminează sistemul monolitic al comunismului, și că dacă ea va contamina țările baltice, ar putea să prăbușească blocul sovietic.

Ioan Paul II și principalii lui consilieri de la Vatican sunt convinși că, dacă sindicatul „Solidaritatea" triumfă în Polonia, valul va afecta de asemenea Ucraina, Balcanii, Letonia, Lituania, Estonia și poate Cehoslovacia. Reagan înțelege că dacă se va întâmpla astfel, aceasta ar marca sfârșitul războiului roșu și ar putea însemna trimful capitalismului asupra comunismului.[1]

În cursul reuniuni lui Reagan cu William Casey și William Clark, consilierul președintelui, acesta din urmă spune: „Nu putem intra în țară să răsturnăm guvernul în numele poporului. Tot ceea ce putem face este să folosim „Solidaritatea" ca o armă pentru a reuși". În acest moment decide Reagan ca „Solidaritatea" să primească ajutor financiar de la Statele Unite. Casey nu știe de unde vor scoate aceste fonduri, dar în sânul Vaticanului problema este deja rezolvată.

Pentru noile operațiuni conjugate ale CIA și Sfintei Alianțe în Polonia, Jan Nowak, șeful Congresului — american de origine poloneză — este desemnat agent de legătură. Funcția sa este de a menține constant fluxul de informații între Varșovia și Vatican, și de la Vatican spre Washington. Nowak trebuie de asemenea să adune fonduri și să trimită bani în Polonia pentru finanțarea presei clandestine, achiziționarea de tipografii, trimiterea de fotocopiatoare și materiale de acest gen.[2]

Un alt personaj care va juca un mare rol în operațiunea „Polonia", va fi delegatul apostolic al papei la Washington, arhipepiscopul Pio Laghi. Cassey și Clark iubesc vizitele la reședința sa. Tot sorbindu-și cappuccino-urile, ei discută despre situația politică din America centrală, despre controlul natalității; dar Polonia este în centrul acestor discuții. Ronald Reagan are nevoie să cunoască toate aspectele spionajului dezvoltat de Sfânta Alianță în Polonia. Cardinalul John Krol, din Philadelphia, vrea și el să intre pe scena politică poloneză.

Allen, Casey și Ronald Reagan însuși încep să se întâlnească cu Krol; cardinalul intră chiar la Casa Albă pe ușa din spate. Mai mult decât oricare alt om al Bisericii, Krol informează Casa Albă despre situația sindicatului „Solidaritatea", nevoile sale și despre relațiile cu episcopatul polonez.[3] Deși Krol se interferează deseori în operațiunile și comunicările Sfintei Alianțe cu Monseniorul Luigi Poggi, pentru Vatican, ca și pentru papa Ioan Paul II, trebuie să profite de relația arhiepiscopului

---

[1] C. BERNSTEIN & M. POLITI, *op. cit.*
[2] Z. BRZENZINSKI, *op. cit.*
[3] C. BERNSTEIN & M. POLITI, *op. cit.*

din Philadelphia cu președintele Ronald Reagan. Oamenii lui Reagan îl numesc pe John Kroll „prietenul papei".

În primăvara lui 1981, relațiile dintre Casa Albă și Vatican sunt foarte fluide, în special în legătură cu tot ceea ce atinge Polonia și America centrală. William Casey, Vernon Walters, William Clark și Zbigniew Brzezinski, de partea americană, Monseniorul Luigi Poggi și cardinalii Pio Laghi, John Krol și Agostino Casaroli de partea Vaticanului, devin un fel de forță de șoc a cărei unică misiune este să sprijine sindicatul „Solidaritatea" în lupta sa împotriva guvernului comunist de la Varșovia.

De fiecare dată când Walters, ambasador special al lui Reagan, se reîntorcea de la Roma după ce l-a reîntâlnit în secret pe Ioan Paul II, rapoartele sale devin din ce în ce mai bogate. Vernon Walter vorbește cu papa despre Polonia, despre America centrală, terorism, Chile, puterea militară chineză, Argentina, teologia eliberării sau sănătatea lui Leonid Brejnev, despre ambițiile nucleare ale pakistanezilor, despre Ucraina sau despre situația Orientului Apropiat. Într-adevăr, Ioan Paul II și Vernon Walters întrețin „contacte geostrategice".

În contrapartidă, Sfânta Alianță primește de la CIA rapoarte asupra comunicațiilor telefonice între preoții și episcopii din Nicaragua și Salvador, din care reiese că ei susțin teologia eliberării și demonstrează că sprijină activ opoziția față de forțele susținute de Statele Unite.

Din ordinul lui William Casey, Olivier North și al altor membri ai Consiliului de securitate națională se efectuează plăți secrete anumitor preoți din clasa conducătoare a Americii centrale, loiali papei și Sfintei Alianțe. În realitate, nu există niciun document care să facă proba că papa Ioan Paul II sau un alt înalt responsabil din Vatican aprobă aceste plăți, dar anumite indicii arată că Luigi Piaggi este la curent.

La 23 aprilie 1981, William Casey sosește la Roma. Călătoria are ca scop menținerea sprijinului CIA și al Sfintei Alianțe față de „Solidaritatea". Directorul Agenției știe că situația din Polonia este mai mult un proces evolutiv decât unul revoluționar și că trebuie făcut tot posibilul pentru a-l îndepărta de orbita sovietică. Ioan Paul II și Caseroli se întrețin în trei rânduri cu ambasadorul sovietic la Roma și Casey va fi informat de toate subiectele abordate.

Jaruzelski se teme de un veritabil dezastru, cu intervenția trupelor Armatei roșii intrând în Varșovia și strivind oamenii din „Solidaritatea". El a solicitat ajutorul cardinalului Wyszynski pentru a-l convinge pe Walesa să suspende greva generală.

Atunci când Walesa și ceilalți lideri au refuzat, cardinalul a îngenuncheat în fața lui Walesa, i-a cuprins picioarele cu brațele și i-a spus că nu-l va lăsa până nu-i va promite că va încheia greva,

Șantajul emoțional a funcționat și Walesa a ordonat încheierea grevei, ceea ce a permis generalului Jaruzelski să înștiințeze Moscova că el controlează situația. Pe 9 februarie 1981, Jaruzelski este numit Prim ministru al Republicii Populare Polone, după o lovitură de stat și demisia ulterioară a lui Josef Pinkowski.[1] După cele spuse de Poggi papei, Jaruzelski este calificat drept dur și opus întregii liberalizări a vieții publice și fără îndoială va deveni principalul dușman nu numai al sindicatului „Solidaritatea", dar de asemenea al operațiunilor duse de Sfânta Alianță în Polonia.

În cursul unei reuniuni cu papa, William Casey vorbește despre America centrală, de posibila expansiune comunistă în aceste țări, de antrenamentul militarilor nicaraguani și sandiniști în Cuba. După cele spuse de Casey lui Ioan Paul II, „rușii, cubanezii, bulgarii și nord-coreenii sunt implicați". Casey îi dă de asemenea papei un dosar care conține un raport pe a cărui primă pagină scrie „ultrasecret".

Papa nu-l deschide, i-l dă Monseniorului Poggi, care se găsește lângă el, mereu prezent în timpul întâlnirilor suveranului pontif cu directorul CIA.

Raportul a fost transmis de serviciul de spionaj italian către CIA, și prin acesta Sfintei Alianțe. Acolo se pretinde că atunci când Lech Walesa a venit la Roma în ianuarie pentru a-l întâlni pe papă, l-a întâlnit și pe Luigi Scricciollo, de la Confederația italiană a muncii. Contraspionajul italian indică în raport că Scricciollo este în realitate un agent al serviciilor secrete bulgare. Pentru italieni, aceasta semnifică faptul că planurile sindicatului „Solidaritatea" ar putea fi descoperite sau că Lech Walesa ar putea fi asasinat.

La 13 mai 1981, nimeni nu prevede tragedia care se apropie. La prânz, papa Ioan Paul II dejunează cu mai mulți invitați. Către ora 5 după-amiază, papa iese în direcția palatului apostolic pentru a celebra audiența generală săptămânală în piața Sfântului Petru. Aceasta începe peste o oră. Mii de persoane se înghesuie într-un cerc format din colonada lui Bernini: 264 de coloane înconjurate de 162 de statui de sfinți.

Un drum delimitat indică parcursul „Papamobil-ului"; un tânăr turc sosește în piață cu o jumătate de oră mai devreme. Ioan Paul II refuză întreaga escortă. El sosește la vehicul și, dintr-o săritură, urcă pe platformă. Îl urmează îndeaproape Camillo Cerbin, șeful securității

---

[1] L. LABDEZ, *Poland Under Jaruzelski: A Comprehensive Sourcebook on Poland During and After Martial Law.*

Vaticanului, doi agenți îmbrăcați în costume bleu, doi agenți ai Sfintei Alianțe, și, înaintea lor, patru membri ai gărzii elvețiene. Câteva luni mai devreme, Poggi l-a convocat pe Cibin pentru a-l informa că a primit un raport al spionajului francez, în care se semnala un complot al unui serviciu secret din pactul de la Varșovia care punea la cale uciderea suveranului pontif, și l-a sfătuit să-și mențină oamenii cu ochii în patru.[1]

La ora 17:18, atunci când papa ia în brațe o fetiță, primul foc de armă răsună în piața Sfântului Petru. Cu mâinile agățate de bara „Papamobil-ului", Ioan Paul II se clatină. Glonțul tras de Mehmet Ali Agca i-a perforat vintrea, rănindu-i grav intestinul subțire, colonul și intestinul gros. Fără a se îngrijora, papa, care se știe rănit din cauza durerii insuportabile care-i traversează abdomenul, încearcă să oprească sângele care curge în valuri din rană, fără să reușească.

Câteva secunde au trecut când a doua detunătură răsună. De data aceasta glonțul îi rănește mâna dreaptă. Al treilea glonț al lui Agca îl atinge pe papă mai sus, la braț. Șoferul privește în spatele lui fără să înțeleagă ce se întâmplă, dar când se întoarce mai bine, Cibin ține capul papei care cade pe scaun, în mijlocul unei mari bălți de sânge.

Cibin strigă la agenții săi, care, cu armele la vedere, îl caută pe trăgător, năvălind peste mulțime. Agca fuge, îndepărtându-se de scena crimei, cu un Browning automat de 9 mm în mână. În acel moment, simte că cineva l-a lovit peste picioare făcându-l să cadă. Un agent de poliție italian care se plimba prin mulțime este cel care-l arestează.

Fiind la pământ, mai mulți agenți ai serviciului papal îl lovesc pe Mehmet Ali Agca cu picioarele înainte să-l târască spre o dubă. În tot aceste timp, „Papamobil-ul" se îndreaptă cu toată viteza către poarta de bronz pentru a-l transfera pe papă într-o ambulanță. În mijlocul țipetelor mulțimii, vehiculul își deschide drumul către clinica Gemelli din Roma, cea mai apropiată de Vatican.[2]

O dată ajunși în secția chirurgicală de la al nouălea etaj, se decupează sutana albă a papei Ioan Paul II, lăsând la vedere o medalie de aur și o cruce acoperită de sânge. Medalia este turtită de impactul cu un glonț. Se pare că proiectilul i-ar fi atins pieptul dacă n-ar fi purtat-o, glonț care a fost deviat și care a atins apoi arătătorul mâinii drepte.

Când deschide ochii, după șase ore de intervenție chirurgicală, Ioan Paul II crede că a fost salvat de Sfânta Fecioară de la Fatima. În timpul lungilor luni de convalescență, dorința de a ști cine a dat ordinul de a fi ucis devine o adevărată obsesie pentru papa Ioan Paul II. Citește toate rapoartele Sfintei Alianțe care sosesc în mâinile sale provenind

[1] C. OKRENT & A. DE MARENCHES, *Dans le secret des princes*.
[2] G. THOMAS, *op. cit.*

de la CIA, de la BND-ul german, de la Mossad-ul israelian, de la serviciile secrete austriece sau de la spionajul turc, dar niciunul nu e în stare să răspundă întrebării sale. Nu află nimic nici când, în ultima săptămână din iulie 1981, Mehmet Ali Agca este adus în fața justiției din Roma și condamnat la închisoare pe viață.[1]

După scriitorul Gordon Thomas (vezi bibliografia) cel care-i aduce răspunsul mult căutat este Monseniorul Luigi Poggi, șeful Sfintei Alianțe. Timp de luni de zile, spionul papal a avut strânse legături cu Yitzhak Hofi, *memunehul* Mossad-ului, și a ținut reuniuni secrete la Viena, Varșovia, Paris și Sofia. În noiembrie 1983, Monseniorul Luiggi Poggi se întoarce de la o întâlnire la Viena cu răspunsul la întrebarea lui Ioan Paul II: știe cine a ordonat atentatul. Șoferul său a așteptat ore întregi la aeroport sosirea avionului care-l aducea pe Poggi din capitala austriacă. Atunci când a ajuns la poarta Clopotelor, mașina înmatriculată la Vatican a fost lăsată să treacă, dar soldații gărzii elvețiene o opresc totuși pentru a identifica pasagerul. Văzându-l, soldatul ia poziția de drepți și prezintă onorul șefului Sfintei Alianțe.

Arhiepiscopul este îmbrăcat cu un palton lung negru și un fular îi acoperă fața, lăsând să se vadă totuși că este un bărbat corpolent. În timp ce încearcă să se încălzească își reamintește de întâlnirea secretă din cartierul evreiesc din Viena. Într-un apartament mai degrabă șubred, Poggi a ascultat cu atenție un *katsa* cu numele de Eli, care i-a dat răspunsul la întrebarea lui Ioan Paul II.

Un majodorm îl escortează pe Poggi în biroul papei. Cărțile și rapoartele militare sunt îngrămădite pe etajere. Șeful spionajului papal știe că atentatul l-a afectat pe suveranul pontif, fizic și psihic. După un scurt salut, Poggi se așază, își pune mâinile pe genunchi și, cu voce joasă, începe să relateze istoria pe care a auzit-o în Austria. După acel 13 mai 1981, veștile n-au încetat să sosească în cartierul general al Mossad-ului de la Tel Aviv. Cum toate serviciile de informații duceau anchetele lor particulare, Hofi n-a lăsat Mossad-ul să se amestece în această afacere.

Ancheta serviciului de spionaj israelian a început însă în octombrie 1982 din ordinul lui Nahum Admoni, care l-a înlocuit pe Yitzhak Hofi din conducerea Mossad-ului. Pentru americani, este foarte clar că Ali Agca a apăsat pe trăgaci, dar ordinul a venit de la KGB, care își dăduse seama că sprijinul pe care Ioan Paul II și serviciul său de spionaj voiau să-l dea sindicatului „Solidaritatea" ar putea să înflăcăreze naționalismul polonez. Este versiunea pe care o susține scriitorul Claire Sterling.[2] Pentru israelieni, complotul a fost pregătit la Teheran și

[1] Mehmet Ali Agca ar putea ieși din închisoare, eliberat condiționat la sfârșitul anului 2009, cu condiția să demonstreze o bună conduită.
[2] C. STERLING, *Le Temps des assasins*.

ordonat de ayatollah-ul Khomeiny. Asasinarea unui papă era prima mișcare a Djihad-ului împotriva Occidentului. Această versiune este de asemenea apărată de jurnalistul rus Eduard Kovaliov: în cazul eșecului lui Agca, serviciile secrete iraniene prevăzuseră să-l prezinte pe turc ca pe un fanatic solitar, drept pentru care au constituit un raport asupra sa în acest sens.[1]

Poggi îi povestește istoria lui Agca, conținută într-un raport al Sfintei Alianțe pe care i-l dă suveranului pontif într-o mapă roșie: „Mehmet Ali Agca este născut în satul Yeșiltepe, în estul Turciei. La 19 ani se alătură „Lupilor cenușii", o grupare teroristă pro-iraniană, finanțată de Teheran. În februarie 1979, Agca l-a asasinat pe editorul unui ziar celebru pentru poziția sa pro-occidentală. La câteva zile după asasinat, ziarul a primit o scrisoare aparent trimisă de Agca, în care se făcea referire la Ioan Paul II ca la un comandant al cruciadelor și amenința că-l va ucide, dacă acesta (papa) va pune vreodată piciorul pe solul Islamului".

În timpul citirii raportului de către Poggi, papa făcea mici pauze pentru a bea apă și pentru a pune întrebări concrete. După Libia, în februarie 1981, continuă să povestească spionul papei, Agca a plecat în Bulgaria și se întâlnește acolo cu agenți secreți bulgari. William Casey era atât de furios că KGB-ul încercat să implice CIA în atentat, încât a ordonat crearea unei „conexiuni bulgare" în tentativa de asasinat. După el, KGB-ul ordonase bulgarilor să orchestreze un complot pentru a-l lichida pe papă din cauza politicii sale față de Polonia și sindicatul „Solidaritatea".

La 23 decembrie 1983, papa Ioan Paul II poate să pună direct lui Mehmet Ali Agca întrebarea care n-a încetat să i se întoarcă în minte în timpul ultimilor doi ani. Papa se îndreaptă singur către celula T4 a închisorii Rebibbia. Văzându-l, Ali Agca îngenunchează și sărută cu respect inelul pescarului.

Cei doi bărbați se așază, cu capetele foarte apropiate, aproape atingându-se. Agca începe să vorbească, în șoaptă, la urechea papei. În timp ce ascultă, chipul papei arată preocuparea. În sfârșit, Ioan Paul II are răspunsul la întrebarea sa.

Mai târziu, spionul papei, Monseniorul Poggi, va explica: „Ali Agca nu știe lucrurile decât până la un anumit nivel. De la acest nivel încolo, nu mai știe nimic. Dacă este vorba de un complot, el a fost pregătit de profesioniști, iar profesioniștii nu lasă urme. Nu vom afla niciodată."

Oricum ar fi, după 13 mai 1981 zeci de cărți și reportaje au fost scrise despre cel care a vrut să-l ucidă pe papa Ioan Paul II în acea după-amiază în piața Sfântul Petru. S-au căutat sute de vinovați prezumtivi și

[1] E. KOVALIOV, *Atentado e la Plaza de San Pedro.*

zeci de explicații de motivație politică a complotului. Au fost acuzați iranienii din pricina Djihad-ului; sovieticii din cauza politicii papale în Polonia; CIA din cauza relației lui Mehmet Ali Agca cu un fost agent trimis în Libia; au fost acuzați bulgarii că au fost marionetele KGB-ului, dar nimeni nu știe sursa sigură care a stat în spatele gestului lui Mehmet Ali Agca, deși au trecut mai mult de 20 de ani de la atentatul din piața Sfântul Petru. Nimeni, nici măcar Sfânta Alianță.

Câțiva ani mai târziu, vom afla că după întâlnirea de pe 23 decembrie 1983 dintre suveranul pontif și Ali Mehemet Agca în închisoarea din Rebibbia, Ioan-Paul al II-lea a ordonat Monseniorului Poggi, deci și Sfintei Alianțe și grupării Sodalitium Pianum, oprirea întregii anchete privind atentatul.

Fiind vorba de un „ordin pontifical", spionul papal și-l asumă în cel mai pur stil al Vaticanului, adică aruncând un văl gros asupra a tot ce înseamnă „13 mai 1981". La 24 decembrie 1983, atunci când Vaticanul se pregătea să celebreze sărbătoarea Crăciunului, doi agenți ai Sfintei Alianțe escortați de patru gărzi elvețiene transportă în Arhivele secrete ale Vaticanului, în cufere ermetic zăvorâte și sigilate cu blazonul pontifical, toate documentele având vreo legătură cu atentatul din piața Sfântul Petru — ele încă zac acolo în uitare.

În acest timp, problemele nelămurite ale afacerii IOR-Banca Ambrosiana-Calvi-Marcinkus sunt pe punctul de a fi rezolvate. Michele Sindona, bancherul mafiei condamnat pe 13 iunie 1980 la 25 de ani de închisoare de un tribunal american, va avea încă multe de povestit până la asasinarea sa din iunie 1986. Și încă mai sunt multe de zis despre anii polonezi.

20

ANII POLONEZI (1982-2005)

„Căci iată că cei răi își încordează arcul, își potrivesc
săgeata pe coardă, ca să tragă pe ascuns asupra celor cu
inima curată."

Psalmul XI, 2

Anii '80 sunt extenuanți pentru Sfânta Alianță din cauza operațiunilor sale externe. Cea mai mare parte a efectivelor sale este trimisă în Polonia, iar un grup mai restrâns în America centrală. La acea vreme Monseniorul Luigi Poggi cere suveranului pontif să i se ia povara unor „așa înalte responsabilități", dar Ioan Paul II nu este dispus să-și piardă șeful spionilor într-un moment crucial. Papa refuză de opt ori cererea lui Poggi.

În Polonia lucrurile merg din rău în mai rău, îndreptându-se către dezastru. La 4 noiembrie 1981, Jaruzelski îi propune lui Walesa și primatului Poloniei cardinalul Josef Glemp, crearea unui „Front de acord național" pentru a negocia și a pune capăt haosului care domnește în țară. Walesa refuză, căci Jaruzelski nu caută de fapt decât să sufoce „Solidaritatea" într-o grupare mai largă de sindicate oficiale.

Sfânta Alianță îl informează atunci pe papa Ioan Paul II, încă în convalescență, pe cardinalul Casaroli și pe Monseniorul Poggi, că Brejnev a scris un mesaj de protest lui Jaruslevski. Textul scrisorii a fost filtrat de către agentul de spionaj pontifical și aghiotantul lui Jaruzleski, colonelul Ryszard Kuklinski, pe care spionajul de la Vatican îl cunoaște sub numele de cod *Gull*. Scrisoarea liderului sovietic către generalul Jaruzelski se termină astfel: „Vă previn că socialismul va fi distrus dacă vor fi date roluri importante «Solidarității» și Bisericii în exercițiul puterii". Era fără îndoială, mai mult decât o analiză, o premoniție.[1]

[1] R. ERINGER, *op. cit.*

În dimineața zilei de 30 noiembrie, ambasadorul special al lui Ronald Reagan, Vernon Walters, îl întâlnește pe suveranul pontif. În cursul reuniunii, diplomatul american îi arată papei o serie de fotografii luate prin sateliți spioni. În imaginile alb-negru se pot vedea turnulețele șantierelor și cheiurilor de la Gdansk, și, la mai puțin de 40 de kilometri, mai multe coloane de vehicule; sunt tancurile de fabricație sovietică care se apropie de instalații. Papa știe mai bine decât Walter ce semnifică aceasta.

Agentul *Gull* a informat persoana de contact a Sfintei Alianțe, că generalul Jaruzelski și statul-major polonez pregătesc o operațiune militară care vizează decretarea legii marțiale; problema este că nu se știe când și în ce manieră va fi aplicată. După acest comunicat, contactul cu *Gull* se întrerupe. Spre dimineață, Kuklinski asistă la o reuniune în biroul șefului adjunct al armatei poloneze, însărcinat cu aplicarea legii marțiale. În marele salon plin de hărți și fotografii, generalul îi spune lui Kuklinski că nu știe cum, dar Vaticanul și Statele Unite au aflat despre planurile sale.[1]

În realitate, chiar Kuklinski a transmis informația. În timpul reuniunii își păstrează calmul, totuși înțelege că este suspectat când descoperă, la ieșirea din cartierul general al statului-major polonez, că este urmărit de către agenți ai serviciilor secrete. *Gull* este în vizor și nu este nicio îndoială că trebuie ajutat să fugă.

Se pare că cineva de la Vatican a informat KGB-ul, iar acesta pe omologii săi polonezi, că un agent al Sfintei Alianțe, probabil un militar foarte aproape de putere, transmite informații serviciilor secrete americane și ale Vaticanului.

Colonelul Ryszard Kuklinski, *Gull*, aleargă la ai săi pentru a-și vedea familia. Câteva zile mai târziu, ia legătura cu corespondentul său de la Vatican pentru a-l informa că trebuie să fugă, cu toți ai săi, și că pentru asta are nevoie de o trecere sigură. Monseniorul Luigi Poggi își pune întreg aparatul de spionaj papal în mișcare pentru a crea o cale de fugă sigură pentru spionul său.

Profitând de legăturile sale cu guvernul canadian și de faptul că Kuklinski trece în fiecare dimineață prin fața ambasadei acestei țări la Varșovia, Sfânta Alianță pregătește un plan de evadare. Ziua prevăzută este vinerea următoare, zi de sărbătoare în toată Polonia.

Dimineața, supravegheați îndeaproape, Kuklinski și familia sa se urcă în mașină, îmbrăcați într-un mod neformal, purtând coșuri pentru un picnic la țară. În realitate, în interior se găsesc toate documentele familiei. În timp ce se apropie de bulevardul unde se găsește poarta principală a ambasadei canadiene, mașina accelerează.

[1] C. BERNSTEIN & M. POLITI, *op. cit.*

Întoarce brusc la stânga, în timp ce un camion încărcat cu tuburi metalice condus de Kazimierz Przydatek, blochează trecerea celor două mașini negre care-l urmăresc îndeaproape pe Kuklinski. Când mașina fostului agent intră cu toată viteza în curtea delegației diplomatice, marile porți se închid în urma ei. Colonelul Ryszard Kuklinski, *Gull*, cel mai bun spion al Sfintei Alianțe în Polonia, lasă viața polonezã în spatele lui. Luigi Poggi, în colaborare cu CIA, a reușit să-i salveze întreaga familie.[1]

Pe 12 decembrie generalul Wojciech Jaruzelski instituie legea marțială în toată țara.

În timp ce culoarele Vaticanului sunt zdruncinate de veștile alarmante care sosesc din țara natală a suveranului pontif, în profunzimile IOR Paul Marcinkus pregătește una dintre operațiunile sale cele mai profitabile pentru banca Vaticanului. Celebra companie „Bellatrix" va fi instrumentul.

Pentru aceasta, Marcinkus detașează trei agenți ai Sfintei Alianțe comandați de agentul Kazimierz Przydatek — reîntors de la Varșovia după ce a scos în afara oricărui pericol pe Kuklinski și familia sa — pentru a comanda operațiunea „Peștele zburător", de la sfârșitul anului 1981.

Din 24 martie 1976, ziua în care junta militară formată din înalți reprezentanți ai armatei în frunte cu generalul Jorge Rafael Videla a decis să ia în mâini puterea în Argentina, după ce a răsturnat-o de la putere pe președinta Isabel Martinez de Peron, relațiile dintre Buenos Aires și Sfântul Scaun au devenit mai strânse. Unii comandanți care făceau parte din „triumvirat", ca amiralul Emilio Eduardo Massera, întrețin importante legături cu loja P2 a lui Licio Gelli.

Grație acestuia din urmă și cu acoperirea Sfintei Alianțe, Roberto Calvi va canaliza, prin societatea „Bellatrix", proprietatea Vaticanului, milioane de dolari provenind de la junta militară argentiniană pentru achiziționarea rachetelor „Exocet" de fabricație franceză. Numele acestei operații secrete, „Peștele zburător", vine de la numele dat acestei specii de pește, *Exocoetus*, care alunecă pe suprafața valurilor, ca și Exocet-ul.[2]

---

[1] După fuga lor, Kuklinski și familia sa se instalează în Statele Unite. În 1990, când Walesa este numit președinte, el vrea să se reîntoarcă în Polonia, dar polonezii continuă să se gândească la el ca la un trădător și Kuklinski abandonează ideea. *Gull* a transmis aproape 35 000 de pagini de documente serviciilor secrete papale și americane. În 1998, pune piciorul în Polonia pentru prima dată după fuga sa, ca simplu turist. Revine în Statele Unite lângă familie, unde trăiește până la moartea sa, la 10 februarie 2004.

[2] Exocet-ul a fost dezvoltat de o divizie de arme tactice din compania franceză Aerospaciale. În 1974, întreprinderea produce MM-40. Noul proiectil este mai scurt decât Styx-ul, mai rapid (800km/h), bazat pe combustibil solid cu o bătaie de 55 de km (dublu cât Styx). Succesul său rezidă în capacitatea sa de a zbura la altitudine foarte joasă, în afara sistemelor anti-aeriene, fiind greu de detectat. În mai 1982, 1800 de unități au fost vândute,

În timp ce militarii argentinieni încearcă, prin intermediul lui Calvi și a serviciilor secrete ale Vaticanului, să cumpere un mare număr de proiectile, primul ministru Thatcher și MI6, spionajul britanic, încearcă să evite asta prin toate mijloacele. „Argentinienii nu posedă decât o cantitate mică de proiectile Exocet devastatoare. Ei au făcut eforturi disperate pentru a-și mări arsenalul... Din partea noastră, am încercat, de asemenea, cu disperare să-i împiedicăm", va afirma câțiva ani mai târziu Margaret Thatcher în memoriile sale.[1]

Pentru aceasta, Thatcher ordonă spionajului britanic să se apuce de treabă și să detecteze toate tentativele argentinienilor vizând obținerea rachetelor Exocet sau a oricărui alt tip de armament. În 1981, Argentina semnase cu guvernul francez un contract de cumpărare a 14 avioane *Mirage* Super-Etendard și 14 rachete Exocet. Pe 2 aprilie 1982, Argentina n-a primit decât 5 avioane și 5 rachete.

Dar primul ministru al Marii Britanii ignoră în acel moment că cei care caută proiectilele pe piața neagră nu sunt argentinienii, ci membrii unei conspirații orchestrate de loja P2, finanțată de Vatican și pusă în operă de către agenții Sfintei Alianțe.

După cum reiese dintr-un raport al MI6, junta militară argentiniană, fără să se știe cum, ajunge să posede până la șase rachete Exocet. Operațiunea „Peștele zburător" vede rezultatul eforturilor sale când, pe 4 mai 1982, două avioane Super-Etendard, armate fiecare cu câte o rachetă Exocet decolează de la baza aeronavală argentiniană din Rio Grande. Pierzând apoi din altitudine, ele intră în zona moartă a radarului pentru a evita să fie descoperite de britanici. Cei doi piloți detectează o mare țintă și trei mijlocii, ei „țintesc" rachetele lor asupra celui mai mare dintre obiective și, atunci când se găsesc la 50 de kilometri distanță, lansează rachetele. Distrugătorul *HMS Sheffield* este atins mortal.[2]

Până la sfârșitul conflictului, proiectilele obținute de către oamenii Vaticanului au scufundat distrugătoarele britanice *HMS Sheffield* și *HMS Glamorgan*, ca și nava port-container *SS Atlantic Conveyor*, cauzând moartea a 55 de oameni și rănind mai mult de o sută.

La încheierea operațiunii „Peștele zburător", societatea financiară care aparținea Sfântului Scaun a reușit să canalizeze mai mult de 700 milioane de dolari, dintre care 11 milioane vor sfârși în seiful „B" al Statului Vatican. După o anchetă ulterioară, acești bani erau destinați

---

fiind într-adevăr o armă foarte populară și foarte polivalentă. Acest proiectil va fi principala amenințare pentru Forța expediționară britanică trimisă de Margaret Thatcher pentru recuperarea insulelor Malvine. AM-39, versiunea aeriană a MM-40, a arătat în timpul acestui conflict cât poate fi de mortal.

[1] M. THATCHER, *10 Downing Street: Memoirs*.

[2] M. HASTINGS & S. JENKINS, *The Battle for Falklands*.

de către cardinalul Luigi Poggi, șeful Sfintei Alianțe — în acord cu Monseniorul Paul Casimir Marcinkus, responsabil al IOR și cardinalul Agostino Casaroli, șeful diplomației vaticane și cu autorizarea suveranului pontif, Ioan Paul II — să finanțeze sindicatul polonez „Solidaritatea". Dar o mână misterioasă a decis să pună capăt scandalului de la Banca Ambrosiana, iar Roberto Calvi, numit „bancherul lui Dumnezeu", va fi primul care va cădea în capcană.

Din 31 mai 1982, Calvi nu încetează să adreseze tot felul de plângeri unui grup de cardinali, printre care se află și Pietro Palazzini, prefect al Congregației pentru beatificare. Calvi sfârșește prin a avertiza pe un ton amenințător că dacă Ambrosiana cade, banca Vaticanului va cădea de asemenea. De câțiva ani, Roberto Calvi îi tot cerea lui Paul Marcinkus să-l ajute să rezolve problema enormei datorii acumulate în întreprinderile transatlantice ale rețelei formate din IOR și banca Ambrosiana. Dar încă o dată, tentativa de reconciliere eșuează. Calvi îl amenință pe Luigi Mennini, directorul IOR că va povesti tot ceea ce știe despre banca Vaticanului autorităților financiare italiene.[1]

Luni 7 iunie, Roberto Calvi expune consiliului de administrație situația dramatică pe care o cunoaște banca Vaticanului și afirmă că dacă ea nu rambursează creditele, el va trebui să declare falimentul. A doua zi, bancherul primește o vizită stranie,de la un anume Alvaro Giardili care, după poliție, ar putea legături directe cu Mafia și cu Sfânta Alianță. Giardili îi spune lui Roberto Calvi că familia și copiii săi sunt în pericol de moarte. Se pare că el este în relație cu un anume Vincenzo Casillo, un asasin al Mafiei care deja a executat o treabă murdară pentru Marcinkus și pentru serviciile de spionaj ale Vaticanului. Casillo va fi identificat ulterior de ministerul public din Roma, ca unul dintre executorii direcți ai lui Roberto Calvi. Mai târziu, la 23 ianuarie 1983, Vincenzo Casillo va fi asasinat.[2]

Reclamațiile lui Roberto Calvi devin din ce în ce mai periculoase, nu numai pentru IOR, dar chiar și pentru operațiunile Sfintei Alianțe în Polonia. „Bancherul lui Dumnezeu" se plânge deschis de faptul că Paul Marcinkus, pentru a evita să fie pus spre examinare din ordin pontifical sau de către oamenii contraspionajului din Vatican, Sodalitium Pianum, conduși de Monseniorul Luigi Poggi, a luat din seif, fără permisiune, 100 milioane de dolari destinați sindicatului „Solidaritatea" al lui Lech Walesa.[3]

Luni 14 iunie, la ora 11:00 dimineața, Monseniorul Paul Casimir Marcinkus își prezintă demisia în fața Consiliului director al Băncii

---

[1] H. BLONDIAU & U. GUMPEL, *op. cit.*

[2] C. RAW, *op. cit.*

[3] Această afacere este coroborată printr-o declarație făcută procurorului Pier Luigi Dell Osso de către șeful antreprizei sarde Falvio Carboni, legat de Mafie.

Ambrosiana Overseas Limited (BAOL), cu sediul în Nassau. Prin această bancă, IOR a scos fără control fonduri în valoare de aproape un miliard de dolari destinați să astupe gaura din Banca Ambrosiana.

Marți, 15 iunie, Roberto Calvi sosește la Londra și se instalează la „Chelsea Cloisters", camera 881. „Cloisters" este un hotel convenabil pentru un călător oarecare, nu pentru un președinte al uneia dintre cele mai importante și mai puternice bănci catolice din Europa.

Miercuri, 16 iunie, Calvi nu mai are încredere în nimeni și îi spune soției sale, Clara, într-o conversație telefonică, că se teme de „oamenii negri (agenții Sfintei Alianțe) care-l înconjoară pe Paul Marcinkus. Ei știu tot timpul să mă localizeze."

Joi, 17 iunie 1982, Calvi continuă să dea apeluri telefonice disperate familiei sale ca să părăsească Elveția și să se pună la adăpost în Statele Unite. La ora 17:00, Calvi este destituit de la direcția Băncii Ambrosiana. Când află asta, „bancherul lui Dumnezeu" știe că totul s-a sfârșit și că orele îi sunt numărate. Către 10 seara, după documentele ministerului public din Roma, doi bărbați care vorbeau italiana — este posibil să fie agenți ai Sfintei Alianțe sau asasini ai Mafiei — vin să-l caute pe Roberto Calvi la hotel. Ies apoi prin ușa din spate, fără știința recepționerei, și urcă într-o limuzină neagră. Roberto Calvi va fi găsit spânzurat sub podul Blackfriars (Călugării negri) a doua zi dimineață.

Au fost făcute trei autopsii corpului lui Calvi. Toate trei concluzionează că moartea a avut loc către ora 2:00 dimineața pe 19 iunie 1982. Celebrul medic legist Antonio Fornari asigură în raportul său că, fără nicio îndoială, Calvi a fost asasinat. Dacă ar fi fost vorba de o sinucidere, el ar fi trebuit să coboare o scară umedă foarte abruptă, apoi să facă un salt de aproape un metru pentru a atinge platforma de sub pod, și toate astea cu apa până deasupra genunchilor din cauza fluxului și, în plus, cu aproape cinci kilograme de pietre în buzunarele pantalonilor și vestei sale. O dată ajuns pe platformă, ar fi trebuit să escaladeze încă o dată vreo 7 metri pentru a ajunge la extremitatea de care era spânzurat.[1] Roberto Calvi a fost deci ucis, fără să știe ce se petrecea la Milano cu câteva ore înainte de asasinatul său.

În acea după-amiază de 18 iunie, doi bărbați care se identifică „trimiși ai Vaticanului" sosesc la sediul Băncii Ambrosiana cu o serie de documente provenind de la IOR. Nou-veniții urcă într-un ascensor elegant până la al patrulea etaj al impresionantului imobil. În fundul culoarului se găsește fostul birou al puternicului Roberto Calvi, care își petrece acum ultimele ore la Londra. Cei doi bărbați pătrund într-un birou mic, separat de cel al lui Calvi printr-o ușă, unde lucrează Graziella Corrocher, fidela secretara a „bancherului lui Dumnezeu" —

---

[1] H. BLANDIAU & U. GUMPEL, *op. cit.*

și una dintre persoanele care cunoaște cel mai bine secretele ator puternicului său șef. Câteva minute mai târziu, ea sare pe fereastră „sinucigându-se“.[1] Nota găsită de poliție îl face pe șeful Băncii Ambro siana, Roberto Calvi, responsabil cu tot ceea ce s-a întâmplat. Nicio referire la familia sa, la viața sa, la prietenii ei; doar o notiță oportună acuzându-l pe șeful său.

În luna septembrie, Licio Gelli este acuzat de spionaj, de conspirație politică, de asociere criminală și de fraudă. În prima etapă, el scapă de detenție, dar pe 13 aceeași lună, marele maestru al lojei P2, bărbatul pe care toată lumea îl numea *il Burattinaio* (Șarlatanul) este arestat la Geneva, atunci când încearcă să retragă într-o valiză 50 milioane de dolari dintr-un cont bancar.

O lună mai târziu, pe 2 octombrie 1982, Giuseppe Dellacha, unul dintre cele mai înalte cadre ale băncii, se va „sinucide“ și el sărind pe fereastra celui de-al 6-lea etaj al biroului său din Banca Ambrosiana din Milano. Se pare că Dellacha era „curierul special“ al afacerilor dintre Roberto Calvi și Monseniorul Paul Marcinkus. „Munca delicată“ a lui Dellacha era să ducă la Vatican mesajele care nu trebuiau scrise în niciun loc din sediul băncii. Giuseppe Dellacha știa prea multe și trebuia să moară.

Încetul cu încetul, afacerile în suspans par să fie reglate de mâna misterioasă. Clara Calvi, văduva „bancherului lui Dumnezeu“ va spune: „Vaticanul l-a ucis pe soțul meu pentru a ascunde falimentul băncii Vaticanului (IOR)“. După căderea lui Michele Sindona, Roberto Calvi își asumase spălarea banilor Mafiei, reciclând banii din P2, făcând trafic de arme, deturnând banii înaltelor personalități, sustrăgându-le fiscului italian, către paradisurile fiscale, sau finanțând regimurile dictatoriale din Nicaragua, Uruguay, Argentina sau Paraguay.

În octombrie 1982, Ioan Paul II numește o comisie specială pentru anchetarea rolului jucat de Vatican, IOR și serviciile secrete în fraude de la Banca Ambrosiana. Anchetele asupra afacerii „Calvi“, falimentul băncii și conexiunile sale cu IOR continuă să facă valuri până în 1988. La 22 martie 1986, de exemplu, Michel Sindona este otrăvit cu cianură pusă în cafeaua sa în închisoarea italiană Voghera, unde își ispășea pedeapsa după ce fusese extrădat din Statele Unite. Fostul bancher al Mafiei moare în celula sa fără ca nimeni să-i sară în ajutor, la numai două zile după ce un juriu l-a condamnat la închisoare pe viață și după ce el a declarat că dacă nimeni nu-l ajută, „va povesti tot ce știe despre relațiile cu Mafia și cu Vaticanul și despre rolul jucat de anumite departamente papale ca IOR sau serviciile secrete“. La 20 februarie 1987, judecătorul de instrucție din Milano, Antonio Pizza,

[1] D. YALLOP, *op. cit.*

ordonă arestarea și încarcerarea Monseniorului Paul Casimir Marcinkus, a lui Luigi Mennini și a lui Pellegrino de Strobel, cei trei principali conducători ai IOR. Până în acel moment, Ioan Paul II îi menținuse în funcțiile respective, poate pentru că știau prea multe și pentru că se gândea că ar fi mai bine să nu agite apele și-așa tulburi ale finanțelor Vaticanului.

În jurul pieței și basilicii Sfântului Petru și a tuturor ieșirilor Statului Vatican, agenți de poliție așteaptă să pună cătușele responsabililor băncii și președintelui guvernului — căci Marcinkus nu conduce doar IOR, ci și Consiliul de guvernământ al Vaticanului.

Obținerea demnității de cardinal îi bate practic la ușă, când scandalul izbucnește, ceea ce-l obligă pe Ioan Paul II să-l rețină în interiorul Vaticanului — pentru a împiedica arestarea lui de către autoritățile italiene — și mai târziu să-l trimită în Statele Unite. El trăiește azi retras în micul oraș Sun City din Arizona, sub protecția pașaportului său diplomatic al Statul Vatican, care-l face de neatins în fața autorităților americane.

Grație presiunilor exercitate de Ioan Paul II, un înalt tribunal italian lasă ordinul de detenție fără efect, iar bancherii din Vatican sunt scutiți de urmărire în Italia, dată fiind calitatea lor de „directori ai unei bănci externe.“

Banca Vaticanului trebuie să plătească pentru responsabilitatea sa în prăbușirea Ambrosianei, mai mult de 240 milioane de dolari creditorilor. În timpul procesului privind acest faliment, care se termină în 1998, cele mai grave condamnări cad asupra șefilor lojei P2. Licio Gelli se vede condamnat la 18 ani închisoare și Umberto Ortolani la 19 ani.

În 1988 se deschide procesul în jurul asasinării lui Roberto Calvi. În 1993 sunt condamnați pentru complicitate episcopul Monsenior Pavel Hnilica, membru important al Sfintei Alianțe și persoană de încredere a papei, Flavius Carboni și Giulio Lena; astfel, iau sfârșit ancheta și afacerile în suspans ale „Vatican SA“; dar un nou scandal de corupție financiară va exploda în inima Statului Vatican.

Leopold Ledl, fost măcelar, a fost implicat în mai multe negocieri frauduloase ale Vaticanului și a realizat operații stranii pentru Sfânta Alianță. Fostul agent de servicii secrete pontificale a servit ca intermediar între Vatican și Mafie pentru o operație cu titluri și bonuri falsificate. Când se descoperă afacerea, se dovedește că Ledl nu a fost numai organizatorul, ci și victima.

Se pare că Ledl trebuia să obțină, pentru cineva de la Vatican, titluri falsificate în valoare de un miliard de dolari. Fostul spion papal trebuia să facă pe intermediarul între Vatican și Mafia americană nu numai

pentru a falsifica titlurile de la Boeing, Chrysler, General Motors sau ITT, dar de asemenea și pentru a le plasa. De partea Vaticanului, operația fusese dirijată de Monseniorul Marcinkus în persoană și, din când în când, cardinalii Tisserant și Benelli asistau la întâlnirile cu Ledl.[1]

La final, Monseniorul Pavel Hnilica îl avertizează pe Marcinkus de pericolul pe care l-ar putea atrage asupra pieților financiare o asemenea cantitate de titluri false. Aceasta ar antrena o înfruntare cu departamentul Trezoreriei americane, iar Hnilica îi reamintește lui Marcinkus naționalitatea sa americană. „Dacă Reagan vrea, poate cere Sfântului Părinte extrădarea dumneavoastră", explică redutabilul agent al Sfintei Alianțe lui Paul Marcinkus. Responsabilul IOR nu este dispus să riște să comită un delict federal în țara sa natală, cunoscând comportamentul concetățenilor săi.

În mai 1992, Licio Gelli, fiind la rezidența sa, primește notificarea sentinței curții de apel: ea o ratifică pe cea a curții de casație, recunoscând implicarea sa în falimentul Băncii Ambroziana. Miercuri 20 mai 1998, Licio Gelli scapă de polițiștii care-l supraveghează și fuge. Patru luni mai târziu, joi 10 septembrie, va fi din nou arestat pe Coasta de Azur, aparent grație unei scurgeri de informații a serviciilor secrete ale Vaticanului spre DST, contraspionajul francez.[2]

În cursul interogatoriului din 1990, francmasonul și membrul lojii P2 Umberto Ortolani, dezvăluie că serviciile secrete ale Vaticanului au încercat timp de câteva luni să recupereze fotografiile compromițătoare ale lui Ioan Paul II însuși.

Într-o zi de aprilie 1981, Licio Gelli a văzut la un membru al Partidului socialist italian fotografii care-l arătau pe papa complet gol în piscina de la Castelganfoldo. Gelli presupunea că dacă s-au luat aceste fotografii cu teleobiectivul, ar fi relativ ușor să se tragă asupra papei cu o armă care avea lunetă.[3]

Poggi decide să-i pună la treabă pe agenții Sfintei Alianțe ca să „recupereze" negativele dispărute. Șeful Sfintei Alianțe numește misiunea „Operațiunea Imaginea".

Responsabilul spionilor papei știe că grație lui Licio Gelli, cele mai multe dintre poze se găsesc deja în mâinile lui Rizzoli, care le va

---

[1] R.HAMMER, *The Vatican Connection. Mafia&Chiesa, come il Vaticano ha comprato azioni false e rubate per un miliardo di dollari.*

[2] H. BLONDIAU & U. GUMPEL, *op. cit.*

[3] Un raport de SISMI (serviciul de informații militare italiene) din data de 13 iunie 1981 trimis la Viminale (palatul sediu al ministerului Afacerilor externe) confirmă existența acestor fotografii și atribuie achiziționarea lor editurilor Rizzoli și Rusconi pentru 500 milioane de lire. Cineva de la Rizzoli a informat Vaticanul despre ce anume deține, dar îi lipsesc trei negative originale.

transmite lui Giulio Andreotti. Odată recuperate, fotografiile sunt date în mâinile suveranului pontif, în prezența Monseniorului Pioggi.[1]

Puțin după aceea, șeful spionajului convoacă doi preoți aparținând Sodalitium Pianum. Ordinele lui Poggi, ca întotdeauna, sunt clare și concise. Trebuie localizate negativele pierdute din două motive: mai întâi pentru a evita publicarea și scandalul ce l-ar putea antrena; apoi, și este cel mai important, pentru a ști cum au putut autorii lor să facă aceste fotografii fără a fi detectați de serviciile de securitate pontificale. Nu există nici cea mai mică îndoială: simpli fotografi au reușit să înșele cercurile de securitate care-l înconjoară pe papă.

Agenții încep să ancheteze în laboratoarele Romei, care sunt însărcinate să prelucreze materialele fotografice ale profesioniștilor. La încheierea aceleiași săptămâni, SP descoperă un bărbat care încearcă să vândă imagini destul de compromițătoare, fără să precizeze despre ce este vorba.

Bărbatul este un asistent în laboratorul unei firme celebre care lucrează cu fotografii presei de scandal și care, pentru aceasta, trebuie să developeze foarte repede materialul. Bărbatul trăiește într-un mic apartament din cartierele mărginașe ale Romei și într-o zi, pe când se întoarce de la muncă, găsește totul cu susul în jos, sertarele aruncate pe podea, saltelele sfâșiate și fotoliile tăiate. Cineva a căutat ceva, iar bărbatul știe despre ce este vorba.

El intră imediat în mica baie a apartamentului și vede că intrușii au găsit ceea ce căutau. Unul dintre tuburile de plumb a fost tăiat și din interior a fost extras un rulou din plastic, în care se găseau negativele. Oamenii lui Poggi și-au făcut bine treaba și de data asta, iar „Operațiunea Imaginea" n-a existat niciodată. Monseniorul Luigi Poggi va distruge întreg materialul.

Sodalitium Pianum va descoperi că un preot, un agent al Sfintei Alianțe pe nume Lorenza Zorza, a fost implicat în istoria fotografiilor. Acest agent era la curent cu dosarul falimentului Băncii Ambrosiana și cu o operațiune care-l compromitea pe fostul agent SISMI (Serviciul de informații militare italiene), Francesco Pazienza.

Zorza va fi interogat asupra presupuselor relații cu asociațiile mafiote implicate în traficul de droguri și opere de artă. O dată în plus, când autoritățile italiene cer Vaticanului să li-l dea pe Lorenzo Zorza, secretariatul de stat refuză, adăugând că este un funcționar dintr-o țară străină, în consecință nu poate fi supus legilor Republicii italiene. Câteva luni mai târziu, un ordin oportun îl trimite pe agentul Sfintei Alianțe într-o nunțiatură pe continentul african; dar intrigile nu se vor sfârși aici. Un nou complot va zgudui o organizație încă mai renumită și mai populară a Sfântului Scaun: garda elvețiană.

---

[1] Discipolii adevărului, *All'ombra del Papa infermo.*

Luni, 4 mai 1998, puțin după ora 21:00, în apartamentul din cazarma gărzii elveține ocupat de comandatul-șef al armatei pontificale, sunt descoperite trei cadavre acoperite de sânge, ucise cu o armă de foc. Trupurile le-a găsit o călugăriță, a cărei identitate este protejată de Sfânta Alianță. Primii care au ajuns la fața locului sunt purtătorul de cuvânt al Vaticanului, Joaquin Navarro-Valls, cardinalul Giovanni Battista Re, substitut la secretariatul de stat, și Monseniorul Pedro López Quintana, consilier al Afacerilor generale ale secretariatului de stat.

O jumătate de oră mai târziu, scena crimei este literalmente invadată de înalți membri ai Curiei, de agenți ai Sfintei Alianțe și Sodalitium Pianum, ca și de membri ai gărzii elveține îmbrăcați în civil.[1]

Patruzeci și cinci de minute mai târziu sosesc trei înalți responsabili ai *Corpo della Vigilanza* din Vatican, inspectorul general Camillo Cibin, superintendentul major Raoul Bonarelli și un alt superintendent. De la prima vedere, Cibin își dă seama că cineva a făcut să dispară cele patru pahare, probabil au fost luate de agenții Sfintei Alianțe care, în mod misterios, au fost primii care au ajuns la fața locului.[2] Sosește de asemenea un funcționar al guvernului, care cu un aparat Polaroid face fotografii cadavrelor: comandantului șef al gărzii elveține, Alois Estermann, soției sale, venezueliana Gladys Meza Romero și caporalul gărzii elveține, Cédric Tornay. Bonarelli atrage atenția lui Cibin asupra unui detaliu: sertarele de la masa lui Estermann sunt larg deschise. Fără îndoială, cineva a cotrobăit în biroul ofițerului și în arhivele sale.

La câțiva metri de locul acela, cardinalul Luigi Poggi[3], care în sfârșit cu două luni mai devreme obținuse să fie scos din funcțiile sale din fruntea serviciilor pontificale, îl informează pe papa Ioan Paul II de tragedia care tocmai s-a produs. La poarta Sfânta Ana și în fața unei unități a gărzii elveține, curioșii și presa încep să se adune. Zvonurile circulă repede.

Cele trei cadavre sunt scoase și transportate în depozit, unde vor fi acoperite cu un cearșaf.

Membrii din *Corpo della Vigilanza* și Sfânta Alianță pun apartamentul în ordine și încuie ușa, iar deasupra pun un sigiliu pontifical. Sub pedeapsa excomunicării, nicio persoană nu poate intra.

Alois Estermann, în vârstă de 44 de ani, născut la Gunzwill în cantonul elvețian Lucerna, sub-comandant în garda elvețiană din 1989, fusese numit comandant al corpului cu câteva ore mai devreme, chiar de către papă.

---

[1] *Ibid.*

[2] J. FOLLAIN, *City of Secrets. The Truth Behind the Murders of the Vatican.*

[3] Monseniorul Luigi Poggi a fost promovat cardinal de papa Ioan Paul al II-lea la 26 noiembrie 1994 pentru serviciile speciale îndeplinite. La 7 martie 1998, după ce primise de mai multe ori cererea, suveranul pontif a acceptat demisia lui Poggi de la conducerea serviciilor secrete ale Vaticanului, Sfânta Alianță și Sodalitium Pianum.

Ceremonia oficială de învestire trebuia să aibă loc pe 6 mai, două zile după asasinat. Soția lui, Gladys Meza, lucra la ambasada Venezuelei de pe lângă Sfântul Scaun. A treia victimă, identificată drept caporalul Cedric Tornay, în vârstă de 33 de ani, era născută la Saint-Maurice, în cantonul elvețian Valais. Tornay se înrolase în armata papei pe 1 ianuarie 1994.[1]

Sincer vorbind, purtătorul de cuvânt al Vaticanului, Navarro-Valls începe prea repede să prezinte o reconstituire a faptelor care, după cum se va descoperi mai târziu, nu au absolut nicio legătură cu ceea ce s-a întâmplat în realitate: „Cadavrele au fost descoperite de o vecină.[2] Estermann, Meza și Tornay au fost asasinați de o armă de foc, iar arma a fost descoperită sub trupul caporalului. Cuprins de un acces de nebunie, caporalul l-a ucis pe comandant și pe soția acestuia cu un revolver din dotare, iar Vaticanul are certitudinea că totul s-a petrecut în acest mod". Nimeni nu mai pune întrebări în legătură cu acest subiect.

În noaptea de 5 mai, trei agenți ai SMSI, Serviciul de informații militare italiene, se întâlnesc la o reuniune cu un vechi membru al gărzii elveține. În realitate, nici spionajul, nici poliția italiană nu cred versiunea dată de Vatican. Presa își bazează informațiile pe trei ipoteze: prima, că Estermann avea o relație homosexuală cu Tornay; a doua, că acesta din urmă avea o relație cu soția lui Estermann; a treia, că în spatele crimei se ascunde un complot mai obscur.

Oficial, Vaticanul susține teoria după care Tornay avea conflicte serioase cu Estermann, până în punctul în care acesta îi refuzase o promovare și o decorație, dar spionajul continuă să nu creadă asta. După Joaquin Navarro-Valls, Tornay, într-o criză de nebunie, a tras cinci focuri cu arma din dotare, unul din gloanțe a rămas în magazie, două l-au ucis pe Estermann, iar altul s-a înfipt în tavan.[3]

Întrebările continuă să planeze pe culoarele kilometrice ale Vaticanului, printre altele: de ce, dacă Tornay a tras de cinci ori, nu s-au găsit decât patru tuburi la locul crimei? De ce ușa apartamentului familiei Estermann era deschisă când a sosit călugărița care a descoperit cadavrele, de vreme ce aceștia se găseau în biroul din spate? De ce vecina a declarat că a auzit mai multe zgomote surde; cele cinci focuri din arma lui Tornay ar fi fost ușor de recunoscut? Femeia spune

---

[1] Discipolii Adevărului, *op. cit.*

[2] Vecina în discuție este poate Carolina Meyer, soția sergentului de gardă elvețiană Stefan Meyer.

[3] Nu este de altfel primul incident petrecut în inima gărzii elveține: la 14 mai 1959, caporalul Adolf Ruckert a pătruns în biroul comandantului Robert Nunlist și l-a ucis cu patru gloanțe. Imediat după aceea a încercat să se sinucidă, fără succes însă, căci arma i s-a blocat.

unui jurnalist că ceea ce a auzit au fost cinci focuri seci „ca și cum se trăsese cu un amortizor".

Anchetatorii își pun o altă întrebare: dacă Tornay a utilizat arma sa regulamentară, Sig Sauer 75 cu un încărcător de 9 gloanțe, cum este posibil ca trăgând ca să se sinucidă a căzut apoi în față tot pe arma sa? Sig Sauer 75 are o mare putere de foc și, în mod normal, recilul l-ar fi aruncat înapoi. Se speculează de asemenea motivele pentru care garda elvețiană a rămas luni de zile fără comandant și că acesta fusese ucis cu doar câteva ore după numirea sa. Toate întrebări la care Vaticanul nu poate sau preferă să nu răspundă.

La 6 mai, răspunzând întrebărilor jurnaliștilor, ministrul italian de Interne, Giorgio Napolitana, precizează că autoritățile n-au primit nicio cerere de ajutor în ancheta asupra afacerii gărzii elvețiene.[1] *Corpo della Vigilanza*[2] din Statul Vatican a fost de fapt cel care a deschis și închis rapid ancheta.

În timpul funeraliilor, în cursul cărora cele trei trupuri odihneau unul lângă altul, suveranul pontif a afirmat: „Alois Estermann a fost de o mare credință și și-a făcut datoria cu abnegație. Timp de 18 ani ne-a servit cu fidelitate și valoare, drept pentru care țin să-i mulțumesc personal."

Lucrurile se complică atunci când patru importanți cardinali, Silvio Oddi, Dario Castrillón, Roger Etchegaray și Carlo Maria Martini, îl anunță pe papa Ioan Paul II că nu au încredere în versiunea prezentată. O altă teorie vine să încingă afacerea, cea prezentată de scriitorul John Fallain: el afirmă ca garda elvețiană devenise un motiv de luptă între partizanii Opus Dei — care doreau să facă un corp de elită care să-și asume sarcini antiteroriste — și francmasonii Curiei romane – care doreau s-o sfârșească cu garda și s-o reducă la un simplu decor pentru turiști, în comparație cu *Corpo della Vigilanza*.

La 7 mai 1998, ziarul *Berliner Kurier* publică un articol în care se face legătura între comandantul Alois Estermann și Stasi, serviciile de informații ale Germaniei de Est. Articolul aduce o serie de date și detalii explicite. Ziarul afirmă chiar că Alois Estermann, atunci când nu era decât căpitan de gardă, lucrase pentru serviciile secrete ale Vaticanului, Sfânta Alianță, în operațiuni clandestine. De exemplu, fusese trimis de mai multe ori la Varșovia și Gdansk, pentru că anumite sectoare radicale din „Solidaritatea" susțineau necesitatea

[1] J. FOLLAIN, *op. cit.*

[2] *Corpo della Vigilanza* este format din 6 jandarmi,2 pompieri,2 angajați ai serviciilor telefonice din Vatican și câțiva tehnicieni de la radio Vatican. Acești superintendenți sunt numiți „speciali" și constituie corpul de poliție care face escorta papei. *Corpo della Vigilanza* face parte din secretariatul statului și singurii care-l controlează sunt Monseniorul Giovanni Battista Re (promovat cardinal pe 21 februarie 2001), Monseniorul Pedro Lopez Quintana și Monseniorul Gianni Danzi.

militarizării sindicatului pentru a putea apăra greviștii, în timpul aplicării legii marțiale din 12 decembrie 1981, impusă în Polonia de generalul Jaruzelski. Estermann se ocupa de asemenea cu coordonarea achiziționării de arme de pe piața neagră, grație banilor de la IOR, și de crearea unor campusuri de antrenament în Austria și Germania pentru viitorii luptători din „Solidaritatea".[1]

Markus Wolf, puternicul șef al Stasi timp de 33 de ani, afirmă că în spatele agentului *Werder* se ascundea un membru al armatei papale. Conform arhivelor de la Stasi, declasate după căderea zidului Berlinului, Werder devenise informator la începutul lui 1980 — anul în care Alois Estermann intrase în garda elvețiană.[2]

Noutățile despre relațiile lui Estermann cu serviciile secrete ale Germaniei de Est provoacă indignarea înalților demnitari din Vatican și Sfânta Alianță.[3] Mai târziu, Markus Wolf în persoană, în timpul unui interviu pentru un ziar polonez, confirmă că Alois Estermann era agent Stasi: „Am fost foarte mândri, în 1979, că am reușit să-l recrutăm pe Estermann ca agent. Acest bărbat avea un acces nelimitat la Sfântul Scaun, deci și noi prin intermediul lui. Când am luat legătura cu el, Estermann nu dorea decât să intre în garda papală. Și pentru că Vaticanul l-a acceptat, valoarea lui ca informator a crescut enorm."[4]

Agentul de legătură al lui Estermann în interiorul Vaticanului, grație căruia el putea comunica cu Stasi, era călugărul dominican Karl Brammer, nume de cod *Licht Blick* („Rază de lumină"). Brammer va fi expulzat din Vatican la sfârșitul anilor '80, pentru că agenții de la Sodalitium Pianum l-au surprins în timp ce aduna informații secrete aparținând arhivelor de la Comisia științifică a Vaticanului. Agenții papali vor descoperi că el trecuse aceste informații unui jurnalist italian.

La o lună după crimă, mama lui Tornay acordă un interviu în săptămânalul italian *Panorama*.[5] Ea declară că vorbise cu fiul său în dimineața crimei și afirmă că nu era deloc deprimat. La un moment dat, ea citează un anumit „părinte Yvan", consilier spiritual al fiului său, cu care acesta trebuia să se întâlnească după-amiază, în legătură cu o viitoare slujbă într-o bancă elvețiană, ca responsabil de securitate.

Mai târziu, mama lui Cedric Tornay va declara judecătorului de la Vatican că îl cunoscuse pe Yvan, dar i s-a adus la cunoștință că, după

[1] Discipolii Adevărului, *op. cit.*

[2] M. WOLF & A. MCELVOY, *L'Homme sans visage: mémoires du plus grand maître espion communiste.*

[3] Discipolii Adevărului, *op. cit.*

[4] Wolf va dezminți ani mai târziu afirmând că, de fapt, agentul lor era un frate dominican din Comisia științifică a Vaticanului.

[5] *Panorama*, 18 iunie 1998. Interviu realizat de jurnalistul Anna Maria Turi.

un raport al *Corpo della Vigilanza*, nu există nicio probă despre prezența vreunui preot pe nume Yvan sau Ivano în Statul Vatican.

În realitate, Yvan Bertorello, de origine franco-italiană, este un agent al Sfintei Alianțe sau al Sodalitium Pianum căruia i s-au încredințat misiuni diplomatice și de spionaj în Africa și în Bosnia. În vârstă de 35-40 de ani, el poartă mai întotdeauna sutana și se deplasează pe culoarele Vaticanului fără ca nimeni să-l controleze. Se spune chiar că el a urmat o pregătire militară în armata franceză sau elvețiană. Șeful lui Bertorello, Monseniorul Pedro Lopez Quintana, l-a însărcinat să spioneze garda elvețiană pentru a descoperi conexiunile acesteia cu Opus Dei.[1]

Lopez Quintana, născut în orașul spaniol Barbastro la 27 iulie 1953, aparține corpului diplomatic al Sfântului Scaun și Comisiei disciplinare a Curiei până în 1987, când este numit prelat de onoare al Sanctității Sale și trimis la nunțiatura din New Delhi. În 1992 este rechemat la Vatican și atașat secretariatului de stat drept consilier al Afacerilor generale. La Vatican, se povestește că Monseniorul Pedro Lopez Quintana își asumă controlul contraspionajului Vaticanului după demisia cardinalului Luigi Poggi, la 7 martie 1998.

O sursă a serviciilor secrete franceze va dezvălui scriitorului David Yallop, că în complotul crimei din 4 martie sunt implicate trei persoane: Alois Estermann însuși, Gladys Estermann și agentul Yvan Bertorello.

În martie 1999, noul comandant al gărzii elvețiene, Pius Segmüller, este însărcinat să creeze o unitate specială în interiorul gărzii elvețiene „Comitetul de securitate", aprobat de Comisia pontificală pentru statul Cetății Vatican. Acest nou comitet are ca misiune să coordoneze activitățile privind securitatea Sfântului Scaun și a suveranului pontif, ca și prevenirea delictelor în interiorul Vaticanului.

În fapt, Comitetul de securitate, care reia ancheta, este un fel de serviciu secret în afara ariei de influență a Sfintei Alianțe și Sodalitium Pianum sub controlul Monseniorului Giovanni Danzi, secretar general al ministerului de Interne.

După anumite surse ale Vaticanului, Danzi este un bărbat fără scrupule, deținând o mare putere în sânul Comisiei pontificale pentru statul Cetății Vatican.

Din luxoasa sa rezidență, Danzi conduce cu o mână de fier acest Comitet de securitate. În timpul anchetei este evocată prezența

[1] Discipolii Adevărului, *op. cit.*

posibilă, în acea noapte de 4 mai, a unui al patrulea personaj în apartamentul familiei Estermann.[1]

Se dovedește că această a patra persoană, care era poate deja în interiorul apartamentului Estermann, nu era decât un martor, căci toate gloanțele au fost trase cu arma din dotare a lui Tornay și s-au găsit urma de praf pe mâna lui și pe indexul cu care a apăsat pe trăgaci. Este de asemenea posibil că a patra persoană, care a rămas ascunsă câtva timp în apartament până la sosirea primelor autorități, să se fi amestecat printre ele și să se fi eschivat discret. După cum se pare, primii sosiți la fața locului sunt patru agenți de la Sfânta Alianță, care au făcut să dispară cele patru pahare care se găseau pe biroul lui Alois Estermann.

Se va descoperi mai târziu, că de luni de zile Cedric Tornay era supravegheat de Sfânta Alianță și de Sodalitium Pianum. Tânărul caporal fusese sedus de o italiancă pe nume Manuela, pe care o cunoscuse la o cafenea în apropierea Vaticanului, unde aveau obiceiul să se reunească membrii gărzii elvețiene. Această tânără femeie îl informa pe un episcop din Vatican de fiecare mișcare a lui Tornay — imposibil deci ca Cedric Tornay să fi intrat la Alois Estermann în casă fără să fie văzut.[2]

Mai mult, în ciuda vorbelor frumoase risipite de Vatican asupra mamei lui Cedric Tornay, Muguette Baudat, un membru al Sfintei Alianțe făcea presiuni asupra ei și a avocaților acesteia.

Din acea noapte a lui 1998, teoriile complotului au fost numeroase, de exemplu, cele după care Sfânta Alianță l-ar fi „executat" pe Estermann din cauza cunoștințelor sale despre operațiunile clandestine ale acesteia din urmă; se mai spune de asemenea că Estermann ar fi putut fi ucis de Tornay, îndrăgostit și gelos că s-a văzut înlocuit în patul comandantului de un alt membru mai tânăr al gărzii; că Estermann ar fi putut fi executat din cauza strânselor sale relații cu Opus Dei sau cu clanul masonic din loja vaticană sau de fostele sale relații, printre altele, cu un serviciu de spionaj de dincolo de fosta cortină de fier.

Dar toată lumea cade de acord asupra unui punct: caporalul din garda elvețiană era un tânăr ca mulți alții. Prietenii săi din garda elvețiană și părinții sunt siguri că nu se droga, nu era nebun și că a fost doar implicat într-o situație și în niște evenimente pe care n-a putut să le controleze, care l-au depășit și care l-au condus în final la moarte.

[1] Se evocă posibilitatea ca un agent al Sfintei Alianțe, părintele Yvan Bertorello, să se fi găsit în apartamentul Estermann-ilor în momentul tragerii focurilor de armă și ca el să fi lăsat ușa deschisă când a fugit.

[2] Tânăra fată este localizată atunci când muncește la agenția de voiaj Ivet, pe Via della Conciliazione. În 1997 numele este schimbat în Voyage Quo Vadis, atunci când agenția este achiziționată de Vatican prin *Agenzia per il Giubileo 2000*. Tânăra fată este, de fapt, funcționară a Statului Vatican.

Nicio anchetă polițistă sau judiciară independentă n-a fost dusă de către autoritățile Vaticanului asupra a ceea ce s-a întâmplat în noaptea de luni 4 mai 1998. Nici Sfânta Alianță, nici Sodalitium Pianum, nici Comisia de securitate, nici *Corpo della Vigilanza* n-au condus o anchetă serioasă. Secretarul de stat, Angelo Sodano, cu acordul lui Ioan Paul II, decide să pună sub sigiliu și sub supravegherea Arhivelor secrete toată documentația adunată în acea noapte tragică, în cursul căreia trei persoane și-au pierdut viața între zidurile Vaticanului.

Nimeni nu va cunoaște niciodată adevărul asupra asasinării comandantului gărzii elvețiene Alois Estermann, a soției sale Gladys Meza și a caporalului Cedric Tornay. Spionul Sfintei Alianțe Yvan Bertorello, bărbatul care știe cel mai multe despre noaptea aceea, a dispărut pur și simplu. Nu a mai fost niciodată văzut pe culoarele Vaticanului, locul tuturor conspirațiilor.

Scriitorul David Yallop aduce o acuzație dură împotriva lui Ioan Paul II:

„Avem un papă care, în public, amenință preoții nicaraguani pentru că sunt implicați în politică, și care în același timp își dă acordul pentru ca o mare cantitate de dolari să treacă ilegal și în secret în Polonia, cu destinația «Solidaritatea». Este o papalitate cu două fețe: una pentru papă, alta pentru restul lumii. Pontificatul lui Ioan Paul II a fost un triumf pentru speculanții, corupții și hoții internaționali precum Roberto Calvi, Licio Gelli și Michele Sindona, în timp ce Sanctitatea Sa continuă să se arate în public de-a lungul deselor călătorii care iau alura turneelor unei vedete rock. Oamenii care îl înconjoară afirmă că o face pentru comerț, ca de obicei, și că după venirea sa la pontificat veniturile au urcat. Este lamentabil că discursurile moralizatoare ale Sanctității Sale nu pot fi ascultate în culise."[1]

Ceea ce este foarte sigur, în orice caz, e că în cursul lungilor ani de pontificat ai lui Ioan Paul II, Vaticanul a vândut arme, a finanțat dictatori, lovituri de stat, a văzut cum se produc falimente bancare și financiare, în urma cărora numeroase persoane „s-au sinucis" și a ordonat operațiuni clandestine ale serviciului de spionaj pontifical.

Suntem în secolul XXI, dar nimeni nu cunoaște serviciile secrete ale Vaticanului, cum ar fi Sfânta Alianță. În lumea spionajului, serviciul secret pontifical — spionajul și contraspionajul — este numit azi „Organismul". Oricare ar fi numele său, principiile care au stat la baza creării sale de papa Pius V în anul de grație 1566 rămân aceleași: apărarea credinței, apărarea confesiunii catolice, apărarea intereselor

[1] D. YALLOP, *Au nom de Dieu*, *op. cit.*

statului Vatican și ascultarea absolută a Sanctității Sale vor fi cei patru mari stâlpi de susținere care îi vor permite să supraviețuiască până în cel mai obscur viitor istoric, căci atât timp cât Biserica catolică va continua să transmită credința până în cele mai îndepărtate colțuri ale planetei, „Organismul" va rămâne la pânda tuturor inamicilor care ar putea apărea pe drumul suveranului pontif sau al politicii sale.

La ora actuală, Statul Vatican continuă să nege existența serviciului său de spionaj.

Epilog

ANII CARE VIN, BENEDICT XVI

„Știu să trăiesc smerit, și știu să trăiesc în belșug. În totul și pretutindeni m-am deprins să fiu sătul și flămând, să fiu în belșug și să fiu în lipsă. Pot totul în Hristos, care mă întărește."

Filipeni 4, 11-12

În dimineața de vineri 1 aprilie, șeful spionajului și contraspionajului Vaticanului este convocat de către cardinalul carmeling Eduardo Martinez Somalo. Intrând în biroul palatului apostolic, el descoperă chipurile sumbre ale celor care-l acompaniază, cardinalul Joseph Ratzinger, prefect al Congregației doctrinei credinței; arhiepiscopii Leonardo Sandri și Giovanni Lajolo, responsabili cu Internele și cu Afacerile externe ale Vaticanului; cardinalul Angelo Sodano, secretar de stat și Camillo Ruini, vicar de Roma. Suveranul pontif se găsește deja într-o stare foarte gravă. În ultimul moment sosește cardinalul Giovanni Battista Re, prefect al Congregației pentru cler.

Arhiepiscopul responsabil cu serviciile de spionaj și contraspionaj înțelege că a fost convocat pentru a pregăti operațiunile care ar trebui să le ia la trecerea Sanctității Sale în neființă.

El va fi responsabil de protecția rămășițelor pământești ale papei, odată ce doctorul Renato Buzzonetti îi va confirma decesul. Aceasta va fi prima misiune a agenților de contraspionaj papal. Membrii Sfintei Alianțe și Sodalitium Pianum se vor pune automat sub ordinele carmelingului. Se va aștepta să se certifice moartea suveranului pontif pentru a fi activată oprațiunea *Catenaccio*, „Zăvorul".

Sâmbătă, 2 aprilie dimineața, delegatul ministerului italian de Interne, Acquile Serra, trece de porțile Vaticanului. Un înalt demnitar ecleziast l-a chemat pentru a-l anunța: „Papa e pe moarte, fiți pregătiți."

Către ora 21:00, responsabilul spionilor Vaticanului este din nou chemat. Când intră într-una dintre sălile alăturate apartamentelor papale în palatul apostolic, îi găsește pe colonelul Pius Segmüller, pe comandantul șef al gărzii elvețiene, colonelul Elmar Theodor Mader; pe inspectorul general al jandarmeriei vaticane, Camilo Cibin; și pe sub-inspectorul Domenico Giani. Cei cinci bărbați prezenți vor fi responsabili de securitatea Statului Vatican și a celor 115 membri ai Colegiului Sacru al cardinalilor care vor trebui să intre în conclav, pentru alegerea unui nou pontif. Până atunci, cardinalii vor fi autoritatea supremă a Statului Vatican și a Bisericii catolice pe timpul interregnum-ului până la alegerea succesorului lui Petru.

La ora 21:37, doctorul Renato Buzzonetti redactează certificatul de deces al lui Ioan Paul II. „Certific că Sanctitatea Sa Ioan Paul II, născut la Wadowice pe 18 mai 1920, rezident al Cetății Vaticanului, cetățean al Vaticanului, a murit la ora 21:37 pe 2 aprilie 2005 în apartamentul său din palatul apostolic din Vatican, ca urmare a unui șoc septic și a unui colaps cardio-vascular ireversibil."

Ca un val, o mare tăcere s-a așternut în toate sălile Vaticanului. Cei cinci bărbați pun genunchiul stâng în pământ și se semnează. Camilo Cibin, același care la 13 mai 1981, în timpul atentatului împotriva lui Ioan Paul II din piața Sfântul Petru, și-a pus mâna pe rana papei, începe o rugăciune scurtă. Cei cinci bărbați știu că din acest moment un mecanism perfect uns de secole se va pune în mișcare, în care ei și departamentele lor vor fi componentele cele mai importante ale orelor ce vor urma.

Segmüller și Mader primesc ordin să înceapă să-și posteze oamenii în jurul pieței Sfântul Petru, în fața credincioșilor întotdeauna foarte numeroși care vin spre Vatican, neliniștiți de sănătatea papei; cât despre Cibin și Giani, oamenii lor trebuie să escorteze cei mai înalți demnitari ai colegiului cardinalilor, care vor asigura puterea temporar, până la alegerea noului papă. Responsabilului serviciilor de spionaj i se încredințează escorta carmelingului Martinez Somalo și protecția apartamentelor papale, până când sigiliile vor fi puse acolo.

De când a fost anunțată moartea lui Ioan Paul II, șeful Sfintei Alianțe începe să dea ordine agenților săi: cardinalul Martinez Somalo trebuie să fie escortat în biroul pontifului pentru a distruge pecetea de plumb a pescarului, ca și sigiliului pe care papa îl purta la deget. Se evită astfel ca cineva să-l folosească pentru a semna documente neaprobate înaintea decesului suveranului pontif.

Ieșind din birou, Martinez Somalo ordonă să se pună sigiliile pe apartamentele papale. Cinci sigilii de ceară pe fâșii roșii sunt atașate de cardinalul Ruini, vicar de Roma. Doi agenți de contraspionaj și doi membri ai gărzii elvețiene vor face constant de pază pentru a proteja

sigiliile, până când noul papă ales de conclav le va rupe. Succesorul lui Petru va fi singurul autorizat să intre în biroul ocupat de Ioan Paul II în cursul ultimilor 26 de ani.

Martinez Somalo le spune apoi lui Cibin, colonelului Mader de la garda elvețiană și responsabilului de spionaj să fie gata pentru o reuniune a comitetului de criză, format din autoritățile Republicii italiene și a orașului Roma. Toți trei vor fi reprezentanți ai Vaticanului înaintea forțelor de securitate ale Statului italian. La 21:55, sâmbătă, 2 aprilie, la 18 minute după constatarea oficială a decesului, arhiepiscopul Leonardo Sandri anunță întreaga lume.

Către 23:30, în acea seară, un apel telefonic al cardinalului carmelin îl informează pe arhiepiscopul șef al Sfintei Alianțe că trebuie să se prezinte în apartamentele Monseniorului Stanislaw Dziwisz, secretarul suveranului defunct timp de mai mult de 40 de ani. El are în mâini testamentul lui Ioan Paul II, care nu va fi citit decât la o dată ulterioară. Șeful spionajului îi spune episcopului polonez să depună prețiosul document într-una dintre camerele blindate, totuși Dziwisz preferă să-l păstreze în posesia sa, așa cum i-a recomandat însuși Sfântul Părinte.

Roma trăiește ore de excepție. Dar zgomotul mulțimii răspândite în piața Sfântul Petru, nu ajunge până la poarta de bronz care dă spre palatul apostolic. În interior, nu se aud decât pașii patrulelor gărzii elvețiene, murmurele cardinalilor și a înalților membri ai Curiei. Este clar că după atâtea secole de ritual, inima Bisericii catolice continuă să bată regulat, asemenea unui orologiu, marcând minutele ritualului *Sede vacante*. Zilele se scurg într-un fel de panică controlată. Cardinalul Eduardo Martinez Somalo dă ordine precise vicarului din Roma, cardinalului Camillo Ruini și cardinalului Joseph Ratzinger însărcinat, ca decan al Colegiului Sacru al cardinalilor, să redacteze în mod oficial apelul la convocarea conclavului și să-i asiste pe membrii săi de la sosirea lor în Roma.

Serviciile de securitate ale spionajului vor primi ordine de la Somalo, Ruini și Ratzinger.

Către miezul nopții, joi, 7 aprilie, în ajunul funeraliilor lui Ioan Paul II, un apel urgent de la „substitutul" secretariatului de stat, arhiepiscopul argentinian Leonardo Sandri, îl informează pe șeful spionilor că a primit un apel de la Air Force One, avionul prezidențial american, care spune că după aterizarea la Roma, conducătorii delegației americane se vor îndrepta către bazilica Sfântul Petru pentru a se ruga înaintea rămășițelor pământești ale lui Ioan Paul II. În cel puțin două ore, trei reprezentanți ai Statelor Unite, dintre care unul e chiar președintele, vor îngenunchia în fața trupului lui Ioan Paul II.

Responsabilul Sodalitium Pianum, sub ordinele arhiepiscopului șef al serviciilor de spionaj al Statului Vatican, se pune în legătură cu

autoritățile italiene din Roma și cu responsabilii serviciilor secrete americane. Suita președintelui George Bush, a ex-președintelui Bill Clinton și a Secretarului de stat Condoleeza Rice sosește la porțile Vaticanului către ora 1:35 din noapte. Securitatea este maximă în interiorul bazilicii, dar agenții serviciilor secrete sunt rugați să nu intre acolo cu armele. Timp de câteva minute, securitatea celor trei reprezentanți americani se află în mâinile gărzii elvețiene, a corpului de supraveghere și a contraspionajului Vaticanului.

La aceeași oră, o reuniune de urgență se ține în biroul cardinalului carmeling. Aparent, se studiază posibilitatea — după funeraliile care trebuie să aibă loc câteva ore mai târziu în fața a aproape 200 șefi de stat și guverne, a regilor și a reprezentanților altor religii — de a transfera cu elicopterul rămășițele pământești ale lui Ioan Paul II la biserica Sfântul Ioan din Lateran, catedrala orașului Roma, pentru ca oamenii să dea un ultim omagiu papei.

Ratzinger este pentru acest transfer, dar Ruini spune că securitatea corpului va fi dificil de asigurat în afara zidurilor vaticane. Cibin, sprijinit de șeful Sfintei Alianțe, se adresează cardinalilor reuniți pentru a-i averiza că ridicarea unui dispozitiv mobil în afara Vaticanului va fi foarte complicat, fiind dată avalanșa de credincioși care ar putea încerca să pătrundă în interiorul bisericii Sfântul Ioan din Lateran... „Garda elvețiană poate asigura securitatea în Vatican, dar în exterior această responsabilitate revine poliției italiene", zice Cibin.

Cardinalul Martinez Somalo se hotărăște atunci să pună punct discuției, declarând că a luat decizia: papa Ioan Paul II va fi înmormântat după funeralii, fără întârziere. Privind pe ferestrele care dau în piața Sfântul Petru, membrii Curiei romane și ai forțelor de securitate văd lungi rânduri de credincioși care se întind pe kilometri și kilometri. Fiecare credincios parcurge 200 de metri în trei ore. Pentru toți, aceasta va fi o noapte lungă.

Vineri, 8 aprilie, după o rugăciune, se ține ultima reuniune între responsabilii securității Statului Vatican și cei ai Italiei. Asemenea unui general înainte de bătălie, carmelingul Eduardo Martinez Somalo, însoțit de marele penitențiar Francis James Stradford, conducătorul tribunalului Sfântului Scaun, de vicarul de Roma Camillo Ruini și de vicarul general pentru Cetatea Vaticanului Angelo Comastri, au așezat pe o masă o hartă mare a Vaticanului cu un plan schematic al pieței Sfântul Petru. Drapele de diferite culori au fost înfipte ici-colo, ele reprezentând președinții, primii miniștri, regii și conducătorii religioși. Primarul Romei, Walter Beltroni și Guidi Bertolasso, responsabilul guvernului pentru protecția civilă a coastei italiene, ascultă explicațiile lui Martinez Somalo. Totul este perfect în ordine.

În zori, agenții Sfintei Aliațe și ai contraspionajului din Vatican amestecați prin mulțime, au luat poziție în mijlocul credincioșilor care se împing pentru cele mai bune locuri înainte de începerea predicii cardinalului Ratzinger. În depărtare, membrii corpului de supraveghere ai Sfântului Scaun, îmbrăcați în costume și cravate negre, patrulează prin împrejurimi, legați de biroul de coordonare a securității prin microfoanele de la urechi, fiind dirijați de un reprezentant al Republicii Italiene și de un altul al Sfântului Scaun. Pe acoperișurile din împrejurimi, sute de fotografi, camere de luat de vederi și jurnaliști din 90 de țări, reprezentând mai mult de 3000 de servicii media, așteaptă începutul ceremoniei. Printre ei, agenții Sfintei Alianțe deghizați și trăgători de elită ai poliției și armatei italiene.

Cu primele orele ale dimineții, aproape șase sute de mii de persoane se concentrează în spatele barierelor puse de poliția italiană în jurul colonadei lui Bernini. Un membru al securității vaticane spune că „niciodată înainte în întreaga istorie nu au fost concentrate atâtea forțe de securitate din lumea întreagă pe atât de puțini kilometri pătrați". Face desigur aluzie la escortele șefilor de stat și ai guvernelor care se găsesc așezați în fața rămășițelor suveranului pontif. Nu există nicio îndoială, pentru responsabilii securității vaticane, că este vorba de primele funeralii la scară mondială.

Cerul este acoperit de nori și un vânt puternic suflă în piața Sfântul Petru, ridicând tunicile roșii ale cardinalilor. Toată lumea este în alertă în fața a 200 de mari personalități reunite pentru a da ultimul omagiu suveranului pontif defunct.

Ceremonia începe într-o manieră privată în interiorul bazilicii. Cardinalul Martinez Somalo, păzit de un membru al contraspionajului și de trei agenți ai jandarmeriei Sfântului Scaun, săvârșește ritualul închiderii sicriului, o ladă simplă din lemn de chiparos. Arhiepiscopul Pietro Marini, maestru de celebrări liturgice, începe să citească *rogito*, o scurtă biografie a defunctului, pe care o depune apoi în coșciug. Puțin după aceea, secretarul Dziwisz acoperă rămășițele pământești cu o stofă albă. Nimeni nu bănuia că la un anumit moment, șeful de spionaj al Vaticanului și Camilo Cibin, inspector general al jandarmeriei vaticane, au primit o alertă de violare a securității provenind din partea comandantului italian.

Un avion neindentificat intră în spațiul aerian al Statului Vatican. Controlul aerian al Republicii Italiene nu a reușit să intre în contact cu piloții și alarma a și fost declanșată. În mintea lui Cibin și a responsabilului Sfintei Alianțe defilează imagini cu un avion care se prăbușește peste zeci de monarhi, trei prinți moștenitori, cincizeci și șapte de șefi de stat și șaptesprezece șefi de guvern, ca și douăzeci de conducători religioși, fără să știe cum ar putea evita asta. Este imposibil să-i evacuezi pe toți în câteva minute. La acea oră, cu rigurozitate în doliu, își ocupaseră deja locurile, așteptând ieșirea sicriului lui Ioan Paul II și începutul predicii pronunțate de cardinalul Joseph Ratzinger.

În câteva secunde, aeronava neidentificată este deja înconjurată de patru avioane de vânătoare ale Forțelor italiene care îl obligă să aterizeze pe o bază militară. Odată avionul aterizat, agenți ai poliției și membri ai serviciilor secrete italiene și ai Vaticanului constată că nu este nicio urmă de explozibili sau de bombe. Aparent, pilotul avea probleme de comunicare, avionul îndreptându-se către aeroportul Ciampino pentru a lua delegația din Macedonia venită să asiste la funeraliile pontificale. De la centrul de comandament, Cibin și șeful Sfintei Alianțe sunt informați de incident, în timp ce ceremonia în memoria suveranului pontif continuă.

Dar imediat, Cibin și șeful spionajului pontifical primesc o a doua alertă. Agenții de securitate ai președintelui Bush încearcă să intre înarmați în zona controlată de serviciile secrete italiene. În mod cert, accidentul în urma căruia agentul de spionaj italian, Nicola Calipari, și-a pierdut viața, ucis de pușcașii marini în Irak, provoacă încă resentimente între americani și italieni. Cibin dă ordin de scoatere a gărzilor armate ale lui Bush, în afara cercului de securitate aflat sub responsabilitatea serviciilor secrete din Italia și Sfântul Scaun. Strigătele celor aproximativ 350 de mii de persoane adunate în piața Sfântul Petru devin murmure atunci când sicriul iese, urmat de 140 de cardinali îmbrăcați în purpură, pentru a fi depus pe un covor roșu.

Agenții Sfântului Scaun nu încetează să scruteze mulțimea care ocupă primele rânduri, cele mai apropiate de zona ocupată de către autorități. Numeroase pancarte purtând slogane ca „*Santo subito*" sau „Ioan Paul cel Mare" împiedică supravegherea atentă a mulțimii.

Camillo Cibin, colonelul Elmar Theodor Mader, comandant șef al gărzii elvețiene și șef al Sfintei Alianțe au recomandat, în timpul reuniunii care a avut loc în ajun, ca poliția italiană să împiedice intrarea fidelilor cu pancarte. Camillo Ruini, vicar de Roma, a sfătuit chiar să existe un fel post unde credincioșii să-și lase pancartele și să le ia după aceea. Propunerea este sprijinită de Angelo Comastri, vicarul general pentru Cetatea Vaticanului, dar în final respinsă de cardinalii Martinez Somalo și Ratzinger: ei cred ca aceasta ar putea să-i ofenseze pe credincioși care așteptaseră cu atâta speranță timp de ore, sub intemperii, pentru a putea prezenta omagiul lor suveranului defunct. Aceasta obligă securitatea Sfântului Scaun să infiltreze mai mulți agenți de contraspionaj printre credincioși.

După predică, întreruptă de treisprezece reprize de aplauze, ceremonia se încheie cu strigătele de „Santo, Santo", după comuniune și rugăciunea pentru cei morți. Corurile din Vatican intonează *Magnificat*,

acompaniate de bătaia clopetelor. Din nou agenții Sfintei Alianțe și ai jandarmeriei trebuie să se pună în mișcare. Coșciugul suveranului pontif va fi purtat în interiorul criptei Sfântului Petru pentru a fi îngropat. Locul este asigurat de agenții jandarmeriei și ai Sodalitium Pianum. Coșciugul din lemn de chiparos este înconjurat de cinci benzi roșii asupra cărora sunt puse sigiliile Camerei apostolice, ale Prefecturii Casei pontificale, ale Biroului de celebrări liturgice al papei și ale Consiliului de canonici din Vatican. Cutia de chiparos este pusă într-un sicriu de plumb de patru milimetri grosime, care la rândul său este introdus într-un altul din lemn de ulm lăcuit. Peste acesta din urmă sunt așezate un crucifix și blazonul pontifului defunct. O simplă piatră de mormânt, pe care este scris în latină numele papei Ioan Paul II, data nașterii și a morții, acoperă totul. Un notar din Consiliul canonic al bazilicii vaticane redactează actul înmormântării și-l citește înaintea unui grup restrâns, prezidat de camerling și câțiva membri aleși ai „familiei pontificale": secretarii săi, prelații care l-au îngrijit, medicul său personal și Stanislaw Dziwisz, fidelul său secretar.

Cu acest act și cu plecarea de la aeroportul din Roma a ultimului șef de guvern se încheie operațiunea „Zăvorul"; forțele de securitate vaticane pot să își reducă nivelul de alertă. Acum e momentul ca serviciile de spionaj și contra-spionaj ale Sfântului Scaun să pregătească conclavul în cursul căreia va fi ales succesorul lui Ioan Paul. „Este timpul pentru *Novendiales* (celor nouă zile de doliu), al conclavului și al unui nou papă", spune Martinez Somalo șefilor săi de securitate.

Luni, 11 aprilie la prima oră, după ce asistă la o slujbă religioasă în amintirea suveranului defunct, cei cinci bărbați însărcinați cu securitatea Statului Vatican se reunesc într-o dependință a palatului apostolic cu cardinalul carmeling Eduardo Martinez Somalo și cu cardinalul Joseph Ratzinger. După un scurt salut și o rugăciune, colonelul gărzii elvețiene, Pius Segmüller, comandantul șef al gărzii elvețiene, colonelul Elmar Theodor Mader, inspectorul general al jandarmeriei vaticane, Camillo Cibin, sub-inspectorul Domenico Giani și șeful spionajului Vaticanului încep să expună un fel de raport al incidentelor întâmplate în ajun.

Cardinalul Ratzinger ia cuvântul pentru a-i felicita pe cei cinci bărbați reuniți și le cere să mai facă un efort într-un moment atât de important ca reunirea conclavului. Cei cinci bărbați sunt primii care află că ziua aleasă pentru începerea conclavului va fi luni, 18 aprilie. Au foarte puțin timp, șapte zile numai, pentru a se organiza.

Agenții din Sodalitium Pianum vor fi însărcinați să-i protejeze pe cei 150 de cardinali electori și să împiedice ca ei să fie influențați de forțe exterioare în timpul voturilor conclavului. Se vor ocupa în mod egal de protejarea interiorului azilului Sfânta Marta, unde vor fi cazați

cardinalii electori până la alegerea noului suveran pontif. Ei trebuie ca în fiecare zi să „curețe" prin fiecare din camerele cardinalilor pentru a le controla dacă sunt ascultate, dacă nu există microfoane ascunse sau simple aparate de radio și televiziune. De la începerea conclavului orice aparat de comunicare este absolut interzis. Dacă vreunul dintre cardinali violează această regulă, va fi excomunicat imediat. Cât despre agenții de spionaj, Sfânta Alianță, ei sunt însărcinați să „curețe" Capela Sixtină în fiecare dimineață, înaintea sosirii cardinalilor, de toate dispozitivele de ascultare electronice și să verifice, chiar de la intrare, dacă cei 150 de cardinali electori n-au asupra lor vreun aparat electronic și, bineînțeles, telefoane mobile. Serviciile de informații ale Vaticanului se vor ocupa de asemenea de coordonarea perfectă a barierei electronice instalate în jurul Capelei Sixtine și a azilului Sfânta Marta, astfel încât chiar dacă un cardinal reușește să treacă un telefon mobil prin controalele contraspionajului, acesta să nu aibă acoperire.

În ultimul moment, cardinalul Martinez Somalo indică șefului Sfintei Alianțe că oamenii săi vor trebui de asemenea să-i protejeze pe cei doi *biciuitori*, prelați aleși de colegiul cardinalier pentru a controla regulile conclavului: părintele capucin Raniero Cantalamessa, în vârstă de 71 de ani, expert în exerciții spirituale și predicator oficial al Casei pontificale, și cardinalul ceh Tomas Spidlik, în vârstă de 86 de ani, unul dintre cei mai mari experți în spiritualitatea orientală.

Pariurile sunt deschise pentru succesiunea la tronul Sfântului Petru. Este evident că responsabilii serviciului de spionaj preferă un papă în aceeași linie și, în măsura posibilului, care să aparțină „cercului polonez" format din cardinalii cei mai apropiați de fostul suveran pontif. Arhiepiscopul șef al Sfintei Alianțe știe că dacă al 263-lea succesor al lui Petru ar fi unul dintre următorii cardinali: Dionigi Tettamanzi, arhiepiscop de Milano și apărător al tinerilor antimondialiști; brazilianul Claudio Hummes, arhiepiscop de Sao Paolo, prieten cu președintele Lula și susținător al MST*; sau hondurianul Oscar Andrés Rodriguez Maradiaga, arhiepiscop de Tegucigalpa care, se spune, a flirtat cu teologia eliberării, atunci serviciile de spionaj ale statului Vatican vor fi pe o linie moartă. Să ne amintim încă o dată ce s-a întâmplat când a fost ales papă la 28 octombrie 1958 cardinalul conservator Roncalli, sub numele de Ioan XXIII, unul dintre cei mai progresiști papi din istoria Bisericii catolice, prin convocarea conciliului Vatican II. Serviciile secrete, spionajul și contraspionajul, au rămas absolut inactive până la decesul papei, la 3 iunie 1963, timp de cinci ani.

---

* Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra (Mișcarea muncitorilor rurali fără pământ). Organizație populară braziliană care militează pentru ca țăranii brazilieni care n-au pământ, să poată dispune de terenuri pentru a le cultiva.

Cardinalul Montini, ales sub numele de Paul VI, a reactivat Sfânta Alianță și Sodalitium Pianum, care au atins punctul lor maxim de operativitate în cursul primului deceniu al pontificatului lui Ioan Paul II, între 1978 și 1988. Este clar că alegerea unui „progresist" pe tronul lui Petru ar fi foarte periculoasă pentru Sfânta Alianță.

Înainte de 18 aprilie, data deschiderii conclavului, principalii favoriți pentru succesiunea lui Ioan Paul II sunt cardinalii Dionigi Tettamanzi și Joseph Ratzinger. Sâmbătă 16 aprilie, în momentul ultimei reuniuni cu cardinalii electori, Ratzinger ordonă o „tăcere absolută". Declarațiile media sunt strict interzise; în acest sens, carmelingul ordonă lui Camillo Cibin și șefului de spionaj papal ca, din acest moment, toți cardinalii electori, 115 în total, veniți din 52 de țări de pe cinci continente, să fie mereu însoțiți până când se închid în azilul Sfânta Marta pentru pregătirea conclavului.

Ora adevărului a sosit pentru cei 115 de cardinali însărcinați cu alegerea celui de-al 263-lea pontif al Bisericii catolice. Câteva minute după ce arhiepiscopul Pietro Marini, maestru de ceremonii al statului Vatican, va pronunța celebrele cuvinte: „extra omnes" (toți afară), cardinalul decan, Joseph Ratzinger va citi cu voce tare regulile constituirii *Universi Dominici Gregis*, și în secret absolut tot ceea ce trebuie știut în privința alegerii unui nou pontif.

Urnele de argint și de bronz unde se vor strânge buletinele de vot, și care vor fi protejate de doi agenți din Sodalitium Pianum și alți doi ai gărzii elvețiene, sunt deja așezate în fața marelui altar. Sunt de asemenea pregătite două sobe, una veche în care vor fi arse buletinele de vot și una modernă, care cu ajutorul unor substanțe chimice, va produce „fumul alb" sau „fumul negru".

Totodată, sunt gata băncile pe care se vor așeza cardinalii, ca și masa acoperită cu o stofă de culoare purpurie, unde responsabilii scrutinului vor deschide buletinele, le vor citi cu voce tare, după care, cu ajutorul unui ac, le vor fixa pe o sforicică înainte de a fi arse. Jurnalul *Osservatore Romano*, organul oficial al Sfântului Scaun, a pregătit deja până la 60 de pagini din toate titlurile posibile. La 18 aprilie 2005, la ora 17:30, conclavul este oficial deschis. Seara în jur de 20:06, ora Vaticanului, apare pe hornul acoperișului Sfântului Petru primul „fum negru". Niciun candidat n-a obținut voturile necesare pentru a fi ales suveran pontif, adică cele 76 plus 1.

În dimineața de marți 19 aprilie, membrii conclavului sunt din nou reuniți. Un grup ales de cardinali dirijează votul în favoarea cardinalului german Ratzinger: spaniolul Julián Herranz, membru în Opus Dei și prefect pentru interpretarea textelor legislative, și columbienii Dario Castrillón Hoyos și Alfonso López Trujillo; toți trei aparțin aripii conservatoare din Curie.

Puțin după aceea se alătură acestui grup și cardinalii italieni Angelo Scola și Camillo Ruini, unul dintre protejații lui Ratzinger, și cardinalul austriac Christoph Schönborn, prieten personal al celui supranumit *Panzerkardinal*.

Alegerea lui Ratzinger devine din în ce mai probabilă. Este clar că cele două blocuri dirijate de Tettamanzi și Scola sunt în opoziție. Cardinalul Carlo Maria Martini, liderul ariei reformate și promotor al candidaturii lui Tettamanzi, îi face pe cei din grupul său să semneze că vor renunța să-l sprijine pe arhiepiscopul de Milano. Cei care sprijină candidatura lui Joseph Ratzinger sunt din ce în ce mai puternici și mai compacți. După specialistul în problemele Vaticanului Orazio Petrosiello, de la ziarul *Il Messagero*, în primul tur de scrutin, în după-amiaza de luni, Martini a obținut 40 de voturi față de 38 ale lui Ratzinger.

La 17:50, ora Vaticanului, ceea ce pare a fi „un fum alb" apare prin micul și strâmtul horn, dar clopotele basilicii Sfântul Petru nu sună încă. În piața Sfântul Petru, confuzia se mărește, până când clopotele mari ale bazilicii încep să bată deodată. Cei 115 de cardinali l-au ales pe cel de-al 263-lea succesor al Sfântului Petru.

Câteva minute mai devreme, în timpul celui de-al patrulea tur de scrutin al conclavului, cardinalul german Joseph Aloysius Ratzinger a atins cvorum-ul necesar pentru a fi ales nou pontif. În total: 107 voturi din 115 cardinali electori.

Puțin după aceea, cardinalul Angelo Sodano îl întreabă pe Ratzinger: „Accepți alegerea ta canonică de suveran pontif?" Germanul răspunde afirmativ. La a doua întrebare: „Cu ce nume vrei să fii chemat?", cardinalul Ratzinger îi răspunde: „Cu numele de Benedict XVI".

Noul papă Benedict XVI se roagă în fața altarului capelei Sixtine, apoi merge în „camera lacrimilor", unde rămâne o clipă singur pentru a-și pune veșmintele albe de suveran pontif, pe care celebrul croitor Gammarelli le-a confecționat de trei mărimi diferite.

Câteva minute mai înainte, cum o cere tradiția, cardinalul-diacon, chilianul Jorge Arturo Medina Estévez, a făcut anunțul oficial. *„Annuntio vobis gaudium magnum; habemus Papam: Eminentissimum ac Reverendissimum Dominum, Dominum Josephum Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalem Ratzinger qui sibi nomen imposuit Benedictum XVI"*. În același moment, Benedict XVI apare la balcon pentru a da binecuvântarea *urbi et orbi*; în timp ce milioane de ochi privesc această scenă, în interiorul Vaticanului serviciile de securitate sunt avertizate că noul pontif a fost ales și că în jurul lui trebuie să înceapă să se elaboreze un plan de protecție și de escortă.

În aceeași seară, cardinalul Eduardo Martinez Somalo se întâlnește cu Camillo Cibin, colonelul gărzii elvețiene Elmar Theodor Mader și

cu arhiepiscopul șef al Sfintei Alianțe. „Trebuie să fiți pregătiți să fiți chemați în fața Sfântului Părinte, le spune Somalo, este ora rugăciunii acum, după alegerea noului nostru suveran". Membrii jandarmeriei și ai gărzii elvețiene vor continua să patruleze în interiorul palatului apostolic, în timp ce agenții de contra-spionaj se vor ocupa, din acea noapte, să-l protejeze pe suveran. Papa Benedict XVI va cina cu cei 114 cardinali intrați cu el în conclav, la rezidența de la Sfânta Marta, unde va sta până când i se va pune la dispoziție propriul apartament în palatul apostolic.

Foarte târziu în noapte, Cibin este informat că papa vrea să viziteze fostul său birou din Congregația pentru doctrina credinței, și de asemenea să-și petreacă un moment în locul unde a fost mai înainte rezidența sa la Vatican, pentru a-și lua de-acolo lucrurile care-i aparțin. Inspectorul general al jandarmeriei vaticane, Camillo Cibin, îl cheamă pe sub-inspectorul Domenico Giani și-i cere să comunice dorințele pontifului Sfintei Alianțe. Înainte de vizita papală, agenții de spionaj ai Vaticanului trebuie să treacă prin birourile Congregației și prin apartamentul său privat pentru a se asigura că papa Benedict XVI este în siguranță.

Miercuri, 20 aprilie, la 7:00 dimineața, cardinalii care se găsesc încă la Sfânta Marta îl văd intrând în sala de mese pe papa Benedict XVI care, așa cum a făcut-o de-a lungul anilor, va lua micul dejun cu colegii săi. Singura diferență este că, de data aceasta el este îmbrăcat în alb imaculat și escortat de trei agenți ai contraspionajului și jandarmeriei.

Cearcănele profunde demonstrează greaua responsabilitate pe care a acceptat-o devenind suveran pontif. Cardinalul Schönborn este primul care se apropie de el și-i sărută inelul de pescar. Papa îl cheamă apoi pe cardinalul Sodano și-i spune ceva în șoaptă.

După micul dejun, Benedict XVI se îndreaptă către palatul apostolic, însoțit de cardinalii Eduardo Martinez Somalo și Angelo Sodano. O dată ajunși, cardinalul spaniol face semn pichetului gărzii elvețiene și celor doi agenți de la Sodalitium Pianum să se retragă, pentru a putea rupe sigiliile de la ușa biroului ocupat de Ioan Paul II în cursul celor 26 de ani de pontificat. Martino Somalo taie benzile roșii și rupe cele cinci sigilii de ceară care înconjoară marea ușă. Benedict XVI ordonă apoi o serie de schimbări care trebuie făcute înainte ca el să ocupe biroul predecesorului său, decedat cu numai 18 zile mai devreme.

Puțin după aceea, suveranul pontif îl reinvestește la conducerea secretariatului de stat al Vaticanului pe cardinalul Angelo Sodano, în vârstă de 77 de ani, loc pe care-l ocupa din 1990. Îi numește de asemenea pe arhiepiscopul Giovanni Lajolo, responsabil cu Afacerile externe și pe vice-secretarul de stat, Leonardo Sandri, care cu Sodano formează „triumviratul" de putere al Curiei romane.

Primul ordin pontifical către secretariatul de stat constă în confirmarea în funcții a tuturor responsabililor congregațiilor, comisiilor și corpurilor de securitate.

„Cercul german", care l-a înlocuit pe precedentul „cerc polonez" se închide cu incorporarea secretarului personal al papei Benedict XVI, preotul Georg Gaenswein, și a unei femei, Ingrid Stampa.

Primul, după rapoartele Sfintei Alianțe emise către secretariatul de stat, este un preot de 49 de ani, blond, înalt și cu o alură sportivă, teolog foarte perspicace și foarte eficace în munca sa. „Înțelege orice subiect complex în mai puțin de zece secunde și dă un răspuns imediat și clar", afirmă cei care-l cunosc.

Femeia, în vârstă de 55 de ani, a înlocuit-o în sarcinile administrative de la reședința cardinalului Ratzinger, pe Maria, sora acestuia, după decesul ei survenit în 1991. Stampa face oficiul de asistentă, de secretară și chiar de bucătăreasă dacă este nevoie. De un nivel intelectual foarte ridicat, Ingrid Stampa a fost profesoară de muzică la Hamburg înainte de a se consacra în Italia cercetării teologice, traducerilor pentru editurile catolice și activităților de învățământ. Ca și papa Benedict XVI, ea adoră muzica lui Mozart. Ingrid Stampa a dezvăluit că nu cu mult timp înainte de începerea conclavului, cardinalul Joseph Ratzinger i-a spus: „Nu mai e mult, și săptămâna viitoare ne vom putea odihni și vom putea pleca toți în excursie". Câteva zile mai târziu, Ratzinger ocupă tronul lui Petru.

Pentru arhiepiscopul șef al Sfintei Alianțe, este clar de acum înainte că pontificatul german al lui Benedict XVI va diferi puțin de anii polonezi ai lui Ioan Paul II. Se așteaptă ani de glorie, dar în același timp ani de enormă activitate în serviciile de spionaj ale Statului Vatican. Inamicii comuniști ai lui Ioan Paul II au fost înlocuiți cu alții: sectele evanghelice, din ce în ce mai influente în America latină care antrenează un mare număr de pierderi în rândul credincioșilor catolici; imensa Chină, unde reprezentanții Bisericii catolice continuă să fie persecutați de guvernul de la Beijing; sau acei teologi care vor să se îndepărteze de directivele stricte date de Vatican. Dușmanii sunt numeroși, ca și operațiunile care trebuie încă o dată duse la bun sfârșit de către agenții Sfintei Alianțe.

„Mi se pare că simt cum o mână puternică (cea a lui Ioan Paul II) o strânge pe a mea. Mi se pare că văd acei ochi surâzători și că-l aud spunându-mi în această clipă: Nu-ți fie teamă!", a declarat Benedict XVI. Aceasta va fi poate și numai poate, filosofia care va marca rolul serviciilor secrete de spionaj și contraspionaj ale Statului Vatican, Sfânta Alianță și Sodalitium Pianum, sub pontificatul lui Benedict XVI. *Alea jacta est!*

ANEXE

PAPII DE LA CREAREA SFINTEI ALIANȚE

Pius V, sfânt 7 ianuaire 1566 —1 mai 1572
Grigore XIII 13 mai 1572 — 10 aprilie 1585
Sixt V 24 aprilie 1585 — 27 august 1590
Urban VII 5 septembrie 1590 — 27 septembrie 1590
Grigore XIV 5 decembrie 1590 — 15 octombrie 1591
Inocențiu IX 29 octombrie 1591 — 30 decembrie 1591
Clement VIII 30 ianuarie 1592 — 5 martie 1605
Leon XI 11 aprilie 1605 — 27 aprilie 1605
Paul V 16 mai 1605 — 28 ianuarie 1621
Grigore XV 6 februarie 1621 — 8 iulie 1623
Urban VIII 6 august 1623 — 29 iulie 1644
Inocențiu X 15 septembrie 1644 — 7 ianuarie 1655
Alexandru VII 7 aprilie 1655 — 22 mai 1667
Clement IX 20 iunie 1667 — 9 decembrie 1669
Clement X 9 aprilie 1670-22 iulie 1676
Inocențiu XI 21 septembrie 1676 — 12 august 1689
Alexandru VIII 6 oct 1689 — 1 febr 1691
Inocențiu XII 12 iul 1691 — 27 sept 1700
Clement XI 23 sept 1700 — 19 mer 1721
Inocențiu XIII 8 mai 1721 — 7 marte 1724
Benedict XIII 29 mai 1724 — 21 feb 1730
Clement XII 12 iulie 1730 — 8 februarie 1740
Benedict XIV 17 iulie 1740 — 3 mai 1758
Clement XIII 6 iulie 1758 — 2 februarie 1769
Clement XIV 19 mai 1769 — 21 septembrie 1774
Pius VI 15 februarie 1775 — 29 august 1799
Pius VII 14 martie 1800 — 20 august 1823
Leon XII 28 septembrie 1823 — 10 februarie 1829
Pius VIII 31 martie 1829 — 30 noiembrie 1830
Grigore XVI 2 februarie 1831 —1 iunie 1846
Pius IX 16 iunie 1846 — 7 februarie 1878
Leon XIII 20 februarie 1878 — 20 iulie 1903
Pius X, sfânt 4 august 1903 — 20 august 1914
Benedict XV 3 septembrie 1914 — 22 ianuarie 1922
Pius XI 6 februarie 1922 — 10 februarie 1939
Pius XII 2 martie 1939 — 9 octombrie 1958
Ioan XXIII 28 octombrie 1958 — 3 iunie 1963
Paul VI 21 iunie 1963 — 6 august 1978
Ioan Paul I 26 august 1978 — 29 septembrie 1978
Ioan Paul II 16 octombrie 1978 — 2 aprilie 2005
Benedict XVI 19 aprilie 2005 —

BIBLIOGRAFIE

AARONS, Mark, LOFTUS, John. *Des Nazis au Vatican*. Orban, Paris, 1992.
— *Unholy Trinity. The Vatican, the Nazis and the Swiss Banks*. St. Martin's Griffin, New York, 1998.
ALFORD, Kenneth D., SAVAS, Theodore P. *Nazi Millionaires: The Allied Search for Hidden SS Gold*. Casemate Publishers, New York, 2002.
ALFORD, Kenneth D. *The Spoils of World War II: The American Military's Role in the Stealing of Europe's Treasures*. Birch Lane, Londra, 1994.
— *Great Treasure Stories of World War II*. DaCapo Press, New York, 2001.
ALLEN, John L. *Cardinal Ratzinger. The Vatican's Enforcer of the Faith*. Continuum Publishing, New York, 2000.
— *Conclave. The Politics, Personalities and Process of the Next Papal Election*. Doubleday, New York, 2002.
ALVAREZ, David, GRAHAM, Robert A. *Papauté et espionnage nazi, 1939-1945*. Beauschene, Paris, 1999.
ALVAREZ, David. *The Papacy in the Diplomacy of the American Civil War*. Catholic Historical Review, number 69, Washington D.C. April 1983.
— *The Professionalization of the Papal Diplomatic Service*. Catholic Historical Review, number 72, Washington D.C. April 1989.
— *Les espions du Vatican: espionnage et intrigues de Napoléon à la Shoah*. Nouveau Monde Éditions, Paris, 2006.
ANDERSON, Robin. *Pope Pius VII (1800-1823): His Life, Times, and Struggle with Napoleon in the Aftermath of the French Revolution*. Tan Books & Publishers, New York, 2000.
ANDREW, Christopher, MITROKHIN, Vasili. *The Sword and the Shield: The Mitrokhin Archive and the Secret History of the KGB*. Basic Books, Londra, 2000.
ANNAS, George J. *The Nazi Doctors and the Nuremburg Code: Human Rights in Human Experimentation*. Oxford University Press, New York, 1995.
ARENDT, Hannah. *Eichmann à Jérusalem: rapport sur la banalité du mal*. Gallimard, Paris, 1991.
ASPREY, Robert. *The Rise of Napoleon Bonaparte*. Basic Books, Londra, 2001.
BAGULEY, David. *Napoleon III and His Regime: An Extravaganza*. Louisiana State University Press, Baton Rouge, 2000.
BALLESTER, Rafael. *Historia de los Papas*. Editorial Bruguera, Barcelona, 1972.
BALTEAU, J. *Dictionnaire de biographie française*. Letouzey et Ané, Paris, 1933.
BAR-ZOHAR, Michael, HABER, Eitan. *The quest for the Red Prince*. William Morrow, New York, 1983.
BAUER, Eddy. *Espías, Enciclopedia del Espionaje*. 8 Vol. Idées & Éditions, Paris, 1971.
BAUMGARTNER, Frederic J. *Behind Locked Doors: A History of the Papal Elections*. Palgrave Macmillan, New York, 2003.
BEDESCHI, Lorenzo. *„Un episodio di spionaggio antimodernista"*. Nuova Rivista Storica, número 56, Milano, mayo-agosto 1972.
BEIK, William. *Louis XIV and Absolutism: A Brief Study With Documents*. Palgrave Macmillan, Londra, 2000.
BERGIN, Joseph. *L'ascension de Richelieu*. Payot, Paris, 1994.
BERNSTEIN, Carl, POLITI, Marco. *Sa Sainteté: Jean-Paul II et l'histoire cachee de notre époque*. Plon, Paris, 1996.

BLACK, Ian, MORRIS, Benny. *Israel's Secret Wars. A History of Israel's Intelligence Service*. Grove Weidenfeld, New York, 1991.
BLACK, Jeremy. *From Louis XIV to Napoleon: The Fate of a Great Power*. UCL Press, Londra, 1999.
BLANNING, T.C. *The French Revolutionary Wars, 1787-1802 (Modern Wars)*. Edward Arnold Publisher, Oxford, 1996.
BLET, Pierre. *Pie XII et la Seconde Guerre Mondiale: d'après les archives du Vatican*. Perrin, Paris., 2005.
BLOCH, Michael. *Ribbentrop*. Plon, Paris, 1996.
BLONDIAU, Heribert, GUMPEL, Udo. *El Vaticano santifica los medios. El asesinato del „banquero de Dios"*. Ellago Ediciones, Castellón, 2003.
BLOUIN, Francis X. (Editor). *Vatican Archives: An Inventory and Guide to Historical Documents of the Holy Seat*. Oxford University Press, Oxford, 1997.
BOKUN, Branko. *Spy in the Vatican 1941-1945*. Tom Stacey Ltd, New York, 1997.
BONNEY, Richard. *The European Dynastic States 1494-1660*. Oxford University Press, Oxford, 1992.
— *The Thirty Years' War 1618-1648*. Osprey Publishers Company, Londra, 2002.
BOSSY, John. *Giordano Bruno and the Embassy Affair*. Yale University Press, New Haven, Connecticut, 2002.
BROOKS, Elbridge S. *The Story of Our War with Spain*. Ross & Perry, Inc., New York, 2001.
BROWDER, George. *Hitler's Enforcers: The Gestapo and the SS Security Service in the Nazi Revolution*. Oxford University Press, Oxford, 1996.
BROWNING, Oscar. *Journal of Sir George Rooke, Admiral of the Fleet*. Navy Records Society, Londra, (facsimile edition 1897), 1998.
BRUCE, George. *Dictionary of Wars*. HarperCollins, Londra, 1995.
BRUECK, Heinrich. *History of the Catholic Church*. Benziger Brothers, Chicago, 1885.
BRUTI LIBERATI, Luigi. *La Santa Sede e le origini dell 'imperio americano: la guerra del 1898*. Edizioni Unicopli, Milano, 1984.
BRZEZINSKI, Zbigniew. *The Grand Failure: The Birth and Death of Communism in the Twentieth Century*. Scribner Publishers, New York, 1989.
BUISSERET, David. *Henry IV: King of Franța*. Unwin Hyman, Boston, 1990.
BURMAN, Edward. *Assassins: Holy Killers of Islam*. HarperCollins Publishers, New York, 1987.
CADBURY, Deborah. *The Lost King of France: A True Story of Revolution, Revenge, and DNA*. St. Martin's Press, Londra, 2002.
— *The Lost King of France: How DNA Solved the Mystery of the Murdered Son of Louis XVI and Marie Antoinette*. Griffin Trade Paperback, Londra, 2003.
CAHILL, Thomas. *Jean XXIII*. Fides, Saint-Laurent (Quebec), 2003.
CALVO POYATO, Jose. *Carlos II el Hechizado y su epoca*. Editorial Planeta, Barcelona, 1991.
CANNY, Nicholas. *Making Ireland British, 1580-1650*. Oxford University Press, Oxford, 2001.
CARBONERO Y SOL, Manuel. *Fin Funesto de los Perseguidores y Enemigos de la Iglesia, desde Herodes el Grande hasta nuestros dias*. Libreria y Tipografia Catolica, Barcelona, 1878.
CARLYLE, Thomas. *The French Revolution: A History*. Modern Library, Londra, 2002.
CARRILLO DE ALBORNOZ, Jose Miguel. *Carlos V, La espada de Dios*. Editorial Biblioteca Nueva, Madrid, 2000.
CASSELS, Lavender. *The Archiduke and the Assassin: Sarajevo, June 28th, 1914*. Scarborough House, Londra, 1985. CASTIGLIONI, Carlo. *Storia dei Papi*. Editrice Torinese, Turin, 1939.

CAVOLI, Alfio. *La Papessa Olimpia*. Editoriale Scipioni, Milano, 1992.
CHADWICK, Owen. *Britain and the Vatican during the Second World War*. Cambridge University Press, Cambridge, 1987. CHICKERING, Roger. *Imperial Germany and the Great War, 1914-1918*. Cambridge University Press, Cambridge, 1998. CHIOVARO, Francesco, BESSIERRE, Gérard. *urbi et orbi: deux mille ans de Papauté*. Gallimard, Paris, 1995.
CIAPPARA, Frans. *The Roman Inquisition in enlightened Malte*. Pubblikazzjonijiet Indipendenza, Malta, 2000.
CIERVA, Ricardo de la. *El diario secreto de Juan Pablo I*. Editorial Planeta, Barcelona, 1990.
COLETTA, Paolo Enrico. *The Presidency of William Howard Taft*. University Press of Kansas, Lawrence, Kansas, 1973. COMPTON, Piers. *The broken cross: the hidden hand in the Vatican*. N. Spearman, New York, 1995.
CONWAY, Martin. *Catholic Politics in Europe: 1918-1945*. Routledge, New York, 1997.
COPPA, Frank J. *Cardinal Giacomo Antonelli and Papal Politics in European Affairs*. New York University Press, New York, 1990.
— *The Modern Papacy since 1789*. Wesley Longman Ltd., Essex, 1998.
— *Controversial Concordats: The Vatican 's Relations with Napoleon, Mussolini and Hitler*. Catholic University of America Press, Washington, 1999.
CORDINGLY, David. *Under the Black Flag: The Romance and the Reality of Life among the Pirates*. Harvest Books, New York, 1997.
CORNWELL, John. *A Thief in the Night. Life and Death in the Vatican*. Penguin Books, New York, 1989.
— *Breaking Faith: The Pope, the People, and the Fate of Catholicism*. Viking Press, New York, 2001.
— *Hitler's Pope. The Secret History of Pius XII*. Penguin Books, New York, 2002.
COWLEY, Robert. *The Great War: Perspectives on the First World War*. Random House, New York, 2003.
CUNLIFFE-OWEN, Marguerite. *Imperator Et Rex: William II of Germany*. Fredonia Books, Amsterdam, 2002.
DAIM, Wilfried. *Le Vatican et Ies pays de l'Est*. Fayard, Paris, 1971.
DE CESARE, Raffaelle. *The Last Days of Papal Roma*. Zimmern Publisher, Londra, 1946.
DE ROSA, Peter. *Vicars of Christ. The Dark Side of the Papacy*. Poolbeg Press Ltd, Dublin, 2000.
DEACON, Richard. *The Israeli Secret Service*. Warner Books, New York, 1977.
DEAVOURS, Cipher A., KRUH, Louis. *Selections from Cryptologia: History, People, and Technology*. Artech House, Londra 1998.
DEDIJER, Vladimir. *The Yugoslav Auschwitz and the Vatican: The Croatian Massacre of the Serbs During World War II*. PRomatheus Books, New York, 1999.
DELORME, Philippe. *L 'Affaire Louis XVII*. Jules Tallandier, Paris, 2000.
DETZER, David. *Allegiance: Fort Sumter, Charleston, and the Beginning of the Civil War*. Harvest Books, Pennsylvania 2002. DEUTSCH, Harold. *The Conspiracy Against Hitler in the Twilight War*. University of Minnesota Press, Minneapolis, 1968.
DIFONZO, Luigi. *Michele Sindona, el Banquero de San Pedro*. Editorial Planeta, Barcelona, 1984.
DISCIPULO DE LA VERDAD. *Bugie di sangue in Vaticano*. Kaos Edizioni, Milano, 1998.
— *All'ombra del Papa infermo*. Kaos Edizioni, Milano, 2001.
DOERRIES, Reinhard R. *Sir Roger Casement in Imperial Germany, 1914-1916*. Irish Academic Printed, Dublin, 2000. DOLLMANN, Eugen. *Roma Nazista, 1937-1943*. BUR Libri, Milano, 2002.

DORAN, Samuel. *Monarchy and Matrimony: The Countership of Elizabeth I*. HarperCollins, New York, 1996.
DORAN, Susan. *Elizabeth I and Religion 1558-1603*. Taylor & Francis Books Ltd, Londra, 1993.
DOUMANIS, Nicholas. *Italy (Inventing the Nation)*. Edward Arnold, Londra, 2001.
DUCHAIN, Michel. *Elisabeth Ire d'Angleterre*. Fayard, Paris, 1992. ELLIOTT, John, BROCKLISS, Laurence. *The World of the Favourite*. Yale University Press, New Haven, Connecticut, 1999.
EPSTEIN, Klaus. *Mathias Erzberger and the Dilemma of German Democracy*. Princeton University Press, Princeton, 1959.
ERINGER, Robert. *Strike for Freedom: The Story of Lech Walesa and Polish Solidarity*. Dodd Mead, New York, 1982.
ERLANGER, Philippe. *Le massacre de la Saint-Barthélémy, 24 août 1572*. Gallimard, Paris, 1960.
FAGLE, Robert. *William of Orange and the Revolt of the Netherlands, 1572-84*. Ashgate Publishing Company, Londra, 2003. FALCONI, Carlo. *The Silence of Pius XII*. Faber, Londra, 1970. FERNANDEZ ÁLVAREZ, Manuel. *Felipe II y su tiempo*. Espasa Calpe, Madrid, 1998.
FERNANDEZ DIAZ, Roberto. *La España del siglo XVIII*. Anaya, Madrid, 1990.
FEUCHTWANGER, Edgar. *Bismarck*. Routledge Historical Biographies, Londra, 2002.
FIORENTINO, Carlo. *A l'ombra di Pietro: La Chiesa Cattolica e lo spionaggio fascista in Vaticano, 1929-1939*. Casa Editrice le Lettere, Florence, 1999.
FLETCHER, Banister. *Historia de la Arquitectura por el Método Comparado*. Parte II, Volumen 1.Editorial Canosa, Barcelona, 1931.
FLORIDI, Ulisse A. *Moscow and the Vatican*. Ardis Publishers, Londra, 1983.
FOLLAIN, John. *City of Secrets. The Truth Behind the Murders at the Vatican*. HarperCollins, New York, 2003.
FORSSELL, Nils. *Fouché, the Man Napoleon Feared*. AMS Press, New York, 1971.
FRATTINI, Eric. *Cosa Nostra, Un siècle d'histoire*, Flammarion, Paris, 2003.
– *Secretos Vaticanos*. EDAF, Madrid, 2003.
GABRIEL, Paul. *Bras de fer KGB-Vatican: dimensions spirituelle et politique du message de Fatima*. Bréchant, Société d'études personnalisées appliquées, Paris, 1989.
GALLO, Max. *Napoleon*. Pocket, Paris, 2002.
GALLOIS, Leonardo. *Historia General de la Inquisición*. Servicio de Reproduccion de Libros, Barcelona, 1869.
GARCÍA CÁRCEL, Ricardo, ALABRÚS, Rosa María. *Espana en 1700. Austrias o Borbones ?*. Arlanza Ediciones, Madrid, 2001. GIBSON, Wendy. *A Tragic Farce: The Fronde (1648-1653)*. Intellect, New York, 1998.
GIENAPP, William. *Abraham Lincoln and Civil War America: A Biography*. Oxford University Press, New York, 2002.
GILBERT, Martin. *The First World War: A Complete History*. Henry Hoit & Company, New York, 1996.
GIOVACCHINO, Rita di. *Scoop mortale: Mino Pecorelli, storia di un giornalista kamikaze*. T. Pironti Edizioni, Napoli, 1994.
GIVIERGE, Marcel. *Au Service du chiffre: 18 ans de souvenirs, 1907-1925*. NAF 17573-17575, Bibliotheque Nationale de france (Paris, Franța).
GONI, Uki. *The Real Odessa: Smuggling the Nazis to Peron's Argentina*. Granta Books, Londra, 2002.

GOETZ, Walter, JOACHIMSEN, Paul, MARCKS, Erich, MOMMSEN, Wilhelm. *La Epoca de la Revolución Religiosa, la Reforma y la Contrarreforma, (1500-1660)*. Tomo V. Editorial Espasa Calpe, Madrid, 1975.
GRAU, Gunter. *The Hidden Holocaust?: Gay and Lesbian Persecution in Germany 1933-1945*. Fitzroy Dearborn Publishers, Londra, 1995.
GUARINI, Mario. *I Mercanti del Vaticano. Affari e Scandati: l'industria della anime*. Kaos Edizioni, Milano, 1998.
HAMEROW, Theodore S. *Otto von Bismarck: A Historical Assessment*. Heath Publisher, Londra, 1972.
HAMILTON-WILLIAMS, David. *The Fall of Napoleon: The Final Betrayal*. John Wiley & Sons, Londra, 1996.
HAMMER, Richard. *The Vatican Connection. Mafia & Chiesa come il Vaticano ha comprato azioni false e rubate per un miliardo di dollari*. Tullio Pironte Editore, Napoli, 1983. HANSON, Neil. *The Confident Hope of a Miracle: The Real History of the Spanish Armada*. Doubleday, Londra, 2003. HARDMAN, John. *Louis XVI*. Yale University Press, New Haven, Connecticut, 1994.
HASTINGS, Max, JENKINS, Simon. *The Battlefor the Falklands*. W.W. Norton & Company, Londra, 1984.
HATTAWAY, Herman. *Jefferson Davis, Confederate President*. University Press of Kansas, Kansas, 2002.
HEBBLETHWAITE, Peter. *The Next Pope, A Behind the Scenes Look at How the Successor to John Paul II will Be Elected and Where He will Lead the Church*. HarperCollins Publishers, San Francisco, 2000.
HERMAN, Edward S, BRODHEAD, Frank. *The Rise and Fall of the Bulgarian Connection*. Sheridan Square Publishing, Londra, 1986.
HILL, Henry B. *Political Testament of Cardinal Richelieu: The Significant Chapters and Supporting Selections*. University of Wisconsin Press, Wisconsin, 1964.
HOHNE, Heinz. *Canaris: la véritable histoire du chef du renseignement du III Reich*. Balland, Paris, 1981.
HOUSDEN, Martyn. *Resistance and Conformity in the Third Reich*. Routledge, Londra, 1997.
HOWARTH, David. *Waterloo: Great Battles: A Near Run Thing*. Phoenix Press, Londra, 2003.
HURLEY, Mark J. *Vatican Star, Star of David: The Untold Story of Jewish*. Sheed and Ward, Londra, 1998.
HUTCHINSON, Robert. *Their Kingdom Come. Inside the secret world of Opus Dei*. St. Martin's Press, New York, 1997.
IDE, Arthur F. *Unzipped, the Popes Bare All. A Frank Study of Sex & Corruption in the Vatican*. American Atheist Press, Texas, 1987.
INGLIS, Brian. *Roger Casement*. Penguin Books Limited, Londra, 2003. INSO, Jaime Do. *China*. Ediçóes Europa, Lisabona, 1938. JANSEN, Sharon. *The Monstrous Regiment of Women: Female Rulers in Early Modern Europe*. Palgrave Macmillan, New York, 2002.
JONAH GOLDHAGEN, Daniel. *Le devoir de morale: le rôle de l'Eglise catholique dans l'holocauste et son devoir non rempli de repentance*. Seuil, Paris, 2004.
KAHN, David. *Hitler's Spies: German Military Intelligence in World War II*. DaCapo Press, New York, 2000.
— *La guerre des codes secrets: des hiéroglyphes á l'ordinateur*. InterEditions, Paris, 1980.
KAMEN, Henry Arthur. *The War of Succession in Spain, 1700-15*. Indiana University Press, Bloomington, 1969.
— *Spain in the Later Seventeenth Century, 1665-1700*. Longman Group, Londra, 1980.

— *Philip V of Spain: The King Who Reigned Twice*. Yale University Press, New Haven, 2001.
KERMOAL, Jacques. *L 'Onorata Società: la veritable histoire de la Mafia*. Editions de la Table Ronde, Paris, 1971.
KERTZER, David I. *Pie IX et l'enfant juif: l'enlèvement d'Edgardo Mortara*. Perrin, Paris, 2001.
— *Le Vatican contre Les Juifs: le role de la papauté dans l'émergence de l'antisémitisme moderne*. R. Laffont, Paris, 2003.
KESLEY, Harry. *Sir Francis Drake: The Queen 's Pirate*. Yale University Press, New Haven, Connecticut, 2000.
— *Sir John Hawkins: Queen Elizabeth 's Slave Trader*. Yale University Press, New Haven, Connecticut, 2003.
KOVALIOV, Eduard. *Atentado en la Piaza de San Pedro*. Editorial Novosti, Moscova, 1985.
KUNG, Hans. *The Catholic Church: A Short History*. Modern Library, New York, 2003.
LABEDZ, Leopold. *Poland Under Jaruzelski: A Comprehensive Sourcebook on Poland During and After Martial Law*. Scribner Publisher, New York, 1984.
LANGLEY, Edward Frederick. *Henry of Navarre: Henry IV of Franța*. Hale Publishers, Londra, 1998.
LARKIN, Maurice. *Church and State After the Dreyfus Affair*. Harper & Row, New York, 1972.
LE BRIS, Michel. D'or, de réves et de sang. L'épopée de la flibuste, (1494-1588). Hachette, Paris, 2001.
LE CARRE, John. *El Traidor del Siglo*? Piaza & Janes Editores, Barcelona, 1991.
LESOURD, Paul. *Entre Roma et Moscou: le jésuite clandestin, Mgr Michel d'Herbigny*. P. Lethielleux, Paris, 1976.
LEVI, Anthony. *Cardinal Richelieu: And the Making of France*. Carroll & Graf, New York, 2000.
LIFTON, Robert Jay. *Les médecins Nazis: le meurtre médical et la psychologie du génocide*. R. Laffont, Paris, 1989.
LIVERSIDGE, Douglas. *The Day the Bastille Fell: July 14, 1789, the Beginning of the End of the French Monarchy*. Franklin Watts Incorporated, New York, 1972.
LLOYD, Mark. *The Guinness Book of Espionage*. Da Capo Press, New York, 1994.
LYNCH, John. *The Hispanic World in Crisis and Change, 1598-1700 (History ofSpain)*. Blackwell Publishers, Londra, 1992. MACCAFFREY, William. *Queen Elizabeth and the Making Policy, 1572-1588*. Princeton University Press, Princeton, 1981. MARSHALL, Samuel Lyman. *The American Heritage History of the World War I*. Bonanza Books, New York, 1964.
MARTIN, Colin, PARKER, Geoffrey. *Le dossier de l'invincible Armada*. Tallandier, Paris, 1988.
MARTIN, Malachi. *The Jesuits. The Society of Jesus and the Betrayal of the Roman Catholic Church*. Simon & Schuster, New York, 1988.
— *The Keys of this Blood. Pope John Paul II versus Russia and the West for the control of the New World Order*. Simon & Schuster, New York, 1990.
MATTINGLY, Garret. *The Defeat of Spanish Armada*. Random House, Londra, 2000.
MAYOR, Adrienne. *Greek Fire, Poison Arrows & Scorpion Bombs. Biological and Chemical Warfare in the Ancient World*. Overlook Duckworth, Londra, 2003.
MEANS, Howard. *C.S.A.: Confederate States of America*. William Morrow Publisher, New York, 1998.
MILENARIOS, Los. *Via col vento in Vaticano*. Kaos Edizioni, Milano, 1999.
MILLER, Randall, STOUT, Harry. *Religion and the American Civil War*. Oxford University Press, New York, 1998.

MINERBI, Sergio, SCHWARTZ, Arnold. *The Vatican and Zionism: Conflict in the Holy Land 1895-1925*. Oxford University Press, Oxford, 1990.
MONTICONE, Alberto. *La Germania e la neutralitá italiana, 1914-1915*. Mulino Editore, Bologna, 1971.
MOOTE, Lloyd. *Louis XIII, the Just*. University of California Press, Los Angeles, 1991.
MORROGH, Michael. *The Unification of Italy*. Palgrave Macmillan, Londra, 2003.
MOUSNIER, Roland. *L 'assassinat d'Henri IV*. Gallimard, Paris, 1964.
NAUNTON, Robert. *Fragmenta Regalia or Observations on Queen Elizabeth, her Times and Favourites*. Cerovski Publishers, Toronto, 1985.
NEILL, Stephen. *A History of Christian Missions*. Viking Press, New York, 1994.
NICOTRI, Pino. *Mistero Vaticano. La scomparsa di Emanuela Orlandi*. Kaos Edizioni, Milano, 2002.
NOUEL, Élise. *Carré d'as... aux femmes!: Lady Hester Stanhope, Aurélie Picard, Isabelle berhardt, Marga d'Andurain*. G. Le Prat, Paris, 1977.
O'BEIRNE RANELAGH, John. *A Short History of Ireland*. Cambridge University Press, Cambridge, 1995.
O'BRIEN, Brendan. *The Long War. The IRA & Sinn Fein from Armed Struggle to Peace Talks*. The O'Brien Press, Dublin, 1993.
OCKRENT, Christine, DE MARENCHES, Alexandre. *Dans le secret des princes*. Editions Stock, Paris, 1986.
O'DWYER, Margaret. *The Papacy in the Age of Napoleon and the Restoration: Pius VII, 1800-1823*. Rowman & Littlefield, Londra, 1986.
OFFNER, John L. *An Unwanted War: The Diplomacy of the United States and Spain over Cuba, 1895-1898* University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1992.
OSTROVSKY, Victor, HOY, Claire. *By Way of Deception*. Stoddart Publishing, Toronto, 1991. OTMAR VON ARETIN, Karl. *El papado y el mundo moderno*. Ediciones Guadarrama, Madrid, 1964. OVERY, Richard. *Interrogations: The Nazi Elite in Allied Hands, 1945*. Penguin Books, New York, 2002.
PAINE, Lauran. *German Military Intelligence in World War II: The Abwehr*. Stein & Day Publishers, Munchen, 1984.
PAINTER, G.D. *Chateaubriand*. Random House, Londra, 1998. PAKENHAM, Antonia. *King James VI of Scotland, I of England*. Random House, New York, 1975.
PALMOWSKI, Jan. *A Dictionary of Twentieth-Century World History*. Oxford University Press, Oxford, 1998.
PAREDES, Javier, BARRIO, Maximiliano, RAMOS-LISSÓN, Domingo, SUÁREZ, Luis. *Diccionario de los Papas y Concilios*. Editorial Ariel, Barcelona, 1998.
PARIS, Edmund. *The Vatican versus Europe*. The Wickliffle Press, Noua Zeelandă, 1960.
PARKER, Geoffrey. *Success is Never Final: Empire, War, and Faith in Early Modern Europe*. Basic Books, Londra, 2002. PASSELECQ, Georges, SUCHECKY, Bernard. *L'encyclique cachée de Pie XI: une occasion manquée de I Eglise face à l'antisémitisme*. La Découverte, Paris, 1995.
PERSICO, Joseph E. *Nuremberg. Infamy on Trial*. Penguin Books, New York, 1994.
PHELPS, Eric Jon. *Vatican Assassins: Wounded in the House of My Friends*. Hakyun Unified Services, Londra, 2000.
PICHON, Jean-Charles *Histoire universelle des sectes et des sociétés secrètes*. Robert Laffont, Paris, 1969.
— *The Vatican and Its Role in World Affairs*. Greenwood Publishing Group, Londra, 1969.
PINTO, Paolo. *Vittorio Emanuele II: il re avventuriero*. Arnaldo Mondadori, Milano, 1995.
PIPES, Richard. *Russia Under the Bolshevik Regime*. Vintage Press, New York, 1995.

PLANT, Richard. *The Pink Triangle: The Nazi War Against Homosexuals*. Henry Hoit & Company, Inc., New York, 1988. POCHIA, Hsia. *The World of Catholic Renewal 1540-1770*. Cambridge University Press, Cambridge, 1998.
POLLARD, John F. *Vatican & Italian Fascism*. Cambridge University Press, Cambridge, 1985.
— *The Unknown Pope. Benedict XV (1914-1922) and the Pursuit of Peace*. Geoffrey Chapman Publishers, Londra, 1999.
POULAT, Emile. *Catholicisme, démocratie et socialisme: le mouvement catholique et Mgr Benigni de la naissance du socialisme a la victoire du fascisme*. Casterman, Paris, 1977. PROCTOR, Robert N. *Racial Hygiene: Medicine Under the Nazis*. Harvard University Press, Cambridge, 1989.
RAMEN, Fred. *Reinhard Heydrich: Hangman of the 3rd Reich*. Rosen Publishing Group, Londra, 2001.
RANUM, Orest. *La Fronde*. Seuil, Paris, 1995.
RAW, Charles. *The Moneychangers: How the Vatican Bank Enabled Roberto Calvi to Steal $250 Million for the Heads of the P2 Masonic Lodge*. Vintage/Ebury, Londra, 1992.
RAYFIELD, Donald. *Stalin and the Hangmen*. Viking, Londra, 2004.
REESE, Thomas J. *Inside the Vatican. The Politics and Organization of the Catholic Church*. Harvard University Press, Cambridge, 1996.
RENZI, William. *The Shadow of the Sword: Italy's Neutrality and Entrance into Great War, 1914-1915*. Peter Lang Publisher, New York, 1987.
RESH THOMAS, Jane. *Behind the Mask: The Life of Queen Elizabeth I*. Houghton Mifflin, Londra, 1998.
RHODES, Anthony. *The Vatican in the Age of the Dictators, 1922-1945*. Henry Hoit & Company, Inc., New York, 1974.
— *The Vatican in the Age of the Cold War 1945-1980*. Michael Russell Publishing Ltd, New York, 1992.
RICCARDI, Andrea. *Il Secolo del Martirio*. Arnaldo Mondadori Spa, Milano, 2000.
RIDLEY, Jasper. *Garibaldi*. Phoenix Press, Londra, 2001. ROBERT, Denis, BACKES, Ernest. *Révélations*. Éditions des Arènes, Paris, 2001.
ROBINSON, J, G.G. *Historical and Philosophical Memoirs of Pius the Sixth and of his Pontificate*. S. Hamilton, Londra, 1799. SCHAMA, Simon. *Citizens: A Chronicle of the French Revolution*. Vintage, New York, 1990.
SCHNEIDER, Peter T. *Reversible Destiny: Mafia, Antimafia, and the Struggle for Palermo*. University of California Press, Los Angeles, 2003.
SCHOLDER, Klaus. *The Churches and the Third Reich*. John Bowden Publishers, Londra, 1989.
— *A Requiem for Hitler and Other New Perspectives on the German Church Struggle*. John Bowden Publishers, Londra, 1989.
SCOTTA, Antonio. *La conciliazione ufficiosa: Diario del Barone Carlo Monti*. Libreria Editrice Vaticana, Cite du Vatican, 1997.
SERENY, Gitta. *Au fond des ténébres: de l'euthanasie á l'assassinat de masse, un examen de conscience*. Denöel, Paris, 1983.
SHANE, Leslie. *Cardinal Gasquet: A Memoir*. Burns & Oates, Londra, 1953.
SHORT, Martin. *Inside the Brotherhood. Explosive Secrets of the Freemasons*. HarperCollins Publishers, New York, 1989.
SINGH, Simon. *Histoire des codes secrets: de l 'Egypte des pharaons a l'ordinateur quantique*. LGF, Paris, 2001.
SMITH, Denis Mack. *Cavour and Garibaldi 1860: A Study in Political Conflict*. Cambridge University Press, New York, 1985.

— *Mazzini*. Yale University Press, New Haven, Connecticut, 1996. SODERINI, Eduardo. *Leo XIII, Italy and Franța*. Burns & Oates, Londra, 1935.
SPENCE, Jonathan D. *Emperor of China: Self-Portrait of K'ang-Hsi*. Vintage Press, New York, 1988.
— *Le Palais de memoire de Matteo Ricci*. Payot, Paris, 1986.
— *The Chan's Great Continent: China in Western Minds*. New York, 1999.
STAJANO, Corrado. *Un eroe borghese: ii caso dell 'avvocato Giorgio Ambrosoli assassinato dalia mafia politica*. Einaudi Edizioni, Torino, 1991.
STEHLE, Hansjakob. *The Eastern Politics of the Vatican, 1917-1979*. Ohio University Press, Ohio, 1981.
STEHLIN, Stewart A. *Weimar and the Vatican 1919-1933: German-Vatican Diplomatic Relations in the Interwar Years*. Princeton University, Princeton, 1999.
STEINBERG, Jonathan. *All or Nothing: The Axis and the Holocaust, 1941-1943*. Routledge, Londra, 2002.
STERLING, Claire. *Le temps des assassins*. Marabout, Paris, 1985.
STEVENSON, David. *Cataclysm: The First World War As Political Tragedy*. Basic Books, Londra, 2004.
STIEBER, Wilhelm. *The Chancellor's Spy: Memoirs ofthe Founder of Modern Espionage*. Grove Press, Londra, 1981. STRACHEY, Lytton. *Elizabeth and Essex: A Tragic History*. Harvest Books, Londra, 2002.
STRADLING, Robert A. *Philip IV and the Government of Spain, 1621-1665*. Cambridge University Press, Cambridge, 1988. STRONG, Roy. *Gloriana: The Portraits of Queen Elizabeth I*. Pimlico, Londra, 2003.
SUTHERLAND, Norman. *The Massacre of St. Bartholomew and the European Conflict, 1559-1572*. Barnes & Noble, New York, 1996.
TASK, David F. *The War With Spain in 1898*. University of Nebraska Press, Lincoln, 1997.
THACKRAH, John Richard. *Dictionary of Terrorism*. Routledge, Londra, 2004.
THATCHER, Margaret. *10 Downing Street: mémoires*. Albin Michel, Paris, 1993.
THOMAS, Gordon. *Gideon 's Spies. The History of Mossad*. St. Martin Press, New York, 1998.
TRENTE, Joseph J. *The Secret History of the CIA*. Random House Inc., New York, 2001.
TRETJAKEWITSCH, León. *Bishop Michel d'Herbigny SJ and Russia: a pre-ecumenical approach to Christian unity*. Augustinus-Verlag, Berlin, 1990.
URQUHART, Gordon. *The Pope's Armada. Unlocking the Secrets of mysterious and Powerful New Sects in the Church*. PRomatheus Books, New York, 1999.
VAN DEE, Eugene H. *Sleeping Dogs and Popsicles: The Vatican*
Versus the KGB. Rowman & Littlefield, New York, 1996. VERBIST, Henri. *Les Grandes controverses de l'église contemporaine*. Éditions Rencontre, Lausanne, 1971.
WALSH, Michael J. *The Conclave: A Sometimes Secret and Occasionally Bloody History of Papal Elections*. Sheed and Ward, Londra, 2003. WEALE, Adrian. *Patriot Traitors: Roger Casement, John Amery and the Real Meaning of Treason*. Penguin Books Limited, Londra, 2001.
WEIR, Alison. *Mary, Queen of Scots and the Murder of Lord Darnley*. Random House Ltd., Londra, 2003.
WEST, Nigel. *The Third Secret. The CIA, Solidarity and the KGB's Plot to Kill the Pope*. HarperCollins Publishers, Londra, 2001.
WILLIAMS, Neville. *All the Queen 's Men: Elizabeth I and Her Courtiers*. Cardinal, Londra, 1974.
— *A Tudor Tragedy: Thomas Howard, Fourth Duke of Norfolk*. Barrie & Jenkins, Londra, 1989.

WILLIAMS, Paul L. *The Vatican Exposed. Money, Murder and the Mafia*. Promatheus Books, New York, 2003.
WILLIAMSON, Murray, BERNSTEIN, Alvin. *The Making of Strategy: Rulers, States, and War*. Cambridge University Press, Cambridge, 1996.
WILLS, Garry. *Pecado Papal. Las deshonestidades morales de la Iglesia catolica*. Ediciones B, Barcelona, 2001.
WOLF, Markus, MCELVOY, Anne. *L 'homme sans visage: mémoires du plus grand maître-espion communiste*. Pion, Paris, 1998.
WOODWARD, Bob. *CIA: guerres secrètes, 1981-1987*. Stock, Paris, 1987.
YALLOP, David A. *Au nom de Dieu*. Pocket, Paris, 1985.
— *To the Ends of the Earth. To the Hunt of the Chacal*. Poetics Products Ltd, Londra, 1993.
YOUNGSON, Robert. *Medical Curiosities: A Miscellany of Medical Oddities, Horrors and Humors*. Carroll & Graf, Londra, 1997.
ZUCCOTTI, Susan. *Under His Very Windows. The Vatican and the Holocaust in Italy*. Yale University Press, New Haven, 2002.
ZWEIG, Stefan. *Marie Stuart*. Grasset, Paris, 2004.
— *Fouche*. Grasset, Paris, 2003.
Ouvrage collectif. *Ciudad del Vaticano*. Editoriale Atesina, Trente, 1971.
Ouvrage collectif. *Dictionary of Beliefs and Religions*. W & R Chambers Ltd, Londra, 1992.
Ouvrage collectif. *Cran Crónica de la Segunda Guerra Mundial*. 3 Volúmenes. Reader's Digest, Madrid, 1965.
Ouvrage collectif. *La Stampa a Florence, 1471-1550: Omaggio a Roberto Ridolfi*. L.S. Olschki, Roma, 1984.

ARHIVE CONSULTATE

Active Museum of German Jewish History (Wiesbaden, Germania).
Alexander Ganse Archives (www.zum.de/whkmla)
American Catholic Historical Association (Washington, SUA)
Archives du Ministere des Affaires Étrangeres (Paris, Franța)
Archives Nationales (Paris, Franța)
Archivio Centrale dello Stato (Roma, Italia)
Archivio del Ministero per i Beni e la Attivittá Culturalí (Roma, Italia)
Archivio del Istituto per la Storia del Risorgímento Italiano (Roma, Italia)
Archivio dell'Istituto storico italo-germanico in Trento (Jahrbuch des Italianisch-deutschen Historischen Instituts in Trient) (Bologna, Italia)
Archivio della Societá Romana di Storia Patria (Roma, Italia)
Archivio dell'Accademia Ecclesiastica Napoletana di S. Pietro in Vinculis (Napoli, Italia)
Archivio di Nuova Rivista Storica (Milano, Italia)
Archivio per la storia ecclesiastica dell'Umbria (Italia)
Archivio Segreto Vaticano (Vatican)
Archivio Storico di Malta (Roma, Italia)
Archivio Storico della Sacra Congregazione degli Affari Ecclesiastici Straordinari (Vatican)
Archivio Storico per le Province Napoletane (Napoli, Italia)
Archivio Trentino (Trente, Italia)
Archivo General de Indias (Sevilla, Spania)
Archivo General de Simancas (Valladolid, Spania)
Archivo Histórico Nacional (Madrid, Spania)

Archivos de la Comision de Esclarecimiento de las Actividades Nazis en Argentina (Ceana) (Buenos Aires, Argentina)
Archivum Historicum Societatis Iesu (Roma, Italia)
Arnold Daghani Collection
Bibliothéque Nationale de Franța (Paris, Franța)
Catholic Historical Review Archives (Washington, SUA)
Center for German-Jewish Studies, University of Sussex (Sussex, Marea Britanie)
Christ Church Cathedral Dublin Ireland Library and Archives (Dublin, Irlanda)
David M. Cheney Archives (www.catholic-hierarchy.org)
Institute of Documentation in Israel for the Investigation of Nazi War Crimes (Haifa, Israel)
National Archives and Record Administration (Washington, SUA) National Library of Ireland (Dublin, Irlanda)
Public Record Office (Londra, Marea Britanie)
Public Record Office, Kingdom of Scotland (Edinburg, Marea Britanie)
Royal Geographical Society (Londra, Marea Britanie)
Ruhr-Universität Bochum (Westphalia, Germania)
The National Archives of Ireland (Dublin, Irlanda)
The Catholic University of America (Washington, SUA)
Uniwersytetu Jagiellonskiego (Cracovia, Polonia)

INDICE DE PERSOANE

A
Acquaviva, Claudio 45, 50, 53
Acton, lord 7
Admoni, Nahum 347
Agca, Mehmet Ali 346, 347, 348, 349
Alba, duce de (Fernando Alvarez de Toledo y Pementel) 30, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 44
Albani, cardinalul Annibale 9, 110, 111, 113, 115, 117, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 133, 154, 155
Albani, cardinalul Giovanni Francesco 109, 141
Alberoni, Giulio 9, 117, 118
Albrech, Gaspard de 51
Aldobrandini, cardinal Hipolito: vezi Clement al VIII-lea 65, 66
Alexandru cel Mare 74
Alexandru I, țarul Rusiei 146
Alexandru VII, papa 93, 94, 95, 96, 97, 104, 383
Alexandru VIII, papa 104, 105, 108, 383
Alfonso XIII, regele Spaniei 211
Allen, Richard 342, 343
Althan, cardinal Mihaly Frigyes 119
Altieri, cardinalul Emilio: vezi Clement X 98
Ambrogetti, Giuseppe 205, 206, 207
Ambrosoli, Giorgio 335, 336
Amette, carinalul Leon-Adolphe 184
Ana de Austria, regina Franței 90, 92, 93, 95
Ana Stuart, regina Angliei 112
Ancre, mareșal de: vezi Concini, Concino 79, 81, 82
Andropov, Iuri 341
Andurain, Marguerite de (Marga) 289, 290, 291, 292
Andurain, Pierre 289, 290
Anjou, Filip de: vezi Filip V 108, 110
Anjou, Henri, duce de 41, 42, 109
Anne Boleyn, regina Angliei 15, 16
Antonelli, cardinalul Giacomo 161, 162, 165, 166, 169, 170
Arafat, Yaser 312
Arundel, duce de 34, 37
Ascher, Siegried/Gabriel 264, 265, 266
Astalli, cardinalul Camillo 90
Austria, don Juan de 44, 56
Aversa, monsenior Giuseppe 220, 221
Azzolini, cardinal 98

B
Babington, Thomas 7, 54
Badoglio, Pietro 267
Baffi, Paolo 335
Bafile, cardinalul Corrado 323
Baggio, cardinalul Sebastian 305
Barbarigo, cardinalul Gregorio 100, 105
Barberini, cardinal Antonio 84, 89
Barberini, cardinal Francesco 84, 89
Barberini, cardinal Maffeo: vezi Urban VIII 83, 84
Barbie, Klaus 283, 284, 298
Barbin 80
Barrio, Maximiliano 106
Baudat, Muguette 365
Bayer, monsenior Karl 297
Bazan, Alvaro de 61
Bella, monsenior Tancredi 167, 168
Beltroni, Walter 371
Benedict XIII, papa 118, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 383
Benedict XIV, papa 81, 120, 126, 127, 128, 130, 383
Benedict XV, papa 185, 188, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 200, 201, 202, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 211, 213, 214, 215, 217, 218,

219, 220, 222, 223, 224, 227, 228, 383, 391
Benedict XVI, papa 368, 377, 378, 379, 383, 409
Benelli, cardinal Giovanni 321, 322, 323, 324, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 339, 358
Benigni, Umberto 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 191, 192, 213, 391
Bentivoglio, cardinal Guido 80, 81, 82
Bergen, Diego von 220, 251, 252, 270
Bergera, locotenent 226, 232
Bernetti, cardinal Tommaso 152, 156, 157
Bernini, Giovanni Lorenzo 88, 97, 317, 345, 372
Bernis, cardinal de (François-Joachim de Pierre) 131
Berthier, Louis 140, 143
Bertorello, Yvan 364, 365, 366
Bertram, cardinal Adolf 222, 255
Berwick, duce de (Charles de Gontaut) 117
Bismarck, Otto von 157, 158, 171, 172, 195, 220, 387, 388
Blount, Charles 107
Boehm, monsenior Mario 248
Bonaparte, Lucian 149
Bonarelli, Raoul 360
Boncompagni, cardinal Ugo: vezi Grigore XIX 38, 39, 199
Bonelli, cardinal Michele 65
Bonnet, Georges 251
Boos-Waldeck, conte 190
Borghese, Camillo: vezi Paul V 73, 75, 76, 90, 335, 392
Borodajkewycz, Taras 252, 253, 254
Borromeo, cardinal Carlo 14, 15
Bose, Wilfred 315, 316
Bossy, John 49
Bothwell, lord James 24, 25, 27, 28, 29, 30, 37
Bourbon, Carol de 126
Bourbon, Henric de: vezi Henric IV, regele Franței 66
Bourbon, Louis 92, 93
Bourbon, Louis Antoine Henri de 142, 143, 145
Bourbon, Louis-Josef de, prințul de Conde 117
Bramuglia, Juan 287
Braschi, cardinal Gianangelo 133
Braun, Werner von 294
Brauweiler, Heinz 219
Brejnev, Leonid 304, 339, 344, 350
Brendt, Leon 244, 245, 246
Briand, Aristide 212, 213
Brockdorff-Rantzau, conte Ulrich von 232
Brockliss, Laurence 21, 79, 387
Broz, Josip (Tito) 288, 296, 297, 299
Bruno, Giordano 49, 50, 385
Brzezinski, Zbigniew 341, 342, 344, 385
Bucko, preot Ivan 289, 296, 298
Buonaiuti, Ernesto 184
Burghley, lord 41, 68, 69
Burman, Edward 74, 385
Bush, George 371, 373
Buzzonetti, Renato 328, 329, 368, 369

C

Cadbury, Deborah 138, 385
Cadorna, Luigi 207
Caggiano, monsenior Antonio 286, 287, 294, 298
Calasanz Vives și Tuto, cardinal Jose de 185
Calipari, Nicola 373
Calvi, Roberto 302, 305, 316, 320, 321, 323
Calvin, Jean 18
Cambon, Jules 212
Campion, preot Edmond 50, 51
Canali, cardinal Nicola 191, 211
Canaris, Wilhelm 256, 258, 262, 263, 266, 268, 388
Canovas, monsenior Francesco 176
Cappellari, cardinal Alberto 156
Caprara, cardinal Giovanni Battista 9, 134, 142, 144

Caprile, preot Giovanni 304
Caprio, cardinal Giuseppe 337
Carafa, cardinal Antonio 14
Carafa, cardinal Gian Pietro: vezi Paul IV 11, 12, 13, 14
Carafa, Gian (duce de Paliano) 14
Carboni, Flavio 354, 357
Carew, preot 70
Carlos, Șacalul: vezi Ramirez, Carlos
Carnot, Marie François Sadi 176
Carol Emmanuel I, de Savoia 83
Carol I, de Austria 208, 212, 214, 215
Carol II, regele Spaniei 107, 108, 109, 110, 114
Carol III, regele Spaniei 115, 128, 130
Carol IV, regele Spaniei 137
Carol IX, regele Franței 17, 31, 33, 39, 41, 42, 43, 44
Carol Quintul, Carol I, al Spaniei 16
Carol VI de Austria 117, 125
Carol X, regele Franței 155
Carpi, Pier 305
Carter, Jimmy 342
Carvalho e Melo, Sebastian Jose de 129, 132
Casaroli, cardinal Agostino 305, 325, 337, 339, 340, 341, 344, 350, 354
Casement, Roger 201, 202, 203, 204, 387, 388, 392
Casey, William 10, 203, 341, 342, 343, 344, 345, 348
Casoni, preot Angelo 309, 311, 312, 313, 314, 315, 316
Castelnau de Mauvissière, Michel de 49
Castiglioni, cardinal Francesco Saverio 153
Castiglioni, Carlo 386
Catherine d'Aragon, regina Angliei 15, 16
Cavalchini, cardinal 128
Cavasola, Gianetto 199
Cavour, Camilo Benso, conte de 157, 161, 168, 391
Cecil, Robert 68, 69, 70
Cernenko, Konstantin 341
Charles-Roux, François 251
Chateaubriand, Francis René 151, 390
Chateaurenaud, conte de 114
Chaulnes, duce de 97
Chaumette, Pierre Gaspard 137
Cherbury, lord Edward de 107
Chiaramonti, cardinal Barnaba: vezi Pius VII 141
Chigi, cardinal Fabio vezi: Alexandru VII 93, 94, 97, 98
Churchill, Winston 203, 259
Ciano, conte Galeazzo 263, 264, 268
Cibin, Camillo 307, 346, 360, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 376, 377, 378
Cibo, cardinal Alderano 101, 102, 103
Cienfuegos, cardinal Alvaro: vezi Clement XII 124
Clark, William 343, 344
Clarke, Thomas 203
Clemenceau, Georges 179, 212
Clement IX, papa 98, 383
Clement VII, papa 15
Clement VIII, papa 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 80, 84, 90, 383
Clement X, papa 98, 99, 100, 101, 108, 383
Clement XI, papa 109, 110, 111, 112, 113, 114, 116, 117, 118, 119, 383
Clement XII, papa 118, 124, 125, 126, 127, 304, 383
Clement XIII, papa 128, 129, 130, 383
Clement XIV, papa 130, 131, 132, 133, 383
Clinton, Bill 371
Coelho da Silva, Francisco 132
Coligny, Gaspard de 39, 41, 42, 43
Colombo, cardinal Giovanni 327, 330
Comastri, Angelo 371, 373
Combes, Émile 177
Comte, Auguste 157
Concini, Concino (mareșal de Ancre) 79, 80, 81, 82, 85
Confalonieri, cardinal Carlo 328
Connolly, James 204

Consalvi, cardinal Ettore 141, 147, 148, 150, 151, 152
Constantin II, regele Greciei 318
Conti, Michelangelo dei 119, 157
Cornwell, John 181, 188, 219, 221, 222, 226, 237, 253, 255, 257, 275, 277, 278, 281, 323, 328, 329, 331, 337, 386
Corrado, cardinal 94, 95, 392
Corsini, cardinal Lorenzo 124, 126, 127, 128
Coscia, Niccolo 121, 122, 123, 124, 125, 126
Cosimo I, mare duce de Toscana 72
Costa, cardinal Elia dalla 251, 252, 253
Cowley, lord 161, 194, 386
Cranmer, monsenior Thomas 16
Crichton, preot 50, 51, 52
Cromwell, Oliver 95

D
D'Asfeld, general 117
D'Aubigny, Esme, duce de Lenny: vezi Stuart, Esme 47, 48, 49, 50, 77, 78
D'Estrée, duce 99, 100
D'Harcourt, conte 93
D'Herbigny, monsenior, Michel 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 238, 239, 240, 241, 242, 389, 392
DaNicola, Giovanni 9, 324, 325, 327, 328, 329
Danton, Georges-Jacques 134
Danzi, Giovanni 362, 364
Dapper, Olfert 98
Darnley, lord Henry 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 35, 37, 48, 392
Darwin, Charles 157
David, Louis 144
Davis, Jefferson 164, 166, 388
De Brocqueville 212
De Lai, cardinal Gaetano 180, 185, 186, 187
De Launey, guvernator 134
De Stefano, Antonio 184
Deacon, Richard 290, 291, 386
DeKerry, William 106
Della Chiesa, cardinal Giacomo 184, 185, 188, 191, 206
Dellacha, Giuseppe 356
Deschanel, Paul 212
Desmond, conte de 45, 46
Desmoulins, Camille 134
Deubner, Alexander 238, 239, 240, 241, 242
Deutsch, Harold 259, 266, 386
Djerjinski, Felix Edmundovici 232
Dohnanyi, Hans 258, 267, 269
Draganovic, preot Krunoslav 283, 285, 286, 288, 289, 293, 295, 296, 298, 299, 302
Drake, sir Francis 57, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 389
Duphot, Mathurin-Leonard 139, 140, 147
Dupuy de Lome, Enrique 172
Dziwisz, Stanislaw 370, 372, 374

E
Ebert, Friedriech 220
Eduard VII, regele Angliei 201
Eggen, Wilhelm 294
Eichmann, Adolf 275, 283, 284, 285, 290, 291, 292, 298, 384
Elce, cardinal Scipion de 98
Elisabeta Farnese, regina Spaniei 117, 118
Elisabeta I, regina Angliei 11, 17, 19, 25, 27, 30, 31, 32, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 55, 59, 62, 65, 67
Elliott, John 387
Engels, Friedrich 157
Ernest de Austria, arhiduce 66
Erzberger, Mathias 195, 196, 197, 199, 200, 208, 220, 221, 387
Essex, conte de 67, 68, 69, 386, 392
Estermann, Alois 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366
Estorzi, Nicolas (Mesagerul) 254, 256, 258, 259, 265, 266, 267, 270, 280, 281, 289, 292, 299

Etchegaray, cardinal Roger 362
Eugeniu de Savoia-Carignan, prinț 112

F
Falconi, Carlo 276, 281, 387
Farnese, Alessandro 44, 66, 96, 97, 103
Fasano, preot Enrico 122, 124
Faulhaber, cardinal Michael von 245, 255, 273
Fawdonshide, lord 26, 30, 31, 35
Fazio, Giovanni 247
Felici, cardinal Pericle 323, 324, 325, 330, 331, 339
Ferdinand de Austria 17
Ferdinand VI, regele Spaniei 128, 130
Fernandez de Cordoba și Valcarcel, Ferdinand 160
Fernandez de Portocarrero, cardinal Luis Manuel 114, 115, 128
Ferrari, cardinal Andres Carlos 184
Ferry, Jules 177
Fesch, cardinal Joseph 149
Fieschi, Tebaldo 9, 113, 114, 116, 117, 118, 120, 121
Filip II, regele Spaniei 17, 19, 20, 27, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 109, 408
Filip III, regele Spaniei 70, 73, 83
Filip IV, regele Spaniei 94, 95, 97, 107
Filip V, regele Spaniei 108, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 126, 127, 128
Fini, Francesco 125
Fischer, cardinal Antonius 184
Fitzmaurice, James 9, 45, 46
Follain, John 387
Fouché, Joseph 142, 143, 148, 387
Fouquet, Nicolas 95
Franchi, cardinal Alessandro 172
Francisc I de Austria 146
Francisc II, împăratul Sfântului Imperiu romano-german: vezi Francisc I de Austria 141, 146
Francisc II, regele Franței 37
Francisc, duce de Alencon 42
Francisc-Iosif, împăratul Austriei 171, 176, 177, 189, 190, 208
Franken, Paul 267, 268, 269
Frings, cardinal Joseph 326
Frison, preot Alexander 226, 227, 232, 234
Fritsch, Werner von 262, 263
Fruhwirth, cardinal Andrea 206
Fuentes, conte de 66
Fuldner, Carlos 285, 286, 288, 289, 294
Fumasoni-Biondi, Pietro 9, 298, 299, 301

G
Gagnon, monsenior Eduard 306, 307, 308
Galen, cardinal Clement August von 245
Galigai, Leonora 79, 80, 82
Galli, cardinal 52
Gallois, Leonardo 12, 13, 14, 387
Ganganelli, cardinal Antonia: vezi Clement XIV 131, 132
Gantin, cardinal Bernardin 323, 327
Garibaldi, Giuseppe 157, 160, 161, 162, 164, 165, 167, 391
Gasparri, cardinal Pietro 181, 182, 185, 192, 194, 196, 197, 198, 202, 204, 207, 208, 212, 214, 217, 218, 219, 220, 222, 223, 226, 228, 236, 237, 244, 247
Gasquet, cardinal Francis Aidan 193, 194, 195, 198, 213, 391
Gelli, Licio 305, 319, 320, 321, 324, 325, 326, 331, 333, 334, 335, 337, 338, 352, 356, 357, 358, 366
Genga, cardinal Annibale della: vezi Leon XII 151
George V, regele Angliei 215, 219
Geremek, Bronislaw 340
Gerlach, monsenior Rudolph 206, 207, 208, 211, 218
Ghislieri, cardinal Antonio: vezi Pius V 11, 12, 13, 14, 15, 302, 336

Giani, Domenico 369, 374, 378
Gierek, Edward 341
Gizzi, cardinal 157
Glemp, cardinal Josef 350
Goebbels, Josef 268
Goluchowski, conte 214
Goni, Uki 284, 285, 302, 387
Gorbaciov, Mihail 341
Gowen, William 287
Gowrie, conte 50
Grey, lady Jane 16
Grigore cel Mare, sfânt 39
Grigore VII, papa 32, 308
Grigore XIII, papa 39, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 65, 71, 383
Grigore XIV, papa 64, 383
Grigore XV, papa 83, 383
Grigore XVI, papa 149, 155, 156, 157, 383
Grimaldo, marchizul Jose de 120
Grippo, Pasquale 199, 200
Gromîko, Andrei 341
Guarnieri, preot Giulio 9, 86, 87, 88
Guerri, cardinal Sergio 337, 338
Guisan, Henri 294
Guisan, preot Stefan 286, 287, 294
Guise, Henri, duce de 54, 76, 78
Guise, Maria de 18, 28

H
Habsburg, Albert, arhiduce de 66
Habsburg, Maximilian de 65
Haddad, Wadi 314
Hanson, Neil 57, 60, 62, 388
Hartl, Albert 249, 250, 252, 253, 255, 256, 271, 272
Hawkins, John 36, 37, 389
Henric III de Valois, regele Franței 44, 49, 50, 53, 54, 62, 66
Henric IV, împărat al Sfântului Imperiu romano-german 308
Henric IV, regele Franței 66, 67, 70, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 80, 84, 85, 98
Henric VIII, regele Angliei 15, 16, 38, 45
Herranz, Julian 376
Hertling, George von 214
Hessner, Gunther 244, 245
Hessner, Mark 309, 310, 312, 313
Heydrich, Reinhard 248, 249, 250, 252, 262, 263, 264, 271, 272, 274, 275, 280, 290, 391
Himmler, Heinrich 249, 252, 253, 254, 266, 270, 271, 274, 285, 288, 292, 293
Hitler, Adolf 7, 10, 221, 223, 229, 236, 237, 240, 243, 244, 245, 246, 248, 249, 251, 253, 255, 256, 257, 258, 259, 261, 262, 263, 266, 267, 268, 273, 274, 275, 277, 279, 281, 282, 288, 289, 292, 294, 385, 386, 388, 391
Hlond, August 257
Hnilica, monsenior Pavel 327, 357, 358
Hofi, Yitzhak 314, 315, 316, 347
Holbech, Nina 222, 223
Holt, preot 50, 51
Howard, Charles 61, 63
Howard, sir Henry 193, 194, 198
Hrușciov, Nikita 301
Hrușciov, Raisa 301
Hudal, monsenior Alois 269, 274, 284, 289, 290, 297, 298
Hughes, John 165, 166
Hummes, Claudio 375

I
Iacob I, al Angliei și IV al Scoției 22, 71, 73
Iacob II, regele Angliei 104
Ignațiu de Loyola, sfânt 26, 45, 53
Imperiali, cardinal 97
Innitzer, cardinal Theodore 255
Inocențiu IX, papa 64, 65, 383
Inocențiu X, papa 89, 90, 92, 93, 94, 96, 100, 383
Inocențiu XI, papa 100, 101, 103, 104, 105, 106, 108, 383
Inocențiu XII, papa 104, 105, 106, 107, 108, 110, 383

Inocentiu XIII, papa 118, 119, 120, 383
Ioan Paul I, papa 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 334, 383
Ioan Paul II, papa 8, 9, 305, 308, 313, 328, 330, 332, 335, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 350, 354, 356, 357, 358, 360, 362, 366, 369, 370, 371, 373, 374, 376, 378, 379, 383
Ioan XXIII, papa 244, 276, 300, 301, 305, 326, 375, 383
Iosefina, împărăteasa Franței (Marie Joseph Tascher de La Pagerie) 144, 146
Iosif II, împăratul Austriei 128
Ireland, John 45, 46, 173, 174, 175, 176, 203, 385, 390, 394
Isabela Clara Eugenia, infantă 70

J
Jacobini, cardinal Angelo 310
Jacobini, cardinal Carlo 309, 310, 311, 312, 314, 315, 316
Jacobini, cardinal Domenico Maria 310
Jacobini, cardinal Ludovico 172, 310
Jaruzelski, Wojciech 333, 341, 344, 345, 350, 351, 352, 363, 389
Jeanne d'Albret, regina Navarrei 36
Jensen, Carl Peter (Carl Vaernet) 292, 293
José I, regele Portugaliei 10, 128, 129, 132

K
Kaas, monsenior Ludwig 258, 265, 267
Kageneck, Alfred von 273, 274
Kamen, Henry Arthur 109, 112, 113, 117, 120, 121, 127, 128, 388
Kania, Stanislaw 341
Kappler, Herbert 272, 273
Karamanlis, Konstantinos 319
Keller, Herbert 261, 262, 263, 265
Kennedy, John K. 342
Kent, ducele Michael de 54, 305
Khomeiny, Ruhollah 348
Kirilenko, Andrei 341
Klotz, Louis-Lucien 178
Knox, John 18, 19, 23, 26, 31
König, cardinal Franz 330
Kops, Richard 288, 289, 291, 292
Kovaliov, Eduard 348, 389
Krahmer, Eckart 288
Kroch, Hans 284, 285
Krol, cardinal John 343, 344
Kuklinski, Ryszard 333, 341, 342, 350, 351, 352

L
La Fayette, marchiz de (Marie-Joseph Motier) 134
La Marck, Wilhelm 40, 41
Lambertini, cardinal Prospero 127
Lapoma, preot Antonio 197, 198, 199, 200, 202, 204, 208, 212
Lascari, Vincenzo 111
Lebey de Batilly, Denis 74, 75
Ledochowski, preot Vladimir 241, 257, 260
Lefebvre, François-Joseph 148
Leiber, preot Robert 258, 259, 260, 263, 264, 265, 266, 267, 270, 273, 274, 276, 279, 280, 288, 289
Leicester, conte de 41, 64, 68
Leith-Jasper, Harold Friedrich 270, 271
Lenin (Vladimir Ilici Ulianov) 226, 227, 228, 233, 234
Lennox, conte de: vezi Stuart, Esme 28, 48, 50
Leon X, papa 275
Leon XI, papa 79, 80, 383
Leon XII, papa 126, 151, 152, 153, 383
Leon XIII, papa 127, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 179, 180, 310, 383
Leopold de Toscana 128
Leopold I, împăratul Sfântului Imperiu romano-german 109
Lercaro, cardinal Giacomo 302, 326
Liebereich, baron Mack von 145

Lincoln, Abraham 163, 164, 165, 166, 387, 392
Lopez Quintana, monsenior Pedro 362, 364
Lopez, Rodrigo 67, 68, 69
Lorenzelli, monsenior Benedetto 177, 178
Louis Bonaparte, regele Olandei 149
Louville, marchizul de 115
Luca, monsenior Antonino de 161, 162, 163
Luciani, cardinal Albino 321, 322, 323, 334
Ludovic XIII, regele Franței 78, 80, 81, 82, 85, 87, 90
Ludovic XIV, regele Franței 88, 90, 92, 95, 96, 97, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 115, 116, 118
Ludovic XVI, regele Franței 133, 134, 135, 136, 137, 138, 142, 144, 155
Ludovic-Filip d'Orléans 155
Ludovisi, cardinal Alessandro: vezi Grigore XV 9, 83
Lula da Silva, Luis Ignacio 375
Luther, Martin 7

M
Macchi, monsenior Lamberto 9, 26, 27, 28, 30, 31, 35, 40, 41, 44
Macchi, preot Pasquale 302, 305
Mader, Elmar Theodor 369, 370, 373, 374, 377
Maffi, cardinal Pietro 184
Magaloti, cardinal Lorenzo 9, 84, 86, 87, 88
Maidalchini, cardinal Francesco 90
Maidalchini, Olimpia 9, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 247
Maler, Juan 289
Mangot 80
Mansfeld, conte 66
Marat, Jean-Paul 134
Marcel II, papa 12
Marchetti-Selvagianni, monsenior Francesco 208, 220
Marcinkus, monsenior Paul Casimir 9, 302, 316, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 327, 329, 331, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 340, 352, 354, 355, 356, 357, 358
Maria de Medici, regina Franței 79, 80, 81, 82, 85
Maria I, regina Portugaliei 132
Maria Letizia: vezi Ramolino, Maria Letizia 149
Maria Stuart, regina Scoției 9, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 33, 34, 35, 36, 37, 43, 44, 47, 49, 50, 52, 54, 56, 71
Maria Tudor, regina Angliei 16
Maria, prințesa Italiei 260
Maria-Antoaneta, arhiducesă 107
Maria-Antoaneta, regina Franței 135, 136, 138, 144
Maria-Tereza, infantă 95
Marie-Anne de Neubourg, regina Spaniei 114
Marie-Anne, de Austria, regina Spaniei 107
Marie-Louise Gabrielle de Savoie, regina Spaniei 116
Marini, arhivicarul de Pietro 372, 373, 376
Martin V, papa 102
Martinez de Peron, Isabel 352
Martinez Somalo, cardinal Eduardo 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 377, 378
Martini, cardinal Carlo Maria 362, 377
Marx, Karl 157
Massera, Emilio Eduardo 352
Massia, Marco Antonio 9
Mastai Ferretti, cardinal Giovanni Maria dei Conti: vezi Pius IX 157, 158
Mattingly, Garrett 60, 62, 389
Max de Baden, prinț 220
Maximilian I cel Mare, duce și elector al Bavariei 83
Maximilien-Emmanuel 107

Mazarin, cardinal Jules 10, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 103
Mazzini, Giuseppe 157, 160, 391
McKinley, William 172, 173, 174, 175, 176
Medici, cardinal Alexandru de: vezi Leon XI 9, 72, 79, 80
Medici, Gianangelo de 14
Medina-Sidonia, duce de (Alonzo Perez de Guzman) 37, 61, 63, 64, 377
Meir, Golda 9, 302, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314
Mengele, Josef 283, 291, 292, 298
Mennini, Luigi 324, 331, 335, 354, 357
Mercati, Alberto 91, 92, 93
Mercier, cardinal Desire-Joseph 184
Merry del Val, cardinal Rafael 178, 180, 181, 182, 183, 185, 186, 187, 191, 211, 219
Meza Romero, Gladys 360
Miollis, Sextius-Alexandre 147
Mirabeau, marchizul de (Honore-Gabriel Riqueti) 76, 134, 135
Mole, Boniface de la 42
Moncey, Bon Adrien Jannot de 148
Montalban 76, 77
Monti de Valsassina, Gino 288
Montini 260, 265, 266, 269, 287, 296, 297, 298, 302, 303, 304, 320, 376
Moray, lord 19, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 35
Moreau, general Jean-Victor 142, 143, 144
Moro, Aldo 321
Morone, cardinal 14
Morton, Thomas 44, 47, 48, 49
Muller, Hermann 220, 258
Müller, Josef 257, 258, 259
Murat, Joachim 159
Mussolini, Benito 188, 223, 236, 237, 242, 244, 246, 247, 248, 251, 267, 277, 282, 386

N
Napoleon I, Bonaparte, împăratul francezilor 146
Napoleon III, împăratul francezilor (Charles Louis Napoleon Bonaparte) 149, 156, 157, 161, 168, 384
Napolitana, Giorgio 362
Nassau, Justin de 62
Nassau, Ludovic de 41
Nassau, Mauriciu de 66
Navagero, Giacomo 13
Navarro-Valls, Joaquin 360, 361
Nebe, Arthur 262
Necker, Jacques 134
Neveu, preot Eugene 226, 227, 228, 231, 232, 233, 234, 235, 241
Neville, Edmond 53, 392
Ney, Michel 148
Niarchos, Stavros 319
Nicolae II, țarul Rusiei 193, 217
Nicolae V, papa 317
Nietzsche, Friederich 157
Nieuwenhuys, Adrien 260, 263, 264
Norfolk, ducele de 34, 35, 36, 37, 38, 61, 392
Northumberland, duce de 34
Nowak, Jan 343

O
Oddi, cardinal Silvio 362
Odescalchi, cardinal Benedetto 100
Onassis, Aristotel 319
Orlando, Vittorio Emmanuele 247
Ormond, conte de 46
Orsenigo, cardinal Cesare 255, 265
Orsini, Pietro Francesco 120
Ortolani, Umberto 152, 153, 302, 305, 320, 325, 326, 331, 337, 357, 358
Osborne, sir d'Arcy 251, 259, 281
Ossola, Rinaldo 323, 324
Oster, Hans 258, 267, 269
Ott, Alice 226, 232
Ottoboni, cardinal Pietro 104
Oudinot, Nicolas Charles Victor 148, 160

P
Pacca, cardinal Bartolomeo 9, 134, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157
Pacelli, Eugenio 185, 186, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 228, 229, 231, 237, 238, 240, 243, 244, 251, 253, 255, 279
Pacelli, Francesco 237
Palazzini, cardinal Pietro 322, 354
Pallavicini, cardinal 131, 133
Pallavicino, cardinal Sforz 9, 95, 96, 97
Paluzzi Altieri Degli Albertoni, cardinal Paluzzo 10, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 110, 113
Pamphili, cardinal Camillo 89, 90, 100
Panciroli, cardinal 90, 91, 92, 93
Paolucci, cardinal Fabrizio 110, 111, 113, 114, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125
Papadopulos, Tasos 319
Papandreu, Andreas 318, 319
Papen, Franz von 243, 244, 279
Paredes, Javier 39, 65, 73, 90, 95, 97, 98, 100, 101, 104, 105, 106, 110, 116, 121, 123, 127, 128, 129, 131, 140, 150, 153, 156, 170, 244, 321, 390
Parisio, cardinal 38
Parker, Geoffrey 52, 54, 57, 61, 62, 389, 390
Parry, William 9, 52, 53
Pasmany, cardinal 87
Paul III, papa 16
Paul IV, papa 11, 13, 14, 16, 17, 30
Paul V, papa 53, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 383
Paul VI, papa 8, 265, 276, 287, 296, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 335, 376, 383
Paulus, Friedrich von 281
Pavelic, Ante 275, 276, 277, 278, 279, 283, 295, 296, 297, 298
Pavese, Cesare 304
Pecci, cardinal Vincenzo Gioacchino 170, 171
Pecorelli, Carmine (Mino) 325, 333, 334, 335, 387
Peretti, cardinal Felix 53, 159, 160, 305, 324, 357
Peric, Stjepan 295
Peron, Juan Domingo 284, 287, 352, 387
Perowne, Victor 298
Petranovic, preot Karlo 288, 289, 298
Piazza, cardinal 120
Pignatelli, cardinal Antonio 105, 106
Pignedoli, cardinal Sergio 322, 331
Pinkowski, Josef 345
Pius IV, papa 14, 15, 38
Pius V, papa 8, 9, 11, 15, 18, 19, 21, 22, 24, 26, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 38, 39, 53, 65, 83, 100, 133, 202, 302, 336, 366, 383
Pius VI, papa 132, 133, 134, 135, 136, 138, 139, 140, 143, 160, 383
Pius VII, papa 14, 126, 141, 142, 143, 144, 147, 148, 149, 150, 153, 160, 383, 384, 390
Pius VIII, papa 153, 154, 155, 156, 383
Pius X, papa 8, 91, 177, 178, 180, 182, 183, 185, 186, 187, 190, 191, 197, 211, 213, 219, 383
Pius XI, papa 215, 224, 225, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 243, 244, 245, 250, 251, 252, 255, 280, 317, 383
Pius XII, papa 213, 215, 220, 221, 223, 229, 237, 244, 253, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 263, 265, 266, 267, 268, 270, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 281, 283, 286, 287, 288, 294, 296, 297, 298, 299, 301, 305, 383, 386, 387, 407
Plessis, Armand Jean du 87
Poggi, cardinal Luigi 9, 330, 331, 337, 338, 339, 340, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 354, 358, 359, 360, 364
Poletti, Ugo 305, 325, 330

Polo, Marco 29, 30, 333, 351
Pomarici, Mario 205
Pombal, marchiz de 128, 129, 132
Preysing, cardinal Konrad von 245
Priebke, Erich 283, 290, 291, 292, 298
Princip, Gavrilo 189, 190
Przydatek, Kazimierz 320, 334, 335, 336, 339, 340, 352
Puzyna, Jan 177

R
Radet, general 147
Ramirez, Carlos 316
Ramolino, Maria Letizia (căsătoriță Bonaparte) 149
Randolph, Thomas 20, 21, 22, 48, 173
Ratti, cardinal Achille 223, 226
Ratzinger, cardinal Joseph (Benedict XVI) 368, 370, 371, 372, 373, 374, 376, 377, 379, 384
Ravaillac, Jean-François 77, 78, 85, 98
Re, cardinal Giovanni Battista 9, 15, 34, 133, 151, 163, 181, 190, 194, 325, 341, 360, 362, 368, 390
Reagan, Ronald 341, 342, 343, 344, 351, 358, 407
Reichenau, Walter von 262, 263
Retz, cardinal de (Jean-François Paul de Gondi) 77, 92
Rezzonico, cardinal Carlo (Clement XIII) 128
Ribbentrop, Joachim von 263, 268, 272, 385
Ricci, preot Lorenzo 30, 131, 132, 392
Rice, Condoleeza 371
Richelieu, cardinal (Plessis, Armand Jean de) 10, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 87, 90, 384, 388, 389
Richemont, viconte de 139
Ridolfi, Roberto 9, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 393
Ritter, baron Otto von 190, 192
Rivarola, cardinal Agostino 150, 151, 152, 153
Rizzio, David 9, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 47
Robespierre, Maximilien de 134
Rodriguez Maradiaga, cardinal Oscar Andres 375
Rodt, cardinal 128
Rohleder, Joachim 264, 265, 266
Rommel, Erwin 269
Roncalli, cardinal Angelo Giuseppe (Ioan XXIII) 300, 375
Rooke, sir George 113, 114, 115, 117, 385
Roosevelt, Franklin D. 270, 271
Roosevelt, Theodore 175, 176
Rospigliosi, cardinalul Giulio 96
Ross, episcop, de 35, 37, 385
Rossberger, Josef 249
Ruini, cardinal Camillo 368, 369, 370, 371, 373, 377
Rusakov, Vladimir 341
Ruthven, lord Patrick 23, 24, 30, 31, 50

S
Sacchetti, cardinal 89
Saffi, Aurelio 160
Sagasta, Praxedes Mateo 175
Salameh, Ali Hassan 310, 311, 312, 316
Salamon, stareț 136, 137, 138, 139, 155
Salandra, Antonio 199
Saldana, cardinal 128, 129
Samson, Henri 136, 144
Sanders, preot Nicolas 45, 46
Sandri, arhivicar Leonardo 368, 370, 378
Santa Cruz, marchiz de 120
Sarcinelli, Mario 333, 335
Sarto, cardinal Giuseppe Melchiore (Pius X) 177
Savary, Anne-Jean-Marie, duce de Rovigo 145
Scarlatti, Alessandro 113
Schama, Simon 134, 391
Scholder, Klaus 221, 255, 391
Schulmeister, Karl 144, 145, 146
Schulte, cardinal Karl Josef 255
Sebastian, regele Portugaliei 45
Segmüller, Pius 364, 369, 374

Seper, cardinal franjo 322
Seward, William 165
Shakespeare, William 69
Shovell, sir Cloudesley 114, 115
Sigismund de Vasa, regele Poloniei 65
Sinan, prinț 75, 76
Sinclair, colonel 290
Sindona, Michele 302, 305, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 326, 327, 331, 335, 336, 337, 349, 356, 366, 386
Siri, cardinal Giuseppe 298, 322, 323, 330
Sittich de Altemps, cardinal Marco 14
Sixt V, papa 53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 383
Sloskans, preot Boleslas 226
Sodano, cardinal Angelo 366, 368, 377, 378
Sofia de Hohenberg, arhiducesă de Austria 189
Soglia Ceroni, cardinal Giovanni 158
Solis, cardinal Francesco 131
Somaglia, cardinal Giullio Maria della 151, 152
Somoza, Anastasio 10, 322, 338
Sonnino, Sidney 199, 200, 209, 218
Soult, Nicolas Jean de Dieu 149
Spes, Guerau de 31, 33, 35, 37, 39
Spinelli, cardinal 128
Steinberg, Jonathan 277, 278, 279, 281, 392
Stepinac, monsenior Alojzije 276, 277, 278
Stieber, Wilhelm Johann Karl Eduard 158, 159, 162, 163, 392
Stockhammern, Franz von 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 212
Strasbourg, Gerard de 75, 145, 146
Strobel, Pellegrino de 324, 331, 357
Stuart, Esmé (de Aubigny) 47
Suhard, cardinal Emmanuel 282
Sully, duce de 79
Szoka, cardinal Edmund 318
Ștefan I Bathory, regele Poloniei 65

T
Taft, William Howard 176, 386
Talleyrand-Perigord, Charles-Maurice, prinț de Benevent 149
Tavora, marchiz françois de Assise de 129
Tereza de Avila, sfântă 39
Testa, cardinal Gustavo 326
Tettamanzi, cardinal Dionigi 375, 376, 377
Thatcher, Margaret 332, 353, 392
Throckmorton, Francis 49, 50
Tisserant, cardinal Eugene 251, 278, 279, 280, 281, 282, 286, 287, 298, 303, 358
Tito vezi Broz, Iosip 296
Tomko, cardinal Josef 342
Tondi, Alighiero 303, 304
Tornay, Cedric 360
Torrigiani, cardinal 128, 131
Toscana, mare duce de 35, 72, 80
Tremblay, François-Joseph de (Părintele Joseph) 85, 87

U
Umberto de Savoia, regele Italiei 171
Umberto I, regele Italiei 176, 187
Urban IV, papa 32
Urban VII, papa 64, 383
Urban VIII, papa 83

V
Vagnozzi, cardinal Egidio 318, 321, 322, 331
Valdo, preot Lorenzo 122, 123, 124
Valente, Archita 205, 206, 207
Valenti, cardinal Silvio 127
Vannutelli, cardinal Vicenzo 178
Vergniaud 134
Victor-Amedeo II de Savoia 123
Victor-Emmanuel II de Savoia, regele Piemontului 161
Victor-Emmanuel II, regele Italiei 163, 168, 169
Videla, Jorge Rafael 10, 352
Vidoni, cardinal 98

Villot, cardinal Jean 305, 307, 308, 321, 322, 323, 325, 327, 328, 331, 334

W
Walesa, Lech 332, 339, 340, 341, 344, 345, 350, 352, 354, 387
Walsh, preot Edmond 124, 125, 128, 130, 131, 133, 141, 153, 158, 228, 229, 230, 251, 253, 321, 323, 330, 392
Walsingham, sir Francis 17, 18, 22, 41, 43, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 67
Walters, Vernon 344, 351
Wellington, Arthur Wellesley, duce de 149
Westmoreland, duce de (Neville Edmond) 34, 53
Wilhelm Cuceritorul, regele Angliei 71
Wilhelm de Orania 10, 40, 41, 43, 45, 48, 51, 52, 53, 113
Wilhelm II, împăratul Germaniei 10, 172, 201, 208, 214, 215, 219, 220, 245
Wilhelm III de Orania, regele Angliei 104, 112
Willebrands, Johannes 330
Wilson, Woodrow 218, 220, 222
Wishart, George 18
Wright, John Joseph 306
Wyszynski, cardinal Stefan 321, 330, 340, 344

Y
Yallop, David 314, 320, 324, 325, 328, 329, 331, 337, 339, 356, 364, 366, 393

Z
Zamir, Zvi 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314
Zetkin, Clara 239, 240
Zoitakis, Gheorghios 319
Zurla, cardinal 156

Mulțumiri

Surselor care mi-au oferit un ajutor inestimabil și care mi-au cerut să nu fie citate în această carte.

Arhiviștilor și bibliotecarilor care muncesc în cele treizeci și nouă de instituții din patruzeci de țări cărora m-am adresat. Fără documentele care mi-au fost puse la dispoziție, n-aș fi putut scrie această carte.

Lui Tuhviah Friedman, directorul Institutului de documentare pentru cercetare asupra crimelor din războiul nazist, de la Haifa (Israel), pentru că mi-a procurat toată documentația referitoare la relațiile Vaticanului cu Germania nazistă, informațiile asupra rolului pe care l-au jucat membrii din ierarhia vaticană în evadarea criminalilor din războiul nazist, ca și la dosarele originale referitoare la înalți demnitari naziști care au întreținut contacte cu Pius XII în timpul ocupației din Italia.

Lui Alison Weir pentru magnifica sa documentație asupra reginei Mariei Stuart și a epocii sale.

Lui Dorothee Lottmann-Kaeseler, directoarea de la Active Museum of German Jewish History, de la Wiesbaden, Germania.

Lui Debbie Weierman, din cartierul general al FBI de la Washington, pentru că mi-a dat liber acces la documentele asupra președinției lui Ronalf Reagan.

Lui Lee Strickland, coordonator al Biroului de informații al CIA, de la Washington, pentru că mi-a dat liber acces la documentele asupra intervenției Statelor Unite în Polonia.

Lui William B. Black, Jr., sub-director al Serviciului central de securitate al Agenției de Securitate Națională (NSA), de la Fort Meade (Maryland)

Lui David M. Cheney, pentru că mi-a permis să examinez magnificele sale arhive istorice foarte documentate asupra ierarhiei catolice și a Curiei romane. Fără ele, mi-ar fi fost foarte dificil să scriu această carte.

Lui Marisol Blanco-Soler, José Miguel Carillo de Albornoz, Marisa González Serna, Soledad Abellán și Javier Soriano, pentru că mi-au împrumutat manuscrisele pe care mi-ar fi fost foarte dificil să le găsesc singur.

Lui José Manuel Vidal, pentru inestimabile lui sfaturi de expert și pentru că și-a luat dificila sarcină să citească manuscrisul.

Lui Juan Torres, pentru că m-a ajutat să-mi protejez acest text de atacurile informatice, și lui SET127, că n-a încercat să forțeze această protecție.

Lui Manuel Fernández Alvarez, un maestru autentic, și pentru ceea ce am aflat citind cartea sa *Felipe II y su tiempo* (Filip II și timpul său).

Lui Luis Arbaiza Blanco-Soler, căruia nu știu dacă trebuie să-i mulțumesc sau nu pentru că m-a împins să scriu această carte în cursul verii lui 2003. În orice caz, eu îi mulțumesc.

Olgăi Adeva, pentru întreaga atenție pe care a purtat-o textelor mele.

Lui Pilar Cortéz, editoarea mea, pentru că a crezut în această istorie și în mine.

Și, în sfârșit, o mulțumire foarte specială tuturor acelor persoane și instituții care mi-au presărat drumul cu bariere, piedici și restricții pentru a evita ca această carte să fie ceea ce este azi. Aceasta mi-a permis să-mi ascut curiozitatea și, în consecință, căutările.

Tuturor acestora, mulțumirile mele cele mai umile și sincere. O parte din această carte le aparține.

BIBLIOTECA V.A. URECHIA GALAȚI

CUPRINS

INTRODUCERE 7
1. ÎNTRE REFORMĂ ȘI O NOUĂ ALIANȚĂ (1566-1570) 11
2. ANII CENUȘII (1570-1587) 33
3. VREMURI AVENTUROASE (1587-1605) 56
4. NOI ORIZONTURI (1605-1644) 72
5. ERA EXPANSIUNII (1644-1691) 89
6. O NOUĂ EPOCĂ DE INTRIGI (1691-1721) 105
7. GUVERNUL DECRETELOR (1721-1775) 119
8. ASCENSIUNEA ȘI DECĂDEREA VULTURILOR (1775-1823) 133
9. TIMPUL SPIONILOR (1823-1878) 150
10. ASOCIAȚIA NECREDINCIOȘILOR (1878-1914) 170
11. CAVALERUL APOCALIPSEI (1914-1917) 189
12. INTRIGILE PENTRU PACE (1917-1922) 210
13. ERA DICTATORILOR (1922-1934) 225
14. CREȘTEREA TERORII (1934-1940) 243
15. SFÂRȘITUL CELOR O MIE (1940-1945) 261
16. ODESSA ȘI „CULOARUL VATICANULUI" (1946-1958) 283
17. NOILE ALIANȚE (1958-1976) 301
18. „VATICAN SA" ȘI AFACERILE DOMNULUI (1976-1978) 317
19. CEASUL ASASINILOR (1979-1982) 333
20. ANII POLONEZI (1982-2005) 350
EPILOG. ANII CARE VIN, BENEDICT XVI 368

ANEXE

PAPII DE LA CREAREA SFINTEI ALIANȚE 383
BIBLIOGRAFIE 384
INDEX 393
MULȚUMIRI 409

La TRITONIC au mai apărut:

MAFIA S.A.
100 DE ANI DE COSA NOSTRA
Eric Frattini

În ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, odată cu marile valuri de imigranți italieni, în Statele Unite a pătruns și una dintre cele mai mari și influente organizații criminale, *Mafia* italiană.

Și pentru *Cosa Nostra* America a reprezentat tărâmul tuturor posibilităților; tentaculele ei au pătruns rapid în toate domeniile vieții americane: au cucerit jocurile de noroc, sindicatele, cluburile de noapte, porturile, cazinourile, importurile și exporturile diferitelor bunuri, colectarea gunoiului, distribuția de tutun, producerea și distribuirea alcoolului, lumea cinematografiei, mass-media și chiar lumea politică. *Nașii Mafiei* au devenit rapid *capi* ai unor afaceri ilegale profitabile precum traficul de droguri, prostituția, furtul de mașini, spălarea banilor, șantajul, extorsiunea, și nu se dădeau în lături de la asasinarea celor care îi împiedicau să-și câștige zecile de milioane de dolari.

În 1976, fiecare cetățean american plătea *Cosei Nostra* doi cenți în oricare operațiune zilnică pe care o realiza.

De la a schimba o simplă fereastră, afacere aflată sub controlul familiei Gambino, a cumpăra o pâine, familia Lucchese controlând distribuția cuptoarelor și familia Bonanno pe cea a făinii, a merge la cinema și a plăti un bilet, familia din Los Angeles controlând sindicatele cinematografice, precum și cea mai mare parte a sălilor de cinema, a bea un pahar în orice bar din Statele Unite, familiile din Chicago, Denver și Cleveland controlând cea mai mare parte a distribuției băuturilor alcoolice, [...] la a mânca un simplu filé, familia Gambino și familia Colombo dominând distribuția de carne în marile spații comerciale.

Mafia S.A. 100 de ani de Cosa Nostra nu reprezintă numai o lectură fascinantă despre lupta pentru putere economică, asasinate, milioane de dolari și personaje celebre precum Frank Sinatra, Al Capone, Marylin Monroe, Vito Genovese, John Fitzgerald Kennedy, Jimmy Hoffa sau Robert Kennedy, ci, mai ales, întreaga istorie bine documentată a unui fenomen marcant al lumii americane.

Oricare ar fi denumirea ei, *Mafia, Cosa Nostra, Sindicatul, Crima Organizată, Frăția, Uniunea, Biroul* (Mafia din Noua Anglie), *Echipa* (Mafia din Chicago), *Brațul* (Mafia din Buffalo) sau *Combinația* (Mafia din Cleveland), această organizație criminală este reală. La fel sunt și personajele și evenimentele pe care *Mafia S.A. 100 de ani de Cosa Nostra* le relatează.